

CORPUS
SCRIPTORUM HISTORIAE
BYZANTINAE.

EDITIO EMENDATIORE ET COPIOSIOR,

CONSILIO

B. G. NIEBUHRII C. F.

INSTITUTA,

AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE
BORUSSICAE

CONTINUATA.

PARS II.

P R O C O P I U S.

VOLUMEN I.

BONNAE
IMPENSIS E. D. WEBERI
MDCCCXXXIII.

P R O C O P I U S

EX RECENSIONE

GUILIELMI DINDORFII.

VOL. I

BONNAE

IMPENSIS ED. WEBERI

MDCCCXXXIII.

PRAEFATIO GUILIELMI DINDORFII

De vita et scriptis Procopii quae dicenda habeo, quoniam cum Alemanni disputationibus sunt coniuncta, volumine tertio exponuntur. Quamobrem hoc loco nonnisi siglae sunt explicandae librorum, quibus ad emendandos de bellis Iustiniani commentarios usi sumus: nam de reliquis scriptis suo loco agetur. Est igitur

A codex Parisiensis regius 1702, scriptus in membranis saeculo tertio decimo, foliis aliquot hic illic a manu recentiore suppletis, quod ex Catalogo cognovi vol. II. p. 389. Insunt historiarum libri quattuor priores. Est optinae notae codex, cui multorum locorum tum emendationem tum supplementa debemus.

B codex Parisiensis regius 1699, chartaceus saeculi quinti decimi, octo complexus historiarum libros. Huius ego accuratius collati nonnisi specimina quaedam ab Niebuhrio accepti ad p. 175—177 et 544—547 ed. Paris. apposita. Quae res hoc habuit incommodi ut reliqua lectionis varietas ex duobus aliis fontibus petenda fuerit, quos alioqui non adissem. Nam quae ex eo libro in annotatione sua attulit Maltretus, eadem qua ille usus est sigla (Reg.) ab nobis designata, non referunt plenam lectionis diversitatem, nec satis certa apographi Leidensis (L), ab Iosepho Scaligero correcti, fides est, cuius nobis copiam fecit Iacobi Geelii amicitia. Correctiones margini huius libri commissas litteris Lm indicavimus.

V Lucae Holstenii apographum supplementorum codicis Vaticani: vide annotationem ad p. 229, 20. 243, 5. 256, 10. 275, 3. 326, 4. 334, 4. 372, 14. 497, 17. huius voluminis. Excerpta ex hoc codice, qui aetate pariter atque auctoritate praestat ceteris, lectionis varietate usus est Maltretus: ut denuo et accuratius ex-

cuteretur, ego nunc quidem non magis quam Niebuhrius efficere potui, quantumvis cuperemus. Insunt octo historiarum libri.

H Davidis Hoeschelii editio, Augustae Vindelicorum impressa a. 1607, ex codice composita Monacensi et duobus apographis codicis Parisiensis 1699, altero Leidensi, de quo supra dicebam, altero Petri Chabanaei, quod duobus constat voluminibus, quae ipsa quoque in bibliothecam regiam illata numerantur 1700. 1701.: vide Catalogi vol. II. p. 389. Ex hac editione et apographo Leidensi in annotatione critica, omissis centenis scribendi vitiiis, tantum attuli quantum utile videretur. Integram enim lectionis diversitatem rationi consentaneum est non aliunde quam ex ipsis codicibus peti Monacensi et Parisiensi illo 1699. Quanquam his recentibus exemplaribus facile carebimus, si Vaticano aliisque antiquioribus, qui in Italicis latent bibliothecis, codicibus potiri licuerit. Inter quos sunt Pinelliani Mediolanenses, de quibus dictum ab A. Maio ad Dionysii Halicarnassensis fragmenta p. 171.

Hm margo editionis Hoescheliana: de quo vide ipsius Hoeschelii praefationem infra appositam.

P editio Claudii Maltreti, quae Parisiis prodit a. 1662, in duo divisa volumina, repetita Venetiis a. 1729.

Pm margo editionis Maltreti.

RV Raphaelis Volaterrani interpretatio Latina librorum de bellis Persico et Vandalico, multis locis compendifactorum, quae primum prodit Romae a. 1509, repetita Basileae a. 1531 et Lugduni a. 1594.

Pers. Christophori Personae interpretatio Latina librorum de bello Gotthico, edita Romae a. 1506, repetita Basileae a. 1531 et Lugduni a. 1594.

Hugonis Grotii quae passim afferuntur emendationes et coniecturas ex bibliotheca Leidensi suppeditavit Geelius.

Interpretatio Latina Claudii Maltreti est.

Temporum notae quum propter narrandi ordinem, quem sequitur Procopius, marginibus apponi commode non potuerint, chronologicis rationibus alio modo consulemus.

Scribebam Lipsiae m. Octobri a. MDCCXXXII.

EX PRAEFATIONE DAVIDIS HOESCHELII

Quemadmodum editurus Bibliothecam Photii, Origenis libros VIII contra Celsum, et alia, de variis semper Codicibus laboravi, quo plenius singula et correctius prelo adornarentur: ita in Procopio Graece publicando idem mihi studium, labor idem fuit. Quocirca nobiliss. dn. Ioan. Georg. Hervuartus, sereniss. Bavar. Ducum intimus consiliarius, hoc cognito, primus e Ducali Bibliotheca m. s. misit Codicem: alterum illustris Iosephus Scaliger, a sese emendatum; tertium clariss. Isaacus Casaubonus manu exaratum perelegante Petri Chabanaei. Illum Boicum, quod ceteris esset emendatior et integrior, sum secutus potissimum: his, ex uno eodemque descriptis exemplari Regio, si qua fuit lectionis varietas (ut fuit maxima lib. 4. de bello Gotth.) in margine locum dedi; sin quid ex altero utro allatum, atque redintegratum, id, excepto lib. I. uncis est inclusum. Idem Casaubonus, quae ad librum de Aedificiis Iustiniani supplendum eruditissimus Carolus Labbaeus IC. e veteri Codice transcripsit, mecum etiam liberaliter communicavit: ut altero fere tanto hic auctior, quam antea, in lucem nunc prodeat. Caeterum de Procopio Graece imprimendo viri docti tam cupide institerunt ideo, quia male ab interprete acceptum norant; qui et τὰ κρισιαῖνα omiserit, et quae retinuit, pessima fide converterit. nam et finem belli Gotthici iusto pene volumine fraudavit *). Quorum deside-

---

[*] Notat Christophorum Personam: vide Maltreti praefationem p. XIII.]

rium ut explerem, sumptus ad maturandam editionem ornatis-
simi cives Augustani, Io. Georgius Oesterricher, p. m. Ioannes
Huep-her, et Vuolfgangus Emekofer, suppeditarunt. quos ho-
noris causa nomino: ut eorum exemplis alii ad similiter Reip.
literariae opem ferendam allecentur et invitentur. De aliis
sic habeto; Procopium Agathias *ῥήτορα*, Suidas *σοφιστήν* etiam
appellat: quae sic distinguuntur, ut ille sit orator, qui causas
in concione, in foro, in senatu agit; hic Latinis Rhetor, qui
in scholis docet artem oratoriam. — — Quod si tirones
quoque Graecae linguae auctori huic legendo, propter et faci-
litatem et perspicuitatem, quid temporis volent tribuere; prae-
ter rerum noticias, modos loquendi elegantiores, et synonymiae
exempla in ipso non pauca reperient. Cuiusmodi sunt *ἀλιεύς*,
ἀσπάλιεύς, *γριπεύς*, *σαγγινευτής*, *piscator*: *ἄρδιχος*, *κόφινος*,
ταρπη, *sporta*: *ειρκτή*, *δεσμωτήριοιον*, *δωμάτιον*, *φρουρίον*, *φν-
λαπή*, *carcer*: *ὁ τῆς εἰρκτῆς ἄρχων*, *ὁ τοῦ φρουρίου ἄρχων*,
carceris princeps; qui Genes. 39. *ἀρχιδεσμοφύλαξ* dicitur, et
cap. 40. *ἀρχιδεσμώτης*, Luciano *ὁ ἐπὶ δεσμῶν*. De quo alibi
erit commodior dicendi locus, quare nunc desino.

EDITIONIS PARISINAE DEDICATIO.

A M P L I S S I M O
I L L U S T R I S S I M O Q U E V I R O
D. D.

P E T R O S E G U I E R I O,
F R A N C I A E
C A N C E L L A R I O.

Non adeo sum hospes in patria, ILLUSTRISIME CANCELLARIE; ut nesciam, quantum iuves favore tuo mirabilem Galliae fecunditatem: qua et novi ingeniorum excellentium foetus eduntur quotidie; et veteres, atque alibi nati, feliciter apud nos renascuntur. Multi certe, quos hodie redivivos amplectimur, in abditis bibliothecarum pluteis adhuc iacerent; nisi eiusmodi tumulos benignitas tua speruisset, ac sepultis vitalem quandam afflasset auram. In primis pars optima Historiae Byzantinae Tibi animam debet, ingenti receptam corpore; et quidem ita, ut ab interitu iam plane secunda sit. Hoc autem quis pro merito aestimet beneficium, quo spirat ac loquitur insignis illa *Temporum testis*; viget *Vita memoriae*; docet *Magistra vitae*; animos tenet *Nuntia vetustatis*? Munus adeo memorabile lectores, si grati haberi volunt, eo magis praedicent, quo minus authores possunt. Qui si nunc viverent, et luce suis monumentis reddita fruerentur, omnes uno ore iustissimas Tibi gratias agerent. Tali Praeceptorum Caesariensis officio non contentus, probaret meum; visque hac suorum Operum nuncupatione, mihi consilium optimum, sibi famam, immortalitate Nominis tua mensuram gratularetur. Stylum etiam, credo,

Tibi suum dicaret, illectus copia ac splendore materiae, quam suppeditas. Collecta in unum decora intuens, quae in clarissimis aevi sui magistratibus laudavit, eum esse Te fateretur, qui nec Symmacho Christiana beneficentia, nec Boëtio erudita pietate inferior, Proclum integritate, prudentia Phocam, lenitate animi Basilidem superes. Erunt forte qui Tribonianum Oraculum fori nominent: si tamen hos libros legerent, nihil in eo fuisse dicent, quod suspicere debeas, aut invidere possis. immo vero requirent multa, quae egregio virtutis ac doctrinae cum natura consensu in Te posita sunt; et senectutem tuam incredibili vigore corporis animique, singulari apud Principes gratia, et amplissima in subditos autoritate beatissimam faciunt. Ille satis habuit Ius scribere: Tu et scientia comprehensum tenes, et moribus exprimis, facienda factis commonstrans. De tribunali pronuntias, quemadmodum siebat Philosophus, *cum vultu et animo Legis, quae sine ullo impotenti motu aequum bonum constituit*. Ut vero Lex a Tullio dicitur *Mutus Magistratus*; sic Tu, ILLUSTRISSE CANCELLARIE, non immerito appellari potes *Lex loquens*. Quid mirum, si vocem tuam Maiestas Regia sufficit suae? cum probe sciret se nullo ore vicario melius fari quam tua posse. Non est cur LUDOVICUS ADEODATUS Te illo excitet monito Theodati Italiae Regis: *Considera in verbis tuis laudem positam Principalem. Fama nostra est quod loqueris: conscientia sine dubitatione quod sentis*. Adeo non quidquam profers, cuius ipsum vel pudre possit, vel poenitere; ut per Te obtento bonorum assensu, quo nihil est gloriosius, fidele mentis optimae testimonium, quo nihil dulcius, confirmetur. In sacrarium admissus augusti pectoris, quanta cum dignitate id reseras, et splendorem exhibes Numinis, quo plenum est! Hinc illa erga Regem maximum venerationis ad amorem accessio, et incrementum obsequii: cuius causa in extremum venisti discrimen; cum sacrilegus perduellium furor in rhedam, qua veheraris, facto impetu, tecum Fidem, Constantiam, Aequitatem perdere tentavit. Nec dubito quin coelestis manus aliqua hebetaverit crudelle ferrum, lethiferumque ignem extinxerit, ne Religio praesidium amitteret; et Pax civilis, cuius exilio sacra omnia turbari solent, reditum desperaret, sequestro orbata sapientissimo.

Te sospite rediit, viam nacta consiliis tuis expeditam: rexit opes: male dissipatas vires coëgit, Gallisque universis optabilem Victoriam revocavit. Mox ambae Regnum bearunt; dum altera vigeret domi, Te administrante Republicam altera foris domaret hostes, ac supplices Regum praestantissimo sisteret. Nisi Pacem domesticam fovisses, hand coacti fuissent exteri communem ab eo petere. Hanc, ipsorum iniuriis pridem pulsam, IUSTI Filius reverti iussit; reducemque *osculata est Iustitia*; ideo nunquam a nostris digressa partibus, quia Te vindicem et assertorem habuit sub amantissimo Principe. Cui sane Procopius meus in ordine infimo servire mallet, quam inter primarias dignitates Iustiniano. Urbis quidem Praefecturam gessit; sed eo tempore, quo Byzantium adeoque Imperium profligari Imperator siverat, nimium tribuens improbis magistratibus: quorum culpa fiebat, ut pacis artes belli fraudibus peiores essent. Inde, ut caetera taceam, nata est Historia arcana: qualem hic author nequiret apud Te meditari; ubi nihil odiosum, sed omnia plausu et amore digna publico videret. Res demum tuas scripturus, quid optaret aliud, nisi parem argumento facultatem dicendi? quid timeret, nisi modestiae offensionem tuae? Iam, si illius promissi memor, quo se obstrinxit in libris de Bello Gotthico, Religionis controversias mandaret literis, et opus ad hoc usque tempus perduceret; ibi Tu emineres sub utroque LUDOVICO. Neuter profecto sui in errorum monstra odii Ministro usus est ullo, qui longius quam Tu a prece pretioque refugerit. Quoties Calvinii haeresis, cuius extremos anhelitus huc e propinquo missos facile audio, in Te circa regios cancellos fremuit? cum frustra satageret ad sigillum irrepere; ut eo munita grassaretur liberius, numerumque perditorum auget. Tunc videlicet cavisti diligentissime, ne sacra Lilia maculam contraherent, et verendos Principum vultus pollueret cera, quam indulgentia nimia mollivisset. Nihilo plus profecit larva recentior Augustinum mentiens, turpisque Novitas Antiquitatem simulans venerabilem. Longius prorupissent damnata in coelo ac terris capita; nisi Tu Dei Regisque causam toto pectore amplexus, dedisses operam, ut suis deiecta praesidiis, latebras procul quaerere cogerentur. Utinam illuc intraret salutaris pudor, neque au-

derent novum petere Concilium, qui toties Tridentinum risere. Quod si hodie coetus eiusmodi indiceretur; Sorbona, Academia Regina, secum reputans, quanta cum laude ipsius comitia temperaveris, procul dubio suaderet, ut amplissimi consessus cognitor optareres, reluctantibus licet defensoribus Gratiae, fato quodam ineluctabilis. Vinceret assensus ECCLESIAE, quae in tuo erga se studio plurimum ponit: neque ignorat sua interesse, ut memoriam virtutis inclytæ emori minime sinat. Quare sibi charissimum SEGUIERII nomen suis consecrabit annalibus, et egregiae in Sedem Apostolicam observantiae exemplum posteritati proponet. Nos vero minimi tantæ parentis filii, quibus hoc impensius faves, quo iniquius ab illius adversariis petimur, quid non efficeremus; si et promeritis in nos tuis, et nostræ erga Te voluntati par facultas suppeteret? Equidem scio, eorum, quibuscum vivo, neminem opera egera mea, ut quo sit animo patefaciat. Quoniam tamen interpretis munus, haud adeo ab hac mea mediocritate ingenii alienum, suscepi; hic mihi liceat maxime communia inter nos sensa paucis exponere. Certius enimvero meam ac Sociorum mentem, quam Procopii, hominis externi, totque abhinc sæculis mortui, explicabo. Quaecunque in Toga supremus apex tribunalium postulat, ea nos summa in Te miramur omnia, ILLUSTRISSE CANCELLARIE. Ex iudicio tuo existimationem pendere nostram putamus. In benevolentia, qua tueri nos et coonestare non desinis, conquiescimus. Nunquam pigebit honori tuo servire. A Te collata in universos benignitas ita singulos afficit, ut eam pro se quisque cum palam apud homines prædicet, tum privatim commemoret Superis, ac perdituram precetur Tibi incolumitatem. Haec vere profitetur

ILLUSTRISSE AMPLITUDINI TUAE,

Tolosæ vi. Kal. Octob.

AN. M. DC. LXL.

Deditissimus et obsequentissimus
CLAUDIUS MALTRETUS
 e Societate JESU.

CL. MALTRETI PRAEFATIO.

L E C T O R I.

Si consilium est, ERUDITE LECTOR, hos Libros non prius legere, quam Auctorem pernoveris qualis fuerit; hinc oculos et manum converte ad consequentem Tomum. Ibi Nicolaus Alemannus, vir doctrina praestans, suis in Historiam Arcanam Praefationibus te voti compotem faciet: simul etiam docebit, quot et quam graves temporis hominumque iniuriis Procopii Caesariensis pertulerint. Quod autem vir idem clar. faciendum reliquit aliis de veteri illorum interpretatione iudicium; id sibi sumpserat Iosephus Scaliger, suorum sydus, cum haec ad Davidum Hoëschelium scriberet: *Recte iudicas dignum esse Procopium, qui edatur, et quia dignus, et quia male ab Interprete acceptus est. Qui et τὰ καίριώτατα omiserit, et quae retinuit, pessima fide converterit. Nam et finem Belli Gothici iusto pene volumine fraudavit.* Hoc ultimum censurae caput proprie convenit in Christophorum Personam Romanum: qui Tetradem secundam librorum de Bellis ita truncavit, ut triadem fecerit. Caeterae reprehensionis partes ei communes sunt cum Raphaele Volaterrano, Tetradis prioris Interprete. Quando Scaliger ea, quae modo retuli, ad amicum scribebat, Graeca Procopii monumenta nondum praelo in publicum emissa fuerant; praeterquam libri περὶ κτισμάτων: qui quam essent mutili, in loco dicam. Hos multo auctiores Hoëschelius cum

Historia Bellorum Graecae edidit Augustae Vindelicorum, anno Christi 1607. Exinde in scriptoris huius Interpretes virorum eruditorum querela increbuit. Nam versione cum Graeco textu collata, incredibilem perversitatem videbant, dolebantque quod Historia nobilissima tam male in Italia fuisset habita, ubi olim ipsius pater nihil damni a Gotthis, quanvis hostibus, accepisset. Optabant vero ut ingenii praestantissimi soboles conditione quam fieri posset optima Latio donaretur. Instante Iosepho Scaligero, id tentavit Bonaventura Vulcanius: deinde incocepto destitit, senio confectus. Negotium in se ultro receperat Daniel Heinsius, tum iuvenis, in quo diligentia, Scaligero teste, cum eruditione certabat. At illum alia studia sic averterunt, ut promissi munus haud comparuerit. Nec postea extitere libri quatuor de Bello Gotthico, ab Hugone Grotio, ut fama erat, in Latinum conversi: quos nunquam profecto vidi. Cum igitur provincia ab omnibus relicta vacua videretur, eam ego suscepi, iis auctoribus, quibus nihil negare poteram. Excepi tamen Anecdota: propterea quod illam partem Nicol. Alemannus iam feliciter occupaverat. Nunc tuum est, LECTOR, explorare, si vacat ac lubet, qua rem gesserim fide. In primis vide num actum egerim. Quod ut minori cum taedio faceres, consilium secutus sum eruditissimi P. Philippi Labbe, viri de me optime meriti. Nimirum libros partitus in capita, suum cuique argumentum paucis comprehensum praefixi; ut ibi, lectione fessus, tanquam ad viales lapides sedeas ac respices. Lacunas in hoc Tomo invenies omnino duas aut tres, easque tam breves, ut facillime et minimo quasi saltu transmitti queant. Tot vero tantasque habet editio Augustana, ut in unum collectae, dimidiam fere partem exaequent unius libri. Si placet iter hic complanatum, Lucae Holstenii τοῦ μακροῦ memoriam grato animo cole. Quae enim deerant, ea ille ex MS. Codice Vaticano supplevit pro suo in literas, quarum decus erat, amore maximo. Non pauca in Graeco textu correxi, partim propria coniectura, partim ope R. P. Petri Possini: cui debeo, quidquid discipulus Magistro optimo doctissimoque debere potest. Is Romae cum MS. Vaticano exemplar Augustanum, quo tanquam fundo novae editionis utebar, contulit, et quas notavit discrepantes lectiones,

humanissime communicavit. Ac ne iudicio tuo quidquam subtraherem, omnia fidelissime exposui in Tomo altero: quo Lectiones varias et utriusque textus emendationes reieci. Porro si me audies, priusquam caput aliquod legas, illic inspicias quae ad ipsum pertinent. Quo fiet ut te nec menda Typographica morentur, nec facile in errorem inducant nonnulla *παροράματα* mea, a me tum solum animadversa, cum iam typis cusa relegerem. Relegi autem omnia quam accuratissime potui, et quidem animo Censorio: ita ut ubicunque peccasse me vidi, culpam, ut par est, mihi ipse nominatim assignem in emendationibus meis. Multo autem saepius peccassem, nisi domi consulissem virum disciplinis excultissimum, P. Ioannem Fayonum. Si quid praeterea corrigendum videbitur, libenter a monitore quovis accipiam, et beneficium profitebor in Notis: quae, si Deus siverit, primam partem efficient tomi tertii *). Altera pars constabit ex Opusculis Poeticis, quorum hic seriem proponam. Eleganteum habeo templi S. Sophiae et ambonis *ἔκφρασις*, quam Paulus Silentarius, aequalis Procopio, versibus scripsit hexametris, numero supra 1200. Haec ad Procopii libros de Aedificiis apta erit appendix cum Collectione epigrammatum veterum Christianorum, quae olim Constantinopoli, et in aliis Graeciae civitatibus, sacris aedibus inscripta legebantur. Id totum, ex MSS. Palatinis Bibliothecae Vaticanae depromptum, ad me misit Ill. Lucas Holstenius. Historiam Procopianam contingunt Corippi libri quatuor de laudibus Iustini minoris. Hos multo castigatiores possum edere, adiunctis Ruizii Assagrii et Dempsteri Annotationibus. Neque enim animus est quenquam fraudare honesti laboris fructu. Latino huic Poetae, iam bis quidem edito, sed plane a Bibliopolis distracto, addere vellem Graecum, qui Corippum videre potuit; Georgium dico Pisidam, magnae Ecclesiae Constantinop. Diaconum. Eius libri, Holstenii beneficio, penes me sunt, adhuc inediti, de Laudibus Heraclii Imperatoris, duo: de Bello Persico eiusdem Heraclii, tres: de Bello Avarico ad muros urbis Constantinop. unus. Nec male Georgio Pisidae conveniet

---

[*) Qui non prodiit.]

cum Theodosio itidem Diacono: cuius ἀφοάσεις quinque de
capta a Romano Aug. Creta mihi describendas curavit Ill. Leo
Allatius, Custos Bibliothecae Vaticanae, et in arce illa Reip.
literariae meritissimo collocatus. Tu vero, Λετρον, interea
Procopio fruire: ac si minus opera in eum collata, certe ani-
mus placeat, quo et rem sacre tibi gratam, et publicae utili-
tati servire volui.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΣ

Ι Σ Τ Ο Ρ Ι Α Ι.

ARGUMENTUM

P 1
V 223

LIBRORUM OCTO PROCOPII,

EX AGATHIAE SCHOLASTICI LIB. I. P. 7—10. ED. PARIS.

*Τ*ὰ πλείστα τῶν κατὰ τοὺς Ἰουστινιανοῦ χρόνους γεγενημένων ἐπειδὴ Προκοπίῳ τῷ ῥήτορι τῷ Καισαρειαθῆν ἐς τὸ ἀκριβὲς ἀναγγέλλονται, παρτίον ἐκεῖνα ἔμοιγε, ἅτε δὴ ἀποχρώντως εἰρημύνα· τὰ δὲ μετ' ἐκείνον ὡς οἷόν τε διεξιτέον. προόμια μὲν 5 γὰρ αὐτῷ τῆς ἱστορίας Ἀρκάδιος ἀποβιοδὸς ἐποιήθη, καὶ τῷ ἐκείνου παιδί Θεοδοσίῳ Ἰσδιγέρδης ὁ Περσῶν βασιλεὺς κηδεμῶν B γεγενημένος, τὰ τε Οὐαραράνη καὶ Περόζῃ ξυνεχθέντα· καὶ ὅπως Καβάδης βασιλεὺς καταστὰς ἀφήρηται τὴν ἀρχὴν καὶ εἶτα Φῦττον αὐτὴν ἀνεκομίσαστο, ὅπως τε Ἄμιδα ἤλω πρὸς αὐτοῦ, Ἄνα- 10 στασίου Ῥωμαίων βασιλεύοντος, καὶ ὅσους αὐθις μετ' ἐκείνον Ἰουστίνος ὁ πρεσβύτερος ἐν τῷδε τῷ ἔργῳ διεδέξατο πόρους. ἐξῆς C δὲ τοὺς Περσικοὺς πολέμους ὁπόσοι δὴ πρὸς τε Καβάδην καὶ Χοσρόην ἀμφὶ Συρίαν καὶ Ἀρμενίαν, καὶ μὲν δὴ καὶ τὰ Λαζῶν ὄρια

2. Alterum τῷ additum ex R (i. e. codice Rhdigerano Vratislaviensi). 6. Ἰσδιγέρδης R. Ἰσδηγέρδης P. 7. Οὐαραράνη Niebuhrius. οὐαραβάνη R. Οὐαράνη P.

Quoniam Procopius Rhetor Caesariensis partem maximam rerum aetate Iustiniani gestarum accurate conscripsit, eas quidem praetermitti a me oportet, quippe satis iam explicatas: quae vero postea sunt consecutae, illas pro mea facultate tractare debeo. Historiam suam exorsus est ab Arcadii obitu, et commissa Theodosii eius filii tutela Isdegerdi Persarum Regi. Tum narrat quae Vararani ac Perozi contigere, et quo pacto Rex factus Cabades abrogatum sibi imperium brevi recuperaverit: praeterea uti Amida ab Anastasio Romanorum Imperatore fuerit capta: et quantum postea Iustinus senior elaboraverit in coeptis. Succedunt his bella Persica, quae cum Cabade et Chosroe in Syria, Armenia et Lazicae finibus

Ἰουστινιανῷ τῷ Ῥωμαίων αὐτοκράτορι διαπεπολήμηνται, τούτους δὲ ἅπαντας ἐκ τῶν Προκοπίου λόγων ἄριστα ἔν διαγνοῆς, Γέλ-
D μερά τε τὸν Βανδύλον, καὶ Καρχηδόνα τὴν πόλιν, καὶ τὴν ξέμ-
 πασαν χώραν τῶν Ἀφρων ἀπὸ Βονιφατίου τε καὶ Γεζερύχου καὶ
 τῆς ἐν τῷ τότε ἀποστάσεως πολλοῖς ἕστερον χρόνοις Ἰουστινια-5
 νῷ δουλωθεῖσαν, καὶ πάλιν τῆς Ῥωμαίων ἐπικρατείας μέρος γε-
 γεννημένην. μετὰ δὲ τὴν τῶν Βανδύλων κατάλυσιν, καὶ ὅσα οἱ
P 2 Μαυρούσιοι τὸ ἔθνος ἔδρασαν τε καὶ πεπόνθασιν πολλαχοῦ τῆς
 Λιβύης κατὰ Ῥωμαίων παρατατόμενοι· ἔτι τε Σιότζας καὶ
 Γόνθαρης Ῥωμαίων μὲν ἦσθη, τυράντω δὲ καταστάντε μεγλ-10
 στων συμφορῶν τε καὶ στάσεων αἰτιωτάτω τῇ Λιβύῃ γέγονατον,
 καὶ ὡς οὐ πρότερον ἐλώφησε τὰ δεινὰ, πρὶν ἐκείνω τῷ ἄνδρι δια-
 φθαρῆναι. ἀλλὰ καὶ τάδε ἀμέλει ἅπαντα εὖροις γε ἔν ἐκεί-
B νοις, ὅπως τε ἡ στάσις ἢ ἐμφύλιος ἐν Βυζαντίῳ κατὰ τοῦ βασι-
 λέως ἀρθεῖσα καὶ ἐπὶ μέγα κακοῦ ἀφικμένη τὰ κοινὰ ἐδηλῆσατο, 15
 τὰς τε τῶν Οὐννων ἐπιδρομὰς, ὡς δὴ ἐν τῷ τότε τὸν Ἰστρον πο-
 ταμὸν περαιοθέντες μέγιστα οἶα τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἐλυμήναν-
 το, Ἰλλυριοὺς τε καὶ Θετταλοὺς καὶ τὰ πλείστα τῆς Εὐρώπης
 ληϊσόμενοι, μέρος δὲ τι καὶ τῆς Ἀσίας, τὸν Ἑλλήσποντον διαβάν-
 τες. Σουρῶν δὲ ἡ πόλις ἢ ἐν Συρίῳ καὶ Βέρροια καὶ Ἀντιόχεια ἢ 20
C πρὸς Ὀρόντη ποταμῷ ὅπως οἰκτρότατα ὑπὸ Χοσροῦν πεπύρθη-
 ται, τὴν τε Ἐδέσσης πολιορκίαν, καὶ ὅπως ἐνθῆνδε ἀποκροσθεῖς

2. Γελίμερα Niebuhrus. Γελίμερ P. 8. τῆς] τε R. 9. λι-
 βύης R. λιβύας P. 11. τῇ λιβύῃ] τῆς λιβύης R. 16. ὡς R
 corr. pro ὅς. οὗ P. 18. Ἰλλυριοὺς] Ἰλλυρίους P. 19. τὸν]
 τῆν R. 20. σουρῶν R. σουρῶν P.

Iustinianus Augustus gessit. Haec omnia e Procopii libris plane cognosces: item Gelimerem Vandalum, et urbem Carthaginensem, adeoque Africam universam longo intervallo post Bonifacii ac Gezerici tempora ortaque tum defectionem in potestatem venisse Iustiniani, atque ita redditam Imperio Romano suam hanc partem. Post Vandalorum excidium, habes quaecumque Mauri, multis in locis Africae cum Romanis congressi, et fecere et passi sunt: deinde Stotzae et Gontharidis, qui partes Romanorum sequebantur, tyrannidem, et hinc natas calamitates ac seditiones maximas Africae, nec nisi utriusque viri caede ac sanguine extinctas. Haec ibidem reperies: quemadmodum seditio civilis contra Caesarem excitata Byzantii, evaserit in magnam perniciem, remque publicam labefactarit. Adde incursionem Hunnorum: qui Istro tunc transito, Illyricum, Thessaliam, et plerasque Europae provincias; trajecto demum Hellesponto, partem aliquam Asiae populati, Imperium Romanum damnis gravissimis affecerunt. Illud etiam, ut in Syria a Chosroe urbs Sura, Berrhoea, et sita ad Orontem fluvium Antiochia miserrime direptae fuerint: ut idem cincta obsidione

ἔπειτα ὑπὸν ὤχετο. πάρεστι καὶ ταῦτα ἐν τοῖσδε Θεύσασθαι, τὰς τε τῶν Αἰθιοπῶν καὶ Ὀμηριτῶν παρατάξεις καὶ ὅτου δὴ χάριν ἄμφω ἐκείνω τῷ φύλῳ ἐς τίδε δυσμενείας ἤλθειν. εἴρηται δὲ αὐτῷ πολλὰ καὶ τοῦ μεγίστου λοιμοῦ πέρι, ὅπως τε τὴν 5 ἄρχῃν κατ' ἐκείνου τοῦ καιροῦ ἐς τὸ ἀνθρώπειον γένος εἰσήρρησε, D καὶ ὅποια ἅττα παράλογα ἐν αὐτῷ ξυνηρέχθη. ἀλλὰ γὰρ καὶ ὅποσα ὕστερον τῷ Ῥωμαίων στρατῷ ἀνὰ τὰ Λαζῶν πόλισματα καὶ Πέτρας τὸ φρούριον, πρὸς τε Χοριάνην καὶ Μερμερόην καὶ τὰ Περσικὰ ἐξείργασται πλήθη, καὶ ταῖτα ἐκείθεν ἀναλεκτίον. 10 μεταβάντι δὲ οἱ ἐπὶ τῆς ἐσπέρας, ὅπως τε Θεοδῆριχος ὁ τῶν Γότθων βασιλεὺς ἀπεβίω καὶ Ἀμαλασοῦνθα ἢ τοῖδε παῖς ἐπὶ Θεοδάτου ἀνίρηται, καὶ ἅπαντα ὧν δὴ ἕνεκα ὁ Γοτθικὸς πόλεμος P 3 ἀνεργήθη, οὐδὲ ταῦτα ἐκείνω παρείται· οὐ μνοῦν ἀλλ' οὐδὲ ὅπως Οὐίτιγισ ὁ μετὰ Θεόδατον τοῦ Γοτθικοῦ γένους κρατήσας ἐπὶ V 224 15 Βελισαρίου τοῦ στρατηγοῦ μετὰ γε πλείστους ὄσους ἀγῶνας δορυλάωτος εἰς τὸ Βυζάντιον ἦκται· οἷδὲ γε ὅπως Σικελία τε καὶ Ῥώμη καὶ Ἰταλία τοὺς ἐπήλυδας ἀποβαλοῦσα βαρβάρους πάλιν B ἦθρεσι πατρίοις μετεκοσμεῖτο, λάβοι δὲ ἄν τις ἐνθένδε καὶ ὅτι Ναρσῆς ὁ τομίλας ἐς Ἰταλίαν ἐστάλη, στρατηγὸς αὐτοκράτωρ 20 πρὸς τοῦ βασιλέως γεγενημένος, τοὺς τε κλεινοὺς ἐκείνους πολ-

3. φύλῳ R. φύλῳ P. 6. ἅττα R. ἅττα P. *ibid.* γὰρ καὶ] καὶ om. R. 11. Θεοδάτου R. Θεοδάτου P. 13. ἀλλ' οὐδὲ R. οὐδ' P. omissio ἀλλ'. 14. Οὐίτιγισ Niebuhrus. Οὐίτιγισ P. *ibid.* Θεόδατον R. Θεόδατον P. 15. γὰρ R. τε P. *ibid.* ὄσους om. R. 16. ἦκται R. ἔκται vulgo apud Agathiam: nam in P verba εἰς τὸ Βυζάντιον ἔκται exciderunt. 19. τομίλας] ταμίλας R. 20. τοὺς τε R. τοὺς δὲ P.

Edessa pulsus abierit. Insuper videre est Aethiopum et Homeritarum inter se pugnas, et causam cur hostili odio mutaverint amicitiam. De pestilentia teterrima Author ille non pauca dixit: in primis quomodo tunc temporis humanum ea genus invaserit, quamque inauditos habuerit et a communi intelligentia remotos casus. Legendae quoque apud eundem quaecumque exercitus Romanus ad oppida Lazicae et Petrae castellum adversus Chorianem et Mermeroem copiasque Peraarum patravit. In Occidentem transgressus, mortem Theoderici Gotthorum Regis, filiaeque eius Amalassunthae necem a Theodato illatam, et omnia, ex quibus bellum erupit Gotthicum, non indiligenter exponit. His adiicit, quo pacto Vitigis, qui Theodato mortuo Gotthis imperavit, post multa certamina a Belisario Duce captus fuerit et Byzantium deportatus: tum qua ratione Sicilia, Roma, adeoque Italia, exactis Barbaris advenis, ad mores et instituta patria se receperint. Inde quoque discere licet Narsētis spadonis profectioem, eique datum a Caesare imperium in Italiam, et praelia illa incluta, quae cum To-

μους, οἱ δὴ αὐτῶ πρὸς Τωτίλαν ἄριστα διαπεπύθηται· ὅτι τε
 C αὐθις μετ' ἐκείνον Τείας ὁ Φρειδεγένου τὴν Γοτθικὴν ἡγεμονίαν
 διαδεξάμενος οὐκ ἐς μακρὰν καὶ αὐτὸς ἀνῆκε. ταῦτα δὲ πάν-
 τα ἐς ἕκτον τε καὶ εἰκοστὸν ἔτος τῆς Ἰουστινιανοῦ βασιλείας γε-
 γήνηται, καὶ Προκοπίῳ μὲν τῶ ῥήτορι ἐν τοῖσδε, οἶμαι, αὐτῶ 5
 τὰ τῆς ξυγγραφῆς διήγνυται καὶ ξυνετελέσθη· ἐγὼ δὲ .....
 καὶ τὰ ἐξῆς.

1. Τωτίλαν] τώτιλλαν R.

tila fortissime conseruit: denique quonam modo Fredigerni filius Teias,
 qui proxime successit in regnum Gothicum, et ipse brevi interierit. Haec
 omnia ad annum usque vigesimum sextum principatus Iustiniani sunt ge-
 sta: ibique, opinor, Procopius Rhetor Historiae suae finem imposuit.
 Ego vero ..... etc.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΣ H 1
P 5
V 225
ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΗΣ Α ΤΕΤΡΑΔΟΣ Η Α.

ΙΣΤΟΡΙΩΝ — Η Α.] ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΤΕΤΡΑΔΟΣ ΤΩΝ
ΚΑΤ' ΑΤΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛ. Α Ρ. Mutatam ex A.

PROCOPII CAESARIENSIS
HISTORIARUM TETRADIS I.
LIBER I

ARGUMENTUM.

EX EDITIONE MALTRETI.

*A*perit auctor propositum suum. Utilitatem, fidem ac dignitatem ostendit huius historiae. Contra antiquitatis laudatores praeposteros, aetatis suae sagittarias egregie defendit. (Cap. 1.) Moriens Arcadius Aug. tutelam Theodosii filii sui mandat Isidigerdi, Persarum regi. Huius fides optima. Theodosii legatus Anatolius et Vararanes Persarum res illustre inter se edunt urbanitatis exemplum. Pax componitur. (2.) Perozes rex Persarum bello petit Ephthalitas, sive Hunnes alboe. Barbarorum istorum mores, imprimis mira lex amicitiae. Tenetur Perozes insidiis. Periculi ignarus monetur parabola: Ut evadat, perpetuam Ephthalitis pacem spondet, iuratque per salem patrio ipsorum more. Eorum regem adorare iussus facti ignominiam actu elevat. (3.) Altera Perosis expeditio in Ephthalitas. Horum apparatus et stratagemata. Salem, per quem Perozes iraverat, e cuspide vexilli regii suspensum praeserunt. Persarum insignis clades. Per digressionem narratur piscatio unionis pretiosissimi, quem Perozes gestabat. Ex ea clade lex nata militaris. Extincto cum triginta filiis Perozi succedit Cabades natus minimus. (4.) Cabadis lex de promiscuo foeminarum usu irritat subditos. Blasi Perosis fratri regnum deferretur, quippe haereditarium. In comitiis abhorrent omnes a crudeli Guastadadis sententia in Cabadem, quem maluit includere in castellum Oblivionis. Huius origo nominis ex lege, contra quam venit nemo unquam nisi Pacurius. Hinc auctor digreditur ad memorabilem historiam et tragicum exitum Arsacis regis Armeniae. (5.) Cabades elabitur uxoris ope et Seo-

sis. Regnum recipit. Magistratus apud Persas hereditarii. More facinorosorum exaccatur Blases. Interfecto Guannastadi sufficit Cabades Adergudubadem, et Chanarungem creat. Scosum nova dignitate Adrastadaransolanem ornatur. (6.) Roganti mutuum argentum Cabadi negat Anastasius Aug. Hinc bellum. Obsidetur a Persis Amida. S. Jacobi Eremitae miraculum. Felix omen capiunt Magi ex impudentis meretricum Amidanorum. Credita turris custodia Monachis. Eorum somnolentia urbem perdidit. Appositum sacerdotis responsum exarmat Cabadem. Captivi cives postea dimissi. In eos benignitas Anastasii. (7.) Romani exercitus duces. Appion Praefectus castrensis aerarii. Dissidium ducum. Occurrit Cabades. Fuga Arcobindi magistri militum per Orientem. Patricius atque Hypatius cladem accipiunt. Celer excurrit in Arzanenem. (8.) Romani Amidam obsident. Glones Persarum dux in insidias a rustico deductus interit. Persae parant aedificiis. Eorum in ferenda fame constantia. Amida pretio recipitur. Induciae annorum 7. (9.) Portarum Caspiarum descriptio. Ibi conditum ab Alexandro Magno castellum recusat emere Anastasius ab Ambasuce: quo mortuo, illud Cabades occupavit. Anastasius ex vico Dara Anastasiopolin facit, ac moenibus cingit Theodosiopolin. (10.) Anastasio succedit Iustinus. Cabades Persarum rex de successore cogitat. Caoses, Zames, Chosroes tres eius filii. Lex Persica multos a regni successione excludit. Cabades Chosroem adoptandum Iustino offert. Procli Quaestoris gravis oratio. Decernitur Chosrois adoptio per arma. Legati conveniunt. Solvitur eorum coetus infecta re. Origo odii Chosrois in Romanos. Scosis exitus funestissimus. Lex Persarum de non humanis mortuis. Rustus Hypatio periculum creat. (11.) Situs Iberiae. Eius incolae Christiani optimi, iussi a Cabade non sepelire mortuos, ad Iustinum deficiunt, cum rege suo Gurgene. Probus Bosphorum mittitur ad contrahenda auxilia. Varizes dignitatis nomen apud Persas. Res Laesiae et Persarmeniae. Belisarius et Sittas adolescentes Iustiniani satellites. Belisarius a Iustino numeris Darenis praepositus consiliarium habet Procopium. (12.) Iustinianus Iustini successor Belisario mandat ut castellum extruat Mindone. Opponunt se Persae et Romanos clade efficiunt. Belisarius magister militum per Orientem cum Hermogene magistro officiorum Romanos ad insigne praelium praeparat. Campi et aciei Romae dispositio. Mirrhanes nomen Persicae dignitatis, qua insignis Peroses dux summus Persarum. Velitatio. Singularia certamina sane egregia. (13.) Belisarii et Mirrhanis mutuae literae. Utriusque conciones. Aciei Persicae dispositio. Cur meridie pugnam Persae inierint. Praelium memorabile. Ingens Persarum clades. (14.) Exercitus in Armeniam a Cabade missus. Sittas magister militum per Armeniam: Dorotheus Armeniae dux. Victi bis Persae. Tzanorum sedes patriae et mores. Christianam religionem amplectuntur. Pharangium et Bolum Romani Persis eripiunt. Narses et Aratius ad Romanos transfugiunt. (15.) Rufini de pace rogati ad Cabadem oratio. Respondet Cabades. Rufinus Byzantium redit. Iustinianus absoluit annum imperii quartum sub initium veris. (16.) Irruptio Persarum in Euphratesiam, olim dictam Commagenem. Origo nominis utriusque. Euphratis ac Tigridis fontes et cursus. Fanum Dianae Tauricae. Ex eo Iphigeniae fuga cum Oreste: huius morbus. Duplex ab ipso condita Comana. Unde sic dicta utraque. Dianae et Iphigeniae templa Christiani habent. Euphratis ab Acilisene in Assyriam cursus. Osroene. Mirrhanes a Cabade qua ignominia notatus. Oratio Alamundari ad Cabadem. Qualis vir Alamundarus. Qui duces: qui phylarchi. (17.) Exercitus Persici dux Azarethas; viae, Alamundarus. In Euphratesiam properat cum copiis Belisarius. Abeunte hoste sapienter cunctatur. Paschale festum quam sanctum. Belisarius a temerario praelio suos dehortatur. Eorum contumaciae cedit Azarethae concio. Praelium.

Romanorum clades. Belisarii virtus. Persarum mos in recognoscendo exercitu coram rege. Azarethas a Cabado male acceptus. (18.) Statuit Iustinianus inire societatem cum Aethiopibus et Homeritis. Descriptio sinus Arabici. Urbs Aila. Insula Iotabe Palmetum. Maaddeni. Homeritae. Aethiopes Auxomitae. Iulicas. Urbs Adulis. Aethiopum navos cuiusmodi. Quantum viae ab Auxomide ad imperii Romani litem in Aegypto. Elephantine. Blemyes et Nobatae. Diocletiani circa illos consilium. Philae. Barbara Blemyum sacra. Philarum templa diruta Iustiniani iussu. (19.) Hellistheaeus Aethiopiae rex Christianus. Iudaeos Homeritas vincit, illisque regem imponit Esiniphacum Christianum: cui postea expulso sufficitur Abramus e servo rex. Inanes contra hunc Hellistheaei conatus. Iulianus Iustiniani legatus ad Aethiopes et Homeritas. Commertium Serici, ex quo fit vestis, Medica olim, nunc Serica dicta. Nullus legationis fructus. (20.) Ex Oriente revocatur Belisarius ad expeditionem Vandalicam. Sittas illi succedit. Persae Martyropolin obsident. Exploratore Persa corrupto utitur Iustinianus. Cabadis Persarum regis testamentum et obitus. Pructerito Casse natu maximo, Chosroes rex declaratur, opera Mebodis. Obsidione Martyropolis liberatur. (21.) Legati Romani ad Chosroem. Pacis conditiones. Quid centenarium. Turbulur pacificatio. Rufni apud Chosroem gratia. Pax demum componitur. (22.) Ingenium Chosrois. Facta in eum coniuratio funesta suis auctoribus. Mira Cabadis pueri fortuna. Adergudunbadis infelix benignitas. Mebodis indigna mors. Quanta calamitas sedentium iussu regis in tripode ferro. (23.) Seditio Byzantina. Insania factionum Circi. Seditionis initium. Triste incendium. Seditiosorum tessera vix, quae vox in nomen transiit seditionis illius. Ioannes Cappadox Praefectus Praet. et Tribunianus Quaestor, qui viri. Iis successi Phocas et Basilides. Hypatius per vim a populo fit imperator. Origenis senatoris oratio. Ducitur in Circum Hypatius. Fugam dissuadet Theodora Aug. generonissima oratione. Belisarius et Mundus ad Circum armati vadunt. Caeduntur civium xxx. n. Hypatius et Pompeius confossi proiciuntur in mare. (24.) Quaesturam recipit Tribunianus; Praefecturam Ioannes Cappadox, qui decimo magistratus anno poenas improbitatis dedit. Ad annum illum auctor transiit, et insidias narrat ab Antonina Ioanni structas post reditum Belisarii e bello Gotthico. Erutus Ioannes Praefectura fit sacerdos invite et Petri nomen induit. Ascribitur illi caedes Eusebii Episcopi. Summa eius calamitas. (25.) Redit Procopius ad tempus compressae seditionis. Belisarius iterum magister militum per Orientem, missus in Africam debellat Vandalos. Legatio Persarum in speciem gratulatoria. Darae Ioannes tyrannus e medio tollitur. (26.)

α'. *Προκόπιος Καισαρεύς τοὺς πολέμους ξυγγράψεν, οὗς Ἰουστινιανὸς ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς πρὸς βαρβάρους διήνεγκε τοὺς τε εἴσους καὶ ἐσπερίους, ὡς πη αὐτῶν ἐκάστῳ ξυνηνέχθη γενέ-
 P 6 σθαι, ὡς μὴ ἔργα ἕπερμεγέθη ὁ μέγας αἰὼν λόγου ἔρημα χειρω-
 σάμενος τῇ τε λήθῃ αὐτὰ καταπρόηται καὶ παντάπασιν ἐξίτηλα 5
 θῆται, ὧνπερ τὴν μνήμην αὐτὸς ὤρετο μέγα τι ἔσεσθαι καὶ ξυνοί-
 σον ἐς τὰ μάλιστα τοῖς τε τῶν οὔσι καὶ τοῖς ἐς τὸ ἔπειτα γενησο-
 μένοις, εἴ ποτε καὶ αὐθις ὁ χρόνος ἐς ὁμοίαν τινα τοὺς ἀνθρώ-
 πους ἀνάγκην διωθοῖτο. τοῖς τε γὰρ πολεμησελοῦσι καὶ ἄλλως
 ἀγωνιουμένοις ὄνησιν τινα ἐκπορῆσθαι οἶα τέ ἐστιν ἢ τῆς ἐμφε- 10
 ροῦς ἱστορίας ἐπίδειξις, ἀποκαλύπτουσα μὲν ὅπη ποτὲ τοῖς προ-
 γεγενημένοις τὰ τῆς ὁμοίας ἀγωνίας ἐλάρησεν, αἰνισσομένη δὲ
 ὅποιαν τινα τελευτήν τοῖς γε ὡς ἄριστα βουλευτομένοις τὰ παρόν-
 B τα, ὡς τὸ εἶδος, ἔξει. καὶ οἱ αὐτῶν ξυνηπίστατο πάντων μάλι-
 V 226 στα δυνατὸς ὧν τὰδε ξυγγράψαι κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, ὅτι δὲ αὐ-
 τῶ ξυμβούλῳ ἤρημένῳ Βελισαρίῳ τῶ στρατηγῶ σχεδὸν τι ἅπα-
 σι παραγενέσθαι τοῖς πεπραγμένοις ξυνέπεισε. πρέπειν τε ἡγεῖτο
 ῥητορικῇ μὲν δεινότητα, ποιητικῇ δὲ μυθοποιίαν, ξυγγραφῇ δὲ
 ἀλήθειαν. ταῦτά τοι οὐδέ του τῶν οἱ ἐς ἄγαν ἐπιτηδείων τὰ
 μοχθηρὰ ἀπεκρύψατο, ἀλλὰ τὰ πᾶσι ξυνεγεγθέντα ἕκαστα 20*

8. ἐκάστῳ] ἐκάστοις A. 4. ὁ addidi ex A. 6. τὴν μνήμην] τῇ
 μνήμῃ P. τὴν φήμην (γρ. μνήμην) A. 7. ἐς τὸ A. εἰς τὸ P.
 9. διωθοῖτο L. διωθεῖτο Lm. διαθοῖτο P. 11. ὅπη] ὅποι A.
 13. βουλευτομένοις] βουλαμένοις A. 15. ξυγγράψαι] ξυνη γρά-
 ψαι A. 18. Alterum δὲ add. A. 19. του τῶν] τούτων H. που
 τῶν A. τῶν P.

1. Procopius Caesariensis bella, quae cum Orientalibus et ad Occasum positis Barbaris gesta sunt a Iustiniano Romanorum Imperatore, singulatim, ut se res habuerunt, conscripsit: ne postquam facta ingentia longinquum aevum occupaverit nuda praesidio literarum, ea tradat oblivioni, ac plane deleat. Quorum ille memoriam magni fore momenti duxit, et summe tum aetati huic profuturam, tum posteritati; si quid unquam agendum erit iam actis simile. Nam et ii, quos capit libido belli, et in primis qui praemia meditantur, historia eius generis ante oculos posita iuvare possunt; quae dum exitus demonstrat, qui superioribus contigerunt in pari discrimine, simul rerum instantium probabiles eventus indicat optime considerantibus. Illud vero sciebat Author, condendae huic Historiae idoneum se esse maxime omnium; ob aliud certe nihil, nisi quia, cum a consiliis fuerit Belisario Duci, quidquid fere gestum est vidit. Hoc etiam persuasum habuit, arti Oratoriae convenire eloquentiam; Poeticae fabularum figmenta; Historiae veritatem. Quare ne amicissimorum quidem peccata

ἀκριβολογησάμενος ἀνεγράψατο, εἴτε ἐδ' εἴτε πη ἄλλη αὐτοῖς εἰργάσθαι ξυνέβη.

Κρείσσον δὲ οὐδὲν ἢ ἰσχυρότερον τῶν ἐν τοῖσδε τοῖς πολλοῖς τετυχηκότων τῷ γε ὡς ἀληθῶς τεκμηριοῦσθαι βουλομένῳ 5 φανήσεται. πέπρακται γὰρ ἐν τούτοις μέλιστα πάντων ὧν ἀκοῆ ἴσμεν θανασιὰ ὅλα, ἢν μὴ τις τῶν τὰδε ἀναλεγόμενων τῷ πα- C λαιῷ χρόνῳ τὰ πρῆσβεία διδοίη καὶ τὰ καθ' αὐτὸν οἷκ ἄξιόη θανασιὰ οἶσθαι, ὥσπερ οὖν ἀμέλει τοὺς μὲν νῦν στρατευομένους ἔνιοι καλοῦσι τοξότας, ἀγχεμάχους δὲ καὶ ἀσπιδιώτας καὶ 10 τοιαῦτα ἄττα ὀνόματα τοῖς παλαιοτάτοις ἐθελουσι νῆμιν, ταύτην τε τὴν ἀρετὴν ἐς τοῦτον ἐληλυθέναι τὸν χρόνον ἤμισα οἴονται, ἀταλαίπωρόν γε καὶ τῆς πείρας ἀπωτιάτω τὴν περὶ αὐτῶν ποιούμενοι δόξαν. οὐ γὰρ τις πώποτε αὐτοῖς ἔνοια γέγονεν ὅτι δὴ τοῖς μὲν παρ' Ὀμηρῳ τοξεύουσιν, οἷσπερ καὶ ὑβρίζεσθαι ἀπὸ 15 τῆς τέχνης ὀνομαζομένους ξυνέβαιεν, οὐχ ἵππος ὑπῆν, οὐ δόρυ, οὐκ ἀσπίς ἤμυνεν, οὐκ ἄλλο οὐδὲν τοῦ σώματος φυλακτήριον ἦν, D ἀλλὰ περὶ μὲν ἐς μάχην ἤρισαν, ἀποκεκρόφθαι δὲ αὐτοῖς ἦν ἀναγκαῖον, ἑταίρου του ἐκλεγομένοις ἀσπίδα, ἢ στήλην ἐπὶ τύμβῳ τινὶ κεκλιμένοις, ἔνθα οὔτε τρεπόμενοι διασώζεσθαι οὔτε φεύ-

1. ἀκριβολογησάμενος A. ἀκριβολογούμενος P. *ibid.* „ἀνεγράψατο Reg.“ MALT. ξυνεγράψατο P. *ibid.* εἰργάσθαι] εἰργάσασθαι A. 5. φανήσεται] φανήσεσθαι A, φανήσεται a m. rec. 7. καθ' αὐτὸν A. κατ' αὐτὸν P. 15. ὀνομαζομένοις] ὀνομαζομένης A, οἷς a corr. 17. ἄλλα —] Cum his et sequentibus Maltretus comparat Iliad. 2, 192. 6, 267. 1, 371. 8, 123. 1, 390. 18. „ἑταίρου Reg.“ MALT. ἑτέρου P. *ibid.* στήλη] στήλην A. 19. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.

textit; sed cuiusque actus, pravos iuxta atque honestos, quam potuit accuratissime literis prodidit.

Quod attinet ad facinora armis edita in hisce bellis, quicumque illa volet exigere ad veritatem, nihil usquam praestantius, nihil fortius reperiet. Ea sane patrata sunt, quibus omnia, quae fama accepimus, admirabilitate concedant. Nisi forte eorum, qui haec legunt, malit quis honorarium deferre antiquitati, nec res aetate sua gestas dignetur ulla admiratione. Enimvero non desunt, qui huius aevi bellatores per contemptum *Sagittarios* vocitent: praeiis autem grandia quaedam attribuant *Pugnantium cominus, Scutorum*, aliaque id genus nomina; sic, ut bellicam illam interciderit vim, neque ad nos pervenisse censeant, rudes omnino et inexerti eiusmodi rerum aestimatores. Profecto nunquam adverterunt sagittariis Homericis, quibus artis suae nomen opprobrio vertebatur, non equum, non hastam, non scutum, nullum denique corporis munimentum fuisse; at in certamen venisse pedibus, et necesse habuisse delitescere optando sibi praesidium post clypeum commilitonis, vel ad cippum admitendo supra sepulchrum: ubi nec fuga evadere, nec

γοσαι τοῖς πολεμίοις ἐπιτίθεσθαι οἱοί τε ἦσαν, οὐ μὴν οὐδὲ ἀπὸ τοῦ ἐμφανοῦς διαμύχεσθαι, ἀλλὰ τι κλέπτειν ἐδόκουν αἰετῶν ἐν τῇ ἔμβολῃ γινομένων. ἄνευ δὲ τούτων οὕτως ἀταλαιπώρως
H 2 ἐχρῶντο τῇ τέχνῃ, ὥστε πελάσαντες τῷ σφετέρῳ μακρῷ τὴν νευρῶν εἶτα τὸ βέλος ἱφίσταν κωφόν τε καὶ οὐτιδανὸν εἰκότως τοῖς 5 δεχομένοις ἐσόμενον. τοιαύτη μὲν τις οὖσα ἢ τοξεία φαίνεται πρότερον.

P 7 Οἱ δὲ γε τανῶν τοξόται ἴασι μὲν ἐς μάχην τεθωρακισμένοι τε καὶ κνημῖδας ἐναρμοσόμενοι μέχρι ἐς γόνυ. ἤρτηται δὲ αὐτοῖς ἀπὸ μὲν τῆς δεξιῆς πλευρῆς τὰ βέλη, ἀπὸ δὲ τῆς ἐτέρας τὸ ξί-10 φος. εἰσὶ δὲ οἷς καὶ δόρυ προσαποκρέμαται καὶ βραχιῖά τις ἐπὶ τῶν ὤμων ἀσπίς ὀγόνου χωρὶς, οἷα τὰ τε ὄμφι τὸ πρόσωπον καὶ τὸν ἀγχένα ἐπικαλύπτειν. ἵππεύονται δὲ ὡς ἄριστα καὶ θέν-15 τος αὐτοῖς ὡς τύχιστα τοῦ ἵππου τὰ τόξα τε οὐ χαλεπῶς ἐντεί- νειν οἱοί τε εἶναι ἐφ' ἐκάτερα καὶ διώκοντάς τε βάλλειν τοὺς πο-15 λέμιονας καὶ φεύγοντας. ἔλκεται δὲ αὐτοῖς κατὰ τὸ μέτωπον ἢ **B** νευρὰ, παρ' αὐτὸ μάλιστα τῶν ὤτων τὸ δεξιὸν, τοσαύτης ἀλκῆς ἐμπικλῶσα τὸ βέλος, ὥστε τὸν αἰετὸν παραλίποντα κτείνειν, οὔτε ἀσπίδος ἴσως οὔτε θώρακος ἀποκρούεσθαι τι δυναμένου τῆς ῥύ-20 μης. εἰσὶ δὲ οἱ τούτων ἡκιστα ἐνθουμούμενοι σέβρονται μὲν καὶ 20 τεθῆπασιν τὸν παλαιὸν χρόνον, οὐδὲν δὲ ταῖς ἐπιτεχνήσεσι δι-

2. ἀλλὰ τι] ἀλλὰ τὸ Α. 5. ἠφίεσαν] ἀφίεσαν Α. 8. ἴασι] ἴασιν Α. 9. μέχρι Α. μέχρις Ρ. 12. οἷα] οἷα Ρ. 13. τὸν ομ. Α. 18. ἐμπικλῶσα Α. ἐμπικλᾶσα Ρ. *ibid.* οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ Ρ.

vertentibus terga hostibus instare poterant. Non illi ex aperto pugnare; sed eorum, quae in praelio fierent, aliquid furtim sublegere semper videbantur. Praeterea in usu artis suae adeo inertes erant, ut admoto ad mammam nervo sagittam impellerent languidam, et merito ab iis ipsis, quos attingebat, deridendam ut futilem. Ita quidem veteres artem sagittariam exercebant.

Hodie vero qui arcu militant, ad pugnam procedunt loricati, et ocreis ad genu usque pertinentibus muniti. Aptas e latere dextro sagittas habent, e sinistro gladium: hastile etiam appensum nonnulli gestant, et scutulum nulla instructum ansa, ad humeros habile, quo vultum et collum tegant. Commode equitant, et quam celerrime corrente equo sagittas expeditè missitant utroque versum, hostemque insequentem aequè feriant ac fugientem. Caeterum elato ad frontem arcu, nervum retorquent ad aurem pene usque dexteram: isque vim tantam incutit sagittae, ut haec obvio cuique certum exitium afferat; nihil utique ad repellendum impetum conferentibus nec clypeo nec lorica. Sunt tamen qui his minime perpensis antiquitatem unam venerentur ac stupeant, neque in

δοῦσαι πλέον. ἀλλὰ τούτων οὐδὲν κωλύσει μὴ οὐχὶ μέγιστα τε καὶ ἀξιολογώτατα ἐν τοῖσδε τοῖς πολέμοις ξυμβῆναι. λελλέξεται δὲ πρῶτον ἀρξαμένοις μικρὸν ἄνωθεν ὅσα Ῥωμαίοις ξυνηρέχθη καὶ Μήδοις πολεμοῦσι παθεῖν τε καὶ δοῦσαι.

5 β'. Ἦνίκα τὸν βίον Ἀρκάδιος ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς ἐν Βυ- C
ζαντίῳ τελευτῶν ἤμελλεν (ἦν γὰρ οἱ παῖς Θεοδοσίος οὐπω τοῦ
τετῆρος ἀπαλλαγείς), διηπορεῖτο ἀμφὶ τε τῷ παιδί καὶ τῇ βασι- V 227
λείᾳ, εὖ θεοῦ ἀμφω ὡς ἔμιστα ἔχων. ἰγίνετο γὰρ τις αὐτῷ
ἐννοια, ὡς, ἦν μὲν κοινωνόν τινα Θεοδοσίῳ τῆς ἡγεμονίας πορι-
10 ζηται, αὐτὸς ἂν τὸν παῖδα τὸν αὐτοῦ διαχρησάμενος τῷ ἔργῳ
εἴη, πολέμιον αὐτῷ δύναμιν τὴν βασιλείον περιβεβλημένον ἐπα-
γαγών, ἦν δὲ μόνον αὐτὸν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς καταστήσεται, πολλοὶ D
μὲν ἐπὶ τῆς βασιλείας ἐπιβατεύουσι, τῆς τοῦ παιδὸς ἐρημίας,
ὡς τὸ εἶκος, ἀπολαύοντες, ἐπανυστάντες δὲ πόνῳ οὐδενὶ τυραν-
15 νήσουσι, τὸν Θεοδοσίον διαφθείραντες, ἐπὶ οὐδένα ἐν Βυζαν-
τίῳ ξυγγενῆ εἶχεν, ὅς γ' ἂν αὐτῷ ἐπίτροπος εἴη. Ὀνώριον γὰρ
οἱ τὸν θεῖον ἐπαρκέσειν οὐδαμῆ ἤλπισε, ποτηρῶν ἤδη τῶν Ἰτα-
λίας πραγμάτων ὄντων. οὐδὲν δὲ ἔσσαν καὶ τὰ ἐκ Μήδων αὐτὸν
ξυνετάρυσσε, δεδιότα μὴ οἱ βύρβαροι οὔτοι τῆς τοῦ αὐτοκράτο- P 8
20 ρος καταθέοντες ἡλικίας ἀνέκιστα ἔργα Ῥωμαίους δράσωσιν. ἐς
ταύτην Ἀρκάδιος τὴν ἀμνηχανίαν ἐμπεπτωκώς, καίπερ οὐ γεγρονώς

10. αὐτοῦ] αὐτοῦ P. 18. μήδων A. μήδων P. 20. Ῥο-
μαίους A. Ῥωμαίοις P.

pretio maiori habeant novas accessiones industriae. Nihilominus hoc manebit, res in his bellis amplissimas et cum primis memorabiles effectas fuisse. Nunc priorem locum dabimus bello, quod Romanos inter ac Medos fuit, variamque eius fortunam, offensiones et victorias prosequemur, ubi rem paulo alius repetierimus.

2. Byzantii cum Arcadius Augustus in extremis ageret, Theodosii filii sui novum amoti ab ubere et Imperii vicem sollicitus, quid testamento decerneret, quo bene cautum utriusque esset, nesciebat. Etenim veniebat in mentem vereri, ne si Theodosio principatus consortem daret, filio ipse suo conflaret exitium, hostem illi inducendo suprema potestate septum: sin eum solum scriberet Imperatorem, multi (quod proclive videbatur) capta opportunitate solitudinis pueri affectarent regnum, et oppresso rebellione Theodosio tyrannidem nullo negotio occuparent; maxime cum Byzantii nemo adesset propinquorum, in cuius tutelam tradi posset. Neque enim spes erat laturum ipsi opem Honorum patrum, difficillimis Italiae rebus impeditum. Nec minus illum conturbabat impendens a Medis timor; cum metueret ne suis hi Barbari incursionibus, dum per teneram Imperatoris aetatem liceret impune, Romanos atterent. Has in angustias adductus Arcadius, vir caetera haud adeo sa-

ἐς τἄλλα ἀγγέλους, βουλευέται βουλὴν, ἥτις οἱ τὸν τε παῖδα καὶ τὴν ἀρχὴν διασώσασθαι εὐπετιῶς ἴσχυσεν, εἴτε κοινολογησάμενος τῶν λογίων τισιν, οἷοι πολλοὶ βασιλεῖσι παρέδρεῖν εἰώθασιν, ἢ θείας τινὸς ἐπιπολαίας αὐτῷ γενομένης. διαθήκης γὰρ διαθεῖς γράμματα, διάδοχον μὲν τῆς ἡγεμονίας ἀνεῖπε τὸν παῖδα, ἐπίτροπον δὲ αὐτῷ κατεστήσατο Ἰσδιγέρδην τὸν Περσῶν βασιλέα, ᾧ δὴ πολλὰ ἐν ταῖς διαθήκαις ἐπέσκηψε, Θεοδοσίῳ τὴν Β βασιλείαν σθένει τε καὶ προνοίᾳ πάσῃ συνδιασώσασθαι. Ἀρκάδιος μὲν ὧδε τὴν τε ἀρχὴν καὶ τὰ οἰκεία διοικησάμενος ἐτελεύτησεν· Ἰσδιγέρδης δὲ ὁ Περσῶν βασιλεὺς, ἐπεὶ τὸ γράμμα τοῦτο 10 ἀπενεχθὲν εἶδεν, ὧν καὶ πρότερον ἐπὶ τρόπου μεγαλοφροσύνη διαβόητος ἐς τὰ μάλιστα, ἀρετὴν ἐπεδείξατο θαύματός τε πολλοῦ καὶ λόγου ἄξιαν. τὰς γὰρ Ἀρκαδίου ἐντολὰς ἐν ἀλογία οὐδεμιᾷ ποιησάμενος εἰρήνῃ τε ἀφθόῳ χρώμενος διαγέγονεν ἐς Ῥωμαίους τὸν πάντα χρόνον καὶ Θεοδοσίῳ τὴν ἀρχὴν διεσώσατο. 15 αὐτίκα γοῦν πρὸς Ῥωμαίων τὴν βουλὴν γράμματα ἔγραψεν, ἐπίτροπός τε οὐκ ἀπαρνούμενος Θεοδοσίῳ βασιλεῶς εἶναι καὶ πόλεμον ἐπανατεινόμενος, ἣν τις αὐτῷ ἐς ἐπιβουλὴν ἐχειροίῃ καθίστασθαι.

Ἐπεὶ δὲ Θεοδοσίος μὲν ἀνὴρ τε ἐγγόνει καὶ ἡλικίας πόρρω 20 ἀφῆκτο, Ἰσδιγέρδης δὲ νοσήσας ἕξ ἀνθρώπων ἠφάνιστο, ἐπῆλθεν μὲν ἐς Ῥωμαίων τὴν γῆν Οὐαράρανῆς ὁ Περσῶν βασιλεὺς

1. βουλὴν L. βουλῆ P. 3. βασιλεῖσι A. βασιλεῖ P. 6. τὸν] τῶν P. 18. ἐπανατεινόμενος] ἐπανατεινόμενος A correctus. 21. ἐπῆλθεν — ἄχαρι] ὁ Περσῶν βασιλεὺς εἰσῆλθεν εἰς τὴν Ῥωμαίων γῆν, οὐδὲν δὲ ἔδρασαν ἄχαρι, Suidas s. v. ἄχαρι.

gaci ingenio, viam iniit fillo atque Imperio saluberrimam, sive tum egerit cum prudentibus viris (quales multi assidere et a consiliis esse Imperatori solent) sive divino quodam actus instinctu fuerit. Conscripto enim testamento, haerem Imperii filium, huius tutorem instituit Isdigerdem Regem Persarum. Supremis tabulis obsecrationem inseruit, cum enixe rogans, ut ad Imperium Theodosio asserendum potentiam suam omnem providentiamque conferret. Hunc in modum Arcadius et publicis et domesticis rebus compositis, e vita migravit. Rex autem Persarum Isdigerdes magnitudine animi iam ante clarissimus, cum oblatas sibi tabulas legisset, virtutis exemplum edidit mirum valde ac memorandum. Mandata enim Arcadii minime aspernatus, Romanos, quandiu vixit, pace beavit altissima, et imperium Theodosio conservavit, siquidem per literas ad Senatum Romanum extemplo datas, Theodosii Augusti tutelam agnovit, bellumque iam tum intentavit, si quid novi in ipsum quispiam attentaret.

Maior evaserat, et adulta aetate erat Theodosius, Isdigerdes autem morbo obierat, quando Vararanes Persarum Rex cum ingenti exercitu in

στρατῶ μεγάλῳ, ἔδρασε δὲ οὐδὲν ἕχαρι, ἀλλ' ἄπρακτος ἐπανήλ-
 θεν εἰς τὰ οἰκεία τρόπῳ τοιῷδε. Ἀνατόλιον τὸν τῆς ἑω στρατη-
 γὸν Θεοδοσίος ὁ βυσιλεὺς πρεσβευτὴν εἰς Πέρσας μόνον αὐτὸν
 ἐτύχχανε πέμψας· ὃς ἐπεὶ ἄγχιστα ἐγεγόνει τοῦ Μήδων στρατοῦ, H 3
 5 ἔποθ' ὀρώσκει μὲν τοῦ ἵππου μόνος, πεζῇ δὲ βαδίζων ἐπὶ Οὐαρά-
 ράνην ἦει. καὶ αὐτὸν Οὐαράρανης ἰδὼν τῶν παρόντων ἀνευν- D
 θάνετο ὅστις ποτὲ ὁ περσιῶν εἴη. οἱ δὲ τῶν Ῥωμαίων εἶναι
 στρατηγὸν ἔφασαν. καταπλαγείς οὖν τῷ ἱπερβύλλοντι τῆς τι-
 μῆς ὁ βασιλεὺς οὕτω στρέψας τὸν ἵππον ὀπίσω ἀπήλαυνε, καὶ
 10 οἱ ἄπας ὁ τῶν Περσῶν λεῶς εἶπετο. γινόμενος δὲ ἐν τῇ οἰκείᾳ
 γῇ τὸν τε πρεσβευτὴν ξὺν φιλοφροσύνῃ πολλῇ εἶδε καὶ τὴν εἰρή-
 νην ξυνεχώρησεν οὕτως, ὥσπερ Ἀνατόλιος πρὸς αὐτοῦ ἔχρηζεν,
 ἐφ' ᾧ μέντοι μηδέτεροι ἐν χωρίῳ οἰκίῳ ἐν γειτόνων τοῖς τῶν
 15 τοῖς ἐξευρασμένον ἐκάτεροι τὰ οἰκεία ὄπη ἐβούλοντο ἔπρασον.

γ'. Χρόνῳ δὲ ὕστερον Περόζης ὁ Περσῶν βασιλεὺς πρὸς P 9
 τὸ Οὐννωντῶν Ἐφθαλιτῶν ἔθνος, ὥσπερ λευκοὺς ὀνομάζουσι, πό- V 228
 λεμον περὶ γῆς ὄρων διέφερε, λόγον δὲ ἄξιον στρατὸν ἀγείρας
 ἐπ' αὐτοῦς ἦει. Ἐφθαλίται δὲ Οὐννικὸν μὲν ἔθνος εἶσι τε καὶ
 20 ὀνομάζονται, οὐ μέντοι ἀναμύγνυνται ἢ ἐπιχωριάζουσιν Οὐννων

17. „Ἐφθαλιτῶν] In fragmento Procopiani Andreae Schotti legi-
 tur *Nepthalitῶν*. Utra lectio praeferenda sit, ex iis, quae dicam
 alibi, intelligetur.“ MALT. Utriusque scripturae testes indicavit
 Kanngiesserus. Vide Photii Excerpta infra p. 81 b. c. 19. Ἐφθα-
 λίται] Ἐφθαλίται P hic et infra.

fines Romanorum irrupit. Verum innoxius reque infecta sese domum
 recepit: quod ita accidit. Anatolius militum per Orientem magister,
 quem unum Theodosius Aug. legatum ad Persas proficisci iusserat, cum
 proxime eorum exercitum venisset, ex equo desiluit, et pedibus ire solus
 perrexit ad Varanem. Hic hominem conspicatus, ex astantibus scitari,
 quis ille qui sic accederet? Tum ii, Magistrum esse illum militiae Ro-
 manae dixerunt. Percussit Regem eximia observantia, impulitque ut fle-
 xum illico equum retro concitaret, Persis sequentibus universis. Ubi pe-
 dem in solo posuit suae ditionis, tum demum perhumaniter ad conspe-
 ctum suum admisit oratorem, et pacem ea conditione, qua Anatolius pe-
 tebat, concessit, ut neutra gens in suo solo prope fines alterius novam
 ullam munitionem extrueret. Quo rite praestito, liberum in utroque Im-
 perio cursum res habuere.

3. Post haec Rex Persarum Perozes cum Ephthalitis Hunnis, quos
 Albos vocant, de regni finibus aggressus bello contendere, exercitum
 contra illos florentem duxit. Porro Ephthalitae et genus et nomen Hun-
 norum participant; licet cum Hunnis, quos novimus, nullum ipsis com-

τισὶν ὧν ἡμεῖς ἴσμεν, ἐπεὶ οὕτε χῶραν αὐτοῖς ὁμοφρον ἔχουσιν οὐ-
 τε πη αὐτῶν ἄγχιστα ὤκνῃται, ἀλλὰ προσοικοῦσι μὲν Πέρσας
 πρὸς βορρῶν ἄκμιον, οἳ δὴ κύλις Γοργίου ὄνομα πρὸς αὐταῖς που
 B ταῖς Περσῶν ἰσχυαταῖς ἐστίν, ἐνταῦθα δὲ περὶ γῆς ὀρίων διαμύ-
 χεσθαι πρὸς ἀλλήλους εἰώθασιν. οὐ γὰρ τομάδες εἰσὶν ὥσπερ τὰ 5
 ἄλλα Οὐννικὰ ἔθνη, ἀλλ' ἐπὶ χῶρας ἀγαθῆς τινας ἐκ παλαιοῦ
 ἴδρυνται. ταῦτά τοι οὐδὲ τινα ἐσβολὴν πεποιήνται πρόποτε ἐς
 Ῥωμαίων τὴν γῆν, ὅτι μὴ ξὺν τῷ Μήδων στρατῷ. μόνοι δὲ
 Οὐννων οὗτοι λευκοὶ τε τὰ σώματα καὶ οὐκ ἄμορφοι τὰς ὄψεις
 εἰσίν. οὐ μὴν οὕτε τὴν διαίταν ὁμοιότροπον αὐτοῖς ἔχουσιν οἷτε 10
 C Θηρίων βίον τινα ἤπερ ἐκείνοι ζῶσιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς βασιλέως ἐνὸς
 ἄρχονται καὶ πολιτείαν ἔννομον ἔχοντες πρὸς ἀλλήλους τε καὶ τοὺς
 πέλας ὀρθῶς καὶ δικαίως συμβάλλουσι, Ῥωμαίων τε καὶ πάντων
 οὐδὲν τι ἤσσαν. οἳ μέντοι εὐδαιμονες αὐτοῖς φίλους ἐταιριζόν-
 ται ἄχρι ἐς εἴκοσιν, ἂν οὕτω τύχη, ἢ τοῦτων πλείους, ὅπερ 15
 αὐτοῖς ξυμπόται μὲν ἐς αἰὲ γίνονται, τῶν δὲ χρημάτων μετέχουσι
 πάντων, κοιτῆς τινας ἔξουσίας αὐτοῖς ἐς ταῦτα οὐσης. ἐπειδὴν
 δὲ τῷ αὐτοῦς ἐταιρισμένῳ τελευτήσῃ ξυμβαλεῖ, τούτους δὴ τοὺς
 D ἄνδρας ζῶντας ξὺν αὐτῷ ἐς τὸν τάφον ἰσχυομίσεσθαι νόμος.

Ἐπὶ τούτους τοὺς Ἐφθαλίτας τῷ Περόζῃ πορευομένῳ ξυμ- 20
 παρῆν πρεσβευτῆς, ὃς δὴ ἔτυχε πρὸς βασιλέως Ζήνωνος παρ' αὐ-

1. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.   *ibid.* αὐτοῖς A. αὐτῶν P.
 10. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.   11. Θηρίων] Θηρίων A.
 12. τοὺς πέλας] τοῖς πέλας αἰε A correctus.   15. τύχη A cor-
 rectus. τύχοι P.

mercium intercedat. Haud enim eorum confines sunt neque accolae; sed Persarum, a Septentrione: ubi est Gorgo, urbs ad oram sita extremam Persidis. Hic de limitibus certare inter se solent. Nec vero vagantur Ephthalitae palanturque caeterorum more Hunnorum; sed fixas iam inde antiquitas in regione benigna sedes retinent, ita quidem ut nunquam nisi una cum Medis in Romanam ditionem irruerint. Ex Hunnis hi soli corpora cute candida et vultus habent minime deformes. Longe etiam diversis moribus vivunt. Non enim vitam, ut illi, ferinam agunt; sed Regi uni parent, ac sub politicis legibus, inter se et cum vicinis ex aequo et bono contrahunt, nec minori sane cum laude quam Romani et quaevis aliae nationes. Opulentissimi quique amicos adiungunt sibi vicenos, aut, si fors tulerit, etiam plures, quos semper habent convivas, omniumque facultatum suarum participes, dato singulis communi quodam in eas iure. At ubi fato concessit qui illos sibi sodales asciverat, obtinuit consuetudo, ut ipsi adhuc vitae pleni in tumultum cum mortuo inferantur.

*Potentem Ephthalitas Perozem secutus est Eusebius Zenonis Augu-
 sti apud eum Legatus. At illi simulata fuga, quasi hostium adventu ter-*

τὸν ἰσταλμένος, Εὐσέβιος ὄνομα. Ἐφθαλίται δὲ δόκησιν πυρε-
 χόμενοι τοῖς πολεμίοις, ὅτι δὴ αὐτῶν κατωρρωδηκίτες τὴν ἔφοδον
 ἐς φυγὴν ὤρμηται, ἤσαν δρόμῳ ἐς χῶρὸν τινα, ὄνπερ ὄρη ἀπό-
 τομα πανταχόθεν ἐκύκλουν, συχνοῖς τε καὶ ἀμφιλαφίαις ἐς ἕγυν
 5 καλυπτόμενα δένδροις. ἐντὸς δὲ τῶν ὄρων προΐοντι ὡς πορρω-
 τάτω ὁδὸς μὲν τις ἐφαίνετο ἐν μέσῳ εὐρεῖα ἐπὶ πλείστον διήκου- P 10
 σα, ἔξοδον δὲ τελευτῶσα οὐδαμῆ εἶχεν, ἀλλ' ἐς αὐτὸν μάλιστα
 τὸν κύκλον τῶν ὄρων ἔληγε. Περὸζης μὲν οὖν, δόλου παντός
 ἀφροντιστήσας οὐκ ἐγνοῶν τε ὡς ἐν γῆ ἀλλοτριᾷ πορεύοιτο, ἀνε-
 10 πισκέπτως ἰδίωκε. τῶν δὲ Οὐννων ὄλγοι μὲν τινες ἔμπροσθεν
 ἔφευγον, οἱ δὲ πλείστοι ἐν ταῖς δυσχωραῖς διαλαθόντες κατα-
 νώτου ἐγένοντο τοῦ τῶν πολεμίων στρατοῦ, οὕτω τε αὐτοῖς ἐβού-
 λοντο ἐνδηλοὶ εἶναι, ὅπως δὴ τῆς ἐνέδρας πόρρω χωρήσαντες ἐν-
 τὸς τε τῶν ὄρων ἐπὶ πλείστον γεγενημένοι μηκέτι ὀπίσω ἀναστρέ-
 15 φειν οἴοι τε ὦσιν. ὄνπερ οἱ Μῆδοι αἰσθόμενοι (ἤδη γὰρ καὶ τι
 τοῦ κινδύνου ὑπέφηνεν) αὐτοὶ μὲν δέει τῷ ἐκ Περὸζου τὰ πα- B
 ρόντα σφίσι ἐν σιωπῇ εἶχον, Εὐσέβιον δὲ πολλὰ ἐλεπάρουν πα-
 ραινέσιν ἐς τὸν βασιλέα ποιήσασθαι μακρὰν ἀπολελειμμένον τῶν
 οἰκείων κακῶν, βουλεύεσθαι μᾶλλον ἢ θρασύνεσθαι οὐκ ἐν δέον-
 20 τι, καὶ διασκοπεῖσθαι, ἣν τίς ποτε μηχανῆ ἐς σωτηρίαν φέρουσα
 εἶη. ὁ δὲ Περὸζῃ ἐς ὕψιν ἔλθῶν τύχην μὲν τὴν παρούσαν ὡς
 ἤμιστα ἀπεκάλυπεν, ἀρξόμενος δὲ μυθοποιίας, λέοντὰ ποτε τράγῳ
 ἔφασκεν ἐντυχεῖν δεδεμένῳ τε καὶ μηχανομένῳ ἐπὶ χώρου τινὸς οὐ
 λῖαν ὑψηλοῦ, ἐπὶ θοίνῃν δὲ αὐτοῦ τὸν λέοντα ἐφιέμενον ὀρμηῆσαι V 229

16. ὑπέφηνεν] ὑπέφαινον A corr.
 17. ὑπέφηνεν F.

20. ἐς σωτηρίαν A. εἰς σω-
 τηρίαν F.

riti, cursu quemdam in locum contenderunt, quem undique praerupti
 montes ac densis opacisque nemoribus vestiti cingebant. Quo quidem
 penetrantibus via late patebat in medio, quae longissime ducere videba-
 tur: nullum tamen habebat exitum, et ad montium ambitum desinebat.
 Ille Perozes doli plane omnis securus, nec se in hostili solo iter facere
 reputans, inexplorato persequabatur Hunnorum manum ante oculos fugi-
 entium; interea dum pars multo maxima in aspretis oblitescens immine-
 bat a tergo, nec patere prius volebat, quam illi in insidias tam alte se
 induissent et in montium impediissent anfractus, ut non possent referre
 pedem. His Medi cognitis, (iam enim periculi indicium aliquid subor-
 tum erat) quo res loco essent, coram Peroze dissimulabant, veriti ne
 quid gravius decerneret. Enixe autem instabant Eusebio, ut Regem sui
 ignarum infortunii commoneret, hortareturque ne audaciam adhiberet in-
 tempestivam, sed consilium, et expediendae salutis rationem exploraret.
 Ille Perozem cum adisset, haud nude rem statim exposuit. Verum orsus
 a fabula, in hircum aliquando non admodum edito in loco vinctum atque

Procopius I.

μὲν ὡς ἀρπάσοντα, ἐμπεισῖν δὲ ἐς κατώρυχα βαθίαν μάλιστα,
C ὁδὸν κυκλοτερῆ ἔχουσαν στενήν τε καὶ οὐ πεπερασμένην, (διέξο-
 δον γὰρ οὐδαμῆ εἶχεν) ἦν δὴ οἱ τοῦ τράγον κύριοι ἐξεκλιτηδες τε-
H 4 χησάμενοι ὑπερθεῖν τῆς κατώρυχος τὸν τράγον τεθεικασί τῷ
 λέντι ποδοστράβην ἰσόμενον. ταῦτα Περόζης ἀκούσας ἐς δέος 5
 ἦλθε μή ποτε Μῆδοι ἐπὶ πονηρῶ τῷ σφετέρῳ τὴν δίωξιν ἐπὶ τοὺς
 πολεμίους πεποιήνται. καὶ πρόσω μὲν οὐκέτι ἰχώρει, μένων δὲ
 αὐτοῦ τὰ παρόντα ἐν βουλῇ ἐποιεῖτο. Οὐννοι δὲ ἤδη ἐπόμενοι ἐκ
 τοῦ ἐμφανοῦς τοῦ χώρου τὴν εἴσοδον ἐν φυλακῇ εἶχον, ὅπως μη-
 κέτι οἱ πολέμιοι ὀπίσω ἀπελαύνειν οἴοι τε ᾔσι. καὶ οἱ Πέρσαι 10
D τότε δὴ λαμπρῶς αἰσθόμενοι οὐ ἦσαν κακοῦ ἐν συμφορᾷ ἐπιούν-
 το τὰ παρόντα σφίσι, διαφεύξασθαι τὸν κίνδυνον ἐν ἐλπίδι οὐ-
 δεμιᾶ τὸ λοιπὸν ἔχοντες. ὁ δὲ τῶν Ἐφθαλιτῶν βασιλεὺς πέμψας
 παρὰ Περόζην τῶν οἱ ἐπομένων τινὺς, πολλὰ μὲν αὐτῷ θράσους
 περὶ ἀλόγιστον ὠνείδισεν, ἀφ' οὗ δὴ αὐτόν τε καὶ τὸ Περσῶν 15
 γένος κόσμῳ οὐδενὶ διαφθείρειεν, ἐνδῶσειν δὲ καὶ ὡς τὴν σωτη-
 ρίαν Οὐννοὺς αὐτοῖς ἐπηγγέλλετο, ἦν γε αὐτόν τε Περόζης προσ-
 κυνεῖν βούλοιο ἄτε δεσπότην γεγενημένον καὶ ὄρκους τοὺς σφίσι
 πατρῶους ἠμνῶν τὰ πιστὰ δολῆ, μή ποτε Πέρσας ἐπὶ τὸ Ἐφθαλι-
 τῶν ἔθνος στρατεύσεσθαι. ταῦτα ἐπεὶ Περόζης ἤκουσε, μάγων 20
 τοῖς παροῦσι κοινολογησάμενος ἀνεκυνθάνετο εἰ τὰ ἐπαγγελλό-
 μενα πρὸς τῶν ἐναντίων ποιητέα εἴη. οἱ δὲ μάγοι ἀπεκρίναντο

12. διαφεύξασθαι A. διαφεύξασθαι P. 14. θράσους περὶ A
 corr. περὶ θράσους P. 15. τὸ περσῶν A. τῶν Περσῶν P.

balantem incurrisse leonem dixit, obiectaeque dapis cupidine actum ita
 quidem insiluisse ut rapturus videretur; in fossam vero decidisse altissi-
 mam; quae tramitem certe circumflexum habebat, sed angustum valde
 nec foras pervium, ut qui ab omni parte careret exitu. Sic neque du-
 ctus consulto fuerat ab hirci dominis, et hic supra scrobem ita locatus,
 ut leo caperetur. Haec ubi Perozes audiit, vereri coepit ne in perni-
 cium Medi suam ruissent, hostem insequendo. Nec porro perrexit; sed
 eodem loci temporisque vestigio instituit cum re praesenti deliberare.
 Ecce autem a tergo Hunni se prodere et ex aperto montis fauces custo-
 dire, quo receptum hosti praeccluderent. Tum demum Persae in quae
 mala devenissent perspicere, deplorare praesentem vicem, ac periculi
 fugam desperare. At Rex Ephthalitarum missis ad Perozem aliquot e
 suis assecis, vehementer illi exprobravit inconsideratam audaciam, qua
 se gentemque suam foede perditum ivisset. Hunnos tamen parsuros pro-
 misit, si modo ipse a Peroze tanquam dominus adoraretur, fidemque pa-
 trio illorum sacramento authoratam acciperet, nunquam Persas bellum
 Ephthalitis illaturos. Quibus Perozes auditis, Magos, qui aderant,
 consulens, num data conditione utendum esset rogavit. Responsum a

τὰ μὲν ἀμφὶ τῷ ὄρωι ὅπη οἱ βουλομένοι ἐστὶν αὐτὸν διοικήσει- P 11
σθαι, ἐς μέντοι τὸ ἕτερον σοφία περιελθεῖν τὸν πολέμιον. εἶναι
γὰρ αὐτοῖς νόμον τὰς τοῦ ἡλίου ἀνατολὰς προσκυνεῖν ἡμέρα ἐκά-
στη. δεήσειεν οὖν αὐτὸν τηρήσαντα ἐς τὸ ἀκριβὲς τὸν καιρὸν
5 ξυγγενέσθαι μὲν ἅμα ἡμέρα τῷ τῶν Ἐφθαλιτῶν ἄρχοντι, τε-
τραμμένον δὲ πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον προσκυνεῖν· ταύτη γὰρ
ἂν ἐς τὸ ἔπειτα τῆς πράξεως τὴν ἀτιμίαν φηγεῖν δύνατο. Πε-
ρόζης μὲν οὖν ἀμφὶ τε τῇ εἰρήνῃ τὰ πιστὰ ἔδωκε καὶ τὸν πολέ-
μιον προσεκύνησε, καθάπερ τῶν μάγων ἢ ὑποθήκη παρήγγε-
10 λεν, ἀκραιφνεῖ δὲ τῷ Μήδων στρατῷ παντὶ ἐκ' οἴκου ἀσμένως
ἀνεχώρησε.

δ'. Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον ἀλογήσας τὰ δαμνοσμένα
τίσασθαι Οὐννοὺς τῆς ἐς αὐτὸν ὕβρεως ἤθελε. πάντας οὖν αὐτί-
κα ἐκ πάσης γῆς Πέρσας τε καὶ ξυμμάχους ἀγείρας ἐπὶ τοδὺ Ἐφθα-
15 λίτας ἦγε, τῶν παιδῶν ἕνα Καβιάδην ὀνομαζόμενον μόνον ἀπολι-
πὼν (τηνικαῦτα γὰρ ἤβηκὼς ἔτυχε), τοὺς δὲ λοιποὺς ἅπαντας
ἐπαγόμενος τριάκοντα μάλιστα. Ἐφθαλλται δὲ αὐτοῦ τὴν ἐφο-
δον γνόντες, ἀχθόμενοι τε οἷς δὴ πρὸς τῶν πολεμίων ἠπάτηντο,
τὸν βασιλεῖα ἐκάκισον, ἅτε προέμενον Μήδοις τὰ πράγματα. καὶ B
20 ὅς αὐτῶν ξὺν γέλωτι ἐπυθάνετο τί ποτε ἄρα σφῶν προέμενος
εἶη; πότερον τὴν γῆν ἢ τὰ ὄπλα ἢ ἄλλο τι τῶν πάντων χρημά-
των. οἱ δὲ ὑπολαβόντες οὐκ ἄλλο οὐδὲν πλὴν γε δὴ ὅτι τὸν καιρὸν
ἔφασαν, οὗ τἄλλα πάντα ἠρτησθαι ξυμβαίνει. οἱ μὲν οὖν τοῖς

4. δεήσειεν] δεήσει P. 12. ἀλογήσας A. ἀλογίσας P.

Magis, quod attineret ad iusiurandum, componeret ipse arbitrata suo; quod ad alterum, solerter hostem circumveniret. Mox suggesserunt in patris esse moribus adorare quotidie solem orientem: itaque oportere, ut tempore diligenter observato, Regem Ephthalitarum prima luce adiret, et ad solem surgentem conversus, hunc adoraret: quo astu ignominiam facti elevare deinde posset atque effugere. Igitur Perozes cum pacis fidem dedit, tum hostem ex Magorum praescripto veneratus est: sic demum laetus exercitum reduxit salvum atque incolumem.

4. Aliquanto post Perozes spreto, quo se obstrinxerat, iuramento, impositam sibi ab Hunnis contumeliam ultum ire decrevit. Quapropter ubi copias undique et Persarum et sociorum collegisset, eas ipse in Ephthalitas duxit cum triginta filiorum suorum grege, uno Cabade, qui nondum ex ephebis excesserat, domi relicto. De illius protectione factis certioribus Ephthalitis, accidit ex eo dolor, quod ab hoste circumscripti fuissent; mox et in Regis vituperationem erupit, cum dicerent eum Medis res patriae prodidisse. Is ad haec ridens ex ipsis quaerere, ecquid tandem cessisset? Utrumne arva, an arma, aut e facultatibus caeteris aliud forte quippiam? At illi occasionem, unde omnia pende-

- V 230 ἐπιουῶσιν ὑπαντιάζειν πάσῃ προθυμίᾳ ἤξιόν, ὃ δὲ αὐτοὺς μὲν ἐν
 γε τῷ παρόντι ἐκώλυεν. οὐπω γὰρ σαφές τι ἀμφὶ τῇ ἐφόδῳ ἰσχυ-
 C ρίζετο γεγονέναι σφίσι, ἐπεὶ οἱ Πέρσαι ἔτι ἐν γῆ τῇ οἰκείᾳ τυγ-
 χάνουσι ὄντες· μένων δὲ αὐτοῦ ἐποίει τάδε. ἐν τῷ πεδίῳ, ἣ
 ἡμελλον Πέρσαι ἐς τὰ Ἐσθθαλιτῶν ἤδη ἐσβάλλειν, χώραν πολλήν 5
 τινα ἐπὶ πλείστον ἀποτεμῶν τάφρον εἰργάσατο βαθείαν τε καὶ
 εὖρους ἱκανῶς ἔχουσαν, ὀλίγον τινα ἐν μέσῳ ἀραιφνήν χῶρον
 ἀπολιπὼν ὅσον ἑπτῶν ὁδῶν ἐπαρκεῖν δέκα. καλάμους τε τῇ τύ-
 P 12 φρω ὑπερθεῖν ἐπιθεῖς καὶ γῆν ἐπὶ τοὺς καλάμους συναμνησόμενος,
 ταύτῃ ἐπιπολῆς ἔκρουσεν, Οὐννων τε τῷ ὀμίλῳ ἐπέστελλεν, ἐπει- 10
 δὴν ἐνθ' ἐνδε ὀπίσω ἀπελαύνειν μέλλουσι, διὰ χώρου τοῦ χέρσου ἐς
 ὀλίγους σφᾶς συναγαγόντας σχολαιτέρους ἵναί, φλασσομένους
 ὅπως μὴ ἐς τὰ ἐσκαμμένα ἐμπίπτουσι· τοὺς δὲ ἄλας ἄκρου ση-
 μείου τοῦ βασιλείου ἀπεκρομασεν, ἐς οὓς τὸν ὄρκον Περσῶν
 ὤμοσε πρότερον, ὧν δὴ ἀλογήσας ἐπὶ Οὐννων ἐστράτευσεν. ἕως 15
 μὲν οὖν ἐν τῇ γῆ τῇ σφετέρᾳ τοὺς πολεμίους ἤκουεν εἶναι, ἥσυχῃ
 ἔμεινεν, ἐπεὶ δὲ αὐτοὺς ἐς Γοργῶ πόλιν ἔμαθεν ἀφικέσθαι πρὸς
 τῶν κατασκόπων, ἤπερ ἐν τοῖς ἐσχάτοις Περσῶν ὄροις τυγγάνει
 B οὖσα, ἐνθ' ἐνδε τε ἀπαλλαγέντας ὁδοῦ ἐπὶ σφᾶς ἤδη ἵναί, αὐτὸς
 μὲν τῷ πλείονι στρατῷ τῆς τάφρον ἐντὸς ἔμεινεν, ὀλίγους δὲ πέμ- 20
 ψας, ὁφθῆναι μὲν τοῖς ἐναντίοις ἐν τῷ πεδίῳ ἐκέλευε μακρὰν
 ἄποθεν, ὁφθέντας δὲ μόνον εἶτα ἀνὰ κράτος φεύγειν ὀπίσω, ἐν

22. ἄποθεν] ἄποθεν L hic et p. 22, 8.

rent, dimissam fuisse conquesti, nihilominus parabant promptissimis ani-
 mis hosti occurrere. Sed vetuit in praesentia Rex, affirmans se de ir-
 ruptione Persarum nihil dum habere explorati, cum adhuc suos se intra
 limites tenerent. Itaque haud ultra movens, haec praemolitus est. In
 campo, qua Persae patrias Ephthalitarum sedes ingressuri erant, spa-
 tium magnum intercidens, fossam duxit altitudinis latitudinique ingentis,
 relicta in medio exigua intercapedine terrae non subactae, quanta suffi-
 ceret equis decem, qui frontibus aequatis irent. Impositis deinde cala-
 mis, et his supergesta humo foveam obcaecavit, Hunnorum turmae,
 quae ex ulteriori tractu conversura cursum erat, praecipiens, ut in eo
 interstitio, quod solidum relinquebatur, densarent ordines lentiusque in-
 cederent, ne in fossam prolaberentur. Ipsum etiam e vexilli regii cus-
 pide salem suspendit, per quem Perozes ante iuraverat, et quem modo
 contemnens, bello Hunnos appetebat. Ergo tandiu Rex Ephthalitarum
 sese continuit, dum fama fuit hostem agere in suo regno. Simul autem
 ab exploratoribus didicit, Persas attigisse Gorgo, urbem in extrema
 Perside positam, iamque illinc profectos petere Ephthalitas; ipse quidem
 cum parte copiarum maxima cis fossam substitit; paucos vero emittens,
 iussit in conspectum dare se hostibus procul in campo, mox in fugam

μνήμη τὰς αὐτοῦ ἐντολὰς ἄμφι τῇ κατώρουχῃ ἔχοντας, ἤνικα δὴ αὐτῆς ἄγχιστα ἴκοντο. οἱ δὲ κατὰ ταῦτα ἐποιοῦν, καὶ ἐπει τῆς διώρουχος ἀγχοτάτω ἐγένοντο, ἐς ὀλίγους σφᾶς ξυνογαγόντες δι- H 5
βησαν ἅπαντες καὶ τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἀνιμίγνυντο. οἱ δὲ Πέρσαι
5 ξυνιέναι τῆς ἐπιβουλῆς οὐδαμῇ ἔχοντες κατὰ κράτος ἐν πεδίῳ
λίαν ὑπίῳ ἐδίωκον, θυμῷ πολλῷ ἐς τοὺς πολεμίους ἐχόμενοι. ἐς
τε γοῦν τὴν τάφρον ἐμπεπτώκασιν ἅπαντες, οὐχ οἱ πρῶτοι μύ- C
νον, ἀλλὰ καὶ ὅσοι ὀπισθεν εἶποντο. ἄτε γὰρ τὴν δίωξιν ξὺν
θυμῷ μεγάλῳ, καθάπερ ἐρρήθη, ποιούμενοι, ὡς ἤκιστα ἤσαν-
10 το τοῦ κακοῦ, ὡς δὴ ξυνητεύχηκε τοῖς ἐμπροσθεν ἰούσιν, ἀλλ'
ὑπὲρ αὐτοὺς ξὺν τοῖς ἵπποις τε καὶ δόρασιν ἐμπεπτωκότες, ἐκέ-
νους τε, ὡς τὸ εἶδος, ἔκτειναν καὶ αὐτοὶ οὐδέν τι ἤσσαν ξυ-
διεφθάρησαν. ἐν οἷς καὶ Περσέζης ἦν ξὺν παισὶ τοῖς αὐτοῦ ἅπα-
σι. καὶ αὐτὸν μέλλοντα ἐς τὸ βύραθρον τοῦτο ἐμπεσεῖσθαι φασὶ
15 τοῦ τε δεινοῦ ἡσθῆσθαι καὶ τὸ μάργαρον, ὃ οἱ λευκότερόν τε
καὶ μεγέθους ὑπερβολῇ ἔντιμον ἐξ ὠτὸς δεξιῶ ἀπεκρέματο, ἀφε-
λόντα ῥῖναι, ὅπως δὴ μή τις αὐτὸ ὀπίσω φοροίη, ἐπει ἄξιοθέα-
τον ὑπερφυῶς ἦν, οἷον οὐπω πρότερον ἐτέρῳ τῷ βασιλεῖ γέγονεν. D
ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες. οὐ γὰρ ἂν ἐνταῦθα γενόμενος τοῦ
20 κακοῦ ἄλλον ὄπουοῦν ἐς φροντίδα ἦλθεν, ἀλλ' οἶμαι τό τε οὕς
αὐτῷ ἐν τούτῳ ξυγκεκόφθαι τῷ πάθει καὶ τὸ μάργαρον ὅπη ποτὲ
ἀφρανοσθῆναι. ὑπερ ὃ Ῥωμαίων βασιλεὺς τότε πρῆσθαι πρὸς
τῶν Ἐφθαλιτῶν ἐν σπουδῇ ποιησόμενος ἤκιστα ἴσχυσεν. οὐ γὰρ

6. ἐχόμενοι] ἐρχόμενοι A corr. 15. τὸ μάργαρον] ὃ μάργαρος
ex Procopio scholion apud Photium Bibl. p. 22. ed. Bekk.

se effuse convertere, memores in primis quae circa foveam mandata ha-
berent, ubi propius accessissent. Neque ea emissarii fefellerent. Ut enim
fossae appropinquarunt, collecto in arctum agmine transierunt omnes,
seque suis admiscuerunt. Interea Persae praecipiti in hostem furore
fervidi, per aperta et plana spatia, ubi nullas suspicari insidias pote-
rant, ferebantur. Sed in foveam demum lapsi sunt, non primi modo,
sed quicumque etiam sequebantur. Quippe caeco impetu abrepti, ut dic-
tum est, praecuntium casam non ante deprehenderunt, quam super illos
cum equis et hastis voluti, certum exitium attulere miseris, neque ipsi
effugerunt. In his fuit cum filiis omnibus Perozes, quem ferunt, cum
proximus esset barathro, mali aliquid praesagisse, et rarum candore ac
magnitudine unionem, quem ex aure dextera suspensum gestabat, prole-
cisse, ne quis illum deinceps ferret. Erat enim spectatu dignissimus,
nec talem quisquam Regum hactenus tulerat. Quae narratio nullam
apud me fidem habet. Neque enim Regem tali rerum articulo cogita-
tionem alius mali cuiuspiam suscepisse crediderim; sed aurem ei hac in
strage conscissam, et amissam alicubi unionem; quem tum emere ab
Ephthalitis frustra satigit Imperator Romanorum. Non enim Barbari

αὐτὸ εὐρέσθαι οἱ βάρβαροι εἶχον, καίπερ πόνῳ πολλῷ τὴν ζήτη-
σιν ποιησόμενοι. φασὶ μέντοι Ἐφθαλίτας εὐραμένους αὐτὸ ὕστε-
ρον τῷ Καβάδῃ ἀποδόσθαι. ὅσα δὲ ἀμφὶ τῷ μαργάρῳ τούτῳ
Πέρσαι λέγουσιν, εἰπεῖν ἄξιον· ἴσος γὰρ ἦν τῷ καὶ οὐ παντάνα-
σιν ἄπιστος ὁ λόγος δόξειεν εἶναι.

5

P 13 *Λέγουσιν οὖν Πέρσαι εἶναι μὲν ἐν τῷ κτενὶ μάργαρον τοῦτο
ἐν θαλάσῃ, ἣ ἐν Πέρσαις ἐστὶ, νήχεσθαι δὲ τὸν κτένα τῆς ταύ-
τη ἥονος οὐ πολλῷ ἄποθεν· ἀνεωγέαι τε αὐτῷ ἄμφω τὰ ὄστρα-
κα, ὧν δὴ κατὰ μέσον τὸ μάργαρον εἰσθῆκει θάμα λόγου πολλοῦ
ἄξιον. ἄλλο γὰρ αὐτῷ εἰκασθῆναι οἰδαμῆ ἔσχεν οὔτε τῷ μεγέθει 10
οὔτε τῷ κάλλει ἐκ τοῦ παντὸς χρόνου. κύνα δὲ θαλάσσιον ὑπερ-
φυῖ τε καὶ δεινῶς ἄγριον ἐραστὴν τοῦ θεάματος τούτου γενόμε-
νον ἔπισθαι κατ' ἔγχος αὐτῷ, οὔτε νύκτα ἀνιέντα οὔτε ἡμέραν,
ἀλλὰ καὶ ἠνίκα τροφῆς ἐπιμελεῖσθαι ἀναγκασθεῖη, ἐνταῦθα μὲν
B τι περισκοπεῖσθαι τῶν ἐδωδῆμων, εὐρόντα δέ τι καὶ ἀνελόμενον 15
ἐσθίειν μὲν ὅτι τάχιστα, καταλαβόντα δὲ αὐτίκα δὴ μάλα τὸν κτέ-
να θεάματος αὐθις τοῦ ἐρωμένου ἐμπίπλασθαι. καὶ ποτε τῶν
V 231 τινα γριπέων φασὶ τὰ μὲν ποιούμενα ἐπιδεῖν, ἀποδειλιύσαντα δὲ
τὸ θηρίον ἀποκνήσαι τὸν κίνδυνον, ἕς τε τὸν βασιλέα Περόζην
ἅπαντα τὸν λόγον ἀνενεγκεῖν. ἡ δὲ τῷ Περόζῃ ἀκούσαντι πό- 20
θον φασὶ τοῦ μαργάρου γενέσθαι μέγαν, πολλαῖς τε ἀπ' αὐτοῦ
θωπείαις τὸν ἄσπαλιέα τοῦτον καὶ ἀγαθῶν ἐλπίσιν ἐπάρα. ὕν*

2. ὕστερον Niebuhrius. Legebatur ἕτερον. 8. ἥονος] ἡόνος P.
Quum libri modo hoc modo illud praeberent, ego ubique ἥων scripsi.
10. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P. 15. μὲν τι A. μὲν τοι P.

quamvis perquisitum reperire potuerunt. Quamquam sunt qui inventum quidem ab Ephthalitis, sed Cabadi alium pro ipso venditum tradant. Locus vero postulat, ut quae Persae de illo produunt, hic inseramus: nam ea sunt, quae nec absurda cuiquam, nec plane incredibilia videantur.

Igitur perhibent pectinem eo foetum unione in sinu fuisse Persico: cum autem littori adnaret, diductis testulis, apparuisse in medio unionem unice spectandam admirandumque; ut qui omnibus, quotquot ex omni memoria extitissent, magnitudine ac nitore praestaret. At immanis supra modum canis marinus adeo videndi eius cupidus erat; ut pectinem diu noctuque assectaretur. Quod si fame compelleretur escam parare, indidem circumspectabat, num edule quicquam offerret sese: simul deprehenderat, raptum ibat glutiebatque: mox reversus ad pectinem, deliciarum suarum conspectu se satiabat. Quae cum aliquando piscator considerasset, metus eum belluae tenuit quo minus adiret periculum, satiaque habuit Regi Perozae rem enarrare. Hic statim cupiditate incensus, piscatoris operam eblandiri, animumque luculentae mercedis spe excitare

δὴ ἀντιτείνειν αἰτουμένῳ δεσπότῃ οὐκ ἔχοντα λέγουσι τάδε τῷ Περύκῃ εἰπεῖν „ὦ δέσποτα, ποθεινὰ μὲν ἀνθρώπῳ χρήματα, ποθεινοτέρα δὲ ἡ ψυχὴ, πάντων μέντοι ἀξιώτατα τέκνα. ὦν δὴ C
τῇ στοργῇ ἀναγκασθεὶς φύσει ἴσως ἂν τις καὶ πάντα τολμήσειεν. 5 ἔγὼ τοίνυν τοῦ τε θηρίου ἀποπειράσασθαι καὶ τοῦ μαργάρου σε θήσεσθαι κύριον ἐλπίδα ἔχω. καὶ ἦν μὲν κρατήσω τοῦ ἀγῶνος τούτου, εὐδηλον ὡς ἐν τοῖς καλουμένοις δόλοισι τοὺνθένδε τετάξομαι. σέ τε γὰρ πῦσιν ἀγαθοῖς με δωρήσασθαι, ὅτε βασιλεῦν βασιλεία, οὐδὲν ἀπεικός, καὶ ἐμοὶ ἀποχρήσει, καίπερ οὐδὲν, ἂν 10 οὔτω τύχοι, κεκομισμένῳ, τὸ δεσπότου εὐεργέτην τοῦ ἐμοῦ γενήσθαι. εἰ δὲ ἐμὲ δεῖ τῷ θηρίῳ τούτῳ ἄλῳναι, σὸν δὴ ἔργον ἔστω, ὦ βασιλεῦ, τοὺς ἐμούςσιν παῖδας θανάτου τοῦ πατρίου ἀμείψασθαι. οὔτω γὰρ ἐγὼ μὲν καὶ τετελευτηκῶς ἐν τοῖς ἀναγκαιο- D
τάτοις ἔμμισθος ἔσομαι, σὺ δὲ ἀρετῆς δόξαν ἀπολοῖσι μείζω. τὰ 15 παιδία γὰρ ὠφελῶν εὖ ποιήσεις ἐμὲ, ὅσπερ σοι τῆς εὐεργεσίας τὴν χάριν οὐδαμῇ εἶσομαι. αὕτη γὰρ ἂν ἐγγνωμοσύνη ἀκίβδηλος γένοιτο μόνῃ ἢ ἐς τοὺς ἀποθανόντας ἐπιδευχθεῖσα.“ τοσαῦτα εἰπὼν ἀπηλλάττετο. καὶ ἐπεὶ ἐς τὸν χώρον ἀφίκετο, ἵνα δὴ ὁ τε κτεῖς νήγεσθαι καὶ ὁ κύων αὐτῷ εἰδίστο ἔπεισθαι, ἐν 20 ταῦθα ἐπὶ πέτρῃσιν ἐκάθητό τις, καιροφυλακῶν εἴ πως ἔρημόν ποτε τὸ μάργαρον τοῦ ἔραστοῦ λάβοι. ἐπειδὴ δὲ τῷ κυνὶ τάχι- H 6
στα τῶν τινὶ ἐς τὴν θοῖνῃν οἱ ἐπιτηθεῖως ἐχόντων ἐντετυχηκέναι

1. δεσπότῃ] δεσπότῃν A. 7. τοὺνθένδε L. τὸ ἐνθένδε P.

10. κεκομισμένῳ L. κεκοσμημένῳ P.

coepit. Ille Domini sui postulato refragari non sustinens, orationem fertur hanc habuisse. *Optabiles quidem mortali sunt opes, Domine; sed multo est optabilior vita; nihil autem aequè clarum ac liberi: quorum utique naturalis amor ad quidvis audendum impellit. Ego sane feram aggrediar, teque, ut equidem spero, compotem faciam margariti. Quo ex certamine si redibo sospes ac victor, iam inde me in numero divitum fore planum est, non enim dubium esse potest, quin bona omnifariam a te, ut Regum Rege, in me sint profectura. Quibus quamvis frustratus fuero; mihi tamen abunde erit de Domino meo bene meritum esse. Si vero mihi fatum est, belluae in praedam cedere; munificentiae tuae putabis esse, o Rex, liberis meis paternam mortem pensare. Quo fiet, ut ipse quidem in iis, qui arctissima omnium mihi sunt necessitate coniuncti, mercedem feram vel mortuus; tu vero maiorem virtutis laudem. Etenim cum liberis meis benigne facies, mihi facies, quamvis nullas acturo gratias. Ea demum sincera est grati animi virtus, cuius erga mortuos testimonia exhibentur. In hunc fere modum locutus, abiit: ac postquam eum in locum, ubi cum cane assecla naturo pecten solebat, pervenit, in scopulo quodam resedit, tempus aucupans, quo unionem amasii sui praesidio destitutum deprehenderet. Ubi primum canis vescum aliquid nactus est, at-*

ξυνέπειαι καὶ περὶ τοῦτο διατριβὴν ἔχειν, ἀπολιπὼν ἐπὶ τῆς ἀκτῆς ὁ ἄλιεὺς τοὺς οἱ ἐπὶ ταύτῃ δὴ ἐπομένους τῇ ὑπουργίᾳ εὐθὺ τοῦ κτενὸς πολὺ ἦει, καὶ αὐτοῦ ἤδη λαβόμενος ἔξω γενέσθαι κατὰ τάχος ἠπέλεγτο. οὗ δὴ ὁ κύων αἰσθόμενος ἐβοήθει ἐνταῦθα. ἰδὼν δὲ ὁ σαγηνευτῆς ὡς καταλαμβάνεσθαι τῆς ἡόνος οὐ μακρὰν 5
 P 14 ἔμελλε τὸ μὲν θήραμα ἠκόντισεν ἐς τὴν γῆν δυνάμει τῇ πάσῃ, αὐτὸς δὲ ἄλοὺς διεφθάρη οὐ πολλῶ ὕστερον. ἀνελόμενοι δὲ τὸ μάργαρον οἱ ἐπὶ τῆς ἀκτῆς λελειμμένοι τῷ τε βασιλεῖ ἀπεκόμισαν καὶ τὰ ξυνεχθέντα πάντα ἐσήγγειλαν. τὰ μὲν οὖν ἀμφὶ τῷ μαργάρῳ τούτῳ τῆδε, ἥπερ ἐρρήθη, Πέρσαι ξυνεχθήναι φα- 10
 σιν. ἐγὼ δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον ἐπάνειμι.

Οὕτω μὲν Περόζης τε διεφθάρη καὶ ζῦμπασα ἡ Περσῶν στρατιά. εἰ γάρ τις οὐκ ἐμπεπτωκὸς ἐς τὴν διώρυχα ἔτυχεν, ὅδε ὑπὸ τῶν πολεμίων ταῖς χερσὶ γέγονε. καὶ ἀπ' αὐτοῦ νόμος τέθειται Πέρσαις μὴ ποτε σφῦς ἐν γῇ πολεμίᾳ ἐλαύνοντας δίο- 15
 B ξιν ποιῆσθαι τινα, ἦν καὶ κατὰ κράτος τοὺς ἐναντίους σφίσι τραπήναι ξυμβαίη. ὅσοι μὲντοι Περόζῃ οὐ ζυστρατεύσαντες ἐν χώρᾳ τῇ αὐτῶν ἔμειναν, οὗτοι δὴ βασιλέα σφίσι Καβάδην εἶλοντο τὸν νεώτατον Περόζου υἱόν, ὅσπερ τηλικαῦτα περιῆν μόνος. τότε δὴ Ἐφθαλίταις κατήκοοι ἐς φόρον ἀπαγωγὴν ἐγέ- 20
 νοντο Πέρσαι, ἕως Καβάδης τὴν ἀρχὴν ἰσχυρότατα κρατυνάμενος φόρον αὐτοῖς ἀποφέρειν τὸν ἐπέτιον οὐκέτι ἤξιον. ἤρξαν δὲ Περσῶν οἱ βάρβαροι οὗτοι ἐναντοὺς δύο.

2. δὴ ἐκομένους L. διεκομένους P. 5. ἡόνος] ἡίονος P.
 18. αὐτῶν] αὐτῶν P. 21. ἤρξαν A. ἤρξαντο P.

que in eo absumendo occupatus; ad pectinem recta piscator contendit, relictis in littore sociis subsidiariis. Iamque apprehenso illo festinabat enare, cum ecce fraude percepta suppetias canis properat. Iam iam teneri se videns piscator, in litus, unde non procul aberat, quam maxima potuit vi praedam eiaculatus est; mox captus ipse interiit. Qui in littore opperiebantur, extractum unionem Regi tulerunt, ac rem ordine totam narrarunt. Haec Persae de unione illo: nunc eo unde sum digressus, revertor.

Ita Perozes, ut dicebam, cum universo Persarum exercitu periit: Nam si non in foveam forte aliquis, in manus certe incidit hostium. Clades haec Persis legem suavit, qua cavetur ne in hostili solo equis insequantur hostem, quamvis illum in fugam disiecerint. Ii demum, quos e patria non eduxit secum Perozes in expeditionem, Regem sibi crearunt Cabadem, filiorum eius natu minimum, iamque adeo unum superstitem. Tunc Ephthalitarum stipendiarii Persae fuerunt; donec Cabades optime stabilito imperio tributum annuum excussit. Porro in sua dititione hi Barbari Persas biennium habuerunt.

ε'. Μετὰ δὲ Καβάδης ἐπὶ τὸ βιαιότερον τῇ ἀρχῇ χρωόμενος V 232
 ἄλλα τε νεώτερα ἐς τὴν πολιτείαν εἰσήγε καὶ νόμιον ἔγραψεν ἐπὶ κοινὰ C
 ταῖς γυναῖξι μίγνυσθαι Πέρσας· ὅπερ τὸ πλῆθος οὐδαμῇ ἤρρασκε.
 διὸ δὴ αὐτῷ ἐπαναστάντες παρελυσάν τε τῆς ἀρχῆς καὶ δήσαντες
 5 ἐν φυλακῇ εἶχον. καὶ βασιλέα μὲν σφίσι Βλάσῃν τὸν Πιερόζον
 ἀδελφὸν εἶλοντο, ἐπειδὴ γόνος μὲν οὐδεὶς ἔτι ἄρρην Πιερούζῃ, ὥσπερ
 ἐρρήθη, ἐλλείπτο, Πέρσους δὲ οὐ θέμις ἄνδρα ἐς τὴν βουσιλείαν
 καθίστασθαι ἰδιώτην γένος, ὅτι μὴ ἐξιτήλου παντάπασιν γένους D
 τοῦ βασιλείου ὄντος· Βλάσης δὲ τὴν βασιλείαν παραλαβὼν Περ-
 10 σῶν τε τοὺς ἀρίστους ξυνέλεξε καὶ τὰ ἀμφὶ τῷ Καβάδῃ ἐν βου-
 λῇ ἐποιεῖτο· τὸν γὰρ ἀνθρώπον ἀποκτινῆναι οὐκ ἦν βουλομένοις
 τοῖς πλείοσιν· ἐνθα δὴ πολλαὶ μὲν ἐλέχθησαν γυνῶμαι ἐφ' ἐκά- P 15
 τερα φέρουσαι, παρελθὼν δὲ τῶν τις ἐν Πέρσας λογιμῶν, ὄνομα
 μὲν Γουσαναστάδης, Χαναράγγης δὲ τὸ ἀξίωμα (εἶη δ' ἂν ἐν
 15 Πέρσας στρατηγὸς τοῦτό γε), πρὸς αὐταῖς που ταῖς ἰσχυταιαῖς
 τῆς Περσῶν γῆς τὴν ἀρχὴν ἔχων ἐν χώρᾳ ἢ τοῖς Ἐφθαλταῖς ὁμο-
 ρός ἐστι, καὶ τὴν μάχαιραν ἐπιδείξας ἢ τῶν ὀνύχων τὰ προῦχοντα
 Πέρσαι εἰώθασιν ἀποτίμνεσθαι, μῆκος μὲν ὡς δακτύλου ἀνδρὸς,
 πάχος δὲ οὐδὲ τριτημόριον δακτύλου ἔχουσαν „ταύτην ὀρᾷτε“
 20 εἶπε „τὴν μάχαιραν, βραχιᾶν οὖσαν παντάπασιν· αὕτη μέντοι
 ἔργον ἐν τῷ παρόντι ἐπιτελεῖν οἷα τέ ἐστιν ὅπερ εὖ ἴστε, ὀλίγω δὲ
 ἕστερον, ὃ φιλτατοὶ Πέρσαι, μυριάδες δύο τεθωρακισμένων ἀν- B

5. Βλάσῃν] Vid. Niebuhr. ad Agathiam p. 267. 6. ἐπειδὴ] ἐπὶ
 P. ἐπεὶ δὲ AH. *ibid.* γόνος Maltretus. γένος AH. γινόμε-
 νος P.

5. Elatus deinde Cabades impotenti dominatu, cum alia multa in
 civilibus institutis novavit, tum lege scripta foeminarum usum iussit
 promiscuum esse. Quae adeo non probata fuit in vulgus, ut rebellantes
 in authorem Persae, ipsum imperio spoliatum, vinculis induerint, habue-
 rintque in custodia, Blase Perozis fratre in eius locum sublecto, quod
 praeter Cabadem, ut dictum ante, marem nullum Perozis reliquisset,
 nec, nisi cum stirps regia excidisset prorsus, fas esset Persis domo pri-
 vata oriundum quempiam ad regnum evehere. Susceptis Blases rerum
 habenis, optimates Persarum convocavit, deque Cabade consuli in me-
 dium voluit. Eo plerique inclinabant ne vita homini eriperetur. Cum-
 que adhuc sententiis variaretur, progressus est Gusanastades primae in-
 ter Persas nobilitatis vir, idem et Chanaranges (vox ea Praetorem son-
 nat) extremae Persidis, ad Ephthalitarum confinia, praefecturam gerens.
 Tum producto, quo Persae unguis excrescentes resicare solent, cultello,
 longitudinis digitalis, crassitudinis digitali minoris triplo, immo nec tan-
 tae; *Exiguum, inquit, videtis cultrum hunc. At quantulus is cunq̄ue est,
 expedire nunc potest, quod scitis. Si rem tantulum trahitis, Persae cha-*

δρῶν ξεργάζεσθαι οὐκ ἂν δύναιντο.“ ὁ μὲν ταῦτα εἶπε, παρα-
δηλῶν ὡς, εἰ μὴ Καβάδην ἀνέλωσιν, αὐτίκα πράγματα Πέρσαις
περιῶν παρέξει. οἱ δὲ κτεῖναι ἄνδρα βασιλείου αἵματος οὐδ' ὄ-
λως ἔγνωσαν, ἀλλ' ἐν φρουρίῳ καθεῖρξαι ὅπερ τῆς λήθης καλεῖν
νεομίκασιν. ἦν γάρ τις ἐνταῦθα ἐμβληθεὶς τύχῃ, οὐκ ἔτι νό-5
μος σφίσι μνήμην αὐτοῦ εἶναι, ἀλλὰ θάνατος τῷ ὄνομακῶτι ἢ
ζημία ἐστὶ· διὸ δὴ καὶ τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην πρὸς Περσῶν ἔλα-
χεν. ἅπαξ δὲ ἡ τῶν Ἀρμενίων ἱστορία φησὶ νόμον τοῦ ἀμφὶ τῷ
λήθης φρουρίῳ παραλελίσθαι τὴν δύναμιν Πέρσαις τρόπῳ
τοιῷδε.

10

- C Πόλεμος ποτε Πέρσαις τε καὶ Ἀρμενίοις ἀκήρυκτος γέγονεν
εἰς δύο καὶ τριάκοντα ἔτη ἐπὶ Πακουρίου μὲν Περσῶν βασιλεύον-
τος, Ἀρμενίων δὲ Ἀρσάκου Ἀρσακίδου ἀνδρός. τούτῳ τε τῷ
πολέμῳ μηχανομενῶ κεκακῶσθαι μὲν ἐς ἄγαν ἀμφοτέρους ξυνέβη
καὶ διαφερόντως τοὺς Ἀρμενίους. ἀπιστία δὲ πολλῇ ἐς ἀλλήλους 15
ἐχόμενοι ἐπικηρυκείεσθαι παρὰ τοὺς ἐναντίους οὐδέτεροι εἶχον.
ἐν τούτῳ δὲ Πέρσας τετύχηκε πόλεμον πρὸς ἄλλους βαρβάρους
τιτὰς οὐ πόρρω Ἀρμενίων διωκημένους διενεγκεῖν. οἳ τε Ἀρμέ-
νιοι, ἐν σπουδῇ ἔχοντες ἐπίδειξιν ἐς Πέρσας τῆς ἐς αὐτοὺς εὐνοίας
- D τε καὶ εἰρήνης ποιήσασθαι, ἐσβαλεῖν ἐς τούτων δὴ τῶν βαρβάρων 20
τὴν γῆν ἔγνωσαν, δηλώσαντες τοῦτο πρότερον Πέρσαις. ἀπρο-
δόκητοί τε αὐτοὶ ἐπιπεσόντες σχεδόν τι ἅπαντας ἠβηθὸν ἔκτειναν.

16. παρὰ] περι HL. 17. τούτῳ δὲ A. τῷδε P.

rissimi, cataphractorum militum xx. millia non sufficient. Haec ille, quibus innuebat Cabadem, nisi tolleretur e medio, negotium Persis brevi exhibiturum. Abhorruere tamen eorum animi ab effundendo regio sanguine, satisque habuerunt asservare Cabadem in castello Oblivionis, ita dicto ex lege, quae de eo, qui fuerit illuc coniectus, mentionem unquam fieri vetat, poena etiam capitali iis proposita, qui ipsius nomen protulerint. Quae causa fuit appellationis eiusmodi. Semel autem legi, quae est de Castello Oblivionis, abrogatam vim datumque laxamentum fuisse, Armeniorum monumenta fidem faciunt. Res ita contigit.

Persis aliquando bellum fuit cum Armenis inexpiabile per annos xxxii. imperante illis Pacurio, his Arsace ex genere Arsacidarum. Et graviter quidem utrosque, sed Armenos in primis afflixerat bellum impendio diuturnius. Eo processerat mutua diffidentia, ut neutri integrum sibi esse putarent caduceatores mittere. Interim forte accidit ut cum aliis Barbaris Armeniae accolis bellum Persae susceperint. Hic Armeni quo suam in Persas benevolentiam, et pacis cum ipsis colendae studium declararent, in Barbarorum illorum fines prorumpere statuerunt. Cum autem de suo consilio certiores Persas fecissent, improvise impetu Barbaros sine ullo aetatis discrimine ad interfectionem prope ceciderunt.

ὁ τε Πακούριος τοῖς πεπραγμένοις ὑπερησθεῖς, πέμψας παρὰ τὸν Ἀρσάκην τῶν οἱ ἐπιτηδείων τινάς, τὰ τε πιστά οἱ παρασχόμενος, τὸν ἄνθρωπον μετεπέμψατο. καὶ ἐπεὶ παρ' αὐτὸν Ἀρσάκης ἀφίκετο, τῆς τε ἄλλης αὐτὸν φιλοφροσύνης ἤξιωσε καὶ ὕτε ἀδελ-
 5 φὸν ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ ἔσχε. καὶ τότε μὲν ὄρκους δεινοτάτοις τὸν τε Ἀρσάκην κατυλαβῶν καὶ αὐτὸς οὐδὲν ἴσον δωμοκοῶς ἦ V 233
 μὴν εὖνους τε καὶ ξυμμάχους Πέρσας τε τὸ λοιπὸν καὶ Ἀρμενίους ἀλλήλοις εἶναι, αὐτίκα δὲ αὐτὸν ἐς τὰ πάτρια ἦθη ἀφῆκεν ἰέναι.

Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον διεβαλον τὸν Ἀρσάκην τινές P 16
 10 ὡς δὴ πράγμασιν νεωτέροις ἐγχειρεῖν βούλοιοτο. ὅσπερ ἀναπει-
 σθεῖς ὁ Πακούριος αὐθις αὐτὸν μετεπέμπετο ὑπειπὼν ὅτι δὴ αὐ-
 τῷ τὸ κοινολογεῖσθαι ὑπὲρ τῶν ὄλων ἐπιμελὲς εἶη. καὶ ὃς οἰδὲν
 τι μελλήσας ἐς αὐτὸν ἦλθεν, ἄλλους τε τῶν ἐν Ἀρμενίοις μαχιμω-
 15 τάτων ἐπαγόμενος καὶ Βασίκιον, ὅσπερ αὐτῷ στρατηγός τε καὶ
 ἑξέμβουλος ἦν· ἀνδρείας τε γὰρ καὶ ξυνέσεως ἐπὶ πλείστον ἀφί-
 κτο. εὐθύς οὖν ὁ Πακούριος ἄμφω, τὸν τε Ἀρσάκην καὶ Βασί-
 κιον, πολλὰ ὀνειδῶν ἐκίκισεν, εἰ τὰ δωμοσμένα ἡλογηκότε οὖ-
 20 τω δὴ τάχιστα ἐς ἀπόστασιν ἴδοιεν. οἱ δὲ ἀπηροῦντό τε καὶ
 ἀπώμνον ἐνδεδεχέστατα, μηδὲν σφίσιν αὐτοῖς βεβουλεύσθαι B
 τοιοῦτον. τὰ μὲν οὖν πρῶτα ὁ Πακούριος αὐτοὺς ἐν ἀτιμίᾳ
 ἐφύλασσεν, ἔπειτα δὲ τῶν μάγων ἀνεπνθάνετο ὁ τι οἱ ποιητέα
 ἐς αὐτοὺς εἶη. οἱ δὲ μάγοι τῶν μὲν ἄρροσιμένων καὶ οὐ διαρρή-
 δην ἐληλεγμένων κατυγινώσκειν οὐδαμῆ ἰδικαίου, ὑποθήκην δὲ

12. ἐπιμαλὲς εἶη] Legebatur ἐπιμαλίσιν. 15. ἀνδρα[ας] ἀνδρα[ας] P.

Quo facto summe laetans Pacurius, Arsacem per quasdam ex intimis data fide ad congressum invitavit, eumque, postquam advenit, proluxa humanitate dignatus, non aliter habuit quam si cum fratre parique egisset. Tum demum iusiurandum exegit sanctissimum, ipseque vicissim reddidit, Persas deinceps atque Armenos mutua sibi benevolentiam, et in bellis auxilium praestituros. Mox in patriam dimisit.

Haud multo post quidam ad Pacurium detulerunt rebus novis Arsacem studere. Id Pacurius sibi passus persuaderi, ipsum iterum ad conferenda de summa rerum, ut aiebat, consilia advocavit. Nulla is interposita mora adfuit, cum alios Armenos belle egregios in comitatu habens, tum Basicium, quem ob fortitudinem ac prudentiam singularem, et rei bellicae, et consilio regio praefecerat. Ambos amarulentis verbis excepit Pacurius, apretum exprobrans iusiurandum, quo vix dato, incubuissent continuo ad defectionem. Inficiari illi constantissimeque tale consilium abiurare. Nihil tamen minus Pacurius eos in custodia primum habuit, et parum illa quidem liberali atque honesta: postea quid in ipsos esset statuendum requisivit ex Magis. Hi cum iniquum esse pronuntiasent reos diffidentes nec aperte coniunctos damnare, aggressi sunt ratio-

αὐτῷ τινα ἔφραζον, ὅπως ἂν Ἀρσάκης αὐτὸς ἄντικρυς αὐτοῦ κατηγορεῖν ἀναγκάζοιτο. τὸ γὰρ τῆς βασιλικῆς σκηνῆς ἔδαφος κόπρῳ καλύπτεται ἐκλείνον, ἤμισυ μὲν ἐκ τῆς Περσῶν χώρας, θῦτερον δὲ ἤμισυ ἐκ τῆς Ἀρμενίας. καὶ ὁ βασιλεὺς κατὰ ταῦτα ἐποίει. τότε δὴ οἱ μάγοι τὴν σκηνὴν ὅλην μαγείαις τισὶ κατα-
C λαβόντες ἐκλείνον τὸν βουσιλέα σὺν τῷ Ἀρσάκῃ τοὺς περιπίτους ἐνταῦθα ποιέσθαι, ἐπικαλοῦντα τοῖς τε ξυγκειμένοις καὶ ὁμωμοσμένοις λυμήνασθαι. δεῖν δὲ αὐτοὺς τῷ διαλόγῳ παραγενέσθαι. οὕτω γὰρ ἂν τῶν λόγων μάρτυρες ὑπάντων εἴεν. αὐτίκα γοῦν ὁ Πακούριος τὸν Ἀρσάκην μεταπειψάμενος διαύλους ἐν τῇ
 10 σκηνῇ ξὺν αὐτῷ ἐποίεῖτο, παρόντων σφίσι ἐνταῦθα τῶν μάγων, καὶ ἀνεπνύθηνετο τοῦ ἀνθρώπου ὅτου δὴ ἔνεκα τὰ ὁμωμοσμένα ἠλογηκῶς εἶτα Πέρσας τε καὶ Ἀρμενίους αἰθίς τριβεῖν ἀνηέστοις κακοῖς ἔγχεροίη· ὁ δὲ Ἀρσάκης, ἕως μὲν ἐν τῷ χώρῳ οἱ λόγοι ἐγίνοντο οὗ δὴ χυῖς ἐκ τῆς Περσίδος ἐπέκειτο, ἀπρηνεῖτό τε 15 καὶ ὄρκους τοῖς δεινοτάτοις πιστούμενος ἀνδράποδον ἰσχυρίζετο εἶναι Πακουρίου πιστόν· ἐπειδὴ δὲ μεταξὺ λέγων ἐς τῆς σκηνῆς τὸ μέσον ἀφίκτο, ἵνα δὴ κόπρου τῆς Ἀρμενίας ἐπέβησαν, ἐνταῦθα οὐκ οἶδα ὅτῳ ἀναγκασθεὶς λόγους μὲν τούτους ἐπὶ τὸ θρασύτερον ἔξαπιναιῶς μεταβιβάζει, ἀπειλῶν δὲ τῷ τε Πακου-
 20 ρίῳ καὶ Πέρσαις οὐκ ἔτι ἀνίει, ἀλλὰ τίσασθαι αὐτοὺς ἐπηγγέλλετο ὑβρεως τῆσδε, ἐπειδὴν αὐτὸς αὐτοῦ τάχιστα κύριος γένοιτο. καὶ ταῦτα λέγων τε καὶ νεανιευόμενος ἐποίεῖτο τὸν περίπατον ὅλον, ἕως ἀναστρέψας ἐς κόπρον αὐθις τὴν ἐκ γῆς τῆς Περσίδος

8. παραγενέσθαι] περιγενέσθαι H.

nem tradere, qua Arsaces accusare se ipse coram adigeretur. Ergo iubent regis tabernaculi solum obduci luto, sumpta ex agro Persico dimidia parte, ex Armenio altera. Praescriptum Rex accuravit. Tum Magi tabernaculo incantato, Regi denuntiant, inambulandum illic esse cum Arsace, deque facta conventis ac iuramento fraude ex postulandum: oportere autem ipsos colloquio interesse; atque ita testes exituros eorum omnium quae essent ultro citroque dicta. Accito confestim Arsace, obambulare cum eo coepit Pacurius in tabernaculo, coram Magis interrogans, cur contra fidem iuramento sancitam tentasset denuo maximis calamitatibus Persas pariter Armenosque conterere? Ac pernegavit quidem Arsaces, fidum se esse mancipium Pacurii deierans, quandiu ubi terra Persica suberat, sunt collocti. Ut vero medio in sermone medium in tabernaculum ventum est, et terra Armenia calcari coepta, illa e vestigio vi nescio qua adactus effervescere, ingentique spiritu vocem mittere, Pacurio Persisque minitari, memorem se atque adeo ultorem acceptae contumeliae polliceri, statim ut iuris esse sui coepisset. Ita confecit spatium, haec denuntians iuveniliterque ferociens, donec regressus, in

ἀφίκετο. ἔνταυθα γὰρ πάλιν ὥσπερ τινὰ παλινοῦσαν ἄδων ἰκέ-
της τε ἦν καὶ οἰκτρούς τινας τῷ Πακουρίῳ προὔφερε λόγους.
ἐπεὶ δὲ ἐς χῶν ἀθῆς τὸν Ἀρμενίων ἦλθεν, ἐς τὰς ἀπειλὰς ἀπε-
χώρησε. καὶ πολλάκις οὕτω μεταβληθεὶς ἐφ' ἐκάτερα ἔκρυψε P 17
5 τῶν οἱ ἀπορρήτων οὐδέν. τότε δὴ οἱ μὲν μάγιοι κατέγνωσαν αὐ-
τοῦ ἐς τε τὰς σπονδὰς καὶ τοὺς ὄρκους ἰδικηκίναί. Πακούριος
δὲ Βασικίου μὲν τὸ δέσμα ἐκδείρας, ἀσκόν τε αὐτὸ πεποιημένους
καὶ ἀχῶρων ἐμπλησάμενος, ὄλον ἀπεκρέμασεν ἐπὶ δένδρον τινὸς
ἐψηλοῦ λίαν. τὸν μέντοι Ἀρσάκην (ἀποκτεῖναι γὰρ ἄνδρα τοῦ
10 βασιλείου αἵματος ὄντα οὐδαμῇ εἶχεν) ἐν τῷ τῆς λήθης φρουρίῳ H 8
καθεῖρε.

Χρόνῳ δὲ ὕστερον τῶν τις Ἀρμενίων τῷ τε Ἀρσάκῃ ἐν τοῖς
μάλιστα ἐπιτηδεύοις καὶ οἱ ἐπισπόμενος ἐς τὰ Περσῶν ἦθη ἰόντι
Πέρσαις ἐπὶ τι ἔθνος ἰοῦσι βαρβαρικὸν ξυνεστράτευσεν· ὅς δὴ
15 ἀνὴρ τε ἀγαθὸς ἐν τῷ πόνῳ τούτῳ, ὄρωντος Πακουρίου τὰ ποι- B
ούμενα, γέγονε καὶ τῆς νίκης αἰτιώτατος Πέρσαις. διὸ δὴ αἰ-
τὸν ὁ Πακούριος ὅ τι ἂν βούλοιο αἰτεῖσθαι ἤξιον, ἰσχυρισάμε-
νος ὅτι δὴ οὐδενὸς πρὸς αὐτοῦ ἀνυχήσει. ὁ δὲ ἄλλο οἱ οὐδὲν
γενέσθαι ἤξιον ἢ ὥστε τὸν Ἀρσάκην ἐν ἡμέρᾳ μῆθεραπεῦσαι ἢ
20 βούλοιο. τοῦτο τὸν βασιλέα ἠνάσασε μὲν ὡς τὰ μάλιστα, εἰ
λύειν νόμον οὕτω δὴ παλαιὸν ἀναγκάζεται, ὅπως μέντοι παντά-
πασιν ἀληθῆσθαι, ξυνεχώρει τὴν δέσιν ἐπιτελεῖ γενέσθαι. ἐπεὶ V 23A

1. ἰκέτης Hm. οἰκέτης P.

3. τὸν Ἀρμενίων] Legebatur τῶν
Ἀρμενίων.

terra Persica pedem posuit. Hic enim palinodiam canens, famulum rur-
sus egit supplicem ac miserabili voce in humilitatem sese submisit.
Post, simul ad Armeniam terram, simul ad minas rediit: atque ita utro-
que versum saepe circumductus, quidquid habuit arcani effudit. Cum
tandem Magi foedifragum ac periorum iudicarunt: et Basicio quidem
deripi cutem iussit Pacurius, deinde utrem ex ea fieri, tum inferciri
paleis, ex arbore demum procerissima suspendi; Arsacem vero in Ca-
stellum Oblivionis detrudi. Neque enim sibi committendum putavit, ut
virum regio cretam sanguine morte afficeret.

Secundum ea, quidam Armenus ex intimis Arsacis, et eorum nume-
ro, qui ipsam in Persidem comitati fuerant, militarem navavit operam
Persis adversum Barbaros, et sub oculis ipsius Pacurii tam strenue se
gessit in eo bello, ut Persae illius maxime opera victoriam reportarint.
Quamobrem contendit ab ipso Pacurius ut peteret quidquid collibitum
esset, affirmative recipiens ei nihil se negatorum. Unum hoc ille rogavit,
sibi ut potestas fieret ministrandi Arsaci per diem unum, idque prout
libido foret. Mirum quam grave Regi fuerit in necessitatem adduci in-
fringendae adeo antiquae legis: fidem tamen ne falleret, annuit postula-

δέ γε βασιλέως ἐπαγγειλαντος γέγονεν ἐν τῷ λήθης φρουρίῳ, ἠσπάσατο μὲν τὸν Ἀρσάκην, ἄμηνω δὲ ἀλλήλοισιν περιβαλόντε
C ἐθρηνησάτην τε ἡδὺν τινα θρηνον καὶ ἀπολοφυραμένω τὴν πα-
 ροῦσαν τύχην μόλις ἀπ' ἀλλήλοισιν διαλύειν τὰς αὐτοῦ χεῖρας ἐκά-
 τερος ἔσχεν. ἐπεὶ δὲ τῶν ὀδυσμῶν ἐς κόρον ἐλθόντες ἐπαύσαντο, 5
 ἔλουσε μὲν ὁ Ἀρμένιος τὸν Ἀρσάκην καὶ τᾶλλα οὐ κατημελημέ-
 νως ἐκόσμησε, σχῆμα δὲ αὐτῷ περιθήμενος τὸ βασιλεῖον ἐπὶ
 στιβάδος ἀνέκλιεν. ἐνταῦθά τε τοὺς παρόντας Ἀρσάκης βα-
 σιλικῶς εἰστία ἤπερ εἰώθει τὰ πρότερα. ἐν ταύτῃ τῇ θολῇ πολ-
 λοὶ μὲν ἐπὶ κύλικι λόγοι ἐλέχθησαν, οἵπερ τὸν Ἀρσάκην ἰκανῶς 10
 ἤρεσκον, πολλὰ δὲ ἄλλα ἐς μέσον ἤλθεν, ἄπερ αὐτῷ ἐν ἡδονῇ
 ἦν· μηχανομένον τε τοῦ πότου ἄχρι ἐς νύκτα τῇ πρὸς ἀλλήλους
D ὁμίλια ὑπερφυῶς ἤσθησαν, μόλις δὲ ἀλλήλων ἀπαλλαγέντες διε-
 λύθησαν, καταβεβρεγμένοι τῇ εὐπαθείᾳ. τότε δὴ λέγουσι τὸν
 Ἀρσάκην εἰπεῖν ὡς ἡμέραν τὴν ἡδίστην διατελέσας, ἐν ταύτῃ τε 15
 ξυγγενόμενος τῷ ποθεινοτάτῳ ἀνθρώπων ἀπάντων, οὐκ ἂν ἔτι
 ἐκῶν γε εἶναι ὑποσταίη τὰ φλαῦρα τοῦ βίου. καὶ ταῦτα εἰπόντα
 μαχαίρα ἐαυτὸν διαχρήσασθαι, ἦνπερ ἐν τῇ θολῇ ἐξεπίτηδες κε-
 κλοφῶς ἔτυχεν, οὕτω τε αὐτὸν ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθῆναι. τὰ
 μὲν οὖν κατὰ τοῦτον δὴ τὸν Ἀρσάκην ἢ τῶν Ἀρμενίων συγγραφή 20
 λέγει ταύτη, ἤπερ ἐρρήθη, κευρωμέναι, καὶ τὸν νόμον τότε ἀμ-
 φὶ τῷ τῆς λήθης φρουρίῳ λελύσθαι. ἐμοὶ δὲ ὄθενπερ ἐξέβην
 ἱτέον.

17. φλαῦρα A. φαῦλα P.
 A corr.

18. διαχρήσασθαι] διαχειρίσασθαι

tui. Mandato itaque regio admissus ille in Castellum Oblivionis, Arsacem salutavit. Hic inter se complexi, et in suavissimum lamentum effusi, vicem suam complorarunt, vix ut alter ab altero divellere manus quiverint. Tandem lugendi satietate fessi cum paululum respirassent, Arsacem lavit Armenius, et totum accurate composuit; habitu etiam regali ornatum reclinavit in toro. Tum Arsaces regifice pro more pristino apparatus epulis eos accepit qui adfuerunt. Convivalibus iocis, non sine magno eius oblectamento, bellissime lusum est, aliaque in medium venire plurima, quae ipsum multa hilaritate consperserunt. Summa certe fuit confabulandi suavitas, quae ad noctem usque computationem duxit. Vix tandem discesserunt, lautii epuli voluptate perfusi. Subinde Arsacem dixisse memorant, haud aequo deinceps animo laturum se aerumnas vitae, postquam cum mortalium sibi optatissimo omnium laetissimum diem egisset: his dictis, cultro, quem de mensa consulto sublegerat, se confodisse, itaque occubuisse. Eum exitum habuisse Arsacem, ac tunc temporis contra legem itum fuisse, quae est de Castello Oblivionis, prodit historia Armenorum. Nunc mihi unde diverteram redeundum.

ζ. Καθιερχθέντα δὴ τὸν Καβύδην ἐθιράπιεν ἡ γυνή, P 18
 λαιοῦσά τε παρ' αὐτὸν καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἰσχομίζουσα, ἦν δὴ ὁ τῆς
 εἰρκτῆς ἄρχων πειρῶν ἤρξατο· ἦν γὰρ τὴν ὄψιν ἐς τὰ μάλιστα ἐπ-
 5 πρεπής. ὅπερ ἐπεὶ ὁ Καβύδης παρὰ τῆς γυναικὸς ἔμαθεν, ἐκέ-
 λειν ἐνδιδόναι αὐτὴν τῷ ἀνθρώπῳ ὃ τι βούλοιο χρῆσθαι. οὕτω
 δὴ τῇ γυναικὶ εἰς εὐνὴν ξυνελθῶν ὁ τοῦ φρουρίου ἄρχων ἤρασθη
 τε αὐτῆς ἔρωτα ἐξαισιον οἶον, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ξυνεχώρει πρὸς
 τὸν ἄνδρα τὰς εἰσόδους ποιῆσθαι, ὅπη ἂν αὐτῇ βουλομένη εἴη
 καὶ αὐθις ἐνθένδε ἀπαλλάσσεσθαι, οὐδενὸς ἐμποδῶν ἰσταμένον. B
 10 ἦν δέ τις τῶν ἐν Πέρσαις λογίμων Σείσσης ὄνομα, Καβύδῃ ἐς τὸ
 μάλιστα φίλος, ὃς ἀμφὶ τὸ φρούριον τοῦτο διατριβὴν εἶχε, και-
 ροφυλακῶν εἴ πως αὐτὸν ἐνδοθεν ἐξελεσθαι δυνήσεται. διὰ δέ
 τῆς γυναικὸς τῷ Καβύδῃ ἐσήμανεν ὡς ἵπποι τέ οἱ καὶ ἄνδρες ἐν
 παρασκευῇ τυγχάνουσιν ὄντες τοῦ φρουρίου οὐ μακρὰν ἕποθεν,
 15 δηλώσας τι χωρίον αὐτῷ. καὶ ποτε νυκτὸς ἐπιλαβοῦσας ἀνέπεισα
 τὴν γυναῖκα Καβύδης ἐσθῆτα μὲν αὐτῷ τὴν οἰκίαν δοῦναι, αὐ-
 τὴν δέ τὰ αὐτοῦ ἀμπεγομένην ἱμάτια ἐπὶ τῆς εἰρκτῆς ἀντ' αὐτοῦ
 καθῆσθαι, ὅπερ οὕτως ἐκάθητο. οὕτω μὲν οὖν Καβύδης
 ἀπηλλάττετο τοῦ δεσμοτηρίου. κατιδόντες δὲ αὐτὸν οἷς ἡ φυ- C
 20 λακὴ αὕτη ἐπέκειτο τὴν γυναῖκα ὑπετόπαζον εἶναι· ταυτὰ τοι
 οὔτε κωλύειν οὔτε ἄλλως αὐτῷ ἐνοχλεῖν ἔγνωσαν. ἅμα δὲ ἡμέρη
 τὴν γυναῖκα ἐς τὸ δωμάτιον ἐν τοῖς τοῦ ἀνδρὸς ἱματίοις ἰδόντες
 καὶ μακρὰν ἀπολελειμμένοι τοῦ ἀληθοῦς ἕοντο Καβύδην ἐνταῦθα

4. „ἐκέλευεν Reg.“ MALT. ἐκέλευσεν P. 7. πρὸς Hm. καὶ P.
 Fortasse παρὰ. 10. δὲ A. δὴ P. 17. αὐτοῦ] αὐτοῦ P.
 ibid. ἀντ' αὐτοῦ] „ἐνταῦθα Reg.“ MALT. ἐνταῦθα etiam ex L
 annotatum. 21. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.

6. Tradito in custodiam Cahadi deserviebat uxor, intro ad ipsum
 itans ac necessaria deferens. Eius pudicitiam attentare coepit Praefec-
 tus carceris, oris specie, qua erat praedita, singulari illectus. Qua de
 re certior factus ab ipsa Cabades, imperavit ut se illi permitteret. Is
 a foemina tori consortio donatus, hanc perditte adamabat, sinebatque in-
 tro ac foras pro arbitrio et libere commeare. Interea nobilis Persa,
 cui nomen Seosi, in paucis Cabadi amicus, circum Castellum egitabat,
 opportunitati imminens eum inde, si quo modo posset, educendi. Ipsa
 quidem per uxorem significaverat viros cum equis adornatis praesto ad-
 esse haud procul Castello, ac locum dixerat. Aliquando tandem Cabadi
 cum uxore convenit, nocte appetente, ut vestes inter se commutarent,
 et illa in eo conclavi, ubi ipse agere consueverat, remaneret. Hac arte
 Cabades excessit e carcere. Nam illum conspicati custodes et foeminam
 esse ratū, nec tenere ausi sunt, nec moleste interpellare. Orta die, ubi
 mulierem in cubiculo prospexerunt virili veste indutam, procul a vere
 aberrantes, Cabadem illic esse existimarunt. Quae quidem opinio per

εἶναι. ἢ τε δόκησις αὐτῆ ἐν ἡμέραις συγκαίς ἤκμαζεν, ἕως Κα-
 βάδης πόρρω που γῆς ἐγεγόνει. τὰ μὲν οὖν ἀμφὶ τῇ γυναικὶ
 ξυνεγεγόνετα, ἐπεὶ ἐς φῶς ἡ ἐπιβουλή ἤλθε, καὶ ὄντινα αὐτῆν
 D τρόπον ἐκόλασαν, ἐς τὸ ἀκριβὲς οὐκ ἔχω εἰπεῖν. οὐ γὰρ ὁμολο-
 H 9 γοῦσι Πέρσαι ἀλλήλοις, διὸ δὴ αὐτὰ λέγειν ἀφήμι. 5.

Καβάδης δὲ λαθὼν ἅπαντας ἐὼν τῷ Σεόσῃ ἐς Οὐννοὺς
 τοὺς Ἐφθαλίτας ἀφίκετο, καὶ αὐτῷ τὴν παῖδα γυναικᾶ ὁ βασι-
 λεὺς γαμετὴν δίδωσιν, οὕτω τε στρατεύμα λόγου πολλοῦ ἄξιον
 αἰτε κηδεστῇ ἐπὶ Πέρσας ξυνέπεμψε. τούτῳ τῷ στρατῷ Πέρσαι
 ὑπαντιάζουσιν οὐδαμῇ ἤθελον, ἀλλ' ἄλλος ἄλλη ἐς φυγὴν ὠρμη-10
 V 235 το. ἐπεὶ δὲ ὁ Καβάδης ἐν τῇ χώρᾳ ἐγένετο, ἐνθα ὁ Γουσανα-
 στάδης τὴν ἀρχὴν εἶχεν, εἶπε τῶν ἐπιτηδείων τισὶν ὡς Χαναρά-
 γην καταστήσεται ἐκείνον, ὃς ἂν αὐτῷ Περσῶν πρῶτος ἐκείνη τῇ
 ἡμέρᾳ ἐς ὅσιν ἦκων ὑπουργεῖν βούλοιο. εἰπόντι τέ οἱ μετέμελεν
 P 19 ἤδη τοῦ λόγου, ἐπεὶ νόμος αὐτὸν εἰσῆμι, ὃς δὴ οὐκ ἔτι Πέρσας ἐς 15
 τοὺς ἄλλοτρίους τὰς ἀρχὰς φέρεσθαι, ἀλλ' οἷς ἡ τιμὴ ἐκάστη κα-
 τὰ γένος προσήκει. ἔδεισε γὰρ μή τις ἴκοιτο ἐς αὐτὸν πρῶτος
 τῷ Χαναράγγῃ οὐ ξυγγενῆς ὢν, τὸν τε νόμον ἀναγκάζηται λύειν,
 ὅπως αὐτὸς ἀληθῆσθαι. ταῦτα δὲ οἱ ἐν νῶ ἔχοντι ξυνέβη τις
 τὴν ὥστε μὴ τὸν νόμον ἀτιμάζοντι ἀληθῆ εἶναι. ἔτυχε γὰρ πρῶ- 20

1. ἤκμαζεν] ἤκμαζον A. *ibid.* Καβάδης] καβάδην A. 6. ἐς
 Οὐννοὺς — στρατῷ Πέρσαι addidi ex A. Ex codice Ambrosiano
 supplevit Maius ad Dionys. Halic. p. 171. Vertit Raphael Volater-
 ranus, *Cabades interim clam omnibus cum Seose ad Hunnos Eutha-*
litas pervenit, ubi regis filia in matrimonium ducta exercitum eo-
tum in Persas ingentem duxit. Cui hostes quum resistere sese
impares esse animadvertent, protinus in fugam se verterunt.
 8. τὰ] τὸ codex Ambros. 14. μετέμελεν] μετέμελλεν A.

dies multos invaluit, donec iam longe Cabades profugisset. Porro quid
 foeminae factum sit, posteaquam patuit dolus, quasve dederit poenas,
 dicere certo nequeo, cum ipsi Persae multa varient hac in parte: quare
 his supersedeo.

Nusquam agnitus Cabades cum Seose ad Hunnos Ephthalitas perve-
 nit: ubi ducta Regis filia in matrimonium, copias comparavit adeo vali-
 das, ut cum iis venienti in Persidem non ausi perduelles obistere, alius
 alio dissipati sint. Ingresso autem Cabadi in Provinciam, cui Gusana-
 stades praeerat, et quosdam e familiaribus alloquenti ista vox excidit;
 Chanarangem creatum iri illum, qui eo die Persarum primus veniret,
 ac deferret coram obsequium. Vix haec protulerat, cum temere effu-
 tiisse poenituit, animum subeunte memoria legis Persicae, de non trans-
 ferendo e domo quapiam Magistratu ullo ad alienos, sed ad quos iure
 gentilitio pertinuerit. Verebatur enim ne is, qui ad se primus adiret,
 Chanarangem haud attingeret cognatione, et rumpenda lex foret ad ex-
 solvendam fidem. Haec secum cogitantē oblata facultas est liberandae

τος Ἀδεργουδουνβάδης ἐς αὐτὸν ἦκων, νεανίας ἀνὴρ, ξυγγενής
 τε ὢν τῷ Γουσαναστάδῃ καὶ διαφερόντως ἀγαθὸς τὰ πολέμια. ὅς
 δὴ δεσπότην τε προσεῖπε Καβάδην καὶ βασιλεία προσεκίνησε πρῶ-
 τος, ἐδειτὸ τέ οἱ αἶτε δούλω ὅ τι βούλοιο χρῆσθαι. Καβάδης B
 5 οὐκ ἐν τοῖς βασιλείοις οὐδενὶ πόνῳ γεόμενος, ἔρημόν τε Βλάσῃ
 τῶν ἀμυνομένων λαβὼν ἐξετύφλωσε, τρόπῳ δὴ ὄτρυφλοῖς οἱ
 Πέρσαι ποιεῖν τοὺς κακούργους εἰώθασιν, ἔλαιον ἐψῶντες καὶ
 αὐτὸ ὡς μάλιστα ζέον ἐς τοὺς ὀφθαλμοὺς οὔτι μόντας ἐπιχέον-
 τες, ἢ περόνην τινὰ σιδηρᾶν πυρακτοῦντες καὶ ταύτῃ τῶν ὀφθαλ-
 10 μῶν τὰ ἐντὸς χρίοντες, καὶ τὸ λοιπὸν ἐν φυλακῇ εἶχεν, ἄρξαντα
 Περσῶν ἐνιαυτοὺς δύο. καὶ τὸν μὲν Γουσαναστάδην κτείνας, τὸν
 Ἀδεργουδουνβάδην αὐτ' αὐτοῦ κατεστήσατο ἐπὶ τῆς τοῦ Χανα- C
 ράγγου ἀρχῆς, τὸν δὲ Σεόσῃν Ἀδρασταδαρانشαλάνην εἰθίς
 ἀνείπε. δύναται δὲ τοῦτο τὸν ἐπὶ ἀρχαῖς τε ὁμοῦ καὶ στρατιώταις
 15 ἄπασιν ἐφροσῶτα. ταύτην ὁ Σεόσης τὴν ἀρχὴν πρῶτος καὶ μό-
 νος ἐν Πέρσαις ἔσχεν· οὔτε γὰρ πρότερον οὔτε ὕστερόν τιμι γέ-
 γονε· τὴν τε βασιλείαν ὁ Καβάδης ἐκρατόνυατο καὶ ζὼν τῷ ἀσφα-
 λεῖ διεφύλαξεν. ἦν γὰρ ἀγχίνους τε καὶ δραστήριος οὐδενὸς
 ἴσσον.

20 ζ'. Ὀλίγῳ δὲ ὕστερον χρήματα Καβάδης τῷ τῶν Ἐφθαλιτῶν D
 βασιλεῖ ὤφειλεν, ἅπερ ἐπεὶ ἀποτινῆναι οἱ οὐχ οἷός τε ἦν, Ἀνα-
 στάσιον τὸν Ῥωμαίων αὐτοκράτορα ἤγει ταῦτά οἱ δανείσαι τὰ

3. τε add. L. 7. ἔλαιον A. ἔλαιον P. *ibid.* ἐψῶντες] ἔφρο-
 ντες scribitur p. 249 b. 505 b. 13. ἀδρασταδαρانشαλάνην A.
 Ἀδραστάδαρην Σαλάνην P. 21. ὤφειλεν] ὄφειλεν P. 22. τὸν
 Ῥωμαίων] τῶν Ῥωμαίων P. τὸν Ῥωμαίων L.

fidei citra legis iniuriam. Nam omnes praegressus adiit ipsum Adergudunbades Gusanastadis consanguineus, adolescens bellica laude excellens. Hic primus Dominum salutavit Cabadem, et adoratione Regem agnovit, supplicans ut se tanquam servo ad omnia paratissime uteretur. Nullo deinde negotio Cabades regia potitus, nudum ab defensoribus Blasem cepit excacavitque eo quo solent modo Persae caecitatem inferre facinorosis, decocto nimirum oleo, et in oculos inconvenientes, cum maxime fervet, infuso; aut immissa penitus acu ferrea eaque candenti. Atque illum quidem in custodia deinceps habuit, regno Persico potitum biennio; Gusanastadem vero morte mulctavit, Chanarange in eius locum suffecto Adergudunbade; Seosem autem Adrastadaransalanem (Id valet summum magistratum omnium militumque Praefectum) renunciavit. Id ille munus et primus et solus obtinuit; ut quod nemini ante ipsum nec post unquam delatum fuerit. At Cabades regnum bene complexus, firmissime tenuit: quippe vir tam solers et gnavus erat quam qui maxime.

7. Haud multo post, cum non haberet Cabades unde solveret, quem Regi Kphthalitarum summam debebat, Anastasium Augustum rogavit, uti

- χρήματα· ὁ δὲ κοινολογησάμενος τῶν ἐπιτηδείων τισὶν ἐπυνθάνετο εἴ γέ οἱ ταῦτα ποιητέα εἴη. οἷπερ αὐτὸν τὸ συμβόλαιον ποιήσασθαι οὐκ εἶων. ἀξύνμορον γὰρ ἀπέφαινον εἶναι βεβαιό-
- P 20** τερον τοῖς πολεμίοις χρήμασιν οικείοις ἐς τοὺς Ἐφθαλίτας τὴν φίλιαν ποιήσασθαι, οὗς δὴ ἐς ἀλλήλους ξυγκρούειν ὅτι μάλιστα 5 σφίσι ἀμεινον εἶναι. διὸ δὴ Καβάδης ἐξ οὐδεμιᾶς ἄλλης αἰτίας ἔγνω ἐπὶ Ῥωμαίους στρατεῦσθαι. καὶ πρῶτον μὲν αὐτάγγελος Ἀρμενίων τῇ χώρᾳ ἐπῆλθε, καὶ αὐτοῦ τὰ πολλὰ ἐξ ἐπιδρομῆς ληισάμενος ἐς Ἀμιδαν πόλιν ἐν Μεσοποταμίᾳ κειμένην ἐκ τοῦ αἰφνιδίου ἀφίκετο, ἧς δὴ χειμῶνος ὥρα ἐς πολιορκίαν καθίστατο. 10 Ἀμιδηνοὶ δὲ στρατιωτῶν μὲν, ἅτε ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀγαθοῖς πράγμασιν, οὐ παρόντων σφίσι, καὶ ἄλλως δὲ ἀπαράσκευοι παντάπασι ὄντες ὁμῶς τοῖς πολεμίοις ὡς ἥκιστα προσχωρεῖν ἤθελον, ἀλλὰ τοῖς τε κινδύνοις καὶ τῇ τάλαιπωρίᾳ παρὰ δόξαν ἀντείχον.
- B** Ἦν δέ τις ἐν Σύροις ἀνὴρ δίκαιος, Ἰάκιωβος ὄνομα, ᾧ τὰ 15 ἐς τὸ θεῖον ἐς τὸ ἀκριβὲς ἤσκητο. οὗτος ἐν χωρίῳ Ἐνδιήλων, διέχοντι Ἀμιδῆς ἡμέρας ὁδὸν, πολλοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις αὐτὸν
- V 236** καθεῖρξεν, ὅπως δὴ ἀδεέστερον τὰ ἐς τὴν εὐσέβειαν μελετᾶν δύνηται. καὶ αὐτοῦ οἱ ταύτῃ ἄνθρωποι ὑπουργοῦντες τῇ γνώμῃ δρυφάκτοις τισὶ περιέβαλον, οὐ ξυνημένοις μέντοι, ἀλλὰ χω- 20 ρίς πεπηγόσι ἀλλήλων, ὥστε ὄραν τοὺς προσιόντας καὶ ξυγγινεσθαι οἶόν τε εἶναι. καὶ τέγος τι αὐτῷ ἐτεκτίναντο βραχὺ ὑπερθεῖν, ὅσον ὄμβρους τε καὶ νιφετοῦς ἀποκρούεσθαι. ἐνταῦθα οὐ-

6. ἄλλης αἰτίας om. A. nulla alia de causa BV.

pecuniam apud se foenore occuparet. Is ad amicorum consilium re delata, quid opus facto esset quaesivit? Eum illi ab huiusmodi pactione averterunt, demonstrando ipsum sibi fraudem creaturum, si amicitiam pecunia sua sanciret hostes inter et Ephthalitas, quos mutua dissensione collidere praestaret. Repulsa haec una Cabadem ad inferendum Romanis bellum impulit. In Armeniam primum irrupit, famam ipsam celeritate praevertens, et cum magnam regionis partem praedabundus percurrisset, Amidam urbem Mesopotamiae improvisus advenit, hyemaeque obsegit. Amideni, quamquam tunc, ut in pace atque optimo Reip. tempore, a militibus erant et rebus omnibus imparati, nolebant tamen se hosti dedere, et in periculis aerumnisque praeter opinionem durabant.

Tunc agebat in Syria Iacobus, eximia vir sanctimonia ac divinis in rebus exercitissimus. Quarum commentationi ut securius vacaret, in agro Endiclorum, unde Amida diei unius iter abest, multis ante annis se compegerat in angustum septum. Id indigenae viri sancti proposito inservientes non contiguas, at raris vallis condiderant, quo inclusum aspicere adeuntes, et colloqui cum eo possent. Quoddam etiam tectum superposuerant, quantulum satis esset ad imbrium niviumque arcendam vim.

τος ὁ ἀνὴρ ἐκ παλαιοῦ καθῆστο, πνίγει μὲν ἢ ψύχει ὡς ἤκιστα εἶκων, σπέρμασι δὲ τισιν ἀποζῶν, οἷσπερ οὐ καθ' ἡμέραν, ἀλλὰ χρόνου πολλοῦ σιτίζεσθαι εἰώθει. τοῦτον οὖν τὸν Ἰάκωβον τῶν C τινες Ἐφθαλιτῶν καταθέοντες τὰ ἐκείνη χωρία εἶδον, καὶ τόξω H 10 5 σπουδῇ πολλῇ ἐντεινόμενοι βύλλειν ἤθελον. πῦσι δὲ ἀκίνητοι αἱ χεῖρες γυγνοῦναι τὰ τόξα ἐνεργεῖν οὐδαμῇ εἶχον. ὅπερ ἐπεὶ ἐν τῷ στρατοπέδῳ περιφερόμενον ἐς Καβάδην ἦλθεν, αὐτόπτης γενέσθαι ὁ Καβάδης τοῦ ἔργου ἐβούλετο, ἰδὼν τε ἐν Θάμβει μεγάλῳ ξὺν Περσῶν τοῖς παροῦσιν ἐγένετο, καὶ τὸν Ἰάκωβον ἐλ- 10 πάρει ἀφείναι τοῖς βαρβάροις τὸ ἔγκλημα. ὁ δὲ ἀφῆκε τε λόγῳ ἐνὶ καὶ τὰ δεινὰ τοῖς ἀνθρώποις ἐλέυντο. Καβάδης μὲν οὖν αἰτεῖν τὸν ἄνδρα ἐκέλευσεν ὃ τι ἂν αὐτῷ βουλομένην εἴη, χρήματα οἰόμενος αὐτὸν μεγάλα αἰτήσῃν, καὶ τι καὶ νεανειυσάμενος, ὡς D οὐδενὸς πρὸς αὐτοῦ ἀτυχῆσει. ὁ δὲ οἱ τοὺς ἀνθρώπους ἰδεῖτο 15 χαρίζεσθαι ὅσοι ἐν τῷ πολέμῳ τούτῳ καταφεύγοντες παρ' αὐτὸν ἴκωνται. ταύτην Καβάδης τὴν δέξιν ἐπιτελῆ ἐποίησεν καὶ γράμματα ἐδίδου τῆς ἀσφαλείας ἐνέχυρα. πολλοὶ γοῦν πανταχόθεν ξυρρέοντες ἐνταῦθα ἐσώζοντο· περιβόητος γὰρ ἡ πρᾶξις ἐγένετο. ταῦτα μὲν ὧδέ πη ἔσχε.

20 Καβάδης δὲ Ἄμιδαν πολιορκῶν κριὸν τὴν μηχανὴν πανταχόσε τοῦ περιβόλου προσέβαλε. καὶ Ἄμιδηοὶ μὲν τὴν ἐμβολὴν αἰεὶ δοκοῖς τισιν ἐγκαρσίαις ἀνέστελλον, ὁ δὲ οὐκ ἀνῆκεν, ἕως ταύτῃ ἀνάλωτον εἶναι τὸ τεῖχος ἔγνω. πολλάκις γὰρ ξυμβάλων

18. περιβόητος] „ περιβόητον Reg.“ MALT.

Hanc ille sedem diutissime tenuerat, ab aestu invictus et frigore, leguminibus vitam tolerans; ac ne his quidem quotidie, sed longa per intervalla consueverat vesci. Eum forte Ephthalitae nonnulli illac pervagantes viderunt. Mox animos barbaros libido incessit sagittas in virum experiendi. Jamque collimabant, cum omnium repente manus ita dirigerent, ut ad arcum inertes haeserint. Discurrens rei fama per castra, ubi pervenit ad Cabadem, eum ut oculis miraculum acciperet perpulit. Simul vidit, obstupuit, et cum eo Persae qui aderant: tum barbaris delicti gratiam precatus est a Iacobo; qui continuo exoratus, poena solutus dimisit. At Cabadae optionem quidvis petendi fecit, ratus grandem pecuniam rogaturum, ideoque iactanter pollicitans ipsis vota cumulate impletum iri. Hoc ille unum poposcit, ut quicumque per id bellum ad se perfugerent, sibi omnes condonarentur. Postulatum Cabades ratum habens, fidei publicae literas dedit. Ita multis data salus, qui eo undique confluerunt, fama rei gestae exciti. Haec ibi.

Cum autem Cabades Amidam oppugnans ab omni parte muros ariete verberaret, non cessabant oppidani, missis desuper trabibus transversis machinae caput decutere. Neque abstulit, donec ea via expugnari moenia non posse animadvertit. Iteratis enim saepe impressionibus nequave-

- P 21 καθελείν τι τοῦ περιβόλου ἢ κατασεῖσαι ἤκιστα ἴσχυσεν, οὕτως ἀσφαλῶς ἢ οἰκοδομία τοῖς δειμαμένοις τῶν παλαιῶν εἴργαστο. τούτου δὲ Καβάδης ἀποτυχῶν λόφον τινὰ χειροποίητον ἐπιτελισμα τῇ πόλει ἐποίησεν, μέτρῳ πολλῷ ὑπεραίροντα τοῦ τείχους τὸ μήκος, οἷ τε πολιορκούμενοι ἐντὸς τοῦ περιβόλου ἀρξάμενοι κα-5 τώρῃα μέχρις ἐς τὸν λόφον ἐποιοῦν, καὶ λάθρα ἐνθένδε τὸν χεῖρον ἐκφοροῦντες κενὰ ἐπὶ πλείστον τὰ ἐντὸς τοῦ λόφου εἰργάσαντο. τὰ μέντοι ἐκτὸς ἐφ' ὅσπερ ἐγεγόνει σχήματος ἕμεινεν, οὐδενὶ αἰσθήσειν παρεχόμενα τοῦ πρᾶσσομένου. πολλοὶ μὲν Πέρσαι ὡσπερ ἐπ' ἀσφαλτοῦς ἀναβαίνοντες ἔν τε τῇ ἄκρῃ ἐγένοντο καὶ 10
- B βάλλειν ἐνθένδε κατὰ κορυφὴν τοὺς ἐν τῷ περιβόλῳ διεννοοῦντο. τοῦ δὲ ὀμίλου δρόμῳ ἐπιρρέοντος ἐκπεσὼν ὁ λόφος ἐκ τοῦ αἰφνιδίου σχεδὸν τι ἕπαντας ἔκτεινε. Καβάδης δὲ τοῖς παροῦσιν ἀπορούμενος τὴν προσεδρῖαν διαλύειν ἔγνω, καὶ τῷ στρατοπέδῳ ἀναχωρεῖν ἐς τὴν ὑστεραίαν ἐπήγγελε. τότε δὴ οἱ πολιορκούμε- 15 νοι, ἅτε τοῦ κινδύνου ἀφροντιστήσαντες, πολλὰ τοὺς βαρβάρους ἔξεν γέλῳτι ἀπὸ τοῦ περιβόλου ἐτώθαζον. καὶ τινες ἐταῖροι ἀνεγκύσασαι κόσμῳ οὐδενὶ τὴν ἐσθῆτα Καβάδῃ ἄγχιστά που ἐστηκότι ἐδείκνυον ὅσα τῶν γυναικῶν γυμνὰ φανῆναι ἀνδράσιν οὐ θέμις. ὅπερ κατιδόντες οἱ μάγοι τῷ τε βασιλεῖ ἐς ὄψιν ἤλθον καὶ τὴν 20
- C ἀναχώρησιν διεκάλων, ξυμβάλλειν ἰσχυριζόμενοι τῷ γεγονότι ὡς ἕπαντα Καβάδῃ Ἄμυθηνοὶ τὰ τε ἀπόρρητα καὶ κρυπτόμενα οὐκ ἐς μακρὰν δέξουσιν. οὕτω μὲν τὸ τῶν Περσῶν στρατόπεδον αὐτοῦ ἕμεινεν.

15. ἐπήγγελε] ἐπήγγελλε L.

rat tantulum labefacere: adeo firmum opus fecerant antiqui structores. Ea spe delectus Cabades, aggerem, unde urbem appeteret, molitus est, tam altum, ut muros longe superaret. Contra obsessi, intra muros coeptum cuniculum perduxerunt usque ad aggerem: unde terra furtim egesta, molem late inanierunt intus, manente, ut erat, extrinsecus facie, sic ut nemini indicium ullum subiectae fraudis praeberet. Quare ad fastigium magno Persae numero intrepide ascendebant, ut in murorum propugnatores tela desuper mitterent. Sed eo confertiori multitudine affluente, subsidens repente tumulus ruinam dedit, qua fere omnes absorpti sunt. His in angustiis decrevit Cabades obsidionem solvere, suisque profectionem in diem proximum edixit. Tum obsessi metu vacui, e moenibus crebra in Barbaros dicteria ac sannas torquere. Quia eo prorupit impudentia meretricularum, ut reducta veste astanti prope Cabadi eam corporis partem ostentarint, quam foeminae nudam viris monstrare honeste nequeant. Rem conspicati Magi ad Regem adeunt, et profectionem dissuadent, affirmantes inde certo se angurari brevi fore, ut quidquid arcani penitusque reconditi haberent Amideni, ab ipsis patefieret. Itaque ille castra non movit.

Ἡμέραις δὲ τῶν τις Περσῶν οὐ πολλαῖς ὕστερον ἄγχιστα τῶν πύργων τινὸς ἐκβολὴν ὑπονόμου παλαιοῦ εἶδεν οὐ ξὺν τῷ ἰσφυλεῖ κεκαλυμμένην, ἀλλὰ γάλιξι σμικραῖς τε καὶ οὐ λίαν συχναῖς. νύκτωρ τε μόνος ἐνταῦθα ἤκων καὶ τῆς εἰσόδου ἀποπειραζόμενος ἐντὸς τοῦ περιβάλλου ἐγένετο. ἕμα δὲ ἡμέρα τὸν πάντα λόγον Καβάδῃ ἀπήγγελε. καὶ ὃς τῇ ἐπιγινόμενῃ νυκτὶ κλίμακας ἐν παρασκευῇ ποιησάμενος ξὺν ὀλίγοις τισὶν ἐνταῦθα ἦλθε. D καὶ τις αὐτῷ δεξιὰ ξυνηρέθη τύχη τρόπῳ τοιῷδε. τὸν πύργον, ὃς δὴ τοῦ ὑπονόμου ἄγχιστα ἐτύγχανεν ὦν, φυλάσσειν τῶν Χριστιανῶν οἱ σωφρονέστατοι ἔλαχον, οὐσπερ καλεῖν μοναχοὺς νομίσασιν. τούτους ἐορτήν τινα ἄγειν ἐνιαύσιον ἐκεῖνη τῇ ἡμέρῃ τετύχηκεν. ἐπεὶ τε ἡ νύξ ἐπεγένετο, ἅπαντες, ὅτε κόπῳ μὲν πολλῷ διὰ τὴν πανήγυριν ἀμελήσαντες, μᾶλλον δὲ τοῦ εἰθισμένου σιτίων τε καὶ ποτοῦ ἐς κόρον ἐλθόντες ὕπνον τινα ἤδύν τε 15 καὶ πρῶτον ἐκάθουσαν καὶ ἀπ' αὐτοῦ ὡς ἥκιστα τῶν ποιουμένων ἤσθάνοντο. Πέρσαι γοῦν διὰ τοῦ ὑπονόμου ἐντὸς τοῦ περιβάλλου κατ' ὀλίγους γενόμενοι ἐς τὸν πύργον ἀνέβαινον, καὶ τοὺς μοναχοὺς καθεύδοντας ἔτι εὐρόντες ἀπέκτειναν ἅπαντας. ὅπερ ἐπεὶ H 11 Καβάδης ἔγνω, τὰς κλίμακας τῷ τούτου τείχει δὴ ἄγχιστα τοῦ πύργου προσῆγεν. ἡμέρα δὲ ἦν ἡδῆ. καὶ τῶν Ἀμιδηνῶν οἱ ἐν τῷ πύργῳ τῷ ἐχομένῳ ἐφύλασσαν αἰσθόμενοι τοῦ κακοῦ κατὰ τύ- P 22 χος ἐβοήθουν. ἐνταῦθα ὠθισμῷ τε πολλῷ ἐπὶ πλείστον ἀμφότεροι ἐς ἀλλήλους ἐχρῶντο καὶ τὸ πλεον ἤδη Ἀμιδηνοὶ ἔχοντες τῶν τε

13. ἀμελήσαντες Hm. ὀμλήσαντες P. 14. ὕπνον — ἀπ' αὐτοῦ addidi ex A. ante dicitur somno dormierunt, ex quo — RV. 22. ὠθισμῷ] ὠθησῶ A.

Paucis interiectis diebus Persa quidam oculos forte coniecit in fauces cuniculi veteris, qui propter turrim ductus fuerat. Eas autem temere et minutis dentaxat neque admodum multis obstructas silicibus deprehendit. Quo noctu solus cum accessisset, tentavit aditum et in urbem penetravit. Ut illuxit, rem plane indicavit Cabadi: qui nocte proxime consecuta, paratis scalis cum modica suorum manu illo se contulit, et quidem peropportune. Turris cuniculo proximae custodia Christianorum moderatissimis, quos Monachos appellant, obtigerat. Festam isti solenne egerant eo ipso die. Oborta nocte, fracti omnes gravi labore panegyris, et cibo ac potu supra consuetudinem expleti, quid hostis infra strueret minime sentiebant. At Persae paulatim in urbem per cuniculum illapsi, suggestisque ad turrim, obrutos somno Monachos cum offendissent, ad unum omnes mactarunt. Tali suorum successu cognito Cabades scalas muro proxime turrim applicat. Vicinae turris custodibus lux fraudem aperuit. Nec mora: accurrere illi, subireque auxilio. Pertinacissime pugnatum est, cum utriusque sese invicem truderent. Iam quidem prae-

ἀναβηθκώτων πολλοὺς ἔκτεινον καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν κλιμάκων ἀνέ-
 στέλλον, καὶ τοῦ ἀπειῶσθαι τὸν κίνδυνον οὐ μακράν που ἐγένοντο.
 ἀλλὰ Καβάδης αὐτοὺς τὸν ἀκινάκην σπασάμενος καὶ αὐτῷ αἰε δε-
 δισσύμενος ἐς τὰς κλιμακὰς ὁρῶν οὐκ ἀνίει τοὺς Πέρσας, θά-
 νατός τε ἦν ἡ ζήμια τοῖς ἐνθ' ἐνδε ἀναστρέφειν τολμῶσι. διὸ δὴ 5
 B πλήθει πολλῶ οἱ Πέρσαι καθυπέρτεροι τῶν ἐναντίων γενόμενοι
 ἐνίκησάν τε αὐτοὺς τῇ μάχῃ καὶ κατὰ κράτος ἡ πάλις ἦλω ὀγδοη-
 κοστῇ ἀπὸ τῆς πολιορκίας ἡμέρα. φόνος τε Ἀμιδηνῶν πολὺς
 ἐγγόνει, ἕως ἐστελαύνοντι ἐς τὴν πόλιν Καβάδῃ τῶν τις Ἀμιδη-
 νῶν γέρων τε καὶ ἱερεὺς προσελθὼν εἶπεν ὡς οὐ βασιλικὸν τὸ φο- 10
 νεῦεν τοὺς ἡλωκότας εἶη. Καβάδης μὲν οἷν θυμῷ ἔτι ἐχόμενος
 ἀπεκρίνατο, διὰ τί γάρ με πολεμεῖν ἔγνωτε; ὁ δὲ ὑπολαβὼν αὐ-
 C τικὰ ἔφη ὅτι δὴ θεὸς οὐχ ἡμετέρα γνώμη, ἀλλὰ σῆ ἀρετῇ παρα-
 δίδόναι σοι Ἀμιδαν ἤθελε. τούτῳ τῷ λόγῳ Καβάδης ἠσθεὶς
 κτείνειν οὐδένα τὸ λοιπὸν εἴασεν, ἀλλὰ τὰ τε χρήματα ληξέσθαι 15
 Πέρσας ἐκέλευε καὶ τοὺς περιόντας ἐν ἀνδραπέδων ποιέσθαι
 λόγῳ, καὶ αὐτῷ ἐξελέσθαι ἅπαντας αὐτῶν τοὺς δοκίμους ἐπέ-
 στέλλεν.

Ὅλιγῳ τε ὕστερον χιλλοὺς ἐπὶ τῇ φυλακῇ ἐνταῦθα λιπῶν,
 ἄρχοντά τε αὐτοῖς ἐπιστήσας Γλώνην ἄνδρα Πέρσην καὶ τῶν Ἀμι- 20
 δηνῶν ἀνθρώπους τινὰς ὀλλγους οἰκτροὺς, οἳ δὴ ἐς τὴν δίαιταν
 D ὑπηρετήσιν Πέρσαις ἔμελλον, αὐτοὺς παντὶ τῷ ἄλλῳ στρατῷ καὶ
 τοὺς ἐαλωκότας ἔχων ἐπ' οἴκου ἀπήλαυνεν. ἐς τούτους δὲ τοὺς

16. ἐκέλευε A. ἐκέλευσε P.

valentes Amideni, eorum, qui ascenderant, occiderant multos, alios de-
 turbabant e scalis, ita ut summum discrimen amoliti tantum non fuerint.
 Sed strictum Cabades acinacem Persis intentans, ad scalas compellere
 nunquam intermittebat: unde si qui pedem referrent, praesenti nece
 poenas luebant. Obrutis tandem maiori Persarum numero hostibus, vi
 capta urbs est octogesimo obsidionis die, atque ingens oppidanorum strage
 edita; donec sacerdos quidam senex ad Cabadem, cum in urbem
 ingrederetur, progressus, admonuit regium non esse facinus bello captos
 interficere. Cui Cabades iracundia adhuc ardens, *Nam quid vos, ait,
 impulit ut mihi hostiliter obsisteretis?* Mox ille: *Quoniam tua tibi vir-
 tute, non voluntate nostra Deus Amidam tradere voluit.* Adeo gratum
 Cabadi responsum hoc accidit, ut illico iusserit caedibus temperari, satis
 habens direptioni urbem relinquere ac residuos cives Persis addicere in
 servitutem, selectis sibi nonnullis, qui inter eos eminebant.

Paulo post Cabades imposito urbi praesidio virorum mille, cum Glo-
 nem Persam praefecisset, ac iussisset manere miscelos aliquot Amidenos,
 qui ministeria circa victum obirent, domum repetiit cum exercitu reli-
 quo et captivis, quibus regiam sane exhibuit humanitatem. Nam brevi

αἰχμαλώτους Καβάδης φιλανθρωπία ἐχρήσατο βασιλεὶ προπόση· χρόνου γὰρ ὀλίγου ἐς τὰ οἰκεία ζύμπαντας ἀφήκεν ἴνα. τῷ δὲ λόγῳ ἀπέδρασαν αὐτὸν, ὅτε Ῥωμαίων βασιλεὺς Ἀναστάσιος ἔργα ἐς αὐτοὺς ἐπέδειξάτο ἀρετῆς ἕξια· φόρους τε γὰρ τοὺς ἐπιτελοῦς 5 ἐς ἔτη ἐπὶ ζύμπαντας ἀφήκε τῇ πόλει καὶ αὐτοὺς κοινῇ τε καὶ ἰδίᾳ ἕκαστον πολλοῖς τισιν ἀγαθοῖς ἰδωρήσατο, ὥστε αὐτοῖς λήθην τῶν ζυμβεβηκότων πολλὴν γενέσθαι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν χρόνω τῷ ὑστέρω ἐγένετο.

ἦ. Τότε δὲ βασιλεὺς Ἀναστάσιος πολιορκεῖσθαι μαθὼν P 23
 10 Ἀμιδα, στρατεύμα κατὰ τάχος διαρκῆς ἐπεμψεν. ἄρχοντες δὲ ἦσαν μὲν κατὰ συμμορίαν ἑκάστων, στρατηγοὶ δὲ ἅπανιν ἐφειστήκεισαν τέσσαρες, Ἀρεθβινδὸς τε Ὀλυβρίου κηδεστῆς, τοῦ τῆς ἐν ἑσπερία βεβασιλευκότος ὀλίγω πρότερον, τῆς ἑώρας δὲ τότε στρατηγὸς ἐτύγχανεν ὢν· καὶ τῶν ἐν παλατίῳ ταγματίων ἀρχηγὸς Κίλερ
 15 (μάγιστρον Ῥωμαῖοι τὴν ἀρχὴν καλεῖν νενομίασιν)· ἔτι μὴν καὶ οἱ τῶν ἐν Βυζαντίῳ στρατιωτῶν ἄρχοντες Πατρικίους τε ὁ Φροῦξ καὶ Ὑπάτιος ὁ βασιλέως ἀδελφιδούς· οὗτοι μὲν τέσσαρες στρα- B
 20 τηγοὶ ἦσαν. ζυγὴν δὲ αὐτοῖς καὶ Ἰουστίνος, ὃς δὴ ὑστερον Ἀναστασίῳ τελευτήσαντος ἐβασίλευσε, καὶ Πατρικίολος ξὺν Βι- V 238
 20 ταλιανῷ τῷ παιδί, ὃς δὴ ὄπλα ἀντάρας Ἀναστασίῳ τῷ βασιλεῖ οὐ πολλῷ ὑστερον ἐτυράνησε, καὶ Φαρσεμάνης Κόλχος μὲν γένος, διαφερόντως δὲ ἀγαθὸς τὰ πολέμια, καὶ Γοδίδισκλὸς τε καὶ Σβέσας, Γότθοι ἄνδρες, Γότθων τῶν οὐκ ἐπισπομένων Θεωδε-

4. τε add. A. 19. Βιταλιανῷ] βιταλλιανῷ L. 22. γοδιδισκλὸς A. Γοδιδειλὸς P. 23. Σβέσας] Bésas Maltretus.

postea ad suos cuique lares remigrandi copiam fecit. Nec reditum hi punctum temporis distulere; quando Anastasius Imperator dignam et ipse excellenti animo munificentiam iis praestitit. Siquidem civitati ad septennium solidum vectigalia remisit, ac multa cum publice tum privatim dilargitus, magna congiariorum vi altam praeteritae calamitatis oblivionem induxit. Verum haec ad posterius tempus pertinent.

8. Statim autem ut Amidam circumsessam audii Anastasius, exercitum eo misit, iustam illum quidem, sed Ducibus tot divisum, ut singulos singuli pene manipuli haberent. Quatuor erant belli Imperatores; Areobindus, Olybrii, qui imperium Occidentis paucis ante annis tenuerat, gener ac tum temporis Magister militum per Orientem; Celer Ordinum Palatinorum dux (Magistrum Romani dicunt) ac magistri militum in praesenti, nimirum Patricius Phryx atque Hypatius Augusti ex sorore nepos. His quatuor credita belli summa: quibus se Iustinus adiunxerat, is qui postea defuncto Anastasio ad Imperii clavum successit: Patricius item cum Vitaliano filio, qui brevi post intervallo rebellans, in Anastasium tyrannidem affectavit: et Pharesmanas natione Colchus, strenuus bello vir in paucis: et Godidiclus et Sbasas genere Gotthi; ex eorum

- ρίχῳ ἐς Ἴταλιαν ἐκ Θράκης ἰόντι, γενναίῳ τε ὑπερφυῶς ἄμφω καὶ
 C τῶν κατὰ τὸν πόλεμον πραγμάτων ἐμπείρῳ, ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ
 ἄριστοι εἶποντο. στρατεύμα γὰρ τοιοῦτό φασιν οὔτε πρότερον
 οὔτε ὕστερον ἐπὶ Πέρσας Ῥωμαίους ζυστῆναι. οὗτοι μὲντοι
 ἅπαντες οὐκ ἐς ταῦτ' ἀγγεγερμένοι οὐδὲ στρατεύμα ἐν ποιησάμενοι 5
 ἦσαν, ἀλλ' αὐτὸς ἕκαστος τοῖς κατ' αὐτὸν στρατιώταις ἐξηγεῖτο
 ἐπὶ τοὺς πολεμίους. χορηγὸς δὲ τῆς τοῦ στρατοπέδου δαπάνης
 Ἀππίων Αἰγύπτιος ἐοτάλη, ἀνὴρ ἐν πατρικίοις ἐπιφανής τε καὶ
 H 12 δραστήριος ἐς τὰ μάλιστα, καὶ αὐτὸν βασιλεὺς κοινῶν βασι-
 λείας ἐν γράμμασιν ἀνείπεν, ὅπως οἱ ἔξουσία εἴη τὰ ἐς τὴν δα-
 πάνην ἢ βούλοιο διοικήσασθαι.
- D Ὁ μὲν οὖν στρατὸς οὗτος χρόνῳ τε ξυνελέγτο καὶ σχολαι-
 τεροὶ ἐπορεύοντο. διὸ δὴ τοὺς βαρβάρους ἐν γῆ τῇ Ῥωμαίων
 οὐχ εὔρον, ἐπεὶ ἔξ ἐπιδρομῆς οἱ Πέρσαι τὴν ἔφοδον ποιησάμενοι
 αὐτίκα δὴ ἐς τὰ πάτρια ἤθθ' ἀνεχώρησαν ζὸν πάσῃ τῇ λείᾳ. τῶν 15
 δὲ στρατηγῶν οὐδεὶς ἐς πολιορκίαν τῶν ἐν Ἀμιδῇ ἀπολελειμμένων
 ἐν τῷ παρόντι καθίστασθαι ἤθελε· πολλὰ γὰρ ἔσκομίσασθαι
 σφᾶς τὰ ἐπιτήδεια ἔμαθον, ἀλλ' ἐς τῶν πολεμίων τὴν χώραν
 P 24 ἐσβολὴν ποιήσασθαι ἐν σπουδῇ εἶχον. οὐ μὴν ἐπὶ τοὺς βαρβά-
 ρους κοινῇ ἦσαν, ἀλλὰ χωρὶς ἀλλήλων στρατοπεδεύομενοι ἐπο-
 ρεύοντο. ταῦτα Καβάδης μαθὼν (ἄγχιστα γὰρ που ἐτύχχανεν
 ὦν) ἐς τὰ Ῥωμαίων ὄρια κατὰ τάχος ἐλθὼν ὑπηντίαζεν. οὕτω
 μὲντοι Ῥωμαῖοι τῷ παντὶ στρατῷ Καβάδην ἰέναι ἐπ' αὐτοὺς

3. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.

numero qui Theodoricum in Italiam e Thracia profectum secuti non erant, generosissimi ambo ac bello experti; alique fortissimi viri complures. Is enim fuit exercitus, quo nec superiori memoria, nec post unquam florentiorem in Persas a Romanis conflatum ullum fuisse fama est. Sed disperse iter hi faciebant, neque in unum erant corpus coacti; cum suos quisque seorsum milites ductaret. Aerario castrensi praeerat Appion Aegyptius, Patricii ordinis lumen, animo vir maxime impigro, quem etiam Anastasius publicis literis consortem Imperii renuntiaverat, quo stare ipsi auctoritas sumptus pro arbitrio dispensandi.

Hae porro copiae cum et otiosius fuissent collectae, et lentius procederent, haud offenderunt Barbaros in solo ditionis Romanae. Facta enim irruptione celerrimo impetu, continuo cum omni praeda sese receperant. Nec Ducum Romanorum quisquam adduci tum potuit, ut praesidium Amidae relictum, quod instructissimum esse acceperant, obsideret, versis omnium studiis ad agros hostium incursandos. Non petebant coniuncte Barbaros, at separate et castra et iter habebant. Quod ubi Cabades didicit (neque enim longe aberat) Romanos denuo fines mira pernicitate ingressus, occurrit de improviso. Neque dum Cabadem ipsum cum universo exercitu obvium se inferre nostri audierant; sed copiarum

ἔμαθον, ἀλλὰ Περσῶν ἦσαν στράτευμα βραχὺ τι ἐνταῦθα εἶ-
 ναι. οἱ μὲν οὖν ἀμφὶ Ἀρεόβινδον ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν χωρίῳ
 Ἀρζαμένων, ἀπέχοντι Κωνσταντίνης πόλεως δροῖν ἡμέραιν ὀδόν·
 οἱ δὲ ἀμφὶ Πατρίκιον καὶ Ὑπάτιον ἐν χωρίῳ Σίφριος, ὅπερ Ἀμι-
 5 δης πόλεως οἰχ ἦσαν ἢ πενήκοντα καὶ τριακοσίους σταδίους
 ἀπέχει. Κέλερ γὰρ οὕτω ἐνταῦθα ἀφίκτο.

Ἀρεόβινδος δὲ ἐπειδὴ Καβάδην παντὶ τῷ στρατῷ ἐπιέναι **B**
 σφίσι ἐπέθετο, ἀπολιπὼν τὸ στρατόπεδον ζῆν τοῖς ἐπομένοις
 ἅπασιν ἐς φυγὴν ὠρηκτο καὶ ἐς Κωνσταντίναν δρόμῳ ἐχώρει.
 10 ἐπελθόντες δὲ ὀλίγῳ ὕστερον οἱ πολέμιοι ἔρημον ἀνδρῶν αὐτοῖς
 χρήμασι τὸ στρατόπεδον εἶλον. ἐνθὲνδε κατὰ τάχος ἐπὶ Ῥωμαίων
 τὸ ἄλλο στράτευμα ἦσαν. οἱ δὲ ἀμφὶ Πατρίκιον καὶ Ὑπάτιον
 Ἐφθαλίταις ἐντυχόντες ὀκτακοίοις, οἱ τοῦ Περσῶν στρατοῦ ἔμ-
 προσθεν ἦσαν, σχεδόν τι ἕπαντας ἔκτειναν. οἰδὲν δὲ ἀμφὶ τῷ
 15 Καβάδῃ καὶ τῇ Περσῶν στρατιᾷ πεπυσμένοι, ἅτε νενικηκότες,
 ἀδεέστερον τῇ διαίτῃ ἐχρῶντο. τὰ γοῦν ὄπλα καταθέμενοι ἄρι-
 στον σφίσι ἐτοίμαζον. ἤδη γὰρ τῆς ἡμέρας ὁ καιρὸς ἐνταῦθα **C**
 ἦγε. ῥύαξ δὲ τις ἔρρει ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, ἵνα Ῥωμαῖοι τὰ κρέυ
 καθαίρουν ἠρξάντο, οἷς δὴ σιτίξασθαι ἤμελλον. τινὲς δὲ ἀχθό-
 20 μνοι τῷ πῆγῃ καὶ λούεσθαι ἤξιον. ταύτῃ ταραχθὲν τὸ τοῦ
 ῥύακος ὕδωρ πρόσω ἐχώρει. Καβάδης τε τὰ ἐς τοὺς Ἐφθαλί-
 τας ξυμπεσόντα μαθὼν ἐπὶ τοὺς πολέμιους κατὰ τάχος ἦει. κα-
 τιδῶν τε συγκεχυμένον τὸ τοῦ ῥύακος ὕδωρ καὶ ξυμβυλῶν τὸ
 ποιούμενον, ἔγνω ἀπυρασκέυους τοὺς ἐναντίους εἶναι, καὶ κατὰ

Persarum aliquam venire arbitrabantur. Metatus erat Areobindus in agro
 Arzamenorum, unde Constantinam usque iter est bidui; Patricius atque
 Hypatius ad castellum Siphria Amida procul stadiis non milibus cccc.
 Celer nondum advenerat.

Ubi vero peti se a Cabade Areobindus, iamque cum omnibus copiis
 imminere audivit; desertis castris, Constantinam fuga praecipiti cum suis
 se recipit. Aduere subinde hostes, et cum vacua militibus castra diri-
 puissent, e vestigio iter ad alteram exercitus Romani partem intende-
 runt. Antecedebant Persae Ephthalitae dccc. in quos forte cum Patri-
 cius atque Hypatius incidissent, eos ad unum fere conciderunt: nihil
 dum tamen de Cabade, nihil de exercitu Persico cognoverant. Quocirca
 solutis animis, ut iam victores, curabant corpora, armisque positis, sibi
 prandium parabant, appetente iam eius hora. Perfluebat illac rivus:
 in eo carnes, quas pransuri erant, purgabant: quidam etiam nudi aestum
 levabant lavando: quo fieri necesse erat ut turbida inde aqua decurreret.
 Cabades autem perlato cladis Ephthalitarum nuntio commotus, gradum
 addit: rivi demum inquinatam aquam conspiciatus, et conciliens id quod

κράτος ἤδη ἐπ' αὐτοὺς ἐλαύνειν ἐκέλευεν, αὐτίκα τε αὐτοῖς ἐστιω-
 μένοις τε καὶ ἀνόπλοις οὖσιν ἐπέστησαν. Ῥωμαῖοι δὲ οὐχ ὑπε-
 D νεγκόντες τὴν ἔφοδον ἐς ἀλκὴν μὲν τὸ παράπαν οὐκ ἔβλεπον,
 ἔφρουγον δὲ ὡς ἑκαστός ποι ἐδύνατο, καὶ αὐτῶν οἱ μὲν καταλαμ-
 βανόμενοι ἔθνησπον, οἱ δὲ ἀνιόντες ἐς τὸ ὄρος, ὃ ταύτῃ ἀνέχει, 5
 ἔρριπτον αὐτοὺς κατὰ τὸ κρημνῶδες ἕν φόβῳ καὶ θορόβῳ πολ-
 λῷ. ὄθεν δὴ οὐδένα σεσῶσθαι φασί, Πατρίκιος δὲ καὶ Ὑπά-
 V 239 τιος κατ' ἀρχὴς τῆς ἐφόδου διαφυγεῖν ἴσχυσαν. ἔπειτα δὲ Κα-
 βάδης, Οὐγγων πολεμίων ἐς γῆν τὴν αὐτοῦ ἐσβεβληκότων, παντὶ
 τῷ στρατῷ ἐπ' οἴκου ἀνεχώρησε, πόλεμόν τε μακρὸν πρὸς τὸ 10
 ἔθνος τοῦτο ἐς τῆς χώρας τὰ πρὸς ἄρκτον διέφερεν. ἐν τούτῳ
 δὲ καὶ τὸ ἄλλο στρατεύμα Ῥωμαίων ἤλθε, λόγου μέντοι ἄξιον
 P 25 οὐδὲν ἰδρασαν, ὅτι δὴ αὐτοκράτωρ τοῦ πολέμου κατέστη οὐδεὶς,
 ἀλλ' ἴσοι πρὸς ἀλλήλους οἱ στρατηγοὶ ὄντες ἀνεστάτουν τε ἀλ-
 λήλων ταῖς γνώμαις καὶ γίνεσθαι ἐν τῷ αὐτῷ οὐδαμῇ ἤθελον. 15
 Κέλερ δὲ ἕν τῶν ἐπομένων Νυμφίον ποταμὸν διαβὰς ἐσβολὴν
 τινα ἐς τὴν Ἀρζανητὴν ἐποίησατο. ἔστι δὲ ὁ ποταμὸς οὗτος Μαρ-
 τυροπόλειος μὲν ἀγχοτάτω, Ἀμιδῆς δὲ ὅσον ἀπὸ σταδίων τρια-
 κοσίων. οἱ δὲ ληισάμενοι τὰ ἐκεῖνη χωρία ἐπανήλθον οὐ πολλῷ
 ὕστερον, δι' ὀλίγου τε ἡ ἐπιδρομὴ αὕτη ἐγένετο. 20

B 9'. Μετὰ δὲ Ἀρειόβινδος μὲν ἐς Βυζάντιον ὡς βασιλεὺς
 μετέπεμπος ἦει, οἱ δὲ λοιποὶ ἐς Ἀμιδαμ ὑφικόμενοι χειμῶνος

5. 8] ὡς A. 11. τῆς χώρας τὰ A. τὰς χώρας τὰς P. 12. μέν-
 τοι L. μέν τι P. 16. Νυμφίον] Νυμφίον P. Illud de Aedif.
 p. 54 c. Nymphaeus apud Ammian. Marcell. XVIII, 9, ubi vide
 Vales. Nymphion castellum de Aedif. p. 75 d. 17. „Arzanneh”
 Reg.“ MALT. Ἀρζανητὴν P.

erat, imparatos nempe Romanos esse, in eos omni impetu citatis equis incurri iubet, supervenit opulantiſſimis, et inermes invadit. Impressionem haud ferentes Romani, non pugnam, sed fugam quisque pro virili capessere; capi caedique alii; alii vicinum in montem evadere tentando, cum ingenti tumultu ac trepidatione per abrupta rupium ruere; ita ut elapsus nemo sit, Patricio Hypatioque exceptis, quibus licuit primo statim adventu hostium se proripere. Deinde Cabades, ubi Hunnos hostes suos audlit irrupisse in Persidem, exercitum universum reduxit, et cum ea gente bellum diutinum gessit ad Septentrionem. Advenere interea reliquae Rom. copiae: nihil tamen, quod operae pretium fuerit, patratum est; propterea quod bello non unus erat Imperator praepositus, at Duces inter se aequales, et ea re non in varia modo consilia, verum etiam castra distracti. Celer Nymphium amnem, qui proxime Martyropolia fluit, distatque Amida trecentis stadiis, transmisit cum suis, et in Arzannenem ingressus, brevi excursu regione vastata, confestim rediit.

9. Accitu postea Augusti Byzantium revocato Areobindo, caeteri Duces translatis Amidam castris, eam hyeme circumſederunt, ac saepe

ἄρα ἐς πολιορκίαν καθίσταντο. καὶ βία μὲν εἶλεν τὸ χωρίον, καίπερ πολλὰ ἐγκειρηκότες, οὐκ ἴσχυσαν, λιμῶ δὲ τοῦτο ποιεῖν ἔμελλον· πάντα γὰρ τοὺς πολιορκουμένους τὴ ἐπιτήδεια ἐπιλελοίπει. ἀλλ' οἱ στρατηγοὶ οὐδὲν πεπυσμένοι ἄμφι τῶν πολιεμένων
 5 τῇ ἀπορίᾳ, ἐπειδὴ τοὺς στρατιώτας τῇ τε προσεδρεία καὶ τῷ χει- H 13
 μῶνι ἀχθομένους εἴρων, ἅμα δὲ καὶ Περσῶν στρατεύματα ἐπὶ σφᾶς ἤξειν οὐκ ἐς μακρὰν ὑπετόπαζον, τρόπῳ ὅτῳ δὴ ἐνθύνδε ἀπαλλύσσεσθαι ἐν σπουδῇ εἶχον. οἳ τε Πέρσαι, οὐκ ἔχοντες τίνες C
 ἦν ἐν τοῖσδε τοῖς δεινοῖς γένοιτο, τὴν μὲν ἀπορίαν τῶν ἀναγκαίων
 10 ἐς τὸ ἀκριβὲς ἐκρυπτον, δόκησιν παρέχοντες ὡς πάντων σφίσι τῶν ἐπιτηδείων ἀφθονία εἶη, ἐς δὲ τὰ οἰκεία ξὺν τῷ εὐπρεπεῖ λό-
 γῳ ἀναχωρεῖν ἤθελον. γίνονται οὖν ἐν ἀμφοτέροις λόγοι, ἐφ' ᾧ δὴ Πέρσαι λίτρας χρυσίου χιλίας λαβόντες ἀποδώσουσι Ῥω-
 15 μαίοις τὴν πόλιν· ἐκότεροι τε ἄσμενοι τὰ ξυγκείμενα ἐπιτελεῖ
 ἐποιοῦν, τὰ τε χρήματα λαβὼν δ' τοῦ Γλώνου υἱὸς Ἀμιδαν Ῥω-
 μαίοις παρέδωκε. Γλώνης γὰρ ἤδη ἐτετελεωτήκει τρόπῳ τοιῷδε.

Οὕτω μὲν ἐνστρατοπεδευσασμένον ἐνταῦθα Ῥωμαίων, Ἀμι- D
 δης δὲ πόλεως ὄντων οὐ μακρὰν ἕσθην, τῶν τις ἀγροίκων, ὥσπερ εἰώθει, ἐς τὴν πόλιν εἰσιὼν λάθρα ὄρνις τε καὶ ἄρτους καὶ τῶν
 20 ὥραων πολλὰ τῷ Γλώνῃ τούτῳ ἀποδίδεσθαι χρημάτων μεγάλων, Πατρικίῳ τε τῷ στρατηγῷ ἐς ὄψιν ἐλθῶν, Γλώνην οἱ ἐς χεῖρας παραδώσειν ξὺν Πέρσαις διακοσίους ὑπέσχετο, ἣν τινος ἀμοιβῆς

4. πεπυσμένοι Hm. πεπεισμένοι P. 6. ἐφόρων] ἐφόρον P.
 7. ὅτῳ A. οὕτω P. 11. ἐς δὲ A. εἰς δὲ P. 14. ἐκότεροί
 τε A. ἐκότεροι δὲ P.

quidem tentarunt vi expugnare; sed frustra. Propius factum nihil est quam ut fame rem ex sententia perficerent: iam enim cibaria obsessos defecerant. At Duxes quo inopiae redactus hostis esset ignari, quoniam milites suos obsidionis hyemisque incommoda iniquissimis ferre animis videbant, sibi que etiam persuadebant propediem affore Persarum exercitum; ideo sese illinc expedire quoquo modo quaerebant. Vicissim Persae omni auxilii spe abscessa, annonae quidem penuriam obscure ferebant, speciem atque opinionem praebentes abundantium rebus omnibus; eo vero spectabant ut redditum in patriam cum honesta aliqua conditione obtinerent. Convenit tandem ut Persae auri pondo mille acceptis urbem Romanis traderent: quod utrinque praestitum est lubenter. Pernumerata pecunia Romani Amidam receperunt a Glonis filio: nam Glones iam fatis cesserat; quod ita accidit.

Cum haud procul Amida Romani stativa haberent, quidam rusticus, qui illis inscientibus in urbem itabat, optime Gloni vendere solitus aves, panes, variaque pomorum genera, Patricium Ducem convenit, recepitque se ipsi in manus Glonem cum Persis ducentis traditurum, si qua modo

ἐλπίδα λαβὼν παρ' αὐτοῦ εἶη. ὁ δὲ αὐτῷ ἕπαντα ὅσα ἦν βου-
 λομένῳ ὑποσχόμενος ἔσεσθαι τὸν ἄνθρωπον ἀπεπέμψατο. καὶ
 ὅς τὰ τε ἱμάτια δεινῶς διαρρηξίας καὶ δεδακρυμένῳ λαικῶς ἐς τὴν
 πόλιν ἐσῆλθε. παρὰ τε τὸν Γλώνην ἦκων τὰς τε τρίχας τίλλων,
 P 26 „Ἐτύγχανον μὲν, ὦ δέσποτα,“ εἶπεν „ἕπαντιὰ σοι ἐκ τοῦ χωρίου 5
 τὰ γὰρ φέρων, ἐντυχόντες δὲ στρατιῶται Ῥωμαῖοι (καὶ γὰρ πού
 ἐς τὰ ταύτη χωρία κατ' ὀλίγους περιμόντες τοὺς οἰκτροὺς ἀγροί-
 κους βιάζονται) πληγὰς τέ μοι οὐ φορητὰς προσετρίψαντο καὶ
 πάντα ἀφελόμενοι οἱ λησται ᾤχοντο, οἷς δὴ ἐκ παλαιοῦ τοὺς
 Πέρσας τε δεδιέναι καὶ τοὺς γεωργοὺς βιάζεσθαι νόμος. ἀλλ' 10
 ὅπως, ὦ δέσποτα, σουτῶ τε καὶ ἡμῖν καὶ Πέρσαις ἀμύνης. ἦν
 γὰρ ἐς τῆς πόλεως τὰ προύστεια κωνηγετήσων ἕης, θήραμά σοι
 οὐ φαῦλον ἔσται. κατὰ πέντε γὰρ ἡ τέσσαρας οἱ κατάραιοι πε-
 ριμόντες λωποδυτοῦσιν.“ ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν. ἀναπεισθεῖς δὲ ὁ
 B Γλώνης τοῦ ἀνθρώπου ἀνεκυνθάνετο πόσους ποτὲ Πέρσας οἶ- 15
 V 210 ταί οἱ ἐς τὴν πρᾶξιν ἱκανοὺς ἔσεσθαι. ὁ δὲ πενήκοντα μὲν ἀπο-

4. ἐσῆλθε A. ἐσῆλθε P. 6. Libri, ἐντυχόντες δὲ τοὺς οἰκτροὺς
 ἀγροίκους βιάζονται, πληγὰς τέ μοι οὐ φορητὰς προσετρίψαντο
 καὶ πάντα ἀφελόμενοι οἱ λησται ᾤχοντο, οἷς δὴ ἐκ παλαιοῦ στρα-
 τιῶται Ῥωμαῖοι. καὶ γὰρ πού ἐς ταύτη χωρία κατ' ὀλίγους περι-
 μόντας τοὺς Πέρσας τε δεδιέναι καὶ τοὺς γεωργοὺς βιάζεσθαι νό-
 μος. Quae Maltretus ex coniectura mutavit, ἐντυχόντες δὲ πληγὰς
 τέ μοι οὐ φορητὰς προσετρίψαντο καὶ πάντα ἀφελόμενοι οἱ λησται
 ᾤχοντο, ὡς δὴ („Is. ὡς δὴ“ Hm.) ἐκ παλαιοῦ στρατιῶται Ῥο-
 μαῖοι τοὺς οἰκτροὺς ἀγροίκους βιάζονται. καὶ γὰρ πού ἐς ταύτη
 χωρία κατ' ὀλίγους περιμόντας τοὺς Πέρσας τε δεδιέναι καὶ τοὺς
 γεωργοὺς βιάζεσθαι νόμος. RV haec sic est interpretatus, Plurima
 tibi bona, inquit, mi domine, ex agro adferedam, in vicinos milites
 incidens (nam palantes per agros excurrunt) plagis intolerandis
 sum ab eis petitus. Insuper his quae ferebam omnibus spoliatus,
 uti praedones solent, quos ex antiqua lege et Persae timent et ru-
 stici vim ex eis patiuntur. Cuius vestigia secutus locum correxi.

fieret sibi mercedis spes. Ille nihil non prolixè pollicitus, hominem re-
 misit: qui sibi ipse laceratis indignum in modum vestibus ac ploranti si-
 milis urbem ingressus, ad Glonem adiit; tum coram capillis vellicans,
 E vico, inquit, afferebam huc, Domine, quidquid rei cibariae habebam:
 incidi in latrones, milites dico Romanos: hanc enim artem iamdiu facti-
 tant, in miseros rusticos involando. Mihi vero plagas imponere intole-
 rables, et omnibus, quae portabam, ereptis aufugerunt. Sic nempe ma-
 nipulatim divisi, circumiectos urbi agros obire, et vim, quam in Persas
 non audent suscipere, in agrestes convertere solent. Tibi autem facile
 et promptum est, Domine, non modo nos, sed te etiam ac Persas ulci-
 sci. Tantummodo in suburbanum agrum exi ad venationem: ea tibi non
 male cedet. Siquidem scelesti illi non plures quam quaterni simul vel
 quini per campos volitant et latrocinia exercent. Haec ille: quibus fidem
 adhibens Glones, rogat, quot tandem Persis ad rem exequendam sit

χρήσειν οἱ μάλιστα ἔφη· οὐ γὰρ ἂν αὐτῷ πλειοσί ποτε ἢ κατὰ
 πέντε ὀδῶ ἰούσιν ἐντύχοιεν, τοῦ δὲ μηδὲν ἀπροσδόκητον σφίσι
 ξυμβῆναι οὐδὲν τι χεῖρον καὶ ἑκατὸν ἐς τὸ ἔργον ἀπαγαγέσθαι·
 ἦν δὲ καὶ τούτων διπλασίους, τῷ παντὶ ἄμεινον. βλάβος γὰρ
 5 ἀνθρώπων ἐκ τοῦ περιόντος οὐκ ἂν γένοιτο. Γλώνης μὲν οὖν
 ἰππέας διακοσίους ἀπολεξάμενος τὸν ἀνθρώπον σφίσι ἐξηγεῖσθαι
 ἐκέλευεν. ὁ δὲ ἄμεινον ἰσχυρίζετο εἶναι αὐτὸν ἐπὶ κατασκοπῇ
 στέλλεσθαι πρότερον, καὶ ἦν ἔτι ἐν χωρίοις τοῖς αὐτοῖς περιού-
 τας Ῥωμαίους ἰδὼν ἀπαγγεῖλη, οὕτω δὲ ἐν δέοντι ποιῆσθαι τὴν C
 10 ἔξοδον Πέρσας. εὖ τε οὖν εἰπεῖν ἔδοξε τῷ Γλώνῃ καὶ αὐτοῦ
 ἀφιέντος ἰστέλλετο. παρὰ τε τὸν στρατηγὸν Πατρικίον ἤκων
 ἅπαντα ἔφραζε· καὶ ὅς τῶν δορυφόρων αὐτοῦ δύο καὶ στρατιώ-
 τας χίλους ἀπολεξάμενος ξὺν αὐτῷ ἔπεμψεν. οἷς δὲ ἀμφὶ
 κώμῃν Θιαλαασαμῶν σταδίους τεσσαράκοντα Ἀμίδης δέχουσαν
 15 ἐν νάπαις τε καὶ χωρίοις ὑλώθεισιν ἔκρυψε, καὶ αὐτοῦ μένειν ἐν
 ταύταις δὴ ταῖς ἐνδράσι ἐπέστειλεν, ἕς τε τὴν πόλιν δρόμῳ ἐχώ-
 ρει. καὶ τῷ Γλώνῃ ἔτοιμον εἰπὼν τὸ θῆραμα εἶναι, αὐτῷ τε
 καὶ τοῖς διακοσίοις ἐξηγήσατο ἐπὶ τὴν τῶν πολεμίων ἐνδραν.
 ἐπειδὴ τε διέβησαν τὸν χώρον, οὔπερ ἄλλοχίζοντες Ῥωμαῖοι ἐκά- D
 20 θηγτο, καὶ αὐτῶν πρόσω ἐγένοντο, Γλώνην τε καὶ Πέρσας λα-
 θῶν ἅπαντας, ἕκ τε τῆς ἐνδρας τοὺς Ῥωμαίους ἀνέστησε καὶ αὐ-
 τοῖς τοὺς πολεμίους ἀνέδειξεν. οὔσπερ ἐπειδὴ ἐπὶ σφῶς λόγους
 κατείδον Πέρσαι, κατεπλάγησάν τε τῷ ἀπροσδοκῆτῳ καὶ ἀμη-

9. οὕτω] οὕτως L.
 Thalassamum RV.

14. Θιαλαασαμῶν] Θίαλα ἀσαμῶν Hm.
 ἰbid. τεσσαράκοντα L. μ' P.

opus? Is quinquaginta omnino sufficere, cum grassantes coniuncte ad
 summum quinos offendisset: ne quid tamen praeter opinionem incideret,
 haud abs re futurum ait, si centum educerentur: quia si turma altero
 tanto maior foret, providentius factum iri, nec fraudi noxae esse posse
 cumulatim subsidii vim. Igitur cc. legit equites Glones et rusticum
 praecire iubet. Hic ille satius esse affirmat se prius exploratum ire, ac
 si quos iisdem, quibus ante, in locis vagari Romanos deprehenderit, ve-
 nire protinus renuntiatum: ita demum Persas opportunissime erupturos.
 Data ab assentiente his Glone exeundi venia, se recta contulit ad Patri-
 cium, remque illi totam edidit. Milites Patricius mille deligit, iis prae-
 ficit corporis sui custodes .duos et cum rustico proficisci iubet. Eos
 proditor circa vicum Thialassamum, xl. diasitum ab urbe Amida stadiis,
 in saltibus occuluit, monuitque ut ibi cate se continerent. Tum urbem
 cursu contento repetit; Gloni paratam iam praedam nuntiat; eundem
 cum praesidiariis cc. ad locum deducit, quem Romani insederant. Eo
 transitō, nihil Glone, nihil Persis persentiscentibus, Romanos excitat ex
 insidiis, atque ipsis hostem commonstrat. Mox illi infesti ruere. Adeo
 improvise casu attoniti Persae, quo se verterent nesciebant. Nam ne-

χανία πολλῇ εἶχοντο. οὔτε γὰρ ὀπίσω ἀπελαύνειν οἶοί τε ἦσαν, κατὰ νώτων ὄντων σφίσι τῶν ἐναντίων, οὔτε πη ἐτίρωσε φεύγειν ἐν γῆ πολεμία ἰδέσθαι. ἐκ δὲ τῶν παρόντων ὡς ἐς μάχην ταξάμενοι τοὺς ἐπιόντας ἠμόνοντο, τῷ τε πληθεὶ παρὰ πολὺ Ἰλασσούμενοι ἠττήθησάν τε καὶ ζῆν τῷ Γλώνῃ ἀπαντες διεφθάρσαν. **Β** 5 ὅπερ ἐπειδὴ ὁ τοῦ Γλώνου υἱὸς ἔμαθε, περιαλήσας τε καὶ τῷ Θυμῷ ζῶον, ὅτι δὴ τῷ πατρὶ ἀμύνειν οὐκ εἶχε, τὸν Συμεῶνος **Ρ** 27 τῶν ἔκαστον ἀγίου ἀνδρός, ἵνα δὴ Γλώνης κατέλυσεν. καίτοι ἄλ- **Η** 14 λην τινὰ οἰκοδομίαν οὔτε Γλώνης οὔτε Καβάδης, οὐ μὴν οὐδὲ Περσῶν τις ἄλλος, οὔτε καθελεῖν ἔγνω οὔτε τῷ ἄλλῳ ἀφανίζειν **ΙΟ** τρόπον ἐν γὰρ Ἀμιδῇ ἢ ταύτης ἐκτός. ἐγὼ δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον ἐπάνειμι.

Οὕτω μὲν Ἀμιδαν Ῥωμαῖοι τὰ χρήματα δόντες ἀπέλαβον δύο ἔνιαυτοῖς ὕστερον ἢ πρὸς τῶν πολέμιων ἑάλω. καὶ ἐπεὶ ἐν ταύτῃ ἐγένοντο, ἢ τε αὐτῶν ὀλιγωρία καὶ Περσῶν τὸ καρτερόν **Β** 15 τῆς διαίτης ἐγνωσθή. σιτίων τε γὰρ τῶν ἐνταῦθα λελειμημένων τὸ μέτρον καὶ βαρβύρων τῶν ἐξεληλυθότων τὸν ὄμιλον λογισάμενοι ἐπὶ τὰ μάλιστα ἡμερῶν εὐρισκόντα δαπάνην ἐν τῇ πόλει ἀπολελειῶσθαι, καίπερ Γλώνου τε καὶ τοῦ ἐκείνου παιδὸς ἐνδεεστέρως ἢ κατὰ τὴν χρεῖαν πολλοῦ χρόνου ἐνδιδόντος τὰ σιτία Πέρσαις. **20** Ῥωμαῖοις γὰρ τοῖς ἐν τῇ πόλει, ὥσπερ μοι προδεδήλωται, ζῶν ἀντοῖς μέναισιν οὐδὲν τὸ παρῖπαν χορηγεῖν ἔγνωσαν, ἐξ ὅτου οἱ πολέμιοι ἐς τὴν πολιορχίαν κατέστησαν, οἳ δὴ ἐς βρώσεις ἀήθεις

7. Συμεῶνος Ημ. Συμεῶνον Ρ. Symeonis RV.

que a tergo, cum inde Romanus instaret, neque alia ex parte, cum in solo hostico essent intercepti, patebat effugium. Instructa denique ut e re nata licuit acie, impetum sustinere, donec numero obruti, interuicione occiderunt, cum ipso Glone. Cuius filius haec postquam rescit, dolore atque ira incensus, quod inultus pater occubisset, D. Symeonis aedem, ubi Glones oppetierat, incendit, novo scelere: nam nec Glones, nec Cabades, nec Persarum omnium quisquam ullum qua intra qua extra muros evertere, quove modo corrumpere ad eam diem aggressus erat. Ego vero ad institutam ante narrationem me refero.

Facto, ut dicebam, ac persoluto auro, Romani Amidam receperunt, altero post anno quam capta ab hoste fuerat. Urbem ingressi, suam socordiam, ac Persarum in difficillimo victu tolerando constantiam agnouerunt. Quippe inita relictorum cibarium mensura, unaque numero Barbarorum, qui urbe excesserant, compertum est alimenta in dies admodum septem fuisse reliqua; cum tamen Glones eiusque filius ea parcius, quam pro necessitate, diu Persis dispensassent. Nam quod ad Romanos attinet, qui in urbe, ut ante memoravi, cum ipsis remanserant, nihil iis annonae, ex quo obsidio coepta fuerat, impartire voluerant. Hinc miseri ad insuetas primum escas compulsi, nulla non re quamvis

τὰ πρῶτα ἐλθόντες, τῶν τε οὐ θειμιτῶν ἀψάμενοι πάντων, εἴτα C
 τελευτώντες καὶ ἀλλήλων ἐγεύσαντο. διὸ δὴ ἐξηπατημένοι τε
 πρὸς τῶν βαρβάρων οἱ στρατηγοὶ ἤσθοντο καὶ τοῖς στρατιώταις
 τὴν ἀκρυσίαν ὠνειδίζον, ὅτι δὴ ἀπειθεστέρους αὐτοῖς παρεχό-
 5 μνοι σφίσι, παρὸν δορυαλώτους Πέρσας τε τοσοῦτους τὸ πλῆ-
 θος καὶ Γλιώνου τὸν νιδὸν ξὲν τῇ πόλει εἰεῖν, οἱ δὲ τὰ Ῥωμαίων
 χρήματα ἐς τοὺς πολεμίους μετενεγκόντες αἰσχύος τε ἀνεδήσαντο
 μέγα καὶ Ἀμιδαν ἀργυρώνητον πρὸς Περσῶν ἔλαβον. ἕστερον
 δὲ Πέρσαι τοῦ πρὸς Οὐννοὺς πόλεμον σφίσι μηχανομένου ἐς D
 10 σπονδὰς Ῥωμαίοις ξυνίαισιν, αἵπερ αὐτοῖς ἐς ἑπτὰ ἔτη ἐγένοντο,
 Κέλερός τε τοῦ Ῥωμαίου καὶ Ἀσπεβέδου τοῦ Πέρσου αὐτὰς ποιη-
 σαμένων, ἐπ' οἴκου τε ἀνυχωρήσαντες ἀμφοτέροις ἡσυχῇ ἔμενον.
 οὕτω μὲν, ὡσπερ ἐρρήθη, ἀρξάμενος ὁ Ῥωμαίων τε καὶ Περσῶν
 πόλεμος ἐς τότε ἐτελεύτα. τὰ δὲ ἀμφὶ πύλας τὰς Κασπίας ξυνε-
 15 νεχθέντα ἐρῶν ἐρχομαι.

1. Τὸ Κιλικίων ὄρος ὃ Ταῦρος ἀμείβει μὲν τὰ πρῶτα P 28
 Καππαδοκίας τε καὶ Ἀρμενίους καὶ τῶν Περσαρμενίων τὴν γῆν, V 241
 ἔτι μέντοι Ἀλβανούς τε καὶ Ἰβήρας, καὶ ὅσα ἄλλα ἔθνη αὐτό-
 νομά τε καὶ Πέρσαις κατήκοα ἔκηνται ταύτῃ. ἔξικνεῖται γὰρ ἐς
 20 χώρων πολλήν, προϊόντι δὲ αἰεὶ τὸ ὄρος τοῦτο ἐς μέγα τι χρῆμα
 εὔρους τε καὶ ὕψους διήκει. ὑπερβάντι δὲ τοῖς Ἰβήρων ὄρους
 ἀτραπὸς τίς ἐστιν ἐν στενοχωρίᾳ πολλῇ, ἐπὶ σταδίου πεντήκον-

4. αὐτοῖς] αὐτοῖς P. 6. εἰεῖν, οἱ] εἰεῖν. οἱ P. 17. Περ-
 σαρμενίων] „Reg. addit καλουμένων.“ ΜΑΙΤ. περσῶν καλουμέ-
 νων Hm.

illicita manus atque ora temeraverant, coacti etiam ad extremum humana carne vesci, seque invicem vorare. Tunc tandem Duces fraude Barbarorum detecta, ingesserunt probra militibus, et effraenem animi impotentiam notarunt, quod cum sibi in manu esset ut Glonis filio totque Persis ad captivorum conditionem subactis pariter cum urbe potirentur, tum se contumaciores prae buissent. Ipsi vero data hosti Romana pecunia, ac pretio recepta Amida maculam sibi maximam inusserunt. Postea Persae, quoniam longius bellum Hunnicum ducebatur, cum Romanis pepigere inducias annorum septem, Celere Romano et Aspedede Persa sequestris: ac demum copiis utrique revocatis pacem agitarunt. Ita inchoatum, ut dixi, Romanos inter et Persas bellum resedit. Nunc ad ea venio, quae ad Portas Caspiae contigerunt.

10. Taurus Ciliciae mons in Cappadociam primum excurrit: inde in Armeniam, Persarmeniam, Albaniam, Iberiam, et circumpositas qua sui qua Persici iuris ac ditionis gentes. Etenim evadit in immensum, et processu immane quantum cum in latitudinem crescit, tum in altitudinem. Ultra Iberiae fines inter summas angustias trames quidam stadis

- B** τα ἔξιχνουμένη. αὕτη τε ἡ ἀτραπὸς ἐς ἀπότομόν τινα καὶ ὄλωσ ἄβατον τελευτᾷ χώρον. δίοδος γὰρ οὐδεμία τὸ λοιπὸν φαίνεται, πλὴν γε δὴ ὅτι ὡσπερ τινὲ χειροποίητον πυλίδυ ἐνταῦθα ἡ φύσις ἐξεῦρεν, ἢ Κασπία ἐκ παλαιῶ ἐκλήθη. τὸ δὲ ἐνθὲνδε πεδία τέ ἐστιν ἱππήλατα καὶ ὑδάτων πολλῶν ἀτεχνῶς ἔμπλεα, καὶ χώρα 5 πολλὴ ἱππόβοτός τε καὶ ἄλλως ὑπτία. οὗ δὴ τὰ Οὐννων ἔθνη σχεδόν τι ἅπαντα ἴδρυνται ἄχρι ἐς τὴν Μαιῶτιν διήκοντα λίμνην. οὗτοι ἦν μὲν διὰ τῆς πυλίδος, ἧς ἄρτι ἐμνήσθη ἴωσιν ἐς τὰ Περσῶν καὶ Ῥωμαίων ἦθη, ἀκραιφνέσι τοῖς ἵπποις ἴασι, καὶ περιόδῳ τινὲ οὐδαμῆ χρώμενοι οὐδὲ κρημνώδεσιν ἐντυχόντες χω- 10
- C** ρίοις, ὅτι μὴ τοῖς πεντήκοντα σταδίοις ἐκείνοις, ὅπερ ἐς τοὺς Ἰβηρίους ὄρους, ὡσπερ ἐρρήθη, διήκουσιν. ἐπ' ἄλλας δὲ τινὰς ἐξόδους ἰόντες πόνῳ τε πολλῷ παραγίνονται καὶ ἵπποις οὐκ ἔτι χρῆσθαι τοῖς αὐτοῖς ἔχοντες. περιόδους τε γὰρ αὐτοὺς περιμένει πολλὰς ἐπάναγκες καὶ ταύτας κρημνώδεις. ὅπερ ἐπειδὴ 15 ὁ Φιλίππου Ἀλεξάνδρος κατενόησε, πύλας τε ἐν χώρῳ ἐτεκτήνατο τῷ εἰρημένῳ καὶ φυλακτῆριον κατεστήσατο. ὃ δὴ ἄλλοι τε πολλοὶ προϊόντος χρόνου ἔσχον καὶ Ἀμβαζούκης, Οὐννος μὲν γένος, Ῥωμαίοις δὲ καὶ Ἀναστασίῳ βασιλεῖ φίλος. οὗτος Ἀμβαζούκης ἐπειδὴ ἐς τε γῆρας ἀφίκτο βαθὺ καὶ τελευτᾶν ἔμελλε, 20
- D** πέμψας παρὰ τὸν Ἀναστάσιον, χρήματά οἱ δοθῆναι ἤτει, ἐφ'

6. οὗ δὴ τὰ om. A.
thetae, opinor, errore.
infra. 21. παρὰ] περι] A.

18. προϊόντος libri: περιμέντος P, typothetae, opinor, errore.
ibid. Ἀμβαζούκης] Aribazutes RV hic et

L. in longitudinem patet, et praerupto atque insuperabili monte sic terminatur, ut exitus prorsum nullus appareat. Ibi Portam dumtaxat, quam diceret arte et manu factam, molita est natura: eam vetusto nomine Caspiam appellamus. Hinc late se campus aperit equitabilis, et ubertim riguus. Regionis pars maxima alendis equis accommoda est, spatiasque porrecta planissimis. Ibi omnes fere populi, quos Hunnorum nomen complectitur, habitant, eorumque sedes ad saludem usque Maeotin pertinent: qui si ea, cuius mentio modo incidit, porta in Persas ac Romanos erumpant, recentibus in equis expediti nec circuitum ullum conficiunt, nec praeterquam illo in tramite stadiorum L. ad Iberiae fines, ut diximus, pertingenti, derupta offendent. Alia si exire velint, haud sine labore improbo, nec nisi dimissis equis eo perrumpere valent. Tunc enim per longissimos montium flexus praeruptosque anfractus perreptare necesse habent. Quae cum olim Alexander Philippi filius intellexisset, aditum illum munivit foribus, et castellum imposuit, quod per manus multorum postremo in potestatem venit Ambazucis natione Hunni, et Romanis atque Anastasio Aug. impense amici. Hic paulo antequam se-nectam diem obiret iam aetate decrepita, per internuntium pecuniam pe-

ὧ τό τε φυλακτήριον καὶ πύλας τὰς Κασπίας ἐνδώσει Ῥωμαίοις. βασιλεὺς δὲ Ἀναστάσιος (δραῦν γὰρ ἀνεπισκέπτως οὐδὲν οὔτε ἡπίστατο οὔτε εἰώθει) λογισόμενος ὅτι οἱ στρατιώτας ἐνταυῦθα ἐκτρέφειν ἀδύνατον ἦν ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ τε ἀγαθῶν ὑπάντων καὶ οὐδὲν 5 μῆ ἐν γειτόνων ἔχοντι ἔθνος Ῥωμαίοις κατέχοον, χάριν μὲν τῷ P 29 ἀνθρώπῳ τῆς ἐς αὐτὸν εὐνοίας πολλὴν ὠμολόγει, τὸ δὲ ἔργον τοῦτο οὐδενὶ λόγῳ προσέτετο. Ἀμβαζούκης μὲν οὖν οὐ πολλῶ ὕστερον ἐτελεύτα νόσῳ, Καβύδης δὲ βιασάμενος τοὺς αὐτοῦ παιδάς τὰς πύλας ἔσχεν.

10 Ἀναστάσιός τε βασιλεὺς, ἐπειδὴ ἐγένοντο αἱ πρὸς Καβύδην H 15 σπονδαί, πόλιν ἰδεῖμιτο ἐν χωρίῳ Δύρας ἰσχυράν τε ὑπερφυῶς καὶ λόγον ἀξίαν, αὐτοῦ βασιλέως ἐπώνυμον. ἀπέχει δὲ αὐτῆ πύλεως μὲν Νισίβιδος σταδίους ἑκατὸν δυοῖν δέοντας, καὶ ὄρων, B οἳ τὰ Ῥωμαίων τε καὶ Περσῶν διορίζουσιν, ὀκτῶ καὶ εἴκοσι μάλιστα. Πέρσαι δὲ κωλύειν τὴν οἰκοδομίαν σπουδὴν ἔχοντες οὐδαμῆ ἴσχυον ἀσχολίᾳ τῇ ἐς πόλεμον τὸν Οὐννικὸν πιεζόμενοι. ἐπειδὴ δὲ αὐτὸν τάχιστα Καβύδης κατέλυσε, πέμψας παρὰ Ῥωμαίους ἡτιῶτο πόλιν αὐτοῖς οἰκοδομήσασθαι ἄγχιστά που τῶν ὄριων τῶν σφετέρων, ἀπειρημένον τοῦτο ἐν τοῖς Μήθοις τε καὶ 20 Ῥωμαίοις ξυγκειμένοις τὰ πρότερα. ὁ μὲν οὖν Ἀναστάσιος τὰ μὲν ἀπειλῶν, τὰ δὲ φιλιαν τε τὴν ἐς αὐτὸν προτεινόμενος καὶ C

1. „ἐνδώσει Reg.“ MALT. ἐνδώσειν P. 4. ἀδύνατον] ἀδύνατος A. 5. ἐν γειτόνων] ἐγγείστονον A. ἐγγειτόνων praebet codex p. 337 b. 13. δυοῖν] δυεῖν A. *ibid.* „καὶ ὄρων οἳ cod. Vatic.“ MALT. χωρῶν, αἳ P. χωράς αἳ L. Malim ὄρων δὲ, οἳ. 20. ὁ μὲν] ὅτε μὲν P.

tūit ab Anastasio, promittens se Romanis arcem Portasque Caspiae traditurum. At rem expendens Anastasius, eo vir ingenio ut nihil agere inconsiderate soleret, ubi vidit non posse militi commeatum suppetero in loco a rebus plane omnibus nudo, nec vicino genti ulli, quae Romanis pareret; gratiam quidem Ambazuci ob eius benevolentiam habere se magnam dixit; rem vero ipsam habuit in postremis. Morbo obiit paulo post Ambazuces, eiusque filiis per vim Cabades castello exactis, Portas occupavit.

Post pactas cum Cabade inducias, Anastasius Imp. ex pago Dara urbem fecit, munitissimam sane ac nobilissimam, quam et suo nomine insignivit. Distat Nisibi stadiis c. minus duobus; a limite autem utriusque imperii, circiter xxviii. Persas bellum Hunaicum tenuit, quominus ex animi sententia opus impedirent. Simul autem ut Cabades bellum confecit, ad Romanos misit qui suo nomiae cum ipsis expestularent, quod contra pacta Medos inter et Romanos olim sancita urbem condidissent ad suos limites. Querelam hanc Anastasius qua minis, qua significatione

κρήμασιν οὐ φανόις δωρούμενος παρακρούεσθαι τε καὶ τὴν αἰ-
 τίαν ἐκλύειν ἤθελε. καὶ πόλιν δὲ ἄλλην ταύτη ὁμοίαν ἐν Ἀρμε-
 νίοις ὁ βασιλεὺς οὗτος ἀγχοτάτω ἐδείματο τῶν Περσαρμενίας
 V 242 ὄρων, ἣ κώμη μὲν ἐκ παλαιοῦ ἐτύγχανεν οὔσα, πόλειος δὲ ἀξίω-
 μα μέχρι ἐς τὸ ὄνομα πρὸς Θεοδοσίου βασιλέως λαβοῦσα ἐπώνυ- 5
 μος αὐτῷ ἐγεγόνει. ἀλλ' Ἀναστάσιος τείχει αὐτὴν ὀχυρωτάτω
 περιβυλῶν πράγματα Πέρσαις οὐδὲν τι ἦσπον ἢ διὰ τὴν ἐτέραν
 παρῆσχετο· ἐπιτειχίσματα γὰρ αὐτῶν τῇ χώρᾳ γέγονεν ἄμφω.

D ια'. Ἀναστασίου δὲ ὀλίγω ὕστερον τελευτήσαντος Ἰουστι-
 νος τὴν βασιλείαν παρέλαβεν, ἀπεληλαμένων αὐτῆς τῶν Ἀναστα- 10
 σίου ξυγγενῶν ἀπάντων, καίπερ πολλῶν τε καὶ λίαν ἐπιφανῶν
 ὄντων. τότε δὲ μέμινά τις Καβάδῃ ἐγένετο μή τι Πέρσαις νεω-
 τερίσωσιν ἐς τὸν αὐτοῦ οἶκον, ἐπειδὴν τάχιστα αὐτὸς τελευτήσῃ
 τὸν βίον, ἐπεὶ οὐδὲ ἀντιλογίᾳ χωρὶς ἐς τῶν παιδῶν τινὰ παρα-
 P 30 πέμψαι τὴν ἀρχὴν ἐμίλλει. τῶν γάρ οἱ παιδῶν τὸν πρεσβύτατον 15
 Καόσῃν τῆς μὲν ἡλικίας ἕνεκα ἐς τὴν βασιλείαν ὁ νόμος ἐκάλει,
 ἀλλὰ Καβάδῃν οὐδαμῇ ἤρεσκεν. ἐβιάζετο δὲ τὴν τε φύσιν καὶ
 τὰ νόμιμα ἢ τοῦ πατρὸς γνώμη. Ζάμην δὲ, ὃς τὰ δευτερεῖα
 ἐφέρετο, τοῖν ὀφθαλμοῖν τὸν ἕτερον ἐκκεκομμένον ἐκώλυν ὁ νό-
 μος. ἐτερόφθαλμον γὰρ ἢ ἄλλῃ τινὶ λώβῃ ἐχόμενον οὐ θίμης 20
 Πέρσαις βασιλεῖα καθίστασθαι. Χοσρόην δὲ, ὃς αὐτῷ ἐκ τῆς

5. πρὸς add. L. 6. „ὀχυρωτάτω Reg.“ MALT. ἐχυρωτάτω P.
 7. „τὴν ἐτέραν Reg.“ MALT. τῆς ἐτέρας P. 21. Πέρσαις] περ-
 σας A.

amicitiae, submissa praesertim magna pecuniae vi depulit oppressitque.
 In Armenia quoque ad Persarmeniae fines parem huic urbem fecit ex
 vico veteri, qui cum urbis dignitatem verbo tenuis accepisset a Theodo-
 sio Aug. de eius nomine Theodosiopolis dicebatur. Eam Anastasius mo-
 nibus validissimis ciuxit, atque hoc opere non minus negotii molestiaeque
 Persis facessit quam illo altero. Siquidem ea deinceps duo fuere pro-
 pugnaacula ad illos infestandos commodissima.

11. Non ita multo post mortuo Anastasio, Iustinus Imperium suscep-
 pit, Anastasii propinquis omnibus, quamvis et magnus eorum esset nu-
 merus et summus splendor, a successione summotis. Quo tempore Ca-
 badem invasit ac sollicitavit metus, ne quid novi in domum suam, sta-
 tim ut abiisset e vita, Persae molirentur. Neque enim filiorum suorum
 quemquam regni scribere haeredem poterat, quin ipsi offerret se adver-
 sum aliquid. Ac lex quidem Caosem ob aetatis praerogativam ad regnum
 vocabat: sed ab eo voluntas Cabadis abhorrebat, et cum patriae, tum
 naturae leges ac iura perfringebat. Zamen, qui ortu succedebat proxime
 Caosi, quod altero oculo orbatus esset, lex a principatu arcebat. Nam
 hoc aliove quopiam vitio notatum nefas est Persis Regem creare. Ter-
 tius ex Aspebedis sorore susceptus Chosroes, unice diligebatur a patre:

Ἀσπεβέδου ἀδελφῆς ἐγγόνει, ὑπερηγάπα μὲν ὁ πατὴρ, ὄρων δὲ Πέρσας σχεδὸν τι εἰπεῖν ἕπυντας τεθηπύτας τὴν Ζάμου ἀνδρείου (ἦν γὰρ ἀγαθὸς τὰ πολέμια) καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν σέβοντας ἔδεισε μὴ Χοσρόῃ ἐπαναστάντες ἔργα ἀνίχιστα ἐς τὸ γένος καὶ B 5 τὴν βασιλείαν ἐργάσωνται. ἔδοξεν οὖν αὐτῷ ἄριστον εἶναι τὸν τε πόλεμον καὶ τὰς τοῦ πολέμου αἰτίας διαλύσαι Ῥωμαίοις, ἐφ' ᾧ Χοσρόης παῖς εἰσποιητὸς Ἰουστίνῳ βασιλεῖ γένοιτο· οὕτω γὰρ οἱ μόνως τὸ ἐχρῶν ἐπὶ τῇ ἀρχῇ διασώσασθαι. διδὸν δὲ πρέσβεις τε ὑπὲρ τούτων καὶ γράμματα ἐς Βυζάντιον Ἰουστίνῳ βασιλεῖ ἴη. 10 ἔδηλον δὲ τὰ γράμματα τάδε· „Ὁὐ δίκαια μὲν πεπονθέναι πρὸς Ῥωμαίων ἡμᾶς καὶ αὐτὸς οἶσθα, ἐγὼ δ' ὑμῖν τὰ ἐγκλήματα ἀφῆναι πάντα παντελῶς ἔγνωκα, ἐκείνο εἰδὼς, ὡς οὕτοι ἂν μάλαστα τῶν ἀνθρώπων νικῶεν, οἳ γε προσόντος αὐτοῖς τοῦ δικαίου εἶτα ἐλασσοῦμενοι ἐκόντες εἴνεκα τῶν φίλων ἡσσῶνται. χάριν 15 μέντοι αἰτουμέν σε ὑπὲρ τούτων τινα, ἣ ἂν οὐκ ἡμῶς αὐτοὺς C μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐκατέρου ὑπήκοον ἕπαν ἔς τε τὸ ζυγγενὲς ξυνδέουσα καὶ τὴν ἀπ' αὐτοῦ ὡς τὸ εἰκὸς εὐνοίαν ἐς πόρον δὴ που τῶν τῆς εἰρήνης ἀγαθῶν καταστήσεισθαι ἱκανὴ εἴη. λέγω δὲ ὅπως ἂν Χοσρόῃν τὸν ἐμὸν, ὃς μοι τῆς βασιλείας διάδοχος 20 ἔσται, εἰσποιητὸν παῖδα ποιήσαιο.“

Ταῦτα ἐπεὶ ἀνεγχεθέντα Ἰουστίνος βασιλεὺς εἶδεν, αὐτὸς τε περιχαρῆς γέγονε καὶ Ἰουστινιανὸς ὁ βασιλεὺς ἀδελφιδοῦς, ὃς

1. ἀσπεβέδου HL. Ἀσπεβέδου Photius infra p. 82 d. Ἀσπεβέδου P. Aduedo RV. Ἀσπεβέδης p. 66 d. Ἀσπεβέτος apud Cyrillum in Analectis Benedictinorum p. 19—28. 2. ἀνδρείου] ἀνδρείου P. 3. σέβοντας A. σέβων P, quod legit RV. 11. Addidi δ'. 17. ὡς] ἐς A. ibid. πόρον L. κόρον P.

qui tamen cum Persas fere omnes videret Zamis fortitudinem demirari (et vero bellica virtute caeterisque praestabat) verebatur ne constata in Chosroem rebellione, domum regiam regnumque convellerent. Igitur factu optimum duxit bellum omnesque belli causas Romanis ea lege remittere, ut Iustinus Chosroem adoptaret. Nam in hoc uno firmum praesidium ad servandum ipsi regnum esse situm putabat. His de causis legatos ad Iustinum misit cum literis in hanc sententiam. *Multa quidem in nos Romani contra ius fasque, ut tute scis, admiserunt. Nihil tamen minus iniurias omnino omnes vobis remittere est animus mihi, id probe scienti, neminem gloriosius vincere, quam qui ius a se stare cum videat, sponte amicorum gratia cedit. Sed gratiam pro his a te reposcimus, et eam quidem quae nos ditionisque nostrae populos coniungat vinculo propinquitatis, et nascituram hinc firmiorem amicitiam uberrimae pacis fructibus cumulet. Nimirum ut Chosroem meum, quem mihi haeredem designo, tibi filium adoptes peto.*

Magnum cepere gaudium ex his literis Iustinus eiusque ex sorore nepos Iustinianus, quem ipsi successurum non obscura erat opinio. Ac

δὴ αὐτῷ καὶ τὴν βασιλείαν ἐκδέχουσαι ἐπίδοξος ἦν. καὶ κατὰ
 τάχος ἐς τὴν πρῶξιν ἠπειγέσθην τὴν εἰσποίησιν ἐν γράμμασι θέ-
 D σθαι, ἧ νόμος Ῥωμαίοις, εἰ μὴ Πιρόκλος ἐκώλυσεν, ὃς βασιλεῖ
 τότε παρήδρευε τὴν τοῦ καλουμένου κοιαιστῶρος ἀρχὴν ἔχων,
 ἀνὴρ δίκαιός τε καὶ χρημάτων διαφανῶς ἀδωρότατος. διὸ δὴ 5
 οὔτε νόμον τινὰ εὐπετῶς ἔγραφεν οὔτε τι τῶν καθεστῶτων κινεῖν
 ἠθέλεν, ὃς καὶ τότε ἀνταίρων ἔλεξε τοιάδε· „Νεωτέροις μὲν ἐγ-
 χειρεῖν πράγμασιν οὔτε εἴωθα καὶ ἄλλως δέδοικα πάντων μάλιστα,
 εἰδὼς ὅτι ἐν τῷ νεωτεροποιῷ τό γε ἀσφαλές οὐδὲ μὴ σίβεται.
 δοκῶ δέ μοι, εἰ καὶ λαν τις ἦν περὶ ταῦτα θρασὺς, ἀποκνήσαι 10
 H 16 ἂν ἐς τήνδε τὴν πρῶξιν καὶ κατορρωδῆσαι τὸν ἐξ αὐτῆς σάλον·
 V 243 οὐ γὰρ ἄλλο οἶμαι οὐδὲν ἐν γε τῷ παρόντι ἡμῖν ἐν βουλῇ εἶναι ἢ
 P 31 ὅπως ἂν τὰ Ῥωμαίων πράγματα Πέρσαις εὐπρεπῆ παραδοίημεν
 λόγῳ, οἱ γε οὐκ ἐγκρημιάζοντες οὐδὲ παραπετάσμασι τισι χρώ-
 μνοι, ἀλλὰ διαρρηδῆδη ὁμολογοῦντες τὸ βούλευμα, οὕτως ἀναι- 15
 δην ἀφαιρεῖσθαι τὴν βασιλείαν ἡμῶς ἀξιοῦσι, τῷ μὲν τῆς ἀπά-
 τῆς φανερῶ τὴν ἀφέλειαν προῖσχύμενοι, λόγῳ δὲ ἀναιδεῖ τὴν
 ἀπραγμοσύνην προβεβλημένοι. καίτοι ἐχρῆν ἐκάτερον ἐμῶν
 ταύτην τῶν βαρβάρων τὴν πείρου παντὶ ἀποκρούεσθαι σθένει·
 σὲ μὲν, ὦ βασιλεῦ, ὅπως δὴ μὴ Ῥωμαίων εἴης βασιλεὺς ὕστα- 20
 τος, σὲ δὲ, ὦ στρατηγέ, ὅπως ἂν μὴ σαυτῷ ἐς τὴν βασιλείαν
 ἐμποδῶν γένοιο. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα σοφίσματα λόγου ὡς ἐπὶ πλεῖ-

6. ἔγραφεν] ἔγραψεν Suidas s. v. Πιρόκλος. ibid. οὔτε] οὐδέ P
 et Suidas. 8. οὔτε] οὐδὲ P. 13. τὰ A. τῶν P.

rem illi transegerent: iam enim adoptionem persgere confectis more Romano tabulis festinabant, nisi Proclus interpellasset. Is tunc Imperatori a consiliis erat, Quaesturam, ut vocant, gerens, spectatissimae vir integritatis et abstinentiae, qui nec novas leges facile condebat, nec se ut ex antiquo moveret aliquid sinebat induci. In hunc modum ille contra disseruit. *Res ego novas ut omnium maxime semper timui, ita minime experiri soleo, haud ignarus quam incerta alea plenae sint. Et quamvis ea in parte essem natura confidentior; tamen ab ista re, de qua nunc agitur, suscipienda refugerem, ac nisi fallor, procellam inde orituram reformidarem. Id unum iam nobis propositum videtur esse, ut honesto nomine rem Romanam Persis tradamus. Neque illi consilium unum occultant, aut quibusdam quasi velis obducunt: sed dum nude exponunt, perfricta fronte id agunt, ut nos imperio spolient, apertae fraudi simplicitatem, impudentique postulati nihil machinantium speciem obtendentes. Hanc vero Barbarorum molitionem repellere totis viribus vos ambo potissimum, quorum maxime interest, debetis: tu quidem, Augusto, ne Romanorum ultimus Imperator sis; tu vero, Magister militum, ne aditum ad Imperium tibi ipse intercludas. Aliae ut plurimum fallaciae graui quadam*

στον σεμνότητι κυλιπτόμενα ἴσως ἂν που καὶ ἐρημνίως τοῖς πολ- B
λοῖς δέοιτο, αὕτη δὲ ἄντικρυς ἐκ προοιμίων εὐθὺς ἢ πρεσβεία τῷ
Ῥωμαίων βασιλεῖ Χοσρόην τοῦτον, ὅστις ποτέ ἐστι, κληρονόμον
εἰσποιεῖν βούλεται. οὕτως γάρ μοι περὶ τούτων διαλογίσσασθε.
ὁ φύσει τοῖς παισὶ τὰ τῶν πατέρων ὀφείλεται, οἳ τε νόμοι τῷ δια-
λάσσονται ἀλλήλοις ἕει ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις μαχόμενοι ἐνταῦθα ἐν
τε Ῥωμαίοις καὶ πᾶσι βωρβάρους ξυρίασὶ τε καὶ ξυνομολογοῦντες
ἀλλήλοις κυριους ἀποφαίνουσι τοὺς παῖδας εἶναι τοῦ τοῦ πατρὸς
κλήρον, ὥστε τὰ πρῶτα ἐλομένους ἡμῖν πάντα λελείψεται τὰ
10 λοιπὰ ξυγχαρεῖν. “

Πρόκλος μὲν τοσαῦτα εἶπε. βασιλεὺς δὲ καὶ ὁ βασιλέως
ἀδελφιδοῦς τὸς τε λόγους ἐνεδέχοντο καὶ τὸ πρακτικόν ἐν βουλῇ C
ἐποιοῦντο. ἐν τούτῳ δὲ καὶ ἄλλα Καβάρδης γράμμιατι πρὸς Ἰου-
στίνον βασιλέα ἐπέμψας, ἄνδρας τε αὐτὸν στείλει δοκίμους ἤξεν,
15 ἐφ’ ᾧ τὴν εἰρήνην πρὸς αὐτὸν θήσονται, καὶ γράμμισι τὸν τρό-
πον σημῆναι καθ’ ὃν ἂν αὐτῷ τὴν τοῦ παιδὸς εἰσποίησιν θέσθαι
βουλομένῳ εἴη. καὶ τότε δὴ Πρόκλος ἐτι μᾶλλον ἢ πρότερον τὴν
Περσῶν πείραν διέβυλλε, καὶ μᾶλλον αὐτοῖς ἰσχυρίζετο, ὅπως
δὴ τὸ Ῥωμαίων κράτος σφίσι αὐτοῖς ὡς ἀσφαλίστατα προσποιή-
20 σονται. καὶ γνώμην ἀπέμψαι τὴν μὲν εἰρήνην αὐτοῖς αὐτίκα δὴ
μίαια περαινέσθαι, ἄνδρας τε τοὺς πρώτους ἐκ βασιλέως ἐπ’
αὐτῇ στέλλεσθαι, οὓς δὴ δεήσει πυνθανομένῳ τῷ Καβάρδῃ,

B. τοῦ τοῦ L. τούτον τοῦ H. τοῦ P. 13. ἄλλα] ἄλλο A.
16. εἰσποίησιν] ἐσποίησιν A. ibid. θέσθαι] θήσθαι (sic) A.

*honestate orationis involutae, solertem interpretem requirunt: istaec autem
legatio eo recta et palam vel ab ipso orsu intendit, ut Chosroem illum,
quicumque est, Imperatori Romano haereditatem adoptionis obtrudat. Sic
enim mecum ratiocinemini velim, Naturae iure bona patrum debentur filiis:
et quamvis gentium omnium leges atque instituta caeteris in rebus discre-
pent; in hoc tamen cum inter Romanos, tum apud Barbaros etiam omnes
conveniunt concinuntque, ut filios paternae dominos haereditatis declarent.
Quare si primum amplectemini, consequens erit ut caetera concedatis.*

Proclo haec locuto dedere manus Iustinus ac Iustinianus ipsius ne-
pos: tum quid opus factu esset maturius consultarunt. Literas ad Iusti-
num ingeminabat Cabades, instat ut principes viros ad pacem cogmen-
tandam alleget, significetque per literas quam in adoptando filio ratio-
nem teneri velit. Contra acrius adniti Proclus, in invidiam trahere Per-
sarum instantiam, idque pugnare, Romanum eos Imperium firmissimo
vinculo occupare ac facere suum velle. Porro author fuit ut pax cum
illis pangeretur quamprimum, et ad hoc Imperator viros primarios desti-
naret, quos oporteret quaerenti Cabadi quae forma adoptionis esset

καθ' ὃ τι δεῖ τὴν εἰσποίησιν Χοσρόη γενέσθαι, διαρρηδὴν ἀπο-
D κρινασθαι ὅτι δὴ, ὡς βαρβάρῳ προσήκει δηλονότι, οὐ γράμμα-
 σιν οἱ βάρβαροι τοὺς παῖδας ποιοῦνται, ἀλλ' ὄπλων σκευῆ. οὕτω
 τοῖνυν τοὺς πρέσβεις Ἰουστινὸς βασιλεὺς ἀπεπέμψατο, ἄνδρας
 τοὺς Ῥωμαίων ἀρίστους ἔψασθαι σφίσι οὐκ εἰς μακρὰν ὑποσχό- 5
 μενος, οἳ τὰ τε ἀμφὶ τῇ εἰρήνῃ καὶ τῷ Χοσρόῃ ὡς ἄριστα διοι-
 κήσονται. γράμμασ' τε Καβάδην κατὰ ταῦτ' ἠμείψατο. στέλ-
 λονται τοῖνυν ἕκ μὲν Ῥωμαίων Ὑπάτιος, Ἀναστασίου τοῦ πρώην
 βεβασιλευκότος ἀδελφιδοῦς, καὶ Πατρίκιος, ἀρχὴν τῆς ἕω τὴν
 στρατηγίδα ἔχων, καὶ Ρουφίνος ὁ Σιλβανοῦ παῖς, ἔν τε πατρι- 10
 κίοις ἀνὴρ δόκιμος καὶ Καβάδῃ ἕκ πατέρων αὐτοῦ γνώριμος· ἕκ
 Περσῶν δὲ ἀνὴρ δυνατώτατός τε καὶ ἔξουσίᾳ πολλῇ χρώμενος,
 ὄνομα μὲν Σέσης, Ἀδρασταδαρσαναλάνης δὲ τὸ ἄξιωμα, καὶ
P 32 Μεθόδης, τὴν μαγίστρου ἔχων ἀρχήν. οἳ δὴ ἐς χῶρόν τινα ζυν-
 ιόντες, ὃς γῆν τὴν Ῥωμαίων τε καὶ Περσῶν διορίζει, ἀλλήλοισι 15
 τε ζυγγενόμενοι ἔπρασσον ὅπως τὰ τε διάφορα διαλύσῃσι καὶ τὰ
 ἀμφὶ τῇ εἰρήνῃ εὖ διαθήσονται. ἤκε δὲ καὶ Χοσρόης ἐς πο-
 ταμὸν Τίγριν, ὃς δὴ πόλεως Νισίβιδος διέχει δυοῖν ἡμέραιν ὁδῷ
 μάλιστα, ὅπως, ἐπειδὴν τὰ ἐς τὴν εἰρήνην ἑκατέρωις δοκῆ ὡς
 ἄριστα ἔχειν, αὐτὸς ἐς Βυζάντιον στέλλοιτο. πολλοὶ μὲν οὖν 20
 καὶ ἄλλοι λόγοι πρὸς ἀμφοτέρων ὑπὲρ τῶν ἐν σφίσι διαφορῶν ἐλέ-

7. γράμμασι τε A. γράμμασι δὲ P. *ibid.* ταῦτ'] ταῦτα P.
 9. ἀδελφιδοῦς, καὶ Πατρίκιος] ἀδελφιδοῦς πατρίκιος, καὶ P. et
 Patritius RV. 13. δὲ] τε P. 16. ζυγγενόμενοι] ζυγγινόμενοι
 Suidas s. v. ἔπρασσον. *ibid.* διαλύσῃσι] λύσῃσι Suidas. 17. τῇ
 εἰρήνῃ] τὴν εἰρήνην Suidas. *ibid.* διαθήσονται] διαθήσονται L.
 θήσονται Suidas.

Chosroi decreta, sine ulla ambage dare istud responsum, utique Barbari
 conveniens, *Non per tabulas, sed per arma ac belli instrumenta Barbari
 adoptantur.* His ita constitutis, Legatos Persas Iustinus remisit, polli-
 citus suos e Romana delectos nobilitate subsecuturos, et quae ad pacem
 Chosroemque spectarent composituros optime: simul Cabadi in eandem
 sententiam rescripsit. Igitur e Romanis Hypatius Anastasii nuperi Im-
 peratoris ex sorore nepos, Patricius idem et militum per Orientem Ma-
 gister, cum Rufino Sylvani filio, Patricio itidem, ipsique Cabadi ab
 avita stirpe cognito; e Persis Seoses summa vir potestate et Adrastada-
 ransalanis dignitate inclytus cum Mebode Magistro missi, quemdam in
 locum convenere, qui regnum Persicum a Romano disterminat. Ibi in
 commune consultum est, quaesitaeque ad omnem discernendam litem et
 pacem sanctissime statuendam viae. Quin et Chosroes ad Tigrin usque
 bidui ab urbe Nisibi dissitum sese contulit, ut cum pax utrinque optime
 stabilita videretur, Byzantium peteret. Et ab Oratoribus quidem cum
 alia multa de rebus inter ipsos controversis dicta sunt; tum illud subie-

γοντο, καὶ γῆν δὲ τὴν Κολχίδα, ἣ τῶν Λαζικῆ ἐπικαλεῖται, Σείσης ἔλεγε Περσῶν κατήκοον τὸ ἀνέκωθεν οὔσαν βιαζομένους λόγῳ οὐδενὶ Ῥωμαίους ἔχειν. ταῦτα Ῥωμαῖοι ἀκούσαντες δεινὰ Β ἐποιοῦντο, εἰ καὶ Λαζικῆ πρὸς Περσῶν ἀντιλέγοιτο. ἐπεὶ δὲ καὶ 5 τὴν εἰσπολήσιν ἔφρασκον δὴ γενέσθαι Χοσρόη οὕτως ὥσπερ βαρβάρῳ προσήκει, οὐκ ἀνεκτὰ Πέρσαις ἔδοξεν εἶναι. ἐκάτεροι οὖν διαλυθέντες ἐπ' οἴκου ἀνεχώρησαν, καὶ Χοσρόης ἄπρακτος πρὸς τὸν πατέρα ἀπιὼν ᾤχετο, περιώδυνός τε ὢν τοῖς ξυμπεισοῦσι καὶ Ῥωμαίοις ἐνχόμενος τῆς αὐτῶν ἕβρωτος τίσασθαι.

10 Μετὰ δὲ Μεσβόδης μὲν τὸν Σείσην διέβαλλε Καβάδῃ, ὡς H 17 δὴ ἐξεπίτηδες οὐ οἱ ἐπιτεταγμένον πρὸς τοῦ δεσπότη τοῦ Λαζικῆς λόγον προθείη, τὴν εἰρήνην ἐκκρούων, Ἐπατίῳ τε κοινολο- C V 244 γησάμενος πρότερον, ὅς δὴ βασιλεῖ τῷ οἰκίῳ εὐνοικῶς ὡς ἤμιστα ἔχων τὴν τε εἰρήνην καὶ τὴν Χοσρόου εἰσπολήσιν ἔργῳ ἐπιτελῆ 15 οὐκ ἐᾷ γενέσθαι, πολλὰ δὲ κατηγοροῦντες καὶ ἄλλα οἱ ἐχθροὶ τὸν Σείσην ἐς δίκην ἐκάλουν. Περσῶν μὲν οὖν ἡ βουλὴ σύμ- πασα φθόνῳ μᾶλλον ἢ νόμῳ ξυνειλεγμένοι ἐδίκαζον. τῇ τε γὰρ ἀρχῇ οὐ ξυνειθισμένοι ἐν σφίσι αὐτοῖς ἐπιεικῶς ἔχθοντο καὶ τῷ τρόπῳ τοῦ ἀνδρὸς χαλεπῶς εἶχον. ἦν γὰρ ὁ Σείσης χρημάτων 20 μὲν ἀδωρότατος καὶ τοῦ δικαίου ἐπιμελητῆς ἀκριβέστατος, ἀλαζονείας δὲ νόσῳ ἐχόμενος οὐδὲν ὁμοίως τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις. D ξυμφυῆς μὲν γὰρ δοκεῖ εἶναι τοῖς Περσῶν ἄρχουσι τοῦτό γε· ἐν

15. κατηγοροῦντες Hm. κακηγοροῦντες r. 17. ξυνειλεγμένοι A. ξυνειλεγμένη P. 18. ξυνειθισμένοι A. ξυνειθισμένη P.

est Scoses, Colchidem, vulgo hodie Lazicam, a Romanis teneri, iuiqua vi Persis ereptam, legitimis iam olim dominis. Excanduerunt his auditis Romani, indignum ratū de Lazica etiam a Persis moveri litem. Vicissim ipsi ubi dixerunt Chosroem non aliter ac Barbarum adoptari, id vero Persis intolerabile visum est. Mox solute coetu, utrique domum rediere. Chosroes perditā male opera ad patrem reversus est, exulcerato ac percite animo Romanis denuntians contumelie ultionem.

Ad Cabadem postea Mebodes Seosem detulit, quod inducta ex composito, praeter domini sui mandatum, mentione de Lazica pacem disturbasset, prius collocutus cum Hypatio, qui male erga Principem suum animatus, paci et ipse Chosroisque adoptioni se interposuisset, neque ad exitum rem sivistet perducī. De his Scose aliisque bene multis postulato et in ius accersito ab inimicis, causam disceptavit Senatus Persidis universus, non tam lege vel usu, quam suadente invidia convocatus. Etenim nemo erat quis cum insolitam viri potentiam indigne secum ferret, tum eius etiam moribus offenderetur. Abstinentia quidem in eo summa et inflexus amor iustitiae elucebant; at tam insigniter arrogans idem erat, ut quamvis optimatibus Persis vitium hoc familiare sit atque

δὲ τῷ Σέσση καὶ αὐτοὶ ᾤοντο ὑπερφυῶς ἐς τὰ μάλιστα τὸ πάθος ἀκμάσαι. ἔλεγον δὲ οἱ κατήγοροι ταῦτα ἕπερ μοι προεδείλωται καὶ ὡς ἤκιστα τῷ ἀνθρώπῳ βουλομένῳ εἴη ἐν τῷ καθιστώτῳ τρόπῳ βιοτεῦναι, εἰ περιστέλλει τὰ Περσῶν νόμιμα. κενὰ τε γὰρ αὐτὸν δαιμόνια σέβειν καὶ τελευτήσασαν ἔναγχος τὴν γυναῖκα θά- 5 ψαι, ἀπειρημένον τοῖς Περσῶν νόμοις γῆ κρόπτιεν ποτὲ τὰ τῶν νεκρῶν σώματα. οἱ μὲν οὖν δικασταὶ θάνατον τοῦ ἀνθρώπου κατέγνωσαν, Καβάδης δὲ ὡσπερ ζυγαλοῦντι ἄτε φιλῶ τῷ Σέσση ἐψέκει, ἐξελέσθαι δὲ αὐτὸν οὐδαμῆ ᾗθελεν. οὐ μὴν οὐδὲ δι' αὐτὸν δι' ὀργῆς ἔχει ἐξήνεγκεν, ἀλλὰ τῷ λόγῳ παραλύειν τοὺς Περ- 10

P 33 σῶν νόμους οὐκ ἐβούλετο, καίπερ ζωάγρια τῷ ἀνθρώπῳ θραύειν, ἐπεὶ Σέσσης οἱ αἰτιώτατος γέγονε βιῶναι τε καὶ βασιλεῖ εἶναι. οὕτω μὲν ὁ Σέσσης καταγνώσθεις ἐξ ἀνθρώπων ἠφάνιστο. ἡ δὲ ἀρχὴ ἐξ αὐτοῦ ἀρξαμένη ἐς αὐτὸν ἐτελεύτησεν. ἕτερος γὰρ Ἀδρασταδαρῶν σαλάνης οὐδεὶς γέγονεν. καὶ Ῥουφίνος δὲ Ὑπάτιον 15 ἐς βασιλεῖα διέβαλλε. διὸ δὴ αὐτὸν παρέλκε τῆς ἀρχῆς βασιλεὺς, καὶ τῶν οἱ ἐπιτηδείων τινας πικρότατα αἰκισιόμενος οὐδὲν ἄγχις ἐν ταύτῃ τῇ διαβολῇ τὸ παράπαν εὔρει, κακὸν μέντοι οὐδὲν Ὑπάτιον ἄλλο εἰργάσατο.

B 18'. Εὐθὺς δὲ Καβάδης, καίπερ ἐν σπουδῇ ἔχων ἐσβολὴν 20 τινα ἐς τῶν Ῥωμαίων ποιῆσθαι τὴν γῆν, οὐδαμῆ ἴσχυεν, ἐπεὶ αὐτῷ ἐναντίωμα τοιοῦτον ζυνηνέχθη γενέσθαι. Ἰβηρες, οἱ ἐν

3. ἐν τῷ καθιστώτῳ τρόπῳ βιοτεῦναι] Ex Thucyd. I, 130. ubi libri meliores καθιστηκῶσι. 4. κενά] κινά? 12. οἱ om. A. 16. „διέβαλλε Reg.“ MALT. διέβαλε P.

adeo congenitum videatur, in Seose tamen summe id vigere ipsimet estimarent. Iis autem, quae supra retuli, haec addebant accusatores, illum rationem vitae a patriis Persarum institutis alienam sequi, vana numina colere, et cum lex esset de non humanis cadaveribus, fato recens functam uxorem humo mandasse. His arcessitum criminibus Iudices capite damnarunt. Ipsius quidem vicem, ut amici, dolere se Cabades prae se tulit; eum tamen noluit liberare, offensionem animi ita dissimulans, ut reverentiam legum Persicarum obtenderet. Atqui regnum debebat adeoque animam Seosi, qui ita damnatus interiit; unaque in eo desit, in quo cooperat, summus ille magistratus. Neque enim Adrastadaransalanes alius deinceps quisquam fuit. Hypatium similiter Rufinus insimulavit apud Augustum, qui ipsum ea de causa exauthoravit, tortisque dirum in modum quibusdam ex illius familiaribus cum nihil certi ellicisset, posnam ei nullam praesterea irrogavit.

12. Continuo post, cum maxime vellet Cabades in fines Rom. irrumpere, minime potuit, suborto hoc impedimento. Iberum Asianorum

τῇ Ἀσίᾳ οἰκοῦσιν, πρὸς αὐταῖς πον ταῖς Κασπίαις ἴδρυνται πύ-
 λαις, αἵπερ αὐτοῖς εἰσι πρὸς βορρῶν ἄνεμον. καὶ αὐτῶν ἐν ἄρι-
 στερῇ μὲν ἐχομένη πρὸς τὰς τοῦ ἡλίου δυσμὰς Λαζική ἐστίν, ἐν
 δεξιᾷ δὲ πρὸς ἀνίσχοντα ἡλίον τὰ Περσῶν ἔσθῃ. οὗτος ὁ λεῖος
 5 Χριστιανοὶ τέ εἰσι καὶ τὰ νόμιμα τῆς δόξης φυλούσσοσι ταύτης **C**
 μάλιστα πάντων ἀνθρώπων ὧν ἴσμεν, κατήκοοι μέντοι ἐκ πα-
 λαιοῦ τοῦ Περσῶν βασιλέως τυγχάνουσι ὄντες. τότε δὲ αὐτοὺς
 ἤθελε Καβύδης ἐς τὰ νόμιμα τῆς αὐτοῦ δόξης βιάζεσθαι. καὶ
 αὐτῶν τῷ βασιλεῖ Γουργένη ἐπέστελλε τά τε ἄλλα ποιεῖν ἢ Πέρ-
 10 σαι νομίζουσι καὶ τοὺς νεκροὺς τῇ γῆ ὡς ἤκιστα κρύπτειν, ἀλλ'
 ὄρουσι τε ῥίπτειν καὶ κυσίαν ἕπαντας. διὸ δὲ Γουργένης προσχω-
 ρεῖν Ἰουστίνῳ βασιλεῖ ἤθελε τά τε πιστὰ ἤξιον λαβεῖν, ὡς οὐ-
 ποτε Ἰβηρας καταπροήσονται Πέρσαις Ῥωμαῖοι. ὁ δὲ ταυτὰ τε
 αὐτῷ ξὺν προθυμίᾳ πολλῇ ἐδίδου καὶ Πρόβον τὸν Ἀναστασίου **D**
 15 τοῦ βεβασιλευκότος ἀδελφιδοῦν ἄνδρα πατρίκιον ξὺν χρήμασι
 πολλοῖς ἐς Βόσπορον ἐπέμψεν, ἐφ' ᾧ στρατεύμα Οὐννων χρή-
 μαισι ἀναπέσας Ἰβηρσι πέμπει ἐς ξυμμαχίαν, ἔστι δὲ πόλις
 ἐπιθαλασσία ἡ Βόσπορος, ἐν ὄριστερῇ μὲν εἰσπλέοι τὸν Εὐξεί- **V 245**
 νον καλούμενον πόντον, Χερσῶνος δὲ πόλεως, ἣ γῆς τῆς Ῥω-
 20 μαίων ἐσχάτη ἐστίν, ὁδῷ διέχουσα ἡμερῶν εἴκοσι. ὧν δὲ τὰ
 ἐν μέσῳ ἕπαντα Οὐννοι ἔχουσι. οἱ δὲ Βοσπορίται αὐτόνομοι
 μὲν τὸ παλαιὸν ὄκουν, Ἰουστίνῳ δὲ βασιλεῖ ἐναγχος προσχωρεῖν

2. βορρῶν] βορᾶν A. 5. ταύτης A. ταύτη P. 8. αὐτοῦ]
 αὐτοῦ P. 19. Χερσῶνος] Χερσῶνης Hm. Sed Χερσῶνος p.
 576 d. de Aedif. p. 63 a.

sedes Portas Caspias contingunt a Septentrione, sinistra Lazicam ab oc-
 casu, dextra ab ortu populos qui Persis parent. Christiani sunt, inter
 omnes, quos eo nomine censerī scimus, sacrarum legum ac caeremonia-
 rum tenacissimi, quamvis Regi Persarum iam inde antiquitus subditi fue-
 rint. Eos Cabades cum ad Religionis suae instituta vellet adigere, Gur-
 geni ipsorum Regi mandavit ut cum caeteros Persarum ritus amplectere-
 tur, tum in primis ne mortuos tumularet, sed in praedam avibus cani-
 busque proliceret. Movit ea res Gurginem ut in fidem Iustini coaccede-
 ret. Eam igitur imploravit, petiitque ut sibi promitteretur, nunquam
 Iberes a Romanis Persarum potestati permissum iri. Fidem ille perlubens
 dedit: mox Probum Imperatoris Anastasii a sorore nepotem, virum patri-
 cium, misit Bosporum cum ingenti pecunia, qua Hunnorum auxilia Ibe-
 ribus adiungeret. Urbs est maritima Bosporus et ad laevam eorum sita
 qui in Pontum Euxinum invehuntur: dierum iter xx. distat Chersone,
 quae in illis partibus extrema urbs est Romani Imperii: obtinent autem
 Huanī quiddam inter illas interiacet. Id tenuerant Bosporitae, qui sui
 quidem iuris fuerant iam inde olim; non ita vero pridem se Iustino de-

- P 34 ἔγνωσαν. ἐπεὶ δὲ Πρόβος ἐνθρόνδε ἄπρακτος ἀνεχώρησε, Πέτρον στρατηγὸν ζῆν Οὐννοῖς τισὶν ἐς Λαζικὴν βουσιλεὺς ἐπέμψε Γουργένη ὄση δύναμις ξυμμαχήσοντα. ἐν τούτῳ δὲ Κυβάδης στρατεύματα λόγου ἄξιον πολλοῦ ἐπὶ τε Γουργένην καὶ Ἰβηρας ἐπέμψε καὶ στρατηγὸν ἄνδρα Πέρσην, Οὐαρίζην μὲν τὸ ἀξίωμα, Βόην 5 δὲ ὄνομα. ὃ τε Γουργένης ἐλάσσων ὄφθεις ἢ φέρειν τὴν Περσῶν ἔφοδον, ἐπεὶ τὰ ἐκ Ῥωμαίων οὐχ ἱκανὰ ἦν, ζῆν Ἰβήρων τοῖς λογίμοις ἄπασιν ἐς Λαζικὴν ἔφυγε, τὴν τε γυναῖκα καὶ τοὺς παῖδας ζῆν τοῖς ἀδελφοῖς ἐπιγόμενος, ὧν δὲ Περσῶν ὁ πρεσβύτερος ἦν. ἐν δὲ τοῖς Λαζικῆς ὄροις γενόμενοι ἕμενον, ταῖς τε δυσχωρίαις 10
- H 18 B γραζάμενοι τοὺς πολέμιους ὑφίσταντο. Πέρσαι δὲ αὐτοῖς ἐπισπάμενοι οὐδὲν ὃ τι καὶ λόγου ἄξιον ἔπρασσον, τοῦ πράγματος σφίσι διὰ τὰς δυσχωρίας ἀντιστατοῦντος.

Ἐπειτα δὲ οἱ τε Ἰβηρες ἐς Βυζάντιον παρεγένοντο καὶ Πέτρος ἐς βασιλεῖα μετέπειπτος ἦλθε, καὶ τὸ λοιπὸν βασιλεὺς Λαζοῖς οὐ βουλομένοις ξυμφυλάσσειν τὴν χώραν ἕξιόν στρατεύματά τε καὶ Εἰρηναῖον ἄρχοντα πέμψαι. ἔστι δὲ φρούρια ἐν Λαζοῖς δύο εὐθὺς εἰσιόντι ἐκ τῶν Ἰβηρας ὄρων, ὧν ἡ φυλακὴ τοῖς ἐπιχωρίοις ἐκ παλαιοῦ ἐπιμελής ἦν, καίπερ ταλαιπωρία ἔχομενοι πολλῇ, ἐπεὶ οὔτε σίτος ἐνταῦθα οὔτε οἶνος οὔτε τι ἄλλο ἀγαθὸν γίνεται. οὐ μὴν οὐδέ τι ἐτέρωθεν ἐσχομιζέσθαι διὰ τὴν στενοχωρίαν οἷον τέ ἐστιν, ὅτι μὴ φερόντων ἀνθρώπων. ἐλύμοις μέντοι 15 C τισιν ἐνταῦθα γινομένοις εἰθισμένον σφίσι οἱ Λαζοὶ ἀποζῆν

diderant. Illinc Probus re infecta cum rediisset, misit Imperator in Lazicam Petrum ducem cum Hunnis aliquot; ut sociis armis pro virili iuvaret Gurgenum. Adversus quem et Iberes exercitum Cabades interea destinavit sane florentem, duce Boe homine Persa et ad Varizis dignitatem evecto. Gurgenes vero animadvertens sibi vires tenuiores esse, quam ut posset Persarum impetum sustinere; neque enim sufficiebat Romanum subsidium; cum Ibera omni nobilitate, germanis, uxore ac liberis, quorum erat maior natu Peranius, fugit in Lazicam. Ubi ventum ad eius fines consistunt, ibique hostem opperiantur, muniti difficillimo locorum situ; qui Persas insequentes ita prohibuit, nihil ut memoratu dignum patrarint.

Deinde Byzantium concesserunt Iberes: Petrum revocavit Imperator et Lazis limites suos tueri praesidio recusantibus, Irenaeum ducem cum copiis misit. Primum in Lazicam ex Iberia aditum insident castella duo, quorum custodiae intenderant ab aevo indigenae, quamvis summa inopia conflictarentur. Nam nec frumentum ibi, nec vinum, neque aliud quicquam ad victum mitiorem accommodum provenit, immo vero neque allunde nisi per baiulos importari viarum angustiae patiuntur. Panico, quod illic progignitur, assueti Lazi, eo victum tolerare poterant. Amotis inde

ἴσχυον. τούτους ἔξαναστήσας ἐνθ' ἔνδε βασιλεὺς τοὺς φρουροὺς στρατιώτας Ῥωμαίους ἐκέλευεν ἐπὶ τῇ φυλακῇ τῶν φρουρῶν καθίστασθαι. οἷς δὴ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐπιτήδεια μάλιστα Λαζοὶ ἔφερον, ὕστερον δὲ αὐτοὶ τε πρὸς τὴν ὑποουρίαν ἀπέπικον καὶ Ῥωμαῖοι τὰ φρούρια ταῦτα ἐξέλιπον, οἷ τε Πέρσαι αὐτὰ πόνῳ οὐδενὶ ἴσχυον. ταῦτα μὲν ἐν Λαζοῖς γέγονε.

Ῥωμαῖοι δὲ, Σίττα τε καὶ Βελισαρίου ἡγουμένων σφίσιν, ἐς Περσαρμενίαν τὴν Περσῶν κατήκοον ἐσβαλόντες χώραν τε πολλὴν ἐλήσαντο καὶ Ἀρμενίων πύμπολυ πλῆθος ἀνδραποδίσαντες ἀπεχώρησαν. τούτῳ δὲ τῷ ἄνδρῳ νεανία μὲν καὶ πρώτῳ Δ ὑπηγήτα ἤστην, Ἰουστινιανοῦ δὲ στρατηγοῦ δορυφόρῳ, ὡς δὴ χρόνῳ ὕστερον ζῆν Ἰουστίνῳ τῷ θείῳ τὴν βασιλείαν ἴσχευ' ἐτέρας δὲ ἐσβολῆς Ῥωμαίους ἐς Ἀρμενίαν γεγενημένης Ναρσῆς τε καὶ Ἀράτιος παρὰ δόξαν ὑπαντίσσαντες ἐς χεῖρας ἤλθον. οἱ οὐ πολὺ ὕστερον ἐς Ῥωμαίους τε αὐτόμολοι ἴκοντο καὶ ζῆν Βελισαρίου ἐς Ἰταλίαν ἐστράτευσαν, τότε μέντοι τοῖς ἀμφὶ Σίτταν τε καὶ Βελισάριον ξυμβalόντες τὸ πλεόν ἴσχυον. εἰσέβιαλλε δὲ καὶ ἀμφὶ πόλιν Νίσιβιν ἄλλῃ Ῥωμαίων στρατιᾷ, ἧς Λικελάριος ἐκ Θρηάκης ἤρχεν. οἱ δὲ φεύγοντες εὐθυρῶν τὴν ἀναχώρησιν ἐποίησαντο, P 35
20 καίπερ οὐδενὸς σφίσιν ἐπεξίοντος. διὸ δὲ Λικελάριον παρῆλυσσε μὲν τῆς ἀρχῆς βασιλεὺς, Βελισάριον δὲ ἄρχοντα καταλύγων τῶν

8. ἐσβαλόντες] ἐσβαλλόντες (sic) A. 10. πρώτῳ ὑπηγήτα] Homerus Iliad. ω. 348. Odys. κ. 279. πρώτων ὑπηγήτη. 18. Λικελάριος] Λιβέλαριος Hm. 19. εὐθυρῶν] Etymolog. M. p. 391, 41. Εὐθύρων: „Εὐθύρων τὴν ἀναχώρησιν ἐποίησαντο,“ εὐθυράτην, σύντομον, παρὰ τὸ εὐθὺ καὶ τὸ ὄρα, οἷον ἀντὶ τῆ ὄρα. Vide ad p. 144 c.

his stationariis, iussit Augustus castella a Rom. militibus custodiri: quibus initio quidem annonam Lazi, aegre licet, portabant; sed postea detractarunt eiusmodi ministerium. Quamobrem castella deseruerunt Romani; Persae nullo negotio occuparunt. Ex haec quidem acta in Lazica.

In Persarmeniam autem, provinciam ditionis Persicae, ingressi Romani Sitta ac Belisario ducibus, eam late vastarunt, et cum Armenorum, quos ceperant, turba maxima redierunt. Ambo tum adolescentes ac prima lanugine signati, satellites erant Iustiniani Magistri militum, quem postea ad Imperii consortium assumpsit Iustinus avunculus. Iterum Romani in Armeniam cum irrupissent, eò Narses atque Aratius illis occurrissent ex inopinato, ad manus ventum est. Paulo post quidem ad Romanos ambo transfugerunt ac tandem in expeditionem Italicam Belisarius secuti sunt; tunc vero cum eodem et Sitta congressi, evaserunt superiores. In agrum Nisibenum alter exercitus, cui praecerat Licelarius Thrax. sese intulit; at statim qua venerat recessit, nemine persequente fugiens. Hac de causa Licelarium Augustus militiae gradu movit, et numeris, qui Darae erant,

ἐν Ἀδρας κατεστήσατο, τότε δὴ αὐτοῦ ξύμβουλος ἤρθε Πρὸκοπιος, ὃς τάδε ξυνέγραψε.

V 246
B

γ'. Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῶ ὕστερον Ἰουστίνος βασιλεὺς τὸν ἀδελφιδεὸν αὐτοῦ Ἰουστινιανὸν ζὺν αὐτῶ ὀνειπὼν ἐτελεύτησε, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἐς μόνον Ἰουστινιανὸν ἡ βασιλεία ἤλθεν. οὗτος 5 Ἰουστινιανὸς ἐκέλευε Βελισάριον δειμασθαι φρουρίον ἐν χωρίῳ Μίνδονος, ὃ πρὸς αὐτοῖς ἐστὶ τοῖς Περσῶν ὁρίοις, ἐν ἀριστερᾷ ἐς Νίσιβιν ἰόντι. ὁ μὲν οὖν σπουδῇ πολλῇ τὰ βασιλεῖ δόξυντα ἐποίει ἐπιτελεῖ, τό τε ὀχύρωμα ἐς ἕψος ἤδη πολυανθρωπίᾳ τεχνι-

C τῶν ἤρειτο. Πέρσαι δὲ ἀπέπνον μὴ οἰκοδομησασθαι περαιτέρω 10

μηδὲν, οὐ λόγῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις διακωλυταὶ ἀπειλοῦντες οὐκ ἐς μακρὰν ἔσεισθαι. ταῦτα ἐπεὶ βασιλεὺς ἤκουσεν (οὐ γὰρ οἷός τε ἦν Βελισάριος Πέρσας ἐνθένδε τῷ παρόντι στρατιῷ ἀποκρούεσθαι), ἄλλην τε στρατιὰν ἐπήγγειλεν αὐτόσε ἵεναι καὶ Κούτζην τε καὶ Βούζην, οἳ τῶν ἐν Λιβάνῳ στρατιωτῶν ἤρ- 15 χον τότε. τούτῳ δὲ ἀδελφῷ μὲν ἐκ Θράκης ἦστην, νέω δὲ ἄμφω καὶ οὐ ζὺν τῷ ἀσφαλεῖ τοῖς πολεμίοις ἐς χεῖρας ἰόντε. ἐκάτεροι μὲν οὖν ξυλλεγέντες ἐπὶ τὴν οἰκοδομίαν ἀθρόοι ἦσαν, Πέρσαι

D μὲν αὐτὴν παντὶ σθένει διακωλύσοντες, Ῥωμαῖοι δὲ τοῖς τεκταινομένοις ἐπαμνυῶντες, μάχης δὲ καρτερεῖς γενομένης ἦσαι 20 Ῥωμαῖοι, φόνος τε αὐτῶν πολὺς γέγονε, τινὰς δὲ καὶ ἐζώρησαν οἱ πολέμιοι. ἐν τούτοις ἦν καὶ Κούτζης. οὗς δὴ οἱ Πέρσαι ὑπαν-

8. δξ] Legebatur τε. 9. τεχνιτῶν L. τεχνιτῶν P. Conf. ad p. 593 c. 14. ἄλλην τε L. τε om. P.

praefecit Belisarium: cui tunc delectus consiliarius est Procopius, author huius Historiae.

13. Aliquanto post fato functus Iustinus, sororis suae filium Iustinianum, quem collegam imperii declaraverat, solum Imperatorem reliquit. Hic autem Belisario mandavit, ut castellum conderet Mindone, qui locus proxime Persarum fines ad laevam est euntibus Nisibin. Mox ille se totum adhibuit ad perficienda quae Princeps animo proposuerat. Iamque surgebat munus, urgente opus magna fabrorum vi, cum Persae ne id promoveretur interdixerunt, denuntiantes se brevi adfore, ut inceptum non lingua, sed manu prohiberent. Haec ubi Imperator audivit, quoniam Belisario non sufficiebant ad repellendum hostem copiae, quas habebat, alias subsidio misit, eoque iussit contendere Cutzem ac Buzem duces praesidorum Libani. Fratres erant, ortu Thraces, et illos adolescentiae fervor ad pugnam temere rapiebat. Ergo coacta utrinque agmina ad aedificium confertim se admovent, eo quidem Persae consilio, ut omni ope impediant; Romani vero, ut fabros intentos operi tueantur. Confligitur acerrime: vincuntur demum Romani. Ingenti facta eorum caede, in potestatem hostium venire nonnulli, atque in his Cutzes. Persae, postquam ob-

τας εἰς τὰ οὐκ εὖ ἤσθη ἀπυαγόντες, δίσουντες τε τὸν ἅπαντα χρόνον ἐν σπηλαίῳ καθειρῆσαν, καὶ τοῦ φρουρίου τὴν οἰκοδομίαν οὐδενὸς ἔτι ἀμυνομένου εἰς ἔδαφος κυθεῖλον.

Ἔσπερον δὲ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς στρατηγὸν τῆς ἑω Βελισσαρίου καταστησάμενος, στρατεύειν ἐπὶ Πέρσας ἐκέλευεν. ὁ δὲ στρατιῶν λόγον πολλοῦ ἄξιαν ἀγείρας εἰς Δύρας ἤλθε. καὶ οἱ Ἐρμογένης ξυνδιακοσμήσων τὸν στρατὸν ἐκ βασιλέως ἀφίκετο, τὸ τοῦ μεγίστου ἄξιωμα ἔχων, ὃς Βιταλιανῷ παρήδρανε πρότερον, P 36 ἦν καὶ βασιλεὶ Ἀναστασίῳ πολέμιος ἦν. καὶ Ῥουφίνον δὲ βασιλεὺς πρεσβυτέρην ἐπεμψεν, ὃν δὴ ἐν Ἱεραπόλει τῇ πρὸς τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ μένειν, ἕως αὐτὸς σημήνη, ἐκέλευε. λόγοι γὰρ ἤδη πολλοὶ ἐπ' ἀμφότερα ἀμφὶ τῇ εἰρήνῃ ἐγίνοντο. ἄφρων δὲ τις H 19 Βελισσαρίῳ τε καὶ Ἐρμογένει ἀπήγγειλεν ὡς Πέρσαι ἐσβάλλειν ἐπὶ δόξοι εἶσιν εἰς γῆν τὴν Ῥωμαίων, πόλιν Δύρας αἰρήσειν ἐν σπονδῇ ἔχοντες. οἱ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες τὰ εἰς τὴν παρτάταξιν ἐξηγέοντο ὧδε. τῆς πόλεως Νισίβιδος κατάντικρυ κείται, οὐ μακρὰν ἄποθεν, ἀλλ' ὅσον λίθου βολὴν, τάφρον βαθείαν B τινὰ ὄρουσαν, διεξόδους πολλὰς ἔχουσαν. οὐκ ἐπ' εὐθείας μέντοι ἡ τάφρος ἦδε ὁρῶνκετο, ἀλλὰ τρόπῳ τοιῷδε. κατὰ μὲν τὸ 20 μέσον βραχεῖά τις ἐγγόνει εὐθεία, ἐπ' ἑκάτερα δὲ αὐτῆς ὀρθαὶ κεραῖαι πεποιήντο δύο, ἕς τε τὰ πέρατα ταῖν ὀρθαῖν κεραῖαι

12. ἐπ' ἀμφότερα Maltretus. ἀμφότερα HL. ἀμφοτέρωθεν HmlmP.

13. ἀπήγγειλεν] Legebatur ἀπήγγειλεν. Suidas s. v. ἐπίδοξος, Ὁ δὲ ἀπήγγειλεν ὡς Πέρσαι ἐπίδοξοι εἶσιν εἰς τὴν Ῥωμαίων γῆν ἐσβάλλειν. 21. πεποιήντο] Legebatur πεποιήνται.

sistente nemine munitionem aequarunt solo, captivos omnes abduxerunt in patriam, perpetuasque custodia damnarunt.

Post haec Magistrum militum per Orientem creavit Belisarium Iustinianus, eique bellum Persicum dedit. Ille vero, ubi exercitum collegit praeclearissimum, Daram petiit: quo etiam misit Augustus moderatum cum ipso copias Magistrum Officiorum Hermogenem, qui Vitaliano a consiliis fuerat, quando hostem eum patiebatur Anastasius Augustus. Praeterea Rufinum Imperator legavit iussitque Hierapoli, quae ad Euphratem est posita, usque manere, dum ipse aliud mandatum daret. Jam enim multi de pace sermones ultro citroque seriebantur; cum ecce Belisario atque Hermogeni nuntius venit referens opinionem esse, Persas eruptionem in Romanos moliri atque urbem Daram occupare velle. His illi auditis, quae opus erant ad decertandum acie praepararunt hoc modo. Ad iacuum lapidis pro porta, quae Nisibin spectat, fossam percusserunt, quae iustam habuit altitudinem et certa per intervalla vias ac transitus. Nec linea ubique recta processit opus; verum ita, ut describam. In medio quidem recta linea praeduxerunt minorem fossam: ubi autem haec desinebat, duo utrinque cornua ad normam directa prorsum excurrerant: 0

αὐθις τὰς τάφρους ἐπὶ πλείστον εὐθείας ἔστῃγον. οἱ μὲν οὖν Πέρσαι οὐκ ἐς μακρὰν στρατῶ πολλῶ ἦλθον, ἔν τε Ἀμμώδιος χωρίῳ, πόλεως Δύρας μέτρῳ εἴκοσι σταδίων ἀπέχοντι, ἐστρατοπεδεύσαντο ἅπαντες. ἄρχοντες δὲ ἄλλοι τε ἦσαν καὶ Πιτυάζης C καὶ Βαρεσμανῆς ἐτερόφθαλμος. στρατηγὸς δὲ εἷς ἦσασιν ἔφει-5 στήκει, Πέρσης ἀνὴρ, Μιρράνης μὲν τὸ ἄξιωμα (οὕτω γὰρ τὴν ἀρχὴν καλοῦσι Πέρσαι), Περόλης δὲ ὄνομα. ὅς δὴ αὐτίκα παρὰ V 247 Βελισάριον πέμψας τὸ βαλανεῖον ἐν παρασκευῇ ἐκέλευε ποιεῖσθαι. λοῦσθαι γὰρ οἱ ἐνταῦθα τῇ ὑστεραῖα βουλομένῳ εἶναι. διὸ δὴ Ῥωμαῖοι τὰ ἐς τὴν ξυμβολὴν καρτερώτατα ἐξηρτύοντο, ὡς ἡμέρα 10 τῇ ἐπιγενησομένη μαχοῦμενοι.

Ἄμα δὲ ἤλιψ ἀνίσχοντι τοὺς πολεμίους ἐπὶ σφᾶς προϊόντας ὀρῶντες ἐτάττοντο ὧδε. τῆς εὐθείας μὲν τὰ ἔσχατα τῆς ἀριστερᾶς, ἣ ἔνερθεν ἦν τῆς ὀρθῆς κεφαλῆς μέχρι ἐς τὸν λόφον, ὅς D ταύτῃ ἀνέχει, Βούλης εἶχε ξὺν ἰππεῦσι πολλοῖς καὶ Φύρας Ἔρου-15 λος ξὺν ὁμογενεῖα τριακοσίοις· ἐν ἀριστερᾷ δὲ αὐτῶν τῆς τάφρου ἐκτὸς κατὰ τὴν γωνίαν, ἣν ἡ ὀρθῆ κεφαλα καὶ ἡ ἐνθῆνδε εὐθεία ἐποίηε, Σουνίκας τε ἦν καὶ Ἀγῶν, Μασσαγέται γένος, ξὺν ἰπ-

8. σταδίων] τὸ στάδιον πόδας ἔχει ρσδ', ἐκεῖ καὶ τὸ μίλιον ἑπτὰ περιέχει σταδίους, ὅπερ μίλιον χιλίους ὀκτακοσίους ἔχει πόδας, οὐχὶ ὅτι οἱ πολλοὶ λέγουσι χιλίους μόνους, ἐπεὶ μίλια τὰ χίλια παρὰ Ῥωμαίοις. Schol. A. 4. Πιτυάζης] Πιτιάζης p. 41. Pityazes RV utrobique. 5. Βαρεσμανῆς] Βαρεσμανῆς L. Βαρεσμανῆς P. Βαρεσμανῆς p. 41. 42. Βαρεσμανῆς RV. *ibid.* ἐφειστήκει] „ἐφειστήκει Reg.“ ΜΑΥΤ. 8. ποιεῖσθαι] γενέσθαι Suidas a. v. λοῦτρον. Conf. p. 39 d. 9. λοῦσθαι] λοῦσαι L. λοῦσασθαι Suidas. 12. δὲ] Legebatur ts. 16. ἀριστερᾷ P ex Maltrei coniectura. Libri omnes διεξίψ. 18. Ἀγῶν L. Ἀγῶν P. Aigas RV, qui infra p. 41 c. 42 a. Aiga.

quibus in extremis rursus recta linea fossae abibant longissime. Subinde adfuit Persarum magnus exercitus, et in agro Ammodii, qui locus Dara stadiis xx. distat, metatus est. In eo cum alii duces erant, tum Pityazes et Baresmanas luscus, sub Peroze natione Persa, qui unus omnibus imperabat, factus ante Mirrhane: sic Persae quandam dignitatem vocant. Hic simul ut advenit, ad Belisarium misit, qui suo nomine iuberent parare balneum in urbe, ubi postridie lavare vellet. Quocirca Romani quaecumque habebant validissima expediterunt ad praelium, rati id die proximo commissum iri.

Primo Sole appropinquantem conspicati hostem, sic aciem ordinarunt. Buzes cum magno equitum numero, et Pharas Erulus cum cco. popularibus suis spatium obtinebant inter fossae sinistrae, quae cornui subiecta erat, extremitatem, ac vicinum tumulum iacens. Ad eorum laevam, extra fossam, in angulo, quem cornu et fossa sinistrorsum procurrens efficiebant, Sunicas et Augam Massagetae cum dc. equitibus locati

πεισιν ἑξακοσίοις, ὅπως, ἦν οἷ τε ἀμφὶ Βοιζῶν καὶ Φύραν τρα-
 πείην, αὐτοὶ πλάγιοι κατὰ τάχος ἰόντες κατὰ νόμιον τε τῶν πολε-
 μίων γινόμενοι τοῖς ἐκείνῃ Ῥωμαίοις ἀμένειν εἰπευῶς δύνωνται.
 ἐπὶ θάτερα δὲ τρόπῳ τῷ αὐτῷ ἐτετάχματο· τῆς μὲν γὰρ εὐθείας
 5 τὰ ἴσχυατα ἵππεις πολλοὶ εἶχον, ὧν Ἰωάννης τε ὁ Νικήτου ἤρχε
 καὶ Κύριλλός τε καὶ Μάρκελλος· ξυνηὴν δὲ αὐτοῖς καὶ Γερμανὸς
 καὶ Δωρόθεος· ἐς γωνίαν δὲ τὴν ἐν δεξιᾷ ἵππεις ἐτάτιοντο ἑξα- P 37
 κόσιοι, ὧν Σίμας τε καὶ Ἀσκὰν Μυσσαγέτιαι ἤρχον, ἵνα, ὅπερ
 εἴρηται, τῶν ἀμφὶ τὸν Ἰωάννην τρεπομένων, ἂν οὕτω τήχη,
 10 αὐτοὶ ἐνθένδε ἑξακιστάμενοι κατὰ νόμιον τῶν Περσῶν ἴωσι. παν-
 ταχοῦ δὲ τῆς τάφρου οἷ τε τῶν ἵππέων κατόλογοι καὶ ὁ πεζὸς
 στρατὸς ἴστατο. ὧν δὴ ὀπισθεν οἷ τε ἀμφὶ Βελισάριον καὶ Ἐρ-
 μογένην κατὰ μέσους εἰσιήκεσαν. ἴδτε μὲν Ῥωμαῖοι ἐς πεντακισ-
 χιλούς τε καὶ δισμυριάδας ξυνιόντες ἐτάξοντο, Περσῶν δὲ ὁ
 15 στρατὸς μυριάδας μὲν τέσσαρες ἵππέων τε καὶ πεζῶν ἦσαν, ἐφε-
 ξῆς δὲ ἅπαντες μετωπηδὸν ἴσταντο, ὡς βαθυτάτων τῆς φάλαγγ-
 γος τὸ μέτωπον ποιησάμενοι. χρόνον μὲν οὖν πολὺν μύχης ἐς B
 ἀλλήλους οὐδέτεροι ἤρχον, ἀλλὰ θανατούζονοι τε τὴν Ῥωμαίων
 εὐκοσμίαν Πέρσαι ἐψέκεσαν καὶ ὁ τε χρίσονται τοῖς παροῦσιν
 20 ἀπορομμένοις.

Τῆς δὲ ἡμέρας ἀμφὶ δείλην ὄψιαν μοῖρά τις τῶν ἵππέων,
 οἷ κέρασ τὸ δεξιὸν εἶχον, ἀποσχισθέντες τοῦ ἄλλου στρατοῦ τοῖς

17. ποιησάμενοι] ποιησόμενοι L.

sunt, eo consilio, ut si Buzes ac Pharas verterentur in fugam, ipsi ex obliquo investiti a tergo hostem exciperent, et Romanis ea parte laborantibus adessent celeriter et expedire. Similis erat aliae alterius dispositio. Numerosus enim equitatus, quem Ioannes Nicetas filius, Marcellus et Cyrillus ducebant, adiunctique his Germanus ac Dorotheus, ad fossae caput stabat; ad angulum vero dexterum Simas et Ascan Massagetae cum XC. equitibus: ut si forte, quod de aliis monui, Ioannes inclinaretur, facta inde eruptione in terga hostium involarent. Intra totum spatium, quod fossa ambiebat, equitum classes cohortesque peditum erant dispositae. Post mediam aciem constiterant Belisarius atque Hermogenes cum triariis. Sic Romani aciem suam ordinarunt, haud plures numero quam XXV. M. cum Persarum exercitus XL. M. peditum simul equitumque constaret. Omnes ad copias nostras conversi ita formabant aciem, ut eius frons esset altissima. Ac diu stetero acies in conspectu, neutra coorientem in pugnam. Haerebant Persae, aptissimam Romanorum dispositionem stupentibus et quid praesentis ex usu temporis constituerent ignorantibus similes.

Iamque dies in vespere declinabat, cum a Persarum exercitu manus equitum cornu dexteri se abiunxit, et in aliam incurrit, cui Buzes

ἀντὶ Βουζῶν τε καὶ Θάλας ἐπέλιπον. αἱ δὲ κείνου κατὰ βραχὺ
 ἐπαρμόσαντο. Πέρσαι δὲ αὐτοὺς οὐκ ἐδίωξαν, ἀλλ' αὐτοῦ ἔμε-
 νον, ἀλλήλων, ὡσπερ, πρὸς τὴν πλείωσιν τῶν δειπότες. μετὰ
 δὲ Ῥωμαῖοι αὐτὸν αἱ φηγόντες ἐκ τῆς αὐτονομίας πρὸς αὐτοὺς ὄρη-
 C σασ. αἱ δὲ τῶν ἐπιπέπτετες τὴν ἐρηθίαν ἔπειθ' ἀπέλακτον ἐς τὴν 5
 φάλαγγα, καὶ αἰδῆς αἱ τε ἀπὸ Εὐκρίτου καὶ Θάλας ἐν χερσὶ τῆ
 ἀκρόῃ ἐπέστησαν. ἐν τούτῳ τῷ ἔργῳ Περσῶν ἐκτὰ ἔπεσον, ὧν
 οὐ τῶν σαυμάτων Ῥωμαῖοι ἐπρόβησαν. καὶ τὸ λακκὸν ἰσχυροῦ-
 τες ἐν τῷ ἐπιπέπτεται ἔπεσον. αἱ δὲ ἀπὸ Πέρσης τεινίας, ἔγχε-
 σται τῶν Ῥωμαίων στρατιῶν τὸν ἄκρον ὤλεσε, καὶ ἐπέλιπε ἀπαν- 10
 τας, αἱ τῆς αἰδῆς ἔπιπτετο ἐς χερσὶ ἰσθμῶν. καὶ τῶν μὲν ἄλλων ἔπο-
 στήσαν τὸν κέντρον ἐπέπτετο οὐδὲς, Ἀνδρέας δὲ ἦν τις ἐν τοῖς
 Βουζῶν αἰδῆς, οὗ στρατιώτης μὲν οὐδέ τι ἀσπίδος τῶν κατὰ
 τὴν πλείωσιν κέντρον, παιδαγωγὸς δὲ καὶ καλίστηρα τῶν ἐν Βο-
 υζῶν ἰσχυροῦσιν. διὸ δὲ καὶ τῷ στρατῷ ἔπειτο, ὅτε τοῦ Βου- 15
 ζῶν σώματος ἐν βαλάντιον ἐπιπέπτεται, γένος δὲ Βουζῶντος ἦν.
 αἰδῆς ἰδούσασε μίτος, ὅτε Βουζῶν ὅτε ἄλλοι ὄποσῶν ἐπαγ-
 γησαντας, αἰτόματος τῷ ἀνδρῶν ἐς ποσομαχίαν ἐπέπτεται.
 φθάσας δὲ τὸν βύρβαρον εἶπε περισκοπούμενον ἔπη ὄρησεται,
 παρὶ μάθων τὸν δεξιὸν τῷ δόρατι καίει. ὁ δὲ πληγὴν ἀνδρὸς 20
 λογαροῦ μίαν ὅτε ἐπιγίτων ἐκ τοῦ ἄκρον ἐς ἔδαφος πίπτει. καὶ
 αἰδῆς Ἀνδρέας μαχαίρα τινὶ βραχίονα ὡσπερ ἰσχυρὸν ἔκτιος καίμε-
 νον ἔδουσε, κρημνῆ τε ὑπερφυῆς ἐκ τε τοῦ περιβόλου καὶ τοῦ Ῥω-

17. ὅτε Βουζῶν] οὐδὲ Βουζῶν P.

ac Pharas praecerant. Hi pedem referre sensim. Tum sustinere se Per-
 sae, veriti, ut opinor, ne circumcluderentur. Post ab iisdem illis, qui
 toto cesseraat, repente appetiti, neque impressionem ferentes, citatis
 equis refugerunt ad suam aciem; Romani ad assignatum sibi locum et
 ordinem sese retulerunt. Eo in congressu Persae desiderati sunt septem,
 quorum corpora remanserunt penes Romanos. Deinde cum in suis utri-
 que ordinibus se continerent, adolescens quidam Persa propius ad Rom.
 exercitum admisso equo, omnes provocavit, iudicans, num cui ad ma-
 num conserendam secum animus esset. Certe nemo in discrimen venire
 ausus est praeter Andream Buzae domesticum, qui nec faciebat stipen-
 dia, nec rem militare unquam tractaverat; sed fuerat Magister exer-
 citor, et Byzantii, ubi natus erat, Palaestrico ludo praepositus. Tunc
 vero exercitum sequebatur, fungens apud Buzem balnearioris munere.
 Ille unus, non Buzis, non alius cuiusquam impulsu, at suapte sponte
 ausus est offerre se singulari certamini, et in Barbarum prorumpere,
 quem hasta ferire occupans meditantem adhuc quomodo impetum daret,
 mammillas dextrae infixit ictum. Eo ille, quippe robustissimi viri manu
 impacto, delectus ex equo humi sternitur: mox Andreas resupinum, non
 secus ac victimam, cultello iugulat, dum ingens e muro acieque Rom.

μαίων στρατοπέδου ἤρθη. Πέρσαι δὲ τῷ γεγονότι περιαλιγῆσαν-
 τες ἕτερον ἐς τὴν αὐτὴν προῦξιν ἰπέα καθῆκαν, ἀνδρείον μὲν καὶ P 38
 μεγέθους σώματος πέρι εὖ ἦκοντα, οὐ νεανίαν δέ, ἀλλὰ καὶ τι- V 248
 νας τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τριχῶν πολιῶν ὄντα. ὅς δὴ παρὰ τὸ τῶν
 5 πολεμίων στρατεύμα ἐπιῶν, ἐπὶ πλείστον δὲ τὴν μύστιγα σείων,
 ἧ καλεῖν τὸν ἵππον εἰώθει, Ῥωμαίων τὸν βουλόμενον ἐς μάχην
 ἐκάλεε. οὐδενὸς δὲ οἱ ἐπεξιόντος, Ἀνδρέας ἅπαντας λαθῶν ἐς
 μέσον ἦλθε, καίπερ αὐτῷ πρὸς τοῦ Ἑρμογένους ἀπειρημένον.
 ἄμφω γοῦν τοῖς δόρασιν ἐς ἀλλήλους θυμῷ πολλῷ ἐχόμενοι ὤρ-
 10 μησαν, καὶ τὰ τε δόρατα τοῖς θώραξιν ἐρεισθέντα διενῶς ἀπε- B
 κρούσθη οἷ τε ἵπποι ἐς τὰς κεφαλὰς ἀλλήλοις συγκρούσαντες ἐπε-
 σὸν τε αὐτοὶ καὶ τοὺς ἐπιβάτας ἀπέβαλον. τῷ δὲ ἄνδρι τούτῳ
 ἄγχιστά πη πεσόντι ἀλλήλοις ἐξανιστασθαι σπουδῇ πολλῇ ἄμφω
 ἠπειγέσθην, ἀλλ' ὁ μὲν Πέρσης τοῦτο δρᾶν, ἄτε οἱ τοῦ μεγέ-
 15 θους ἀντιστατοῦντος, οὐκ εὐπετῶς εἶχεν, Ἀνδρέας δὲ προτερή-
 σαι (τοῦτο γὰρ αὐτῷ ἢ κατὰ τὴν παλαιστραν μελέτη ἐδίδου)
 τῷ γόνати ἐξανιστάμενον αὐτὸν ἔτυψε καὶ αὐδὺς εἰς τὸ ἕδαφος πε-
 σόντα ἔκτεινε. κραυγὴ τε ἐκ τοῦ τείχους καὶ τοῦ Ῥωμαίων στρα-
 20 τοῦ οὐδὲν τι ἤσσαν, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον, ἤρθη· καὶ οἱ μὲν Πέρ-
 σαι ἐς τὸ Ἀμμώδιος τὴν φάλαγγα διαλύσαντες ἀνεχώρησαν, οἱ δὲ C
 Ῥωμαῖοι παιανίσαντες ἐντὸς τοῦ περιβόλου ἐγένοντο. ἤδη γὰρ

20. ἐς τὸ ἀμμώδιος τὴν φάλαγγα διαλύσαντες ἀνεχώρησαν AHL, nisi quod HL verbo ἀνεχώρησαν careat. τὴν φάλαγγα διαλύσαντες ἀνεχώρησαν ἐς τὸ Ἀμμώδιος P. *ibid.* οἱ δὲ Ῥωμαῖοι add. AP: om. HL. 21. παιανίσαντες addidi ex A. Totum locum RV sic vertit, *Quas mobrem Persae soluta phalange Ammodium reverterunt, Romaei vero intra Darum, apud quam praelium hoc fuit, se receperunt.*

tollitur clamor. Casum hunc secum indignati Persae, equitem alterum ad idem facinus emittunt, robustum illum quidem et mole praestantem corporis, at non adolentem: iam enim caput eius incipiebat conspergi canis. Porro progressus et flagellum, quo caedere solebat equum, crebro quatians, e Romanis unum, cuiuscunque libido foret, ad certamen poscebat. Hic rursus offerente se nemine, inter omnes furtilim elabens, in medium se proripit Andreas, quamvis nominatim vetuisset Hermogenes. Igitur ambo adversis connixi hastis concurrunt: quas thoracibus effultas cum a se invicem avertissent, equi collisis inter se frontibus ceciderunt, ac sessores excusserunt suos. Alter prope alterum lapsi consurgere festinant: at illud Persae non ita promptum, mole ipsa corporis impedito. Prior se in pedes erigit Andreas (beneficium id fuit exercitationis palaestricae) adversarium genu nixum percutit, iterumque afflictum trucidat. Exoritur qua a moenibus, unde oppidani spectabant, qua ab acie Rom. clamor multo contentior priori illo. Persae soluta acie, quoniam primas

καὶ ξυνοσκόταζεν. οὕτω τε ἀμφοτέροισι τὴν νύκτα ἐκίνην ἤλλοσαντο.

ωδ'. Τῇ δὲ ἑσπεράῳ Πέρσαις μὲν στρατιώται μύριοι ἐκ Νισίβιδος πόλιος μετάπειμποι ἦλθον, Βελισάριος δὲ καὶ Ἑρμογένης πρὸς Μιρράνην ἔγραψαν τάδε „Πρῶτον ἀγαθὸν τὴν εἰ-
 ρήνην εἶναι ὁμολόγηται παρὰ πάντων ἀνθρώπων οἷς τι καὶ κατὰ
 D βραχὺ λογισμοῦ μέτεστιν. ὥστε ἦν τις διαλυτὴς αὐτῆς γένοιτο, τῶν κακῶν αἰτιώτατος ἂν οὐ τοῖς πέλας, ἀλλὰ καὶ ὁμογενέσι τοῖς αὐτοῦ εἴη. στρατηγὸς μὲν οὖν ἄριστος οὗτος ἐκείνους ἐστίν, ὅς δὴ ἐκ πολέμου εἰρήνην διατίθεσθαι ἱκανὸς πέφυκε. σὺ δὲ τῶν 10 πραγμάτων εὖ καθεστώτων Ῥωμαίοις τε καὶ Πέρσαις πόλεμον ἐπάγειν ἡμῖν αἰτίαν οὐκ ἔχοντα ἔγνωκας, καίπερ ἑκατέρου μὲν βασιλέως εἰρηναῖα βουλευομένου, πρόσβρων δὲ παρόντων ἡμῖν ἐν γετόνων ἤδη, οἳ δὴ τὰ διάφορα τῇ ἐς ἀλλήλους ὀμίλῃ οὐκ εἰς μακρὰν διαλύσουσιν, ἦν μὴ τι ἀνήκεστον ἐκ τῆς σῆς ἐφόδου ξυμ- 15
 P 39 βαῖνον ταύτην ἡμῖν ἀναστῆλαιν τὴν ἐλπίδα ἰσχύσῃ. ἀλλ' ἄπαγε ὅτι τάχιστα τὸν στρατὸν ἐς τὰ Περσῶν ἦθῃ, μηδὲ τοῖς μεγίστοις ἀγαθοῖς ἐμποδῶν ἴστασο, μὴ ποτε Πέρσαις, ὡς τὸ εἶδος, εἴης τῶν ξυμβησομένων δεινῶν αἰτίας.“ ταῦτα ἐπεὶ Μιρράνης ἀπενεχθέντα τὰ γράμματα εἶδεν, ἀμειβεταὶ ὧδε „Ἐποίησα ἂν τὰ 20 αἰτούμενα, τοῖς γεγραμμένοις ἀναπεισθεῖς, εἰ μὴ Ῥωμαίων ἢ ἐπιστολῇ ἐτύχχανεν οὕσα, οἷς τὸ μὲν ἐπαγγέλλεσθαι πρόχειρόν ἐστιν, ἔργῳ δὲ τὰ ἐπηγγελμένα ἐπιτελεῖν καὶ κρεῖσσον ἐλπίδος,

7. βραχὺ] [τὸ] βραχὺ P.

iam tenebras vesper offundebat, Ammodium reversi sunt: Romani Daram intrarunt: atque ita noctem illam utrique egerunt.

14. Postero die x. m. militum Persae Nisibi evocarunt; Belisarius autem atque Hermogenes in hanc sententiam scripsere Mirrhani. Pacem hōis omnibus antecellere in confesso est apud omnes, quibus aliquantum modo rationis inest. Quare si quis eam convellit, nae ille mala gravissima non vicinis duntaxat populis, sed popularibus etiam suis parit. Is quidem dux est optimus, qui bellum pace mutare scit: tu vero cum Romanorum iuxta ac Persarum res bene haberent, nobis per meram libidinem bellum decrevistis, licet Regis utriusque consilia ad pacem spectent, iamque in propinquo Legati adsint, qui mutuo congressu propediem controversias diriment, nisi quis ex hostili adventu tuo suboriatur casus adeo esitiabilis, ut hanc nostram accidat infringatque spem. Quin age, copias in Persidem reduc quamprimum, et bona, quae se offerunt maxima, arcere noli: ne malorum, quae Persis impendent, causa tibi uni merito ascribatur. Mirrhanes epistolam hanc sibi oblatam cum perlegisset, ita rescripsit. Postulatis annuerem, iis inductus, quae ad me fuerunt perscripta, nisi literae illae a Romanis venirent: quibus promptum quidem est ac solenne polliceri; id vero spem omnem superat, fore unquam ut promissa, vel iu-

ἄλλως τε ἦν καὶ ὄρκους τισὶ κυρώσῃτε τὰ ξυγκείμενα. ἡμεῖς μὲν οὖν πρὸς τὴν ἑμετέραν ἀπειπόντες ἀπάτην ἐν ὄπλοις ἤναγκάσμεθα παρ' ὑμᾶς ἕκειν, ὑμεῖς δὲ, ὡς φίλοι Ῥωμαῖοι, μηδὲν Β ἄλλο τὸ λοιπὸν οἴσθε ἢ πολεμητέα ὑμῖν ἐς Πέρσας εἶναι. ἐν-
 5 ταῦτα γὰρ ἡμᾶς ἢ τεθνᾶναι ἢ καταγηράσκειν δεήσει, ἕως ἔργω τὰ δίκαια πρὸς ὑμᾶς θήσεσθε.“ τοσαῦτα μὲν καὶ ὁ Μιρράνης ἀντέγραψεν. αὐτῷ δὲ οἱ ἀμφὶ Βελισάριον ἔγραψαν ὧδε „ Οὐ πάντα χρὴ, ὡς βέλτιστε Μιρράνη, τῇ ἀλαζονείᾳ χαρίζεσθαι, οὐ-
 10 φῆνον γὰρ ἐπὶ πρεσβείαν ἔχοντα οὐκ ἔποθεν εἶναι ἡμεῖς τε εἰπο- μὲν ξὺν τῷ ἀληθεῖ καὶ αὐτὸς οὐκ ἐς μικρὰν εἴση. γλιγομένοις δὲ ὑμῖν πολεμίων ἔργων ἀντιταξόμεθα ξὺν Θεῷ, ὃν ἡμῖν ἐν τῷ V 249
 κινδύνῳ ξυλλήψασθαι ἴσμεν, ἡγμένον μὲν τῇ Ῥωμαίων ἀπραγμο- C
 σύνη, ἀλαζονείᾳ δὲ τῇ Περσῶν νειμείσαντα, καὶ οἷς ἐπὶ τῇ
 15 εἰρήνῃ προκαλουμένοις ἡμῖν εἶτα ἀντιτείνειν ἐγνώκατε. ἀντιτα-
 ξόμεθα δὲ τὰ γεγραμμένα παρ' ἑκατέρων ἀπ' ἄκρων σημείων ἐς τὴν ξυμβολὴν ἀναψάμενοι.“ τοσαῦτα μὲν ἡ γραφὴ ἐδήλου. Μιρ-
 20 ράνης δὲ καὶ αὐτῷ ἀμείβεται ὧδε „ Οὐδὲ ἡμεῖς ἀνευ Θεῶν τῶν ἡμετέρων ἐς τὸν πόλεμον καθιστόμεθα, ξὺν αὐτοῖς δὲ παρ' ὑμᾶς
 πίδα ἔχω. ἀλλὰ μοι τό τε βαλανεῖον καὶ ἄριστον ἐν παρασκευῇ τοῦ περιβόλου ἐντὸς γινέσθω. ταῦτα οἱ ἀμφὶ Βελισάριον ἀνα- D
 λιξάμενοι παρῆσαν ἔς τὴν ξυμβολήν.

1. κυρώσῃτε] κυρώσεται L.

reiurando firmata, perficiant. Quae vestra iudicatio cum o nobis ferri ultra non posset, vos armis petere coacti sumus. At vos, amici Romani, sic statuite, aliud vobis deinceps nihil, nisi bellum cum Persis gerendum esse. Nobis enim decretum est, donec ius obtinuerimus nostrum, nec hic emori, aut consenscere. His a Mirrhane rescriptis, sic ad ipsum iterum Belisarius. Non oportet, praeclare Mirrhane, indulgere omnino fastui, nec falsa vicinis exprobrare. Rusticum legatum haud abesse procul et nos vere diximus, et tu brevi cognosces. Sed quando insanus belli amor vos ita rapit, contra instructa acie offeremus nos, Deo duce, quem aequum candori nostro, et in arrogantiam Persicam indignationis plenum atque offensum repulsa, quam tulimus ad pacem vos invitantes, a nobis in praelio statuum scimus. Testes profecto literas, quae scriptae ulro citroque sunt, alligabimus summi vexillis, itaque demum adversa acie consistemus. Haec habebat epistola: Mirrhane ita reposuit. Nec nos sine Diis nostris bellum capessimus. His ducibus veniemus ad vos, et die crastino, ut equidem spero, vos Persas Darum inducent. Agitandum, mihi in urbe balneum prandiumque instructa tum habetote. His lectis, ad praelium accinxit se Belisarius.

Τῇ δὲ ἐπιγενομένη ἡμέρᾳ Πέρσας ἅπαντας περὶ ἡλιον ἀνα-
 τολὴν Ξυγκαλέσας Μιρράνης ἐλεξε τοιάδε „Οὐκ ἀγνοῶ μὲν ὡς
 οὐ λόγους τῶν ἡγουμένων, ἀλλ' ἀρετῇ τε οἰκείᾳ καὶ τῇ ἐς ἀλλή-
 λους αἰδοῖ θαρσεῖν ἐν τοῖς κινδύνοις εἰώθασι Πέρσαι. ὄρων δὲ
 ὑμᾶς διαλογιζομένους τί δήποτε συνειδισμένον Ῥωμαίους πρότε- 5
 ρον ἄνευ θορύβων τε καὶ ἀταξίας ἐς μάχην ἵναι, οἱ δὲ ξὺν κό-
 σμῳ τινὶ ἔναγχος οὐδαμῶθεν σφίσι προσήκοντι Πέρσας ἐπιόντας
 ὑπέστησαν, τοῦδε εἵνεκα παραίνεσιν ποιῆσθαι τινὰ εἰς ὑμᾶς ἔγνω-
 κα, ὅπως μὴ δόξη οὐκ ἀληθεῖ χρωμένοις ὑμῖν σφυλῆναι συμβαίη.
 μὴ γὰρ οἴεσθε Ῥωμαίους ἀμείνους τὰ πολέμια ἐκ τοῦ αἰφνιδίου 10
 γενέσθαι μηδὲ ἀρετῆς τι ἢ ἐμπειρίας κεκτηῆσθαι πλεόν, ἀλλὰ καὶ
 δειλοῦς αὐτοῦς γεγενῆσθαι μᾶλλον ἢ τὰ πρότερα ὄντες ἐτόγγανον·
 P 40 οἷ γε οὕτω Πέρσας δεδύλασιν ὥστε οὐδὲ τάφρου χωρὶς ἐς τὴν φά-
 λαγγα καθίστασθαι τετολμήκασιν. οὐδὲ ξὺν ταύτῃ μάχῃ τινὸς
 ἤρξαν, ἀλλ' ἐπεὶ ἐς χεῖρας αὐτοῖς οὐδαμῶς ἤλθομεν, ἄσμενοι τε 15
 καὶ κρεῖσσον ἐλπίδος τὰ πράγματα σφίσι κεχωρηκέαι οἰόμενοι
 ἐπὶ τὸ τεῖχος ἐχώρησαν. διὸ δὴ αὐτοῖς οὐδὲ ξυνηταράχθαι τε-
 τύχηκεν, οὐπω εἰς κίνδυνον πολέμου ἔλθοῦσιν. ἦν δὲ γε ἡ μάχη
 ἐκ χειρὸς γένηται, ὄρωδία τε αὐτοῦς καὶ ἀπειρία περιλαβοῦσαι
 ἐς ἀκοσμίαν τὴν συνήθη, ὡς τὸ εἶκος, καταστήσουσιν. τὰ 20
 μὲν οὖν τῶν πολέμιων τοιαῦτά ἐστιν· ὑμᾶς δὲ, ὧ ἄνδρες Πέρ-
 σαι, τοῦ βασιλέων βασιλέως ἢ κρείστος εἰσῆτω. ἦν γὰρ μὴ ἐπα-

2. ἀγνοῶ μὲν P ex emendatione Maltreti. ἀγνοοῦμεν H. ἀγνοῶ-
 μιν L. ignoramus RV. 19. ἀπειρία] ἀπορία Pm. anxietate
 metuque capti RV. 22. βασιλέων om. L. non expressit RV: un-
 cis inclusus est in HP, habet A. Conf. p. 50 b.

Postridie sub Solis ortum Persis omnibus convocatis in hunc modum
 verba fecit Mirrhanes. Equidem scio non orationibus ducum, sed virtute
 ingenua ac pudore mutuo solere Persas incendi ad rem fortiter gerendam
 in praeliis. Tamen quia video vos id sermonibus agitare, quid causae sit
 cur, cum antea Romani ad pugnam tumultuose semper incompositeque
 procederent, isti cum aliquo ordine, ad quem nuper facti minime erant,
 impetum Persarum exceperint; propterea nonnulla uti cohortatione et vos
 quaedam admonere constitui, ne forte labamini opinione ducti falsa. Ca-
 vete existimetis bellicosiores repente evasisse Romanos, et maiorem virtu-
 tem vel usum collegisse: immo vero videte quam increverit eorum timiditas,
 qui Persas adeo iam reformidant, ut non ausi sint struere aciem sine fossae
 praesidio, ac ne ita quidem muniti pugnam laceraverint. Et quoniam
 manum haud conseruimus, exultantes laetitia sibi que successum meliorem
 spe gratulantes, urbi se commiserunt. Nec mirum eos non esse turbatos,
 qui nondum in discrimen venerint pugnae. Haec vero si manu collata fiat;
 terrore atque imperitia districti, in confusionem solitam procul dubio rela-
 bentur. Res quidem hostium hoc loco sunt. Vos autem, viri Persae,
 quale de vobis futurum sit Regis Regum iudicium reputate. Etenim si a

ξίως τῆς Περσῶν ἀρετῆς ἐν τῷ πυρόντι ἀνδραγαθίζοισθε, κόλα- B
 σις ὑμᾶς οὐκ ἐκκληῆς περιστήσεται.“ οὕτω μὲν Μιρράνης πα-
 ρακελευσάμενος ἐπὶ τοὺς πολεμίους τὸ στράτευμα ἤγε. Βελισά-
 ριος δὲ καὶ Ἑρμογένης πρὸ τοῦ περιβόλου πάντας Ῥωμαίους
 5 ἀγέιραντες παρεκείεσαντο ὧδε „Ὡς μὲν οὐκ εἰσι παντάπασιν
 ἀνίκητοι Πέρσαι οὐδὲ κρείσσους ἢ θνήσκειν ἐπίστασθε δὴ που
 μάχῃ τῇ προτέρᾳ σταθμώμενοι· ὡς δὲ τῇ τε ἀνδρείᾳ καὶ σώμα-
 τος ἰσχύϊ περιόντες αὐτῶν μόνῳ ἤττάσθε τῷ τοῖς ἕρχοισιν ἀπει-
 θίστεροι εἶναι οὐδεὶς ἂν ἀντίποι. ὅπερ ἐπανορθοῦν πόνῳ οὐδε-
 10 νι ὑμῖν πάρεστι. τὰ μὲν γὰρ τῆς τύχης ἐναντιώματα σπουδῇ
 ἐπανορθοῦσθαι οὐδαμῶς πέφυκε, γνώμη δὲ τῶν οἰκείων κακῶν
 ἐραδίως ἂν ἀνθρώπῳ λατρός γένοιτο. ὥστε ἦν τῶν παραγγελλο- C
 μένων κατακούειν ἢ βουλομένοις ὑμῖν, αὐτίκα δὴ ἀναθήσοσθε τὸ
 τοῦ πολέμου κράτος. οἱ γὰρ οὐκ ἄλλῳ τῷ ἢ τῷ ἡμετέρῳ ἀπό-
 15 σμῳ θαρσοῦντες ἐφ’ ἡμᾶς ἤκουσιν. σφαλέντες δὲ καὶ νῦν τῆς
 τοιαύτης ἐλπίδος ὁμοίως τῇ προλαβούσῃ ξυμβολῇ ἀπαλλάξουσι.
 καὶ τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων, ᾧ μάλιστα δεδίττονται, ὁμᾶς
 ἐπερφρονεῖν ἄξιον. τὸ γὰρ πεζὸν ἅπαν οὐδὲν ἄλλο ἢ δμιλὸς
 ἐστὶν ἀγροίκων οἰκτρῶν, οἳ ἐς τὴν παράταξιν ἐπ’ ἄλλῳ οὐθενὶ
 20 ἕρχονται ἢ τεῖχός τε διορῦττειν καὶ τοὺς τεθνεῶτας σκυλεύειν καὶ
 τᾶλλα τοῖς στρατιώταις ὑπηρετεῖν. διὸ δὴ ὄπλα μὲν, οἷς ἂν
 καὶ τοὺς ἐναντίους ἐνοχλοῖεν, οὐδαμῇ ἔχουσι, τοὺς δὲ θυρεοὺς
 τοιοῦτους τὸ μέγεθος προβέβληνται μόνον, ὅπως αὐτοὶ πρὸς τῶν

D
H 227. ἀνδρεία] ἀνδρία P.
 ταν L.

12. παραγγελλομένων] παραγενομέ-

virtute Persica hic desciveritis, ignominiosa vos manet animadversio. Ita concionatus Mirrhanes, exercitum in hostes duxit; dum Belisarius atque Hermogenes coactos pro muro Romanos his fere verbis hortati sunt, Id quidem scitis, superiori certamine edocti, Persas nec invitatos usquequaque esse, nec immortales: at nemo negaverit, vos, qui ipsis et animi et corporis robore praeclaris, hoc uno inferiores esse, quod non ita bene ducibus obtemperatis. Quin hoc ipsum potestis labore nullo corrigere. Studio certe emendari nequeunt infortunia: sed malis, quorum residet in nobis causa, propositum animi facile mederi potest. Itaque si audientes dicto velitis esse, statim victoriam consequemini. Nam cum hic veniant alia re nulla confisi, nisi disciplinae nostrae perturbatione; hac sua etiam hodie depulsi spe ita abscedent, ut in certamine prius edito factum est. Nec vos moveat ille, quo formidolosius nihil offerunt, ingens numerus, sane dignus contemptu vestro. Unaversus enim pedilatus agricolarum tantum turba est miscellorum, qui exercitum eo solum sequuntur, ut perfodiant murum, cadavera spolient, militumque deserant. Idcirco arma, quibus adversarios impetant, nulla habent, et grandia dumtaxat scuta obiciunt, ne telis ho-

πολεμίων ἥμιστα βάλλονται. οὐκοῦν ἄνδρες ἀγαθοὶ ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ γινόμενοι οὐκ ἐν τῷ παρόντι μόνον Πέρσας νικήσετε, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀπονοίας κολάσετε, ὡς μήποτε αὐτῆς εἰς γῆν τὴν Ῥωμαίων στρατεύουσται.“

Ταύτην Βελισάριός τε καὶ Ἑρμογένης τὴν παραίνεσιν ποιη- 5
σάμενοι, ἐπειδὴ Πέρσας ὁδῶ ἰόντας ἐπὶ σφῶς εἶδον, τρόπῳ τῷ
προτέρῳ κατὰ τάχος τοὺς στρατιώτας διέταξαν. καὶ οἱ βύρβα-
V 250 ροὶ παρ' αὐτοὺς ἤκοντες μετωπηδὸν ἔστησαν. οὐχ ἅπαντας μέν-
τοι Πέρσας ὁ Μιρράνης ἀντίους τοῖς πολεμίοις, ἀλλὰ τοὺς ἡμί-
σις ἔστησε, τοὺς δὲ ἄλλους ὀπισθεν μένειν εἴασεν. οἱ δὲ τὸν 10
μαχομένους ἐκδεχόμενοι ἔμελλον ἀκμηῆτες ἐπιθήσεσθαι τοῖς ἐναν-
P 41 τίοις, ὅπως αἰεὶ ἐκ περιτροπῆς ἅπαντες μάχωνται. μόνον δὲ τὸν
τῶν ἀθανάτων λεγομένων λόχον ἡσυχῇ μένειν, ἕως αὐτὸς σημή-
ρη, ἐκέλευεν. αὐτὸς τε κατὰ μέσον τοῦ μετώπου ταξάμενος,
Πιτυάζην μὲν τοῖς ἐν δεξιῇ, Βαρεσμανᾶν δὲ τοῖς ἐς τὸ ἀριστε- 15
ρὸν κέρας ἐπέστησεν. οὕτω μὲν ἀμφότεροι ἐτετάχατο. Φάρας
δὲ Βελισαρίῳ τε καὶ Ἑρμογένει παραστὰς εἶπεν „Οὐδὲν μοι δο-
κῶ ἐνταῦθα ξὺν τοῖς Ἑρούλοις μένων τοὺς πολεμίους ἐργάσεσθαι
μέγα· ἦν δὲ κρυπτόμενοι ἐς τὸ κάταντες τοῦτο εἶτα, ἐπειδὴν ἐν
τῷ ἔργῳ γένωνται Πέρσαι, διὰ τοῦδε τοῦ λόφου ἀναβαλίνοντες 20
ἐκ τοῦ αἰφνιδίου κατὰ νώτου αὐτῶν ἴωμεν ὀπισθεν βάλλοντες,

14. ταξάμενος L. ταξόμενος P. 15. Πιτυάζην] Πιτιάξην P.
16. ἐπέστησεν] ἐπέστησαν L. 18. ἐργάσεσθαι] ἐργάσασθαι L.
20. τοῦδε] τούτου L.

stillibus configantur. Quae cum ita sint; si vos fortiter in hoc praelio gesseritis, non iam modo vincetis Persas; at sic etiam eorum vesaniam castigabitis, ut Romano Imperio nunquam posthac inferre signa ausuri sint.

Ita suos cohortati Belisarius et Hermogenes, ubi Persas viderunt ad se recta tendere, extemplo aciem eadem qua nudius tertius forma ordinarunt. Ad quos Barbari cum processissent, steterunt illis obversi. Porro Mirrhanes non omnes hosti Persas opposuit; sed dimidiam duntaxat partem, relictis a tergo caeteris, qui subeundo pugnantis invasuri hostem erant recentes; sic ut in orbem omnes continenter praelio succederent. Unam Immortalium quam appellant cohortem iussit quiescere eousque dam ut adessent mandaret. Ipse in media versans aciei fronte, Pityazi cornu dexterum, Baresmanae laevum assignavit. Sic acie utraque composita, Belisarium et Hermogenem Pharas adiit, et illis astans, Si ibi, inquit, cum Erulis meis positus maneam, nihil in hostem, quod sit operae pretium, facturus mihi videor. Sin latebimus in eo clivo, ac decinde, cum Persas pugnae ardor provexerit, superato repente tumulo,

τὰ ἀνήκεστα αὐτοὺς, ὡς τὸ εἶδος, δρώσομεν.“ ὁ μὲν ταῦτα εἶπε, καὶ ἐπεὶ τοὺς ἀμφὶ Βελισάριον ἤρρασκε, κατὰ ταῦτα ἐποίει.

Μάχης δὲ ἄχρι ἐς ἡμέραν μέσην οὐδέτεροι ἤρχον. ἐπειδὴ **B**
δὲ τάχιστα ἢ μεσημβρία παρήχθηκεν, ἔργον οἱ βάρβαροι εἶχοντο,
5 τοῦδε εἴνεκα ἐς τοῦτον τῆς ἡμέρας τὸν καιρὸν τὴν ξυμβολὴν ἀπο-
θέμενοι, ὅτι δὴ αὐτοὶ μὲν σιτίοις ἐς δελην ὕψιον χρῆσθαι μόνον
εἰώθασι, Ῥωμαῖοι δὲ πρὸ τῆς μεσημβρίας, ὥστε οὐλοτε ὦντο
αὐτοὺς ὁμοίως ἀνθέξειν, ἣν πεινώσιν ἐπίθωνται. τὰ μὲν οὖν
πρῶτα τοξεύουσιν ἰχρῶντο ἐς ἀλλήλους ἐκάτεροι, καὶ τινα τὰ
10 βέλη τῷ πλήθει ἀγλὸν ἐπὶ πλείστον ἐποίει, ἕκ τε ἀμφοτέρων
πολλοὶ ἐπιπτον, πολλῶ δὲ συχνότερα τὰ τῶν βαρβάρων βέλη
ἐφέροντο. ἐν ἐπιτροπῇ γὰρ αἱ ἀκμήτες ἐμάχοντο, αἰσθησιν τοῦ
ποιουμένου τοῖς πολεμίοις ὡς ἦιστα παρεχόμενοι, οὐ μέντοι **C**
οὐδ' ὡς Ῥωμαῖοι τὸ ἔλασσον εἶχον. πνεῦμα γὰρ ἐνθὲνδε ἐπίφο-
15 ρον ἐπὶ τοὺς βαρβάρους ἐπιπεσὼν οὐ λαν αὐτῶν τὰ τοξεύματα
ἐνεργεῖν εἶα. ἐπεὶ δὲ ὑπαντα ἐκατέρους τὰ βέλη ἦδη ἐπιλελοι-
πει, τοῖς τε δόρασιν ἐς ἀλλήλους ἰχρῶντο καὶ ἡ μάχη ἔτι μᾶλ-
λον ἐκ χειρὸς ἐγγόνει. Ῥωμαίων δὲ κέρως τὸ ἀριστερόν μάλι-
στα ἔκαμνε. Καδισσηνοὶ γὰρ, οἱ ταύτῃ ζῆν τῷ Πιτυάζῃ ἐμά-
20 χοντο, πολλοὶ ἐπιβεβηθῆκότες ἔξαπινάλως ἐπέραντό τε τοὺς πο-
λεμίους καὶ φεύγουσιν ἰχρῶντο ἰσχυρότατα συχνοῖς ἔκτεινον. ὁ
δὲ κατιδόντες οἱ ζῆν τῷ Σουνίκα τε καὶ Αἰγῆ, δρόμῳ πολλῶ ἐπ'

11. τὰ τῶν] τῶν om. L.

14. οὐδ' ὡς] οὐ θαί οὐ vel simile

quid A. οὐ θαί οἱ L.

19. Πιτυάζῃ] Πιτυάζῃ P.

20. ἐπέ-

φαντό τε L. τς om. P.

22. Αἰγῆ] αἰσάν A. αἰσάν L. Αἰγάν

nominativus est p. 36 d.

factoque a tergo impetu, aversos telis petimus; pessime profecto ipsos habebimus. Haec locutus, probatum Belisario consilium implevit.

Ab ineundo praelio acies utraque se continuit ad meridiem: qua praeterita, statim rem aggressi sunt barbari, ad eam horam relecta idcirco pugna, quod cum ipsi capere cibum nonnisi sub vesperum consueverint, Romani vero ante meridiem, haud ita restituros putabant, si impastos et fame languidos adorirentur. Sagittis primo utrinque pugnatum est: quarum multitudo caliginem late inducebat. Cadebant parte ex utraque multi: quamquam tela veniebant crebriora a barbaris. Nam in certamen semper integri succedebant per vices, neque id hostis pensantiebant. Res tamen Romana non erat peiore loco. Cum enim ventus a parte nostra ferens in barbaros exortus esset, sagittarum, quas missitabant, infringebat vim. Exhaustis demum pharetris, ad hastas venit. Tum pugna cominus fieri et magis ac magis crudescere. In primis Romanorum cornu sinistrum laborabat, impressione subita disiectum a Cadisenis, sociam operam narrantibus Pityazi, cui suppetias magno numero tulerant: ac iam fugientibus instantes acerrime multos perimebant. Quo viso, effuse in barbaros incurrerunt Sunicas et Augas, atque his cele-

πολεμίῳ ἥμιστα βάλλονται. οὐκοῦν ἄνδρες ἀγαθοὶ ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ γινόμενοι οὐκ ἐν τῷ παρόντι μόνον Πέρσας νικίσετε, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀπονοίας κολάσετε, ὡς μήποτε αὐτοὶ εἰς γῆν τῆν Ῥωμαίων στρατεύσονται.“

Ταύτην Βελισάριός τε καὶ Ἑρμογένης τὴν παραίνεσιν ποιη- 5
σάμενοι, ἐπειδὴ Πέρσας ὁδῶ ἴοντας ἐπὶ σφῶς εἶδον, τρόπῳ τῷ
προτέρῳ κατὰ τάχος τοὺς στρατιώτας διέταξαν. καὶ οἱ βύρβα-
V 250 ροὶ παρ' αὐτοὺς ἦκοντες μετωπηδὸν ἔστησαν. οὐχ ἅπαντας μέν-
τοι Πέρσας ὁ Μιρράνης ἀντίους τοῖς πολεμίοις, ἀλλὰ τοὺς ἡμί-
σεις ἔστησε, τοὺς δὲ ἄλλους ὀπισθεν μένειν εἴυσειν. οἱ δὲ τοὺς 10
μαχομένους ἐκδεχόμενοι ἔμελλον ἀκμηῆτες ἐπιθήσεσθαι τοῖς ἐναν-
P 41 τίοις, ὅπως αἰὲ ἐκ περιτροπῆς ἅπαντες μάχωνται. μόνον δὲ τὸν
τῶν ἀθανάτων λεγομένων λόχον ἡσυχῆ μένειν, ἕως αὐτὸς σημή-
νη, ἐκέλευεν. αὐτὸς τε κατὰ μέσον τοῦ μετώπου ταξάμενος,
Πιτυάζην μὲν τοῖς ἐν δεξιῷ, Βαρεσμανᾶν δὲ τοῖς ἐς τὸ ἀριστε- 15
ρὸν κέρας ἐπέστησεν. οὕτω μὲν ἀμφοτέροι ἐτετάχατο. Φάρας
δὲ Βελισαρίῳ τε καὶ Ἑρμογένει παραστάς εἶπεν „Οὐδέν μοι δο-
κῶ ἐνταῦθα ξὺν τοῖς Ἑρούλοις μένων τοὺς πολεμίους ἐργάσεσθαι
μέγα· ἦν δὲ κρυπτόμενοι ἐς τὸ κάταντες τοῦτο εἶτα, ἐπειδὴν ἐν
τῷ ἔργῳ γένωνται Πέρσαι, διὰ τοῦδε τοῦ λόφου ἀναβαίνοντες 20
ἐκ τοῦ αἰφνιδίου κατὰ νότου αὐτῶν ἴωμεν ὀπισθεν βάλλοντες,

14. ταξάμενος L. ταξόμενος P.   15. Πιτυάζην] Πιτιάξην P.
16. ἐπέστησεν] ἐπέστησαν L.   18. ἐργάσεσθαι] ἐργάσασθαι L.
20. τοῦδε] τούτου L.

stilibus configantur. Quae cum ita sint; si vos fortiter in hoc praelio gesseritis, non iam modo vincetis Persas; at sic etiam eorum uersaniam castigabit, ut Romano Imperio nunquam posthac inferre signa ausuri sint.

Ita suos cohortati Belisarius et Hermogenes, ubi Persas viderunt ad se recta tendere, extemplo aciem eadem qua nudius tertius forma ordinarunt. Ad quos Barbari cum processissent, steterunt illis obuersi. Porro Mirrhanes non omnes hosti Persas opposuit; sed dimidiam duntaxat partem, relictis a tergo caeteris, qui subeundo pugnantibus inuasuri hostem erant recentes; sic ut in orbem omnes continenter praelio succederent. Unam Immortalium quam appellant cohortem iussit quiescere eousque dum ut adessent mandaret. Ipse in media versans aciei fronte, Pityazi cornu dexterum, Baresmanae laevum assignavit. Sic acie utraque composita, Belisarium et Hermogenem Pharas adiit, et illis astans, Si ibi, inquit, cum Erulis meis positus maneam, nihil in hostem, quod sit operae pretium, facturus mihi videor. Sin latebimus in eo clivo, ac decinde, cum Persas pugnae ardor provexerit, superato repente tumulo,

τὰ ἀνήκεστα αὐτοῦς, ὡς τὸ εἰκὸς, δρούσομεν.“ ὁ μὲν ταῦτα εἶπε, καὶ ἐπεὶ τοὺς ἀμφὶ Βελισάριον ἤρρασε, κατὰ ταῦτα ἐποίει.

Μάχης δὲ ἄχρι ἐς ἡμέραν μέσην οὐδέτεροι ἤρχον. ἐπειδὴ B δὲ τάχιστα ἡ μεσημβρία παρήχθη, ἔργον οἱ βάρβαροι εἶχοντο, 5 τοῦδε εἴνεκα ἐς τοῦτον τῆς ἡμέρας τὸν καιρὸν τὴν ξυμβολὴν ἀποθήμενοι, ὅτι δὴ αὐτοὶ μὲν σιτίοις ἐς δειλῆν ὑψίαν χρῆσθαι μόνον εἰώθασιν, Ῥωμαῖοι δὲ πρὸ τῆς μεσημβρίας, ὥστε οὐνοὶ ᾤοντο αὐτοῦς ὁμοίως ἀνθῆξιν, ἦν πεινώσιν ἐπίθωνται. τὰ μὲν οὖν πρῶτα τοξεύμασιν ἐχρῶντο ἐς ἀλλήλους ἐκάτεροι, καὶ τινα τὰ 10 βέλη τῷ πλήθει ἀγλὸν ἐπὶ πλείστον ἐποίει, ἕκ τε ἀμφοτέρων πολλοὶ ἔπιπτον, πολλῶ δὲ συγχρότερα τὰ τῶν βαρβάρων βέλη ἐφέροντο. ἐν ἐπιτροπῇ γὰρ αἱ ἀκμηῆτες ἐμάχοντο, αἰσθησιν τοῦ ποιουμένου τοῖς πολεμίοις ὡς ἦκιστα παρεχόμενοι, οὐ μέντοι C οὐδ' ὡς Ῥωμαῖοι τὸ ἔλασσον εἶχον. πνεῦμα γὰρ ἐνθῆνδε ἐπίφο- 15 ρον ἐπὶ τοὺς βαρβάρους ἐπιπεσὼν οὐ λυαὺν αὐτῶν τὰ τοξεύματα ἐνεργεῖν εἶα. ἐπεὶ δὲ ἅπαντα ἐκατέρους τὰ βέλη ἤδη ἐπιλελοιπεί, τοῖς τε δόρασι ἐς ἀλλήλους ἐχρῶντο καὶ ἡ μάχη ἔτι μᾶλλον ἐκ χειρὸς ἐγεγόνει. Ῥωμαίων δὲ κέρως τὸ ἀριστερόν μάλιστα ἔκυμνε. Καδισηνοὶ γὰρ, οἳ ταύτη ἔξιν τῷ Πιτυάζῃ ἐμά- 20 χοντο, πολλοὶ ἐπιβεβοηθηκότες ἔξαπιναιῶς ἐτρέφαντό τε τοὺς πολεμίους καὶ φεύγουσιν ἐγκείμενοι ἰσχυρότατα συγχοῦς ἔκτεινον. ὁ δὲ κατιδόντες οἳ ἔξιν τῷ Σουνίκα τε καὶ Αἰγᾶ, δρόμῳ πολλῶ ἐπ'

11. τὰ τῶν] τῶν om. L.

quid A. οὐ θαὶ οἱ L.

ψαντό τε L. τε om. P.

nominativus est p. 36 d.

14. οὐδ' ὡς] οὐ θαὶ οὐ vel simile

19. Πιτυάζῃ] Πιτυάζῃ P.

20. ἐτρέψαντο] αἰσῶν A. αἰσῶν L.

22. Αἰγᾶ] Αἰγᾶν L. Αἰγᾶν

factoque a tergo impetu, aversos telis petimus; pessime profecto ipso habebimus. Haec locutus, probatum Belisario consilium implevit.

Ab incedo praelio acies utraque se continuit ad meridiem: qua praeterita, statim rem aggressi sunt barbari, ad eam horam reiecta idcirco pugna, quod cum ipsi capere cibum non nisi sub vesperum consueverint, Romani vero ante meridiem, haud ita restituros putabant, si impastos et fame languidos adorirentur. Sagittis primo utrinque pugnatum est: quarum multitudo caliginem late inducebat. Cadebant parte ex utraque multi: quamquam tela veniebant crebriora a barbaris. Nam in certamen semper integri succedebant per vices, neque id hostis pensantiebant. Res tamen Romana non erat peiore loco. Cum enim ventus a parte nostra ferens in barbaros exortus esset, sagittarum, quas missitabant, infringebat vim. Exhaustis demum pharetris, ad hastas venit. Tum pugna cominus fieri et magis ac magis crudescere. In primis Romanorum cornu sinistrum laborabat, impressione subita disiectum a Cadisenis, sociam operam navantibus Pityazi, cui suppetias magno numero tulerant: ac iam fugientibus instantes acerrime multos perimebant. Quo viso, effuse in barbaros incurrerunt Sunicas et Augas, atque his cele-

- D** αὐτοὺς ἦσαν. πρῶτοι δὲ οἱ τριακόσιοι ζῆν τῷ Φάρα Ἐρου-
λοι ἐξ ὑψηλοῦ κατὰ νότου τῶν πολεμίων γινόμενοι ἔργα θαυμα-
στά ἐς τε τοὺς ἄλλους καὶ τοὺς Καδισηνοὺς ἐπεδείκνυντο. οἱ δὲ
ἐπεὶ καὶ τοὺς ἀμφὶ τὸν Σουνίκαν πλαγίους ἤδη ἀνιόντας ἐπ' αὐ-
τοὺς εἶδον, ἐς φυγὴν ὤρμηντο. τῆς δὲ τροπῆς λαμπρᾶς γενο-
μένης, ἐπειδὴ ἀλλήλοις ζυγέμιξαν οἱ ταύτη Ῥωμαῖοι, γέγονε φό-
νος τῶν βαρβάρων πολὺς. καὶ αὐτῶν κατὰ κέρας τὸ δεξιὸν οὐχ
ἦσσοις ἢ τριαχιλίοι ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ ἀπέθανον, οἱ δὲ λοιποὶ ἐς
τὴν φάλαγγα μόλις καταφυγόντες ἐσώθησαν. Ῥωμαῖοι δὲ οὐκέτι
ἐδίωκον, ἀλλ' ἐν τῇ παρατάξει ἐκάτεροι ἔστησαν ἀντίοι ἀλλή-
λοις. ταῦτα μὲν οὖν ἐφέρετο τῆδε.
- P 42** Μιρράνης τε ἄλλους τε πολλοὺς καὶ τοὺς ἀθανάτους λεγο-
μένους ἕπαντας ἐς μέρος τὸ ἀριστερὸν λάθρου ἐπεμψεν. οὗς δὲ
κατιδόντες Βελισάριός τε καὶ Ἐρμογένης, τοὺς ἀμφὶ Σουνίκαν τε
καὶ Αἰγᾶν ἐξακοσίους ἐς γωνίαν τὴν ἐν δεξιᾷ ἐκέλευον ἵεναι, οὗ 15
δὲ οἱ ζῆν τῷ Σίμα τε καὶ Ἀσκᾶν ἴσταντο, καὶ αὐτῶν ὀπισθεν
- H 23** τῶν Βελισαρίῳ ἐπομένων πολλοὺς ἔστησαν. Πέρσαι μὲν οὖν, οἱ
κέρας τὸ ἀριστερὸν εἶχον Βαρεσμανῶ ἡγουμένου σφίσι, ζῆν τοῖς
ἀθανάτοις ἐς τοὺς κατ' αὐτοὺς Ῥωμαίους δρόμῳ ἐσέβαλλον. οἱ δὲ
οὐχ ὑποστάντες τὴν ἔφοδον ἐς φυγὴν ὤρμηντο. τότε δὲ οἱ τε ἐν τῇ 20
γωνίᾳ Ῥωμαῖοι καὶ ὅσοι αὐτῶν ὀπισθεν ἦσαν, σπουδῆ πολλῇ
ἐπὶ τοὺς διώκοντας ἦσαν. ὕτε δὲ τοῖς βαρβάροις ἐγκύραιοι ἰόν-
B τες, διεῖλον αὐτῶν δίχα τὸ στράτευμα, καὶ τοὺς μὲν πλείστους

7. αὐτῶν A. τῶν P. 16. Σίμα] σίμα A.

rius trecenti illi cum Phara Erolī ex edito aversis hostibus imminentes mira facinora cum in alios ediderunt, tum maxime in Cadisenos, qui ut Sunicam etiam cum suis e transverso prorumpentem videre, illico arripuerunt fugam. Ea clare cognita, iunxerunt agmina Romani, qui illic erant, et magnam barbarorum caedem fecerunt. In hac dimicatione ceciderunt ex hostium cornu dextero minimum III. M. caeteri vix evaserunt ad suam aciem: neque illos insecuti Romani sunt; sed in acie utrique sibi invicem oppositi constiterunt. Hunc res ibi successum habuit.

Ad cornu vero sinistrum Mirrhanes cum alios complures submitit, tum totam cohortem Immortalium. Hos ut viderunt Belisarius et Hermogenes, sexcentos equites, quos Sunicas cum Augane ducebat, ad angulum dexterum, ubi Simas et Ascan in procinctu stabant, vocarunt. Pone illos magna pars eorum, qui Belisarium sequebantur, locata fuit. Igitur Persae in cornu sinistro positi, duce Baresmana, cum Immortalibus Romanos invadunt sibi obiectos. Hi magno fracti impetu iam ruebant in fugam, cum dispositae ad angulum turmae et quicumque post illas aderant, in persequentes effudere se ardentissime. Obliquo incurso bifariam scissus est barbaricus exercitus, exclusa ad dexteram parte maxima,

ἐν δεξιῇ εἶχον, τινὰς δὲ καὶ ἐγκαταλειφθέντας ἐν ἀριστερῇ ἐποιή-
 σαντο. ἐν τοῖς καὶ τὸν τοῦ Βαρεσμανῶ τὸ σημεῖον φέροντα ξυ-
 έπεσεν εἶναι, ὃν δὴ ὁ Σουνίκας τῷ δόρατι ἐπελθὼν παῖει. ἤδη
 τε Πέρσαι οἱ ἐν τοῖς πρώτοις διώκοντες, αἰσθόμενοι οὐ ἦσαν κα-
 5 κοῦ, στρέψαντές τε τὰ νῶτα καὶ τὴν δίωξιν καταπαύσαντες ἐπ' V 251
 αὐτοὺς ἤεσαν, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἀμφίβολοι πρὸς τῶν πολεμίων ἐγί-
 νοντο. ξυνέντες γὰρ τῶν ποιουμένων οἱ φεύγοντες ἀνέστρεφον
 αὔθις. οἱ τε γοῦν ἄλλοι Πέρσαι καὶ ὁ τῶν ἀθανάτων λόχος, κε-
 κλιμένον τε τὸ σημεῖον ἰδόντες καὶ ἐς τὸ ἔδαφος καθιμμένον, ἐπὶ
 10 τοὺς κέκλειη Ῥωμαίους σὺν τῷ Βαρεσμανῶ ὤρμησαν. Ῥωμαῖοι O
 δὲ ὑπηγιάζον. καὶ πρῶτος Σουνίκας τὸν Βαρεσμανῶν ἔκτεινέ
 τε καὶ ἐκ τοῦ ἵππου ἐς τὸ ἔδαφος ἔρριψε. καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἐς δέος
 μέγα οἱ βάρβαροι ἐμπεπτωκότες ἀλκῆς μὲν οὐκέτι ἐμμένηστο,
 ἀκοσμηὰ δὲ πολλῇ ἐχόμενοι ἔφευγον. καὶ κατ' αὐτῶν Ῥωμαῖοι
 15 κύκλωσίν τινα ποιησάμενοι πεντακισχιλίους μάλιστα ἔκτειναν. οὐ-
 τω τε τὰ στρατόπεδα παντάπασιν ἐκινήθη ἑκάτερα, Περσῶν μὲν
 εἰς ὑπαγωγὴν, Ῥωμαίων δὲ ἐς τὴν δίωξιν. ἐν τούτῳ τῷ πόμφῳ
 ὅσοι δὴ πεζοὶ ἐν τῷ Περσῶν στρατεύματι ἦσαν, ῥίψαντές τε τοῖς
 θυρεοῦς καὶ καταλαμβανόμενοι κόσμῳ οὐδενὶ παρὰ τῶν πολεμίων
 20 ἔκτεινοντο. Ῥωμαίων μέντοι ἡ δίωξις δι' ὀλίγου ἐγένετο.
 Βελισάριος γὰρ καὶ Ἑρμογένης περαιτέρω ἵναμι οὐδαμῇ εἶων, D
 δέισαντες μὴ τινὶ ἀνάγκῃ Πέρσαι ὑποστραφέντες τρέψωνται
 αὐτοὺς οὐδενὶ λόγῳ διώκοντας, ἱκνόν τε αὐτοῖς κατεφαίνετο
 τὴν νίκην ἀραιφνή διασώσασθαι. μακροῦ γὰρ χρόνου Ῥωμαίων

4. οἱ L. οἱ P.

ad laevam altera intercepta cum Baresmanae vexillario, quem adortus
 Sunicas hasta confecit. Hoc loco Persae, qui primi fugientibus insta-
 bant, discrimine cognito terga vertunt, et istos desistant insequi, ut illos
 petant. At ipsi iam ab hostibus utrinque peti coepti sunt. Etenim qui
 fugiebant, re intellecta, ad eos conversi redierunt. Porro Immortalium
 cohors ac caeteri Persae, ubi inclinatum vexillum et afflictum humi vi-
 derunt, eam partem versus cum Baresmana ceperunt impetum. Occur-
 runt Romani, ac primus Sunicas Baresmanam confodit, atque ex equo
 ad terram dat. Eo casu perculsi barbari, proiecta virtute, consternantur
 in fugam. Romani promotis aciei cornibus sic illos circumcluserunt,
 ut ad quina millia interfecerint: atque ita utraque acies se prorsus mo-
 vit ac mutavit locum; Persica, retrahendo sese; Romana, insequendo.
 Tum omnes, qui in Persarum exercitu pedibus merebant, nudi clypeis,
 quos abiecerant, in summa perturbatione deprehensi, occisione perie-
 runt. Nec longe procurrerunt haerentes in terga fugacium Romani, in-
 hibentibus Belisario et Hermogene, cum vererentur ne Persae necessitate
 compulsi ora impetumque converterent in temere persequentes, eosque
 profligarent. Et vero ipsis id satis esse videbatur, si victoriam retine-

τῆ μάχῃ ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἠσσήθησαν Πέρσαι. οὕτω μὲν ἀπ' ἀλλήλων ἐκάτεροι διεκρίθησαν. Πέρσαι δὲ οὐδέτι μάχῃν ἐκ τοῦ εὐθέως ἐς Ῥωμαίους διενεγκεῖν ἠθέλον. ἐγένοντο μέντοι ἀμφοτέροις τινὲς ἐξ ἐπιδρομῆς ἔφοδοι, ἐν αἷς οὐκ ἔλασσον Ῥωμαῖοι ἔσχον. τὰ μὲν οὖν στρατόπεδα ἐν Μεσοποταμίᾳ τῆδε ἐφέρετο. 5
 P 43 ιε'. Καβιάδης δὲ ἄλλο στρατεύμα εἰς Ἀρμενίαν τὴν Ῥωμαίων κατήκοον ἐπεμπε. τὸ δὲ στρατεύμα τοῦτο Περσαρμενίων τε καὶ Σουνιτῶν ἦσαν, οἳ δὴ Ἄλαιοις εἰσιν ὄμοροι. Οὐννοὶ τε αὐτοῖς οἱ Σάβειροι καλούμενοι τρισχιλιοὶ ζυγήσαν, μαχιμώτατον ἔθνος. στρατηγὸς δὲ Μερμερόης, Πέρσης ἀνὴρ, ἅπασιν ἐφει- 10 στήκει. εἴπερ ἐπειδὴ Θεοδοσιουπόλεως τριῶν ἡμερῶν ὁδῶ διεῖχον, ἐνστρατοπεδευσάμενοι τε ἔμενον ἐν Περσαρμενίων τῇ χώρᾳ καὶ τὰ ἐς τὴν ἐσβολὴν ἐξηρτύοντο. ἐτύγγανε δὲ Ἀρμενίας μὲν B στρατηγὸς Δωρόθεος, ὦν ἀνὴρ συνετός τε καὶ πολέμων πολλῶν ἔμπειρος. Σίττας δὲ ἀρχὴν μὲν τὴν στρατηγίδα ἐν Βυζαντίῳ 15 εἶχε, παντὶ δὲ τῶ ἐν Ἀρμενίοις στρατῶ ἐφειστήκει. οἳ δὴ στρατεύμα πολεμίων γνόντες ἐν Περσαρμενίοις ἀγείρεσθαι, δορυφόρους εὐθέως δύο ἐπεμψαν, ἐφ' ᾧ διασκοπήσαντες ἅπασαν σφίσι τῶν πολεμίων τὴν δύναμιν ἐσαγγελώσωιν. ἄμφω τε ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν βαρβάρων γενόμενοι καὶ ἅπαντα ἐς τὸ ἀκριβὲς κατα- 20 νοήσαντες ἀπηλλάσσοντο. ὁδῶ τε λόντες ἐς τι τῶν ἐκείνῃ χωρίων Οὐννοὶ πολεμίοις ἀπροσδοκῆτως ἐντυγχάνουσιν. ὑφ' ὧν ἄτερος

11. τριῶν] γ' P. 13. τὰ ἐς A. τὰ om. P. 16. ἐφειστήκει L. ἐφειστήκει P. 17. ἀγείρεσθαι] ἐγείρεσθαι L. 22. ἀπροσδοκῆ-
 τως] ἀπροσδοκῆτος L.

rent integram et illibatam, cum longo iam intervallo Romani Persas acie superassent. Ita discessum est: neque ausi sunt Persae postea cum Romanis recte et collato Marte pugnare: leves tantum incursiones utrinque factae, in quibus Romani haud inferiores fuerunt. Hic erat belli status in Mesopotamia.

15. In Armenia Romanis subditam alium Cabades exercitum misit, e Persarmenis et Sunitis, qui sunt Alanis finitimi, conflatum. Iis se adiunxerant tria Hunnorum millia, eorum qui vocantur Sabiri: bellicosissima sane gens. Mermeroes Persa omnibus praeerat. In Persarmenia cum substitissent, castris quodam in loco positis, unde ad Theodosiopolin iter est tridui, ad irruptionem faciendam se comparabant. Ac tum quidem Armeniae Dux erat Dorotheus, intelligens vir, et multorum bellorum usu peritus. Sittas vero Magister militum in praesenti ac simul per Armeniam. Hi cum exercitum in Persarmenia confici audissent, statim Praetorianos binos eo miserunt, ut explorare renuntiarent quid virium haberet hostis. Iamque in castra Barbarorum illapsi ambo, diligenter inspectis omnibus revertebantur, et regionis illius locum nescio quem petebant, cum improvide in Hunnos inciderunt. Vivus eorum alter, Daga-

μὲν, Δάγαρις ὄνομα, δευτεῖς ἔξαρχήθη, ὃ δὲ δὴ ἄλλος φρεῖν τε C
ἴσχυσε καὶ τοῖς στρατηγοῖς τὸν πάντα λόγον ἀπήγγειλεν. οἱ δὲ
ἄπαν τὸ στράτευμα ἐξοπλίσαντες τῶν πολεμίων τῷ στρατοπέδῳ
ἐκ τοῦ αἰφνιδίου ἐπέστησαν. οἱ τε βάρβαροι τῷ ἀπροσδοκῆτῳ
5 καταπλαγέντες οὐκέτι ἐς ἀλκὴν ἔβλεπον, ἀλλ' ἔφρευγον ὡς ἕκαστός
πῃ ἐδύνατο. ἐνταῦθα Ῥωμαῖοι κτείναντές τε συγχοῦς καὶ τὸ
στρατόπεδον ληισάμενοι αὐτίκα δὴ ὀπίσω ἀπήλκονον.

Μερμερόης τε ξύμπασαν ἀγείρας τὴν στρατιὰν οὐ πολλῶ
ὔστερον ἐς γῆν τὴν Ῥωμαίων ἐσέβαλλε, καὶ καταλαμβάνουσι
10 τοὺς πολεμίους ἀμφὶ Σάταλαν πόλιν. οὗ δὴ ἐνστρατοπεδευσά- D
μενοι ἐν χωρίῳ Ὀκτάβῃ ἠσόχαζον, ὅπερ τῆς πόλεως ἕξ τε καὶ
πεντήκοντα σταδίους ἀπέχει. Σίττας μὲν οὖν χιλίους ἐπαγόμε-
νος ὕπισθεν τῶν τινος λόφων ἐκρύπτετο, οἷοι πολλοὶ Σάταλαν V 252
τὴν πόλιν ἐν πεδίῳ κειμένην κυκλοῦσι. Δωρόθιον δὲ ζῶν τῷ H 24
15 ἄλλῳ στρατῷ ἐντὸς τοῦ περιβόλου ἐκέλευε μένειν, ἐπεὶ ἐν τῷ
ὀμαλῶ τοὺς πολεμίους ἐφίστασθαι οἷοι τε εἶναι οὐδαμῇ ὦντο,
οὐχ ἦσσαν ἢ τρισμυρίους ὄντας, αὐτοὶ μὲν ἐς τὸ ἤμισυ ἔξι-
κνούμενοι. τῇ δὲ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ οἱ βάρβαροι ἀγχιιστα τοῦ περι-
βόλου γενόμενοι κύκλωσιν αὐτοῦ ποιῆσθαι τινα ἐν σπουδῇ εἶχον. P 44
20 ἄφνω δὲ κατιδόντες τοὺς ἀμφὶ Σίτταν ἐξ ὑψηλοῦ ἤδη ἐπ' αὐτοὺς
καταβαίνοντας, καὶ αὐτῶν ξυμμετρεῖσθαι τὸ πλῆθος ἤκιστα ἔχον-
τες, ἄτε κανιορτοῦ ὄρα θέρους πολλοῦ ἔγκειμένου, πολλῶ τε
πλείους ὦντο εἶναι καὶ τῆς κυκλώσεως κατὰ τάχος ἀφόμενοι ἐς

8. ἀγείρας] ἐγείρας L. 17. ἦσαν] ἦσσαν Hm. Sic p. 72, 8.

ris nomine, captus vincetusque est: alter elapsus, quae viderat, Ducibus plane edidit. Illi imperatis militi armis repente in castra hostium convolant. Attonitis inopinato impetu Barbaris non iam ad vim, sed ad fugam animus: eam pro se quisque capessere: Romani passim caede metere fugientes. Castris demum direptis, reditum maturarunt.

Nec multo post Mermeroes ubi copias omnes collegisset, eas in agrum Rom. induxit et circa urbem Satalam offendit hostes, stativa tunc habentes Octavae, quae stadiis ab urbe LVI. distat. Hic viros mille secum assumit Sittas, et post collem, e multis unum, qui Satalam in planitie sitam ambiunt, delitescit, Dorotheo cum reliquis coplis intra moenia manere iusso. Cum enim Romani vix mediam aequarent numero partem hostium, qui non pauciores erant xxx. m. non videbantur eorum impressionem excipere in campo ac sustinere posse. Postero die, dum Barbari muris admoti urbem corona cingere intendunt, apparet ex insperato Sittas, recta ad ipsos de collis vertice cum agmine suo descendens. Et quoniam prae aestivi pulveris vi commetiri id visu minime poterant, multo numerosius rebantur esse. Quare omisso cingendae urbis consilio,

ὀλίγον τιὰ χῶρον αὐτοὺς ξυναγαγεῖν ἔπειγοντο. φθάσαντες δὲ Ῥωμαῖοι καὶ διελόντες σφᾶς αὐτοὺς εἰς ξυμμορίας δύο ἀναχωροῦσιν ἐκ τοῦ περιβόλου ἐπέθεντο, ὅπερ ἐπειδὴ ἄπας εἶδεν ὁ Ῥωμαίων στρατὸς, ἐθάρσησάν τε καὶ δρόμῳ πολλῶ ἐκ τοῦ περιβόλου ξυρρέοντες ἐπὶ τοὺς ἐναντίους ἐχώρησαν. μέσους δὲ αὐτοὺς 5
B καταστησάμενοι εἰς φρυγὴν ἔτρεψαν. πλήθει μέντοι, ὥσπερ ἐρρήθη, τῶν πολεμίων οἱ βάρβαροι ὑπεραίροντες ἔτι ἀντείχον, ἣ τε μάχη καρτερὰ ἐγεγόνει καὶ ἐκ χειρὸς ἦν. ἀγχιστρόφους δὲ τὰς διώξεις ἐποιοῦντο εἰς ἀλλήλους ἐκότεροι, ἐπεὶ ἵππεῖς ἅπαντες ἦσαν. ἐναυθα Φλωρέντιος Θραῦξ, καταλόγου ἵππικου ἄρχων, 10 εἰς μέσους ὁρμήσας τοὺς πολεμίους καὶ αὐτῶν τὸ στρατηγικὸν σημεῖον ἀρπάσας, ἐπικλίνας τε αὐτὸ ὡς μάλιστα, ὀπίσω ἀπήλυνεν. καὶ αὐτὸς μὲν καταληφθεὶς τε καὶ κρουρογηθεὶς αὐτοῦ ἔπεσε, τῆς δὲ νίκης Ῥωμαίοις αἰτιώτατος γέγονεν. ἐπεὶ γὰρ τὸ σημεῖον οἱ βάρβαροι οὐκέτι ἐώρων, ἐς ἄκοσμίαν τε πολλήν καὶ ὀρ- 15 ρωδίαν ἐμπεπτωκότες ὑπεχώρησάν τε καὶ γενόμενοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἠσύχαζον, πολλοὺς ἐν τῇ μάχῃ ἀποβαλόντες. τῇ τε ἔσπερα 20
C ἐπὶ οἴκῳ ἅπαντες ἀνεχώρησαν οὐδενὸς σφίσις ἐπισπομένον, ἐπεὶ μέγα τε καὶ λόγου πολλοῦ ἄξιον ἐφαίνετο εἶναι τῷ Ῥωμαίων στρατῷ βαρβάρους τοσοῦτους τὸ πλήθος ἐν τε τῇ σφετέρῃ χώρῃ 20 ἐκεῖνα πεπονθῆναι ἕπερ μοι ὀλίγον ἐμπροσθεν εἴρηται, καὶ ἐς τὴν πολεμίαν ἐμβεβληκότας, ἀπράκτους τε καὶ οὕτω πρὸς τῶν ἑλασσόνων ἠσσημένους ἀπαλλαγῆναι.

6. ἐρρήθη] ἐρρέθη P.

in arctum sese cogere properarunt. Praevertunt Romani, ac divisi bifariam, illos a muro se referentes adoriantur. Quo viso erecti caeteri effudere se portis, interceptumque hostem in fugam verterunt; ita tamen, ut subinde resisteret, quippe numero longe superior, ut dicebam. Acris erat dimicatio, et res manu gerebatur, cumque omnes ex equis pugnarent, incursu celeri ac recursu sese invicem lacescebant. Tunc in medios hostes invectus Florentius Thrax turmae equestris ductor vexillum Praetorium rapuit, eoque ad solum inclinato cum ad suos rediret, comprehensus et in frustra concisus occidit. Ab ipso maxime nata est Romanis victoria. Si quidem Barbari, sublato ex oculis vexillo, misere turbati sunt, et terrore concitati cessere retro: demum in castra se collegerunt, multis pugnando amissis. Postridie patriam repetierunt, neque illos quisquam insecutus est. Quod enim tanto numero Barbari eam, quam paulo supra memoravimus, cladem in regno suo accepissent, et nunc in hostile ingressi lusissent operam, atque a paucioribus fusi profligatique abscessissent; id vero Romanus exercitus magnum et illustre esse existimabat.

Τότε καὶ Περσῶν χωρία ἐν Περσαρμενίοις Ῥωμαῖοι ἔσχον φρούριόν τε τὸ Βᾶλον καὶ τὸ Φαράγγιον καλούμενον, ὅθεν δὴ τὸν χρυσὸν Πέρσαι ὀρύσσοντες βασιλεῖ φέρουσιν. ἐτύγγανον δὲ καὶ ὀλίγω πρότερον καταστρεφόμενοι τὸ Τζανικὸν ἔθνος, οἱ ἐν 5 γῆ τῇ Ῥωμαίων αὐτόνομοι ἐκ παλαιοῦ ἴδρυντο· ὑπὲρ αὐτίκα ὄντινα ἐπράχθη τρόπον λελλέξεται. ἐκ τῶν Ἀρμενίας χωρίων ἐς D Περσαρμενίαν ἴοντι ἐν δεξιᾷ μὲν ὁ Ταυρός ἐστίν, ἐς τε Ἰβηρίαν καὶ τὰ ἐκείνη ἔθνη διήκων, ὥσπερ μοι ὀλίγω ἔμπροσθεν εἴρηται, ἐν ἀριστερᾷ δὲ κατάντης μὲν ἐπὶ πλείστον προϊούσα ἡ ὁδὸς γίνε- 10 ται, καὶ ὄρη ἀποκρέματα λίαν ἀπότομα νεφέλαις τε καὶ χιόσι κεκαλυμμένα τὸν πάντα αἰῶνα. ἐνθεν ἑξῶν ποταμὸς Φᾶσις φέρεται εἰς γῆν τὴν Κολχίδα. ταύτη τὸ ἐξ ἀρχῆς βάρβαροι, τὸ Τζανικὸν ἔθνος, οὐδενὸς κατήκοι ὤκηντο, Σάνοι ἐν τοῖς ἕνω χρόνοις καλούμενοι, ληστelaίς μὲν χρώμενοι ἐς τοὺς περιοίκους 15 Ῥωμαίους, δαιταν δὲ σκληρὰν ὑπερφυῶς ἔχοντες καὶ τοῖς φωροῖσι ἀεὶ ἀποζῶντες. οὐ γάρ τι εἰς βρώσιν αὐτοῖς ἀγαθὸν ἡ γῆ ἔφερε· διὸ δὴ αὐτοῖς χρυσὸν τακτὸν ἀνὰ πᾶν ἔτος ὁ Ῥωμαίων P 45 βασιλεὺς ἔπεμπεν, ἐφ' ᾧ δὴ μήποτε ληίσονται τὰ ἐκείνη χωρία. οἱ δὲ καὶ ὄρκους τοὺς σφίσι πατέροις ὑπὲρ τούτων ὀμνύντες καὶ τὰ 20 ὀμωμοσμένα ἐν ἀλογίᾳ ποιούμενοι ὑπροσδόκητοί τε ἐμπέπτοντες ἐκ τῶν ἐπὶ πλείστον ἐκακούργουν οὐκ Ἀρμενίους μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς αὐτῶν ἐχομένους Ῥωμαίους μέχρι ἐς θάλασσαν, δι' ὀλίγῳ

4. Τζανικόν] τζανικόν A. Zanicum RV, et infra. 6. τρόπον] Legebatur λόγος. 8. ἐκείνη ἔθνη] Legebatur ἔθνη ἐκείνη. ἔθνη ἐκείνης L. 9. προϊούσα] Legebatur ἄν προϊούσα. Quo fortasse ἀνιούσα indicatum fuit. 11. Φᾶσις] Φάσις P. 13. Σάνοι] Sani RV. 18. ληίσονται] ληίσωνται L. 19. τοὺς om. L.

Quo etiam tempore Romani loca ditionis Persicae obtinuerunt in Persarmenia, Bolum castellum et Pharangium, ut appellant: ubi sunt auri fodinae Regis Persarum. Aliquanto ante subacti fuerant Tzani, veteres ac liberi incolae regionis, quae Romani Imperii finibus comprehenditur. Mox uti res gesta sit dicam. Ex Armenia in Persarmeniam eunti ad dextram est mons Taurus, qui, ut paulo supra descripsimus, ad Iberes usque et vicinas gentes evadit: ad laevam, iter in declivi longissimum, et montes praeruptissimi; qui nubibus ac nive perenni tecti impendent, unde et scatens fluvius Phasis in Colchidem fertur. Hic sedes ab omni vetustate habuerant, nec parebant cuiquam Tzani (olim Sani dicebantur) gens barbara, circumpositos Romanos infestare solita latrocinii et asperissimo durata victu. Et quoniam illos parum alebat malignum solum, raptο semper vivebant. Quare Romanus Imperator certum auri modum ipsis ea lege quotannis mittebat, ut vim ab circumiectis locis abstinerent. Verum illi neglectis, quibus fidem obstrinxerant, iuramentis patriis, iamdiu non in Armenio modo, sed in Romanos etiam accolae adusque Pontum infestissime gras-

δὲ τὴν ἔφοδον πεποιημένοι, εὐθὺς ἐπ' οἶκον ἀπεκομίζοντο. καὶ Ῥωμαίων ἴσως ἐντυχόντες στρατιῶ ἤσσωντο μὲν τῇ μάχῃ, ἀλώσιμοι δὲ παντάπασιν οὐκ ἐγίνοντο χωρίων ἰσχυί. μάχῃ τοίνυν ὁ Σίττας αὐτοὺς πρὸ τοῦδε τοῦ πολέμου νικήσας, ἐπαγωγὰ τε πολλὰ

B εἰς αὐτοὺς εἰπὼν τε καὶ πράξας, προσποιήσασθαι παντελῶς ἴσχυ-
V 253 σε. τὴν τε γὰρ δόλαιταν ἐπὶ τὸ ἡμερώτερον μεταβαλόντες ἐς κα-
 ταλόγους αὐτοὺς Ῥωμαϊκοὺς ἐπεγράψαντο καὶ τὸ λοιπὸν ξὺν τῷ
 ἄλλῳ Ῥωμαίων στρατιῶ ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐξίασι. τὴν δὲ δόξαν

H 25 ἐπὶ τὸ εὐσεβέστερον μετέθεντο, ἅπαντες Χριστιανοὶ γεγενημένοι.
 τὰ μὲν οὖν ἀμφὶ τοῖς Τζανοῖς ταύτῃ πῃ ἔσχευ. 10

Ῥυπερβάντι δὲ τὰ αὐτῶν ὄρια φάραγξ ἐστὶ βαθεῖα τε καὶ
 λαυ κρημνώδης μέχρι ἐς τὰ Καυκάσια ὄρη δῆκουσα. ἐνταῦθα
 χωρία τε πολυάνθρωπά ἐστι καὶ ἄμπελός τε καὶ ἄλλη ὀπωρία
 διαρκῶς φύεται. καὶ μέχρι μὲν ἐς τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν μάλιστα

C Ῥωμαίοις ἡ φάραγξ αὕτη ὑποτελής τυγχάνει οὔσα, τὸ δὲ ἐνθῆνδε 15
 οἱ Περσαρμενίων ὄροι ἐκδέχονται, ὅθ' δὴ καὶ τὸ τοῦ χρυσοῦ μέ-
 ταλλόν ἐστιν, ὅπερ Καβάδου δόντος ἐπετρόπευε τῶν τις ἐπιχω-
 ρίων Συμεώνης ὄνομα. οὗτος ὁ Συμεώνης ἐπειδὴ ἀμφοτέρους ἐς
 τὸν πόλεμον ἀκμάζοντας εἶδε, Καβύδην τῆς τῶν χρημάτων προσ-
 ὄδου ἀποστερεῖν ἔγνω. διὸ δὴ αὐτόν τε καὶ τὸ Φαράγγιον Ῥω-
 20 μαιοὺς ἐνδοξοὺς οὐδετέροις τὸν ἐκ τοῦ μετάλλου χρυσοῦν ἀποφέρειν
 ἤξιον. Ῥωμαῖοι μὲν γὰρ οὐδὲν ἔπραττον, ἀποχρῆν σφίσις ἡγού-
 μενοι ἀπολωλέναι τοῖς πολεμίοις τὴν ἐνθῆνδε φορὰν, Πέρσαι δὲ

1. οἶκον] οἶκος L.

abantur, raptimque facta populatione, domum revolabant. Si quando in Rom. exercitum forte inciderent, fundebantur illicet; omnino tamen ne delerentur obstabat inexpugnabilis locorum situs. Hos Barbaros cum ante bellum istud Sittas praelio vicisset, tandem humanitatis illecebris, quam et verbis et re testatus prolixè est, ipsos perdomuit ac subegit. Nam ad mitiorem vitæ cultum traducti, nomina sua in Rom. numeros retulerunt, ac iam inde usque eos in expeditiones sequuntur. Cum feritate impietatem etiam exuerunt et Christianam omnes religionem amplexi sunt. Hactenus de Tzanis.

Transitis eorum finibus, venit in vallem altam admodum et precipitiis asperam, quæ ad montes usque Caucasios pertinet. Hic oppida sunt frequentia incolis: vitifera tellus, fructus autumnales cuiusque generis benigne sufficit. Tridui iter habet ea vallis pars, quæ paret Romanis: alteram excipiunt Persarmeniam fines; ubi et auri fodinæ sunt, quibus concessu Cabadis præerat oriundus indidem Symeon. Is ubi Romanos inter ac Persas bellum exarsisse vidit, apud se statuit proventu auri Cabadem intervertere. Itaque et se ipse Romanis et Pharangium dedit, hac arte id consecutus, ut effossum aurum impune retineret. Nam nec Romani exigebant, contenti nihil inde ad hostem redire: nec

οὐχ οἷοί τε ἦσαν ἀπόντων Ῥωμαίων τοὺς ταύτην ἐξημένους ἀντιστατοῦσης τῆς δυσχωρίας βιάζεσθαι.

Ἐπὶ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους Ναρσῆς τε καὶ Ἀράτιος, οἱ δὲ Βελισαρίω τε καὶ Σίττα ἐν Περσαρμενίων τῇ χώρᾳ κατ' ἀρχὰς 5 τοῦδε τοῦ πολέμου εἰς χεῖρας ἤλθον, ὡσπερ ἔμπροσθέν μοι δεδήλωται, σὺν τῇ μητρὶ αὐτόμολοι ἐς Ῥωμαίους ἦκον, καὶ αὐτοὺς Ναρσῆς ὁ βασιλεὺς ταμίης ἐδέξατο — Περσαρμένιος γὰρ καὶ αὐτὸς γένος ἐτύγχανε — χεῖμασι τε αὐτοὺς δωρεῖται μεγάλοις. ὅπερ ἐπειδὴ Ἰσαάκης, ὁ νεώτατος αὐτῶν ἀδελφός, ἔμαθε, Ῥωμαίους 10 λάθρα εἰς λόγους ἐλθὼν Βῶλον αὐτοῖς τὸ φρούριον, ἄγχιστά πη ὄν τῶν Θεοδοσιουπόλεως ὕριων, παρέδωκε. στρατιώτας γὰρ ἐγγύς πη ἐπέστελλε κρύπτεσθαι, οὗς δὴ τῷ φρουρίῳ νύκτωρ ἐδέξατο, μίαν αὐτοῖς λάθρα ἀνακλίνας πυλίδαν· οὕτω τε καὶ αὐτὸς εἰς Βυζάντιον ἤλθεν.

15 15. Οὕτω μὲν Ῥωμαίους τὰ πράγματα εἶχε. Πέρσαι δὲ P 46 πρὸς Βελισαρίον ἐν Λάρας ἠσσημένοι τῇ μάχῃ οὐδ' ὡς ἐνθένδε ἀναχωρεῖν ἔγνωσαν, ἕως Ῥουφίνος, ἐπεὶ ἐς ἕψιν τὴν Καβάδου ἤλθεν, ἐλέξεν ὧδε „Ἐπειψέ με, ὦ βασιλεῦ, ὁ σὸς ἀδελφὸς μέψιν δικαίαν τυγχάνουσαν μεμφόμενος, ὅτι δὴ Πέρσαι ἀπὸ οὐδε- 20 μῆς αἰτίας εἰς γῆν τὴν αὐτοῦ ἐν ὄπλοις ἤλθον. καίτοι βασιλεῖ μεγάλῳ τε καὶ ἐς τοσοῦτον ξυνέσεως ἦκοντι ἐκ πολέμου εἰρήνην πρυτανεῦσαι μᾶλλον ἢ πρέπει ἢ τῶν πραγμάτων εὐκαθεστῶτων ταραχὴν οὐδέον αὐτῷ τε καὶ τοῖς πέλας προστρέβασθαι. οἷς δὲ B

11. Θεοδοσίον πόλιος divisim P hic et alibi.

Persae Romanis invitis poterant in incolas vim ob locorum asperitatem suscipere.

Sub idem tempus Narses atque Aratius, qui belli huius initio cum Belisario et Sitta (quod iam ante narraui) in Persarmenia dimicaverant, ultro cum matre ad Romanos transfugerunt. Eos Narses, Imperatoriae gazae Praefectus, natione et ipse Persarmenus, excepit ac magna pecunia donavit. Quod ubi audiit eorum frater natus minimus Isaces, cum Romanis clanculum collocutus, Bolum castellum agro Theodosiopolitano finitimum ipsis tradidit, admissis noctu porta clam aperta militibus, qui se prope abdididerant, ex ipsius praescripto. Tum ipse quoque Byzantium venit.

16. Romanis quidem res ista cesserat: Persae vero quamvis a Belisario victi acie fuissent ad Daram, tamen inde abire noluerunt, donec Rufinus Cabadem adiit: ad cuius conspectum admissus, in hunc modum verba fecit. *A fratre huc tuo missus, o Rex, ipsius querelas ad te defero sane iustas. Nimirum armis infesti Persae irruerunt in eius regnum, quamvis nulla iniuria provocati. At magnum certe Regem tantaque sapientia praeditum magis decet bellum pace componere quam bello miscere pacem, et se ac vicinos, quando res in tranquillo sedent, discordia indi-*

καὶ αὐτὸς εὐέλπις ὢν ἐνθάδε ἀφῆγμαι, ὅπως τὸ λοιπὸν ἀμφοτέ-
 ροις τὰ ἐκ τῆς εἰρήνης ἀγαθὰ εἶη.“ Ῥουφῖνος μέντοι τοσαῦτα
 εἶπε. Καβάδης δὲ ἀμείβεται ὧδε „ὦ παῖ Σιλβανοῦ, μηδα-
 μῶς ἀντιστρέφειν τὰς αἰτίας πειρῶ, πάντων ἐξεπιστάμενος μάλι-
 στα ταραχῆς ἀπάσης αἰτιωτάτους γεγονέναι τοὺς Ῥωμαίους ὑμᾶς. 5
 πύλας γὰρ τὰς Κασπίας ἡμεῖς ἔσχομεν ἐπὶ τῷ Περσῶν τε καὶ Ῥω-
 μαίων ἀγαθῷ βιασάμενοι τοὺς ἐκεῖνη βαρβύρους, ἐπεὶ Ἀναστά-
 σιος ὁ Ῥωμαίων αὐτοκράτωρ, ὡς πού καὶ αὐτὸς οἶσθα, παρὸν αὐ-
 τὰς χρήμασις ὠνεῖσθαι, οὐκ ἤθελεν, ὅπως μὴ στράτευμα ἐς
 πάντα τὸν αἰῶνα ἐνταῦθα ἔχων χρήματα μεγάλα ὑπὲρ ἀμφοτέ- 10
 C ρων προῖεσθαι ἀναγκάζηται. ἔξ ἐκείνου τε ἡμεῖς στρατιᾶν το-
 σαύτην τὸ πλῆθος ἐνταῦθα καταστησάμενοι καὶ ἐς τὸν παρόντα
 χρόνον ἐκτρέφοντες δεδώκαμεν ὑμῖν τό γε κατὰ τοὺς ἐκεῖνη βαρ-
 βύρους μέρος ἀδήωτον τὴν χώραν οἰκεῖν, ξὺν πολλῇ ἀπραγμο-
 σύνη τὰ ὑμέτερα αὐτῶν ἔχουσιν. ὥσπερ δὲ οὐχ ἱκανὸν ὑμῖν τοῦ- 15
 V 254 τό γε, καὶ πόλιν μεγάλην Λάρας ἐπιτείχισμα Πέρσαις πεποίησθε,
 καίπερ διαρρηθῆν ἐν ταῖς σπονδαῖς ἀπειρημένον, ὥσπερ Ἀνατό-
 λιος πρὸς Πέρσας ἔθετο, καὶ ἀπ' αὐτοῦ δυοῖν στρατοπέδοις
 D ἀνάγκη πόνοις τε καὶ δαπάνῃ κεκακῶσθαι τὰ Περσῶν πράγματα,
 τὸ μὲν, ὅπως μὴ Μασσαγέται τὴν ἀμφοτέρων γῆν ἄγειν τε 20
 καὶ φέρειν ἀδεῶς δύνωνται, τὸ δὲ, ὅπως ἂν τὰς ὑμετέρας
 ἐπιδρομὰς ἀναστέλλομεν. ὑπὲρ ὧν ἐναγχος μεμφομένων ἡμῶν,
 δυοῖν τε τὸ ἕτερον ἀξιούντων παρ' ὑμῶν γίνεσθαι, ἢ ἔξ ἀμ-

23. δυοῖν] δυεῖν P.

gna turbare. Me vero non sine spe bona huc perduxit consilium pacis, ut
 eius bonis utrumque Imperium fortunetur. Haec Rufinus: cui sic contra
 Cabades. Ego vero, filii Silvani, ad regerendas querelas nullam adhibeo
 animi contentionem, quippe qui sciam omnium optime vos Romanos quid-
 quid turbatum fuit maxime excitasse. Nos Portas Caspiae in Romanorum
 aequae ac Persarum commodum occupavimus, exactis inde barbaris, post-
 eaquam, ut ipse scis, Anastasius Rom. Imperator eas emere cum posset,
 noluit, ne in stipendium assidui illic militis magnos sumptus rei causa
 communis facere cogereetur. Nos ibi praesidium imposuimus numerosissi-
 mum: nos ad hanc diem aluimus: nos vobis de re vestra parum sollicitis
 id beneficium praestitimus, ut saltem a Barbaris, qui illic degunt, intac-
 tam hactenus regionem incolueritis. Vos autem, quasi levius esset istud,
 Daram urbem magnam ad oppugnandos Persas extruxistis; contra quam
 discrete cautum est instrumento pacis ab Anatolio cum illis compositae. At-
 que ex eo tempore necesse fuit rem Persicam non solum praeliis, verum
 etiam sumptu minui in duos exercitus facto: quorum alterum obicimus
 Massagetis, ne in utroque regno raperent impune ac ferrent omnia; alte-
 rum vobis, quo excursions vestras cohiberemus. Ac de his non ita pridem
 exprostantes, cum a vobis peteremus alterutrum; aut ut miles utrinque

φοτέρων τὸν ἐς πύλας τὰς Κασπίας στρατὸν στέλλεσθαι, ἢ πόλιν Δύρας καταλύεσθαι, τῶν μὲν λεγομένων τὴν μάθησιν οὐ προσέειπε, κακῶ δὲ μαζῶν κρατένεσθαι τὴν ἐς Πέρσας ἐπιβουλήν ἔγνωτε, εἴ τι μεμνήμεθα τῆς ἐν Μίνδονος οἰκοδομίας· καὶ νῦν δὲ Ῥωμαίοις ἐλετὰ μὲν τὰ τῆς εἰρήνης, αἰρετὰ P 47 δὲ τὰ ὄπλα, ἢ τὰ δίκαια πρὸς ἡμᾶς τιθεμένοις, ἢ ἀπ' ἐναντίας αὐτῶν ἰούσιν. οὐ γὰρ τὰ ὄπλα καταθήσουσι πρότερον Πέρσαι, πρὶν δὴ αὐτοῖς Ῥωμαῖοι ἢ τὰς πύλας δικαίως τε καὶ ὀρθῶς ξυμφυλάξουσιν, ἢ πόλιν Δύρας καταλύσουσι.“ τοσαῦτα Κα- H 26

10 βράδης εἰπὼν τὸν πρεσβευτὴν ἀπεπέμψατο, παραδηλώσας ὡς οἱ βουλομένῳ εἴη χρήματά τε πρὸς Ῥωμαίων λαβεῖν καὶ τὰς τοῦ πολέμου καταλύειν αἰτίας. ὑπερ Ῥουφίνος ἐς Βυζάντιον ἦκων βασιλεῖ ἠγγειλεν. οὗ δὴ οὐ πολλῶ ὕστερον καὶ Ἐρμογένης ἀφίκετο, καὶ ὁ χειμῶν ἔληγε, καὶ τέταρτον ἔτος ἐτελεύτα Ἰουστινια- 15 νῶ βασιλεῖ τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν ἔχοντι.

15. Ἰ. Ἄμα δὲ ἦρι ἀρχομένῳ στρατεύμα Περσῶν Ἀζαρέθου Β ἠγουμενοῦ ἐσέβαλεν ἐς Ῥωμαίων τὴν γῆν. ἦσαν δὲ πεντακισχίλιοι τε καὶ μίριοι, ἰππεῖς ὕπαντες. καὶ αὐτοῖς Ἀλαμούνδαρος δ Σακκίνης ξυνηγὸν πύμπολόν τινα ὁμιλον Σαρακηνῶν ἔχων. αὕτη 20 τε Πέρσαις ἢ ἐσβολῇ οὐ καθάπερ εἶωθεν ἐγένετο· οὐ γὰρ ἐς τὴν Μεσοποταμίαν ἐσέβαλλον, ὥσπερ τὰ πρότερον, ἀλλ' ἐς τὴν πύλαι μὲν Κομμαγηγὴν, ταυτὴν δὲ καλουμένην Εὐφρατησίαν, ὄθεν

3. προσέειπε L. προσέειπαι P. 4. ἐν excidit in P. *ibid.*
 Μίνδονος] μίνδονος A. ad *Mirdunum aedificii* RV. Conf. p.
 35 b. 18. Ἀλαμούνδαρος Σακκίνης] *Alamandarus Saracenus*
 RV. 20. εἶωθεν] εἰώθει L. 22. Κομμαγηγὴν] *Κομμαγηγὴν* P.

mitteretur ad Portas Caspiae, aut ut Dara dirueretur; vos dicta respicientes, consilium perdendi Persas maiori firmare iniuria voluistis. Enimvero nondum animo excidit castelli Mindonensis aedificatio. At nunc Romani pacem accipere possunt, vel bellum eligere: illam quidem, si modo praestent quod aequum est: hoc vero, si secus agant. Nam arma Persae non prius ponent, quam cum ipsis, ut par est, Romani coierint ad Portarum Caspiarum custodiam, vel urbem Duram everterint. Ita locutus Cabades, Legatum remisit, cum obscure significasset velle se accipere a Romanis pecuniam, atque ita belli causas rescindere. Haec Rufinus Byzantium reversus Imperatori retulit: eodem etiam non multo post venit Hermogenes. Abit hyems, et annus imperii Iustiniani quartus absolvitur.

17. Primo vere in fines Romanorum irrupit duce Azarethe Persarum exercitus. Erant numero xv. κ. et quidem equites omnes: seque illis adiunxerat Alamundarus Saccines cum magna Saracenorum manu. Ea demum irruptio hoc habuit novi, ut non in Mesopotamiam pro more pristino facta fuerit; sed in Comagenen (sic appellabant veteres, quae vocatur hodie Euphratesia) unde nunquam, quod equidem sciamus,

δὴ οὐ πάποτε Πέρσαι πρότερον, ὅσα γε ἡμῶς εἰδέναι, ἐπὶ Ῥωμαίους ἰστράτευσαν. ὅπου δὲ ἕνεκα Μεσοποταμία τε ἡ χώρα ἐκλήθη καὶ οἱ Πέρσαι τῆς ἐς ταύτην ἐφόδου ἀπέσχοντο ἔρων ἔρχομαι.

- C Ὅρος οὐ λίαν ἀπότομον ἐν Ἀρμενίοις ἐστὶ, Θεοδοσιουπό-5
λεως μὲν δύο καὶ τεσσαράκοντα διέχον σταδίους, τετραμμένον δὲ
αὐτῆς πρὸς βορρῶν ἄνεμον. καὶ πηγαὶ δύο ἐνθῆνδε ἕξιασι, πο-
ταμοὺς δύο ποιοῦσαι αὐτίκα, Εὐφράτην μὲν ἡ ἐν δεξιᾷ, ἡ δὲ
δὴ ἑτέρα Τίγριν ὄνομα. τούτοιον ἄτερος μὲν, ὁ Τίγρις, οὔτε
περίοδοις τισὶ χρώμενος οὔτε ὑδάτων ὅτι μὴ ὀλίγων οἱ ἐπιγινόμε-10
νων, εὐθὺς Ἀμιδῆς πόλειως κάτεισι. καὶ αὐτῆς ἐς τὰ πρὸς βορ-
ρῶν ἄνεμον προΐων χωρεῖ ἐς τῶν Ἀσσυρίων τὴν χώραν. ὁ δὲ δὴ
Εὐφράτης φέρεται μὲν κατ' ἀρχὰς ἐπὶ τινα χώρον ὀλίγον, εὐθὺς
δὲ προΐων ἀφανίζεται, οὐχ ὑπόγειος μέντοι γινόμενος, ἀλλὰ τί
P 48 οἱ ξυμβαῖνον θανατάσιον οἶον. ὑπὲρ γὰρ τοῦ ἕδατος τέλμα ἐπὶ 15
πλείστον βαθὺ γίνεται, μῆκος μὲν ὅσον ἐπὶ σταδίους πεντήκοντα,
εὖρος δὲ εἴκοσι. καὶ καλάμων φύεται πολὺ τι χρῆμα ἐν τῷ πηλῷ
τούτῳ. ἐς τόσον δὲ σκληρὸς τις ὁ χεῦς ἐνταῦθά ἐστιν ὥστε
τοῖς ἐντογγάνουσι οὐδὲν ἄλλο δοκεῖν ἢ ἠπειρον εἶναι. ἐπ' αὐτῷ
τοίνυν ξυμβαίνει οὐδὲν δεδιώτας πεζοὺς τε καὶ ἵππας πορεύεσθαι. 20
καὶ μὴν καὶ ἄμαξαι παρλασιν ἐνθῆνδε πολλαὶ ἡμέρα ἐκάστη,
ἀλλ' οὐδὲν τὸ παράπαν ἰσχύουσι κινεῖν τι ἢ ἐξελέγγειν τοῦ τέλμα-
τος. καλοῦσι δὲ τοὺς καλάμους οἱ ἐπιχώριοι ἀνὰ πᾶν ἔτος, τοῦ

9. Τίγριν — Τίγρις] τίγρησ — τίγρης A. 22. ἐξελέγγειν] ἐξε-
κύνειν Pm.

Persicae copiae Romanos invaserant. Ego vero et originem nominis Mesopotamiae, et causam cur in eam regionem se elicere Persae noluerint, iam aggredior explicare.

Est mons in Armenia non admodum praecipuus, stadiis XLII. Theodosiopoli dissitus illique obversus a Septentrione. Ex eo fontes nascuntur duo, qui illioco totidem efficiunt flumina; is nempe qui dextra oritur, Euphratem; alter Tigrin. Ac Tigris quidem non flexuose, sed recta, et parum aquae externae colligens, Amidam versus descendit, ac profluens ad latius urbis huius Aquilonare, devolvitur in Assyriam. Euphrates cursum incipit per angusta spatia: unde simul ac prorupit, subducit se oculis, non per alveum subterraneum, at mirabili quodam casu. Etenim super aqua limus altissimus coit, seque ita effudit, ut stadia L. in longitudinem, XX. in latitudinem pateat. Atque hic limus arundinum est admodum ferax, adeoque durus, ut accedentibus obiciat speciem continentis, et transitum securum praebat equitibus pariter ac peditibus. Quin etiam planstra magno illac numero aguntur quotidie; nec tamen fieri laevis ulla, nec quid subsit deprehendi potest. Cum autem indigenae so-

μη τὰς ὁδοὺς πρὸς αὐτῶν εἶργεσθαι, καὶ ποτε πνεύματος ἐν-
 ταῦθα ἔξαισιον ἐπιπεσόντος μέχρι ἐς τὰ τῶν ριζῶν ἔσχατα τὸ πῦρ ^V 255
 ἐξικνεῖσθαι τετύχηκε, καὶ τὸ ὕδωρ ἐν χωρίῳ ὀλίγῳ φανήναι.
 χρόνου δὲ ὁ χοῦς αὐθις οὐ πολλοῦ ζυμφυεὶς ἀπέδωκε τῷ χωρίῳ
 5 τὸ σχῆμα, ἐφ' ὅσπερ τὸ πρότερον ἦν. ἐνθένδε τε ὁ ποταμὸς
 πρόεισεν ἐς τὴν Ἐκλεισηνὴν καλουμένην χώραν, ὃ δὲ τὸ ἐν Ταύ-
 ροις τῆς Ἀρτέμιδος ἱερὸν ἦν, ἐνθεν λέγουσι τὴν Ἀγαμέμνονος
 Ἰφργέειαν εἶναι τὴν Ὀρέστη καὶ Πυλάδην φυγεῖν τὸ τῆς Ἀρτέμιδος
 ἄγαλμα φέρουσαν. ὁ γὰρ ἄλλος νεὸς, ὃς δὲ καὶ ἐς ἐμὲ ἐστὶν ἐν
 10 πόλει Κομάνη, οὐχ ὁ ἐν Ταύροις ἐστίν. ἀλλ' ὅπως ἐγένετο,
 ἐγὼ δηλώσω.

Ἐπειδὴ ἐκ Ταύρων Ὀρέστης εἶναι τῇ ἀδελφῇ ἀπιὼν ᾤχετο, C
 εὐνέπειεν αὐτῷ νοσῆσαι τὸ σῶμα. καὶ ἀμφὶ τῇ νέσῳ πυνθανο-
 μένῳ χρῆσαι τὸ μαντιῶν φασὶν οὐ πρότερον λωφῆσειν αὐτῷ τὸ
 15 κακὸν, πρὶν τῇ Ἀρτέμιδι νεὸν δειμασθαι ἐν χώρῳ τοιοῦτῳ, οἷον
 δὲ τὸν ἐν Ταύροις ζυμβαίνει εἶναι, ἐνταῦθά τε ἀποκείρασθαι τὴν
 αὐτοῦ κόμην καὶ αὐτῇ ὁμωνύμως καλέσαι τὴν πόλιν. διὸ δὲ
 Ὀρέστην περιμόντα τὰ ἐκείνη χωρία ἐν Πόντῳ γενέσθαι, κατιδαῖν
 τε ὄρος, ὃ δὲ ἐνταῦθα ἀπότομον ἀπεκρέματο, ἔρρει τε ἔνερθε
 20 παρὰ τὰς τοῦ ὄρους ἔσχατιὰς ποταμὸς Ἴρις. ὑποτοπήσαντα οὖν
 τὸν Ὀρέστην τότε τοῦτόν οἱ τὸν χώρον δηλοῦν τὸ μαντιῶν πόλιν D
 τε ἐνταῦθα λόγου ἄξιον καὶ τὸν τῆς Ἀρτέμιδος νεὸν δειμασθαι,
 τὴν τε κόμην ἀποθριξάμενον ὁμωνύμως αὐτῇ καλέσαι τὴν πόλιν,

6. Ἐκλεισηνὴν] Ἀκλισηνὴν Pm. Edessenem RV. 12. ἀπιὼν]
 ἐπιὼν A. 17. αὐτοῦ] αὐτοῦ P.

Daunt quotannis incendio arundinetum vastare, ne vias calami interclu-
 dant; contigit aliquando, id dum fit, ut ventus incumberet violentior,
 quo actus ignis ad radices imas pervasit: tum demum aqua per hiatus
 exiguum apparuit: sed coalescens iterum limus, brevi tempore pristinam
 reddidit loco faciem. Inde habitur Euphrates in Acclisena, ubi Dianae
 Tauricae sanum erat, ex quo cum Oreste ac Pylade aufugisse dicitur
 Iphigenia, simulacrum Dianae ferens. Templum enim, quod in urbe Co-
 mana etiamnum visitur, a Taurico diversum est. Rem ego, uti se ha-
 bet, exponam.

Postquam Orestes a Tauris abiit cum sorore, in morbum incidit: ac
 super eo consultum Oraculum respondisse memorant, aegrum haud prius
 sanatum iri, quam in loco, cuius situs ei, quem Tauri habent, similis
 esset, posuisset aedem Dianae, ibique attonsa coma, factum ex ea no-
 men dedisset urbi. Itaque Orestes circumiectos tractus obiens, venit in
 Pontum: ubi cum praeruptum montem vidisset, ac fluvium Iri radices
 eius alluentem, hunc sibi locum ab Oraculo designari ratus, praeclaram
 in eo urbem et Dianae sanum extruxit, recisaque coma, hinc nomen

ἡ δὴ Κόμανα καὶ ἐξ ἐμὲ ὀνομάζεται. τούτων τε Ὀρέστην ἔχειρ-
 γασμένων οὐδέν τι ἦσσαν, εἰ μὴ καὶ μαῖλλον, τὴν νόσον ἀκμά-
 ζειν. αἰσθόμενον δὲ τὸν ἄνθρωπον ὡς οὐκ ἐπιτηδείως ταῦτα τῷ
 μυτιεῶ ποιοίη, ἅπαντα αὐτῆς περιόντα σκοπεῖσθαι καὶ χῶρόν
 τινα ἐν Καππαδόκαις εὑρεῖν τῷ ἐν Ταύροις τὰ μάλιστα ἐμπερέ- 5
 στατον. ὄνπερ καὶ ἐγὼ πολλῶν ἰδὼν ἠγάσθην τε ὑπερφυῶς
 καὶ μοι ἐδόκουν ἐν Ταύροις εἶναι. τό τε γὰρ ὄρος τοῦτο ἐκείνῳ
 ἀτεχνῶς ἔοικεν, ἐπεὶ κἀνταῦθα ὁ Ταῦρός ἐστι, καὶ ὁ ποταμὸς
 H 27 Σάρος τῷ Εὐφράτῃ εἰκάζεται. πύλιν τε οὖν ἀξιοθέατον ὠκο-
 δομήσατο ἐνταῦθα Ὀρέστης καὶ νεὸς δύο, τὸν ἕτερον μὲν 10
 τῇ Ἀρτέμιδι, τὸν δὲ ἄλλον τῇ ἀδελφῇ Ἰφιγενείᾳ, οὗς δὴ
 P 49 Χριστιανοὶ ἱερὰ σφίσι πεποιήνται, τῆς οἰκοδομίας τὸ παρῶν
 οὐδέν μεταβαλόντες. αὕτη καλεῖται καὶ νῦν ἡ χρυσοῦ Κόμανα,
 τῆς Ὀρέστου κόμης ἐπώνυμος οὖσα, ἣν δὴ ἐκείνον ἐνταῦθ' ἴθα-
 σιν ἀποκειράμενον διαφυγεῖν τὸ ἀρρώστημα. τινὲς δὲ λέγουσιν 15
 αὐτὸν οὐκ ἄλλην τινὰ νόσον ἢ τὴν μανίαν ταύτην ἀποφυγεῖν,
 ἥπερ αὐτὸν ἔσχεν, ἐπειδὴ τὴν μητέρα τὴν ἑαυτοῦ ἔκτεινεν. ἐγὼ
 δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον ἐπάνεμι.

Ἐκ τε γὰρ τῶν ἐν Ταύροις Ἀρμενίων καὶ χῶρας τῆς Ἐξε-
 λεσηνῆς ποταμὸς Εὐφράτης ἐν δεξιῇ ῥέων γῆν τε πολλὴν περι- 20
 βάλλεται καὶ ποταμῶν οἱ ἄλλων τε ἀναμιγνυμένων καὶ αὐτοῦ Ἀρ-
 B σίνου, ὃς δὴ ἐκ τῶν Περσαρμενίων κυλουμένων πολὺς φέρεται,

1. Ὀρέστη] Legebatur Ὀρέστην. 9. Εὐφράτῃ] ταύρω εὐφράτῃ A.
 19. ἐκλεσηνῆς A. Ἀκίσηνῆς, ut apud Ptolemaeum et Strabonem,
 P. Conf. p. 83, 6.

Comanae fecit, quod urbi hac etiam aetate manet. His vero exactis, cum morbus adeo non remitteret, ut ingravesceret potius; intelligens Orestes nondum se Oraculo satisfacisse, partes illas denuo lustravit omnes, et consideravit: tandem in Cappadocia locum plane geminum ac similem ei, quem viderat apud Tauros, invenit. Hunc ego saepe contemplans oculis, vehementer miratus sum; sic ut mihi non abesse a Tauris viderer. Nam et montem, qui est apud illos, huius loci mons, cum hic quoque Taurus sit, repraesentat, et speciem Euphratis exhibet Sarus fluvius. Igitur Orestes urbem hic aedificasse spectatu dignam, ac duo fana, Dianae alterum, alterum Iphigeniae sorori: ea iam templa sunt Christianorum, qui utrumque inaugurarunt, nihil mutata structura. Urbs autem etiam hodie vocatur Aurea Comana, eam nacta nomenclationem ab Orestis coma, qua tonsa ipsum convaluisse fama est. Porro quidam morbum, ex quo evasit, meram fuisse insaniam perhibent, quae illum invaserat post matricidium. Nunc ad propositum redeo.

Ab ea parte Armeniae, quam habent Tauri, et Acilisene labens dextra Euphrates magnam regionem amplectitur, et cum alios amnes, tum Arsinem e Persarmenia copioso alveo decurrentem accipit: proinde

μέγας τε, ὡς τὸ εἶδος, γεγενημένος εἰς τοὺς πάλαι μὲν Λευκοσύ-
 ρους, νῦν δὲ Ἀρμενίους μικροὺς καλουμένους, χωρεῖ. ὣν δὴ
 πόλις πρώτη Μελιτηνὴ λόγον πολλοῦ ἄξια ἐστὶ. τὸ δὲ ἐντεῦθεν
 τὰ τε Σαμόσατα παραρρεῖ καὶ τὴν Ἱερὰν πόλιν καὶ πάντα τὰ ἐκεί-
 5 νη χωρία, μέχρι εἰς τῶν Ἀσσυρίων τὴν γῆν, οὗ δὴ ἀλλήλοιν ἄμ-
 φω τῷ ποταμῷ ἀναμειγνυμένῳ ἐν ὄνομα τὸ τοῦ Τίγριδος ἀποκέ-
 κριται. χώρα γοῦν, ἣ ἐκ Σαμοσάτων ἐκτὸς Εὐφράτου ποταμοῦ
 ἐστὶ, πάλαι μὲν Κομαγηνὴ ἐκλήθη, τανῦν δὲ τῷ ποταμῷ ἐστὶν
 ἐπάνυμος. ἣ δὲ πούτου ἐκτὸς, ἣ δὴ αὐτοῦ τε μέση καὶ Τίγρι-
 10 δός ἐστι, Μεσοποταμία, ὡς τὸ εἶδος, ὀνομάζεται· μοῖρα μὲν-
 τοι αὐτῆς οὐ τούτῳ μόνον τῷ ὀνόματι, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις τισὶν ἐπι- C
 καλεῖται. ἣ τε γὰρ ἄχρις Ἀμιδης πόλεως Ἀρμενία πρὸς ἐνίων
 ὀνόμασται Ἐδεσά τε ξὺν τοῖς ἄμφ' αὐτὴν χωρίοις, Ὀσροηνή τε
 Ὀσρόου ἐπάνυμός ἐστιν, ἀνδρὸς ἐνταῦθα βασιλευκός ἐν τοῖς
 15 ἄνω χρόνοις, ἥλικα Πέρσαις οἱ ταύτη ἄνθρωποι ἔσπονδοι ἦσαν.
 Πέρσαι οὖν ἐπειδὴ πρὸς Ῥωμαίων Νισιβίν τε πόλιν καὶ ἄλλα ἄτ-
 τα Μεσοποταμίας χωρία ἔλαβον, ἥλικα ἐπὶ Ῥωμαίους στρατεύειν
 ἔμιλλον, χώραν μὲν τὴν ἐκτὸς Εὐφράτου ποταμοῦ ἐν ὀλιγωρίᾳ V 256
 ποιούμενοι, ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον ἄνδρὸν τε καὶ ἀνθρώπων ἔρη-
 20 μον οὖσαν, ἐνταῦθα δὲ πόνῳ οὐδενὶ ἀγχιρόμενοι, ἅτε ἐν χώρᾳ
 οἰκείᾳ τε καὶ πολεμικῇ τῇ οἰκουμένη ἀγχοτάτω οὖσῃ, ἐνθ' ἐνδε τὰς D
 ἐσβολὰς ἐποιοῦντο.

6. 9. Τίγριδος] τίγριδος A.

anctus non mediocriter Leucosyriam petit, sic olim, nunc Armeniam mi-
 norem dictam, cuius caput est Melitene, urbs nobilissima: postea Samo-
 sata, Hierapolin, et oras omnes illas praeterfluit, usque in Assyriam,
 ubi confusis aquis utriusque fluvii, unum manet separatum Tigridis no-
 men. Porro plagam, quae a Samosatis trans Euphratem est, vocarunt
 veteres Comagenen; nunc a fluvio ducta appellatione dicitur Euphratesia.
 Ea vero, quam Tigris et Euphrates includunt, Mesopotamia est nomi-
 nata a suo illo, ut consentaneum erat, inter amnes positu. Quanquam
 eius parti praeter commune istud vocabulum, alia quaedam tributa sunt.
 Nonnulli enim tractam illum, qui usque Amidam pertinet, Armeniam ap-
 pellant: Edessa item cum vicinitate Osroenes nomen habet ab Osroe,
 qui ibi quondam regnavit; nimirum quando illa civitas foedere Persis
 coniuncta erat. Ex quo autem Persae Nisibin aliaque Mesopotamiae
 loca Romanis eripuerunt, quoties in eos expeditionem suscipiebant, re-
 gione, quam Euphrates excludit, per contemptum relicta, quoniam siti
 longe ac late deserta est, ex illa Mesopotamiae parte erumpabant; in
 qua, utpote et sua, et vicina hostili provinciae, quae est incolis fre-
 quens, facile exercitum cogunt.

Ἦνίκα δὲ ἤσσηθεις Μιρράνης τῇ μάχῃ καὶ τοὺς πλείστους ἀποβυλῶν τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἐς τὰ Περσῶν ἦθῃ ἀφίκετο, ποιητῆς ἔτυχε πρὸς βυσιλέως Καβάδου πικρῶς. κόσμον γὰρ ἀφίκετο αὐτὸν, ὃν δὴ ἀναδεῖσθαι τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τριχῶν εἰώθει, ἕκ τε χρυσοῦ καὶ μαργάρων πεποιημένον. ἀξίωμα δὲ τοῦτο ἐν Πέρσαις 5 μέγα μετὰ γε τὴν βασιλέως τιμῆν. ἐνταῦθα γὰρ οὔτε δακτυλίῳ χρυσοῦ οὔτε ζώνῃ οὔτε περόνῃ χρῆσθαι οὔτε ἄλλῳ ὀψωνῶν θέμις, ὅτι μὴ ἐκ βασιλέως ἀξιοθῆντι. καὶ τὸ λοιπὸν ὁ Καβάδης ἐν

P 50 βουλῇ εἶχεν ὄντινα τρόπον αὐτὸς ἐπὶ Ῥωμαίους στρατεύει. Μιρράνου γὰρ σφαλέντος οὕτως, ὡσπερ ἐρρήθη, ἐπ' ἄλλῳ οὐδενὶ 10 τὸ θαρρεῖν εἶχε. καὶ οἱ ἐπὶ πλείστον ἀποροσμένῳ Ἀλαμούνδαρος ὁ τῶν Σαρακηνῶν βασιλεὺς προσελθὼν εἶπεν „Ὁδὲ πάντα, ὦ δέσποτα, χρεῶν ἔστι πιστεύειν τῇ τύχῃ οὐδὲ τοὺς πολέμους οἴεσθαι δεῖν κατορθοῦν ἅπαντας. οὐδὲ γὰρ εἰκὸς τοῦτό γε οὐδὲ ἄλλως ἀνθρώπειον, ἀλλὰ καὶ ἀξύνφορος αὕτη μάλιστα τοῖς αὐ- 15 τῇ ἐχομένοις ἢ ἔννοια. τοὺς γὰρ ἅπαντας σφίσειν ἐλπίσαντας τὰ γυθὰ ἔσεσθαι σφαλέντας ποτὲ, ἢν οὕτω τύχοι, ἢ ἐλπίς οὐ δέον ἡγησαμένη τοῦ προσήκοντος μᾶλλον ἠλίεσε. διὸ δὴ οὐκ ἔχοντες αἰεὶ ἐπὶ τῇ τύχῃ τὸ θαρρεῖν ἄνθρωποι οὐκ ἐκ τοῦ εὐθέως ἐς κίνδυνον πόλεμον καθίστανται, κἂν τῷ παντὶ τῶν πολεμίων ὑπεραί- 20 B ρειν ἀχῶσιν, ἀλλ' ἀπάτη τε καὶ μηχαναῖς τισὶ περιελθεῖν τοὺς ἐναντίους ἐν σπουδῇ ἔχουσιν. οἷς γὰρ ἐκ τοῦ ἀντιπύλου ὁ κίν-

8. ἐν βουλῇ additum in P, ex coniectura Maltreti: om. Hl. De A nihil annotatum. 9. στρατεύει P ex Hm. στρατεύειν H.

Verum ubi acie victus Mirrhanes, amissa copiarum parte maxima, cum residua in Persidem rediisset, primum quidem poena acerbissima in eum Cabades animadvertit. Ipsum enim comae redimiculo privavit, auro unionibusque contexto, quod apud Persas honoris est insigne eximii, secundum dignitatem Regis, a quo illud tribuitur. Nulli enim, nisi quem dignatus Rex fuerit, nec annulum aureum, nec zonam, nec fibulam, nec tale quidquam gestare fas est. Deinde vero deliberavit, qua ipse ratione in Romanos exercitum duceret: propterea quod ita lapsus, ut dixi, Mirrhanes, cui iam fideret nesciebat. Tum maxime laborantem adiit Saracenorū Rex Alamundarus, et sic affatus est. *Haud plane sequi oportet, Domine, Fortunae fidem, neque existimare bellis omnibus secundos exitus deberi. Nam et rationi parum id consentaneum est, ac multo etiam minus humanarum rerum conditioni. Immo vero isthaec opinio efficit iis plurimum, quos semel occupavit. Quisquis enim bonum aliquod sibi pollicetur, eum illa ipsa deinde spes, quae animum ultra quam decet provehit, si forte fuerit irrita, afflicta gravius. Quare cum fiduciam in Fortunam semper iacere mortales nequeant, sequitur ut quaevis partibus omnibus superiores adversario se esse gloriantur; tamen bellum in apertam aliam minime adducant; sed studeant dolo hostem circumvenire. Et sane qui*

δυνός ἐστιν, οὐκ ἐν βεβαίῳ τὰ τῆς νίκης χωρεῖ. τῶν οὖν μὴ
 δέον οἷς Μιρράνης ἠτύχησιν οὕτω περιώδυνος, ὃ βασιλέων βα-
 σιλεῦ, γίνου, μηδὲ αὐθις ἀποπιρᾶσασθαι βούλου τῆς τέχης.
 Μεσοποταμίας γὰρ καὶ τῆς Ὀσροηνῆς καλουμένης χώρας, ἅτε
 5 τῶν σῶν ὄρων ἄγχιστα οὐσης, αἶ τε πόλεις δχυρώταται εἰσι πα-
 σῶν μάλιστα καὶ στρατιωτῶν πλήθος οἷον οὐ πώποτε πρότερον
 τανῦν ἔχουσιν, ὥστε ἡμῖν αὐτόσει ἰοῦσιν οὐκ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ τὰ
 τῆς ἀγωνίας γενήσεται, ἐν μέντοι τῇ χώρᾳ, ἣ ἐκτὸς Εὐφράτου H 28
 ποταμοῦ τυγχάνει οὐσα, καὶ τῇ ταύτης ἐχομένη Συρία οὔτε πί-
 10 λωως ὀχύρωμα οὔτε στρατεύμα λόγου ἄξιόν ἐστι. ταῦτα γὰρ
 πολλάκις πρὸς τῶν ἐπὶ κατασκοπῇ ἐς ταῦτα ἐσταλμένων Σαρα- C
 κηνῶν ἤκουσα. ἔνθα δὴ καὶ πόλιν Ἀντιόχειαν εἶναι φασι, πλού-
 τω τε καὶ μεγέθει καὶ πολυανθρωπία πόλεων πρώτην ἅπασῶν
 τῶν ἐν τοῖς ἐφοῖς Ῥωμαίων οὐσαν· ἣ δὴ ἀφύλακτός τε καὶ στρα-
 15 τιωτῶν ἐξημός ἐστιν. οὐ γὰρ ἄλλον οὐδενὸς τῷ ταύτης δῆμιφ
 ὄτι μὴ πανηγυρεῶν τε καὶ τρυφῆς μέλει καὶ τῆς ἐν θεάτροις ἀεὶ
 πρὸς ἀλλήλους φιλονεικίας. ὥστε ἦν ἐκ τοῦ ἀπροσδοκῆτου ἐπ'
 αὐτοῦς ἴωμεν, τὴν τε πόλιν αἰρήσειν ἡμᾶς ἐξ ἐπιδρομῆς οὐδὲν
 ἀπεικὸς καὶ μηδενὶ ἐντυχόντας πολεμίων στρατῷ εἶτα ἐπανελεθεῖν
 20 εἰς τὰ Περσῶν ἤδη οὐκ ἔτι πεπνυμένων τὰ ζυμπεσόντα τῶν ἐν Με-
 σοποταμία στρατιωτῶν. ὕδατος δὲ ἢ ἄλλου του τῶν ἐπιτηδείων
 ἀπορίας πέρι μηδὲν σε εἰσίτω. ἐγὼ γὰρ τῷ στρατῷ ἐξηγήσομαι D
 ὅπη ἂν δοκῇ ἄριστον εἶναι. “

11. ταῦτα] ταύτας A.

recta atque ex aequo in discrimen ac dimissionem veniunt, is victoria in
 incerto pendet. Nunc igitur, o Regum Rex, noli tantum eumque inuti-
 lem ex Mirrhanis clade dolorem capere, nec tibi committendum puta, ut
 fortunam iterum tentes. Mesopotamiae quidem oppida et Oeroenes, quia
 limites tuos fere contingunt, et omnium munitionibus, et praesidiis iam
 tantis instructa sunt, quanta nunquam habuerunt. Itaque si illos inten-
 dimus, nos praelia manent periculosa. At in regione, quae est ultra Eu-
 phratem, ipsique contigua Syria, nec propugnacula urbium, nec praesi-
 dia aliquo duocenda numero sunt. Haec enim caepe a Sarcenis explora-
 toribus accepit. Insuper ferunt ibi esse Antiochiam et divitiis, et magnitu-
 dine, et hominum frequentia, urbium, quae in Oriente Romanis parent,
 omnium facile principem, quae incustodita et militibus nuda sibi non caveat.
 Cives enim aliud nihil nisi genium curant, toti in celebritatibus festorum
 ac theatralibus inter se contentionibus. Quamobrem si illos aggrediamur
 improvise, proximum vero est nos cursim capturos urbem, ac fere ut nullo
 usquam facto obviam hostili exercitu, reduces in Persidem nos prius vi-
 deas, quam vel nuntius rei gestae ad praesidiarium Mesopotamiae mili-
 titem pervenerit. Nec te aquae vel commentus penuria sollicitum habeat:
 ego enim ipse exercitum ducam ea via ac ratione, quam optimam et oppor-
 tunissimam iudico.

Ταῦτα ἀκούσας Καβάδης οὔτε ἀντιτείνειν οὔτε ἀπιστεῖν εἶ-
 χεν. ἦν γὰρ Ἀλαμούνδαρος ξυνετώτατός τε καὶ τῆς κατὰ πόλε-
 μὸν ἐμπειρίας εὖ ἤκων, Πέρσαις τε πιστὸς ἐς τὰ μάλιστα, καὶ
 διαφερόντως δραστήριος, ὃς δὴ ἐς πενήκοντα ἐνιαυτῶν χρόνον
 ἐς γόνυ ἐλθεῖν τὰ Ῥωμαίων ἐποίησε πράγματα. ἐκ γὰρ τῶν ΑΙ-5
 P 51 γύπτου ὀρίων ἀρξάμενος καὶ μέχρι ἐς Μεσοποταμίαν ληζόμενος
 τὰ κείνη χωρία, ἤγέ τε καὶ ἔφερεν ἐφεξῆς ἅπαντα, καίων τε τὰς
 ἐν ποσὶν οἰκοδομίας καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατὰ πολλὰς αἰε μν-
 ριῶδας ἀνδραποδίζων, καὶ αὐτῶν τοὺς μὲν πλείστους ἀποκτείνων
 ἐνὶ λόγῳ, τοὺς δὲ ἄλλους ἀποδιδόμενος χρημάτων μεγάλων. 10
 ἀπῆντα δὲ οἱ τῶν πάντων οὐδεὶς. οὐ γὰρ ποτε ἀνεπισκέπτως
 ἐποιεῖτο τὴν ἔφοδον, ἀλλ' οὕτως ἐξυπναίως τε καὶ αὐτῷ ἐς τὰ
 μάλιστα ἐπιτηδεύει ὥστε ὁ μὲν ἤδη ὡς τὰ πολλὰ ξὺν τῇ λείᾳ
 ἀπιῶν ὄχρετο, οἱ δὲ στρατηγοὶ τε καὶ στρατιῶται πυνθάνεσθαι τε
 V 257 τὰ ξυμπεσόντα καὶ ἀγείρεσθαι ἐπ' αὐτὸν ἤρχοντο. ἦν δὲ που 15
 B αὐτὸν καὶ καταλαβεῖν τύχῃ τινὶ ἔσχον, ἀλλ' ἔτι ὑπαρσασκεύοις τε
 οὔσι καὶ οὐ ξυντεταγμένοις ἐπιπεσῶν τοῖς διώκουσιν ὁ βάρβαρος
 οὗτος ἔτρεπέ τε καὶ διέφθειρεν οὐδενὶ πόνῳ, καὶ ποτε τοὺς διώ-
 κοντας στρατιώτας ξὺν τοῖς ἄρχουσιν ἐζώγρησεν ἅπαντας. Αἰη-
 μόστρατος δὲ ἦν ὁ Ῥουφίνου ἀδελφὸς καὶ Ἰωάννης ὁ τοῦ Λουκά
 παις, οὗς δὴ ἀπέδοτο ὕστερον, πλοῦτον αὐτῶν οὐ φαῦλον οὐδὲ
 τὸν τυχόντα περιβαλλόμενος. καὶ τὸ ζύμπαν εἰπεῖν χυλεπώτα-

4. πενήκοντα] ὄ P.   12. ἔφοδον] εἴφοδον L.   15. ἀγείρε-
 σθαι] ἐγείρεσθαι P.   *ibid.* δὲ που L.   δὴ που P.

His auditis nec refragari Cabades nec diffidere potuit. Nam cum prudentia, tum rei bellicae peritia singularis, et constantissima in Persas fides, et strenuitas eximia Alamundarum commendabant. Per annos is L. rem pessum Romanam dedit, et in genua, ut aiunt, coegit succidere. Etenim ab Aegypti finibus excursiones inceptans, totum illum continenter tractum usque in Mesopotamiam pervolebat praedabundas, agebat ferebatque omnia, aedificia quaeque obvia debebat igni, myriadas multas abripiebat hominum, quorum maximam partem necabat ex tempore, reliquos magna pecunia commutabat. Nec offendebat venientem ex adverso quemquam. Neque enim erumpebat unquam inexplorato; sed tam repente tamque in primis apposite ad consilium, ut plerumque cum praeda iam se recepisset, quando Duces et milites primo rei accepto nuntio, contra tendere instituebant. Sic ubi illum forte assequerentur, in persequentes se obvertebat Barbarus et imparatos adhuc inordinatosque adortus fundebat facile ac profigabat. Factum est aliquando ut qui ipsum insectabantur, vivi omnes in potestatem eius venerint, non milites modo, sed Duces etiam, Demonstratus Rufini frater, et Ioannes Lucae filius, qui luculento postea pretio se redemerunt. In summa, mo-

τος οὗτος ὁ ἀνὴρ γέγονε Ῥωμαίοις πόλεμος πάντων μάλιστα. αἰ-
τιων δὲ ἦν, ὅτι Ἀλαμούνδαρος μὲν βουσιλέως ἀξίωμα ἔχων ἀπάν-
των μόνος τῶν ἐν Πέρσει Σαρακητῶν εἶχε τὴν ἀρχὴν, παντὶ τε
τῷ στρατῷ οἷός τε ἦν αἰεὶ τὴν ἔφοδον ποιῆσθαι ἕη βούλοιο τῆς C
5 Ῥωμαίων ἀρχῆς. οὐδεὶς δὲ οὔτε Ῥωμαίων στρατιωτῶν ἄρχων,
οὓς δοῦκας καλοῦσιν, οὔτε Σαρακητῶν τῶν Ῥωμαίοις ἐνσπόνδων
ἠγούμενος, οἱ φύλαρχοι ἐπικαλοῦνται, ζῶν τοῖς ἐπομένοις Ἀλα-
μονδάρῳ ἀντιτάξασθαι ἰκανῶς εἶχεν· ἐν χώρῃ γὰρ ἐκύστη τοῖς
πολεμίοις οὐκ ἀξιόμαχοι ἐτετάχατο. διὸ δὴ βουσιλέως Ἰουστινια-
10 γὸς φυλαῖς ὅτι πλείσταις Ἀρέθῳ τὸν Γαβαλῦ παῖδα ἐπέστησεν,
ὃς τῶν ἐν Ἀραβίοις Σαρακητῶν ἦρχεν, ἀξίωμα βασιλέως αὐτῷ
περιθήμενος, οὐ πρότερον τοῦτο ἐν γε Ῥωμαίοις γεγονός κώποτε.
Ἀλαμούνδαρος μέντοι οὐδὲν τι ἤσσαν, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον, τὰ Ῥω-
μαίων πράγματα ἐφθειρεν, Ἀρέθῳ ἐν πάσῃ ἐφόδῳ τε καὶ ἀγωνίᾳ D
15 ἢ ἀνυχοῦντος ὡς μάλιστα ἢ καταπροδιδόντος ὡς τάχιστα. οὐ
γὰρ πω σαφές τι ἄμφ' αὐτῷ ἴσμεν. ταύτη τε ζυνέβη Ἀλαμον-
δάρῳ, οὐδενός οἱ ἀντιστατοῦντος, ἐπὶ μήκιστον τὴν ἑῴαν ληξ-
σθαι πῦσαν, ἐπεὶ καὶ μακροβιώτατος ἀκριβῶς γέγονε.

ση'. Τούτου οὖν τότε τοῦ ἀνδρὸς τῆ ὑποθήκη ἡσθεὶς Κα- P 52
20 βάδης ἄνδρας πεντακισχιλίους τε καὶ μυρίους ἀπολεξάμενος Ἀγα-
ρέθῳ αὐτοῖς ἄνδρα Πέρσην ἐπέστησε διαφερόντως ἀγαθὸν τὰ
πολέμια, καὶ σφίσιν Ἀλαμούνδαρον τῆς πορείας ἐξηγεῖσθαι ἐκέ-
λευεν. οἱ δὲ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν διαβάντες ἐν Ἀσσυρίοις,

12. „ τοῦτο — γιγονός Reg.“ MALT. τοῦτον — γιγονότος P.

lestiorem illo hostem passi nullum Romani sunt: idque eo fiebat, quia regio cum imperio unus omnibus praecerat Saracenis, qui Regni Persici finibus continentur, et in quamcumque vellet Romanae ditienis provinciam toto cum exercitu irrumpere poterat. Nemo autem vel eorum quibus milites Romani parent (hos Duces vocant) vel ex illis, qui Saracenis Romanorum foederatis praesunt et appellantur Phylarchi, cum suis copiis valebat Alamundaro se opponere; propterea quod singularum regionum praesidia hosti viribus cedebant. Idcirco Arethan Gabalae filium Saracenorum Arabum principem quamplurimis tribus Iustinianus Augustus praefecerat, ac regia dignitate auxerat, novo inter Romanos exemplo. Nihil tamen minus, immo etiam gravius Romanam rem Alamundarus atterebat, cum eam Arethas in quavis irruptione et pugna vel statim proderet, vel ageret infeliciter: necdum enim sat liquet. Ita accidit ut totum Orientem Alamundarus populatus sit perdiu; quippe qui longissime vitam produxerit.

18. Huius viri commotione erectus Cabades, delectis militum xv. m. Azarethem, natione Persam, bellicosissimum virum, Imperatorem; Alamundarum itineris ducem dedit. Hi transito in Assyria Euphrate, ac so-

γῆν τε πορευθέντες τινὰ ἔρημον ἀνθρώπων, ἄφρω ἐς τὴν Κομα-
 γηνῶν καλουμένων τὴν χώραν παρὰ δόξαν ἐσέβαλλον. αὕτη τε
 πρώτη ἐνθένδε Περσῶν ἐσβολὴ ἐς γῆν τὴν Ῥωμαίων ἐγένετο, ὅσα
 B γε εἰς ἡμᾶς ἀκοῆ ἢ τροπῶ τῶ ἄλλῳ ἐπίστασθαι, καὶ πάντας Ῥω-
 μαιούς τῷ ἀπροσδοκῆτῳ κατέπληξεν. ἂ δὲ ἐπὶ Βελισάριος ἔμα- 5
 H 29 θε, τὰ μὲν πρῶτα διηπορεῖτο, μετὰ δὲ βοθηεῖν κατὰ τάχος ἐγνω.
 φυλακὴν τε αὐτάρχη ἐν πόλει ἐκάστη καταστησάμενος, ὅπως μὴ
 Καβάδης τε καὶ στρατεύμα τῶν πολεμίων ἄλλο ἐνταῦθα ἰόντες
 ἀφύλακτα τὸ παράπαν εὐρήσουσι τὰ ἐπὶ Μεσοποταμίας χωρία,
 αὐτὸς τῷ ἄλλῳ στρατῷ ὑπηνητίζεν, Εὐφράτην τε ποταμὸν δια- 10
 βάντες σπουδῇ πολλῇ πρόσω ἐχώρουν. ὁ μὲν οὖν Ῥωμαίων στρα-
 τὸς ἐς δισμυρίους μάλιστα πεζούς τε καὶ ἰππέας ξυνήει, καὶ αὐ-
 C τῶν Ἰσαυροὶ οὐχ ἦσσαν ἢ δισχίλιοι ἦσαν. ἄρχοντες δὲ ἰππέων
 μὲν ἅπαντες ἦσαν, οἳ τὰ πρότερα τὴν ἐν Ἀάρας μάχην πρὸς τε
 Πέρσας καὶ Μιρράνην διήνεγκαν, πεζῶν δὲ τῶν τις δορυφόρων 15
 Ἰουστινιανοῦ βασιλέως, Πέτρος ὄνομα. τοῖς μέντοι Ἰσαύροις
 Λογγίνος τε καὶ Στεφανάκιος ἐφιστήκεισαν· ἐνταῦθα δὲ καὶ Ἀρέ-
 θας αὐτοῖς ξὺν τῷ Σαρακηῶν στρατεύματι ἦλθεν. ἐπὶ τε εἰς
 Χαλκίδα πόλιν ἀφίκοντο, ἐνστρατοπεδευσάμενοι αὐτοῦ ἔμενον,
 ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐν χωρίῳ Γαββουλῶν εἶναι ἐπίθοντο, δέκα 20
 καὶ ἑκατὸν σταδίους Χαλκίδος διέχοντι. ὃ δὲ γνόντες Ἀλαμουίν-
 D δαρός τε καὶ Ἀζαρέθης τὸν τε κίνδυνον κατορρωδήσαντες ἐπί-
 προσθεν οὐκέτι ἐχώρουν, ἀλλ' ἐπ' οἴκου δὲ αὐτίκα δὴ ἀποχωρεῖν

3. τὴν Hm. τῶν P. 14. πρότερα] πρότερον Suidas s. v. διή-
 νεγκαν: sed πρότερα s. v. Ἀάρας. 20. Γαββουλῶν] γαββου-
 λῶν L. 21. σταδίους] σταδίοις L.

litudine peragrata, in Comagena repente inopinately ingressi sunt; unde nunquam Persas in Romanae ditionis terras immisisse se vel auditione vel alia quapiam ratione accepimus. Nemo non percussus fuit inopinato Barbarorum adventu: de quo factus certior Belisarius, haesit primo inops consilii; deinde statuit propere auxilium ferre. Quare cum urbes singulas idoneo praesidio communisset, ne Cabades si exercitum alterum duceret in Mesopotamiam, plane incustoditam offenderet; perrexit obviam cum reliquis copiis, quae transmissio Euphrate, ulterius celeritate maxima contenderunt. Eae constabant peditum equitumque xx. m. bis mille minimum Isauri erant. Equitatum ducebant iidem illi, qui ad Daram cum Persis et Mirrhane pugnaverunt; peditatum Petrus unus e Iustiniani Praetorianis; Isauros Longinus ac Stephanacius; advenit etiam Arethas cum Saracenis. Ubi Chalcidem pervenerunt, ibi fixerunt castra; quoniam hostem esse Gabbulis audiebant, haud longius ab urbe Chalcide cx. stadiis. Id cum audissent Alamundarus et Azarothas, eos periculi metus non modo repressit, sed impulit etiam ad maturandum redi-

ἔγνωσαν. αὐτοὶ τε γοῦν Εὐφράτην ποταμὸν ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες ὑπίσω ἀπήλαννον καὶ ὁ Ῥωμαίων στρατὸς ὀπισθεν εἶπετο. ἐν τε V 258 τῷ χώρῳ, οὗ δὴ οἱ βάρβαροι ἐς νύκτα ἐκάστην ἠύλλισοντο, αἱ Ῥωμαῖοι τῇ ἐπιγενομένῃ νυκτὶ ἔμεινον. Βελισάριος γὰρ ἐξελίτη- 5 δες ὁδὸν τινα πλείω πορεύεσθαι τὸ στρατεύμα οὐδαμῇ εἶα, ἐπεὶ οἱ οἶκ ἦν βουλομένῳ τοῖς πολεμίοις εἰς χεῖρας ἵεναι, ἀλλ' ἀπο- χρῆν ᾤετο σφίσι Πέρσας τε καὶ Ἀλαμούνδαρον ἐς γῆν τὴν Ῥω- P 53 μαιῶν ἐσβεβληκότας, εἶτα ἐνθὲνδε οὕτω δὴ ἀποκεχωρηκότας, ἀπράκτους εἰς τὰ οἰκία κομίζεσθαι. διὸ δὴ ἅπαντες αὐτῷ λά- 10 θρα ἐλοιδороῦντο, ἄρχοντές τε καὶ στρατιῶται, ἐκάκιζε μέντοι αὐτὸν ἐς ὄψιν οὐδείς.

Τελευτῶντες δὲ Πέρσαι μὲν ἐν τῇ τοῦ Εὐφράτου ἡόνι ἠύλλισαντο, ἣ δὴ πόλεως Καλλινίκου ἀντιπέρας ἐστίν. ἐνθὲνδε γὰρ διὰ χώρας πρὸς οὐδένος ἀνθρώπιον οἰκουμένης πορεύεσθαι ἐμέλ- 15 λον, οὕτω τε τῆς Ῥωμαίων γῆς ἀπυλλαγήσεσθαι. οὐ γὰρ ἔτι διεννοῦντο ἵεναι, ὥσπερ τὰ πρότερα, τῆς τοῦ ποταμοῦ ὄχθης ἐχόμενοι. Ῥωμαῖοι δὲ διανυκτερεύσαντες ἐν πόλει Σούρων ἐν- B θένδε τε ἔξαναστάντες καταλαμβάνουσι συσκευαζομένους ἤδη ἐς τὴν ἄφοδον τοὺς πολεμίους. ἑορτῇ δὲ ἡ πασχαλία ἐπέκειτο ἡμέ- 20 ρα, ἐπιγενησομένη τῇ ὑστεραία, ἣν δὴ σέβονται Χριστιανοὶ πα- σῶν μάλιστα, ἡμέρῃ τε τῇ ταύτης προτέρῃ σιτίων τε καὶ ποτοῦ ἀπεχόμενοι οὐ διημερεύειν νομομίκασι μόνον, ἀλλὰ καὶ πόρρω που νήστευσι τῶν νυκτῶν ἵεναι. τότε οὖν ἅπαντας Βελισάριος ὀργῶντας ἐπὶ τοὺς πολεμίους ὄρων, ταύτης τε ἀποστῆσαι τῆς

12. ἡόνι] ἡίόνι P. 15. ἀπυλλαγήσεσθαι] ἀπυλλαγήσεσθαι P.

tum. Itaque viam converterunt secundum Euphratem a laev^o praeterfluentem. Sequebatur exercitus Romanus, sic, ut quo in loco unquamque Barbari noctem duxerant, eodem Romani posteram agerent. Consulto enim Belisarius non sinebat longius suos progredi, quod congregari cum hoste nollet, satis esse ratus, Persas et Alamundarum spe delusa, qua ducti in Rom. imperium penetraverant, emigrare, et inanes demum redire. Quamobrem in eum omnes, Duces iuxta militesque, clam probra iactabant, nemine in os convitiari audente.

Et demum deducti Persae, ut per desertam plane regionem facturi iam iter, ac Rom. finibus excessuri essent (neque enim oram fluminis, ut prius, legere cogitabant) in ripa Euphratis e regione urbis Callinici castris positus quieverunt. Romani vero Suris, ubi noctem egerant, cum movissent, convasanti iam discessumque ornanti hosti supervenere. Instabat, die nempe celebrandum proxima, festum Paschale, quod omnium est sanctissimum Christianis, ob id solitis pridie non diem modo solidum transire sine cibo ac potu, sed ad multam etiam noctem ieiunium protrahere. Et tempore, cum Romanos in pugnam prurire animadverteret

γνώμης ἐθέλων (ταῦτα γὰρ οἱ καὶ Ἑρμογένης ἐγίνωσκεν ἄρτι ἐπὶ
 πρεσβείᾳ ἐκ βασιλείως ἤκων) τοὺς παραγενομένους ἔνγκαλέσας
 C ἅπαντας ἔλεξε τοιάδε „Ποῖ φέρεσθε, ἄνδρες Ῥωμαῖοι, ἢ τί
 πεπονθότες κίνδυνον αἰρεῖσθαι ὑμῖν αὐτοῖς οὐκ ἀναγκαῖον βου-
 λένεσθε; μίαν εἶναι νίκην ἀκίβδηλον οἰόνται ἄνθρωποι τὸ μηδὲν 5
 δεινὸν πρὸς τῶν πολεμίων παθεῖν, ὅπερ ἡμῖν ἔν γε τῷ παρόντι
 δέδωκεν ἢ τε τύχη καὶ ἡμῶν τὸ καταπλήξαν τὸν στρατὸν τῶν
 ἐναντίων δέος. οὐκοῦν ἢ ἀπόνασθαι τῶν παρόντων ἀγαθῶν ἡμει-
 νον ἢ παρελθόντα ταῦτα ζητεῖν. Πέρσαι γὰρ πολλαῖς μὲν ἐλπίσιν
 ἡγμένοι ἐπὶ Ῥωμαίους ἰστράτευσαν, πάντων δὲ τανῶν ἐκπεπτω- 10
 κότες ἐς φυγὴν ὤρμηται. ὥστε ἦν οὐχ ἐκόντας αὐτοὺς μετα-
 βάλλεσθαι μὲν τῆς ἐς τὴν ὑπαγωγὴν γνώμης, ἐς χεῖρας δὲ εἶναι
 ἡμῖν αὐτοῖς ἀναγκάσωμεν, νενικηκότες μὲν πλέον τὸ παρᾶπαν
 D οὐδὲν ἔχομεν. τί γὰρ ἂν τις τὸν γε φεύγοντα τρέποι; σφαλέντες
 δὲ ἴσως τῆς τε ὑπαρχούσης στερησόμεθα νίκης, οὐ πρὸς τῶν πο- 15
 λεμίων ἀφαιρεθέντες, ἀλλ' αὐτοὶ ταύτην προέμενοι, καὶ τῇ βα-
 σιλείῳ γῆ τὸ τοῖς πολεμοῖς ἐκκεῖσθαι, τῶν ἀμνησμένων χωρὶς,
 τὸ λοιπὸν δώσομεν. καίτοι καὶ τοῦτο ἐνθυμείσθαι ὑμᾶς ἔξιον,
 ὡς τῶν ἀναγκαίων, οὐ τῶν αὐθαιρέτων, ξυναίρεσθαι ὁ θεὸς αἰ
 τοῖς ἀνθρώποις φιλεῖ. χωρὶς δὲ τούτων τοῖς μὲν οὐκ ἔχουσιν 20
 ὅπη ἂν τραπέιεν ἀνδραγαθῆσθαι οὐχ ἔκουσίοις ξυμβήσεται, ἡμῖν
 δὲ πολλὰ τὰ ἐναντιώματα εἰς τὴν ξυμβολὴν τετύχηκεν εἶναι.

17. ἐκκεῖσθαι H. ἐγκείσθαι HmP. ἐκείσθαι L. 22. „ξυμβολήν] Vocabulum hoc substitui in locum ξυμβουλήν.“ MALT.

Belisarius, eosque a proposito avocare vellet, de sententia Hermogenis, qui recens ab Augusto Legatus venerat, convocatis quotquot aderant, sic verba fecit. Quo, Romani, quo ruitis? aut quacnam vis mentibus vestris incidit, ut praelii discrimen adcatu minime necessarium? Nemo est quin si hostis recedat innocuus, id purae victoriae loco ponat: quod certe nobis fortuna iam tribuit et incussus Barbarico exercitui terror. Satius profecto est bonis frui praesentibus, quam in absentia se intendere. Perseus quidem spes multae ad hanc in Romanos expeditionem induxerant: at nunc de omnibus deieci fugam praecipitant: Itaque si illos cogamus abii-cere cogitationem reditus, et invitos ad praelium retrahamus, nihil amplius quam quod adest habebimus, ac luserimus operam: quorsum enim fugientem quis fuget? Quod si nobis res male cesserit; quam tenemus, amittemus victoriam, non hostili vi nobis extortam, sed e manibus proiectam ultro; itaque Caesaris provincias, sublato omni praesidio, insolentiae victorias obnoxias relinquemus. Et vero cogitare vos id par est, non item in susceptis sponte periculis, ut in necessariis solere Deum opitulari. Ad haec, praecelso omni effugio, cogit hostem desperatio rem strenue gerere: nos autem nulla quominus pugnam capessamus impediunt. Exhausti

πέξῃ τε γὰρ βαδίζοντες πολλοὶ ἤκουσι καὶ νῆστες ἅπαντες τυχά- Η 80
νομεν ὄντες. ἀφήμι γὰρ λέγειν ὡς τινες οὐπω καὶ νῦν ἄρρισι.“
Βελισάριος μὲν τοσαῦτα εἶπεν.

Ὁ δὲ στρατὸς εἰς αὐτὸν ὑβρίζων οὐ σιγῇ τινι οὐδὲ ἐν παρ-
5 βίστιῳ, ἀλλ' αὐτῷ ἐς ὕψιν ζῆν κραυγῇ ἤκοντες μαλθακὸν τε καὶ P 54
τῆς προθυμίας διαλύτην ἐκάλουν, ὃ δὴ καὶ τῶν ἀρχόντων τινὲς
ζῆν τοῖς στρατιώταις ἡμάρτανον, ταύτῃ τὸ εὐτολμον ἐνδεικνίμε-
νοι. καὶ αὐτῶν τῷ ἀναισχύντῳ καταπλαγεὶς Βελισάριος ἀντι-
στρέψας τὴν παραίνεσιν ἐγκελευομένῳ τε ἤδη ἐπὶ τοὺς πολέμους
10 ἐβίκει καὶ διατάσσοντι ἐς παράταξιν, ἔφασκε τε ὡς οὐκ εἶδείη μὲν
αὐτῶν τὴν ἐς τὸ μάχεσθαι προθυμίαν τὰ πρότερα, νῦν δὲ θυρ-
σεῖν τε καὶ ζῆν ἐλπίδι τῇ ἀμείνονι ἐπὶ τοὺς πολέμους ἵνα. καὶ
τὴν φάλαγγα μετωπηδὸν ποιησάμενος διέταξεν ὧδε. ἐς κέρας
15 ἐς δὲ τὸ δεξιὸν, ἧ δὴ ὁ χῶρος ἀνάτης ἦν, Ἀράθην τε καὶ τοὺς B
ζῆν αὐτῷ Σαρακηνοὺς ἅπαντας, αὐτὸς δὲ ζῆν τοῖς ἵππεσιν κατὰ
μέσον εἰστήκει. οὕτω μὲν Ῥωμαῖοι ἐτάξαντο. Ἀζαρέθης δὲ ἐπεὶ
ζυγιόντας εἰς παράταξιν τοὺς πολέμους εἶδε, τοιαύδε παρεκελεύ- V 259
σατο „ Πέρσας μὲν ὄντας ἑμᾶς μὴ οὐχὶ τοῦ βίου τὴν ἀρετὴν
20 ἀνταλλάξασθαι, ἣν τις αἴρεσιν ἀμφοῖν διδοίη, οὐδέ τις ἂν ἀντί-
ποι. ἐγὼ δὲ φημι οὐδ' ἂν βουλομένοις ἐρ' ἔμην εἶναι τούτοις
ποιεῖσθαι τὴν αἴρεσιν. οἷς μὲν γὰρ ἔξὸν διαφρογῶσι τὸν κίνδυνον
ζῆν τῇ ἀτιμίᾳ βιοῦν, οὐδὲν, ἣν γε βούλοιντο, ἀπεικὸς ἀντὶ τῶν

4. τινὲς om. Suidas s. v. ἐν παραβύσταφ. 17. Ἀζαρέθης] ἀζαρέ-
θης L. 20. ἀνταλλάξασθαι] ἀνταλλάξασθαι L.

omnes incunio nimis, multi etiam confecta pedibus via; ut omnittam quod
copiarum pars nondum adest. Haec Belisarius.

At exercitus non iam mussitando nec latenter in eum contumelias
intorquebat; sed coram vociferans appellabat ignavum, et ab ipso mili-
tarem ardorem extingui querebatur. Id cum militibus Duces nonnulli
generositate ostentatione peccarunt. Quorum impudentia percussus Beli-
sarius, versa in contrariam sententiam oratione, iam in hostem incitantē
et aciem instruenti similis, dicitabat haud sibi cognitam prius ipsorum
ad pugnandum alacritatem; nunc se meliori animo ac spe in adversarios
vadere. Interim aciem obiecit hostibus, in hunc modum dispositam. In
sinistro cornu propter fluvium peditatum locavit; in dextero Arethan cum
Saracenis, ubi locus acclivis erat; ipse in medio constitit cum equitatu.
Eam habebat formam acies Romana, quam instrui ut vidit Azarethes,
suos his fere verbis hortatus est. *Illud quidem nemo negaverit, vos,
cum sitis Persae, nunquam optaturos vitam prae bellicae virtutis laude, si
quis vobis optionem utriusque permiserit. Ego vero aio nunc eam vobis,
ut maxime velletis, non dari. Eos certe, quibus integrum est retinere
turpiter vitam detractando praelium, haud plane absurdum fuerit prae ho-*

βελτίστων ἔλσθαι τὰ ἥδιστα, οἷς δὲ τὸ θνήσκειν ἐπάναγκες, ἢ
 C ἔξιν τῇ ἐκκλησίᾳ πρὸς τῶν πολεμίων, ἢ πρὸς τοῦ κρατοῦντος ἐς τὴν
 κόλασιν αἰσχροῦς ἀγομένους, πολλὴ ἄνοια μὴ πρὸ τῶν αἰσχίστων
 ἔλσθαι τὰ χρείσσω. ὅτε τοίνυν ταῦτα οὕτως ἔχει, προσήκειν
 ὑμᾶς ἅπαντας οἶμαι μὴ τοὺς πολεμίους μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸν δε-5
 σπότην τὸν ὑμέτερον ἐν νῶ ἔχοντας οὕτως ἐς μάχην τήνδε καθί-
 στασθαι.“

Τοσαῦτα καὶ Ἀζαρέθης παρακελευσόμενος ἀντίξουν τοῖς
 ἐναντιοῖς τὴν φάλαγγα ἔστησε, Πέρσας μὲν τὰ ἐν δεξιᾷ ἔχοντας,
 Σαρακηνοὺς δὲ τὰ ἐνώνυμα. καὶ αὐτίκα μὲν ἐς χεῖρας ἀμφοτέ- 10
 ροι ἦλθον. ἦν δὲ ἡ μάχη καρτερὰ μάλιστα. τὴν τε γὰρ τοξεί-
 ματα ἐκατέρωθεν συχνὰ ἐπὶ πλεῖστον βαλλόμενα φόνον ἀμφοτέ-
 7 D ρων πολὺν ἐποίει καὶ τινες ἐν μεταχειμῖφ γινόμενοι ἔργα ἐς ἀλλή-
 λους ἐπεδείκνυντο ἀρετῆς ἄξια, μᾶλλον δὲ Πέρσαι ἐκ τῶν τοξευ-
 μάτων πολλοὶ ἔθνησκον. τὰ μὲν γὰρ αὐτῶν βέλη συχνότερα μὲν 15
 ἀτεχνῶς ἐπήει, ἐπεὶ Πέρσαι τοξόται σχεδόν τί εἰσιν ἅπαντες καὶ
 πολὺ θᾶσσον ἢ ἄλλοι ξύμπαντες ἄνθρωποι ποιεῖσθαι τὰς βολὰς
 ἐκδιδάσκονται. ἐκ δὲ τόξων μαλθακῶν τε καὶ οὐ λίαν ἐντεταμέ-
 νων βαλλόμενα θώρακι ἴσως ἢ κράνει ἢ καὶ ἀσπίδι ἐντυχόντα Ῥω-
 20 μαιῶν ἀνδρὸς ἀπεκαυλίετό τε καὶ λυπεῖν τὸν προσπίπτοντα οὐ-
 δαμῆ εἶχε. Ῥωμαίων δὲ τὰ τοξεύματα βραδύτερα μὲν ἐς αἶ-
 ἔστιν, ἅτε δὴ ἐκ τόξων σκληρῶν τε ὑπεράγαν καὶ δεινῶς ἐντετα-
 μένων βαλλόμενα, προσθείη δὲ ἄν τις καὶ πρὸς ἀνδρῶν ἰσχυρο-

16. ἐπήει Maltretus, qui ἦει ex Reg. affert. ἐποίει P. 18. ἐκ-
 διδάσκονται A. ἐκδιδάσκοντες P. 21. τὰ τοξεύματα] τὰ τε το-
 ξεύματα A.

*nesto dulce amplecti, si quidem ita voluntas ferat. At quos circumstat
 mortis necessitas, vel pulchrae per vulnera, cum hoste dimicando, vel foe-
 dae per supplicia adcundae, victorem sequendo; nae stultissimi si fecerint,
 si honestis turpia praecoptarint. Quae cum ita sint, vestras esse partes
 sentio, non ob oculos modo hostem, sed vestrum etiam in animis habere
 Dominum, itaque in hanc pugnam incumbere.*

Hac usus hortatione Azarethes, aciem hosti opposuit, obtinentibus
 Persis dexteram, laevam Saracenis. Mox ad manus utrinque ventum,
 et quidem fortissime. Denso hinc inde sagittarum ingruente nimbo, haud
 sine mutus nec levi caede, nonnulli in campum inter acies relictum pro-
 gressi, generosa inter se facinora ediderunt. E Persis plures interibant
 sagittis icti: quae licet ab illis crebriores venirent, quoniam Persae fere
 omnes sagittarii sunt, eaque in arte expeditissimi mortalium omnium; ta-
 men eorum Sagittae, lorica Romani militis, vel forte galea aut scuto re-
 tusae dissilliebant, nec virum poterant obvium violare, quia mollibus ne-
 que adeo contentis arcubus impellebantur. Quas vero Romani mittant,
 tardius eae quidem ex arcubus, quippe rigidis intentissimeque adductis,

τέρων πολλῶ ἔτι μᾶλλον ἢ οἱ Πέρσαι, οἷς ἂν ἐντύχοιεν, ἐπιετώσ
σίνονται, ἔπλου οἰθενὸς ἐμποδῶν αὐτῶν γινομένου τῇ ῥύμη.
ἤδη μὲν σὺν τῆς ἡμέρας αἱ δύο παρφήκεσαν μοῖραι, καὶ ἡ μάχη P 55
ἔτι ἀγγώματος ἦν. τότε δὲ ξυμφρονήσαντες, ὅσοι δὲ ἄριστοι
B ἐν τῷ Περσῶν στρατεύματι ἦσαν, ἐσήλαντον ἐς τῶν πολεμίων τὸ
δεξιὸν κέρασ, οὗ δὴ Ἀρέθας τε καὶ οἱ Σαρακηνοὶ ἐτετάχατο. οἱ
δὲ οὕτω τὴν φάλαγγα διαλύσαντες δίχα ἐγένοντο, ὥστε καὶ δόξαν
ἀπήνεγκαν ὅτι δὴ Πέρσαις τὰ Ῥωμαίων πρόγματα προῦδοσαν.
τοὺς γὰρ ἐπιόντας οὐχ ὑποστάντες αὐτίκα ἐς φυγὴν ἄπαντες ὠρ-
10 μμητο. οἱ γοῦν Πέρσαι διαρρήξαντες οὕτω τὴν τῶν ἐναντίων
παράταξιν κατὰ νότου ἐθῆς τῆς Ῥωμαίων ἵππου ἐγένοντο. Ῥω-
μαῖοι δὲ κεκμηκότες ἤδη τῇ τε ὁδῷ καὶ τῷ πόνῳ τῆς μάχης νή-
σταις τε ἄπαντες ἐς τόδε τῆς ἡμέρας ὄντες, καὶ πρὸς τῶν πολε- B
μίων ἐκατέρωθεν ἐνοχλούμενοι, οὐκέτι ἀντίεχον, ἀλλ' οἱ μὲν
15 πολλοὶ φεύγοντες ἀνὰ κράτος ἐς τοῦ ποταμοῦ τὰς νήσους ὄγγα-
στά που οὔσας ἐχώρησαν, τινὲς δὲ καὶ αὐτοῦ μένοντες ἔργα
θανμαστά τε καὶ λόγου πολλοῦ ἄξια τοὺς πολεμίους ἐργάσαντο,
ἐν τοῖς καὶ Ἀσκῶν ἦν. ὅς δὴ πολλοὺς μὲν κτείνας τῶν ἐν Πέρ-
σαις δοκίμων, κρουρηθεῖς δὲ κατὰ βραχὺ μόλις ἔπεισε, λόγον
20 αὐτοῦ τοῖς πολεμίοις ἀπολιπὼν, καὶ σὺν αὐτῷ ἄλλοι ὀκτακόσιοι H 81
ἄνδρες ἀγαθοὶ γενόμενοι ἐν τῷ πόνῳ τεύτῳ ἀπέθανον, οἳ τε
Ἰσαυροὶ ξὺν τοῖς ἄρχουσι σχεδὸν ἄπαντες, οὐδὲ ὄπλα ἀνταίρειν

2. σίνονται A. γίνονται P. concidunt RV. *ibid.* ἔπλου A.
ἔπλου P. armatura RV. 3. αἱ δύο παρφήκεσαν μοῖραι] Ex
Homero II. κ, 252. παρφήκεν δὲ πλῆν τῶς τῶν δυο μοιράων.
18. τοῖς L. οἷς P. 20. αὐτοῦ] αὐτοῦ P.

excut: sed accedente impressione, quam ipsis dant viri multo Persis
robustiores, quos offendunt configunt facile, cum nihil earum impetum
frangat. Iam partes diei duae elapsae erant, et Marte adhuc pugnabatur
incipiti, quando Persarum fortissimi uno animo invecti sunt in dex-
terum cornu hostium, ubi stabat Arethas cum Saracenis: qui solutis or-
dinibus, ita se ab acie abiecerunt, ut opinionem praebuerint proditae
Persis Romanae rei. Nam invadentibus minime repugnantes, statim
omnes in fugam se coniecerunt. Ita districta acie, mox a tergo Persae
equitatum occupant. Hi fractis tum viae tum praelii labore viribus, cum
et nihil dum cibi quisquam eo die gustasset, lacescentibus utrinque hosti-
bus haud diutius resisterunt; at plerique effuso cursu fugientes, ad amnis
insulas evaserunt proximae: dum quidam in campo stantes facinora pa-
trabant admiratione et laude digna singulari. Inter quos Ascan, confectis
manu sua e Persarum flore quamplurimis paulatim in frusta concisus,
vix tandem occidit, relicta hostibus clara sui memoria. Cum ipso
occubuerunt viri in hoc certamine strenui duodecim. et suis cum Ducibus
Isauri prope omnes, qui in hostem arma ne tollere quidem ausi sunt.

τοῖς πολεμίοις τολμήσαντες. ἀπειρία γὰρ τοῦ ἔργου τούτου πολλῆ
C εἶχοντο, ἐπεὶ ἄρτι τῆς γεωργίας ἀφήμενοι ἐς κίνδυνον πόλεμον κα-
 τέστησαν, ἀγνώστα σφίσι τὰ πρότερα ὄντα, καίτοι μάλιστα πάν-
 των αὐτοὶ ἔναγχος ἐς τὴν μάχην ἀγνοία πόλεμον ὀργῶντες, Βελι-
 σαρῖω τότε τὴν δειλίαν ἀνειδίζον. οὐ μὴν οὐδὲ Ἷσαυροὶ ἀπαν-
 5 τες, ἀλλὰ Λυκάονες οἱ πλείστοι ἦσαν.

Βελισάριος δὲ ξὺν ὀλίγοις τισὶν ἐνταῦθα μένας, ἕως μὲν
 τοὺς ἀμφὶ τὸν Ἀσκᾶν ἀντέχοντας ἑώρα καὶ αὐτὸς ξὺν τοῖς πα-
 ρούσοι τοὺς πολεμίους ἡμύνατο. ἐπεὶ δὲ αὐτῶν οἱ μὲν ἔπεισον, οἱ
 δὲ ὄπη ἐδέξαντο ἐς φυγὴν ὤρμηστο, τότε δὴ καὶ αὐτὸς ξὺν τοῖς **10**
 ἐπομένοις φρυγῶν ἐς τῶν πεζῶν τὴν φάλαγγα ἤλθεν, οἱ ξὺν τῷ
D Πέτρῳ ἔτι ἐμάχοντο, οὐ πολλοὶ ὄντες, ἐπεὶ καὶ αὐτῶν ἔτιχον
 φεύγοντες οἱ πλείστοι. ἐνθα δὴ αὐτὸς τε τὸν ἵππον ἀφῆκε καὶ
 πάντας ταυτὸ ὀρεῖν τοὺς ἐπομένους ἐκέλευε, πεζοὺς ξὺν τοῖς ἄλ-
V **250** λοις τοὺς ἐπιόντας ἀμύνασθαι. Περσῶν δὲ ἕσοι τοῖς φεύγουσιν **15**
 εἶποντο, δι' ὀλίγον τὴν δίωξιν ποιησάμενοι εὐθὺς ἐπανῆκον, ἕς
 τε τοὺς πεζοὺς καὶ Βελισάριον ξὺν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ὤρμηστο.
 οἱ δὲ τὰ νῶτα ἐς τὸν ποταμὸν τρέψαντες, ὅπως μὴ τις αὐτοῖς
 πρὸς τῶν πολεμίων κύκλωσις γένοιτο, ἐκ τῶν παρόντων τοὺς
 ἐπιόντας ἡμύνοντο. αὐθὺς τε ἡ μάχη καρτερῶς γέγονε, καίπερ **20**
 οὐκ ἔξ ἀντιπάλου τῆς δυνάμεως οὐσα. πεζοὶ τε γὰρ καὶ λίαν
 ὀλίγοι πρὸς ξύμπασαν ἐμάχοντο τὴν Περσῶν ἵππον. οὐ μέντοι
 αὐτοὺς οἱ πολέμιοι οὔτε τρέπεσθαι οὔτε ἄλλως βιάεσθαι εἶχον.
P **56** ἐν χροῦ τε γὰρ ἀλλήλοισ ἐς ὀλίγον αἰεὶ ξυναγόμενοι καὶ ὡς ἰσχυρο-

Cum enim ab agricultura iam recens ad ignota sibi belli discrimina trans-
 iissent, imperitia districti haerebant; quamvis ipsi omnium maxime pug-
 nandi libidine abrepti modo, timiditatem Belisario exprobraverant: ne-
 que omnes erant Isauri, sed Lycaones plerique.

Belisarius vero, qui parva succinctus manu loco non cesserat, quam-
 diu restare vidit Ascanis turmam, tandem et ipse cum sua hostem repu-
 lit. Verum ubi illi partim ceciderunt, partim quo fortuna tulit fugerunt,
 tum ipse quoque cessit cum suis, seque recepit ad pedites, qui quamvis
 exiguo numero (iam enim plurimi dilapsi erant) cum Petro adhuc prae-
 lium sustinebant. Hic ille dimisso equo, idem omnes, qui ipsum seque-
 bantur, ut facerent, et ad pedes degressi hostem coniuncte arcerent im-
 peravit. Quicunque instabant fugientibus Persae, haud longe provec-
 tati, rediere statim, et cum reliquo exercitu in pedites ac Belisarium irru-
 erunt. Tum illi, ne circumveniantur, terga amni obvertere, et quantum
 e re nata fieri potest ad propulsandum aggressorem conniti. Ardore
 quidem summo instauratur certamen; sed iniquis viribus. Nam pedites,
 iique oppido pauci contra universum Persarum equitatum pugnabant.
 Eorum tamen aciem nec inclinare hostis, nec perumpere valuit. In ar-

τατα ταῖς ἄσπίσι φραξόμενοι ἔβαλλον μᾶλλον ἐς τοὺς Πέρσας ἐπιτηδείως ἢ αὐτοὶ πρὸς ἐκείνων ἐβάλλοντο. πολλάκις δὲ ἀπειπόντες οἱ βάρβαροι ἐπ' αὐτοὺς ἤλαυνον, ξυνταράζοντές τε καὶ διαλύσοντες τὴν παράταξιν, ἀλλ' ἄπρακτοι ἐνθῆνδε ὀπίσω αὐθις 5 ἀπήλαυνον. οἱ γὰρ ἵπποι αὐτοῖς τῶ τῶν ἀσπίδων πατάγῃ ἀχθόμενοι ἀνεχαιτίζοντό τε καὶ ἐς ταραχὴν ζῆν τοῖς ἐπιβάταις καθίσταντο. διαγεγόνασί τε οὕτως ἑκάτεροι, ἕως ἐγγύονε τῆς ἡμέρας ὄψε. νυκτὸς ἤδη ἐπιλαβούσης Πέρσαι μὲν ἐς τὸ στρατοπέδον ἀνεχώρησαν, Βελισάριος δὲ ὀκτάδος ἐπιτυχῶν ζῆν ἄλλοις τι- 10 σὶν ἐς τοῦ ποταμοῦ τὴν νῆσον κατήρην, οὗ δὴ καὶ οἱ ἄλλοι Ῥωμαῖοι νηχόμενοι ἤλθον. τῇ δὲ ὑστεραία Ῥωμαῖοι μὲν ὀκτάδων Βσφίσι ἐκ Καλλινίκου πόλεως παραγενομένων πολλῶν ἐς αὐτὴν ἐκομίσθησαν, Πέρσαι δὲ τοὺς νεκροὺς ἐσκυλευκότες ἐπ' οἴκου ἅπαντες ἀνεχώρησαν. οὐ μὴν τοὺς σφετέρους νεκροὺς τῶν πο- 15 λεμίων ἐλάσσους εἶδον.

Ἀζαρέθης δὲ, ἐπεὶ ζῆν τῶ στρατῷ ἐς Πέρσας ἀφίκετο, καίπερ ἐν τῇ μάχῃ ἐθήμερήσας, ἀχαρίστου Καβάδου μάλιστα ἔτυχεν ἐξ αἰτίας τοιαύδε. νόμιος ἐστὶ Πέρσαις, ἥνικα ἐπὶ τῶν πολεμίων τινὲς στρατεύεσθαι μέλλουσι, τὸν μὲν βασιλεῖα ἐπὶ θρό- 20 νου τοῦ βασιλείου καθῆσθαι, κοφίνους δὲ οἱ πολλοὺς ἐνταυθά πη εἶναι, καὶ παρῆναι μὲν τὸν στρατηγὸν, ὅς δὴ τῶ στρατῷ C ἐπὶ τοὺς ἐναντίους ἐξηγήσεσθαι ἐπίδοξός ἐστι, παρῆναι δὲ τὸ στράτευμα τοῦτο ἐς τοῦ βασιλείου τὴν ὕψιν κατ' ἄνδρα ἕνα, καὶ αὐτῶν ἕκαστον βέλος ἐν ἐς τὰς τάρκας ῥίπτειν, μετὰ δὲ αὐτὰς

ctum quippe cuneum sese coegerant, haerebatque viro vir, ac praecentis validissime clypeis muniti, aptius ictus dabant quam acciperent. Fracti Barbari resumptis saepe animis equos omni impetu in illum globum, ut perturbarent ipsum atque disilicerent, admiserunt: sed irriti toties retro cedere compulsi sunt. Scutorum enim crepitus impatientes equi, reticantes efferebant sese, et cum sessoribus turbabantur. Ea utrinque pertinacia duratum est ad vesperum; interventu demum noctis dirempta pugna in castra Persae concesserunt: Belisarius navigium vectorium nactus in insulam fluvii, quo caeteri enataverant, appulit. Postera die Romani missis Callinico onerariis, in eam urbem delati sunt: Persae domum remearunt, spoliatis prius mortuis, in quibus sane non minorem suorum quam hostium numerum invenerunt.

In Persidem reversus Azarethes cum exercitu, re quamvis in praelio feliciter gesta, Cabadem expertus est ingrattissimum, istam ob causam. Est in more positum apud Persas ut in expeditionis procluctu, regali solio Rex considat, multis prope dispositis cophinis, atque astante Duce, cui belli imperium destinatur. Sub Regis oculos praetererunt milites singuli, ac sagittam facit quisque unam in corbes, qui deinde sigillo regio obsignati servantur. Post reditum ab expeditione singuli sin-

μὲν τῇ βασιλέως σφραγίδι κατασημασμένας φυλάσσεισθαι, ἐπειδὴν δὲ ἐς Πέρσας ἐπανίωι τὸ στράτευμα τοῦτο, τῶν στρατιωτῶν ἕκαστον ἐκ τῶν ἀρχόντων ἐν ἀφαιρέσθαι βέλος. ἀριθμοῦντες οὖν τῶν βελῶν ὅσα πρὸς τῶν ἀνδρῶν οὐκ ἀνήρηται, οἷς ἐπίκειται ἡ τιμὴ αὕτη, ἀγγέλλουσι τῷ βασιλεῖ τὸ πλήθος τῶν οὐκ ἐπανη-5 κόντων στρατιωτῶν, ταύτη τε ὅσοι ἐν τῷ πολέμῳ τετελευτήκασιν ἐνδηλοὶ γίνονται. οὕτω μὲν οὖν Πέρσας ὁ νόμος ἐκ παλαιοῦ

D ἔχει. ἐπεὶ δὲ Ἀζαρέθης ἐς ὕψιν τῷ βασιλεῖ ἦλθεν, ἀνεπνυθάνετο αὐτοῦ ὁ Καβάρδης εἴ τι χωρίον παραστησάμενος Ῥωμαϊκὸν ἦκοι, ἐπεὶ ζῆν τῷ Ἀλαμουνδάρῳ ὡς Ἀντιόχειαν καταστρεφόμε-10 νος ἐπὶ Ῥωμαίους στρατεύσειεν. ὁ δὲ Ἀζαρέθης χωρίων μὲν ἐλεῖν οὐδὲν ἔφασκε, Ῥωμαίους δὲ καὶ Βελισάριον μάχῃ νενικηκέ- ναι. Καβάρδης μὲν οὖν παρίεναι τὸ ζῆν τῷ Ἀζαρέθῃ ἐκέλευε στράτευμα, ἐκ τε τῶν ταρπῶν βέλος ἕκαστος ἀνηρεῖτο ἡμερ εἰώ-θει. πολλῶν δὲ ἀπολελειμμένων βελῶν ὠνειδίξετο τῷ Ἀζαρέθῃ 15 ὁ βασιλεὺς τὴν νίκην καὶ ἐν τοῖς ἀτιμοτάτοις τὸ λοιπὸν εἶχε. τὰ μὲν οὖν τῆς νίκης ἐς τοῦτο ἐτελεύτα τῷ Ἀζαρέθῃ.

P 57
V 261

ἰθ'. Ἐννοία δὲ τότε Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ γέγονεν Αἰθιο- πᾶς τε καὶ Ὀμηρίτας ἐπὶ τῷ Περσῶν πονηρῷ ἐταιρίσασθαι. ὅπη δὲ τῆς γῆς οἱ ἄνθρωποι οἶδε ὤκηται καὶ καθ' ὅ τι αὐτοὺς Ῥω-20 μαίοις ζυνοῖσεν βασιλεὺς ἤλπισεν, ἐρῶν ἔρχομαι. τὰ Παλαιστίνης ὄρια πρὸς ἀνίσχοντα ἤλιον ἐς θάλασσαν τὴν ἐρυθρὰν καλουμένην διώκηται. αὕτη δὲ ἡ θάλασσα ἐξ Ἰνδῶν ἀρχομένη

11. χωρίων] χωρίον L. 19. πονηρῷ] „πονήρῳ Reg.“ MALT.

gulas e corribus sagittas extrahunt: tum recensio praepositi, ex earum, quae eductae non sunt, subductione numerum colligentes militum, qui non redierint, Regi significant, atque ita quot desiderati in bello sint planum fit. Is est perantiquus Persarum mos. Cabades autem, ubi comparuit Azarethes, ex eo quaesivit, urbemne aliquam dittonis Romanae adiunxisset suae? quandoquidem cum Alamundare exercitum in Romanos duxisset, Antiochia potiturum se polliceas. Cui Azarethes, nullam quidem a se captam urbem; sed Romanos ac Belisarium acie fuses victosque respondit. Procedere tum porro Cabades cum Azarethe copias iubet: sagittam quisque e cophinis de more eripit: cumque residuae perplures essent victoria Azarethi exprobrata, eum Rex posthac habuit inter despiciatissimos maximeque ignobiles. Huc demum Azarethi victoria par-
ta recidit.

19. Eadem tempestate Iustiniano Aug. venit in mentem societatem cum Aethiopicis et Homeritis pangere in Persarum perniciem. Quae gentes ubi terrarum degant, quidque inde commodi in Romanos reditum speraret, declarare aggredior. Exortivi Palaestinae fines pertinent ad mare Rubrum, quod ab India quidem incipit; in ea vero Roma-

ἐνταῦθα τελευτᾷ τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς. καὶ πόλις Ἀλλὰς καλου-
 μένη πρὸς τῇ ταύτης ἤνοι ἑστίν, ἔνθα ἡ θάλασσα, ὥσπερ μοι εἴ-
 ρηται, ἀπολήγουσα πορθμός τις ἐς ἄγαν στενὸς γίνεται, καὶ ἀ- B
 τὸν ἐνθέρδε ἐσπλέοντι ἐν δεξιᾷ μὲν ὄρη τὰ Αἰγυπτίων πρὸς νό-
 5 τον ἄνεμον τετραμμένα ἑστίν, ἐπὶ θύτερα δὲ χώρα ἔρημος ἀν-
 θρώπων ἐπὶ πλείστον δέηκει πρὸς βορρᾶν ἄνεμον, ἢ τε γῆ αὕτη
 τῷ ἐσπλέοντι ἐκατέρωθεν ὄρατῆ γίνεται, μέχρι ἐς τὴν Ἰωτάβην
 καλουμένην νῆσον, Ἀλλὰ πόλιως σταδίους οὐχ ἤσσαν ἢ χιλίους
 διέχουσαν. ἔνθα Ἑβραῖοι αὐτόνομοι μὲν ἐκ παλαιοῦ ἦκοντο,
 10 ἐπὶ τούτου δὲ Ἰουστινιανοῦ βασιλεύοντος κατήκοι Ῥωμαίων γε-
 γήνηται. πηλαγὸς δὲ τὸ ἐνθέρδε μέγα ἐκδέχεται. καὶ γῆν μὲν
 τὴν ἐν δεξιᾷ οἱ ταύτῃ ἐσπλέοντες οὐκέτι ὀρώσιν, ἐς μέντοι τὴν C
 εὐώνυμον νυκτὸς ἀεὶ ἐπιγινόμενης ὀρμίζονται. ἐν σκοτέρῳ γὰρ
 ναυτῖλλεσθαι ἐν ταύτῃ δὴ τῇ θαλάσῃ ἀδύνατά ἑστίν, ἐπεὶ βρά-
 15 χους αὐτὴν ἔμπλεων ἐπὶ πλείστον ξυμβαίνει εἶναι. ὄρμοι δὲ εἰσιν
 ἐνταῦθα πολλοὶ οὐ χειροῖν ἀνθρώπων, ἀλλὰ τῇ φύσει τῶν χωρίων
 πεποιημένοι, καὶ ἅπ' αὐτοῦ τοῖς πλέουσιν οὐ χαλεπὸν ἑστίν ὑπὲρ
 παρατύχοι ὀρμίζεσθαι.

Ταύτην δὴ τὴν ἤνου εὐθὺς μὲν ὄρους τοὺς Παλαιστίνης
 20 ὑπερβάντι Σαρακηνοὶ ἔχουσιν, οἳ ἐν τῷ φοινικῶν ἐκ παλαιοῦ
 ἴδρονται. ἔστι δὲ ὁ φοινικῶν ἐν τῇ μεσογείᾳ ἐς χώραν κατατε-
 λων πολλήν, ἔνθα δὴ τὸ παράπαν ἄλλο οὐδὲν ὄτι μὴ φοινικίς D

2. ἤνοι] ἠῖνοι P et pariter p. 99, 19. 100, 16. 101, 4. 8. Ἀλλὰ]
 „Ἀλλὰς Reg.“ MALT. 15. ἔμπλεων] ἔμπλεων H.

nae ditionis ora terminatur. Est littori urbs apposita, nomine Aillas; ubi mare, sicut modo dicebam, desinens, in sinum arcatur angustissimum: quem qui intrant ex illa parte, a dextra habent Aegypti montes præcurrentes Meridiem versus, a laeva solitudinem, quae ad Septentrionem longissime patet. Porro introrsum vectis apparet utrinque tellus, donec pervenerint ad insulam Iotaben stadiis haud minus mille ab urbe Ailla dissitam: cuius incolae Hebraei, cum sui iam inde olim iuris fuissent, Iustiniani principatu Romanum iugum acceperunt. Vastum deinde pelagus; sic, ut iam amplius terram a dextra non videant, qui ulterius provehantur, quibus et mos est appetente nocte ad oram sinistram applicare. Neque enim potest Mare illud navigari tenebris, propter breviam, quae in eo sunt plurima. At idem non humana industria, sed locorum natura pertuosum est, ut ea re facile sit appellere, quocumque sors tulerit.

Hoc littus, continuo post Palaestinae fines, obtinent Saraceni, veteres incolae Palmeti, quod in regione mediterranea longe ac late diffusum est, neque aliud quidquam nisi palmas progignit. Id princeps Sa-

φύονται μόνοι. τοῦτον τὸν φοινικῶνα βασιλεῖ Ἰουστινιανῷ Ἀβο-
 χάραγος ἐχαρίσατο, ὃ τῶν ἐκείνη Σαρακηνῶν ἄρχων, καὶ αὐ-
 τὸν βασιλεὺς φύλαρχον τῶν ἐν Παλαιστίνῃ Σαρακηνῶν κατεστή-
 σατο. ἀδῆωτόν τε τὴν χώραν διεφύλαξε τὸν ἅπαντα χρόνον, ἐπεὶ
 P 58 τοῖς τε ἀρχομένοις βαρβάροις καὶ οὐδὲν τι ἤσσουν τοῖς πολεμίοις 5
 φοβερός τε αἰεὶ Ἀβοχάραγος ἔδοξεν εἶναι καὶ διαφερόντως δραστή-
 ριος. τῷ μὲν οὖν λόγῳ τὸν φοινικῶνα βασιλεὺς ἔχει, μετεῖναι
 δὲ αὐτῷ τῶν ταύτη χωρίων οὐδ' ὀπωστιοῦν δυνατὰ ἐστὶ. γῆ τε
 γὰρ ἀνθρώπων παντελῶς ἔρημος καὶ ἀτεχνῶς ἄνθρωπος ἐν μέσῳ
 οὔσα ἐς δέκα ἡμερῶν ὄδον διήκει, καὶ αὐτὸς λόγον ὄτουσιν ἄξιος 10
 ὁ φοινικῶν οὐδαμῆ ἐστίν, ἀλλ' ὄνομα δώρον, ὃ τὴν Ἀβοχάραγος
 ἔδωκε μόνον καὶ βασιλεὺς εὖ εἰδὼς ἔλαβε. τὰ μὲν οὖν ἀμφὶ τῷ
 φοινικῶνι ταύτη πη ἔχει. τούτων δὲ τῶν ἀνθρώπων ἄλλοι Σα-
 ρακηνοὶ ἐχόμενοι τὴν ἀκτὴν ἔχουσιν, οἳ δὲ Μααδδηνοὶ καλοῦν-
 B ται, Ὀμηριτῶν κατήκοοι ὄντες. οἳ δὲ Ὀμηριταὶ οὗτοι ἐν χώρᾳ 15
 τῇ ἐπέκεινα ὤκνηται πρὸς τῇ τῆς θαλάσσης ἧόνι, ὑπὲρ τε αὐ-
 τοὺς ἄλλα ἔθνη πολλὰ, μέχρι ἐς τοὺς ἀνθρωποφάγους Σαρακηνοὺς
 ἰδρῦσθαι φασί. μεθ' οὗς δὴ τὰ γένη τῶν Ἰνδῶν ἐστίν. ἀλλὰ
 τούτων μὲν περὶ λεγέτω ἕκαστος ὡς πη αὐτῷ βουλομένῳ ἐστίν.

Ὀμηριτῶν δὲ καταντικρὸν μάλιστα ἐν τῇ ἀντιπέρας ἠπειρῷ 20
 Αἰθίοπες οἰκοῦσιν, οἳ Αὐξωμίται ἐπικαλοῦνται, ὅτι δὴ αὐτοῖς
 τὰ βασιλεία ἐστίν ἐν Αὐξωμίδι πόλει. καὶ Θάλασσα, ἣ ἐν μέσῳ
 ἐστίν, ἀνέμου μετρίως ἐπιφόρου ἐπιπεσόντος ἐς πέντε ἡμερῶν τε

1. φύονται μόνοι AH. μόνοι φύονται HmP. *ibid.* Ἀβοχάρα-
 γος] Legebatur Ἀβοχάραβος. *Abocharabus* RV, qui infra hoc nomen
 omisit. 6. ἀβοχάραγος hic et infra A. Legebatur Ἀβοχάραβος.

racenorum illic degentium Abocharabus donavit Iustiniano Augusto; a quo Phylarchus Saracenis Palaestinis praepositus, regionem ab hostili vi intactam usque servavit nominis terrore sui, cum aequae apud hostes ut inter subditos Barbaros formidabilis strenuissimusque audiret. Et nunc quidem verbo tenuis Palmeti dominus est Caesar; reipsa potiri nequit: quoniam tractus ille in medio plane desertus ac siti squalens, patet iter dierum decem, nec res ulla Palmetum commendat, nisi doni appellatio, quod nempe ipsum dederit Abocharabus, gratoque animo Caesar acceperit. Hactenus de Palmeto. Saracenos istos alii continenter excipiunt, Maaddeni denominati, qui mare aocolunt sub ditone positi Homeritarum. Iis secundum littus succedunt ipsi Homeritae; his aliae atque aliae gentes, ad Saracenos usque anthropophagos; post denique Indi. Sed pro suo quisque sensu de his loquatur.

Ἐ regione Homeritarum, ulteriorem continentem habent Aethiopes Auxomitae, ita dicti de nomine urbis Auxomidis, ubi regia ipsorum est. Porro interfusum mare, ferente mediocriter vento, traicitur diebus quin-

καὶ νυκτῶν διάπλουν διήκει. ταύτη γὰρ καὶ νύκτωρ ναυτίλλε-
σθαι νενομίκασιν, ἐπεὶ βράχος ἐνταῦθα οὐδαμῆ ἔστιν· αὐτὴ πρὸς
ἐνίων ἢ θάλασσα ἐρυθρὰ κέκληται. τὰ γὰρ ταύτης ἐκτὸς ἐκπλέον-
τι ἄχρι ἐς τὴν ἤονα καὶ Αἰλῶν πόλιν Ἀραβικὸς ὠνόμασται κόλ-
5 πος. χώρα γὰρ ἢ ἐνθένδε ἄχρι τῶν Γάζης πόλεως ὄριων Ἀραβία
τὸ παλαιὸν ὠνομάζετο, ἐπεὶ καὶ τὰ βασιλεια ἐν τοῖς ἕνω χρόνοις
ἐν Πέτραις τῇ πόλει ὁ τῶν Ἀράβων βασιλεὺς εἶχεν. ὁ μὲν οὖν
τῶν Ὀμηρικῶν ὄρυμος, ἐξ ὧν ἀπαίροντες εἰώθασιν ἐς Αἰθίοπας
πλέειν, Βουλικάς ὠνομάζεται. διαπλεύσαντες δὲ αἰεὶ τὸ πέλαγος H 33
10 τοῦτο καταφρουσιν ἐς τῶν Ἀδουλιτῶν τὸν λιμένα. Ἀδουλις δὲ ἢ
πόλις τοῦ μὲν λιμένος μέτρω εἴκοσι σταδίων διέχει· τοσοῦτω γὰρ
διείργεται τὸ μὴ ἐπιθαλάσσιος εἶναι· πόλεως δὲ Ἀυξώμιδος ὁδῶ
ἡμερῶν δώδεκα.

Πλοῖα μέντοι ὅσα ἐν τε Ἰνδοῖς καὶ ἐν ταύτῃ τῇ θαλάσῃ D
15 ἔστιν, οὐ τρόπῳ τῷ αὐτῷ ὥπερ αἱ ἄλλαι νῆες πεποιήνται. οὐδὲ
γὰρ πύσση οὐδὲ ἄλλῳ ὄτρωσιν χρίονται, οὐ μὴν οὐδὲ σιδήρῳ
διαμπερὲς ἰόντι ἐς ἀλλήλας αἱ συνίδες ξυμπεπήγασιν, ἀλλὰ βρό-
χοις τισὶ ξυνδίδενται. αἴτιον δὲ οὐχ ὅπερ οἱ πολλοὶ οἴονται,
πέτραι τινὲς ἐνταῦθα οὔσαι καὶ τὸν σιδήρον ἐφ' ἐαυτὰς ἔλκουσαι
20 (τεκμήριον δέ· ταῖς γὰρ Ῥωμαίων ναυσὶν ἐξ Αἰλῶ πλεούσαις ἐς
θάλασσαν τήνδε, κατὰ σιδήρῳ πολλῶ ἤρμοσμένας, οὐποτέ
τι τοιοῦτο ξυνηήχθη παθεῖν), ἀλλ' ὅτι οὔτε σιδήρον οὔτε ἄλλο

7. πέτραις AH. Πέτρα P. Petra RV. 9. Βουλικάς] βουλι-
κάς L. 15. ὥπερ] ὥσπερ A.

que ac noctibus cotidem. Neque enim nox interrumpit ibi navigationem, propterea quod ea pars aequoris nulla habet omnino brevia. Fuere qui mare hoc Rubrum appellarent: quod autem inde usque ad oram et urbem Ailam enavigatur, sinum Arabicum ideo vocarunt, quia regio, quae hinc ad Gazae limites pertinet, nominata quondam fuit Arabia: immo Rex Arabum superioribus saeculis in urbe Petra habebat regiam. Nomen est Bulicas portui Homeritarum, unde qui solvant petere Aethiopiam solent, et traiectu pelagi non intermisso, in portum Adulitarum appellant, a quo stadiis xx. distat urbs Adulis: tanto nimirum spatio a mari retracta; ab urbe vero Auxomide dierum iter XII. dissita est.

In hoc autem atque Indico mari navigia, quaecumque sunt, a caeteris plane discrepant ratione compaginis. Nam nec pice, aliave re quampiam oblitae, nec ferreis clavis perfixae attextaeque tabulae, sed restibus quibusdam colligatae inter se cohaerent. Neque ea, quam multi putant, causa est, quod ibi sint scopuli, qui ferrum attrahant. Et sane argumento sunt Romanorum naves, quae quamvis ferro plurimo aptae, nihil unquam tale patientur, cum ex urbe Aila in hoc mare contendunt. Assignandum id potius ferri caeterarumque rerum ad fabricam idonea-

τι τῶν ἐς ταῦτα ἐπιτηδίων Ἴνδοι ἢ Αἰθίοπες ἔχουσι. οὐ μὴν οὐδὲ πρὸς Ῥωμαίων ὠνεῖσθαι τούτων τι οἷοί τε εἶσιν, νόμῳ ἄπα-
 P 59 σι διαρρηθῆναι ἀπειρημένον. Θάνατος γὰρ τῷ ἀλόντι ἢ ζημία ἐστὶ. τὰ μὲν οὖν ἀμφὶ τῇ ἑρπυρίᾳ καλουμένη θαλάσση καὶ χῶ-
 ρα ἢ αὐτῆς ἐφ' ἐκάτερά ἐστι ταύτη πη ἔχει. 5

Ἐκ δὲ Αὐξώμιδος πόλεως ἐς τὰ ἐπ' Αἰγύπτου ὄρια τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς, οὗ δὴ πόλις ἢ Ἐλεφαντίνη καλουμένη οἰκεῖται, τριάκοντα ὁδὸς ἡμερῶν ἐστὶν εὐζώνῳ ἀνδρὶ. ἐνταῦθα ἔθνη τε ἄλλα πολλὰ ἴδρται καὶ Βλέμυες τε καὶ Νοβάται, πολυανθρω-
 πότατα γένη. ἀλλὰ Βλέμυες μὲν ταύτης δὴ τῆς χώρας ἐς τὰ 10
 μέσα ᾤκηται, Νοβάται δὲ τὰ ἀμφὶ Νεῖλον ποταμὸν ἔχουσι. πρότερον δὲ οὐ ταῦτα ἐγεγόνει τὰ ἔσχατα τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς,
 B ἀλλ' ἐπέκεινα ὅσον ἐπτά ἡμερῶν ἐτέρων ἐπίπροσθεν· ἠνίκα δὲ ὁ Ῥωμαίων αὐτοκράτωρ Διοκλητιανὸς ἐνταῦθα γενόμενος κατενόη-
 σεν ὅτι δὴ τῶν μὲν κείνη χωρίων ὁ φόρος λόγου ἄξιος ὡς ἦκιστα 15
 ἦν, ἐπεὶ στενὴν μάλιστα τὴν γῆν ἐνταῦθα ξυμβαίνει εἶναι. πέ-
 τραι γὰρ τοῦ Νεῖλου οὐ πολλῶ ἄποθεν ἐψηλαῖ λαν ἀνέχουσαι
 τῆς χώρας τὰ λοιπὰ ἔχουσι. στρατιωτῶν δὲ ἀμύπολύ τι πλη-
 θος ἐνταῦθα ἐκ παλαιοῦ ἴδρται, ὧν περ ταῖς δαπάναις ἐπερφυῶς
 ἀχθεῖσθαι συνέβαινε τὸ δημόσιον· ἕμα δὲ καὶ οἱ Νοβάται ἀμφὶ 20
 πόλιν Ὀασιν ᾤκημένοι τὰ πρότερα ἦγόν τε καὶ ἔφερον ἅπαντα ἐς
 αἰὲ τὰ κείνη χωρία· τούτους δὴ τοὺς βαρβάρους ἀνέπεισεν ἀνα-
 C στήναι μὲν ἐξ ἡθῶν τῶν σφετέρων, ἀμφὶ ποταμὸν δὲ Νεῖλον
 ἰδρῆσθαι, δωρήσασθαι αὐτοὺς ὁμολογήσας πόλεσι τε μεγάλας

1. ἐς ταῦτα] ἐν ταῦτα (sic) L. 3. ἀπειρημένον] ἀπειρημένον A.

rum penuriae, qua laborant Indi atque Aethiopes: quin ipsis eius generis merces a Romanis emendi facultas erepta est lege patria, quae sub poena capitum id nominatim vetat. Haec habui quae de mari Rubro et adiacentibus utrinque oris dicerem.

Ab Auxomide ad Elephantinon, urbem Romani imperii limitaneam in Aegypto, tantum est viae quantum diebus xxx. vir expeditus conficiat. Hic cum alii, tum Blemyes et Nobatae habitant, gentes admodum populosae: sed Nili ripam Nobatae, interiorem regionem Blemyes obtinent. Submotior olim erat imperii limes itinere dierum vii. Ibi cum esset Diocletianus Augustus, vidissetque tenuissimum inde capi vectigal, quod arva illic angustissime circumscripta sint vicinitate scopulorum Nili ingentium, qui reliquam late regionem occupant; iamque a longinquo aevo magnam vim militum in praesidiis ibidem esse, unde aerarium graviter premeretur; ad haec solere Nobatae, qui urbem Oasin circumcolebant, in iis partibus agere et ferre omnia; Barbaros demum istos perpulit, ut relictis antiquis sedibus novas ad Nilum figerent, urbes magnas magnamque

καὶ χώρα πολλῇ τε καὶ διαφερόντως ἀμείνονι ἤπερ τὰ πρότερα ὤκνητο. οὕτω γὰρ ὤτεο αὐτούς τε οὐκέτι τὰ γε ἀμφὶ τὴν Ὀασιν ἐνοχλήσειν χωρία καὶ γῆς τῆς σφίσι δεδομένης μεταποιουμένων, ἄτε οἰκίας οὐσης, ἀποκρούεσθαι Βλέμυάς τε, ὡς τὸ εἰ-
 5 κός, καὶ βαρβάρους τοὺς ἄλλους. ἐπεὶ τε τοὺς Νοβάτας ταῦτα ἤρισκε, τὴν τε μετανάστασιν αὐτίκα δὴ μάλᾳ πεποιήντο, ἤπερ ὁ Διοκλητιανὸς σφίσιν ἐπέστελλε, καὶ Ῥωμαίων τὰς τε πόλεις καὶ
 10 χώραν ξύμπασαν ἐφ' ἑκάτερα τοῦ ποταμοῦ ἐξ Ἐλεφαντίνης πό- D
 λεως ἔσχον. τότε δὴ ὁ βασιλεὺς αὐτοῖς τε καὶ Βλέμυσιν
 15 ἔταξε δίδοσθαι ἀνὰ πᾶν ἔτος ῥήτόν τι χρυσίον ἐφ' ᾧ μηκέτι γῆν
 τὴν Ῥωμαίων ληίσωνται. ὅπερ καὶ ἐς ἐμὲ κομιζόμενοι οὐδέν τι
 ἤσσαν καταθέουσι τὰ ἐκεῖνη χωρία. οὕτως ἄρα βαρβάρους ἕπαν-
 τας οὐδεμία μηχανῇ διασώσασθαι τὴν ἐς Ῥωμαίους πίστιν ὅτι μὴ
 20 δέει τῶν ἀμνηνομένων στρατιωτῶν. καίτοι καὶ νῆσόν τινα ἐν
 15 ποταμῷ Νείλῳ ἄγχιστά πη τῆς Ἐλεφαντίνης πόλεως εὐρῶν ὁ βα-
 σιλεὺς οὗτος, φρούριόν τε τυντή δειμάμενος ἑχρῳάτατον, κοινούς
 τινας ἐνταῦθα νεώς τε καὶ βωμοδὸς Ῥωμαίοις τε καὶ τούτοις δὴ
 κατεστήσατο τοῖς βαρβάροις, καὶ ἱερεῖς ἐκάστων ἐν τῷ φρουρίῳ
 τούτῳ ἰδρύσατο, ἐν τῷ βεβαίῳ τὴν φιλίαν αὐτοῖς ἔσεισθαι τῷ με- V 263
 20 τέχειν τῶν ἱερῶν σφίσιν οἰόμενος. διὸ δὴ καὶ Φίλας ἐπωνόμασε
 τὸ χωρίον. ἄμφω δὲ ταῦτα τὰ ἔθνη, οἳ τε Βλέμυες καὶ οἱ Νο-

6. πεποιήντο AHL. πεποιήνται P. 11. ληίσωνται A. ληίσωνται P. 13. οὐδεμία μηχανῇ] οὐδεμιᾶ μηχανῇ HL. οὐδεμιᾶ μηχανῇ οἷόν τε P, quod ex Hoeschelli annotatione ductum videtur, qui aut οὐδεμία μηχανῇ scribi voluerat, quod ego recepi, aut addi οἷόν τε. 21. ταῦτα L. τούτῳ P.

regionem et ea, quam tum haberent, multo beatiorum attributum ac illis pollicitus. Quo se effecturum sperabat, ut infesta nunquam haberent circumiecta Oasi loca, et ad donatum sibi agrum translati, ex eo, quippe iam suo, Blemysas, ut par esset, caeterosque Barbaros prohiberent. Haec lubentibus animis amplexi Nobatae, ad Diocletiani praescriptum migrarunt statim, et usque ab Elephantine Romana oppida et praetentos utrinque fluvio agros occuparunt. Illis quoque ac Blemysibus idem Imperator certum in annos singulos auri modum assignavit, ea lege, ne Romanos vexarent latrocinia. At licet solvatur ipsis etiamnum pensio, nihil secius in vicinos grassantur. Hoc nempe sunt ingenio omnes Barbari, ut in data Romanis fide contineri nulla re possint, nisi militis ipsorum cervicibus imminenti metu. Tametsi in quadam Nili insula, proxime Elephantinen, validissimum castrum Diocletianus extruxerat, ibique templa atque aras posuerat Romanis Barbarisque illis communes, sub cura Flavianum, qui ex utrisque assumpti erant, ratus communi sacrorum sanctissime constituram inter ipsos amicitiam: unde locum appellavit Philas. Utrique autem, Blemyses inquam ac Nobatae, cum alios

- βάται, τοὺς τε ἄλλους θεοὺς, οὐσπερ Ἕλληνας νομιζουσι πάν-
 P 60 τας, καὶ τὴν τε Ἴσιν τὸν τε Ὅσιριν σέβουσι, καὶ οὐχ ἡκιστὰ γε
 τὸν Πρίαπον. οἱ μέντοι Βλέμνες καὶ ἀνθρώπους τῷ ἡλίῳ θύειν
 εἰώθασι. ταῦτα δὲ τὰ ἐν Φιλαις ἱερὰ οὗτοι δὴ οἱ βάρβαροι καὶ
 ἐς ἐμὲ εἶχον, ἀλλὰ βασιλεὺς αὐτὰ Ἰουστινιανὸς καθελεῖν ἔγνω. 5
 H 34 Ναρσῆς γοῦν, Περσαρμένιος γένος, οὗ πρόσθεν ἄτε ἠντομοληκό-
 τος ἐς Ῥωμαίους ἐμνήσθη, τῶν ἐκείνη στρατιωτῶν ἄρχων τὰ τε
 ἱερὰ καθεῖλε, βασιλέως οἱ ἐπαγγελαντος, καὶ τοὺς μὲν ἱερεῖς ἐν
 φυλακῇ ἔσχε, τὰ δὲ ἀγάλματα ἐς Βυζάντιον ἔπεμψεν. ἐγὼ δὲ
 ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον ἐπάνειμι. 10
- B κ'. Ὑπὸ τοὺς χρόνους τοῦ πολέμου τοῦδε Ἑλλησθεαῖος ὁ
 τῶν Αἰθίοπων βασιλεὺς, Χριστιανὸς τε ὢν καὶ δόξης τῆσδε ὡς
 μάλιστα ἐπιμελούμενος, ἐπειδὴ Ὀμηριτῶν τῶν ἀντιπέραις ἠπίερω
 ἔγνω πολλοὺς μὲν Ἰουδαίους ὄντας, πολλοὺς δὲ δόξαν τὴν πα-
 λαιὰν σέβοντας, ἣν δὴ καλοῦσιν Ἑλληνικὴν οἱ νῦν ἄνθρωποι, 15
 ἐπιβολῇ μέτρον οὐκ ἐχούσῃ ἐς τοὺς ἐκείνη Χριστιανὸς χρῆσθαι,
 στόλον τε νῆων καὶ στρατεύμα ἀγείρας ἐπ' αὐτοὺς ἤλαθε, καὶ μύ-
 χῃ νικήσας τὸν τε βασιλέα καὶ τῶν Ὀμηριτῶν πολλοὺς ἔκτεινεν,
 C ἄλλον τε αὐτόθι Χριστιανὸν βασιλέα καταστησάμενος, Ὀμηρίτην
 μὲν γένος, ὄνομα δὲ Ἐσιμφαιῖον, φέρον τε αὐτῷ τάξας Αἰθίοπι 20
 φέρειν ἀνὰ πᾶν ἔτος, ἐπ' οἴκου ἀνεχώρησε. τοῦτον τοῦ Αἰθίο-
 πων στρατοῦ δοῦλοί τε πολλοὶ καὶ ὅσοι ἐπιτηδείως ἐς τὸ κακουρ-

11. ἑλλησθεαῖος HL. Ἐλλισθεαῖος P. *Hellisthaeus* hic et infra RV.

13. τῶν ἀντιπέραις ἠπίερω AHL. τῶν τῆς ἀντιπέραις ἠπίερον P.

17. ἀγείρας] ἐγείρας H. 20. „Ἐσιμφαιῖον Reg.“ MALT. Ἐσιμ-
 φαῖον P, et infra constanter Ἐσιμφ—. Quod legit RV.

Gentilium Deos, tum Isia et Osirin Priapumque inprimis venerantur: sed et Solem Blemyes humanis hostiis colunt. Ea Philarum templa cum ad nostram aetatem Barbari tenuissent, Iustinianus Aug. illa excindere constituit. Itaque Narses Persarum, cuius ad Romanos transfugium supra memoravi, quo tempore praesidio illic imposito praeerat, fana iussu Imperatoris evertit, et coniectis in carcerem sacerdotibus, deorum simulachra Byzantium misit. Ego vero ad institutam antea narrationem revertor.

20. Sub tempora huiusce cum Persis belli, Hellesthaeus Aethiopiae Rex, Christianae religionis cultor eximius, cum audiisset Homeritarum, qui in adversa continente degunt, non paucos genere Iudaeos, multos etiam praeae superstitioni, quam hodie Graecanicam vocant, addictos, illius orae Christianis tributa supra modum imponere, classe copiisque collectis, eo bellum portavit, commissoque praelio victor, magnum Homeritarum numerum, ipsumque adeo Regem vita spoliavit. In eius locum subrogato Esimiphao, Christiano et Homerita, sub ea tamen conditione ut tributum annum Aethiopiis penderet, domum rediit. Ab-

γεῖν εἶχον τῷ μὲν βασιλεῖ Ξεσθαι οὐδαμῆ ἤθελον, αὐτοῦ δὲ ἀπολειπόμενοι ἕμενον ἐπιθυμία τῆς Ὀμηριτῶν χώρας· ὄγαθῆ γὰρ ἐπερφυῶς ἔστιν.

Οὗτος ὁ λεῶς χρόνῳ οὐ πολλῷ ἔσπερον ἔξδν ἐτέρους τισὶν
 5 Ἐσιμφαίῳ τῷ βασιλεῖ ἐπαναστάντες αὐτὸν μὲν ἐν τινι τῶν κελίῃ D
 φρουρίῳ καθεῖρξαν, ἔτερον δὲ Ὀμηρίταις βασιλέα κατεστήσαν-
 το, Ἄβραμον ὄνομα. ὁ δὲ Ἄβραμος οὗτος Χριστιανὸς μὲν ἦν,
 δοῦλος δὲ Ῥωμαίου ἀνδρὸς, ἐν πόλει Αἰθιοπίων Ἀδούλιδι ἐπὶ τῇ
 κατὰ Θάλασσαν ἰργασίᾳ διατριβὴν ἔχοντας. αἱ δὲ Ἑλλησθεαῖος
 10 μαθὼν τίσασθαι τε Ἄβραμον ὁμοῦ τοῖς ἔξδν αὐτῷ ἐπαναστῆσι
 τῆς ἐς τὸν Ἐσιμφαῖον ἀδικίας ἐν σπουδῇ ἔχων, στρατεύμα τε P 61
 τρισχιλίων ἀνδρῶν καὶ ἄρχοντα τῶν τινα ξυγγενῶν τῶν αὐτοῦ
 ἐπ' αὐτοὺς ἔπεμψεν. οὗτος ὁ στρατὸς οὐκέτι ἐθελόντες ἐπ' οἴ-
 κου ἐπανίεσαι, ἀλλ' αὐτοῦ ἐν χώρᾳ ἀγαθῇ μένειν, κρῶφα τοῦ
 15 ἄρχοντος τῷ Ἀβράμῳ ἐς λόγους ἦλθον, ἐς τε ξυμβολὴν κατα-
 στάντες τοῖς ἐναντιοῖς, ἐπειδὴ ἐν τῷ ἔργῳ ἐγένοντο, κτείναντες τὸν
 ἄρχοντα τῷ τε τῶν πολεμίων στρατῷ ἀνεμῆγγοντο καὶ αὐτοῦ ἕμενον.
 Θυμῷ δὲ πολλῷ Ἑλλησθεαῖος ἐχόμενος καὶ ἄλλο στρατεύμα ἐπ' αὐ-
 τοὺς ἔπεμψεν, οἳ δὲ τοῖς ἀμφὶ τὸν Ἄβραμον ἐς χεῖρας ἐλθόντες
 20 παρὰ πολὺ τε ἠσσηθέντες τῇ μάχῃ ἐπ' οἶκον εὐθὺς ἀνεχώρησαν.
 δέσας δὲ τὸ λοιπὸν ὁ τῶν Αἰθιοπίων βασιλεὺς ἐπὶ τὸν Ἄβραμον B
 οὐκέτι ἐστράτευσεν. Ἑλλησθεαίου δὲ τελευτήσαντος θόρους
 Ἄβραμος ὠμολόγησε φέρειν τῷ μετ' αὐτὸν τῆν Αἰθιοπίων βυσι-

4. ὁ addidi ex A. 9. ἑλλησθεαῖος L. Ἑλλισθεαῖος HP. 12. εὐ-
 τοῦ] αὐτοῦ HL.

eaentem sequi noluerunt multi e servitiis exercitus et quicumque erant ad facinus praedamque nati: quos cepit ac tenuit singularis felicitas regionis Homeritarum.

Haud multo post, turba haec et colluvies aliique nonnulli conflata in Esimiphaeum Regem seditione, eum in castellum incluserunt, regnumque Homeritarum detulerunt Abramo, Christiano illi quidem, at servo Romani cuiusdam institoris, qui apud Aethiopes in urbe Adulite commercii maritimi gratia morabatur. Quod ubi Hellestheaeus accepit, illatae Esimiphaeo iniuriae poenas ex Abramo ac participibus rebellionis sumere cupidissime festinans, tria pugnatorum millia adversum illos expedit, Duce e regia propinquitate lecto. At hi quoque patriae renuntiantes, ut in regione perbona habitarent, clam cum Abramo egerunt, insciente duce, quem et postea, ubi in aciem contra hostes educti iniere pugnam, necarunt, mox facta transitione, ibi manserunt. His graviter exulceratus Hellestheaeus, confestim eodem destinavit exercitum alterum: qui demum cum Abramo congressus magnam accepit cladem, et foede mutilatus in patriam ocyus renavigavit. Metu deinceps cautior Aethiopiae Rex Abramo bellum inferre desiit. Defuncto Hellestheaeo, tributum pactus est

λείαν παραλαμβάντι, οὕτω τε τὴν ἀρχὴν ἐκρατύνατο. ἀλλὰ ταῦτα μὲν χρόνῳ τῷ ἰστέρω ἐγένετο.

V 264

Τότε δὲ Ἰουστινιανὸς ὁ βασιλεὺς ἐν μὲν Αἰθίοπι βασιλεύοντος Ἑλλησθαίου, Ἐσιμφαιὸν δὲ ἐν Ὀμηρίταις, πρεσβευτὴν Ἰουλιανὸν ἐπέμψεν, ἄξιῶν ἅμω Ρωμαίοις διὰ τὸ τῆς δόξης ὁμόγνωμον Πέρσαις πολεμοῦσι ξυνάρασθαι, ὅπως Αἰθίοπες μὲν ἰστούμενοι τε τὴν μέταξαν ἐξ Ἰνδῶν, ἀποδόμενοι δὲ αὐτὴν ἐς Ρωμαίους, αὐτοὶ μὲν κύριοι γίνωνται χρημάτων μεγάλων, Ρωμαῖοις C δὲ ποιήσῃσι τοῦτο κερδαίνειν μόνον, ὅτι δὴ οὐκέτι ἀναγκασθήσονται τὰ σφέτερα αὐτῶν χρήματα ἐς τοὺς πολεμίους μετενεγκεῖν — αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ μέταξα, ἐξ ἧς εἰῶθαι τὴν ἐσθῆτα ἐργάζεσθαι, ἣν πύλαι μὲν Ἕλληνες Μηδικὴν ἐκάλουσιν, ταυτὴν δὲ σηρικὴν ὀνομάζουσιν. — Ὀμηρίται δὲ ὅπως Καῖσὸν τὸν φυλάδα φύλαρχον Μααδθηνοῖς κατιστήσωνται καὶ στρατῷ μεγάλῳ αὐτῶν τε Ὀμηριτῶν καὶ Σαρακηνῶν τῶν Μααδθηνῶν ἐσβύλωσιν ἐς 15 τὴν Περσῶν γῆν. (ὁ δὲ Καῖσὸς οὗτος γένους μὲν ἦν τοῦ φυλαρχικοῦ καὶ διαφερόντως ἀγαθὸς τὰ πολέμια, τῶν δὲ τινα Ἐσιμφαιῶν ξυγγενῶν κτείνας εἰς γῆν ἔφευγεν, ἣ δὲ ἔρημος παντάπασιν ἀνθρώπων ἐστίν.) ἐκότερος μὲν οὖν τὴν αἴτησιν ὑποσχόμενος D ἐπιτελεῖ ποιήσειν τὸν πρεσβευτὴν ἀπεπέμψατο, ἔδρασε δὲ αὐτοῖν 20 τὰ ὁμολογημένα οὐδέτερος. τοῖς τε γὰρ Αἰθίοπι τὴν μέταξαν

1. ἐκρατύνατο] ἐκρατύνετο L. 7. ἀποδόμενοι Suidas s. v. σηρικῆ. Vulgo ἀποδιδόμενοι. 8. χρημάτων μεγάλων] μεγάλων χρημάτων Suidas. 11. εἰῶθαι] εἰώθεσαν Suidas. 12. ταυτὴν δὲ] τὰ δὲ νῦν Suidas. 13. Καῖσὸν — Καῖσός] Caisum — Caisus RV. 18. εἰς γῆν ἔφευγεν A. ἔφευγεν εἰς γῆν P.

Abramus eius successori, itaque asseruit sibi regnum. Sed haec recentiora sunt.

Quo autem tempore Hellesthaeus regnabat in Aethiopia, parebantque Homeritae Esimiphaeo, Iulianum ad eos legavit Iustinianus Aug. per ipsum ab utroque petens, ut pro religionis communione, qua cum Romanis devincti essent, illos cum Persis gerentes bellum iuvarent: atque Aethiopes quidem sericum, ex quo vestis conficitur, quae olim dicta a Graecis Medica, nunc serica appellatur, sericum inquam ab Indis emarent, ac postea Romanis venum id darent, quo et sibi pararent ingentem pecuniam, et lucrum hoc unum afferrent Romanae genti, ne ad hostes cogretur aurum suum transferre: Homeritae vero Caisum patria profugum Maaddenis Phylarchum praeponerent, et cum valido exercitu ex Saracenis illis suaeque gente conflato in Persidem irruerent. Vir erat Caisus Phylarchico sanguine prognatus, et bellica virtute praestans: at quoniam propinquum occiderat Esimiphaei, vitam fugae solitudinique mandarat. Uterque sane Rex postulatis annuit, eaque se facturum pollicitus legatum remisit liberaliter: tamen promissa et conventa neuter implevit. Nec vero fieri poterat, ut ab Indis Aethiopes sericum merca-

ὠνεῖσθαι πρὸς τῶν Ἰνδῶν ἀδύνατον ἦν, ἐπεὶ αἱ οἱ Περσῶν ἔμποροι πρὸς αὐτοῖς τοῖς ὕρμοις γενόμενοι (οὗ δὴ τὰ πρῶτα αἱ τῶν Ἰνδῶν νῆες καταλείρουσιν, ἅτε χώραν προσοικοῦντες τὴν ὄμορον) ἅπαντα ὠνεῖσθαι τὰ φορτία εἰώθασιν, καὶ τοῖς Ὀμηρίταις χαλεπὸν 5 ἔδοξεν εἶναι χώραν ἀμειψαμένοις ἔρημόν τε καὶ χρόνου πολλοῦ H 85 ὁδὸν κατατείνουσαν ἐπ' ἀνθρώπους πολλῶ μαχιμωτέρους ἵναί. ἀλλὰ καὶ Ἄβραμος ὕστερον, ὅτε δὴ τὴν ἀρχὴν ὡς ἀσφαλίστατα ἐκρατύνατο, πολλάκις μὲν Ἰουστινιανῶ βασιλεῖ ὠμολόγησεν ἐς γῆν τὴν Περσίδα ἐσβάλλειν, ἅπαξ δὲ μόνον τῆς πορείας ἀρξάμε- P 62 10 νος ὁπίσω εὐθὺς ἀπεχώρησε. τὰ μὲν οὖν Αἰθιοπίων τε καὶ Ὀμηριῶν ταύτη Ῥωμαίοις ἐχώρησεν.

κα'. Ἐρμογένης δὲ τότε, ἐπειδὴ τάχιστα ἢ πρὸς τῶν Εὐ- B φράτῃ μάχῃ ἐγένετο, παρὰ Κυβάδην ἐπὶ προσβελαν ἤκων, ἐπέραιεν οὐδὲν τῆς εἰρήνης περὶ, ἥς ἕνεκα ἦλθεν, ἐπεὶ αὐτὸν οἰδαί- 15 νοντα ἔτι ἐπὶ Ῥωμαίους εἶρε· διὸ δὴ ἀπρακτος ἀνχώρησε. καὶ Βελισάριος βασιλεῖ ἐς Βυζάντιον μετέπειμπος ἦλθε περιηρημένος ἦν εἶχεν ἀρχὴν, ἐφ' ᾧ ἐπὶ Βυνδίλους στρατεύσειεν. Σίττας δὲ, Ἰουστινιανῶ βασιλεῖ τοῦτο δεδογμένον, ὡς φυλάξων τὴν ἐφῶν ἐν- ταῦθα ἦλθε. καὶ Πέρσαι αἰθῆς στρατῶ πολλῶ ἐς Μεσοποτα- 20 μίαν, Χαναράγγου τε καὶ Ἀσπεβίδου καὶ Μερμερῶν ἡγουμένων σφίσιν, ἐσέβυλον. ἐπεὶ τε αὐτοῖς ἐτόλμα οἰδεῖς ἐς χεῖρας ἵναί, Μαρτυρόπολιν ἐγκαθεζόμενοι ἐπολιόρχουν, οὗ δὴ Βούζης τε καὶ C Βέσας τεταγμένοι ἐπὶ τῇ φυλακῇ ἐτύγχανον. αὕτη δὲ κεῖται μὲν

4. χαλεπὸν — κατατείνουσαν] Suidas s. v. κατατείνουσαν. 8. ἐκρατύνατο] ἐκρατύνατο L. 20. Ἀσπεβίδου] Legebatur Ἀσπεβίδου. Aspebedo RV. Vide supra p. 51, 1. 23. Βέσας] Bessas RV.

rentur, siquidem institores Persae illis portubus propter vicinitatem imminentes, ad quos Indi prius appellunt, merces omnes emere plerumque occupant. Homeritis autem grave visum est, per solitudines agere longinquum iter, ac demum in eius exitu gentem multo bellicosiorum invadere. Quin etiam postea Abramus ipse, cum regnum sibi stabilisset, se in Persidem eruptionem facturum Iustiniano saepe spondit: verum ingressus viam, idque semel tantum, extemplo reversus est. Ita demum cessit Romanis missa ad Aethiopes et Homeritas Legatio.

21. Statim ut ad Euphratem pugnatum est, Legatus ad Cabadem profectus Hermogenes, cum ipsum adhuc in Romanos ira tumidum offendisset, pace, cuius ergo venerat, infecta rediit. Belisarium Augustus Byzantium revocavit, et a potestate, quam gerebat, amovit, ut praeseret expeditioni Vandalicae. Tunc Sittas tuendi Orientis munere suscepto, de sententia Iustiniani eo sese contulit. Quando Persae denuo in Mesopotamiam se iniecerunt, magnas eorum copias Chanarango, Apebede, Merneroeque ducentibus: ac nemine cum ipsis audente congregari, Martyropolin, cuius praesidio Buzes ac Bessas praecerant, obsederunt. Urbs

ἐν τῇ Σοφαναγη καλουμένῃ χώρῃ, πόλεως Ἀμίδης τεσσαράκοντά τε καὶ διακοσίοις σταδίοις διέχουσα πρὸς βορρῶν ἄνεμον· πρὸς αὐτῷ δὲ Νυμφίῳ τῷ ποταμῷ ἐστίν, ὃς τήν τε Ῥωμαίων γῆν καὶ Περσῶν διορίζει. οἱ μὲν οὖν Πέρσαι τῷ περιβόλῳ προσέβαλλον, οἱ δὲ πολιορκούμενοι κατ' ἄρχὰς μὲν αὐτοὺς ἀνδρείως ὑφίσταντο, οὐ διὰ πολλοῦ δὲ ἀνθῆξιν ἐπίδοξοι ἦσαν. ὁ τε γὰρ περίβολος ἐπιμαχώτατος ἦν ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον καὶ πολιορκία Περσῶν ῥῆστα ἀλώσιμος, αὐτοὶ τε τὰ ἐπιτήδεια οὐ διαρκῶς εἶχον, οὐ μὴν οὐδὲ μηχανὰς οὐδὲ τι ἄλλο ἀξιόχρεων καθ' ὃ τι ἀμύνονται. Σίττας δὲ καὶ ὁ Ῥωμαίων στρατὸς ἐς χωρίον μὲν Ἀτταχὰς ἤλ-
D **Θον**, Μαρτυροπόλεως ἑκατὸν σταδίοις διέχον, ἐς τὰ πρόσω δὲ οὐκ ἐτόλμων ἵναί, ἀλλ' αὐτοῦ ἐνστρατοπεδευσόμενοι ἕμενον.
V 265 ξυνηγὴν δὲ αὐτοῖς καὶ Ἐρμογένης αὐθις ἐπὶ πρεσβείᾳ ἐκ Βυζαντίου ἦκων. ἐν τούτῳ δὲ τοιόνδε τι ξυνηγέθη γενέσθαι.

Κατασκόπους ἐκ παλαιοῦ ἔν τε Ῥωμαίοις καὶ Πέρσαις δη-
P 63 **15** μοσία σιτίζεσθαι νόμος, οὗ δὴ λάθρα ἵναί παρὰ τοὺς πολεμίους εἰώθασιν, ὅπως περιοκλήσαντες ἐς τὸ ἀκριβὲς τὰ πρᾶσσόμενα εἶτα ἐπανιόντες τοῖς ἔρχουσιν ἰσαγγελίωσι. τούτων πολλοὶ μὲν εὐνοία, ὡς τὸ εἶκος, χρῆσθαι εἰς τοὺς ὁμογενεῖς ἐν σπουδῇ ἔχου-
P 63 **20** σι, τινὲς δὲ καὶ τοῖς ἐναντίοις προίενται τὰ ἀπόρητα. τότε οὖν ὁ ἐκ Περσῶν κατάσκοπός τις ἐς Ῥωμαίους σταλεῖς ἐς ὅσιν τε Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ ἦκων, ἄλλα τε πολλὰ ἐξείπεν ἐν τοῖς βαρ-

21. ἐς Ῥωμαίους] „Reg. ἐς Ῥωμαίων. supplē γῆσ.“ **MALT. contra Romanos RV.**

haec in Sophanene sita, distat Amida stadiis cccxl. ad Septentrionem, fluvioque alluitur Nymphio, qui ab agro Persico Romanum dividit. Igitur Persae ad oppugnanda moenia se adhibuerunt: quorum etsi impetum viriliter initio excipiebant obsessi; tamen constans erat opinio non restituros dia. Nam et murus multis in locis expugnabilis vi atque impressione Persarum facile poterat occupari, nec iusta annonae copia, nec machinae, neque aliud quidquam ad propugnationem idoneum inclusis suppetebat. Sittas ac Romanus exercitus castra Attachis centesimo a Martyropoli stadio metati, neque ausi accedere propius, ibi se continebant, et Byzantio missus iterum Legatus Hermogenes una aderat. Res interea contigit, quam modo referam.

Persarum iuxta ac Romanorum antiquus est ille mos, ut alantur de publico exploratores, qui ad hostem submitti solent, et postquam accurate quae apud illum geruntur inspexerint, Ducibus indicatum veniunt. Ex his multi pro eo ac debent impense student patriae suisque civibus: nonnulli eorum arcana hostibus efferunt. Tali quidam animo explorator ad Romanos profectus e Perside, Iustinianum Aug. convenit, et coram cum alia ipsi multa, quae molirentur Barbari, tum hoc etiam enuntiavit,

βάρους πρᾶσσόμενα καὶ ὡς γένος Μασσαγετῶν ἐπὶ τῷ Ῥωμαίων
 πονηρῷ ἀντίκα δὴ μάλα εἰς τὰ Περσῶν ἤδη ἔξλασιν, ἐνθὲνδε τε
 εἰς Ῥωμαίων τὴν γῆν ἰόντες τῷ Περσῶν στρατῷ ἔτοιμοι εἰσιν ἀνα-
 μίγνυσθαι. ὁ δὲ ταῦτα ἀκούσας, πείραν τε ἤδη τοῦ ἀνδρείου
 5 ἀληθείας πέρι εἰς αὐτὸν ἔχων, χρήμασιν αὐτὸν ἄδραϊς τισι χαρι-
 σάμενος πείθει ἕς τε τὸ Περσῶν στρατόπεδον ἵεναι, ὃ δὴ Μαρ-
 τυροπόλιτας ἐπολιόρκει, καὶ τοῖς ταύτῃ βαρβάροις ἀγγεῖλαι ὅτι
 δὴ οἱ Μασσαγέται οὗτοι χρήμασιν ἀναπεισθέντες τῷ Ῥωμαίων Β
 βασιλεῖ μέλλουσιν ὅσον οὐπω ἐπ' αὐτοὺς ἤξειν. ὁ δὲ κατὰ ταῦ-
 10 τα ἐποίει, ἕς τε τὸ τῶν βαρβάρων στρατόπεδον ἀφικόμενος τῷ
 τε Χαναράγγῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπήγγελλε στράτευμα Οὐννων πο-
 λεμίων σφίσιν οὐκ εἰς μακρὰν εἰς τοὺς Ῥωμαίους ἀφίξεσθαι. οἱ
 δὲ ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσαν, κατωρρώδησάν τε καὶ ἐπὶ τοῖς παροῦσι
 διηποροῦντο.

15 Ἐν τούτῳ δὲ ξυνέβη πονήρως τῷ Καβύδῃ νοσῆσαι τὸ σῶ-
 μα, καὶ Περσῶν ἓνα τὸν οἱ ἐν τοῖς μάλιστα ἐπιτηδεύτατον κα-
 λέσας, Μεβόδῃν ὄνομα, ἐκονολογεῖτο ἀμφὶ τε τῷ Χοσρόῃ καὶ
 τῇ βασιλείᾳ, δεδιέναι τε Πέρσας ἔφρασκε μὴ τι τῶν αὐτῷ βεβού-
 λευμένων ἀλογῆσαι ἐν σπουδῇ ἔξουσιν. ὁ δὲ οἱ τῆς γνώμης τὴν C
 20 δῆλωσιν ἐν γράμμασιν ἀπολιπεῖν ἤξιλον, φαρσοῦντα ὡς οὐ μὴ πο-
 τε αὐτὴν ὑπεριδεῖν τολμήσωσι Πέρσαι. Καβάδης μὲν οὖν ἄντι-
 κρως διετίθετο βασιλεῖα Χοσρόῃν Πέρσαις καθίστασθαι. τὸ δὲ
 γράμμα ὁ Μεβόδης αὐτὸς ἔγραψε καὶ ὁ Καβύδης ἀντίκα ἐξ ἀν-

6. ἕς τε τὸ Α. εἰς τὸ Ρ.
 11. ἀπήγγελλε] ἀπήγγελε HL.

10. βαρβάρων] βαρβαρίων L.

Massagetarum Romanis infensus brevi adventuros in Persidem, et illinc
 velle Romani imperii fines ingredi, seque adiungere Persarum copiis.
 His ille auditis, cum versasset hominem ac veracem comperisset, grandis
 evicit pecunia, ut ad castra Persarum, qui tunc Martyropolim circumse-
 debant, contenderet, nuntiaretque Massagetarum auro corruptos ab Augu-
 sto infestis in ipsos animis actutum venturos. Ille munus iniunctum exe-
 quens, simul ut castra Barbarorum attigit, Chanarangi caeterisque si-
 gnificat iam aversos a Persis Hunnos praesto Romanis propediem ad-
 fore. Hoc ii nuntio territi, quid pro re nata decernerent nesciebant.

Hoc interim spatio, morbo correptus acuto Cabades, Mebodem Per-
 sam, quo familiarissime utebatur, accivit, et cum eo de Chosrois ac re-
 gno sermonem instituens, vereri se dixit ne quid eorum, quae constituta
 haberet, Persae reiicerent et aspernarentur. Rogavit ille, tantum ut
 sibi relinqueret consignatam tabulis supremam voluntatem, cum spe certa
 fore ut eam Persae nullo habere loco minime auderent. Tum Cabades
 testamento, quod manu sua conscripsit Mebodes, regnum Chosroi plane

Φρώπων ἡράνιστο. καὶ ἐπεὶ τὰ νόμιμα ἐπὶ τῇ τοῦ βασιλέως τα-
 φῆ ἐγγένοι, ὁ μὲν Καδόςης τῷ νόμῳ θαρσῶν ἐπεβάτευε τῆς τι-
 Η 36 μῆς, ὁ δὲ Μεβόδης ἐκώλυε, φάσκων οὐδένα χρῆναι αὐτόματον
 ἐς τὴν βασιλείαν ἰέναι, ἀλλὰ ψήφῳ Περσῶν τῶν λογίμων. καὶ
 ὃς ἐπέτρεπε ταῖς ἀρχαῖς τὴν περὶ τοῦ πράγματος γνῶσιν, οὐδὲν 5
 ἐνθ' ἐνόησε εἶσθαι οἱ ἐναντίωμα ὑποτοπάζων. ἐπεὶ δὲ ὕπαντες οἱ
 D Περσῶν λόγιοι ἐς τοῦτο ἀγγεγερμένοι ἐκάθηντο, τὸ μὲν γράμμα
 ὁ Μεβόδης ἀναλεξάμενος τὴν Καβάδου ἀμφὶ τῷ Χοσρόῃ ἐδήλου
 γνώμην, ἀναμνησθέντες δὲ τῆς Καβάδου ἀρετῆς ὕπαντες βουσι-
 λέα Πέρσαις αὐτίκα Χοσρόῃν ἀνεῖπον. 10

Οὕτω μὲν ὁ Χοσρόης τὴν ἀρχὴν ἔσχεν. ἐν δὲ Μαρτυρο-
 πόλει Σίττας τε καὶ Ἑρμογένης ἀμφὶ τῇ πόλει δεμαίνοντες,
 ἀμύνειν γὰρ κινδυνευούσῃ οὐδαμῇ εἶχον, ἐπεμψάν τινας ἐς τοὺς
 πολεμίους, οἱ τοῖς στρατηγοῖς ἐς ὅσιν ἐλθόντες ἔλεξαν τοιαύδε
 „Λελήθατε ὑμᾶς αὐτοὺς βασιλεῖ τε τῷ Περσῶν καὶ τοῖς τῆς 15
 P 64 εἰρήνης ἀγαθοῖς καὶ πολιτεία ἑκατέρᾳ ἐμποδῶν οὐ δέον γινόμενοι.
 πρόβεισι γὰρ ἐκ βασιλέως ἰσταλμένοι τανῦν πάρεσιν, ἐφ' ᾧ πα-
 ρὰ τὸν Περσῶν βασιλέα ἰόντες τά τε διάφορα λύσουσι καὶ τὰς
 σπονδὰς πρὸς αὐτὸν θήσονται· ἀλλ' ὡς τάχιστα ἔξανιστάμενοι
 τῆς Ῥωμαίων γῆς ξυγχωρεῖτε τοῖς πρόβεισι πρῶσειν ἢ ἑκατέροις 20
 ξυνοῦσιν μέλλει. Ἔτοιμοι γὰρ ἐσμὲν ὑπὲρ τούτων αὐτῶν καὶ δηή-
 ρους διδόναι ἄνδρας δοκίμους, ὡς δὴ ἔργῳ οὐκ εἰς μακρὰν ἐπι-

2. ἐπεβάτευε] ἐπενάτευε A. 7. ἀγγεγερμένοι A. ἐγγεγερμένοι P.
 9. τῆς K.] τῆς τοῦ κ. A, ut videtur. 18. τὸν πρσῶν L. τῶν
 Περσῶν P. 21. αὐτῶν om. L.

decevit; nec multo post obiit. Ubi iusta regio funeri soluta sunt, con-
 suetudinis iure fretus Caoses honorem summum usurpabat, cum interces-
 sit Mebodes, nemini fas esse dicens intrudere se in regnum; at proce-
 rum Persarum suffragis ad id vocari oportere. Is ab hac parte sibi
 omnia fore prona existimans, rei cognitionem potestatibus permisit. Ve-
 rum ubi in consensu universae nobilitatis ad id convocatae Mebodes te-
 stamentum legit, quidque Cabades moriens de Chosroe sanxisset aperuit,
 tantum apud omnes valuit memoria virtutis demortui, ut Chosroem una
 voce Persarum Regem declararint.

Ita regnum adeptus est Chosroes: iam vero ad Martyropolin Sittas
 atque Hermogenes urbi timentes, cui periclitanti subvenire non poterant,
 ad hostem quosdam e suis miserunt, quorum haec apud Duces fuit ora-
 tio. Vos et Persarum Regem, et pacem, et rem utriusque imperii publi-
 cam contra quam fas sit atque adeo praeter opinionem vestram oppugna-
 tis. Iam enim Augusti Legati adsunt, Regem adituri vestrum, ut cum
 ipsomet dirempta omni lite pacem conficiant. Agite dum, Romano solo
 movete quamprimum, date legatis locum et copiam transigendi prout erit
 e re communi. Nos certe vobis fidem ut faciamus accessurum verbis esi-

τελή ἔσται.“ Ῥωμαίων μὲν οἱ πρέσβεις τοσαῦτα εἶπον. ἐτίγχανε δὲ καὶ ἄγγελος ἐκ τῶν βασιλείων ἐς αὐτοὺς ἦκων, ὃς δὴ αὐτοῖς τετελευτηκέναι μὲν Καβύδην ἐτύγχανεν ἀπαγγέλλων, Χοσρόην δὲ τὸν Καβύδου βασιλέα καταστήναι Πέρσαις, ταύτη τε τὸ Β
 5 πρᾶγματα ἠωφῆσθαι σφίσι. καὶ ἀπ’ αὐτοῦ τοὺς Ῥωμαίων λόγους οἱ στρατηγοὶ ἄσμενοι ἤκουσαν, ἅτε καὶ τὴν Οὐννων ἔφοδον δέισαντες. Ῥωμαῖοι μὲν οὖν ἐν ὁμήρων λόγῳ εὐθὺς ἔδοσαν Μαρ- V 266
 τινόν τε καὶ τῶν Σίττα δορυφόρων ἕνα, Σενέκιον ὄνομα· Πέρσαι δὲ διαλύσαντες τὴν προσεδρείαν εὐθυωρόν τὴν ἀναχώρησιν
 10 ἐποιήσαντο. οἱ τε Οὐννοι ἐὺ πολλῶ ὑστερον ἐσβαλόντες ἐς γῆν τὴν Ῥωμαίων, ἐπεὶ τὸν Περσῶν στρατὸν ἐνταῦθα οὐκ εὔρον, δι’ ὀλίγου τὴν ἐπιδρομὴν ποιησάμενοι ἐπ’ οἴκου ἀπεκομισθῆσαν ἅπαντες.

κβ. Ἀντίκα δὲ καὶ Ῥουφῆνός τε καὶ Ἀλέξανδρος καὶ Θω- C
 15 μῦς, οἱ ξὺν Ἑρμογένει πρεσβεύοντες, ἦλθον, παρὰ τε Περσῶν τὸν βασιλέα πάντες ἀφίκοντο ἐς ποταμὸν Τίγριν. καὶ αὐτοὺς μὲν Χοσρόης ἐπειδὴ εἶδε, τοὺς ὁμήρους ἀφῆκε. τιθασεύοντες δὲ Χοσρόην οἱ πρέσβεις ἐπαγωγὰ τε πολλὰ ἔλεξαν καὶ Ῥωμαίων ὡς ἥμιστα πρέσβειοι κρέποντα. οἷς δὴ χειροῖθης ὁ Χοσρόης γε-
 20 νόμενος τὴν μὲν εἰρήνην πέρας οὐκ ἔχουσιν δέκα καὶ ἑκατὸν κεντηναρίων ὠμολόγει πρὸς αὐτοὺς θῆσεσθαι, ἐφ’ ᾧ δὴ ὁ τῶν ἐν Μεσοποταμίᾳ στρατιωτῶν ἄρχων μηκέτι ἐν Δάρας τὸ λοιπὸν εἴη, D
 ἀλλ’ ἐν Κωνσταντίῃ τὸν ἅπαντα χρόνον διαγένοιτο, ἥπειρ καὶ τὸ

15. οἱ ξὺν] ὡς ξὺν H. 17. τιθασεύοντες] Vulgo τιθασεύοντες.

tum brevi, obsides dare viros primarios parati sumus. Vix ea Legati Romani dixerant, cum ex aula missus ad Persas nuntius attulit Cabadem vita functum, Regem constitutum eius filium Chosroem, eoque fieri ut res in Perside obscura expectatione penderent. His accedente adventus Hunnorum meta, oblatam a Romanis conditionem lubentissime Persarum Duces amplexi sunt. Romani nulla interposita mora obsides Martinum et Senecium Sittae stipatorem dedere. Mox Persae soluta obsidione in patriam remigrarunt. Aliquanto post Romanum agrum ingressi Hunni, cum in eo Persarum exercitum minime reperissent, brevi facta excursionē, domum repetierunt.

22. Protinus adfuere, qui legationem cum Hermogene erant ebituri, Rufinus, Alexander et Thomas, unaque omnes Regem Persarum adierunt ad fluvium Tigrin. Eos ut vidit Chosroes, statim obsides dimisit. Illum vero iidem palpantes, multis blanditiis usi sunt, quae Legatos Romanos minime decebant. Hac arte cicuratus et delinatus Chosroes, pacem perpetuam spondit hisce conditionibus, ut sibi centenaria cx. numerarentur: nec Dara sedes esset in posteram Ducis Mesopotamiae, at pro more

παλαιὸν εἶδιτο· φρούρια δὲ τὰ ἐν Λαζικῇ οὐκ ἔφη ἀποδώσειν, καίπερ αὐτὸς τό τε Φαράγγιον καὶ Βῶλον τὸ φρούριον δικαίων πρὸς Ῥωμαίων ἀπολαβεῖν. ἔλκει δὲ λίτρας τὸ κεντηνάριον ἑκατόν, ἀφ' οὗ δὴ καὶ ὠνόμασται. κέντον γὰρ τὰ ἑκατόν καλοῦσι Ῥωμαῖοι. τοῦτο δὲ οἱ δίδουσαι τὸ χρυσίον ἤξιον, ὡς μήτε πό-
 P 65 λιν Δάρας Ῥωμαῖοι καθελεῖν ἀναγκάζονται μήτε φυλακτηρίου τὰ ἐν πύλαις Κασπίαις μεταλαχεῖν Πέρσαις. οἱ μέντοι πρέσβεις τὰ μὲν ἄλλα ἐπήνουν, τὰ δὲ φρούρια ἐκδιδόναι οὐκ ἔφασκον οἰοῖ τε εἶναι, ἣν μὴ βασιλέως ἀμφ' αὐτοῖς πύθωνται πρότερον. ἔδοξε τοίνυν Ῥουφῖνον μὲν ὑπὲρ τούτων ἐς Βυζάντιον στέλλεσθαι, τοὺς 10 δὲ ἄλλους, ἕως αὐτὸς ἐπανήη, μένειν. καὶ χρόνος ἡμερῶν ἑβδομήκοντα Ῥουφῖνῳ ξυνέκειτο ἐς τὴν ἄφιξιν. ἐπεὶ δὲ ὁ Ῥουφῖνος ἐς Βυζάντιον ἀφικόμενος βασιλεῖ ἀπήγγελλεν, ὅσα Χοσρόη ἀμφὶ τῇ εἰρήνῃ δοκοῦντα εἶη, ἐκέλευε βασιλεὺς κατὰ ταῦτα σφίσι τὴν εἰρήνην ξυνώστασθαι. 15

B Ἄλλ' ἐν τούτῳ φήμη τις οὐκ ἀληθῆς ἤκουσα εἰς τὰ Περσῶν ἦδη, βασιλέα Ἰουστινιανὸν ἠγγελλεν ὀργισθέντα Ῥουφῖνον κτείνειν. οἷς δὴ Χοσρόης ξυνταραχθεὶς τε καὶ θυμῷ πολλῶ ἦδη ἐχόμενος τῷ παντὶ στρατῷ ἐπὶ Ῥωμαίους ἦει. Ῥουφῖνος δὲ οἱ μεταξὺ ἐπανήκων ἐγένεχε πόλεως Νισιβίδος οὐ μακρὰν ἄποθεν. 20 διὸ δὴ αὐτοὶ τε ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐγένοντο καὶ, ἐπεὶ τὴν εἰρήνην βεβαιοῦν ἔμελλον, τὰ χρήματα οἱ πρέσβεις ἐνταῦθα ἐκόμιζον.

2. τό τε L. τότε P. 13. ἀπήγγελλεν] Vulgo ἀπήγγελεν. 17. ἠγγελλεν L. ἠγγελεν P.

veteri Constantina: Lazicae castella negavit se redditurum; quamvis aequum esse diceret se a Romanis Pharangium et Bolum castellum recipere. Porro centenarium pendet centum pondo: unde et nomen traxit: *centum* enim vocabulum Romanum est, quod sonat numerum centenarium. Summam hanc auri petebat ille, si quidem Romani nolent nec Daram demoliri, nec praesidium coniuncte cum Persis ad Portas Caspiae agitare. Omnia probarunt rataque habuerunt Legati praeterquam unum: quod nempe ad Lazicae castella attineret, negarunt ea se remittere prius posse, quam super his Augusti mentem accepissent. Ad id placuit Rufinum mitti Byzantium, eiusque reditum collegas opperiri, praestituto die-
 rum LXX. spatio ad iter peragendum. Posteaquam Byzantium Rufinus pervenit, conditiones, quibus Chosroes finem bello imponere volebat, proposuit Imperatori: qui tum illis assensus, pacem componi iussit.

Interim falsus venit rumor in Persidem Rufinum fuisse morte affectum ab irato Iustiniano. Inde turbatus iraque incensus Chosroes iam in Romanos exercitum universum ducebat, cum prope Nisibin occurrit ipsi Rufinus rediens. Pertraxit eos opportunitas loci, et quoniam sancienda pax erat, Legati in eam urbem pactum aurum deportaverunt. Interve-

ἀλλ' Ἰουστινιανῷ τὰ Λαζικῆς φρούρια ξυγκεχωρηκῶτι μετέμελεν **H 37**
 ἤδη, γράμματά τε ἄντικρυς ἀπολέγοντα τοῖς πρέσβεισιν ἔγραφε,
 μηδαμῶς αὐτὰ προῖσθαι Πέρσαις. διὸ δὴ Χοσρόης τὰς σπον-
 δὰς θέσθαι οὐκ ἔτι ἤξιον, καὶ τότε Ῥουφῖνῳ ἔνοιᾶ τις ἐγένετο **C**
5 ὡς ταχύτερα ἢ ἄσφαλλεστερα βουλευσάμενος ἐς γῆν τὴν Περσῶν
 τὰ χρήματα ἐκκομίσαιεν. αὐτίκα γοῦν ἐς τὸ ἔδαφος καθῆκε τὸ
 σῶμα, κείμενός τε πρηγῆς Χοσρόην ἰκέτευε τὰ τε χρήματα
 σφίσι ξυμπέμψαι καὶ μὴ ἐπὶ Ῥωμαίους εὐθὺς στρατεύειν, ἀλλὰ
 ἐς χρόνον τινα ἕτερον τὸν πόλεμον ἀποτίθεισθαι. Χοσρόης δὲ
10 αὐτὸν ἐνθένδε ἐκέλευεν ἐξανίστασθαι, ἅπαντὰ οἱ ταῦτα χαριῖ-
 σθαι ὑποσχόμενος. οἱ τε γοῦν πρέσβεις σὺν τοῖς χρήμασιν ἐς
 Λάρας ἤλθον καὶ ὁ Περσῶν στρατὸς ὀπίσω ἀπήλαυνε.

Καὶ τότε μὲν Ῥουφῖνον οἱ ξυμπρεσβεύονται δι' ὑποψίας τε
 αὐτοὶ ἐς τὰ μάλιστα ἔσχον καὶ ἐς βασιλεία διέβαλλον, τεκμαιρό- **D**
15 μνοι, ὅτι δὴ οἱ ἅπαντα ὁ Χοσρόης ὅσα ἔρηξεν αὐτοῦ ἀναπει-
 σθεὶς ξυνεχώρησεν. ἔδρασε μὲντοι αὐτὸν διὰ ταῦτα βασιλεὺς οὐ-
 δὲν ἄχαρι. χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον Ῥουφῖνός τε αὐτὸς καὶ
 Ἐρμογένης αὐθις παρὰ Χοσρόην ἰστέλλοντο, ἐς τε τὰς σπονδὰς **V 267**
 αὐτίκα ἀλλήλοισι ξυνέβησαν, ἐφ' ᾧ ἑκάτεροι ἀποδώσουσιν ὅσα δὴ
20 ἀμφοτέροι χωρία ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ ἀλλήλους ἀφείλοντο, καὶ
 μηκέτι στρατιωτῶν τις ἀρχὴ ἐν Λάρας εἴη· τοῖς τε Ἴβηροισιν ἐδέ-
 δοκτο ἐν γνώμῃ εἶναι ἢ μένειν αὐτοῦ ἐν Βυζαντίῳ, ἢ ἐς σφῶν τὴν

2. γράμματα — Πέρσαις] Suidas s. v. ἀπολεγόμενος. 5. ἀσφα-
 λίστερα] „ἀσφαλλέστερον Reg.“ MALT. 10. ἐκέλευεν L. ἐκέλευ-
 σεν P. 21. τοῖς τε Ἴβηροισιν — ἤδη om. RV. *ibid.* ἐδέδοκτο] *ibid.* ἐδέδοκτο Pm.

niunt tali rerum articulo literas Iustiniani, suo in Lazicae castella iure decessisse iam poenitentis, et oratoribus diserte mandantis ne Persis ea concederent: id vero Chosroem a studio pacis avertit. Hic Rufinus vereri in mentem venit, ne praecipiti magis quam salubri consilio pecuniam secum in Persidem detulissent. Quare illico se humi provolvit, ac pronus Chosroem supplicat ut sinat reportari pecuniam, neque in praesenti armis petat Romanos, sed in aliud tempus bellum reliciat. Erigit iacentem Chosroes, ei plane se gratificaturum promittens. Et vero cum pecunia legati Darum veneruat, et Persarum exercitus viam convertit.

Tunc Rufinum collegae maxime suspectum habuerunt, atque adeo criminati sunt apud Imperatorem, hac nisi coniectura, quod ab eo Chosroes sivisset se exorari, neque ipsi quidquam abnuisset. Verum adeo non illum acerbe habuit Imperator, ut ipsum paulo post cum Hermogene ad Chosroem iterum delegaverit. Primo congressu pax inter illos conditionibus his convenit, ut quae loca hoc bello alter alteri eripuisset, utrinque bona fide omnia restituerentur: ne in posterum Dara sedes esset Ducis. Iberibus permitteretur optio, utrum mallet remanere Byzantii, an

πατριδα ἐπανίεναι. ἦσαν δὲ πολλοὶ καὶ οἱ μένοντες καὶ ἐπανιόν-
τες ἐς τὰ πάτρια ἤδη. οὕτω τοίνυν τὴν τε ἀπέραντον καλουμέ-
νην εἰρήνην ἐπέσεισαντο, ἔκτον ἤδη ἔτος τὴν βασιλείαν Ἰουστινια-
νου ἔχοντος. καὶ Ῥωμαῖοι μὲν τό τε Φαράγγιον καὶ Βῶλον τὸ
P 66 φρούριον σὺν τοῖς χρήμασι Πέρσαις ἔδωσαν, Πέρσαι δὲ Ῥωμαίοις 5
τὰ Λαζικῆς φρούρια. καὶ Δάγαριν δὲ Ῥωμαίοις ἀπέδωσαν Πέρ-
σαι, ἀντ' αὐτοῦ ἕτερον κεκομισμένοι ἄνδρα οὐκ ἀφανῆ. οὗτος
ὁ Δάγαρις χρόνῳ τῷ ἑστέρῳ πολλάκις Οὐννους ἐς γῆν τὴν Ῥω-
μαίων ἐσβεβληκότας μάχαις νικήσας ἐξήλασεν. ἦν γὰρ διαφερόν-
τως ἀγαθὸς τὰ πόλεμα. τὰς μὲν οὖν πρὸς ἀλλήλους σπονδὰς 10
τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἀμφοτέροι ἐκρατύναντο.

B κγ'. Εὐθὺς δὲ βασιλεῖ ἑκατέρῳ ἐπιβουλὴν γενέσθαι ξυνη-
νέχθη πρὸς τῶν ὑπηκόων· ὄντινα μέντοι τρόπον, αὐτίκα δηλώσω.
Χοσρόης ὁ Καβάδου ἄτακτός τε ἦν τὴν διάνοιαν καὶ νεωτέρων
πραγμάτων ἄτοπος ἐραστής. διὸ δὴ αὐτός τε αἰεὶ ἔμπλεως τα- 15
ραχῆς τε καὶ θορόβων ἐγένετο καὶ τῶν ὁμοίων τοῖς ἄλλοις ἄπασιν
αἰτιώτατος. ἀχθόμενοι οὖν αὐτοῦ τῇ ἀρχῇ ὅσοι ἐν Πέρσαις δρα-
στήριοι ἦσαν, ἕτερον σφίσι βασιλέα καταστήσεσθαι ἐκ τῆς τοῦ
C Καβάδου οἰκίας ἐν βουλῇ εἶχον. καὶ ἦν γὰρ αὐτοῖς πολὺς τις 20
πόθος τῆς Ζάμου ἀρχῆς, ἦν δὲ ὁ νόμος, αἰτία τῆς τοῦ ὀφθαλ-
μοῦ λώβης, ὥσπερ μοι ἐρρήθη, ἐκώλυε. λογισάμενοι ἠῤῥισκον
σφίσι αὐτοῖς ἄμεινον εἶναι Καβάδην μὲν τὸν αὐτοῦ παῖδα καὶ τῷ

8. ἔκτον — ἔχοντος] anno imperii Iustiniani septimo RV. 4. τό
τε] τότε P. 11. ἐκρατύναντο A. ἐκρατύνοντο P.

repetere patriam. Caeterum mansere horum multi; multi item sedes pa-
trias reviserunt. Ita confecta pax est perpetua, annum principatus agente
sextum Iustiniano. Tunc Romani Persis Pharangium castellumque Bolum
cum pecunia, Persae Romanis Lazicae castella tradiderunt, et Dagarin
quodam alio haud obscure viro commutarunt. Hic ille est Dagaris, qui
multis postea praeliis Hunnos fudit, et ex imperio Romano, in quod se
effuderant, exterminavit: vir enim fuit bello egregius.

23. Vix inter Augustum et Regem Persarum pax coalescerat, cum
uterque insidiis subditorum appetitus fuit: quo res pacto contigerit iam-
iam narrabo. Chosroes Cabadis filius inquieto erat ingenio, et rerum
novarum cupido ad insaniam. Inde fiebat ut nunquam vacuus esset men-
tis tumultibus, nec se ipse solum, sed omnes etiam turbaret. Quamob-
rem strenuissimique Persarum graviter ferentes dominatum eius, de
alio sibi Rege e domo Cabadis constituendo habere inter se consilium
coeperunt. Id unice optabant ut Zames regno petiretur, a quo tamen
ob oculi vitium, quemadmodum supra commemoravi, lex ipsum exclude-
bat. Tandem re ponderata, in hanc, quae potior visa est, sententiam
iverunt, oportere Regem creari Cabadem eius filium et avo cognominem;

πάππῳ δμώνυμον ἐς τὴν ἀρχὴν καταστήσεισθαι, Ζάμην δὲ, ἅτε τῷ παιδί ἐπιτροπον ὄντα, διοικεῖσθαι ὄπη βούλοιο τὰ Περσῶν πράγματα. γενόμενοι τε παρὰ τὸν Ζάμην τό τε βούλευμα ἐξήνεγκαν καὶ προθυμίᾳ πολλῇ ἐγκλεινόμενοι ἐς τὴν πρῶξιν ἐνήγον. 5 καὶ ἐπεὶ τὸν ἄνδρα ἢ βουλή ἤρισκεν, ἐς καιρὸν τῷ Χοσρόῃ ἐπι- D θήσεισθαι διενουῶντο. ἔκπυστος δὲ ἢ βουλή μέχρι ἐς τὸν βασιλέα γεγενημένη τὰ πρᾶσσόμενα διεκώλυσε. Ζάμην τε γὰρ αὐτὸν ὁ Χοσρόης καὶ τοῦς αὐτοῦ τε καὶ Ζάμου ἀδελφοὺς ἅπαντας ξὺν γόνῳ παντὶ ἄρσειν ἔκτεινε, καὶ Περσῶν τοὺς δοκίμους ὄσους ἐπ' 10 αὐτῷ βεβουλευμένους ἢ ἄρξαι ἢ μεταλαχεῖν τρόπῳ δὴ ὅτῳ τετύχκειεν. ἐν τοῖς καὶ Ἀσπιβέδης ἦν ὁ τῆς Χοσρόου μητρὸς ἀδελφός.

Καβάδην μέντοι τὸν Ζάμου υἱὸν αὐτὸς μὲν κτείνειν οὐδαμῆ P 67 εἶχεν. ἔτι γὰρ ὑπὸ Χαναράγγῃ τῷ Ἀδεργουδουνβάδῃ ἐτρέφετο. αὐτῷ δὲ Χαναράγγῃ τὸν παῖδα τοῦτον, ὄνπερ ἐθρέψατο, ἐπέ- 15 στέλλε διαχρήσασθαι. οὔτε γὰρ τῷ ἀνδρὶ ἀπιστεῖν ἰδουκαίον οὔτε ἄλλως αὐτὸν βιάζεσθαι εἶχεν. ὁ μὲν οὖν Χαναράγγης, ἐπεὶ τὰς Χοσρόου ἐντολὰς ἤκουσε, περιαλήσας τε καὶ ἀποκλαύσας τὴν συμφορὰν ἐκοινολογεῖτο τῇ γυναικὶ καὶ Καβάδου τίτθῃ ὄσα οἱ ὁ βασιλεὺς ἐπιστελλεῖ. δακρύσασα δὲ ἢ γυνή καὶ τῶν γονάτων 20 τοῦ ἀνδρός λαβομένη ἔχρηζε τέχνη μηδεμιᾶ Καβάδην κτείνειν.

9. περσῶν τοὺς δοκίμους A. Περσῶν δοκίμων P. *ibid.* ὄσους] *Legebatur ὄσους τοὺς.* 10. ὅτῳ] „Ita correxi, cum scriptum viderem οὔτω.“ MALT. Ad ὅτῳ nihil diversitatis annotatum ex AL. 11. Ἀσπιβέδης] *Scribebatur Ἀσπιβέδης. Aspededes RV. Conf. ad p. 51, 1. *ibid.* Ἀδεργουδουνβάδῃ] ἀδεργουμάνδῃ H, sed illud Hm. Adcogundubadi RV. Conf. p. 33, 1. 12.*

Zami autem mandari filii curationem, ut eo nomine rem ipse Persicam ad arbitrium moderaretur. Tum ad Zamem adeunt, consilium susceptum explicant, omni instant ope ac stimulos subdunt. Concessit ille in eorum sententiam, nihil ut iam nisi idoneum invadendo Chosroi tempus aucuparentur. Sed patefacta Chosroi conspiratio ad nihilum recidit. Enimvero Zamem Chosroes et suos ipsiusque fratres cum omni prole mascula interfecit: una etiam sustulit nobiles Persas, quotquot comperit vel authores vel quomodocunque participes extitisse coniurationis: atque in his fuit avunculus Chosrois Apebedes.

Unus restabat Zamis filius Cabades, quem Chosroes a medio tollere per se ipse non poterat, cum adhuc infans sub manu Adergudunbadis Chanarangis educaretur. Et quoniam tali viro nec diffidendum putabat Chosroes, nec, quod caput erat, valebat afferre vim; satis habuit demandare alumni caedem. Hoc ubi iussum accepit Chanaranges, rem impertit uxori suae ac nutrici Cabadis, dolens ac deplorans ipsius vicem. Hic uxor quoque effundere lacrymas, amplexari mariti genua, et enixe ab eo vitam Cabadis deprecari. Ergo inita deliberatione constituerunt

H 38 **B** βουλευσάμενοι οὖν ἐν σφίσιν αὐτοῖς ἐλογίζαντο κρυπτόμενον μὲν
 ὡς ἀσφαλέστατα τὸν παῖδα ἐκτρέφειν, τῷ δὲ Χοσρόῃ κατὰ τά-
 χος σηπῆναι ὡς οἱ ὁ Καβάδης ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθείη. καὶ τῷ
V 268 **B** τε βασιλεῖ κατὰ ταῦτα ἐσήμαινον τὸν τε Καβάδην οὕτως ἀπέκρυ-
 ψαν, ὥστε τούτου γε πειρήγοντο οὐδενὶ αἰσθησθῆναι, ὅτι μὴ Οὐαρ-
 5 ράμη τε τῷ σφετέρῳ παιδί καὶ τῶν οἰκετῶν ἐνί, ὅς δὴ αὐτοῖς
 πιστότατος ἐς τὰ μάλιστα ἔδοξεν εἶναι. ἐπεὶ δὲ προϊόντος τοῦ
 χρόνου ἐς ἡλικίαν ὁ Καβάδης ἤλθε, δέσας ὁ Χαναράγγης μὴ τὰ
 πεπραγμένα εἰς φῶς ἄγοιτο, χρήμιτά τε τῷ Καβάδῃ ἐδίδου καὶ
 αὐτὸν ἀπαλλαγέντα ἐκέλευε διασωζέσθαι ὅπη οἱ φεύγοντι δυνατὰ 10
 εἶη. τότε μὲν οὖν Χοσρόην τε καὶ τοὺς ἄλλους ἀπαντας ταῦτα
C διαπεπραγμένους ὁ Χαναράγγης ἐλάνθανε.

Χρόνῳ δὲ ὕστερον ὁ μὲν Χοσρόης ἐς γῆν τὴν Κολχίδα
 στρατῷ μεγάλῳ ἐσέβαλλεν, ὡς μοι ἐν τοῖς ὀπισθεν λόγοις γεγρα-
 ψεται. εἶπετο δὲ αὐτῷ ὁ τούτου δὴ τοῦ Χαναράγγου υἱὸς Οὐαρ-
 15 ράμης, ἄλλους τε τῶν οἰκετῶν ἐπαγόμενος καὶ ὅς αὐτῷ τὴ ἐς τὸν
 Καβάδην ξυνεπιστῆμιμος ἔτυχεν· ἐνταῦθα δὲ τῷ βασιλεῖ Οὐαρ-
 ράμης τὰ ἀμφὶ τῷ Καβάδῃ ἅπαντα ἔφραζε, καὶ τὸν οἰκέτην ἐφ'
 ἅπασιν οἱ ὁμολογοῦντα παρήχετο. ταῦτα ἐπεὶ ὁ Χοσρόης ἔγνω,
 τῷ τε θυμῷ ἦδη ὑπερφυῶς εἶχετο καὶ δεινὰ ἐποιεῖτο εἰ πρὸς δού-
 20 λου ἀνδρὸς τοιαῦτα ἔργα πεπονθῶς εἶη, οὐκ ἔχων τε ὅπως οἱ
D ὑποχείριον τὸν ἄνδρα πρῆσι, ἐπενβεί τᾶδε. ἤλικα ἐκ γῆς τῆς
 Κολχίδος ἐπ' οἴκου ἀναχωρεῖν ἔμελλε, γράφει τῷ Χαναράγγῃ

4. οὕτως] οὕτω P. 12. Χαναράγγης] χαναράγγης H: illud Hm.
 Et sic infra aliquoties. 14. ὀπισθεν] ὀπισθε L. 22. γῆς τῆς]
 τῆς om. L.

in latebris tutissimis puerulum alere et significare quamprimum Chosroï Cabadem; prout iusserat, interemptum. His Regi pro certo traditis, ita Cabadem abdiderunt, ut praeter Varrhames ipsorum filium, unumque o famulis, quem multo fidissimum iudicabant, neminem conscium latebra- rum habuerint. Progrediente aetate cum adolevisset Cabades, veritus Chanaranges ne res proferretur in lucem, eum instruxit pecunia, ac di- misit, iubens fuga evadere quocumque posset. Eo perduxerat consilium Chanaranges; nihil dum tamen Chosroï, nihil cuiquam alii suboluerat.

Post tandem Chosroes cum magno exercitu in Colchidem irrupit: quam ego expeditionem proximo libro complectar, eumque secutus est Chanarangis filius Varrhames, illum habens in famulorum grege, qui conscius erat collatae in Cabadem benignitatis. Hoc loco Varrhames Regi fortunam omnem Cabadis narrat, sibi que consentientem producit famulum. Quibus Chosroes auditis incredibiliter exarsit, ita habitum se a subdito fremens forensique indignissime. Cum autem illum vi deducere in manus suas nequiret, hanc artem commentus est. Sub reditum e Col- chide Chanarangi scribit constitutum sibi esse Romanum imperium ag-

τούτῳ ὅτι δὴ αὐτῷ βεβουλευμένα εἶη παντὶ τῷ στρατῷ ἐς γῆν
 τὴν Ῥωμαίων ἰμβαλεῖν, οὐκ ἐν μιᾷ μέντοι τῆς χώρας εἰσόδῳ,
 ἀλλὰ δίχα ποιησαμένῳ τὸ Περσῶν στράτευμα, ὅπως οἱ ἐντός τε
 καὶ ἐκτός ποταμοῦ Εὐφράτου ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἢ ἐσβολῇ ἔσται.
 5 μιᾷ μὲν οὖν τῆς στρατιᾶς μοίρᾳ ἐς τὴν πολεμίαν αὐτὸν, ὡς τὸ
 εἰκός, ἐξηγήσεσθαι, ἑτέρῳ δὲ οὐδενὶ ἐνδιδόναι τῶν αὐτοῦ δού-
 λων ἴσα τῷ βασιλεῖ ἐν ταύτῃ δὴ τῇ τιμῇ ἔχειν, ὅτι μὴ αὐτῷ Χα-
 ναράγγῃ τῆς ἀρετῆς ἔνεκα. δεῖν τοίνυν αὐτὸν μὲν ἐν τῇ ἀποπο-
 ρείᾳ κατὰ τάχος οἱ ἐς ὄψιν ἐλθεῖν, ὅπως αὐτῷ κοινολογησάμενος
 10 ἅπαντα ἐπιστῆλλοι ὅσα ξυνοίσειν τῇ στρατιᾷ μέλλοι, τοὺς δὲ ἔξιν P 68
 αὐτῷ ὀπισθε κελεύειν ὁδῷ ἰέναι. ταῦτα ἐπεὶ ὁ Χαναράγγης ἀπε-
 νεχθέντα εἶδε, περιχαρῆς γεγωνὺς τῇ εἰς αὐτὸν τοῦ βασιλέως
 τιμῇ, μακρὰν τε ἀπολελειμμένος τῶν οἰκείων κακῶν, ἀντίκα τὰ
 ἐντεταλμένα ἐπιτελῆ ἐποίησε. ἐν δὲ τῇ ὁδῷ ταύτῃ ἀντέχειν τῷ
 15 πόνῳ οὐδαμῇ ἔχων (ἦν γὰρ τις γέρων ὁ ἀνὴρ μάλιστα) τὸν τε
 χαλεπὸν μεθίς τοῦ ἵππου ἐκπίπτει καὶ οἱ τὸ ἐν τῷ σκέλει ὀστέον
 ἐρράγη· διὸ δὴ αὐτῷ ἐπάναγκες ἦν ἐνταῦθα θεραπευομένῳ ἡσυχῇ
 μένειν, ἕς τε τὸ χωρίον τοῦτο τῷ βασιλεῖ ἤκοντι ἐς ὄψιν ἤλθε.
 καὶ αὐτῷ Χοσρόης ἔρασκε ξυστρατεύειν σφίσιν οὕτως ἔχοντι τοῦ
 20 ποδὸς ἀδύνατα εἶναι, ἀλλὰ χρῆναι αὐτὸν ἕς τι τῶν ἐκείνη φρου- B
 ρίων ἰόντα τῆς πρὸς τῶν λατρῶν ἐπιμελείας ἐνταῦθα τυχεῖν.
 οὕτω μὲν ὁ Χοσρόης τὴν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τὸν ἀνθρώπου ἀπεπέμ-

2. τὴν] τῶν P. 5. αὐτὸν] αὐτῶν H. 7. Χαναράγγῃ] χανα-
 ράγγῃ A. 8. ἀποπορείᾳ] ἀπο πορείᾳ A. ἀπορείᾳ H. πορείᾳ Hm.
 ἀπορίᾳ P. „Legendum forte ἀπαπορείᾳ. Reg. habet πορείᾳ.“
 ΜΑΥΤ. in tanta necessitate RV. 9. οἱ add. A. 11. κελεύειν L.
 κελύει P. 21. ἐνταῦθα] ἐνταῦθα L.

gredi viribus omnibus, non una via, sed divisim bifariam coplis, ut in
 hostem irruptis fieret qua trans qua cis Euphratem: ac partem quidem
 alteram educturum se pro dignitate sua; aliam vero e subditis neminem
 unum, praeter ipsum esse, quem possit virtutis ergo in aequam secum
 honoris partem vocare, atque ita facere Regi parem: maturet igitur sibi
 obviatione venire, volenti coram cum ipso agere, deque eius consilio prae-
 scribere omnia quae e re fuerint militari. Tum quosdam, qui illum in
 via subsequerentur misit. Lectis Chanaranges literis, exequi mandata
 properat, incedens omnibus laetitibus ob delatum a Rege honorem, et co-
 gitatione longe abstractus ab imminente exito. At viae labori impar,
 exactae iam atque effoetae aetatis vir, dum remissius habenas regit, ex
 equo decidit. Casu cruris osse confracto, ibi quiescere, ut curationem
 admittaret, necesse habuit. Quo Rex cum pervenisset, cum invisit, ac
 negavit fieri posse, ut ita affecto pede proficisceretur secum ad bellum;
 sed consentaneum esse deferri ipsum in vicinum castellum aliquod, ubi
 medicis commodius curaretur. Sic illum Chosroes leti viam ingredi

ψατο, καὶ ἔξ̄ν αὐτῷ ὄπισθεν εἶποντο ὅπερ αὐτὸν ἐν τῷ φρου-
 ρίῳ ἀπολεῖν ἐμελλον, ἄνδρα ἐν Πέρσαις ἀήττητον στρατηγὸν ὄντα
 τε καὶ λεγόμενον, ὅσπερ ἐπὶ δώδεκα ἔθνη βαρβάρων στρατευσας
 ἅπαντα Καβάδῃ βασιλεῖ παρεστήσατο. τοῦ δὲ Ἀδεργουδουβιά-
 δου ἔξ̄ ἀνθρώπων ἀφανισθέντος, Οὐαρράμης ὁ παῖς τὸ τοῦ Χα-
 5 ναράγγου ἀξίωμα ἔσχε. χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον εἴτε Καβά-
 C δης αὐτὸς ὁ τοῦ Ζάμου υἱὸς εἴτε τις ἄλλος ἐπιβατεῶν τοῦ Κα-
 βάδου ὀνόματος ἐς Βυζάντιον ἤλθε· Καβάδης μέντοι βασιλεῖ
 τὴν ὄψιν ἐμφερέστατος ἦν. καὶ αὐτὸν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἀμ-
 φιγνοῶν μὲν, ἅτε δὴ Καβάδου βασιλῆως υἱὸν, ἔξ̄ν φιλοφρο-
 10 σὴν πολλῇ ἐν τιμῇ ἔσχε. τὰ μὲν οὖν ἀμφὶ Πέρσας τοὺς Χοσ-
 ρόῃ ἐπαναστάνας ἐγένετο ὧδε.
 Ὑστερον δὲ καὶ τὸν Μεβόδην ὁ Χοσρόης διεχρήσατο ἔξ̄ αἰ-
 τίας τοιαύσδε. τῶν τι σπουδαίων διαχειρίζων παρόντι τῷ Ζαβεργ-
 γάνῃ ἐπέτατε τὸν Μεβόδην καλεῖν· ἐτύγχανε δὲ τῷ Μεβόδῃ ὁ 15
 Ζαβεργάνης διάφορος ὢν· ὃς δὴ παρ' αὐτὸν ἀφικόμενος εὗρι-
 σκε μὲν στρατιώτας τοὺς αὐτῷ ἐπομένους διέποντα, ἔλεγε δὲ ὅτι
 D δὴ αὐτὸν ὡς τάχιστα ὁ βασιλεὺς καλοῖη. καὶ ὁ μὲν αὐτίκα μάλα,
 V 269 ἐπειδὴν τὰ ἐν ποσὶ διάθηται, ἔψισθαι ὠμολόγει, ὁ δὲ τῷ ἐς
 H 39 αὐτὸν ἔχθει ἡγμένος ἀπήγγειλε Χοσρόῃ ὡς οὐ βούλοιο Μεβόδης 20
 ἐν τῷ παρόντι ἤκειν, φάσκων εἰ τινα ἀσχολίαν εἶναι. θυμῷ τοί-
 νυν ὁ Χοσρόης ἐχόμενος, στελλας τῶν οἱ ἐπομένων τινὰ, παρὰ

2. ἀπολεῖν] ἀπολλύναι Hm.

3. στρατεύσας] στρατευσάμενος L

a m. sec. 4. Ἀδεργουδουβιάδου] Scribebatur Ἀδεργουδουβιάδου.

20. ἀπήγγειλε] ἀπήγγειλλε HL.

iussit, iis comitatum, a quibus in castello necandus erat: vir inter Per-
 sas talis reipsa, qualem communis omnium vox ferebat; Dux nempe invi-
 ctus, qui susceptis expeditionibus in Barbaras nationes duodecim, omnes
 in Regis Cabadis ditionem subiunxerat. Extincto Adergudunbade, eius
 filius Varrhames dignitatem obtinuit Chanarangis. Quidam haud multo
 post venit Byzantium Cabades, sive is fuerit Zamis filius, sive quis alius
 qui sibi arrogasset Cabadis nomen: Regem certe Cabadem omnino vultu
 referebat. Quem Iustinianus, ut eius nepotem, subdubitans licet, per-
 honorifice excepit habuitque liberalissime. Hos demum habuere exitus
 Persae, qui Chosroem oppugnaverant.

Mebodem quoque postea idem morte multavit, istam ob causam.
 Cum rem aliquando Chosroes gravissimam tractaret, astanti forte Zaber-
 gaui Mebodem ut accerseret imperavit. Animo erat aliene a Mebode
 Zaberganes, qui ubi illum adiit, milites suos componentem offendit: ni-
 hilominus aperit mandatum Regis, iubentis sine mora adesse. Statim is
 venturum se recepit, ubi praesens negotium expediisset. Reversus Za-
 berganes, dictante odio, renuntiat Chosroi Mebodem negotium causantem
 aliquid in praesenti venire nolle. Iratus Chosroes Mebodi per quemdam

τὸν τρίποδα τὸν Μεβόδην ἐκέλευεν ἕναι. ὃ τι δὲ τοῦτό ἐστιν, αὐτίκα δηλώσω. τρίπους σιδηροῦς πρὸ τῶν βασιλείων αἰεὶ ἔσθηκεν. ἐπειδὴν οὖν τις τῶν Περσῶν πύθηται ὅτι δὴ αὐτῷ ὁ βασιλεὺς χαλεπῶς ἔχοι, τοῦτω δὲ οὔτε πη ἐς ἱερὸν καταφυγεῖν θίμις 5 οὔτε ἀλλαγῶς ἕναι, ἀλλὰ παρὰ τοῦτον καθημένῳ τὸν τρίποδα τὴν βασιλικῶς προσδέχεσθαι ψῆφον, τῶν πάντων οὐδενὸς φυλάσσειν αὐτὸν ἀξιοῦντος. ἐνταῦθα ὁ Μεβόδης ἐν σχήματι οἰκτρῶ ἐκάθητο ἡμέρας πολλὰς, ἕως τις αὐτὸν Χοσρόου ἐπαγγελλαντος P 69 λαβῶν ἔκτεινεν. ἐς τοῦτό τε αὐτῷ τὰ τῆς ἐς Χοσρόην εὐεργε- 10 σίας ἐχώρησεν.

κδ'. Ἐπὶ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἐν Βυζαντίῳ στάσις τῷ B δῆμῳ ἐκ τοῦ ἀπροσδοκῆτου ἐπέπεσεν, ἣ μάλιστα τε παρὰ δόξαν ἐγένετο καὶ ἐς κικλὸν μέγα τῷ τε δῆμῳ καὶ τῇ βουλῇ ἐτελεύτησε 15 τρόπῳ τοιῷδε. οἱ δῆμοι ἐν πόλει ἐκάστη ἐς τε Βενέτους ἐκ παλαιοῦ καὶ Πρασίνοῦς διήμηντο, οὐ πολὺς δὲ χρόνος ἐξ ὧν τούτων τε τῶν ὀνομάτων καὶ τῶν βύθρων ἕνεκα, οἷς δὴ θεώμενοι ἐπεστήκασι, τὰ τε χρήματα δαπανῶσι καὶ τὰ σώματα αἰκισμοῖς πικροτάτοις προίενται καὶ θνήσκουσιν οὐκ ἀπαξιούσι θανάτῳ αἰσχίστῳ· μάχονται δὲ πρὸς τοὺς ἀντικαθισταμένους, οὔτε εἰδότες C 20 ὅτου αἰτοῖς ἕνεκα ὁ κίνδυνός ἐστιν, ἐξεπιστάμενοί τε ὡς, ἣν καὶ περιέσσονται τῶν δυσμενῶν τῇ μάχῃ, λελίμπεται αὐτοῖς ἀπυχθῆ-

4. χαλεπῶς L. χαλεπὸς P. 16. βύθρων A. Legebatur βαρῶν, quod A a corr. habet. *ibid.* θεώμενοι] θεάμενοι Pm. 21. περιέσσονται] περιέσσονται L.

e suis asseclis imperat ut eat ad tripodem. Quid hoc rei sit, paucis explico. Stat semper pro Regia tripus ferreus. Ubi quis Persarum sibi Regem offensum esse accepit, illi non in templum ullum, non alio quam licet perfergere; sed pro tripode sedens expectare debet sententiam Regis, neque hunc audet quisquam tueri. Hic Mebodes miserabili habitu dies multos resedit, donec iussu Chosrois a quodam comprehensus et confossus occubuit. Hoc denique praemium infelix tulit suorum in Chosroem meritorum.

24. Sub idem fere tempus plebem Byzantinam incessit seditio repens, quae maiorem in modum praeter opinionem exarsit, et cum populo tum Senatui funestissimum finem habuit: quod uti contigerit, planum faciam. Pervetus quidem est in civitatibus singulis factionum Venetae Frasinæque discrimen: haud tamen ita vetus insaniam, qua nominibus his et coloribus, quibus conspici ludis intersunt, ita sunt dediti, ut eorum gratia fortunas profundant, corpora cruciatibus acerbissimis offerant, nec mortem defugiant vel turpissimam. Cum adversariis digladiantur, ignari causae, cur in periculum se ac dimicationem conciliant; at non ignari paratae poenae, cum probe sciunt se quamvis victores sub ipsam

ναι μὲν αὐτίκα ἐς τὸ δεσμωτήριον, αἰκισμένους δὲ τὰ ἔσχατα
 εἶτα ἀπολωλέναι. φέυεται μὲν οὖν αὐτοῖς τὸ ἐς τοὺς πέλας ἔχθος
 αἰτίαν οὐκ ἔχον, μένει δὲ ἀτελεύτητον ἐς τὸν πάντα αἰῶνα, οὔτε
 κήδει οὔτε συγγενείᾳ οὔτε φιλίας Θεσμῶ εἶκον, ἦν καὶ ἀδελφοὶ ἢ
 ἄλλο τι τοιοῦτό γέ οἱ ἐς τὰ χρώματα ταῦτα φιλοστοργουῦντες διά- 5
 D φοροὶ εἶεν. μέλει τε αὐτοῖς οὔτε θείων οὔτε ἀνθρωπείων πραγ-
 μάτων παρὰ τὸ ἐν τούτοις νικῆν, ἦν τέ τι ἀσέβημα εἰς τὸν θεὸν
 ὑφ' ὅτουσιν ἁμαρτάνηται ἦν τε οἱ νόμοι καὶ ἡ πολιτεία πρὸς τῶν
 οἰκείων ἢ τῶν πολεμίων βιάζονται, ἐπεὶ καὶ τῶν ἐπιτηδείων σπα-
 νίζοντες ἴσως, κἂν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις ἀδικουμένης αὐτοῖς τῆς 10
 πατρίδος, οὐ προσποιῶνται, ἦν γε αὐτοῖς κείσθαι τὸ μέρος τοῦτο
 ἐν καλῇ μέλλῃ· οὕτω γὰρ τοὺς συστασιώτας καλοῦσι. μεταλα-
 χάνουσι δὲ τοῦ ἄγους τούτου καὶ γυναῖκες αὐτοῖς, οὐ τοῖς ἀνδρά-
 P 70 σιν ἐπόμηναι μόνον, ἀλλὰ καὶ τούτοις, ἂν οὕτω τύχοι, ἀντι-
 στατοῦσαι, καίπερ οὔτε ἐς τὰ θέατρα τὸ παράπαν ἰοῦσαι οὔτε τῷ 15
 ἄλλῳ αἰτίῳ ἡγμέναι· ὥστε οὐκ ἔχω ἄλλο τι ἔγωγε τοῦτο εἰπεῖν ἢ
 ψυχῆς νόσημα. ταῦτα μὲν οὖν ταῖς τε πόλεσι καὶ δήμῳ ἐκάστῳ
 ᾧδὲ πη ἔχει.

Τότε δὲ ἡ ἀρχὴ, ἡ τῷ δήμῳ ἐφειστήκει ἐν Βυζαντίῳ, τῶν
 στασιωτῶν τινὰς τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἦγε. Ξυμφρονήσαντες δὲ καὶ 20
 σπεισάμενοι πρὸς ἀλλήλους ἐκότεροι τοὺς τε ἀγομένους ἀρπάζουσι

3. 4. οὔτε ter] οὐδὲ ter P. 4. ἀδελφοὶ A. ἀδελφός P. 12. με-
 ταλαχάνουσι] μεταλαχάνουσι A. 15. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ —
 οὐδὲ P.

statim pugnam raptum iri in carcerem, indeque ad extremum supplicium. Alter ab altero nulla iniuria provocati, odium inter se suscipiunt adeo inexpiabile, ut licet germanitatis aut alio huiusmodi vinculo iuncti sint, qui colorum istorum diversis invicem studiis dissident, nulli tamen necessitudini, non consanguinitati, non legibus amicitiae concedat. Prae victoria, quam in his ambiunt, divina aequae apud illos humanaeque iacent omnia: neque ipsis pensi est, quid socii aemulive impie in Deum peccent, aut quo scelere leges remque publicam violent. Eos nec rei familiaris angustia, nec summa iniuria, quae in maximis necessitatibus infertur patriae, movet; dummodo Pars (ita vocant socios factionis) belle se habeat. Neque ipsae foeminae hoc piaculo vacant: siquidem eandem cum viris suis, vel forte adversam factionem sequuntur: quamvis spectaculis omnino abstineant, neque alio quoquam agi irritamento possint; ut illud ego verius nequeam appellare, quam animi morbum meramque insaniam. Ea quo civitates popularesque factiones hodie redactae sunt.

Cum autem Praefectus urbis factiosos aliquos ad mortem raperet, utriusque partis homines inito inter se foedere et conspiratione conflata fecere impetum, ac santes, qui abducebantur, eripuerunt: mox etiam in-

καὶ ἐς τὸ δεσμοτήριον αὐτίκα ἐσβίαντες ἀφίαισιν ἅπαντας ὄσοι
 σιάσεως ἢ ἐτέρου του ἰλόντες ἀτοπήματος ἐδέδοντο. καὶ οἱ μὲν V 270
 ἔπηρέται, ὄσοι τῇ τῆς πόλεως ἀρχῇ ἔπονται, ἐκτείνοντο οὐδενὶ B
 λόγῳ, τῶν δὲ πολιτῶν εἴ τι καθαρὸν ἦν ἐς τὴν ἀντιπέρας ἤπει-
 5 ρον ἔφενγον, καὶ τῇ πόλει πῦρ ἐπεφέρετο, ὡς δὴ ἐπὶ πολεμίοις
 γεγενημένη. καὶ τὸ ἱερὸν ἢ Σοφία τό τε βαλανεῖον ὃ Ζευξίππος
 καὶ τῆς βασιλέως αἰλλῆς τὰ ἐκ τῶν προφυλαίων ἄχρι ἐς τὸν Ἄρειος
 λεγόμενον οἶκον καθέντα ἐφθάρη. ἐπὶ τούτοις τε ἕμα αἱ μεγά-
 10 μύς ἐστιν, εἰδαιμόνων τε ἀνθρώπων οἰκίαι πολλαὶ καὶ χρήματα
 μεγάλα. βασιλεὺς δὲ καὶ ἡ συνοικουσα καὶ τῶν ἀπὸ βουλῆς
 ἔνιοι καθελόξαντες σφῆς αὐτοὺς ἐν παλατίῳ ἡσύχαζον. ἔμβολον C
 δὲ ἀλλήλοισι ἐδίδοσαν οἱ δῆμοι τὸ νίκαι, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἐς τότε τοῦ
 χρόνου ἢ κατάστασις ἐκείνη προσαγορεύεται.

15 Τότε τῆς μὲν ἀδλῆς ἐπαρχος Ἰωάννης ἦν ὁ Καππαδόκης,
 Τριβουνιαθὸς δὲ, Πάμφυλος γένος, βασιλεῖ παρέδρος, κοιαιστῶρα
 τοῦτον καλοῦσι Ῥωμαῖοι. τούτοις ἄτερος, Ἰωάννης, λόγων μὲν
 τῶν ἐλευθερίων καὶ παιδείας ἀνήκοος ἦν. οὐ γὰρ ἄλλο οὐδὲν ἐς
 γραμματιστοῦ φοιτῶν ἔμαθεν, ὅτι μὴ γράμματα, καὶ ταῦτα H 40
 20 κακῶ κακῶς γράψαι· φύσεως δὲ ἰσχυρὴ πάντων γέγονε δυνατώτα-

17. μὲν τῶν om. Suidas s. v. ἀνήκοος.

19. ὅτι μὴ γράμματα,

καὶ ταῦτα κακῶ κακῶς γράψαι] Aristoph. Equit. 189. οὐδὲ μουσι-
 κὴν ἐπίσταμαι, πλὴν γραμμάτων, καὶ ταῦτα μίτροι κακῶ κακῶς.]

20. κακῶ om. Suidas s. v. γραμματιστής.

ibid. δυνατώτατος]

δεινότητος Suidas s. v. Ἰωάννης.

gressi carcerem, reos, quotquot seditionis alliasve cuiuspiam sceleris con-
 victi vinculis attinebantur, laxarunt, omnibus ad unum per libidinem
 caesis Praefecti apparitoribus. Civium optimi ac praestantissimi serva-
 bant se integros neutrique erant factioni addicti, in adversam continen-
 tem fugerunt, dum urbs, tanquam si capta ab hoste esset, sic illatis
 facibus deflagraret. Igni corruptum est templum Sophiae, Zeuxippi bal-
 neum, et ex aula Imperatoris quidquid a vestibulo ad Martia oecum per-
 tinebat, magnae praeterea porticus ad forum usque Constantini procur-
 rentes, domus item permultae locupletum civium, unaque immanis auri
 argentique vis. Interea Augustus palatio se tenebat cum uxore ac Sena-
 toribus nonnullis. Porro factiosi pro tessera inter se usurpabant hanc
 vocem, VINCI: quae transiit in seditionis illius nomen.

Erat id temporis Praefectus Praetorio Ioannes Cappadox; Augusti
 assessor sive, ut lingua Rom. dicitur, Quaestor, Tribunianus, natione
 Pamphylus. Ac Ioannes quidem ingenuarum erat disciplinarum atque
 eruditionis expertus. Nam apud ludimagistrum nihil aliud nisi literas scri-
 bere, et quidem prave atque ineleganter, didicerat. At ingenii vi supra
 omnes, quos equidem noverim, pollebat; ita ut rerum vel opportunitates
 videre, vel nodos expedire pari nemo facilitate posset. Illa vero ingenii

D τος ὦν ἡμεῖς ἴσμεν. γινῶναι τε γὰρ τὰ δέοντα ἰκανώτατος ἦν καὶ
 λύσειν τοῖς ἀπόροις εὐρεῖν. πονηρότατος δὲ γεγονὼς ἀνθρώπων
 ἀπάντων τῇ τῆς φύσεως δυνάμει ἐς τοῦτο ἐχρήτο, καὶ οὔτε θεοῦ
 λόγος οὔτε ἀνθρώπων αὐτὸν αἰδῶς τις ἐσήμει, ἀλλὰ βλους τε αὐτῶ
 ἀνθρώπων πολλῶν ἀπολλύναι κέρδους ἕνεκα καὶ πόλεις ὄλας κα-5
 θελεῖν ἐπιμελὲς ἦν. χρόνου γοῦν ὀλίγου χρήματα μεγάλα περι-
 βαλλόμενος ἐς χραιπάλην τινὰ ἐκλελάτικεν ὄρον οὐκ ἔχουσαν,
 ἄχρι μὲν ἐς τὸν τοῦ ἀρίστου καιρὸν ληζόμενος τὰς τῶν ὑψηλῶν

P 71 οὐσίας, μέθῃ δὲ τὸ λοιπὸν καὶ σώματος ἔργοις ἀσελγεστάτοις
 ἡσυχολημένος, κατέχειν ἑαυτὸν οὐδαμῇ ἴσχυεν, ἀλλὰ τὰ τε βρώ-10
 ματα μέχρι ἐς τὸν ἕμετον ἡσθιε καὶ τὰ χρήματα κλέπτειν μὲν
 ἦν ἐς αἰεὶ ἔτοιμος, προῖεσθαι δὲ καὶ δαπανῶν ἑτοιμότητος. Ἰωάν-
 νης μὲν οὖν τοιοῦτος ἦν. Τριβουνιανὸς δὲ φύσεως μὲν δυνάμει
 ἐχρήτο καὶ παιδείας ἐς ἄκρον ἀφίκετο τῶν κατ' αὐτὸν οὐδενὸς ἡσ-
 σον, ἐς δὲ φιλοχρηματίῳ δαιμονίως ἐσπουδακῶς οἶός τε ἦν κέρ-15
 δους αἰεὶ τὸ δίκαιον ἀποδίδοσθαι, τῶν τε νόμων ἡμέρα ἐκ τοῦ
 ἐπὶ πλεῖστον ἐκάστη τοὺς μὲν ἀνήρει, τοὺς δὲ ἔγραφεν, ἀπεμπο-
 λῶν τοῖς δεομένοις κατὰ τὴν χρεῖαν ἑκάτερον.

Ἔως μὲν οὖν ὁ δῆμος ὑπὲρ τῶν ἐν τοῖς χρώμασι δνομάτων
 B τὸν πόλεμον πρὸς ἀλλήλους διέφερον, λόγος οὐδεὶς ἦν ἂν οὔτοι 20

6. περιβαλλόμενος] περιβαλλόμενος A. Illud Suidas. 9. ἀσελγε-
 στάτοις] ἀσελγέσι Suidas. 10. ἑαυτὸν] δὲ αὐτὸν Suidas.
 11. μέχρι ἐς τὸν ἕμετον] μέχρις ἐς ὅσον Suidas. 12. ἐς αἰεὶ om.
 Suidas. *ibid.* ἑτοιμότητος] ἑτοιμότητος Suidas. 14. ἐς ἄκρον]
 εἰς ἄκρον τε Suidas s. v. Τριβουνιανός. 16. ἡμέρα — ἐκάστη]
 ἡμέρα — ἐκάστη H. ἡμέρας — ἐκάστης Suidas. 18. ἐκάτερον]
 ἐκατέρου Suidas.

vi ad improbitatem, qua etiam mortales omnes superabat, abutebatur. Non respectus Dei, non hominum reverentia unquam eius animum subit. Ad quaestum maxime se adhibebat accumulatis caedibus et urbium integrorum excidiis faciendum. Quibus artibus cum ad magnas pecunias brevi tempore venisset, extra modum in crapulam sese effudit, ita diem partiri solitus, ut ad horam prandii expilandis subditorum fortunis vacaret; quod supererat, in temulentia obscenisque corporis voluptatibus traduceret, adeo sui impotens, ut cibus se ad vomitum expleret. Semper quidem ad corradendum aurum paratus erat; sed ad prodigendum multo etiam comparatior. His moribus Ioannes, hac natura praeditus fuit. Tribunianus autem cum ingenii et ipse acie valebat, tum apicem eruditionis attigerat, sic ut nullum aetatis suae mortalium haberet hac laude superiorem. Verum hianti homo et inexplebili avaritia, unice lucro serviebat, erantque apud illum iura venalia. Iamdiu legum nundinationi deditus, quotidie pretio refiebat alias, alias fugebat, prout e re erat atque usa poscentium.

Utrique in Remp. peccare impune ac sine publica querela licuit, quamdiu fuit populus contentione distractus propter nominum diversitatem

ἐς τὴν πολιτείαν ἡμάρτανον· ἐπεὶ δὲ ζυμφορήσαντες, ὥσπερ
 ἐρρήθη, ἐς τὴν στάσιν κατέστησαν, ἕκ τε τοῦ ἐμφανοῦς ἀνὰ πᾶ-
 σαν τὴν πόλιν ἐς αὐτοὺς ὕβριζον καὶ περιούντιες ἐζήτουν ἐφ' ᾧ
 5 κτείνουσι. διὸ δὴ ἐταιρίζεσθαι βασιλεὺς τὸν δῆμον ἐθέλων ἄμφω
 5 τῆς ἀρχῆς ἐν τῷ παραυτίκῳ παρέλυσε. καὶ Φωκᾶν μὲν, ἄνδρα
 πατρίκιον, ἔπαρχον τῆς αὐλῆς κατεστήσατο, ζυνετώτατόν τε καὶ
 τοῦ δικαίου ἐπιμελεῖσθαι ἰκανῶς πεφυκότα· Βασιλείδην δὲ τὴν
 τοῦ κοιαιστῶρος ἀρχὴν ἔχειν ἐκέλευεν, ἕκ τε ἐπιχειρίας γνώριμον
 ἐν πατρίκιοις ὄντα καὶ ἄλλως δόκιμον. οὐδὲν μὲντοι ἦσαν ἢ
 10 στάσις ἐπ' αὐτοῖς ἤμαζε. πέμπτη δὲ ἀπὸ τῆς στάσεως ἡμέρα C
 περὶ δειλῆν ὄψιαν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς Ὑπατίῳ τε καὶ Πομ-
 πηίῳ τοῖς Ἀναστασίου τοῦ βεβασιλευκότος ἀδελφιδιοῖς οἴκαδε ὡς
 τάχιστα ἐπέσκηπτεν ἵνα, εἴτε τι νεώτερον πράσσεισθαι πρὸς αὐ-
 τῶν ἐς σῶμα τὸ οἰκεῖον ἐποτοπήσας εἴτε καὶ αὐτοὺς ἢ πεπρωμένη
 15 ἐς τοῦτο ἦγεν. οἱ δὲ, ὅπερ ἐγένετο, δεισάντες μὴ σφᾶς ὁ δῆμος
 ἐς τὴν βασιλείαν βιάζοιτο, ἔρυσαν οὐ δίκαια ποιήσιν εἰ σφῶν τὸν
 βασιλεῖα παρήσουσιν ἐς τὸσόνδε κίνδυνον ἦκοντα. ταῦτα ἀκού- V 271
 σας Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἐτι μᾶλλον ἐς τὴν ὑποψίαν ἐνέπιπτε,
 καὶ αὐτοὺς αὐτίκα μάλα ἐκέλευεν ἀπαλλύσσεσθαι. οὕτω γοῦν D
 20 οἴκαδε τῷ ἄνδρι τούτῳ ἐκομίζεσθην καὶ τέως μὲν (νῦξ γὰρ ἐτέγ-
 χανεν οὐσα) ἐνταῦθα ἡσυχάζετην.

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἅμα ἡλίῳ ἀνίσχοντι ἔκπυστα ἐς τὸν δῆμον
 ἐγένετο ὡς ἀμφοτέρω ἀπηλλαγμένη τῆς ἐν παλατίῳ διατριβῆς.

2. ἐρρήθη] , ἐρρήθη Reg. " MALT.
 Sic Hm. αὐτοῦς P. αὐτοῦ H.

10. „ αὐτοῖς Reg. " MALT.
 19. ἐκέλευεν L. ἐκέλευεν P.

in factionum coloribus positam. Ubi vero conciliatis, ut modo dicebam,
 animis, seditio coorta est, iactis in eos contumeliis tota urbs personabat,
 ac circumcursans multitudo quaerebat ipsos ad necem. Eam autem Im-
 perator demereri et adiungere sibi cupiens, nulla interposita mora ambos
 a magistratu submovit. Quorum loco Praefectura Praetorii Phocae
 Patricio, quem in primis cordatum et servantissimum aequi noverat;
 Quaesturam Basilidi iisdem Patricio, spectatissimae clementiae et nobili-
 tatis viro, mandavit. Seditio tamen nihilo secius increbrescebat. Ac iam
 dies, ex quo illa coeperat, quintus agebatur, ortoque vesperе exhibat,
 cum Iustinianus Hypatio et Pompeio Anastasii Augusti ex sorore nepoti-
 bus edixit, ut quamprimum se domum referrent; sive ab illis vitae time-
 ret suae, sive ipsos eo duceret fatum. Ili veriti, quod postea contigit,
 ne a populo ad imperium eveherentur vi, dixerunt se iniique facturos,
 si in tanto discrimine Imperatorem suum desererent. Id suspicionem
 magis incendit: quocirca eos Iustinianus e vestigio iubet egredi. Sic
 domum reversis, quoniam nox erat, quiescere licuit.

Postero die, sole vixdum exorto, percubuit ambos Palatio, ubi se
 tenebant, excessissae. Ad illos undique concursus fit populi: Imperator

- ἔτρεχον οὖν ἐπ' αὐτοὺς ὁ λεὼς ἅπας, βασιλέα τε Ἑπατίον ἀηγόρευον, καὶ αὐτὸν ὡς παραληψόμενον τὰ πράγματα ἐς τὴν ἀγορὰν ἤγον. ἡ δὲ Ἑπατίου γυνὴ Μαρία, ξυνητή τε οὔσα καὶ δόξαν ἐπὶ σωφροσύνῃ μεγίστην ἔχουσα, εἶχετο μὲν τοῦ ἀνδρὸς καὶ οὐ μεθίλει, ἐβόα δὲ ὀλολυγῆ τε χρωμένη καὶ τοῖς ἐπιτηδεύοις ἀπα-5
- P 72 σιν ἐγκελευομένη ὡς αὐτὸν τὴν ἐπὶ θανάτῳ οἱ δῆμοι ἄγοιεν. ὑπερβιαζομένου τοίνυν τοῦ ὀμίλου, αὐτῆ τε οὐχ ἐκούσα μεθῆκε τὸν ἄνδρα καὶ αὐτὸν ὁ λεὼς οὔτι ἐκούσιον ἐς τὴν Κωνσταντίνου ἀγορὰν ἤκοντα ἐς τὴν βασιλείαν ἐκάλουν, καὶ (οὐ γὰρ ἦν αὐτοῖς οὔτε διάδημα οὔτε τι ἄλλο ὣν δὴ βασιλέα περιβάλλεσθαι νό-10 μος) στρεπτόν τινα χρυσοῦν ἐπὶ τῇ κεφαλῇ θέμενοι βασιλέα Ῥωμαίων ἀνείπον. ἤδη δὲ καὶ ἐκ τῶν ἐκ βουλῆς ξυνιόντων, ὅσοι οὐκ ἀπολειφθέντες ἐτύγχανον ἐν τῇ βασιλείῳ ἀλλῇ, πολλαὶ μὲν ἐλέγοντο γῶμαι ὡς αὐτοῖς ἴτεον ἀγωνιουμένοις ἐς παλάτιον. Ὡριγένης δὲ, ἀνὴρ ἐκ βουλῆς, παρελθὼν ἐλεξε τοιάδε, „Τὰ μὲν 15 παρόντα ἡμῖν, ὧ ἄνδρες Ῥωμαῖοι, πράγματα μὴ οὐχὶ πολέμῳ διακριθῆναι οὐχ οἶόν τε. πόλεμος δὲ καὶ βασιλεία τὰ μέγιστα
- B τῶν ἐν ἀνθρώποις ὑπάντων ὠμολόγηται εἶναι. τῶν δὲ δὴ πράξεων αἱ μεγάλαι οὐ βραχύτητι καιροῦ κατορθοῦσθαι θέλουσιν,
- H 41 ἀλλ' εὐβουλία τε λογισμῶν καὶ νόνοις σωμάτων, ἅπερ ἄνθρω-20 ποι ἐς χρόνον μῆκος ἐνδείκνυνται. ἦν μὲν οὖν ἐπὶ τὸν πολέμιον ἴοιμεν, ἐπὶ ξυροῦ μὲν ἀκμῆς τὰ πράγματα ἡμῖν στήσεται, περὶ δὲ τῶν ὄλων ἐν βραχεῖ διακινδυνεύσομεν χρόνῳ, τῶν δὲ ἀποβή-

acclamatur Hypatius, et in forum, ut ibi habenas rerum capessat, deducitur, comitante uxore (Mariae nomen erat) femina prudentiae continentiaeque laudem adepta maximam. Haec maritum retentans nec dimittens, inclinata ululantiq[ue] voce clamabat, hominem ad mortem rapi, et amicorum omnium ac necessariorum opem implorabat. Sed multitudine praevalet, abstracta a viro depulsaque est: quem populus invitum licet ac resistentem cum ad forum Constantini duxisset, sibi in Imperatorem poposcit, et quoniam diadema caeteraque ornamenta Imperatoria deerant, imposito capiti torque aureo, Augustum consalutavit. Iam vero cum omnes Curiae Patres, qui erant extra aulam Imperatoris, convenissent, in eam ibant sententiam multi, ut faciendum impetum dicerent in Palatium. Tum processit Origenes senator, et orationem hanc habuit. *Fieri non potest, viri Romani, ut sumptis temere armis de praesenti rerum statu bene decernamus. Nam ex iis omnibus, quae homines tractant, nihil esse maioris constat nec molis nec momenti, quam bellum et regnum. Atqui coeptis ingentibus secundos exitus afferre solet non punctum temporis, sed consiliorum prudentia et dura corporis exercitatio: utrumque autem longo spatio probari debet. Quare si petamus iam adversarium, in novaculas acie, quod vulgo aiunt, sitae res nostrae erunt, deque earum summa momento periclitabimur. Eoventus vero, qui-*

σεσθαι μελλόντων ἕνεκα τὴν τύχην ἢ προσκνηθόμεν ἢ μεμψόμε-
 θαι πάντως. τὰ γὰρ τῶν πραγμάτων ὀξύτερα ἐς τὸ τῆς τύχης
 ὡς τὰ πολλὰ περισταται κράτος. ἦν δὲ σχολαίτερον τὰ παρόντα
 διοικησώμεθα, οὐδὲ βουλομένοις παρίσταται ἡμῖν Ἰουστινιανὸν ἐν
 5 παλατίῳ λαβεῖν, ἀλλ' ἀγαπήσει ὡς τύχιστα ἦν τις αὐτὸν ἐξῆ
 φηγεῖν. ἀρχὴ γὰρ περιορωμένη καταρρεῖν εἴωθεν, ἀποληγουσῆς
 αὐτῇ τῆς ἰσχύος ἐς ἡμέραν ἐκάστην. ἔστι τοίνυν ἡμῖν βασιλεία
 ἕτερα, Πλακιλιανὰ τε καὶ τὰ Ἑλένης ἐπώνυμα, ὅθεν χρῆ βα-
 10 σιλέα τύνδε ὀρμώμενον τὸν τε πόλεμον διενεγκεῖν καὶ τὰ ἄλλα
 διοικῆσασθαι ἢ ἄμεινον ἔξει. “ Ὀριγένης μὲν τοσαῦτα εἶπεν. οἱ
 δὲ δὴ ἄλλοι, ὕπερ φιλεῖ ὄμιλος ποιεῖν, ἔξυτερόν τε ἀντελαμβύ-
 νοντο καὶ τὸ παραυτίκα ὤοντο ζύμφορον εἶναι, καὶ οὐχ ἥκιστα
 γε Ὑπάτιος (χρῆν γὰρ οἱ γενέσθαι κακῶς) τῆς ἐπὶ τὸν ἰππόδρο-
 15 μον ὁδοῦ ἐκέλευεν ἡγῆσθαι. τινὲς δὲ φασιν ἐξελπίτηδες αὐτὸν ἐν-
 ταῦθα ἦκειν, βασιλεῖ ἐννοικῶς ἔχοντα.

Οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν βασιλέα ἐν βουλῇ ἦσαν πότερα μενουσιν
 αὐτοῖς ἢ ταῖς ναυσὶν ἐς φυγὴν τρεπομένοις ἄμεινον ἔσται. καὶ λό-
 20 γοι μὲν πολλοὶ ἐλέγοντο ἐς ἐκάτερα φέροντες. καὶ Θεοδώρα δὲ ἡ
 βασίλισσα ἔλεξε τοιάδε „Τὸ μὲν γυναικα ἐν ἀνδράσι μὴ χρῆναι
 τολμᾶν τὸν παρόντα οἶμαι καιρὸν ἥκιστα ἐφείναι διασκοπεῖσθαι,
 ἢ ἐν τοῖς ἀποκνοῦσι νεανιεύεσθαι, εἴτε ταύτῃ εἴτε ἄλλῃ πῃ νομι-
 στέον. οἷς γὰρ τὰ πράγματα ἐς κίνδυνον τὸν μέγιστον ἦκει, οὐκ

S. „σχολαίτερον Reg.“ MALT. σχολαιότερον P. 21. ἡ — να-
 νιεύεσθαι om. A.

cumque futurus est, vel laudem vel culpam tribuemus omnem Fortunae, calidioribus inceptis plerumque dominant. Quod si instantia sedatius lentiusque digeramus, facultas capiendi in Palatio Iustiniani ultro se nobis offeret; quin ille brevi secum agi praeclare credit, si quis ipsum elabi aiverit. Despecta enim potestas deficientibus in dies viribus tandem collabi solet. Porro alia sunt nobis Palatia, puta Placilianum atque Helenae, unde Imperatorem hunc in bellum erumpere, caeteraque, quam optime poterit, administrare oportet. Haec Origenes. Contra caeteri (ut fit in turba) dicebant audendum promptius et in celeritate multum ponebant. Nec segnus Hypatius (nam illi fatum erat perire) sibi ut in Circum praeretur imperabat. Quamquam sunt qui ipsam dedita opera voluisse eo deduci interpretentur, quod Augusto consultum cuperet.

Interea apud Imperatorem consulebatur in medium, utrum potius esset subsistere, an navibus conlicere se in fugam. Scissum erat consilium in utramque partem, cum Theodora Augusta in hunc modum locuta est. Non fert, meo quidem iudicio, tempus istud ut quis reputet minime decere feminam inter viros virum agere; nec si illa apud ignavos animos verba faciat, idne recte an secus fiat spectandum est. Quorum enim

- P 73 ἄλλω οὐδενὶ ἢ τῷ τὰ ἐν ποσὶν ὡς ἄριστα θέσθαι προσέχειν χρεῶν ἄπασιν. ἡγοῦμαι δὲ τὴν φυγὴν ἔγωγε, εἶπερ ποτὲ, καὶ τῶν, ἦν καὶ τὴν σωτηρίαν ἐπάγεται, ἀξύμφορον εἶναι. ἀνθρώπων μὲν γὰρ ἐς φῶς ἤκοντι τὸ μὴ οὐχὶ καὶ νεκρῷ γενέσθαι ἀδύνατον, τῷ δὲ βεβασιλευκότι τὸ φυγάδι εἶναι οὐκ ἀνεκτόν. μὴ γὰρ ἂν γενού-5
 μην τῆς ἀλουργίδος ταύτης χωρὶς, μηδ' ἂν τὴν ἡμέραν ἐκείνην βιώην, ἐν ἧ με δέσποιναν οἱ ἐντυχόντες οὐ προσερούσιν. εἰ μὲν οὖν σώζεσθαι σοι βουλομένῳ ἐστίν, ὦ βασιλεῦ, οὐδὲν τοῦτο προῦγμα. χρήματά τε πολλὰ ἐστὶν ἡμῖν, καὶ θάλασσα μὲν ἐκεί-
 νη, πλοῖα δὲ ταῦτα. σκόπει μέντοι μὴ διασωθέντι ζυμβήσεται 10
 σοι ἥδιστα ἂν τῆς σωτηρίας τὸν θάνατον ἀνταλλάξασθαι. ἐμὲ
 B γὰρ τις καὶ παλαιὸς ἀρέσκει λόγος, ὡς καλὸν ἐντάφιον ἢ βασι-
 λεία ἐστὶ“. τοσαῦτα τῆς βασιλίδος εἰπούσης, θάρσος τε τοῖς
 πᾶσιν ἐγένετο καὶ εἰς ἀλκὴν τραπόμενοι ἐν βουλῇ ἐποιοῦντο ἧ ἂν
 ἀμύνεσθαι δυνατοὶ γίνωνται, ἦν τις ἐπ' αὐτοὺς πολεμήσων ἴοι. 15
 οἱ μὲν οὖν στρατιῶται ζύμπαντες, οἳ τε ἄλλοι καὶ ὅσοι ἀμφὶ τὴν
 βασιλείῳσ ἀλλὴν ἐτετάχατο, οὔτε τῷ βασιλεῖ εὐνοϊκῶς εἶχον οὔτε
 εἰς τὸ ἐμφανὲς ἔργου ἔχεσθαι ἤθελον, ἀλλὰ τὸ μέλλον ἐκαραδό-
 κουν δηρὸν ἐκβήσεται. πᾶσαν δὲ τὴν ἐλπίδα ἐν Βελισαρίῳ τε καὶ
 Μούνδῳ ἑ βασιλεὺς εἶχεν, ὧν ἄτερος μὲν, ὁ Βελισάριος, ἄρτι 20
 ἐκ τοῦ Μηδικοῦ ἐπανήκων πολέμου τὴν τε ἄλλην Θεραπειαν δυ-
 C κατήν τε καὶ λόγου ἀξίαν ἐπήγετο καὶ δορυφόρων τε εἶχε καὶ

1. ἄλλω οὐδενὶ ἢ τῷ] ἄλλω οὐδενὶ εἴη ἢ τῷ P. ἄλλω οὐδὲν εἴη ἢ τῷ H. „ἄλλο οὐδὲν εἴη ἢ τὸ Reg.“ MALT. Sic Hm. 3. μὲν γὰρ] Legebatur γὰρ μὲν. 9. ἐκείνη] ἐκείνη H. 18. ἔργου ἔχεσθαι] „ἔχεσθαι Reg.“ MALT.

res in summum venire discrimen, eorum cogitationes omnes in hoc uno versari debent, ut instantia constituent optime. Ego vero sic sentio, rationibus nostris fugam vel nunc maxime adversari, quamvis allatura salutem esset. Homini quidem in lucem edito subeunda est necessitas leti: id vero pati non debet qui imperium semel obtinuit, ut in exilio vivat, dignitati superstes suae. Ne Deus siverit ut purpura hac spoliata umquam conspiciar, ac vel unum diem vivam, quo me Dominam obvii non salutent. Tu quidem, Auguste, si vis evadere, nihil in hoc negotii: offatim pecuniae est: en mare, en naves. Caeterum vide, ne tibi hinc elapso contingat lucis huius suavilatem cum morte ignobili commutare. At mihi vetus illud verbum placet, quo fertur, praeclarum esse linteum sepulchrale regnum.“ His dictis Augusta ita omnium erexit animos et vires incendit, ut iam unum id agitent, quo se pacto tuerentur, si quis inferret oppugnationem. Certae milites plerique omnes, etiam Palatini, nec Augusto studebant, nec rem aperte volebant aggredi; sed motus civilis exitum expectabant. Spem omnem Imperator in Belisario ac Mundo repositam habebat: quorum ille e bello Persico recens praeter

ὑπασπιστῶν πλῆθος, ἔν τε ἀγῶσι καὶ τοῖς τοῦ πολέμου κινδύ-
νοις τὰς μελέτας πεποιημένον. Μοῦνδος δὲ, Ἰλλυριῶν στρατη-
γὸς ἀποδεδειγμένος, τύχη τιγὶ ξυνεκέρησε, βαρβάρους Ἑρσί-
λους ἐπαγαγόμενος κατὰ τινα χρεῖαν ἐς Ἐνζάντιον μετὰπειμπτος
5 ἤκειν.

Ἐπάτιος μὲν οὖν ἐπειδὴ εἰς τὸν ἱππόδρομον ἀφίκετο, ἀνα-
βαίνει μὲν αὐτίκα οὗ δὴ βασιλέα καθίστασθαι νόμος, κίθεται
δὲ ἐς τὸν βασιλειον θρόνον, ὅθεν αἰεὶ βασιλεὺς εἰώθει τὸν τε ἱπ-
πικὸν καὶ γυμνικὸν θεᾶσθαι ἀγῶνα. ἐκ δὲ παλατίου Μοῦνδος
10 μὲν διὰ πύλης ἐξῆει, ἔνθεν δὴ ὁ κοχλίας ἀπὸ τῆς ἰδέας καθόλου
κυκλοτεροῦς οὔσης ἀνόμασται. Βελισάριος δὲ τὰ μὲν πρῶτον εὐ-
θὺς αὐτοῦ τε Ἐπατίου καὶ θρόνον τοῦ βασιλείου ἀνέβαινεν, ὡς D
δὲ ἐς τὸ πλησίον οἶκημα ἦλθεν, οὗ δὴ στρατιωτῶν φρουρὰ ἐκ
παλαιοῦ ἔστιν, ἐβόα τοῖς στρατιώταις, ἐγκλεινόμενος ἀνοιγίνας
15 οἱ τὴν θύραν ὡς τάχιστα, ὅπως ἐπὶ τὸν τύραννον ἴοι. δεδογμέ-
νον δὲ τοῖς στρατιώταις μηδετέρῳ ἀμύνειν, ἕως αὐτῶν ἄτερος
λαμπρῶς νικήσῃ, ὡς ἤμιστα ἐπατεῖν δοκοῦντες διεκρούσαντο. ἀνα-
στρέψας οὖν Βελισάριος ὡς βασιλέα διεφάρθαι ἰσχυρίζετο σφίσι H 42
τὰ πρῶγματα. νεωτερίζειν γὰρ ἐς αὐτὸν τοὺς στρατιώτας, οἳ
20 τὴν παλατίου φρουρὰν ἔχουσιν. ἐκέλευεν οὖν αὐτὸν βασιλεὺς ἐπὶ
τὴν καλουμένην Χαλκῆν καὶ τὰ ἐνταῦθα προπέλεια λέναι. ὁ δὲ
δὴ μόλις καὶ οὔτε κινδύνων οὔτε πόνων μεγάλων χωρὶς δι' ἔρει- P 74

4. ἐπαγαγόμενος A. ἐπαγόμενος P. 10. ἐνθεν] ἐνθα L.
22. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.

amplum et valldum ministerium, quod ducebat, hastatis militibus ac scutariis septus erat, qui in praeliis fuerant multis versati, diuque bello exerciti. Mundus Magister militum per Illyricum designatus, et tum temporis ad aliquid, quod ipsius operam postulabat, accitus Byzantium, cum Erulorum Barbarorum manu forte aderat.

Ergo perductus in Circum Hypatius, ad solum, unde Augustus equestria gymnicaque certamina spectare solet, ascendit protinus, et in eo conedit. E Palatio Mundus per eam exiit portam, in qua est cochleas, a forma, quam plane rotundam habet, sic appellatus. Belisarius autem primum quidem recta ad ipsum Hypatium solumque Imperatorium subire instituit. Verum ubi ad coniunctum parti huic et a praesidiaria iam inde olim teneri solitum domicilium pervenit, inclamavitque militibus uti ianua sibi ad tyrannum vadenti quamprimum recluderetur, illi constitutum inter se habentes ad neutram causam se aggregare, donec ad alteram manifeste victoria vergeret, nihil se exaudire simularunt. Ita repulsam passus Belisarius, ad Augustum redit, actum esse affirmat, perisse cuncta, custodes quoque Palatii studere rebus novis, et ab ipso iam descivisse. Mox eundem Augustus ad portam, quae Chalca sive Aerea dicitur, et ad vestibulum illi obiacens ire, eaque parte tentare

πίων τε καὶ χωρίων ἡμιφλέκτων διεξιῶν εἰς τὸ ἱππικὸν ἀναβαίνει. καὶ ἐπειδὴ περὶ τὴν Βενέτειον ἐγεγόνει στοῦν, ἢ τοῦ βασιλέως θρόνου ἐν δεξιᾷ ἐστίν, ἐβούλευσε μὲν ἐπὶ πρῶτον αὐτὸν Ὑπάτιον ἶναί, βραχείας δὲ οὔσης ἐνταῦθα πυλίδος, ἢ ἀποκέκλιστό τε καὶ ὑπὸ τῶν ἐντὸς Ὑπατίου στρατιωτῶν ἐφυλάσσετο, κατωρ-5
 ρώδησε μὴ οἱ ἐν στενωπῷ πονουμένῳ ὁ δῆμος ξυνεπιθέμενος αὐτὸν τε καὶ τοὺς ἐπομένους ἅπαντας διαφθείρωντες ῥᾶόν τε καὶ ἀπονώ-
 τερον ἐπὶ βασιλείᾳ χωρήσωσι. λογισόμενος οὖν ὡς οἱ ἐπὶ τὸν δῆ-
 μον ἴτεον ἐστίν, οἱ ἐν τῷ ἵπποδρόμῳ ἐστήκεσαν, πληθεῖ τε ἄμε-
 τροι καὶ μετὰ πολλῆς ἀκοσμίας ὑπ' ἀλλήλων ὠθοῦμενοι, ἀπὸ 10
 B τοῦ κολοῦ τὸ ξίφος ἀράμενος τοῖς τε ἄλλοις κατὰ ταῦτα ποιεῖν
 ἐπαγγέλλας, δρόμῳ τε καὶ κραυγῇ ἐπ' αὐτοὺς ἤει. ὁ δὲ δῆμος,
 αἰτε δὴ ἐν ὁμίλῳ καὶ οὐκ ἐν τάξει ἰστάμενοι, ἐπειδὴ στρατιώτας
 εἶδον τεθωρακισμένους τε καὶ δόξαν πολλὴν ἐπὶ τε ἀνδρεία καὶ
 πολέμῳ ἐμπειρίᾳ ἔχοντας, καὶ τοῖς ξίφεσιν οὐδεμιᾷ φειδοῖ παλοῦ-15
 τας, ἐς φυγὴν ὤρμηγτο. κραυγῆς δὲ πολλῆς, ὡς τὸ εἰκὸς, γε-
 γεννημένης, πλησίον που ἐστηκὼς Μοῦνδος καὶ βουλόμενος ἔργον
 ἔχεσθαι (ἦν γάρ τις τολμητῆς καὶ δραστήριος), ἀπορούμενος δὲ
 ἦ χρήσεται τοῖς παροῦσιν, ἐπειδὴ ἔτεκμηράτο ὡς Βελισάριος ἐν
 τῷ πόνῳ εἶη, εὐθὺς ἐπὶ τὸ ἵπποδρόμιον διὰ τῆς εἰσόδου, ἢ νε-20
 C κρὰ καλεῖται, εἰσβάλλει. τότε δὴ ἐκατέρωθεν οἱ Ὑπατίου στα-
 σιῶται κατὰ κράτος πλησσομένοι διεφθέρωντο. ἐπεὶ δὲ ἡ τροπὴ
 λαμπρὰ ἐγεγόνει καὶ φόνος ἦν τοῦ δήμου ἤδη πολλὸς, Βορσίδης

4. ἀποκέκλιστο] ἀποκέκλιτο A corr. 11. ταυτὰ L. ταῦτα P.

aditum iubet. Ille inter rudera et loca incendio deformata non sine discrimine et labore magno ad Circum evasit, et prope Venetiam consistens porticum, quae est a dextra Caesaris solii, de invadendo primo omnium ipso Hypatio cogitavit. Sed propter angustias portae, quae et clausa erat et Hypatii satellitio munita intus, timuit ne iniquiori spatio impeditus, ab irruente populo opprimeretur cum suis, et hinc magis pateret Augustus perduellium impressioni. Videns igitur satius esse multitudinem adoriri, quae in Circo stabat, numero infinita atque inordinatissima; quippe omnes invicem se contrudebant; districto gladio, idemque iussis facere caeteris incurrit eodem, conclamans. Simul autem conferta plebs neque ad pugnam composita, milites, qui et fortitudine et rei bellicae peritia clarissimi erant, adesse loricatedos nec ferro parcere animadvertit; consternata in fugam est. Exorto, ut res ferebat, clamore ingenti, Mundus, qui haud procul substiterat, ac rem quidem, pro inata vi atque ardore animi, volebat gerere, haerebat tamen nescius quid tempus posceret; ubi coniecit Belisarium dimicare, confestim per portam, quam vocant Libitineensem, irrupit in Circum. Hinc inde iam Hypatiani stragem accipere, et manu valida passim sterni. Populi patebat

τε καὶ Ἰουῆτος, Ἰουστινιανοῦ βασιλέως ἀνεψιοί, χεῖρας αὐτοῖς οὐδενὸς ἀνταίρειν τολμῶντος, καθελὼν τε ἀπὸ τοῦ θρόνου Ὑπάτιον καὶ αὐτὸν ἐσαγωγόντες βασιλεῖ ἅμα Πομπηίῳ παρέδωκαν. Θνήσκουσι τε τοῦ δήμου πλέον ἢ τρισμύριοι ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ. 5 βυσιλεὺς δὲ αὐτοὺς ἐν φυλακῇ χαλεπῇ ἐκέλευεν εἶναι. ἐνταῦθα Πομπηίους μὲν ἐδάκρυνε τε καὶ ἄξια ἐλείου ἐφθέγγετο· ἦν γὰρ δὴ ὁ ἀνὴρ πραγμάτων τε καὶ κακῶν τοιούτων ἤκιστα ἐμπειρος· Ὑπάτιος δὲ αὐτὸν πολλὰ ὀνειδίσας οὐκ ἔφη χρῆναι τοὺς οὐκ ἐν δίκῃ ἀπολουμένους ὀδύρεσθαι. ἀρχὴν τε γὰρ ὑπὸ τοῦ δήμου ἕκοντας 10 βιασθῆναι καὶ οὐκ ἐπὶ κακῷ τοῦ βασιλέως ὕστερον ἐς τὸ ἵπποδρόμιον ὀφεικόθαι. κτείναντες δὲ οἱ στρατιῶται τῇ ὕστεραιᾷ ἐκότερον ἐς θάλασσαν καθῆκαν τὰ σώματα. βασιλεὺς δὲ αὐτῶν τε τὰ χρήματα ἐς τὸ δημόσιον ἀνάγραπτα ἐποιήσατο καὶ ἄλλων τῶν ἐκ βουλῆς ἀπάντων, οἳ δὴ τὴν γνώμην ζῆν αὐτοῖς ἔθεντο. 15 μέντοι τοῖς τε ἄλλοις ἅπασι καὶ τοῖς Ὑπατίου καὶ Πομπηίου παισὶ τὰ τε ἀξιώματα, οἷς πρότερον ἐχρῶντο, ἀπέδωκε καὶ τῶν χρημάτων ὅσοις τῶν ἐπιτηθειῶν τινὲς οὐκ ἔτυχε δωρησάμενος. ἐς τότε μὲν ἐν Βυζαντίῳ ἡ στάσις ἐτελεύτα.

κέ. Τριβουνιανὸς δὲ καὶ Ἰωάννης τῆς τιμῆς οὕτω παρα- 75
20 λυθέντες χρόνῳ ὕστερον ἐς ἀρχὰς τὰς αὐτὰς κατέστησαν ἄμφω. ἀλλὰ Τριβουνιανὸς μὲν ἔτη πολλὰ ἐπιβιὸς τῇ τιμῇ ἐτελεύτησε νόσῳ, ἄλλο οὐδὲν ἄχαρι πρὸς οὐδενὸς παθῶν. ἦν γὰρ αἰμύλος τε καὶ τᾶλλα ἡδὺς, καὶ τῆς φιλοχρηματίας τὸ νόσημα ἐπισκιάσει

22. ἄλλο om. Suidas s. v. Τριβουνιανός.

fuga et clades ingens, cum Boraides et Iustus, Iustiniani Aug. ex frater nepotes, Hypatium, nemine repognare audente, e solio deturbarunt, abductumque cum Pompeio, tradiderunt in manus Augusti. Eo die caesis e populo amplius xxx. m. utrumque Caesar dura et arcta custodia septum tenuit. Ibi Pompeius rerum et casuum eiuscemodi insolens, lachrymis dedebat se et lamentis miserabiliter: eumque Hypatius valde increpabat, ploratum illis decere negans, qui insontes perirent: sibi initio renitentibus vim a populo fuisse factam, nec se postea infestis in Augustum animis venisse in Circum. Nihil tamen minus postridie confossi sunt a militibus, et in mare proiecta eorum cadavera. Ac bona quidem non amborum modo, sed omnium etiam Senatorum, qui ab ipsis steterant, fisco Imperator addidit: deinde tamen cum caeteros quosque, quos ordine moverat, tum Hypatii Pompeiique liberos in pristinum gradum restituit, atque e facultatibus quidquid amicis non dederat, ipais reddidit. Hic fuit Byzantinae seditionis exitus.

25. Tribunianus vero et Iohannes ita, ut dicebam, exuti honoribus, quibus utebantur, eosdem postmodum receperunt. Ac Tribunianus quidem cum annos multos in Magistratu vixisset, morbo decessit, nullam praeterea passus offensionem: quippe mira urbanitate, lepore, et suavitate

ικανώτατος τῇ τῆς παιδείας περιουσίᾳ. Ἰωάννης δὲ (πᾶσι γὰρ ἀνθρώποις βαρὺς τε ὁμοίως καὶ χαλεπὸς ἦν, πληγὺς τε τοῖς προσπίπτουσιν ἐντεινόμενος καὶ τὰ χρήματα ἀπαξάπαντα λόγῳ B οὐδενὶ ληξιόμενος) δέκατον ἔτος τὴν ἀρχὴν ἔχων τὴν δίκην ὀρθῶς καὶ δικαίως τῆς ἐς τὴν δίκαιαν παρανομίας ἐξέτισε τρόπῳ 5 τοιῷδε.

Θεοδώρα ἡ βασιλὶς ἤχθητο αὐτῷ πάντων μάλιστα, καὶ ὅς τῇ γυναικὶ προσκεκρουκῶς οἷς ἡμάρτανε θωπιεῖα μὲν αὐτὴν ἡ χάριτι μετελθεῖν ὡς ἤκιστα ἔγνω, ἐς ἐπιβουλήν δὲ αὐτῇ ἐκ τοῦ ἔμφανους καθιστάμενος ἐς τὸν βασιλεῖα διέβαλλεν, οὔτε τὴν τύχην 10 ἐρυσθριῶν οὔτε τὴν στοργὴν αἰσχυρόμενος, ἦνπερ ἐς αὐτὴν ὁ βασιλεὺς εἶχεν ἐξαισίαν οἴαν. αἰσθρομένη δὲ ἡ βασιλὶς τῶν ποιουσ- H 43 μένων κτείνειν μὲν διανοεῖτο τὸν ἄνθρωπον, μηχανῇ δὲ οἰδεμιᾶ C εἶχεν, ἐπεὶ λόγον αὐτοῦ Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἐποιεῖτο πολὺν. γνοὺς δὲ Ἰωάννης τὴν τῆς βασιλίδος ἐς αὐτὸν γνώμην ἐν δέιμασι 15 μεγάλῳ ἐγένετο. ἐπειδὴν τε ὡς καθευδῆσων ἐς τὸν κοιτῶνα ἴοι, τῶν τινα βαρβάρων ἐπιστήσεσθαι οἱ ὡς ἀπολοῦντα ὑπώπτευν ἐς νύκτα ἐκίστην, ὑπερκύπτων τε αἰὲ ἐκ τοῦ δωματίου καὶ τὰς εἰσόδους περισκοπῶν ἄνθρωπος ἔμενε, καίπερ ἔταιρισόμενος δορυφόρων τε καὶ ὑπασπιστῶν χιλιάδας πολλὰς, οὐ γεγονὸς ὑπάρχων 20 τινὶ πρότερον τοῦτο γε. ἀλλ' ἐπιλελησμένος ἅμα ἡμέρᾳ θείων τε

1. τῇ τῆς Suidas. Aberat τῇ. 3. προσπίπτουσιν] περιπίπτουσιν Suidas s. v. Ἰωάννης. *ibid.* ἀπαξάπαντα Suidas. Vulgo ἀπαξ ἅπαντα. 5. δίκαιαν] δίκην Suidas. 10. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P. 15. αὐτὸν] αὐτόν P. αὐτὴν L.

erat conditus, et avaritiam obscurabat splendore summae eruditionis. Contra Ioannes, homo aequè omnibus gravis, et adeo importunus, ut obvium quemque oneraret plagis, et cunctis uno tempore pecuniis exhauriret indicta causa, decimo tandem Praefecturae anno poenas iure meritoque dedit sceleratissimae et contaminatissimae vitae: quod ita accidit.

Ioannem oderat Theodora Augusta unum omnium maxime. Quod ille odium etsi culpa sua ipsam offendendo contraxerat, adeo non obsequio ambire feminam sibi què officiis conciliare studuit, ut aperte illi inimicus crimen intulerit apud Augustum, nec conditionem erubescens, nec amorem reverens ingentem, quo eam Imperator amplectebatur. His Theodora intellectis, coepit animo coquere interficiendi eius consilium: at qua id via perficeret nesciebat: quoniam ipsum magni faciebat Augustus. Haud ignarus Ioannes quo esset in se animo Augusta; percellabatur magnis terroribus. Noctibus enim singulis, ubi se in cubiculum quietis causa receperat, imminere putabat Barbarum aliquem ad caedem instructum: quocirca e thalamo caput quolibet temporis puncto proferens, omnesque aditus circumspiciens, somnum non videbat, quamvis succinctus esset Hastatorum ac Scutariorum multis millibus: quantum satellitum nullus

καὶ ἀνθρωπιῶν δειμάτων ἀπάντων ὕλεθρος αὐθις κοιτῆ τε καὶ ἰδίᾳ πῦσι Ῥωμαίοις ἐγίγνετο. καὶ φαρμακεῦσι μὲν τὰ πολλὰ ἄμι- P 76
 λει, μαντιλαῖς δὲ ἀσιβόλιν ἐς αἶε χρώμενος τὴν αὐτοκράτορα αὐ-
 τῷ τερατειομέναις ἀρχὴν, ἀεροβατῶν τε καταφανῆς ἦν καὶ μετέω-
 5 ρος ἀρθεῖς ταῖς τῆς βουσιλείας ἐλπίσι. τῆς μέντοι ποτηρίας αὐτῷ
 καὶ τῆς ἐς τὴν δίκαιαν παρανομίας οὐδὲν οὔτε ἐλώφα οὔτε ὑπέληγε.
 καὶ τις αὐτῷ Θεοῦ λόγος τὸ παράπαν οὐκ ἦν, ἀλλὰ καὶ, εἴ ποιν
 εἰς ἱερὸν ὡς εἰζόμενός τε καὶ διανυκτερεύσων ἐνταῦθα ἴοι, οὐδὲν
 ὁμοίως τοῖς Χριστιανῶν ἤθεσιν ἔπραττεν, ἀλλὰ τριβῶνιον ἐνδι-
 10 θυσκόμενος ἱερεῖ πρέπον τῆς παλαιᾶς δόξης, ἦν νῦν Ἑλληνικὴν
 καλεῖν νόμοι κασιν, λόγους οὐκ ὁσίουσ τινὰς, ὥσπερ ἐμμελετή- B
 κει, ἀνὰ πᾶσαν τὴν νύκτα ἐκείνη ἀπεστοματίζειν, ὅπως οἱ ἦ τε
 βασιλέως διάνοια ἔτι μᾶλλον ὑποχειρία εἶη καὶ αὐτὸς κακῶν γέ-
 νοιτο ἀπαθῆς πρὸς πάντων ἀνθρώπων.

15 Ἐν τούτῳ δὲ Βελισάριος Ἴταλίαν καταστρεψάμενος βασιλεῖ
 ἐς Βυζάντιον ξὺν Ἀντωνίνῃ τῇ γυναικὶ μεταπέμπτος ἦλθεν, ἐφ'
 ᾧ ἐπὶ Πέρσας στρατεύσειε. καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις ἄπασιν ἐντιμός τε
 καὶ λόγου πολλοῦ ἄξιος, ὡς τὸ εἶκόσ, ἦν, μόνος δὲ Ἰωάννης
 αὐτῷ χυλεπῶς εἶχε καὶ πολλῇ ἐπιβουλῇ ἐς αὐτὸν εἶχετο, κατ'
 20 ἄλλο μὲν οὐδὲν, ὅτι δὲ αὐτὸς μὲν τὸ ἐκ πάντων ἔχθος ἐφ' ἐαν- C
 τὸν εἶλε, Βελισάριος δὲ πάντων εὐδοκιμῶν μάλιστα ἔτυχεν· ἐπ'
 αὐτῷ τε γενομένης τῆς Ῥωμῶν ἐλπίδος αἰθις ἐπὶ Πέρσας ἐστρά-

12. ἐκείνη Hm. Vulgo ἐκείνην.

umquam Praefectus habuit. At simul illuxerat, Dei pariter hominumque
 omni metu deposito, pergebat Romanos universos pessundare, qua pu-
 blice, qua privatim. Cum incantatoribus versabatur plurimum, impias
 divinationes consecrans, quas ipsi Imperatorum apicem spondebant; iam-
 que ad illam spe subvocatus, aequalis astris gradiebatur: nunquam eius
 respirabat improbitas; nihil effraenis vitae licentia remittebat. Nullo
 erat apud ipsum numero Deus: immo vero si quando in templum se con-
 ferret precationis et sacri pervigillii causa, aliena prorsus a Christiano-
 rum ritibus agebat. Nam pallio Sacerdotali indutus, antiquae sectae,
 quae hodie Graecanica vocari solet, profanas quasdam nugas, quibus
 mentem imbuerat, tota nocte recitabat, eo vota intendens, ut sibi ma-
 gis in dies deditum atque obnoxium haberet animum Imperatoris, nec
 violari ipse a quoquam posset.

Per id tempus subacta Italia Byzantium cum Antonina uxore Beli-
 sarius rediit, accitu Augusti, ut imperium contra Persas acciperet. Sin-
 gulari apud omnes erat in gratia et honore, neque immerito, victoris
 nomen: unus admodum ringebatur Ioannes, eique perniciem moliebatur,
 nullam aliam ob causam, nisi quia, cum ipse omnium in se odium colle-
 gisset, Belisarius supra omnes omnium laudibus tollebatur. Et quoniam
 in eo residebat spes Romanorum, bellum Persicum ipsi iterum datum est.

τευσε, τὴν γυναῖκα ἐν Βυζαντίῳ ἀπολιπών. Ἀντωνίνα δὲ ἡ τοῦ Βελισαρίου γυνή (ἣν γὰρ ἰκανωτάτη ἀνθρώπων ἀπάντων μηχανᾶσθαι τὰ ἀμύχανα) χαριεῖσθαι τῇ βασιλίδι βουλευσαμένη ἐπεινόει τοιαῦδε. ἦν τῷ Ἰωάννῃ θυγάτηρ Εἰφημία, δόξαν μὲν ἐπὶ σωφροσύνῃ πολλὴν ἔχουσα, νέμει δὲ κομιδῇ, καὶ ἀπ' αὐτοῦ Μανθ D εὐάλωτος, ἦν δὲ ὁ πατὴρ ὑπερηγάπα, ἐπεὶ καὶ μόνῃς αὐτῆς ἐγγόνει πατὴρ. ταύτην ἡ Ἀντωνίνα τιθασεύουσα ἐς ἡμέρας συγχρᾶς προσποιήσασθαι τε αἶτε φιλῆν ἐνδελιχέστατα ἴσχυσε καὶ τῶν αὐτῇ ἀπορορήτων μεταδιδόναι οὐκ ἀπηξίου. καὶ ποτε αὐτῆς οἱ μόνῃς ἐν τῷ δωματίῳ παρούσης ὀδύρεσθαι τύχας τὰς παρούσας 10 ἐπλάσσετε, ὅτι δὴ Βελισάριος εὐρυτέραν ποιησάμενος τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν πλείονι μέτρῳ ἢ πρότερον οὔσα ἐτύγγατε, βασιλεῖς τε δορυαλώτους δύο καὶ πλούτου τοσοῦτόν τι χρέημα ἐς Βυζάντιον ἀγαγὼν, ἀχαρίστου Ἰουστινιανοῦ ἔτυχε· τὰ τε ἄλλα ὡς οὐ δίκαιαν οὔσαν τὴν πολιτείαν διέβαλλε. περιχαρῆς δὲ τῷ λόγῳ γε-15 νομένη ἡ Εὐφημία (δέει γὰρ τῷ ἐκ τῆς βασιλίδος καὶ αὐτῇ τῇ παρουσίῃ ἀρχῇ ἤχθετο) „Καὶ τοῦδε μέντοι, ὦ φιλιτάτη,“ ἔφη, P 77 „ὑμεῖς αἰτίοι, ὅτι δὴ παρὸν ὑμῖν τῇ δυνάμει οὐ βούλεισθε χρῆσθαι“. ὑπολαβοῦσα δὲ ἡ Ἀντωνίνα „Οὐ γὰρ οἶοι τε ἐσμέν, ὦ θυγάτηρ,“ εἶπεν, „ἐν στρατοπέδῳ νεωτέροις ἐγχειρεῖν πρῶτα μασιν, 20 ἦν μὴ τοῦ ἔργου ξυνεπιλάβωνται ἡμῖν τῶν ἔνδον τινές· ἄλλ' εἰπερ ὁ σὸς πατὴρ ἤθελε, ῥᾶστα ἂν ἐς τὴν πρῶξιν καθιστάμενοι

7. τιθασεύουσα] Vulgo τιθασσεύουσα. 10. δωματίῳ] „δῶματι Reg.“ MALT. 20. ἐγχειρεῖν] ἐγχωρεῖν AH: illud Hm.

Proficiscens uxorem Byzantii reliquit. Haec vero mortalium omnium maxime idonea ad connectendos dolos, ex quibus nemo se explicaret, ut gratificaretur Augustae, hanc artem excogitavit. Erat Ioanni filia, cui nomen Euphemiae: modestiae illa quidem laude conspicua; sed adolescentula et ea re capti facilis: unice dilecta patri, quippe unigena. Huic Antonina per dies multos blandimenta dedit, et amicitiae simulatione eam sibi devinxit penitus, eo progressa, ut arcanorum iam participem faceret. Aliquando cum ea in cubiculo agens remotis arbitris, coepit, ficte scilicet, praesentem rerum conditionem deplorare, et queri inprimis quod Belisarius post prolatum a se longe Rom. imperium, post captos advectosque Byzantium cum tot spoliis atque opibus Reges duos, ingratus Iustinianum experiretur: alia tum multa in publicae administrationis iniquitatem subiecit. Eiusmodi rerum mentione delectata Euphemia (nam et ipsa praesentem dominatum molestissime ferebat propter oblatum ab Augusta metum) *Atqui, inquit, charissima, huius mali causa in vobis stat, qui cum imperii vires habeatis in manibus, non vultis uti. Cui Antonina, Nihil nos, ait, o filia, nihil aggredi foris, nec res novas in castris moliri possumus, nisi hic domi sint, qui sociam manum coeptis admoveant. At si vellet pater tuus in rem una incumbere, quidquid*

δσα ἦν τῷ Θεῷ βουλομένο ἐπράσσομεν“. ἀκούσασα ταῦτα Εὐ-
 φημία προθύμως μὲν ὑπέσχετο ἐπιτελῆ ἔσεσθαι, ἀπαλλαγείσα δὲ
 ἐνθὺνδε τὸ πρῶγμα ἐπὶ τὸν πατέρα εἰθὺς ἤνεγκε. καὶ ὃς τῷ λόγῳ
 ἤσθεις (ταύτην γάρ οἱ ὁδὸν εἰς τε τὰ μαντεῖα καὶ τὴν βουσιλείαν
 5 ὑπετόπαζε φέρειν τὴν πρῶξιν) εἰθὺς μελλήσει οὐδεμιᾷ ὠμολόγησε, B
 πρῶσσειν τε τὴν παῖδα ἐκλείψει τῇ ὑστεραία ὄπως εἰς λόγους τῆ
 Ἀντωνίνῃ αὐτὸς ξυμιῆξῃ καὶ τὰ πιστὰ δοίῃ. μαθοῦσα δὲ Ἀντω-
 νίνα τὴν Ἰωάννου γνώμην καὶ ὡς ἀπωτάτω τὸν ἄνθρωπον τῆς
 τοῦ ἀληθοῦς ἀπαγαγεῖν ἐννοίας ἐθελούσα νῦν μὲν ἔφη οἱ ξυγγε-
 10 γέσθαι αὐτὸν ἀξίμφορον εἶναι, μὴ τις ὑποψία μεταξὺ ἐπιγενο-
 μένῃ διακωλύσει τὰ πρυσσόμενα ἱκανῆ εἶη· μέλλειν δὲ αὐτίκα
 δὴ μάλα εἰς τὴν ἔω παρὰ Βελισάριον στέλλεσθαι. ἐπειδὰν οὖν ἐκ H 44
 Βυζαντίου ἀπαλαγεῖσα ἐν τῷ προαστείῳ γένηται (ὃ Ῥουφινια-
 ναὶ μὲν ὀνομάζεται, Βελισαρίου δὲ ἴδιον ἐτύγγανεν ὄν) ἐνταῦθα
 15 τὸν Ἰωάννην ὡς ἀπισυόμενόν τε καὶ προπέμψοντα ἦκειν, καὶ
 τοὺς τε λόγους περὶ τῶν ὕλων ποιήσασθαι καὶ τὰ πιστὰ λαβεῖν C
 τε καὶ δοῦναι. ταῦτα εἰπούσα, εὐ τε τῷ Ἰωάννῃ εἰπεῖν ἔδοξε καὶ
 ἡμέρα τακτῆ ἐπὶ τῇ πράξει διώριστο. ἥ τε βασιλεὺς τὸν πάντῃ λό-
 γον παρὰ τῆς Ἀντωνίνης ἀκούσασα ἐπήνη μὲν τὰ βεβουλευμένα,
 20 ἐγκειλενομένη δὲ πολλῶ ἔτι μᾶλλον εἰς τὴν προθυμίαν ἐνήγην.

Ἐπειδὴ τε ἡ κυρία παρῆν, ἀσπασυμένη μὲν ἡ Ἀντωνίνα
 τὴν βασιλίδα ἐκ τῆς πόλεως ἀπηλλάσσειτο, ἐν τε Ῥουφινιαναῖς ἐγέ-
 νετο, ὡς τῇ ὑστεραία τῆς ἐπὶ τὴν ἔω ὁδοῦ ἀρξομένη, οὗ δὴ καὶ
 Ἰωάννης τὰ ξυγκείμενα ἐπιτελίσων εἰς νίκτα ἤλθεν. ἡ δὲ βασιλεὺς

*esset Deo visum, nullo conficeremus negotio. His Euphemia auditis
 prompto animo recipit operam suam minime defuturam: mox digressa,
 rem patri aperit. Ille dictis mirifice captus, cum sibi viam eo pacto ad
 vaticiniorum exitum atque imperium muniri existimaret, illicet assensus
 est, filiaque iniunxit daret operam ut ipse postridie cum Antonina col-
 loqueretur, quo posset coram fidem suam obstringere. De Ioannis coun-
 silio facta certior Antonina, eumque a cognitione veri quam longissime
 abducere cupiens, haec retulit: in praesenti quidem congressum id ha-
 bere periculi, ne qua interveniret suspicio, quae inceptum everteret:
 sed propediem se in Orientem ituram ad Belisarium: ubi igitur profecta
 Byzantio in suburbanum Belisarii praetorium, cui nomen est Rufinianum,
 divertisset, eo ipsum oportere accedere, salutationis et honorariae de-
 ductionis obtentu: ibi se de re tota inter se collaturos ac fidem daturos
 mutuan. Probata hac Ioanni sententia, certa dicitur dies. Ubi technae
 seriem Augusta ab ipsamet Antonina accepit, non laudavit modo, sed
 stimulos etiam subdidit ad perficienda alacriter cogitata.*

*Condicto die, posteaquam Augustam Antonina salutavisset, egressa ex
 urbe sic Rufinianum petiit, quasi postridie coeptura inde iter in Orien-
 tem: eodem Ioannes ut conventa praestaret de nocte se contulit. Cuius*

διαβάλλουσα πρὸς τὸν αὐτῆς ἄνδρα τὰ πρὸς Ἰωάννου ἐπὶ τῇ τυ-
 D ραννίδι πρᾶσσόμενα, Ναρσῆν τε τὸν εὐνοῦχον καὶ Μάρκελλον
 τὸν τῶν ἐν παλατίῳ φυλακῶν ἄρχοντα ἐς Ῥουφινιανὰς ζῶν στρα-
 τιώταις πολλοῖς ἐπέμψεν, ἐφ' ᾧ διερευνησάμενοι τὰ πρᾶσσόμενα,
 ἦν τὸν Ἰωάννην πράγμασι νεωτέροις ἐγχειροῦντα εὐρήσασαι, κτεί- 5
 ναντες τὸν ἄνθρωπον εὐθὺς ἐπαρήξουσι. καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τῷ ἔργῳ
 τούτῳ ἐστέλλοντο. φασὶ δὲ βασιλεῖα τῶν ποιουμένων αἰσθόμενον
 τῶν τινα Ἰωάννη ἐπιτηδείων παρ' αὐτὸν πέμψαι, ἀπεροῦντα
 αὐτῷ μηδαμῇ τῇ Ἀντωνίνῃ ἐντυχεῖν λάθρα. Ἰωάννης δὲ (χρῆν
 γὰρ αὐτῷ γενέσθαι κακῶς) τὴν βουσιλέως ὑποθήκην ἐν ἀλογία 10
 πεποιημένος ἀμφὶ νύκτι μέσσην τῇ Ἀντωνίνῃ ξυνέμιξεν, αἵμασι δὲ
 P 78 Ναρσῆν τε καὶ Μάρκελλον, ὅπως τῶν λεγομένων ἀκούσειαν. ἐν-
 ταῦθα Ἰωάννης μὲν ἀφυλάκτῳ στόματι τὰ ἐς τὴν ἐπίθειον ὁμο-
 λόγη τε καὶ ὄρκους δεινοτάτοις ἀπισχυρίζετο, Ναρσῆς δὲ αὐτῷ 15
 καὶ Μάρκελλος ἐκ τοῦ ἀφρονισμοῦ ἐπέστησαν. Θορύβου δὲ, ὡς τὸ
 εἰκὸς, γενομένου οἱ τοῦ Ἰωάννου δορυφόροι (ἄγχιστα γὰρ πη ἐστή-
 κισαν) παρ' αὐτὸν αὐτίκα ἐγένοντο. καὶ αὐτῶν τις Μάρκελλον,
 οὐκ εἰδὼς ὅστις ποτὲ ἦν, ἕλπει ἐπληξεν, οὕτω τε Ἰωάννης δια-
 φυγεῖν ζῶν αὐτοῖς ἴσχυσεν, ἵς τε τὴν πόλιν κατὰ τάχος ἀφίκετο. 20
 καὶ εἰ μὲν εὐθὺς ἔλθειν παρὰ τὸν βασιλεῖα ἐθάρσησεν, οἶμαι ἂν,
 οὐδὲν ἐπεπόνθει πρὸς αὐτοῦ ἄχαρι· νῦν δὲ καταφυγῶν ἐς τὸ

1. αὐτῆς] αὐτῆς P.   5. εὐρήσασαι] εὐρήσουσι L.   18. αὐτῶν]
 L. αὐτὸν P.

machinas ad invadendam tyrannidem paratas cum Augusta marito indi-
 casset, Narsetem Eunuchum et Marcellum custodiis Palatinis Praefectum
 cum valida militum manu in Rufinianum misit, mandavitque ut quas ibi
 agerentur explorarent, ac si Ioannem res novas movere deprehenderent,
 mactarent hominem, redirentque e vestigio. Abiere illi, facturi iussa.
 Simul Imperator quid in Ioannem cuderetur cognovit, ad cum fertur e
 familiaribus ipsius quemdam submisisse, qui clandestinum cum Antonina
 congressum dissuaderet. Verum Ioannes, cui a Deo decretum erat exitium,
 in postremis habens Augusti monitum, circiter mediam noctem cum
 Antonina colloquium instituit proxime sepe, post quam illa Narsetem et
 Marcellum, ut quae dicerentur exciperent, disposuerat. Illic Ioannes
 dum ore incauto operam ad labefactandum Augustum suam pollicetur, et
 fidem gravissimis sacramentis astringit, in eum Narsetes et Marcellus ir-
 ruunt. Facto autem, ut fieri necesse erat, strepitu excitati, qui haud
 procul constiterant, Ioannis satellites, ad ipsum extemplo convolant.
 Tunc quidam Marcellum, ignarus quis ille esset, gladio sauciavit. Ita
 cum suis elapsus Ioannes in urbem se recepit praecipiti fuga: quam si
 recta ad Imperatorem ausus esset intendere seque illi offerre, non dubito
 quin ei impune abire per ipsum licuisset. Iam vero in templum perfu-

ιερόν δέδωκα τῇ βουσιλίδι κατ' ἔξουσίαν τῇ ἐς αὐτόν ἐπι-
βουλῇ χρῆσθαι. B

Τότε μὲν οὖν ἐξ ὑπάρχων ἰδιώτης γενόμενος ἐς ἕτερον ἐν-
θένδε ἀναστὰς ἐκομίσθη, ὅπερ ἐν τῷ προαστείῳ Κυζικίου πόλεως
5 ἵδρυνται, Ἀρτάκην καλοῦσι Κυζικηνοὶ τὸ προάστειον. ἐνθα ἱε-
ρεὺς γενόμενος ἐκουσίως Πέτρον ἑαυτὸν μετωνόμασεν, οὐκ ἐπί-
σκοπον ἔντοιο, ἀλλ' ὄνπερ καλεῖν πρεσβύτερον νενομίκασιν. ὁ δὲ
ἱερουργεῖν οὐχ ἤκιστα ἤθελεν, ὡς μή ποτε αὐτῷ ἐμπόδιον εἴη ἐς
τὰς ἀρχὰς αὐτοῦ ἵνα· τῶν γὰρ ἐλπίδων μεθίεσθαι οὐδαμῆ ἤθε-
10 λε. τὰ δὲ χρήματα ἐς τὸ δημόσιον ἀνάγραπτα εὐθὺς γέγονεν. ὣν
δὴ αὐτῷ μοῖραν βασιλεὺς πολλὴν ἤφει· ἔτι γὰρ τῇ ἐς τὸν αὐτὸν
φειδοὶ εἶχετο. ἐνταῦθα παρῆν τῷ Ἰωάννῃ, ἀφροντιστήσαντι μὲν C
κινδύνων ὑπάντων, χρήματα δὲ περιβεβλημένῳ μεγάλα, ὅσα τε
αὐτὸς ἐτύχχανε κρέψας καὶ ὅσα βασιλεὺς γνώμῃ παρ' αὐτῷ ἔμει-
15 νε, τρυφᾶν τε κατ' ἔξουσίαν καὶ τὰ παρόντα ἠγεῖσθαι λογισμῶ
σάφροσι εὐδαίμονα εἶναι. διὸ δὴ καὶ πάντες Ῥωμαῖοι ἐπὶ τῷ
ἀνθρώπῳ ἀτεχνῶς ἤχθοντο, ὅτι δὴ πονηρότατος γεγονώς δαι-
μόνων ὑπάντων βίον παρὰ τὴν ἀξίαν εὐδαιμονέστερον ἢ πρότερον
ἔχοι. ἀλλ' ὁ θεὸς, οἶμαι, οὐκ ἤνεγκεν ἐς τοῦτο τὴν τίσιν Ἰω-
20 ἄννῃ ἀποκεκρίσθαι, ἐπὶ μέγα τε αὐτῷ τὴν κόλασιν ἐξηρτύετο.
ἐλίγετο δὲ ὧδε.

6. ἐκουσίως AH. ἐκουσίως P ex coniectura Alemanni ad Anecd.

p. 7. (93. ed. Malt.) 19. ἔχοι] ἔχοι L, a a m. sec.

giens, spatium Augustae ac potestatem reliquit explendi in se con-
cepti odii.

Quo tempore e Praefectura in ordinem deiectus privatae vitae, ex
aede sacra, cui se commiserat, ad alteram in suburbio Cyziceno, quod
appellant Artacen, positam deportatus est. Ibi nomen Petri induit, Sa-
cerdos invite factus, non utique Episcopus, sed Presbyter, ut vulgo vo-
cant. At numquam sacris voluit operari, ne sibi reditum ad civiles di-
gnitates praecideret: neque enim ut spes insanas abiceret induci poterat.
Continuo publicata sunt eius bona: quorum tamen partem haud
exiguam Augustus ipsi remisit, cum adhuc indulgenter habens. In eo
secessu Ioannes metu vacuus, grandique vallatus pecunia partim a se
abdita, partim benignitate Principis concessa, habebat unde lautissime
viveret, ac si eius conditionem non cupiditatis, sed rationis modo me-
tularis, beatus erat. Romanis universis indignationem movebat com-
medier multo quam antea vita hominis, qui improbitate Daemones omnes
superabat. Non tulit, opinor, Deus, ut poenarum eius hic esset finis:
ad graviera ipsum reservabat supplicia, quae nefarius hoc modo luit.

- D** Ἦν τις ἐν Κυζίκῳ ἐπίσκοπος Εὐσέβιος ὄνομα, χαλεπὸς ἄπισι τοῖς ἐντυγχάνουσιν, Ἰωάννου οὐδέν τι ἦσον· τοῦτον Κυζικηνοὶ βασιλεῖ διαβάλλοντες ἐς δίκην ἐκάλουν. ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἦνον, δυνάμει αὐτοὺς περιελθόντος Εὐσεβίου πολλῇ, ξυμφορήσαντες νεανίαι τινὲς ἐν τῇ Κυζίκου ἀγορᾷ κτείνουσι. ἐτύχχανε 5 δὲ Ἰωάννης τῷ Εὐσεβίῳ διάφορος γεγονὼς μάλιστα, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἢ τῆς ἐπιβουλῆς ὑποψία ἐς αὐτὸν ἦλθε. στέλλονται τοίνυν
- H 45** ἐκ βουλῆς ἄνδρες διερευνησόμενοι τὸ μίasma τοῦτο· οἱ δὲ τὸν Ἰωάννην πρῶτα μὲν ἐν δεσμωτηρίῳ καθιέρζαν, ἔπειτα δὲ ἄνδρα
- P 79** ὑπαρχον δυνατὸν οὕτω γενόμενον, ἐς πατρικίους δὲ ἀναγραφέντα 10 καὶ ἐς τῶν ὑπάτων ἀναβεβηκότα τὸν δίφρον, οὗ μείζον εἶναι οὐδὲν ἐν γε τῇ Ῥωμαίων πολιτείᾳ δοκεῖ, ἔστησάν τε γυμνὸν, ἄτε ληστὴν τινα ἢ λωποδύτην, καὶ ξαίοντες κατὰ τοῦ νώτου πολλὰς εἰπεῖν τὰ βεβιωμένα ἠνάγκαζον. καὶ τοῦ μὲν Εὐσεβίου φόνου αἰτίας Ἰωάννης οὐ λίαν ἐξελέγκτο, εἰσέκει μέντοι ἢ τοῦ Θεοῦ δίκη 15 ποιῶς αὐτὸν τῆς οἰκουμένης ἐσπραττομένη. ἔπειτα δὲ τὰ χρήματα πάντα ἀφελόμενοι γυμνὸν ἐς τὴν ναῦν εἰσεβίβασαν, ἰμάτιον ἔν, καὶ τοῦτο τραχὺ κομιδῆ, ἀμπεχόμενον, ὀβολῶν ὠνη-
- B** θὲν ὀλίγων τινῶν, οἱ τε αὐτὸν παραλέμποντες ὅπη ἂν ἢ ναὺς ὀρμισθεὶν ἐκέλευον ἄρτον ἢ ὀβολοὺς ἐκ τῶν προσπιπτόντων αἰτεῖ- 20 σθαι. οὕτω τε πτωχέων πανταχόθι τῆς πορείας τῆς Αἰγύπτου ἐς τὴν Ἀντινόου κομίζεται. καὶ τρίτον τοῦτο ἔτος αὐτὸν ἐνταῦθα

2. ἐντυγχάνουσιν L. ἐντυγχάνουσι P. 15. ἐξελέγκτο] ἐξελέγκτο HL. 16. οἰκουμένης A correctus: οἰκονομίας a pr. m.

Erat Cyzici Episcopus Eusebius, homo omnibus, in quos incidebat, non minus importunus quam Ioannes. Eius nomen ad Imperatorem Cyziceni detulerant: sed cum nihil proficerent adversus opes et gratiam, qua ipsos circumveniebat Eusebius, conspirarunt iuvenes aliquot, eumque in foro Cyziceno interfecerunt. Odio capitali Ioannes ab Eusebio dissidebat: quamobrem in ipsum collata est machinationis suspicio. Missi ex Senatu qui de scelere inquirerent, primum quidem Ioannem in vincula coniecerunt; deinde nudum non secus ac latronem aut grassatorem iussere sisti, virum, qui et Praetorii Praefecturam gesserat, qui Patriciorum ordini fuerat ascriptus, qui ad sellam consularem, qua nihil maius in Rep. Romana videtur esse, ascenderat. Hic ille secto verberibus dorso, anteaquam vitam exponere coactus est. Ac necis quidem Eusebii auctorem ipsum extitisse non ita liquebat: verum divina iustitia ab eo vexati terrarum orbis poenas exigere videbatur. Omnibus demum facultatibus atquo adeo vestibus exutum, et una admodum togula eaque oppido aspera ac paucis empta obolis contactum imposuere in navim. Qui autem ipsum ducebant, quocumque appellerent, in terram expositum ab obviis panem aut obolos petere subigebant. Ita per Aegyptum, quacumque transiit, mendicans Antinoopolin venit, iamque anni sunt tres cum

καθείρξαντες τηροῦσιν. ὁ δὲ, καίπερ ἐν τοιούτοις γεγονῶς πά-
θεισιν, οὐδὲ τὴν τῆς βασιλείας ἐλπίδα μεθῆκεν, ἀλλὰ καὶ Ἀλε-
ξανδρέων τινὰς, ἅτε τῷ δημοσίῳ χρυσίῳ ὀφελόντας, διαβα-
λεῖν ἔγνω. Ἰωάννην μὲν οὖν τὸν Καππαδόκην δέκα ἐνιαυτοῖς
5 ὕστερον αὐτῆ τῶν πεπολιτευμένων κατέλαβε τίσις.

κς'. Τότε δὲ βασιλεὺς στρατηγὸν τε τῆς ἐώμας αὐθις Βελι- C
σάριον κατεστήσατο καὶ ἐς Λιβύην πέμψας τὴν χώραν ἔσχεν,
ὥσπερ ἐν τοῖς ὀπισθεν λελέξεται λόγοις. ὅπερ ἐπεὶ ἔς τε Χοσρόην
καὶ Πέρσας ἦλθε, δεινῶς ἤσχυλλον, καὶ αὐτοῖς τὴν εἰρήνην ἐς
10 Ῥωμαίους πεπονημένοις μετέμελεν ἤδη, ὅτι δὴ αὐτοῖς τὴν δύνα-
μιν ἐπὶ μέγα χωρεῖν ἤσθοντο. πέμψας τε ὁ Χοσρόης ἐς Βυζάν-
τιον πρέσβεις, ξυγγαίρειν τε Ἰουστινιανῷ τῷ βασιλεῖ ἔφασκε καὶ
τὸ μέρος λαβεῖν ζῶν γέλωτι δῆθεν τῶν ἐκ Λιβύης λαφύρων ἠξίου,
ὅτι δὴ οὐκ ἂν ποτε Βανδύλων τῷ πολέμῳ περιέσεσθαι ἴσχυσεν, εἰ D
15 μὴ αὐτῷ Πέρσαι ἐσπέισαντο. τότε μὲν οὖν Χοσρόην Ἰουστινιανὸς
χρήμασι δωρησάμενος τοὺς πρέσβεις οὐκ εἰς μακρὰν ἀπεπέμψατο.
Ἐν δὲ πόλει Λύρας τοιόνδε τι ξυνέβη γενέσθαι. Ἰωάννης
τις ἦν ἐνταῦθα ἐν καταλόγῳ τεταγμένος πεζῶν· οὗτος οὐχ ἀπάν- P 80
των οἱ ξυμφοροῦντων στρατιωτῶν, ἀλλ' ὀλίγων τινῶν, τυραν-
20 νίδι ἐπιθέμενος τὴν πόλιν ἔσχεν. ἐν τε παλατίῳ καθήμενος,
ὥσπερ ἐν ἀκροπόλει, τὴν τυραννίδα ἐκρατένετο ἡμέρᾳ ἐκύστη.
καὶ εἰ μὴ Πέρσας ἐχεσθαι εἰρήνης εἰς τοὺς Ῥωμαίους τηλικαῦτα

9. ἦλθε L. ἦλθεν P. 18. ἀπάντων] τῶν add. L.

ibi in carcere asservatur. Ac ne in tanta quidem calamitate deposuit
spem imperii: quin ausus est nuper Alexandrinus nonnullos de pecunia,
quam acrio debebant, interpellare. Sic igitur Ioannem Cappadocem
decimo magistratus anno poena corripuit, eorum vindex, quae in rei ad-
ministratone publicae commiserat.

26. Post compressam seditionem Augustus Magistrum militum per
Orientem iterum creavit Belisarium; eundem misit in Africam, et hanc
per ipsum recepit: uti postea in propriis ea de re libris dicemus. Ho-
rum successuum fama tam acriter Chosroem Persaeque pupugit, ut ipsos
pacis poeniteret cum Romanis compositae, quorum opes magno iam opere
auctas intelligebant. Tamen Chosroes Legatos destinavit Byzantium, et
Iustiniano Aug. victoriam gratulari se dicens, per iocum partem spolio-
rum Libycorum petiit, vel eo sibi nomine debitam, quod nisi pacem cum
ipso Persae pepigissent, nunquam potuisset Vandalos debellare. Tunc
Iustinianus pecunia donavit Chosroem, et Legatos eius remisit brevi.

In urbe vero Dara res contigit eiuscomodi. Ibi Ioannes quidam ego-
bat in peditum numero. Iste militum aliquot manum (plerique enim ex-
tra coniurationem erant) cum sibi applicuisset, tyrannidem affectans,
urbem occupavit. Palatium in primis pro arce habens dominatum sibi in
dies magis ac magis asserebat. Profecto nisi Persae tunc temporis in
pace mansissent nobiscum inita, inde Romana res vulnus accepisset im-

ξυνέβη, ἀνήκεστα ἄν ἐνθένδε Ῥωμαίοις ἐγεγόνει κακά. νῦν δὲ
 τοῦτο ἐκώλυσε φθάσασα, ὥσπερ μοι ἐρρήθη, ἡ ξύμβασις. ἡμέ-
 ρι δὲ ὑπὸ τῆς τυραννίδος τετάρτη ξυμφρονήσαντες στρατιῶται,
 γνώμη Μάμαντός τε τοῦ τῆς πόλεως ἱερέως καὶ Ἀναστασίου
 τῶν δοκίμων τινὸς πολιτῶν, εἰς τὸ παλάτιον μεσημβρίας ἄκμα- 5
 B ζούσης ἀνέβησαν, κρύψας ἕκαστος ὑπὸ τῷ ἱματίῳ ξιφίδιον.
 καὶ πρῶτα μὲν ἐν τῇ μεταύλῳ θύρᾳ τῶν δορυφόρων εὐρόντες
 ἄλλοιους τινὰς εὐθὺς ἔκτειναν, ἔπειτα δὲ καὶ εἰς τὸν ἀνδρῶνα
 Ἰσβάντες τοῦ τυράννου ἤπτοντο· τινὲς δὲ φασιν οὐ τοὺς στρα-
 τιώτας αὐτὸ πρῶτους ἐργάσασθαι, ἀλλ' αὐτῶν ἔτι μελλόν- 10
 των τε ἐν τῇ μεταύλῳ καὶ κατωρρωδηκότων τὸν κίνδυνον,
 τῶν τινα ἀλλαντοπωλῶν ζῆν αὐτοῖς ὄντα ἐσπηδήσαι τε ζῆν
 τῇ κοιλίᾳ καὶ τῷ Ἰωάννῃ ἐντυχόντα ἀπροσδοκῆτως πνίψαι.
 καὶ τὸν οὐ πληγέντα μὲν καιρίαν πληγὴν, ζῆν Θορόβῳ δὲ
 πολλῶ φεύγοντα, ἐς τούτους δὴ τοὺς στρατιώτας ἐμπεσεῖν 15
 C ἤφρω. οὕτω τε τοῦ ἀνθρώπου αὐτοὺς ἀψαμένους πῖρ μὲν
 αὐτίκα τῷ παλατίῳ ὑφάψαντας καῦσαι, ὡς μὴ τις ἐλπὶς ἐν-
 θένδε ἀπολειφθῆι τοῖς τὰ νεώτερα πράγματα πρῶσθουσιν, αὐ-
 τὸν δὲ ἐς τὸ δεσμοτήριον ἀπαγαγόντας δῆσαι. καὶ αὐτῶν
 τινα δείσαντα μὴ οἱ στρατιῶται περιεῖναι τὸν τύραννον γόν- 20
 τες πράγματα τῇ πόλει αὐθις παράσχωνται, κτεῖναι τε τὸν
 Ἰωάννην, καὶ τούτῳ δὴ τῷ τρόπῳ τὴν ταρχὴν παῦσαι. τὰ
 μὲν οὖν ἀμφὶ ταύτῃ τῇ τυραννίδι τῆδε ἐχώρησεν.

2. ἐρρήθη] ἐρρήθη P. 7. μεταύλῳ L. μεσαύλῳ P. 10. ἐργά-
 σασθαι] εἰργάσθαι L. Quod ex Reg. affert Maltretus.

medicabile: sed ante sancita, ut dixi, concordia illud avertit. Quarto
 domum a tyrannide incepta die conspirarunt inter se milites, et de sen-
 tentia Mamantis, qui civitatis antistes erat, atque Anastasii civis prima-
 rii ad palatium ascenderunt ipso meridie: abditam sub veste sicam
 quisque gestabat. Ac primum cum pro ianua inter aulam utramque me-
 dia paucos satellites offendissent, confecerunt illico: deinde andronem in-
 gressi tyrauno manus iniicere. Tradunt nonnulli primam huius faci-
 noris laudem non debere militibus, sed fieri cuidam ipsis permisto:
 qui, dum hi metu cunctarentur ad ianuam, intro cum cultro culinario
 insulerit, deque improviso percussit Ioannem obvium: hunc vero plaga
 minime letali accepta cum magna perturbatione fugisse, ac praeter opi-
 nionem incidisse in milites; illoque ab his correpto, mox palatium in-
 censum, ut rerum novarum cupidus nulla praesidii spes reliqua esset:
 abductum deinde Ioannem in carcerem vinctumque: tandem a quodam
 interfectum, verito scilicet ne milites, si audirent tyrannum vivere, ne-
 gotium denuo civitati facerent: atque ita compressum fuisse motum.
 Hunc illa tyrannis cursum, hunc exitum habuit.

E P I T O M E L I B R I I. P 81
V 277

D E B E L L O P E R S I C O .

E BIBLIOTH. PHOTII, COD. LXIII.

INTERPRETE ANDREA SCHOTTO, E SOC. IESU.

α'. *Ἀνεγνώσθη Προκοπίου τοῦ ῥήτορος ἱστορικὸν ἐν βιβλίοις ὀκτώ. ἱστορεῖ δὲ τὰ ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ συνεχθέντα πρὸς τε Πέρσας Ῥωμαίους καὶ πρὸς Βανδύλους καὶ Γότθους, ἃ Βελισάριος στρατηγῶν διεκράζατο μάλιστα· ᾧ καὶ τὰ πολλὰ ὁ ῥήτωρ συνῶν τὴν ἱστορίαν ἐξ ὧν ὄψει παρελήφθη συνεγράψατο.*

β'. *Ἐν μὲν οὖν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ διέξεισιν ὡς ἀποβιοῦς Ἀρκάδιος ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς Θεοδοσίῳ τῷ παιδί Ἰσδιγέρδην τὸν Περσῶν βασιλέα κηδεμόνα κατέλιπεν ἐν ταῖς διαθήκαις, ὁ δὲ ταύτους διεξάμενος ἐπετρόπευσε τοῦ παιδὸς σωφρόνως καὶ Θεοδοσίῳ τὴν βασιλείαν διεδώσατο. εἶτα Οὐαραράνης τὸν Ἰσδιγέρδην τελευτήσαντα διαδεξάμενος ἐστράτευσεν ἐπὶ Ῥωμαίους· Ἀνατολίου δὲ τοῦ τῆς ἐφ᾽ ἑαυτοῦ στρατηγοῦ παρὰ τοῦ Θεοδοσίου εἰς Πέρσας*

3. *Βελισάριος*] *Βελισάριος* P.

1. **L**eguntur Procopii rhetoris historiarum libri octo. Narrat quae sub Iustiniano Imperatore Romani cum Persis, Vandalis ac Gotthis gesserunt, ductu potissimum Belisarii, belli Imperatoris, cum quo rhetor hic diu multumque familiariter versatus, quae oculis spectaverat, memoriae mandavit.

2. Primo itaque libro isthaec commemorat. Arcadius Rom. Imperator vita functus Theodosio filio tutorem Isdigerdem Regem Persarum testamenti tabulis reliquit. Quibus ille tabulis acceptis, puerum liberaliter eduxit, regnumque illi sartum tectum servavit. Inde Vararanes, Isdigerda mortuo, succedens, contra Romanos bellum movit. Verum Anato-

ἐπὶ πρεσβείᾳ σταλέντος Οὐαραράνης ὁ Περσῶν βασιλεὺς τὴν πρεσβείαν δεξιόμενος ὑπέστρεψε σπονδὰς θέμενος.

γ'. Εἶτα Περδὲξης ὁ Περσῶν βασιλεὺς, Ἰσδιγέρδην ἄλλον τὸν Οὐαραράνον παῖδα διαδεξιόμενος, ἐπολέμησε πρὸς Οὐννοὺς, ἔθνος οὕτω καλουμένους Ἐφθαλίτας, οὓς καὶ λευκοὺς καλοῦσι· 5 λευκοὶ γὰρ εἰσι καὶ οὐκ ἄμφοροὶ τὰς ὄψεις, οὐδ' ὅμοιοι τοῖς ἄλλοις Οὐννοῖς· οὔτε γὰρ νομαδικοὶ εἰσιν οὔτε ἄγριοι, ἀλλὰ ποι-
C λιτεῖα τε νομίμῳ χρῶνται καὶ ὑπὸ σφῶν βασιλείᾳ τίττονται. προσοικοῦσι δὲ πρὸς βορρῶν ἄνεμον Πέρσαις· διὸ καὶ ὀροθεσιῶν ἕνεκα ἐπὶ τοὺς Ἐφθαλίτας Περδὲξης ἰσφράτευσεν. ἀλλὰ τὸ μὲν 10 πρῶτον δυσχωραίας περιπεσὼν ἐκ προνοίας τῶν Ἐφθαλιτῶν, αἰσχυρῶς καὶ μόλις σπονδὰς θέμενος ὑπέστρεψε. προσεκίνησε γὰρ ἄτε κύριον τὸν βασιλέα τῶν Ἐφθαλιτῶν, καὶ μήποτε ἐπιστρατεύειν διομοσάμενος ἀπηλλάγη.

δ'. Παρασπονδήσας δὲ ὕστερον καὶ ἐπιστρατεύσας ἀκλεῶς 15 ἕμα τῷ παντὶ στρατῷ διεφθάρη, τάφροις τισὶ καὶ διώρῳ περιπεσὼν διεσκευασμένοις, τέταρτον καὶ εἰκοστὸν τῆς βασιλείας αὐτοῦ
P 82 ἐλαύτων ἐνιαυτόν. ἐν ᾧ καὶ τὸν πολυθρῦλῆτον μάργαρον, ὅσπερ ἐξ ὠτὸς τοῦ δεξιοῦ Περδὲξου ὑπεκρέματο, συνέβη ὑφατισθῆναι.

18. πολυθρῦλῆτον Bess. (h. e. codex Bessarionens) πολυθρῦλῆτον P. *ibid.* Schollion, ὅτι οἱ μαργαρίται καὶ μάργαροι λέγονται καὶ μαργαρίδαι. εὔρηται γὰρ ὁ μάργαρος παρὰ τὴν Προκοπίου τῷ ἥτορι καὶ ἄλλοις ἀξιολόγοις, τὸ δὲ μαργαρίδαι παρὰ τὴν Πραξαγόρα ἰωνίζοντι ἐν τῇ περὶ τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον διευτέρᾳ ἱστορίᾳ καὶ παρ' ἄλλοις. οἱ δὲ μαργαρίται σνήθητες καὶ πολὺ ἐν τῇ χρῆσει.

lio, duce Orientis, ad Persas in legationem a Theodosio misso, Varanans Persarum Rex legatione audita, domum icto foedere revertit.

3. Post haec Perozes Persarum Rex Isdigerdam alterum Varanae filium excipiens, iis Hunnis bellum intulit, qui Ephthalitae et Candidi nominantur. Sunt enim albi coloris: utque egregia specie, sic et caeteris Hunnis dissimiles. Neque Numidarum ritu vagantur, vel agrestes sunt: sed civilem inter ipsos societatem legibus tuerunt, Regibusque suis subiiiciuntur. Hi ad Boream Persis finitimi sunt. Quamobrem etiam finium terminorumque causa in Ephthalitas Perozes exercitum duxit. Sed Ephthalitarum vafricie, ad iniqua primum loca delatus, ignominiose et vix salutem pactus, rediit. Adorans enim tanquam dominum Ephthalitarum Regem, et nunquam postea bellum se moturum iureiurando confirmans, evasit.

3. Rupto tamen ille postea foedere, ductisque iterum copiis, foede simul cum omni exercitu periit, fossis quibusdam ac puteis ab hoste comparatis haustus, cum quartum et vicesimum regnaret annum. Quando et celebratus ille unio, quem dextera gestabat aure, periit.

έ. Εἶτα μετὰ Περόζην ὁ νεώτατος υἱὸς Καβάδης ὡς ἐβα-
σλευσεν, ὅπως τε παρανομῶν εἰς τὸ τῆς λήθης φρούριον ὑπ'
αὐτῶν Περσῶν ἐνετέθη.

ζ'. Ὅπως τε λαθῶν διὰ τῆς γυναικὸς εἰς τοὺς Ἐφθαλίτας
5 ἀπέδρα, καὶ ὅπως ἐκείσε κηδεύσας, στρατῷ μεγάλῳ Ἐφθαλιτῶν
ἐπὶ Πέρσας ἐλάσας, ἀμαχητὶ τὴν ἀρχὴν ἀνεκτίσαστο, καὶ Βλάσιν
τὸν Περόζου ἀδελφὸν ἀντ' αὐτοῦ βασιλεύσαντα ἔρημον λαβῶν
τῶν ἀμυνομένων ἐξετύφλωσε, ζῖον ἔλαιον τοῖς ὀφθαλμοῖς ἔνεψ- B
γμένους ἐπεγγέχας· τρόπον γὰρ τῷδε Πέρσαι τυφλοῦσιν. τὰ τε
10 περὶ Πακουρίου τοῦ Περσῶν βασιλέως καὶ Ἀρσάκου Ἀρμενίων,
τῆς τε τῶν ἐπαισιῶν ὑποθήκης κατὰ Ἀρσάκου τῷ Πακουρίῳ γε-
γενημένης, εἰ μὴ μῦθος ταῦτα, συνέθετο.

ζ'. Ὅτι Καβάδης ὁ προειρημένος ὀφλῶν Ἐφθαλίταις χρή-
ματα Ἀναστάσιον βασιλέα ἠτείτό οἱ δανείσαι, τοῦ δὲ μὴ δόντος,
15 ἄνευ ἄλλης αἰτίας ἀθρόον πολλὰ τῆς Ἀρμενίας κατέδραμε καὶ
Ἀμίδαν ἐπολιόρκει, ἀπορήσας δὲ ἀνεχώρει. ἀναχωροῦντι δὲ ἡ
τῶν ἐταιρίδων γυναικῶν αἰσχροπραγμοσύνη αἰτία τῆς ὑποστροφῆς C
κατέστη, καὶ πολιορκήσας θυμῷ καὶ ὀργῇ Καβάδης τὴν τε πόλιν V 278
κατὰ κράτος ἔσχε καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ ἠνδραποδίσαστο. ἕστερον δὲ
20 πολλοὺς τῶν ἀλγυαλῶτων ἀφῆκε προῖκα, οὓς καὶ Ἀναστάσιος
ἐς τὰ μάλιστα ἐφιλοφρονήσαστο.

2. τε Bess. δὲ P. 6. βλάσιν Bess. Βλάσιν P. 8. ἠνεψγμένους
Bess. ἀνεψγμένους P. 13. ὀφλῶν] ὀφλῶν P.

5. Dehinc post Perozen Cabades, minimus natu filius, regnum ex-
cepit. Is violatarum legum reus factus, in custodiam, cui *Lethes* no-
men, ab ipsis Persis missus est.

6. Uxoris tandem fraude dilapsus, ad Ephthalitas confugit: quo-
rum cum ingentem collegisset exercitum, quem in Persas duxit, regnum
sine pugna recuperavit, et Blasen Perozi fratrem iam tum pro se ro-
gnantem, desertum a suis captumque, oleo feruenti in oculos misso (sic
enim Persis solenne est) excaecavit. Quae insuper Pacurium inter Per-
sarum Regem et Arsacen Armeniorum contigerunt, deque Magorum con-
silio Pacurie contra Arsacem dato, nisi fabulosa haec sunt, scripsit
auctor.

7. Ideo ille Cabades Ephthalitis ingenti aere obstructus, ab Ana-
stasio Imp. pecuniam mutuam postulavit. Quam ubi non impetravit,
nulla alia de causa repentina incursione bonam Armeniae partem vasta-
vit, Amidamque obsedit. Dum vero ab ea, potiundae spe amissa, reco-
dit, foedum meretricularum spectaculum iterandae obsidionis causam
praebuit. Ira igitur ac furore percitus Cabades in obsidione perdurans,
urbem vi expugnat, civesque servos esse iubet. Postea tamen plerosque
captivos gratis domum remisit: quos et Anastasius omni est benevolentiae
genere complexus.

η'. "Οτι πολιορκουμένην Ἀμίδαν μαθὼν Ἀναστάσιος στρατεύματος πλήθος ἴσαν κατὰ Περσῶν ἔστειλε, στρατηγοὺς ἐπιστήσας Ἀρεόβινδόν τε τῆς ἐφ' ἑαυτῶν στρατηγόν, ὃς ἦν Ὀλυβρίου κηδεστής, τοῦ μικρῶ πρόσθεν τῆς ἐσπέρας βασιλεύσαντος, Κελερά τε τὸν μάγιστρον Πατρίκιόν τε τὸν Φρύγα καὶ Ὑπάτιον τὸν 5
 D οἰκίον ἀδελφιδούν. οὗτοι μὲν οὖν στρατηγοὶ τέσσαρες, συνῆν δὲ αὐτοῖς καὶ Ἰουστίνος ὃ μετὰ Ἀναστάσιον βασιλεύσας, ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ ἀγαθοὶ τὰ πολέμια. στρατεύματα γὰρ τοιοῦτον οὐποτε ἐπὶ Πέρσας Ῥωμαίοις φασὶ ἕστηναι. ἀλλ' ὑστερησάντων ἢ πόλις ἐάλω, καὶ οὐχ ἅμα Καβάδῃ πολεμήσαντες, ἀλλὰ χω- 10
 ρὶς ἕκαστοι, ἀκλεῶς ἀπηλλάγησαν, πολλοὺς τῶν οἰκείων ἀποβαλόντες.

θ'. "Υστερον δὲ ἐς Ἀμίδαν ἀφικόμενοι ἐπολιόρκουν τὴν πόλιν· χρονοτριβοῦντων δὲ οἱ ἐντὸς Πέρσαι, ἤδη δὲ καὶ ἀποροῦμενοι, ἐς σπονδὰς Ῥωμαίοις ἔτεσιν ἐπὶ τὰ συνέβησαν, Κελερος 15
 μὲν ὑπὲρ Ῥωμαίων, Ἀσπεύδου δὲ ἀντὶ Περσῶν αὐτὰς ποιησαμένων.

P 83 ι'. "Οτι τὸ Κιλικῶν ὄρος ὃ Ταῦρος ἀμείβει μὲν τὰ πρῶτα Καππαδόκας καὶ Ἀρμενίους καὶ τῶν Περσαρμενίων τὴν γῆν, εἶτα Ἀβανούς καὶ Ἰβήρας, καὶ ὅσα ἄλλα αὐτόνομα ἔθνη καὶ Πέρ- 20
 σαις κατήκοα ταύτη ὤκηται. ὑπερβάντι δὲ τοὺς Ἰβήρων ὄρους ἀτραπὸς ἐστὶν ἐν στενοχωρίᾳ πολλῇ ἐπὶ σταδίους πενήκοντα.

3. Ὀλυβρίου Bess. Ὀλυβρίου P. 7. βασιλεύσας Bess. βασιλεὺς P.
 22. πενήκοντα Bess. ξ P.

8. Cognito vero Amidam obsideri, ingentes admodum adversus Persas Anastasius copias misit, creatis ducibus Areobindo Orientis Duce, qui Olybrii, eius qui paulo ante in Occidente imperaverat, gener erat: Celere item Magistro: Patricio quoque Phryge, et Hypatio cognato patruele. Ad quatuor autem hosce duces accesserunt et Iustinus, qui Anastasii imperium exceperit, alique plurimi bello praestantes viri. Exercitum tantum nunquam a Romanis in Persas missum ferunt. At dum moram cunctando nectunt, capta civitas est. Neque simul omnes cum Cabade conserta manu conflixerunt; sed seorsim singuli turpiter victi, multis suorum desideratis, discesserunt.

9. Tandem tamen ductis ad Amidam copiis, urbem cinxerunt, diuque haerentes Romani Persas inclusos et rerum inopia laborantes ad septem annorum inducias compulerunt, auctoribus Celere Romano, et Aspeuede Persa.

10. Taurus Cilicum mons per Cappadocas primum et Armenios sese extendit ac terram, quos vocant, Persarmeniorum. Dehinc per Albanos pergitur, et Iberos, et quascumque alias sui iuris gentes, quae Persis dicto audientes iis in locis habitant. Praetergresso vero Iberorum fines, semita quaedam occurrit angustissima, stadiis fere sexaginta

ἔξικνονμένη, αὕτη τε ἡ ὑτραπὸς ἐς ἀπίτομόν τινα καὶ ὄλως ἄβα-
 τον τελευτᾷ χῶρον· ὁδοὸς γὰρ οὐδεμίᾳ φαίνεται, πλὴν γε δὴ
 ὅτι ὡσπερ τινὰ χειροποίητον πηλίδα ἐνταῦθα ἡ φύσις ἔξειρεν,
 ἡ Κασπία ἐκ παλαιῶν ἐκλήθη. τὸ δὲ ἐνθ' ἐνδε πεδία τέ ἐστιν ἰ- **B**
 5 πύλατα καὶ ὑδάτων πολλῶν ἀτέχνως ἔμπλεα, καὶ χώρα πολλή
 ἰππόβοτός τε καὶ ἄλλως ὑπτία, οὗ δὴ τὰ Οὔρων ἔθνη σχεδόν τι
 πάντα ἴδρυνται ἄχρι ἐς τὴν Μαιῶτιν διήκοντα λίμνην. οὔτοι δὴ
 ἦν μὲν διὰ τῆς πηλίδος, ἧς ἄρτι ἐμνήσθη, ἰωσιν ἐς τὰ Περ-
 σῶν καὶ Ῥωμαίων ἦθη, ἀκριμφέσι τοῖς ἵπποις ἔνται· μόνους
 10 γὰρ τοῖς εἰρημένοις πενήκοντα σταδίοις τῆς δυσχωρίας ταλαιπω-
 ροῦνται, οἵπερ ἐς τοὺς Ἰβηρίας ὄρους, ὡσπερ ἐρρήθη, διή-
 κουσιν· ἐπ' ἄλλας δὲ τινὰς ἐξόδους λύντες πόνω τε πολλῷ καὶ
 μάλιστα ἐς τὰ Περσῶν καὶ Ῥωμαίων ἦθη παραγίνονται, ὅπερ
 ἐπειδὴ ὁ Φιλίππου Ἀλέξανδρος κατενόησε, πύλας τε ἐν χώρῃ
 15 τῷ εἰρημένῳ ἐτεκτίνατο καὶ φυλακτήριον κατεστήσατο. τοῦτο **C**
 ἐν ταῖς Ἀναστασίῳ ἡμέραις Ἀμβαζούκης κατεῖχεν, Οὔννος μὲν
 τὸ γένος, Ῥωμαίοις δὲ καὶ Ἀναστασίῳ φίλος, ὃς καὶ ἐνεχείριζεν
 Ἀναστασίῳ τὰς πύλας. ὁ δὲ τῆς μὲν προθυμίας ἀπεδέχετο, οὐκ
 ἀνεδέχετο δὲ τὴν φροντίδα. Καβάδης δὲ τελευτήσαντος Ἀμβα-
 20 ζούκου ἐβιάσατο τοὺς παῖδας καὶ τὰς πύλας ἔσχεν. Ἀναστασίος
 δὲ, ἐπεὶ αἱ πρὸς Καβάδην ἐγένοντο σπονδαί, πόλιν ἐδάματο ἐν
 χωρίῳ Δουρῶν ἐχρᾶν Περσῶν οὐκ ἐθελόντων, καὶ ἐτέραν πόλιν

5. ἀτέχνως Bess. ἀτεχνῶς P. 9. ἔνται] ἴνται P. 10. πε-
 νήκοντα Bess. ἐξήκοντα P. 11. ἐς Bess. εἰς P. 22. θαρᾶς
 ἐχρᾶν Bess. Δαφῆς καὶ ἀγγοῦ P.

producta, quae in abruptum quemdam penitusque inivum desinit locum:
 ubi neque transitus apparet ullus, praeterquam porta tamquam manu
 constructa, ibidem a natura constituta, quae Caspis antiquitas dicta.
 Ultra eam portam campi sunt equitationi accommodi et nativis aquis re-
 ferti, ac regio multa equis pascendis et plana: ubi Hunnorum fere gen-
 tes omnes habitant, usque ad Maetidem pertinentes paludem. Hi si
 quando per Caspiam portam, cuius modo meminī, in Persarum et Roma-
 norum regionem tendunt, integris equis quam incitatissimo cursu ferun-
 tur. Nam sexaginta his dumtaxat, stadiis, quae, ut diximus, ad Iberiae
 fines pertingunt, cum loci difficultate conficiantur: cum tamen per alios
 quosdam exitus profecti, magno labore aegre aliquando in Persarum ac
 Romanorum oram perveniunt. Quod ubi Alexander Philippi filius anim-
 advertit, portas in dicto loco exaedificavit, praesidioque ibidem relicto
 munivit. Id munimentum Anastasii Imp. temporibus Ambazucis tenuit,
 domo Hunnus, Romanorum et Anastasii amicus, qui et Portas illas ei-
 dem principi tradidit. Ille benevolentiam quidem suscepit; at loci cum-
 ram non item. Itaque Cabades, mortuo Ambazuce, deiecit per vim
 eius liberis, portas occupavit. Anastasius pactis cum Cabade induciis
 urbem [de suo nomine] aedificavit in regione Daras prope limites regni

D ἐν Ἀρμενίοις ἰγγυτάτω τῶν Περσαρμενίας ὄρων, ἧτις πρὶν ἔκαλειτο Θεοδοσιούπολις, ἄτε Θεοδοσίου πόλιως αὐτῆ ἀξίωμα ἀντὶ κώμης περιθιμένον.

ιδ'. Ὅτι Ἀναστασίου τελευτήσαντος, καίτοι πολλῶν ὄντων τῶν πρὸς γένους ἀξίων τῆς βασιλείας, πάντων ταύτης ἀπεληλαμένων Ἰουστίνος τὴν ἀρχὴν διεδέξατο· πρὸς δὲ Καβάδης Χοσρόη τῷ νεωτάτῳ παιδὶ τὴν βασιλείαν μέλλων ἀσφαλῶς καταλιπεῖν, γράμματα ἔγραψεν υἰοποιηθῆναι αὐτῷ τὸν Χοσρόην αἰτούμενος. Ἰουστίνος δὲ περιχαρῆς ἐδέξατο τὴν αἴτησιν, ἀλλὰ γε δὴ καὶ Ἰουστινιανὸς ὁ ἀνεψιδὸς ἤδη ἐπίδοξος ὢν τὴν βασιλείαν **10** ἐκδέχασθαι. ἀλλὰ Πρόκλον τοῦ κοιαιστορος ταῖς συμβουλαῖς

P 84 μετέμελε τὰ δόξαντα, καὶ Χοσρόης ἔσποιητὸς υἱὸς Ἰουστίνῳ οὐκ **V 279** ἐγένετο. τὸν γὰρ υἱὸν ἔφασκε καὶ κληρονόμον εἶναι τῆς πατρῴας ἀρχῆς νόμιμον. ἐπὶ δὲ τοὺς περὶ Χοσρόην λόγους καὶ τὴν εἰρήνην Περσῶν μὲν Σέδσης, ὁ Καβάδην σώσας πάλαι, καὶ **15** Βεόδης ἐστάλησαν, Ῥωμαίων δὲ Ῥουφίνος καὶ Ὑπάτιος. καὶ Βεόδης μὲν Σέδσην Πέρσαις ἐνδιαβαλὼν ἀναιρεθῆναι πεποίηκε, Ῥουφίνος δὲ Ὑπάτιον εἰς βασιλέα διαβαλὼν παραλυθῆναι τῆς ἀρχῆς παρεσκεύασεν.

ιβ'. Ὅτι μετὰ τὸ Βοσπόρου καὶ Χερσῶνος, αἱ διέχουσιν **20** ἀλλήλων ὁδὸν ἡμερῶν εἴκοσι, τὰ ἐν μέσῳ Οὐννικὰ ἔθνη, αὐτόνομα ὄντα πρότερον, Ἰουστίνῳ κατήκαα γέγονεν. ἧ δὲ Χερσῶν

5. γένους Bess. γένος P. 7. ἀσφαλῶς καταλιπεῖν Bess. καταλιπεῖν ἀσφαλῶς P. 9. περιχαρῆς Bess. περιχαρῶς P. *ibid.* ἀλλά] ἄλλα P. 11. κοιαιστορος] κνέστορος Bess. 12. Ἰουστίνῳ Bess. Ἰουστίνου P. 16. 17. βεόδης Bess. Βεώδης P.

Persarum, qui repugnarunt: alteram item in Armenia, proxime ad Persarmeniae fines, quae prius Theodosiopolis dicta, quod Theodosius Imp. urbis dignitatem ignobili viro attribuisset.

11. Anastasio vita functo, quamvis multi generis claritate imperio digni reperirentur, caeteris repulsam passis, Iustinus succedit. Ad quem Cabades, quo filio natus minimo Chosroae regnum tuto relinqueret, literas dedit, adoptari ab ipso Chosroen postulans. Iustinus postulantis votum libenter accepit, ut et Iustinianus sororis eius filius, qui regni haeres sperabatur. Sed Procli Quaestoris consilii sententiam mutarunt, neque a Iustino Chosroes est adoptatus. Legibus enim filios bonorum patris successores suosque haeredes existere aiebat. Hinc pro Chosroae et pace a Persis Seoses, qui Cabadem pridem servarat, et Beodes; a Romanis vero Rufinus et Hypatius legati missi. Et Beodes quidem Seosem apud Persas calumniatus, vita privandum curavit. Rufinus vero Hypatium apud Imperatorem insimulando, magistratu deiecit.

12. Quod inter Bosporum et Chersonem dierum viginti interiacet spatium, Hunni incolunt; qui suis olim legibus degentes, in Iustini nuper

ἐσχάτῃ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐπῆρχε γῆς. προσεχώρησαν δὲ καὶ Ἰβη- B
ρες Ἰουστίνῳ ἕμα Γουργένῃ τῷ σφῶν ἡγεμόνι ὑπὸ Περσῶν τα-
λαίπωροί· καὶ ἐπὲρ αὐτῶν Ῥωμαίοις καὶ Πέρσαις ἠρέθη
πόλεμος. Ὅτι ἔτι ζῶν Ἰουστίνος Ἰουστινιανὸν κοινῶν τῆς βα-
5. σιλείας ἐποίησατο, τελευτήσαντος δὲ τοῦ θείου ἐς μόνον Ἰουστι-
νιανὸν τὰ τῆς ἀρχῆς περιελήλυθε. Βελισάριος δὲ καὶ Σίττας δε-
ρουφόρῳ ἦστην Ἰουστινιανοῦ ἔτι στρατηγοῦντος. ὑπὸ δὲ Ἰουστί-
νου τῶν ἐν Δύρασι καταλόγων Βελισάριος ἄρχων κατέστη, ὅτε
καὶ Προκόπιος ὁ συγγραφεὺς σύμβουλος αὐτῷ ἠρέθη.

- 10 *ιγ*. Μοναρχήσαντος δὲ Ἰουστινιανοῦ Βελισάριος τῆς ἑω
στρατηγὸς καταστάς ἐπὶ Πέρσας στρατεῦεν ἐτέτακτο. Καβάδης C
δὲ Περύξην ἄνδρα Πέρσην, Μιρράνην δὲ τὸ ἀξίωμα, τοῦ οὐ-
κείου στρατοῦ ἡγεμόνα κατεστήσατο. καὶ ἄμφω τὰ στρατεύματα
περὶ Δύρας ἐστρατοπεδεύσαντο. καὶ Περύξης Βελισαρίῳ ἐδήλου
15 ἐν παρασκευῇ τὸ ἐν πόλει βαλανεῖον ἔχειν· βούλεσθαι γὰρ αὐτὸν
λούσασθαι τῇ ὑστεραία. διὸ δὲ Ῥωμαῖοι τὰ ἐς τὴν συμβολὴν
κρατερῶς ἐξηγούοντο. παρατάξιως δὲ γενομένης ἐκατέρου στρα-
τεύματος Ἀνδρέας τις Βυζάντιος παιδοτρύβης καὶ παλαίστρας ἐν
Βυζαντίῳ προεστῆκώς, ὃς δὴ καὶ ἐν τοῖς τοῦ Βούζου τοῦ συστρα-
20 τηγοῦντος Βελισαρίῳ οὐκ οὐκ ἐτόνχανεν, αἶτε τοῦ Βούζου σώματος
ἐν βαλανεῖῳ ἐπιμελούμενος, οὗτος προκλήσεως ἐς μονομαχίαν γε- D

2. γουργένῃ Bess. Γουργογένει P. 3. ἠρέθη] ἠρέθη Bess. ἤρεθη
Bekkerus. 6. Βελισάριος] Βελισάριος P hic et paullo post.
ibid. σίττας Bess. Σίτας P. 8. δάρας Bess. hic et infra. Δα-
ράς P. 12. μιρράνην Bess. Μηράνην P. 16. ὑστεραία ἔφη P.
ἔφη om. Bess.

potestatem venerunt: ut iam Cherson Romani terminus imperii esset. Accesserunt et Iberi Iustino Imp. una cum Gurgene eorum duce, a Persis male tractati. Qua de causa Romanos inter et Persas bellum exarsit. Vivens etiamnum Iustinus in societatem imperii adscivit Iustinianum, qui mortuo avunculo solus imperio potitus est. Belisarius et Sittas praetoriani milites fuerunt quo tempore Iustinianus copias ducebat. A Iustino vero militibus in Daras praefectus Belisarius datus est; cum et Procopius hic scriptor a consiliis illi additus.

13. Imperante post solo Iustiniano, Dux Orientis creatus Belisarius in Persas movere iussus est. Cabades Perozen genere Persam, dignitate Meranem, exercitui suo praefecit. Cum autem uterque exercitum circa Daras haberet, Belisario Perozes denunciavit paratum sibi in urbe balneum haberet: lavare enim postero die velle. Quamobrem Romani ad pugnam fortiter se compararunt. In acie dein utriusque exercitu constituto, Andreas quidam Byzantius, gymnasticis exercitationibus atque palaestras Byzantii praefectus, qui et Buzas, militum cum Belisario tribuno, domesticus haerebat, Buzas corpus in balneo curare solitus; cum

γενημένης λαθῶν ἅπαντας δεύτερον μονομαχήσας ἐνίκησε, καὶ ἀρξαμένου τοῦ πολέμου διελύθησαν.

ιδ'. Ὑστερον δὲ πάλιν συστάντος αὐτοῖς πόλεμον πολλῶν καθυπέροικοι Ῥωμαῖοι ἐγένοντο καὶ Περσῶν πολλὰς ἐρρήν φόνους, καὶ ἀπ' αὐτοῦ οὐκ ἔτι ἤθελον ἐκ τοῦ εἰθέως μάχην διενεγεῖν κτείν ἐς Ῥωμαίους· ἐφοδοὶ δὲ ἐξ ἐπιδρομῆς ἀμφοτέροις ἐγένοντο.

ιε'. Ὅτι Καβάδης ἄλλο στρατεύμα ἐς Ἀρμενίαν τὴν Ῥωμαίοις κατήκοον ἐπεμψεν, ὃ δὴ στρατεύμα Περσαρμενίων καὶ Σαυνιτῶν καὶ Σαβίρων ἦν· τούτῳ τῷ στρατῷ Μερμερόης ἡγεῖτο.

P 85 Δωρόθεος δὲ ὁ Ἀρμενίας στρατηγὸς καὶ Σίττας, ὃς παντὸς ἐφε- 10
στίκει τοῦδε τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατεύματος, συμβαλόντες τοῖς πολεμίοις ὀλίγοι πολλὰ πλειόνων ἐκράτησαν· ἐξ οὗ δὴ καὶ ἐπ' οἴκου οἱ τῆδε Πέρσαι ἀνεχώρησαν. τότε καὶ ἄλλα μὲν Περσικὰ χωρία Ῥωμαῖοι κατέσχον, κατέσχον δὲ καὶ τὸ Φαράγγιον καλούμενον, ὅθεν δὴ καὶ τὸν χρυσὸν Πέρσαι ὀρύσσοντες βασιλεῖ φέροισι. καὶ 15
Τζάνοι δὲ οἱ πάλαι Σάνοι καλούμενοι ἀυτόνομοι ὄντες καὶ ληστρικώτερον τοὺς πλησιοχώρους κατατρέχοντες, ὑπὸ Σίττα καταστρατηγηθέντες εἰς τὸ ἡμέτερόν τε μεταβληθέντες Χριστιανοὶ γεγόνασι καὶ κατήκοοι Ῥωμαίοις ὡς καὶ ἐς λόγους στρατοῦ Ῥωμαϊκοῦ κατατάττεσθαι.

20

6. ἐς Ῥωμαίους Bess. Ῥωμαίοις P. 9. σαβίρων Bess. Σαβήρων P. 10. Σίττας] Σίτας P. 13. οἱ τῆδε Bess. οἱ om. P. 16. σάνοι Bess. Σαῦνοι P. Conf. p. 77, 13. 17. τοὺς πλησιοχώρους Bess. τοῖς πλησιοχώροις P.

ad singulare certamen provocatum esset, ignotus omnibus, bis depugnando victor evasit: coeptumque praelium finierunt.

14. Post iterum commisso inter eos praelio, Romani longe superiores evaserunt, cum ingenti Persarum clade. Quo factum est ut cum Romanis exinde iusto praelio dimicare detrectarint: incursiones tamen utrinque factae.

15. Cabades alterum in Armeniam Romanis subditam exercitum misit, qui ex Persarmenis, et Saunitis, et Saberis constabat. His Mermeroes copiis praefectus. Dorotheus vero Armeniae Dux, et Sittas, qui et toti huic Romano exercitui praefuit, manu cum hoste concerta, pauci maiores longe copias superarunt: unde et domum Persae fugerunt. Hac occasione Romani cum alia Persicae regionis occuparunt loca, tum Phrangium, quod vocant, ceperunt, unde aurum Persae effodientes Regi pendunt. Zani vero, Sauni antiquitus appellati, liberi et latronum ritu vicina populantes loca, Sitta duce victi, in ius nostrum ditionemque concedentes, Christiani facti sunt, et Romanis parent; ut etiam in horum castris una permixti militarint.

ιζ. Ὅτι Καβάδης ἄμφω τῶν στρατευμάτων αὐτοῦ ἦτη- B
θέντων ἐν ἀπορίᾳ ἦν, Ἀλαμούνδαρος δὲ ὁ τῶν παρὰ Πέρσαις
Σαρακηνῶν βασιλεὺς, ἀγῆρ ὧν δεινὸς τὰ πολέμια καὶ δραστή-
ριος, ὃς ἐς γόνυ τὰ Ῥωμαίων ἔκλινε πρῶτα ἔτεσι πενήκοντα,
5 οὗτος ἐπέθετο Καβάδῃ ἐς Ἀντιόχειαν τότε ἀφύλακτον οὖσαν καὶ
τὰ ταύτη χωρία ἐσβαλεῖν.

ιη. Γινούσ δὲ Βελισάριος κατὰ τάχος ὑπηγίαζε, στρα-
τευμα Ἰσαύρων καὶ Ἀρέθαν τὸν τῶν παρὰ Ῥωμαίους Σαρακηνῶν V 280
βασιλέα ἅμα τοῦ οἰκείου συνεπαγόμενος λαοῦ. Ἀλαμούνδαρος C
10 δὲ καὶ Ἀζαρέθης ὀρρωδῆσας ἐπ' οἴκου ἀπεχώρει· καὶ Βελισάριος
εἶπετο, οὔτι ἐς χεῖρας ἐλθεῖν προαιρούμενος, τὴν δὴ ὠξεν δὲ σχη-
ματιζόμενος. ἀλλὰ τό γε πλῆθος ἐλοιδορεῖτο αὐτῷ, πρῶτον μὲν
οὐκ εἰς τὸ ἐμφανές, ἐπεὶ δὲ ἐμφανῶς ἐκίκιζον, ἄκων συγκροτεῖ
15 μαλος ἢ μάχη ἐγένετο, ἔπειτα δὲ τραπέντος τοῦ περι' Ἀρέθαν λαοῦ
καὶ τῶν Ἰσαύρων κατὰ κράτος ἐνίκων Πέρσαι. καὶ εἰ μὴ ἀπὸ τοῦ
ἵππου καταβὰς Βελισάριος τοῖς καταλειμμένοις συνετάττετο καὶ D
ἡμύνητο, ἅπαντες ἄν διεφθάρησαν. Ἀζαρέθης μὲντοι ὁ Περ-
σῶν στρατηγὸς ὑποστρέψας πρὸς Καβάδην οὐκ ἀπάνωτο τῆς
20 νίκης· πολλοὺς γὰρ ἦν καὶ αὐτὸς ἀποβαλὼν ἐν τῇ μάχῃ, εἰ καὶ

4. ὃς add. Bess. 6. ταύτη Bekkerus ex apographo Stephani.
ταύτης P. 7. Βελισάριος] Βελισάριος P hic et paullo post.
9. τοῦ οἰκείου — λαοῦ Bess. τῷ οἰκίῳ — λαῷ P. 11. οὔτι
Bess. οὔτε P. 13. ἐμφανῶς Bess. φανερώς P. 16. κατὰ
κράτος ἐνίκων Πέρσαι Bess. ἐνίκων Πέρσαι κατακράτος P.
19. πρὸς Bess. εἰς P.

17. Cabades amisso utroque exercitu, animi pendebat. Sed Ala-
mundarus Persicorum Saracenorum Rex, vir bello acer ac strenuus, res
Romanorum valde infregit annis quinquaginta. Hic Cabadi suggestit
Antiochiam praesidio nudatam finitimaque invaderet.

18. Belisarius, re cognita, quam maturime occurrit, eductis
Isaurorum copiis, et Aretha Romanarum partium Saracenorum Rege, qui
suum ipse gentem ductabat. Alamundarus vero et Azarethes metu per-
cussus retro domum se recepit. Et Belisarius pone sequebatur, non
tam cum hoste manus conserere cupidus, quam ut eum insequi se finge-
ret. Donec multis vulgi convitiis primum quidem clam, deinde etiam
palam laecessitus, invitus ad pugnam descendit. Cadentibus initio multis
utrinque ac caesis, anceps diu pugna fuit. Versis dehinc in fugam Are-
thae copiis atque Isauris, a Persis summa virtute pugnantibus victoria
stetit: ut nisi ex equo ad pedes Belisarius desillisset, ac reliquis sese
adiungendo auxilium attulisset, debellatum eo die esset, caesique ad unum
omnes internecione fuissent. Attamen Azarethes Persarum dux domum
ad Cabadem reversus, victoriae fructum non tulit. Suorum enim multos

πολὸν πλείους τῶν ἀντιπάλων διεφθάρησαν· διὸ ἐν τοῖς ἀτίμοις ἐτέλει.

κα'. Ὅτι Βελισάριον ὁ βασιλεὺς εἰς Βυζάντιον μετακαλεσάμενος, ἐφ' ᾧ ἐπὶ Βανδύλους στρατεύσειε, Σίτταν φυλάζοντα τὴν ἐψῶν ἀπέστειλεν, ἐν ᾧ καὶ Πέρσαι κατὰ Ῥωμαίων ἐσβάλλουσι. καὶ Καβάδον τελευτήσαντος ὁ παῖς Χοσρόης τὴν βασιλείαν ἐκδέχεται.

κβ'. Ῥουφίνος δὲ καὶ Ἀλέξανδρος καὶ Θωμᾶς σὺν Ἑρμογένει παρὰ Χοσρόην παραγίνονται ἐπὶ πρεσβείαν· οἷς τὴν εἰρήνην ἀπέραντον ἔφησε θείσθαι, δέκα καὶ ἑκατὸν κεντηναρίοις. 10 ἀλλὰ τότε μὲν ἄπρακτοι διελέθησαν, ὕστερον δὲ τὴν ἀπέραντον εἰρήνην ἐπέλειπον, ἔκτον ἤδη ἔτος τὴν βασιλείαν Ἰουστινιανοῦ ἔχοντος. καὶ Ῥωμαῖοι μὲν τὰ τε χρήματα καὶ τὸ Φαράγγιον καὶ Κῶλον τὸ φρούριον Πέρσαις παρέδωκαν, Πέρσαι δὲ Ῥωμαῖοις τὰ τε Λαζικῆς ὄρια καὶ Δάγαριν, ἄνδρα ἀγαθὸν τὰ πολέμια, 15 ἀντ' αὐτοῦ ἔτερον κεκομισμένοι οὐκ ἀφανῆ ἄνδρα.

B κγ'. Εὐθὺς μέντοι ἑκατέρῳ βασιλεῖ ἐπιβουλὴν ζυνηνέχθη γενέσθαι πρὸς τῶν ὑπηκόων. καὶ Χοσρόην μὲν ἄτε θορυβῶδη καὶ ἄτακτον ὁ Περσῶν μισήσας λεῶς, Καβάδην τὸν Ζάμου τοῦ ἀδελφοῦ παῖδα βασιλεῖα σφίσιν ἐβουλεύσαντο στήσασθαι. ἀλλὰ 20

4. βανδύλους Bess. Βανδάλους P. *ibid.* Σίτταν] Σίταν P.
15. δάγαριν Bess. Δαγάρην P. 16. δὲ καὶ ἕτερον P. δὲ καὶ om. Bess. 19. λεῶς Bess. λαός P.

in praelio amiserat; licet adversariorum plures cecidissent. Quamobrem inhonoratis adnumeratus est.

21. Evocat Constantinopolim Iustinianus Imp. Belisarium, ut inde in Vandalos expeditionem suscipiat; Orientique custodem Sittam imposuit. Hisce temporibus et Persae cum Romanis concurrerunt, et Cabade mortuo, filius Chosroes regni habenas suscepit.

22. Missi ergo ad eum legati Rufinus, Alexander, Thomas et Hermogenes, quibus pacem velle se facere dixit perpetuam, si modo darent centenaria centum ac decem. Verum re tum infecta discesserunt: nec nisi postea constituta pactaque pax illa perpetua, imperante sextum iam annum Iustiniano. Per eam Romani pecunias, Pharangium, et Bolum arcem Persis reddiderunt: et hi vicissim Romanis Lazorum in finibus oppida, et Dagarem virum bello strenuum, recepto pro eo et altero non ignobili viro, remiserunt.

23. Mox utrique Imperatori structae insidiae a subditis. Chosroen quidem ut turbulentum intemperantisque ingenii virum Persae invisum cum haberent, Cabaden, Zamae fratris eius filium, Regem sibi facere con-

γνούς ὁ Χοσρόης Ζάμην τε τὸν ἀδελφὸν καὶ τοὺς ἄλλους ἀδελφούς ἅμα τῶν μετασχόντων τῆς βουλῆς ἀνελὼν τὴν στάσιν ἔπαυσε. Καβάδης δὲ ὁ Ζάμου, κομιδῆ νέος ὢν, προνοία Χαναράγου τοῦ Ἀδεργουδοννβάδου δίαργε τὸν θάνατον. καὶ ὁ Χαναράγης ὕστερον διὰ τοῦτο ὑπὸ Χοσρόου ἀνήρηται.

κδ'. Ἰουστινιανῷ δὲ ὁ δῆμος ἐπιβουλείων Ὑπάτιον ἄκοντα, τὸν Ἀναστασίου τοῦ βεβασιλευκότος ἀδελφιδούν, βασιλέα σφῶν ἀνηγόρευσαν, ἀρξάμενοι τῆς ἐπιβουλῆς καὶ τῆς στάσεως C ἀπὸ τῆς ἐν τοῖς ἵπποδρομοῖς ἔριδος. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς 10 Βελισαρίῳ τε καὶ Μούνδῳ τοῖς στρατηγοῖς χρώμενος, τὸν τε Ὑπάτιον καθείλε καὶ πολλοὺς τῶν στασιωτῶν ἀνείλεν, ἄχρι καὶ ἐς τρεῖς μυριάδας τοῦ ἀναιρεθέντος λαοῦ συντελοῦντος. συνέπραττον δὲ τῷ βασιλεῖ Βοραΐδης καὶ Ἰούστος, οἱ αὐτοῦ ἀνεψιοί.

κε'. Ἐν αὐτῷ δὲ τῷ λόγῳ περὶ Τριβωνιανοῦ τοῦ ἐκ 15 Πамφυλίας Ἐκοντος τὸ γένος διέξεισιν, ὃς τὴν τοῦ κοιαιστῶρος διεῖπεν ἀρχὴν, περὶ τε τῆς φιλοχρηματίας καὶ τῆς ἄλλης αἰμυλίας. καὶ περὶ Ἰωάννου τοῦ ἐπάρχου τοῦ ἐκ Καππαδοκῶν τῆς τε πανουργίας καὶ ἀπληστίας καὶ μέθης καὶ τῆς ἄλλης κακότητος· ὅπως τε Ἀντωνίνα ἡ τοῦ Βελισαρίου γυνὴ δι' Εὐφημίας τῆς αὐ- D 20 τοῦ θυγατρὸς φρεναπατήσασα Ἰωάννην ἐπίβουλον ἔδειξε βασι-

2. τῶν μετασχόντων Bess. τοῖς μετασχούσι P. 3. Ζάμου] ζαμοῦ Bess. 4. Ἀδεργουδοννβάδου] ἀδέργου δουβάνδου Bess. Ἀδεργουδοννάτου P. 5. ὕστερον διὰ τοῦτο Bess. διὰ τοῦτο ὕστερον P. 6. Ἰουστινιανῷ] Ἰουστινιανὸν Bess. 10. Βελισαρίῳ] Βελισαρίῳ P et infra Βελισαρίου. 15. τοῦ κοιαιστῶρος] κραιστορος Bess. omisso τοῦ.

stituunt. Quo cognito Chosroes Zamen fratrem reliquosque germanos et coniurationis socios necat. Sic tranquillata res est, quiesque data. Cabades tamen filius admodum adolescens prudentia Chanarangī Adergudunbadi caedem effugit: quo nomine hic postea a Chosroe est interfectus.

24. Iustiniano quoque Imp. plebs insidias comparavit, creato Imperatore (tametsi repugnet) Hypatio Anastasii eius, qui imperaret, patruelis: nata seditione ortoque tumultu e contentione ludorum Circensium. Caesar itaque Iustinianus Belisario et Mundo Ducibus usus, Hypatium occidit, multosque coniurationis huius socios sustulit: plane ut civium tunc ad triginta millia occubuerint. Imperatori suppetias afferebant Boralides et Iustus, Iustiniani fratris filii.

25. In eo ipso libro narrat de Triboniano: qui e Pamphylia genus duxit, et Quaestoris munus obiit, deque avaritia eiusdem ac blandiloquentia. De Ioanne item Cappadoce Praefecto Praetorio, deque eius vafricia, inexplebili cupiditate, ebrietate, aliisque vitiis. Ut Antonina Belisarii coniux per Euphemiam filiam eius callide Ioannem circumvene-

λίως, ὅπως τε ὕστερον Εὐσεβίου τοῦ ἐπισκόπου Κυζίκου ἐξ ἐπι-
βουλῆς ἀναιρεθέντος, συνεργὸς ὑπονοηθεὶς τοῦ μιάσματος, ἠλί-
σθη τὸ σῶμα καὶ ἀκλειῶς ἐξορία πικρῇ καὶ τελευταίᾳ παρεδόθη.

3. ἀκλειῶς Bess. ἀσηλιῶς P.

rit, et insidias struere patefecerit. Utque demum Eusebio Cyzici Epi-
scopo ex insidiis occiso, impii sceleris consors habitus, corpore quaestio-
nibus cruciatio, inclementer tandem ac severe proscriptus sit.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΣ P 87
V 281
H 86
ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΗΣ Α ΤΕΤΡΑΔΟΣ Η Β.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ — Β.] Προκοπίου Καισαρίως ιστοριῶν ἡ δευ-
τέρα Α. ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΣ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΤΕ-
ΤΡΑΔΟΣ ΤΩΝ ΚΑΤ' ΑΤΤΟΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛ. Β. Ρ.

PROCOPII CAESARIENSIS
HISTORIARUM TETRADIS I.
LIBER II.

ARGUMENTUM.

EX EDITIONE MALTRETI.

Atamundarus impulsus Chorois dat belli causam, nota in Arotham lite de Strata. Regionis situs et infelicitas. Quid pro se pars utraque diceret. Strategii et Summi sententiae. De Iustiniano queritur Choroos. (Cap. 1.) Vittigis Gotthorum rex ad Choroem legatos mittit. Eorum oratio. Maxima belli causa invidia. (2.) Res Armeniae. Symeonis caedes. Amasaspem de sententia Iustiniani occidit Acacius et Armeniam obtinet. Huius mores et mors. Sittae, viri bello egregii, interitus. Buzis in Ioannem Arsacidem perfidia. Bassaces aliique Arsacidae Choroem adveniunt. Eorum oratio. Bellum Persae in Romanos decernunt. (3.) Cometes oritur. Hunni erumpunt et foede Europam populantur. Iustinianus Choroem a bello per litteras dehortatur. (4.) Quandonam et qua ingressus Choroos in fines Rom. Circesium castellum praec metu, urbem Zenobiam per contemptum renuit oppugnare. Ad urbem Sura capit omen ex equo. Surenorum Episcopum fallit. Urbe dolo potitus, eam excindit. Euphemiam captivam ducit uxorem. Agit cum Sergiopolitano Episcopo de captivorum redemptione. (5.) Militare Magisterium Orientis bifariam divisum. Buzis oratio ad Hieropolitanos. Germanus a patruo suo Iustiniano mittitur Antiochiam. Eius consilium. Megan Beroecensem Episcopum ad Choroem Antiocheni legant. Choroos pecuniam imperat Hieropolitanis, et accipit. (6.) Beroecae situs. Paciscuntur cives. Urbs capitur, excepta arce, ac pene tota incenditur. Megas Antiochiam reversus nihil proficit. Ephraemius Patriarcha et Germanus in Ciliciam concedunt. Redit Beroeam Megas, ex-

postulatque cum Chosrois. Utriusque orationes. (7.) Petit Chosrois Antiochiam, et obsidet. Antiochenae plebis insolentia. Muros oppugnat Chosrois. Obsessorum imprudentia. Ducum ac militum fuga cum strage civium. Persae muros ascendunt, sequae in mediam urbem inscruant. Antiocheni adolescentes strenui. Accit Legatos Chosrois. Oratio Zaberganis. Civium strages. Amor pudicitiae. (8.) Oratio Chosrois ad legatos Rom. Eiusdem ingenium et mores. Auctoris iudicium de Fortuna. Urbis direptio et incendium. (9.) Antiochena calamitas ostento praenuntiata. Auctoris sententia de divino consilio. Templum suburbanum D. Iuliani non incenditur legatorum gratia. Eorum oratio ad Chosroem: huius querelae. Altercatio. Pacis compositio Romanis ignominiosa. (10.) Chosrois Seleuciam divertit: in mari lavat: Soli sacrificat. Cogitat Apameam. Daphnen suburbium visit: lucum ac fontes miratur: Nymphis sacrificat. Templum Michaelis Archangeli incenditur. Segmentum Crucis Christi Apameae servatur. Miraculum. Thomas Antistes prodit obvium Chosroi. Huius perfidia. Fasces in Circo Prasinis, quia Iustinianus Venetis favebat. Persam stupratorem morte afficit. (11.) Chosrois pecuniam imperat Chalcidensibus. Euphratem traicit. De obsidenda Edessa cogitat. Augarus Toparcha olim Augusto Imp. carissimus. Mira narratio. Soli natalis amor ingens. Egregia Circensium definitio. Elogium Iesu Dei filii. Eius epistola ad Augarum in portis Edessae exscripta. Inane Chosrois adversus urbem illam consilium. (12.) Iustinianus ad Chosroem scribit et ratas habet pacis conditiones. Edessenorum mira benignitas in captivos Antiochenos. Carrheni cur accepti Chosroi. Constantinam sibi vindicat Chosrois. Cabadi dextera monstranti Edessam dicunt Magi felix urbi omen ab ipso datum. Baradotus Episcopus sanctus Cabadem placat. Chosrois Darum frustra obsidet. (13.) Chosrois Antiochiam captivis Antiochenis Chosrois condit. Urbis illius iura. Anastasii principatu lucus Daphnes vento strutus. Sub Iustino horrendus terrae motus Antiochiae. Revocatur ex Italia Belisarius bello Persico praeficitur. Eum sequuntur Gotthi. Byzantii subsistit Vittigis. (14.) Origo belli Lazici. Lazorum Reges insignia ab Imperatore Rom. accipere soliti. Petrus Dux avarissimus. Ioannes Tzibus monopolium Petrae instituit. Legatorum Lazorum ad Chosroem oratio. Chosrois cum ipsis deliberat. (15.) Mittit Belisarius exploratores in Persidem. Darae deliberat cum Ducibus Romanis. Saraceno rum idololatrarum mos. (16.) Chosrois in Lazicam pervenit, et a Gubaze Lazorum Rege adoratur. Ad urbem Petram male habiti Persae. Petrae situs. Ea potitur Chosrois. (17.) Belisarius Nisibin petit. Eius ad Duces Romanos oratio. Persae Nabede duce in Romanos erumpunt. Confligitur. (18.) Belisarius Sisauranum castellum obsidet. Duces Romanos alloquitur. Aretham in Assyriam incurrere iubet. Castellum capit. Persae dedititios mittit Byzantium. Fraus Arethae. Romana castra sebris vastantur. Ioannis oratio ad Belisarium. Chosrois in Persidem et Belisarii Byzantium reditus. (19.) Tertia Chosrois expeditio in Romanos. Eius saevitia in Candidum Sergiopolitanum Antistitem. Frustra Sergiopolim tentat. Cogitat Palaestinam, ut diripiat Hierosolyma. Belisarius veredis vectus in Orientem redit. Iustus Iustiniani a fratre nepos eum invitat Hierapolim. Belisarius Duces Hierapoli morantes elicit ad oppidum Europum. (20.) Abandanem Chosrois ad Belisarium legat. Belisarii cautio et apparatus. Adolius Silentarius. Legatum Belisarius excipit. Abandanes reditum suadet Chosroi. Huius sollicitudo. Kuphratem traicit. Cum Belisario per internuntios agit. Elogium Belisarii. Chosrois Callinicum capit. Armenii in fidem Rom. redunt. Belisarius Byzantium revocatur, in Italiam profecturus. (21.) Pestilentia gravissima. Eius causa, Deus. Orta in Aegypto ubique grassatur. Spectra Daemonum multis oblata. Ab illis percussos pestis corripiebat. Quam varie invade-

rit homines. *Affectus eius diversissimi.* (22.) *Quam saepe grassata pestis Byzantii. Pia providentia Iustiniani Imp. ac Theodori Referendarii. Urbis facies miserabilis.* (23.) *Ardabigani Pyreum clarissimum. Ignis a Persis cultus, idem cum Vesta. Constantianus et Sergius legati Rom. ad Chosroem. Eudubius Episcopus Persarmeniae. Valerianum Magistrum mil. in Armenia adit. Iubet Iustinianus irruptionem fieri in Persarmeniam. Cogitur Rom. exercitus, in quo Martinus Mag. mil. per Orientem, aliique Duces.* (24.) *Dubios Persarmeniae regio. Catholicus. Anglonem Nabedes munit. Romanorum imprudentia. Male hostem invadunt. Turpiter vincuntur. Erulorum mos. Romanorum fuga.* (25.) *Quarta Chorois expeditio non tam in Romanos, quam in Deum Christianorum. Edessam obsidet. Primus confictus bene Romanis cedit. Edessenis pecuniam Chosroes imperat. Aggerem extruit. Romanorum eruptio. Cilicis protecti qui Aggestam moliantur. Stephanus medicus ad Chosroem legatus. Irrita de pace colloquia.* (26.) *Edessenorum cuniculus ad hostilem aggerem, qui tandem igni corrumpitur. Semel atque iterum a muro repulsi Persae. Frustra de pace agitur. Acerrimus confictus. Edessenorum mirabilis fortitudo. Solvit Chosroes obsidionem.* (27.) *Iusti et Peranii obitus. Marcellus et Constantianus subrogati. Cum Chosroes de pace agitur. Fiunt induciae. Alamundarus Arethae filium bello captum Veneri immolat. De Lascia consilium Chorois. Legatus Isdigunas urbem Daram occupare astu nititur. Byzantii a Iustiniano honorificentius accipitur quam Legati conditio postulat.* (28.) *Aedificare vult Chosroes classem in Lascia. Materies fulmine deflagrat. Gubazes Lasorum Rex petitus insidiis, fidem Iustiniani implorat. Romani Petram obsident. Regionum illarum situs, populi, et urbes. Gubasis providentia. Dagisthaei Romanorum Ducis imprudentia ad Clisuras. Petra oppugnatur.* (29.) *Mermeroes cum Persarum exercitu Petram properat. Obsessi Persae quo redacti. Mermeroes e Clisuris Romanos deturbat. Dagisthaeus solvit obsidionem. Quid Petrae actum a Mermeroes. Huius reditus. Gubazis Lasorum Regis constantia. Mermerois consilium. Persarum clades. Mortua Theodora Aug. Joannem Cappadocem ab exilio revocat Imperator. Praedictionis ridendus exitus.* (30.)

α'. *Χρόνω* δὲ οὐ πολλῷ ἕστερον ὁ Χοσρόης μαθὼν ὡς καὶ Ἰτα-
 λίαν Βελισάριος Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ προσποιεῖν ἤρξατο, οὐκέτι
 κατέχειν οἷός τε ἦν τὴν διάνοιαν, ἀλλὰ σκήψεις ἐπινοεῖν ἤθελεν,
 ὅπως δὴ λόγῳ τινὶ εὐπρεπεῖ τὰς σπονδὰς λύσειεν. ὑπὲρ ὧν κοινο-
 P 88 λογησάμενος Ἀλαμουνδάρῳ ἐκέλευεν αὐτὸν ἔξυμπορῆσθαι πολέ-5
 μου αἰτίας. ὁ δὲ Ἀρέθῃ ἐπικαλέσας ὅτι αὐτὸν περὶ γῆς ὁρίων
 βιάζοιτο, ἐς χεῖράς τε αὐτῷ ἐκσπόνδως ἤλθε καὶ γῆν τὴν Ῥω-
 μαίων ἐπὶ ταύτῃ τῇ σκήψει καταθεῖν ἤρξατο. ἔφασκε τε ὡς αὐ-
 τὸς οὐ λύνει τὰς Περσῶν τε καὶ Ῥωμαίων σπονδὰς, ἐπεὶ αὐτὸν ἐς
 ταύτας οὐδέτεροι ἐσεγράψαντο. καὶ ἦν δὲ οὕτως. οὐ γάρ τις 10
 πώποτε Σαρακηνῶν λόγος ἐν σπονδαῖς γέγονεν, ἅτε ἔννεχομένων
 τῷ Περσῶν τε καὶ Ῥωμαίων ὀνόματι. αὕτη δὲ ἡ χώρα, ἣ δὴ
 πρὸς ἑκατέρων τότε Σαρακηνῶν ἀντελέγετο, Στρατά μὲν κέλη-
 ται, Παλμύρας δὲ πόλεως πρὸς νότον ἄνεμον τέτραπται, δέν-
 B δρον μὲν ἦ τι τῶν ἐν τοῖς ληλοῖς ἀγαθῶν οὐδαμῇ φέρουσα (ἡλιό-15
 κυστος γὰρ ὑπερφυῶς ἐστί), προβύτων δὲ τισιν ἐκ παλαιοῦ
 ἀνεμμένη νομαῖς. Ἀρέθῃ μὲν οὖν Ῥωμαίων ἰσχυρίζετο εἶναι τὸν
 χῶρον, τῷ τε ὀνόματι τεκμηριούμενος, οὗ δὴ πρὸς πάντων ἄνω-
 θεν ἔτυχε (Στρατά γὰρ ἡ ἰστρομένη ὁδὸς τῇ Λατίνων καλεῖται
 φωνῇ) καὶ μαρτυραῖς παλαιοτάτων ἀνδρῶν χρώμενος. Ἀλα-20

4. εὐπρεπεῖ] εὐπρεπεῖ H. 7. ἐκσπόνδως P et HL in marg. ἐν
 σπονδαῖς AHL. 12. τῷ — ὀνόματι A quod ex Reg. affert Malt.
 τῶν — ὀνομασεν P. τῶν — ὀνόματα H. 15. ἡλιόκυστος]
 ἡλιόκυστος H. 19. ἔτυχε] ἔσχε L: illud Lm. „ἔσχε Reg.“ MALT.

1. **H**aud multo post certior factus Chosroes Italiam quoque a Belisario in Iustiniani Aug. ditionem coepisse redigi, non potuit ultra tenere animum: sed studium contulit ad excogitandos praetextus, ut pacem solveret aliquo honesto nomine. Qua de re cum Alamundaro collocutus, illum ad praebendas belli causas induxit. Is vero litem orsus, et questus quod ab Aretha suis finibus excluderetur, cum ipso manum conseruit, rupto foedere, eoque obtentu Romanum agrum incursare coepit; negans peccare se contra pacem Persas inter et Romanos compositam, cui a neutris ascriptus nominatim fuisset. Ita sane habebat: in foederis instrumento nulla unquam facta mentio Saracenorum: ut qui Persarum ac Romanorum nominibus includantur. Porro illa regio, de qua tunc lis inter utramque gentem Saracenicam fuit, Strata dicitur, et ab urbe Palmyra ad austrum vergit, arboribus nuda plane ac frugibus prae aestu nimio, quo torretur, et iampridem pascendis ovibus destinata. Hanc ad Romanos pertinere Arethas et coniectura nominis, quod ab antiquiori memoria apud omnes obtinuit (viam enim lapidibus munitam Latini *Stratam* appellant) et vetustissimorum virorum testimoniis affirmabat. Ex adverso

H 47
P 89
ἐπιστολὴν πέμψαι, ἐγκλεινομένην αὐτοῖς ἐσβαλεῖν τε ἐς τὴν Περ-
σῶν γῆν καὶ τοῖς ἐκείνη χωριοῖς ἐπὶ πλείστον λυμήνασθαι. ἦν
δὲ οἱ τοὺς Οὐννοὺς αὐτοὺς ἐφασκεν ἔγχειρσαι ἐς ὄψιν ἐλθόντας.
ταῦτα μὲν Χοσρόης ἐπικαλῶν Ῥωμαίοις τὰς σπονδὰς λύειν διε-
νοεῖτο. εἰ μὲντοι ταῦτα λέγοντι οἱ ἀληθεύειναι ἐξυπέβαινε, οὐκ ἔ-
χω εἰπεῖν.

B β'. Ἐν τούτῳ δὲ Οὐλίτιγισ, ὁ τῶν Γότθων ἡγούμενος,
ἦδη τῷ πολέμῳ κεκακωμένος, πρέσβεις δύο παρ' αὐτὸν ἐπέμψεν,
ἀναπέσοντας ἐπὶ Ῥωμαίους στρατεύεσθαι, οὐ Γότθους μὲντοι,
ὅπως μὴ κατάδηλοι αὐτόθεν γινόμενοι ἐνγῆχῳσι τὰ πρασσόμενα, 10
ἀλλὰ Λιγούρους ἱερεῖς, χρήμασιν ἀδροῖς ἐς ταύτην ἡγμένους τὴν
πρῶξιν. ὧν ἄτερος μὲν (ὅσπερ ἀξιώτερος ἔδοξεν εἶναι, δόκη-
σίν τε καὶ ὄνομα ἐπισκόπου περιβεβλημένος οὐδὲν αὐτῷ προσῆ-
κον) ἐς τὴν πρεσβείαν καθίστατο, ὁ δὲ δὴ ἕτερος αὐτῷ ὑπηρε-
τῶν εἶπετο. ὁδῶν τε ἰόντες ἐς τὰ ἐπὶ τῆς Θράκης χωρία ἐταιρί- 15
ζονται τινα ἐνθὲνδε Σύρου τε καὶ τῆς Ἑλληνίδος φωνῆς ἐρημνεία
C σφισιν ἐσόμενον, ἕπαντάς τε Ῥωμαίους λαθόντες ἐς τὰ Περσῶν
ἦδη ὑφίκοντο. ὅτε γὰρ ἐν σπονδαῖς καθιστώτεσι οὐκ ἐς τὸ ἀκρι-
βὲς ταύτη ἐφύλασσον. Χοσρόου δὲ ἐς ὄψιν ἐλθόντες ἔλεξαν
τοιούδε „Τοὺς μὲν ἄλλους ἕπαντας, ὃ βασιλεῦ, πρέσβεις τῶν 20
αὐτοῖς ἕνεκα ξυμφόρων ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον ξυμβαίνει ἐς τὴν
πρεσβείαν καθίστασθαι, ἡμᾶς δὲ Οὐλίτιγισ ὁ Γότθων τε καὶ Ἰτα-
λιωτῶν βασιλεὺς ἐπέμψεν τοὺς λόγους ὑπὲρ τῆς σῆς ποιησομένουσ

15. ἐς om. L. 19. δὲ] τε L.

in Persidem irruptione vastitatem late inferrent. Quam epistolam dicebat se ab Hunnis ipsis, a quibus conventus fuerat, accepisse. Ita Chosroes disturbare pacem quaerebat, ea Romanis obliiciens, quae an vere et sine mendacio diceret, asseverare non possum.

2. Interea Vittigis, cui Gotthi parebant, variis iam affectus cladibus, ad Chosroem binos, qui illi expeditionem in Romanos suaderent, legatos misit, non Gotthos natione, ne primore specie agniti rem turbarent; sed Ligures sacerdotes pecunia ad id magna inductos: quorum alter, qui spectabilior videbatur esse, seque Episcopum habitu et nomine mentiebatur, princeps erat legationis; alter ipsum tanquam minister assectabatur. Hi profecti in Thraciam, sibi quemdam ex indigenis adiunxerunt, Syriacae Graecaeque linguae futurum ipsis interpretem. Demum in Persidem pervenere, insciis Romanis omnibus; qui indiligentius, ut fit pacis tempore, oras illas custodiebant. Sic autem allocuti sunt Chosroem, ad conspectum eius admissi. Plerumque fit, o Rex, oratores ut caeteri legationem obcant suae suorumque utilitatis gratia. At nos eo consilio Vittigis Gotthorum Italiaeque Rex misit, ut apud te regni causam agamus tui. Tu ipsum coram hic praesentem cogita hac uti voce. Si quis

ἀρχῆς· καὶ αὐτὸν νόμιζε παρόντα σοι τανῦν φθέγγεσθαι τάδε.
 εἴ τις σε, ὦ βασιλεῦ, ξυνηλὼν φαίη τήν τε σὴν βασιλείαν καὶ
 πάντας ἀνθρώπους Ἰουστινιανῷ πρόλοσθαι, ὀρθῶς ἂν εἶποι. ὁ
 μὲν γὰρ νεωτεροποιός τε ὢν φύσει καὶ τῶν οὐδ' ὀπωστιοῦν αὐτῷ
 5 προσηκόντων ἔρων, μένειν τε οὐ δυνάμενος ἐν τοῖς καθιστώσι,
 γῆν μὲν ἅπασαν ξυλλαβεῖν ἐπεθύμησεν, ἐκάστην δὲ ἀρχὴν περι- D
 βαλλέσθαι ἐν σπουδῇ ἔσχεν. εἶτα (οὐδὲ γὰρ Πέρσας κατὰ μόνους
 ἔχειρεῖν ἴσχυεν οὐδὲ Περσῶν οἱ ἀντιστατούντων οἴος τε ἦν ἐπ'
 ἄλλους ἰέναι) σὲ μὲν τῷ τῆς εἰρήνης παραπετάσματι ἔξαπατῶν
 10 ἔγνω, τοὺς δὲ λοιποὺς βιαζόμενος μεγάλας δυνάμεις ἐπὶ τῇ σῆ
 ἀρχῇ ἔταιριζεσθαι. Βανδύλων μὲν οὖν ἤδη καθελὼν τὴν βασι-
 λείαν καὶ Μαυρουσίους καταστρεψάμενος, Γότθων αὐτῷ φιλλας
 ὀνόματι ἐκποδῶν ἰσταμένων, χρήματά τε μέγала καὶ σώματα
 πολλὰ ἐπαγόμενος ἐφ' ἡμᾶς ἦκει. ἔνδηλος δὲ ἔστιν, ἦν καὶ Γότ-
 15 θους παντάπασιν ἐξελεῖν δύνηται, ὡς ζῶν ἡμῖν τε καὶ τοῖς ἡδὴ
 δεδουλωμένοις ἐπὶ Πέρσας στρατεύσει, οὔτε τὸ τῆς φιλλας ἐν-
 νοῶν ὄρομα οὔτε τι τῶν δρωμοσμένων λουθριῶν. ἕως οὖν ἔτι
 σοι λείπεται τῆς σωτηρίας ἐλπίς, μήτε ἡμᾶς ἐργάσῃ κακὸν περαι- P 90
 τέρω μηδὲν μήτε αὐτὸς πάθῃς, ἀλλ' ὄρα μὲν ἐν τοῖς ἡμετέροις V 283
 20 κακοῖς ὅσα ὀλίγῳ ὕστερον ξυμβήσεται Πέρσαις, ἐνθυμοῦ δὲ ὡς
 Ῥωμαῖοι τῇ σῆ βασιλείᾳ εὖνοι μὲν οὐκ ἂν ποτε εἶεν, δυνάμει δὲ
 κρείσσους γενόμενοι οὐδὲν μελλίσοῦσι τὸ ἐς Πέρσας ἔχθος ἐνδεί-

8. ἴσχυεν] „ἔσχεν Reg.“ ΜΑΙΤ. ἴσχυεν HML. 16. στρατεύσει] στρατεύσειν HL. ibid. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδέ P.
 17. ὀπωμοσμένων (sic) A. ὀπωσμένων P. 18. τῆς] τις L.
 ibid. μήτε — μήτε] μηδὲ — μηδὲ P.

omnia uno verbo complexus, te regnum pariter tuum, o Res, ac mortales universos Iustiniani potestati permittere dixerit, nae is recte. Nam ille, ut homo est novator et alieni appetentissimus natura, qui nec sciat stare pactis et constitutis; cum Orbi terrarum universo inhiat, tum singula asserere sibi regna contendit. Itaque, quoniam nec Persas potuit seorsum aggredi, nec caeteros, repugnantibus Persis, invadere; te pacis obtentu ludificari, dumque alias gentes vi subigit, magnas adversus imperium tuum copias comparare sibi decrevit. Iam certe, postquam regnum excidit Vandalorum, ac Mauros perdomuit, Gothis, ne ipsi se opponerent, amicitiae nomine summotis, iam, inquam, pecunia ac milite instructissimus nos adoritur. Quod si Gothicum quoque regnum everterit, procul dubio nos caeterosque, qui iugum iam acceperunt, armabit in Persas, et ad bellum ducet, nullam habens rationem nominis amicitiae, nec iusiurandum erubescens. Dum igitur spes adhuc tibi salutis restat, assiste nobis damnum inferre, nec ipse cape: sed in malis nostris ea prospice, quas Persis impendent: idque tecum reputa, nunquam bene affectos in regnum tuum Romanos fore, nec dilatuos, ubi viribus superiores evaserint, odium in Per-

κνωσθαι. ἐν δέοντι τοίνυν τῇ ἐξουσίᾳ χρῆσθαι, μὴ παυσαιμένην ἐπιζητήσης. λωφῆσασα γὰρ ἢ τῶν καιρῶν ἀκμῆ ἐπανιέναι οὐδαμῶς πέφυκεν. ἄμεινον δὲ προτιρήσαντα ἐν τῷ ἄσφαλεῖ εἶναι ἢ
B τῶν καιρῶν ὑστερηκότα τὰ πάντα αἰσχροτάτω πρὸς τῶν πολεμίων παθεῖν.“ 5

Ταῦτα ἐπεὶ Χοσρόης ἤκουσεν, εἶδ' ἑὸ οἱ παραινέειν Οὐλίτι-
 γις ἔδοξε καὶ λύειν τὰς σπονδὰς ἔτι μᾶλλον ἐν σπουδῇ εἶχε. φθό-
 νῳ γὰρ ἐς Ἰουστινιανὸν βασιλέα ἐχόμενος λογίζεσθαι ὡς ἤμιστα
 ἔγνω, ὅτι δὴ πρὸς ἀνδρῶν Ἰουστινιανῶ βασιλεῖ δυσμενῶν μάλι-
 στα οἱ λόγοι ἐς αὐτὸν γένοιτο. ἀλλὰ τῷ βούλεισθαι ἐς τὸ πει- **10**
 σθῆναι αὐτόμολος ἦλθεν. ὃ δὴ καὶ ἐς τοὺς Ἀρμενίων τε καὶ
 Λαζῶν λόγους ὀλίγῳ ὕστερον ἔδρασεν ἕπερ μοι αὐτίκα μάλα λε-
C λέξεται. καίτοι τοιαῦτα Ἰουστινιανῷ ἐπικύλουν ἐγκλήματα, ἃ
 βασιλεῖ γενναίῳ εἰκότως ἂν ἐγκώμια εἶη, ὅτι δὴ τὴν βασιλείαν τὴν
 αὐτοῦ μεῖζω τε ποιῆσαι καὶ πολλῶ ἐπιφανιστέραν ἐν σπουδῇ ἔχοι. **15**
 ταῦτα γὰρ καὶ Κύρω ἂν τις ἐπενέγκοι τῷ Περσῶν βασιλεῖ καὶ Ἀλε-
 ξάνδρῳ τῷ Μακεδόνι. ἀλλὰ γὰρ φθόνῳ τὸ δίκαιον οὐδαμῆ εἴωθε
 ξυνοικίεσθαι. διὰ ταῦτα μὲν Χοσρόης τὰς σπονδὰς λύειν διε-
 νοεῖτο.

D γ'. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ ἄλλο τι γενέσθαι τοιόνδε ξυνέβη. **20**
 Συμεώνης ἐκεῖνος, ὃ τὸ Φαράγγιον Ῥωμαίοις ἐνδοῦς, Ἰουστι-
 νιανὸν βασιλέα πείθει, ἔτι τοῦ πολέμου ἀκμιάζοντος, κώμαις αὐ-
H 48 τὸν τισιν ἀνδρῶν Ἀρμενίων δωρήσασθαι. κύριός τε τῶν χωρίων

2. ἐπιζητήσης] ἐπιζητήσας H: illud Hm.
 18. Χοσρόης] ὁ χοσρόης L.

15. αὐτοῦ] αὐτοῦ P.

sae conceptum effundere. Ergo opportune data utere facultate, ne postea substractam requiras. Reverti nequit elapsa semel occasio. Praestat autem ea antecapta esse in tuto, quam per segnitiam seram amissa indignissimis modis omnibus ab hoste haberi.

His Chosroes auditis, et Vittigis probata admonitione, pacem convellere multo acrius cupiebat. Etenim Iustiniano Aug. invidens, non cogitabat haec in illum ab inimicis iactari. nec iudicio, sed voluntate fidem iis habebat ultro; quemadmodum et paulo post habuit Armeniorum Lazorumque orationibus: ut quamprimum exponam. At illi in Iustiniano reprehendebant, quae in generoso Imperatore laudanda sunt: nempe studium, quo proferebat Imperii fines et splendorem augebat. Cuiusmodi sane crimina Cyro Persarum Regi et Alexandro Macedoni inferre quis posset. Verumenimvero non una solent Iustitia et Invidia habitare. His demum causis ad solvendam pacem Chosroes impellebatur.

3. Sub idem tempus res, quam hic subiciam, contigit. Symeones ille, qui Phrangium Romanis dedit, quo tempore bellum adhuc flagrabat, a Iustiniano Aug. vicis impetraverat aliquot, qui ad quosdam Armenios pertinebant. Eorum autem dominium cum esset adeptus, ab an-

γενόμενος πρὸς τῶν αὐτὰ πάλαι κεκτημένων ἐξ ἐπιβουλῆς θνήσκει. ἔξειργασμένου δὲ τοῦ κακοῦ οἱ τοῦ φόβου ἀρχηγοὶ φεύγουσιν ἐς τὰ Περσῶν ἤθη. ἀδελφῶ δὲ ἦσθιν δύο Περσίου παῖδε βασιλεὺς δὲ ταῦτα ἀκούσας, τὰς τε κόμας Ἀμαζύσπη παραδίδωσι τῷ Συμεώνου ἀδελφιδῶ καὶ ἄρχοντα κατεστήσατο Ἀρμενίους αὐτόν. τοῦτον τὸν Ἀμαζύσπην, προϊόντος τοῦ χρόνου, Ἰουσιανῆ βασιλεῖ τῶν τις ἐπιτηδείων διέβαλλεν, Ἀκάκιος ὄνομι, κακουργεῖν τε ἐς Ἀρμενίους καὶ βουλεύεσθαι Πέρσας ἐνδοῦναι P 91 Θεοδοσιούπολιν τε καὶ ἄλλα ἕττα πόλιν. ταῦτα εἰπὼν γνώμη βασιλέως Ἀκάκιος τὸν Ἀμαζύσπην δόλῳ ἔκτεινε, καὶ τὴν Ἀρμενίων ἀρχὴν δόντος βασιλέως ἔσχεν αὐτός. ποτηρὸς δὲ ὢν φέσει ἔσχε καθ' ὃ τι τὰ τῆς ψυχῆς ἦθη ἐνδείξοιτο. γέγονεν οὖν ἐς τοὺς ἀρχομένους ὠμότατος ἀνθρώπων ἀπάντων. τὰ τε γὰρ χρήματα ἐληίξτεο οὐδενὶ λόγῳ καὶ φόρῳ αὐτοῖς ὑπαγωγῆν οὐποτε 15 οὔσαν ἐς κεντηνάρια τέσσαρα ἔταξεν. Ἀρμένιοι δὲ (φέρειν γὰρ οὐκέτι αὐτὸν οἶοι τε ἦσαν) κτείνουσι τε ζυμφορήσαντες τὸν Ἀκάκιον καὶ ἐς τὸ Φαράγγιον καταφεύγουσι.

Ἰδιὸς δὲ Σίτταν ἐπ' αὐτοὺς ἐκ Βυζαντίου βασιλεὺς ἐπεμψεν. B ἐνταῦθα γὰρ ὁ Σίττας διέτριβεν, ἐπειδὴ Ῥωμαίοις ἐγένοντο αἱ 20 πρὸς Πέρσας σπονδαί. ὃς δὲ ἐπ' Ἀρμενίους ἐλθὼν τὰ μὲν πρῶτα ἐς τὸν πόλεμον ὀκνηρῶς ἦι, τιθαστεύειν μέντοι καὶ ἐπὶ τὰ πρότερα ἦθη ἀντικαθιστάναι τοὺς ἀνθρώπους ἠπειλετο, πεί-

4. Ἀμαζύσπη] ἀμαζάσπι H et infra ἀμαζάσπιν. 5. ἀρμενίους A. Ἀρμενίας P. 21. τιθαστεύειν] Vulgo τιθαστεύειν.

tiquis possessoribus ex insidiis occisus est. Patrata caede, fugerunt in Persidem eius auctores, duo germani fratres, Perozis filii. Re audita, Amazaspis Symeonis ex sorore nepoti vicis Augustus concessit, eundemque praefecit Armeniae. Processerat tempus, cum Acacius apud Iustinianum Aug. cui familiaris erat, criminatus est Amazaspem, ab eo vexari dicens Armenios et agitari consilium prodendi Persis Theodosiopolin atque alia quaedam oppida. Sua functus delatione, dolo ipsum peremit de sententia Imperatoris; a quo etiam Armeniae praepositus fuit. Verum homo ad flagitia natus, eo gradum hunc honoris obtinuit, ut latentis animi mores clarius patefaceret. Mortalium fuit omnium in subditos crudelissimus. Nam illos de nihilo depeculabatur, et tributo quadringentorum pondo auri oneraverat inaudito. Tandem Armenii, cum iam Acacium ferre non possent, conflata conspiratione eum tollunt e medio, seque recipiunt in Phrangium.

Et Sittam Augustus misit Byzantio: in urbe enim Sittas ab illo tempore degebat, quo pacem cum Persis Romani fecerant. Is ubi in Armeniam pervenit, in bellum remisse instituit initio, enitens ipsos delinire, et in pristinas sedes reducere, hoc promisso, persuasurum se Principi,

θειν βασιλεία ὑποσχόμενος ἀφείναι αὐτοῖς τὴν καινὴν τοῦ φόρου ἀπυγωγὴν. ἐπεὶ δὲ αὐτὸν βασιλεὺς τῆς μελλήσεως πολλὰ ὄνειδίζων ἐκάκιζεν, ἡγμένος ταῖς Ἀδολίου διαβολαῖς τοῦ Ἀκακίου παι-
 V 284 δός, ἐνταῦθα ἦθ' ὁ Σίττας τὰ ἐς τὴν ξυμβολὴν ἐξηρτίετο. καὶ
 πρῶτον μὲν ὑποσχέσει πολλῶν ἀγαθῶν ἀναπέθειν τε καὶ ἔταιρι-5
 ζεσθαι αὐτῶν τινὰς ἐνεχείρησεν, ὅπως αὐτῷ ῥήγων τε καὶ ἀπονω-
 C τέρα ἢ ἐς τοὺς λοιποὺς ἐπικράτησις γένοιτο. καὶ οἱ τὸ τῶν Ἀπε-
 ττιανῶν καλονμένων γένος, μέγα τε ὄν καὶ πολυάνθρωπον, προσ-
 χωρεῖν ἤθελε. πέμψαντές τε παρὰ τὸν Σίτταν ἐν γράμμασιν
 ἐδέοντο διδοῦναι τὰ πιστὰ σφίσι, ὅτι δὴ, ἦν τῷ ἔργῳ τοὺς ὅμο-10
 γενεῖς ἀπολιπόντες ἤξωσιν ἐς τὴν Ῥωμαίων παράταξιν, κακῶν
 παντάπασιν ἀπαθείς μείνωσι, τὰ σφέτερα αὐτῶν ἔχοντες. ὁ δὲ
 αὐτοῖς ἄσμενός τε γράψας ἐν βιβλιδίῳ, καθάπερ ἐδέοντο, τὰ
 πιστὰ ἔδωκε, καὶ τὸ γράμμα κατασημηγνόμενος ἐς αὐτοὺς ἐπέμψε.
 Θαρσῶν τε ὡς δι' αὐτῶν ἀμαχητι τοῦ πολέμου κρατήσει, τῷ 15
 παντὶ στρατῷ ἐς χωρίον Οἰνοχάλακων ἦει, ἔνθα τοὺς Ἀρμενίους
 D ἐστρατοπεδεῦσθαι ξυνέβαινε. τύχη δὲ τιμὴ οἱ τὸ βιβλίον ἔχοντες
 ἔτερα ἰόντες ὁδῷ Ἀπεττιανοῖς ἐντυχεῖν οὐδαμῆ ἴσχυσαν. μοῖρα
 μέντοι τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ ὀλίγοις τισὶν αὐτῶν ἐντυχόντες, οὐκ
 εἰδότες τε τὰ ξυγκείμενα, ὡς πολεμίους ἐχρήσαντο. καὶ αὐτὸς 20
 Σίττας ἐν σπηλαίῳ πον παῖδός τε αὐτῶν καὶ γυναῖκας λαβῶν
 ἔκτεινεν, ἢ τὸ γεγονός οὐ ξυνεῖς ἢ δι' ὀργῆς Ἀπεττιανὸς ἔχων,
 ὅτι οἱ, καθάπερ ξυνέκειτο, οὐ προσεχώρουν.

6. ἐνεχείρησεν] ἀνεχώρησεν Hm. 7. ἐς Α. εἰς P. *ibid.* Ἀπε-
 ττιανῶν] Ἀπεττιανῶν RV hic et infra. 18. βιβλιδίῳ] βιβλίῳ L.
 18. Ἀπεττιανοῖς] ἀπεσσιανοῖς L. 21. Σίττας] *lou lou tí πέπον-
 θας σίττα*, *margo A.*

ut eos nova tributū pensione levaret. At postquam eius cunctationem Augustus calumniis Adolii filii Acacii inductus gravi notavit exprobratione, se ad praelium accinxit: prius tamen amplis pollicitationibus ad se pertrahere nonnullis sibi ad adiungere tentavit, quo facilius reliquos expugnaret. Iamque Apetiani, magna ac frequens natio, deditionem facere constituerant, et per legatos fidem a Sitta petierant scripto testatam, si reipsa a popularibus suis ad aciem Romanam transirent, sua se possessuros incolumes; ac libenter ille, quemadmodum postulabant, fidem iis dederat mandatam scripto, literasque obsignatas miserat; quin etiam ipsorum opera victoriam absque praelio sibi spondens cum exercitu universo accesserat Oenochalacos, ubi castra habebant Armenii: sed accidit ut tabellarii diversam ingressi viam ad Apetianis deerraverint. Praeterea pars Romani exercitus nacta ex eorum numero aliquot, et conventorum ignara, ipsos pro hostibus habuit. Denique Sittas ipse liberos illorum et coniuges in quadam spelunca deprehensos trucidavit, sive inscius quoniam essent, sive iratus Apetianis, quod ad se, ut convenerat, non transfugerent.

Οἱ δὲ Θυμῶ ἤδη ἐχόμενοι ζῶν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ὡς ἐς μύ-
 χην ἐτάξαντο. ἄτε δὲ ἐν δυσχωρίαις χαλεπαῖς τε καὶ κρημνώδε-
 σιν ἐκάτεροι ὄντες οὐκ ἐν ἐνὶ χώρῳ ἐμάχοντο, ἀλλὰ διασκεδανύ-
 μενοι ἐν τε ἐπωρεῖαις καὶ φάραγξι. τετύχηκεν οὖν τῶν Ἀρμενίων
 5 ὀλλίγους τινὰς καὶ Σίτταν τῶν ἐπομένων οὐ πολλοὺς ἔχοντα ἀλ-
 λήλων πη ἄγχιστα ἵναί, φάραγος σφίσι τινὸς μεταξὺ οὔσης. P 92
 ἱππεῖς δὲ ἦσαν ἐκάτεροι. ὁ μὲν οὖν Σίττας, ὀλίγων οἱ ἐπισπο-
 μένων, ἐπὶ τοὺς ἐναντίους τῆν φάραγγα διαβὰς ἤλαυνεν, Ἀρμε-
 νιοὶ δὲ ὀπίσω ὑποχωρήσαντες ἔστησαν, καὶ ὁ Σίττας οὐκέτι ἐδίω-
 10 κεν, ἀλλ' αὐτοῦ ἔμεινεν. ὅφρων δὲ τις τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ,
 Ἔφρουλος γένος, διώξιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους πεπονημένος, ἐνθρόνδε
 τε ζῶν Θυμῶ ἀπελαύνων παρὰ τοὺς ἀμφὶ τὸν Σίτταν ἤλαθεν. ἐτόγ-
 χανε δὲ ὁ Σίττας ἐς τὸ ἔδαφος τὸ δόρυ ἑρσίας· ὃ δὴ ὁ τοῦ Ἐφρού-
 λου ἵππος ἐπιπεσὼν ζῶν πολλῇ ῥύμη κατέαξε. τὸν τε στρατηγὸν
 15 τοῦτο ἠνάσεν ἐς τὰ μάλιστα, καὶ αὐτὸν τῶν τις Ἀρμενίων ἰδὼν
 ἔγνω τε καὶ Σίτταν αὐτὸν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἰσχυρίζετο εἶναι.
 ζυνέβαινε γάρ οἱ ἐν τῇ κεφαλῇ κρᾶνος οὐκ εἶναι. διὸ δὴ τοὺς πο-
 λεμίους οὐκ ἔλαθε ζῶν ὀλίγοις τισὶν ἐνταῦθα ἦκων. Σίττας μὲν
 οὖν, ἐπεὶ ταῦτα τοῦ Ἀρμενίου ἤκουσε λέγοντος καὶ τὸ δόρυ,
 20 ὡσπερ ἐρρήθη, οἱ ἀποκαυλισθὲν ἐς τὴν γῆν ἔκειτο, σπασάμενος H 41
 τὸ ξίφος τῆν φάραγγα διαβαίνειν εὐθὺς ἐνεχείρησεν. οἱ δὲ πολέ-
 μοι σπουδῇ πολλῇ ἐπ' αὐτὸν ἤλαυνον, καὶ τις αὐτὸν καταλαβὼν

4. ὑποχωρίαις] ὑποχωρίαις H. 6. ἵναί] εἶναι Pm. 11. Ἐφρου-
 λος] Legebatur Ἐλουρος et infra Ἐλούρου. Correxī ex RV. Idem
 vitium infra p. 138 d. et in Menandri Excerptis p. 285, 7. ubi cor-
 rexī Niebubrius. Apud Procopium recte alibi Ἐφρούλοι: vide indi-
 cem. 20. ἐρρήθη] ἐρρήθη P. 21. οἱ] Vulgo οἱ.

Illi iam animis exasperati, cum caeteris omnibus ad pugnam sese
 composuere. Et quoniam confragosa regio deruptaque praecipitiis erat,
 non uno in loco uterque exercitus, sed sparsi in clivis et vallibus mani-
 puli decertabant. Tum forte globus Armeniorum, et Sittas parva su-
 oripatus manu, equites utrique, provecti contra se invicem proxime
 sunt; sic tamen ut vallis interiaceret: quam Sittas cum paucis transgres-
 sus, equum in hostes egit. Ubi vero referentes pedem Armenii substitute-
 runt, cursum et ipse reprimens in vestigiis haesit. Ecce quidam e Rom.
 exercitu, natione Elurus, facta in hostem incursione, ad Sittam, qui
 hastam solo infixerat, recurrit ardens. Illam Eluri equus magno ruens
 impetu confregit: unde gravissimum dolorem animo cepit Magister mili-
 tum: quem conspicatus quidam Armenius, ut agnovit, sociis asseverat
 hunc esse Sittam. Forte enim galea caput nudaverat: quo facto hosti-
 bus ipse prodidit se illuc venisse, et quidem paucis comitatum. Ea di-
 centem Armenium simul audiit, quia fracta, ut dixi, hasta humi iacebat,

Procopius I.

11

ἐν τῇ φάραγγι ξίφει ἐς ἄκραν κεφαλὴν ἔτυψε πληγῇ ἐγκαρσία. καὶ τὸ μὲν βρέγμα ὄλον ἀφείλετο, τοῦ δὲ ὀστέου ὁ σίδηρος οὐδαμῆ ἤψατο. καὶ ὁ μὲν Σίττας ἔτι μᾶλλον ἢ πρότερον πρόσω ἤλαυνεν, Ἀρταβάνης δὲ Ἰωάννου παῖς Ἀρσακίδης ἔπισθεν ἐπιπεσῶν
 C καὶ παύσας τῷ δόρατι ἔκτεινεν. οὕτω τε ὁ Σίττας ἐξ ἀνδρώπων 5 ἠφάνιστο οὐδενὶ λόγῳ, ἀναξίως τῆς τε ἀρετῆς καὶ τῶν ἐς τοὺς πολεμίους αἰεὶ πεπραγμένων, ἀνὴρ τὸ τε σῶμα ἐς ἄγαν καλὸς γεγυνὼς καὶ ἀγαθὸς τὰ πολέμια, στρατηγὸς δὲ ἄριστος τῶν καθ' αὐτὸν οὐδενὸς ἦσσαν. τινὲς δὲ φασὶ τὸν Σίτταν οὐ πρὸς τοῦ Ἀρταβάνου ἀπολωλέναι, ἀλλὰ Σολομῶνα, λίαν ἐν Ἀρμενίοις 10 ἀφανῆ ἄνδρα, τὸν ἀνθρώπον διαχρήσασθαι.

Τελευτήσαντος δὲ Σίττα Βούζην βασιλεὺς ἐπὶ τοὺς Ἀρμενίους ἐκέλευεν ἵνα· ὅς ἐπεὶ ἀγχισιτά που ἐγένετο, ἔπειψε πρὸς αὐτοὺς βασιλεῖ τε καταλλάξιν Ἀρμενίους ὑποσχόμενος ἅπαντας καὶ ἐπὲρ τούτων ἐς λόγους οἱ ἐλθεῖν ἀξίων τῶν δοκίμων τινάς. 15
 D οἱ μὲν οὖν ἄλλοι οὔτε πιστεύειν τῷ Βούζῃ εἶχον οὔτε τοὺς λόγους ἐνδέχεσθαι τοὺς αὐτοῦ ἤθελον. ἦν δὲ τις αὐτῷ μάλιστα φίλος ἀνὴρ Ἀρσακίδης, Ἰωάννης τοῦνομα, Ἀρταβάνου πατὴρ, ὃς δὴ τῷ Βούζῃ τότε ὕπερ φίλῳ θαρσῆσας ξύν τε Βασσάκῃ τῷ κηδεστῇ καὶ ἄλλοις τισὶ παρ' αὐτὸν ἦλθεν· οἳ δὴ ἐν χωρίῳ γενόμενοι τε 20 καὶ ἀδλισθέντες, ἔνθα τῷ Βούζῃ τῇ ὑστεραῖα ἐντυχεῖν ἔμελλον, V 285 ἦσθοντο ἐς κύκλωσιν πρὸς τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ ἦκοντες. πολλὰ

5. τε A. δὲ P. 13. ἐκέλευεν L. ἐκέλευσεν P. 15. τῶν δοκίμων] τοὺς δοκίμους L. 16. οὔτε — οὔτε] οὐδέ — οὐδέ P. 19. ἄτε om. L.

educio gladio iterum transire vallem aggreditur. Advolant hostes: atque unus ipsum assecutus in valle obliquo ictu verticem percussit demittitque sinciput, osse minime violato acie ferri. Porro Sittas pergebat, equum citans velocius; sed irruens a tergo Artabanes filius Ioannis Arsacides, illum transfixit hasta atque confecit. Ita Sittas temere periit, fato sublatus parum digno virtute sua et rebus in hostes semper praeclare gestis: vir eximia corporis forma praeditus, et cum bellica fortitudine, tum imperandi peritia nemini aetatis suae secundus. Non desunt qui illum dicant non Artabanis manu, sed Solomonis, Armeni ignobilissimi, cecidisse.

Extincto Sitta, Buzem in Armeniam destinat Imperator. Ille iam loco proximus, in quo erant rebelles, pollicetur per internuntios se apud Principem Armenios omnes restitutum in gratiam, et ad colloquium optimates invitat. Plerisque Buzi diffidentibus ac respuentibus ipsius dicta, Artabanis pater Ioannes Arsacides, Buzi amicissimus, huic tanquam amico fidens, ad eum se contulit cum genere suo Bassace aliisque nonnullis. Postquam eo venerunt, sibi que sedem optarunt ad nocturnam quietem, ubi postridie cum Buze acturi erant; se in Rom. exercitum delapsos,

μὲν οὖν τὸν Ἰωάννην Βασσάκης ὁ γαμβρὸς ἐλιπάρει δρασμοῦ ἔχου-
σθαι. ἐπεὶ δὲ αὐτὸν πείθειν οὐκ εἶχε, μόνον ἐνταῦθα καταλι-
πὼν ξὺν τοῖς ἄλλοις ἅπασι λαθὼν τοὺς Ῥωμαίους, ὁδῶ τῇ αὐτῇ
ἄπισω ἀπήλαυε. Βούζης τε τὸν Ἰωάννην μόνον εὐρῶν ἔκτεινε,
5 καὶ ἀπ' αὐτοῦ οὔτε τινα ἐλιπίδου ἐς Ῥωμαίους Ἀρμένιοι ξυμβάσιως P 93
πέρι τὸ λοιπὸν ἔχοντες οὔτε βασιλέα τῷ πολέμῳ ὑπεραίρειν οἷοι τε
ὄντες παρὰ τὸν Περσῶν βασιλεῦ ἦλθον, Βασσάκου σφίσι ἡγου-
μένου, δραστηρίου ἀνδρός. ὧν τότε οἱ πρῶτοι Χοσρόη ἐς ὄψιν
ἐλθόντες ἐλεξάν τοιαῦτα, „Εἰσὶ μὲν ἡμῶν πολλοὶ Ἀρσακίδαι, ᾧ
10 δέσποτα, ἐκείνου Ἀρσάκου ἀπόγονοι, ὅς δὴ οὔτε τῆς Πάρθων
βασιλείας ἀλλότριος ἐτύγχανεν ὧν, ἥλικα ὑπὸ Πάρθοις ἔκειτο τὰ
Περσῶν πράγματα, καὶ βασιλεὺς ἐπιφανῆς γέγονε τῶν καθ' αὐ-
τὸν οὐδενὸς ἦσσαν. πάρεσμεν δὲ τανῦν εἰς ὑμᾶς ἅπαντες δοῦλοὶ
τε καὶ δραπεταὶ γεγεννημένοι, οὐχ ἐκούσιοι μέντοι, ἀλλ' ἠναγκα-
15 σμένοι ὡς μάλιστα, τῷ μὲν φαινομένῳ ὑπὸ τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς, B
τῷ δὲ ἀληθεῖ λόγῳ ὑπὸ σῆς, ᾧ βασιλεῦ, γνώμησ. εἶπερ ὁ τὴν
ἰσχὴν τοῖς ἀδικεῖν βουλομένοις διδοὺς αὐτὸς ἂν φέροιστο καὶ τὴν
αἰτίαν τῶν ἔργων δικαίως. εἰρήσεται δὲ μικρὰν ἄνωθεν ὅπως δὴ
ἅπασι παρακολουθεῖν τοῖς πεπραγμένοις δυνήσεσθε. Ἀρσάκης
20 γὰρ ὁ τῶν προγόνων τῶν ἡμετέρων βασιλεὺς ὕστατος ἐξέστη τῆς
ἀρχῆς τῆς αὐτοῦ Θεοδοσίῳ τῷ Ῥωμαίων αὐτοκράτορι ἐκῶν γε
εἶναι, ἐφ' ᾧ δὴ ἅπαντες οἱ κατὰ γένος αὐτῷ μέλλοντες πάντα

4. βούζη] τε L. Βούζης δὲ P. 5. οὔτε — οὔτε] οὐδέ — οὐδέ P.
6. πέρ] περί P. 7. ἦλθον] ἦλθον L. 19. δυνήσεσθε] δυνή-
σησθε LHm. 21. αὐτοῦ] αὐτοῦ P.

iam circumveniri sensere. Hic Iohannem regere etiam atque etiam Bassaces gener ut fugae se commendaret: sed frustra. Quare obstinatum ibi solum relinquens, eadem via cum sociis rediit, clam Romanis. Buzes Iohannem solum nactus, eum occidit. Tunc Armenii spe omni deposita reconciliandae cum Romanis gratiae, cum nequirent superiores armis esse Augusto; duce Bassace viro strenuo Regem Persarum adeunt. Intromissi ad Chosroem eorum principes, verba in hunc fere modum fecerunt. *Arsaces quidem hic sunt, Domine, non pauci e nostro numero: scilicet Arsaces illius nepotes, qui non erat sanguine alienus Parthorum Regibus, quando his Persae suberant, et quo Regem ipsius actas nulum tulit illustriorem. Nunc vero in conspectum omnium vestrum, servi omnes, et quidem fugitivi: conditionem istam non amplexi sponte; sed subire coacti, vi, ut quidem apparet, dominationis Romanae; reapse autem voluntate, Rex, tua: si quidem in eum, qui iniuriam inferre volentibus vires praebet, conferri, quae illi perpetrant, iure possunt. Atque ut animo comprehensa res tota teneatur, paulo altius repetemus. Arsaces, is qui Rex fuit potestremus e maioribus nostris, Theodosio Rom. Imp. regno suo cessit ultro hac lege, ut omni deinceps aeo quicumque ipsum propinquitate continge-*

τὸν αἰῶνα προσήκειν τὰ τε ἄλλα βιοτεύσουσι κατ' ἔξουσιαν καὶ φόρον ὑποτελεῖς οὐδαμῆ ἔσονται. καὶ διεσώσάμεθα τὰ ξυγκείμενα, ἕως ἡμεῖς ταύτας πεποίησθε τὰς διαβολήτους σπονδῶς, ὡς

C δὴ κοινόν τινα ὄλεθρον καλῶν τις, οἰόμεθα, οὐκ ἂν ἀμάρτοι. φίλων τε γὰρ καὶ πολεμίων τὸ ἐντεῦθεν ἀφροντιστήσας ἅπαντα ξυν- 5 ἔχεε τε καὶ ξυνετάρραξε τὰ ἀνθρώπεια ὁ σὸς, ὦ βασιλεῦ, τῷ λόγῳ μὲν φίλος, ἔργῳ δὲ δυσμενής. ὅπερ καὶ αὐτὸς οὐκ εἰς μακρὰν εἴση, ἐπειδὴν τύχιστα τοὺς ἐσπερίους οἶδός τε ἦ παντάπῃσι καταστρέψασθαι. τί γὰρ τῶν πρότερον ἀπειρημένων οὐκ ἔπραξεν; ἢ τί οὐκ ἐκίνησε τῶν εἰς καθεστῶτων; οὐχ ἡμῖν μὲν φόρου ἀπα- 10 γαγῆν ἔταξεν οὐ πρότερον οὖσαν, καὶ Τζάνους τοὺς ὁμόρους ἡμῖν αὐτονόμους ὄντας δεδούλωται, τῷ δὲ βασιλεῖ τῶν ἀθλίων Λαζῶν ἄρχοντα Ῥωμαίων ἐπέστησε; πρῶγμα οὐτε τῇ φύσει τῶν πραγμάτων ξυμβαῖνον οὐτε λόγῳ ῥῆδιον ἐρμηνεύεσθαι. οὐ Βοσπορίταις μὲν τοῖς Οὐννων κατηκόις στρατηγούς ἐπεμψε καὶ τὴν πόλιν 15 προσεποιήσατο οὐδὲν αὐτῷ προσῆκον, ὁμαιχμίαν δὲ πεποίηται

H 50 πρὸς τὰς τῶν Αἰθιοπίων ἀρχάς, ὧν καὶ ἀνήκοι τὸ παράπαν Ῥωμαῖοι ἐτύγχανον ὄντες; ἀλλὰ καὶ Ὀμηρίτας τε καὶ Θάλασσαν τὴν ἐρυθρὰν περιβέβληται καὶ τὸν φοινικῶνα προστίθησι τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ. ἀφιέμεν γὰρ λέγειν τὰ Λιβύων τε καὶ Ἰταλῶν πάθη. ἢ 20 γῆ τὸν ἄνθρωπον οὐ χωρεῖ ξύμπασα· μικρὸν ἔστιν αὐτῷ πάντων ὁμοῦ τῶν ἀνθρώπων κρατεῖν. ὁ δὲ καὶ τὸν αἰθέρα περισκοπεῖ

1. βιοτεύσουσι] βιωτεύσουσι P. 11. Τζάνους] ζάνους L. Zanos RV. 13. ἐπέστησε] ἐπέστησεν L.

rent, cum in caeteris rebus viverent ad arbitrium suum, tum omnium omnino vectigalium immunes forent. Quibus pactis sua vis constitit, donec pacem illam fecistis adeo decantatam; quam, nostra quidem sententia, communem pestem haud male quis appellavit. Ex eo tempore nulla amicorum iuxta hostiumque habita ratione, humana omnia miscuit perturbavitque tuus ille, o Rex, verbo amicus, re infensissimus inimicus: qualem ipse brevi cognosces, simul ac perdomuerit Occidentem. Quid enim ex iis, quae praevetita fuerant, non admisit? quid de rite sancitis non movit? Annon tributum nobis novum, Tzaniis finitimis, cum essent liberi, servitutem imposuit? et, quae indignitas est naturae rerum contraria nec verbis facile explicabilis, Ducem Romanum praeposuit miserorum Lasorum Regi? Nonne Ducibus missis ad Bosporitas, Hunnis subditos, ditioni suae urbem adiecit, in quam nihil habebat iuris, ac belli societatem coitit cum principibus Aethiopum, quos Romani ne nomine quidem norant. Quid quod et Homeritas, et mare Rubrum potentia sua complexus est, Romanoque Imperio Palmetum adiunxit. Silentio clades Africae atque Italiae praetermittimus. Tellus hominem universa non capit, ei que parum est cunctis mortalibus dominari. Coelum etiam circumspemat, et in alium Orbem ali-

καὶ τοὺς ὑπὲρ τὸν ὠκεανὸν διερευνῦται μυχοὺς, ἄλλην αὐτῷ τινα οἰκουμένην περιποιεῖσθαι βουλόμενος. τί σὺν ἔτι, ὦ βασιλεῦ, μέλλεις; τί δὲ τὴν κάκιστη ἀπολουμένην εἰρήνην ἀσχύνη, ὅπως P 94 δηλαδὴ σε ὑστάτην ποιήσεται βρῶσιν τῶν ἄλλων ἀπάντων; εἰ μὲν ἐστὶ σοι βουλομένῳ μαθεῖν ὁποῖός τις ἂν Ἰουστινιανὸς ἐς τοὺς αὐτῷ ἔκοντας γένοιτο, ἐγγύθεν σοι τὸ παράδειγμα παρ' ἡμῶν αὐτῶν ἐστὶ καὶ τῶν τάλαιπύρων Λαζιῶν· εἰ δὲ, ὅπως ποτὲ εἴωθε τοῖς τε ἀγνώσῃ καὶ τοῖς οὐδ' ὄτιοῦν ἡδικοῦσι χρῆσθαι, Βανδίλους τε καὶ Γότθους καὶ Μαυροσίους διαλογίζου. τό τε δὴ κε- 10 φάλαιον οὕτω λέλεκται. οὐκ Ἀλαμούνδαρον μὲν ἐν σπονδαῖς τὸν σὸν, ὦ κράτιστε βασιλεῦ, δοῦλον ἀπάτη τε περιελθεῖν καὶ βασιλείας ἀποστῆσαι τῆς σῆς ἔργον πεποιήται, Οἶνους δὲ τοὺς οὐδαμόθεν αὐτῷ γνωρίμους ἐπὶ τοῖς σοῖς ἔναγχος ἐταιριῶσθαι B πράγμασιν ἐν σπουδῇ ἔσχε; καίτοι πρῶξις ἀτοπιωτέρα ταύτης οὐ 15 γέγονεν ἐκ τοῦ παντὸς χρόνου. ἐπειδὴ γὰρ ἦσθετο, οἶμι, εἰς πέρας αὐτῷ ὅσον οὕτω ἀφίξεσθαι τὴν τῶν ἐσπερίων καταστροφὴν, τοὺς ἐφ' οὓς ἤδη μετελθεῖν ὑμῶς ἐγκεχειρήκεν, ἐπεὶ καὶ μόνον ἀπολλέιπται αὐτῷ ἐς ἀγῶνα τὸ Περσῶν κράτος. ἡ μὲν οὖν εἰρήνη τὸ ἐκείνου μέρος ἤδη σοι λελυται, καὶ σπονδαῖς αὐτὸς πέρας ταῖς 20 ἀπεράντοις ἐπέθηκε. λύουσι γὰρ τὴν εἰρήνην οὐχ οἱ ἂν ἐν ὄπλοις V 286 γένοιτο πρῶτοι, ἀλλ' οἱ ἂν ἐπιβουλεύοντες ἐν σπονδαῖς τοῖς πέλας ἰλοῖεν. τὸ γὰρ ἔγκλημα τῷ ἐγκεχειρηκῆτι, κἂν ἀπῆ τὸ κα- C

3. μέλλεις] μέλλεις A. 5. τις om. L. 6. ἔκοντας L^{Pm}. ἦγοντας P. odtemperantes RV. 8. ἀγνώσι] ἄλλοις L, qui proxima usque ad παντὸς χρόνον om. 11. τὸν σὸν] ταῖς σοῖς A. 18. αὐτῷ Pm. αὐτῶν P.

quem cupiditatem extendens reductos trans Oceanum sinus scrutatur. Quid igitur, o Rex, adhuc differs? Cur pacem illam perditissimam colis, postremus omnium devorandus? Si vis discere qualem se suis praebeat clientibus Iustinianus; vicinum in nobis Lasisque infelicibus exemplum habes, quo docearis; si quaeris quomodo externos, a quibus nullam accepit iniuriam, tractare soleat; in Vandalos, Gothos, Mauros animum intende. Nondum tamen caput attigimus. Quid non egit post confectam pacem ut Alamandarum servum tuum, Rex optime, fraude circumveniret, et a regno tuo defectionis abstraheret? quid nuper, ut tibi in perniciem tuam Hunnos coniungeret nullo usu cognitos? Qua molitione insolentior nulla post homines natos extitit. Enimvero ubi, credo, animadvertit brevi debellatum iri in Occidente, iam ad vos, qui Orientem tenetis, convertit impetum: quoniam nullum modo regnum, praeter Pericum, superest, quod bello potest. Itaque pax, quod ad ipsum attinet, tibi nunc soluta est, et quae in tempus infinitum pacta fuerat, huic ille iam finem dedit. Pacem enim rescindunt non qui arma capiunt primi; sed qui pacis tempore in aliqua adversus vicinos machinatione deprehenduntur. Nam quisquis aggressus est

τορθοῦν, πέπρακται. ὅπη ποτὲ δὲ ὁ πόλεμος χωρήσει παντὶ που δῆλον. οὐ γὰρ οἱ τὰς αἰτίας τῷ πολέμῳ παρασχόμενοι, ἀλλ' οἱ τοὺς παρασχόμενους αὐτὰς ἀμυνόμενοι, κρατεῖν αἰεὶ τῶν πολεμίων εἰώθασιν. οὐ μὴν οὐδὲ ἐξ ἀντιπάλου ἡμῖν τῆς δυνάμεως ὁ ἀγὼν ἔσται. Ῥωμαίοις γὰρ τῶν τε στρατιωτῶν πλείστους πρὸς 5 ταῖς τῆς οἰκουμένης ἰσχυατικαῖς ζυμβαίνει εἶναι καὶ δυοῖν στρατηγοῖν, ὅπερ αὐτοῖς ἄριστοι ἦσαν, τὸν ἕτερον μὲν Σίτταν κτείναντες ἤκομεν, Βελισάριον δὲ οὐποτε Ἰουστινιανὸς τὸ λοιπὸν ὕψεται.

D οὐδὲρ ἐκεῖνος ὀλιγορήσας μεμῆνκε πρὸς ταῖς ἡλίου δυναμῖς, αὐτὸς ἔχων τὸ Ἰταλῶν κράτος. ὥστε σοι ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἴοντι 10 ἀπαντήσῃ τῶν πάντων οὐδεὶς, ἔξεις δὲ καὶ ἡμῶς εὐνοία τε, ὡς τὸ εἶκός, καὶ χωρίων ἐμπειρία πολλῇ τῷ σῶ στρατῷ ἐξηγουμένους. “ ταῦτα ἐπεὶ Χοσρόης ἤκουσεν, ἤσθη τε καὶ ξυγκαλέσας εἴ τι ἐν Πέρσῃς καθαρὸν ἦν ἐς πάντας ἐξήνεγκεν ἢ τε Οὐλίττιγος ἔγραψε καὶ ὅσα οἱ Ἀρμένιοι εἶπον, ἀμφὶ τε τῷ πρακτέῳ βουλῇν 15 ἔσθηκεν. ἔνθα δὴ ἐλέσθησαν μὲν γινῶμαι πολλὰ ἐφ' ἐκάτερα φέρουσαι, τέλος δὲ πολεμητέα σφίσιν ἅμα ἦρι ἀρχομένῳ ἐπὶ Ῥωμαίους ἔδοξεν εἶναι. ἦν γὰρ τοῦ ἔτους μετόπωρον, τρίτον καὶ δέκατον ἔτος Ἰουστινιανοῦ βασιλείῳς τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν ἔχοντος. οὐ μὲντοι Ῥωμαῖοι τοῦτο ὑπώπτενον, οὐδὲ δὴ Πέρ- 20 σας λύσειν ποτὲ τὰς ἀπεράντους καλουμένας σπονδὰς ὦντο, καίπερ Χοσρόην ἀκούσαντες τῷ τε σφῶν αὐτῶν βασιλεῖ ἐγκαλεῖν οἷς

14. εἴ τι ἐν Πέρσῃς — ἐξήνεγκε] Suidas s. v. καθαρῶς.
16. μὲν om. L.

scelus, optato licet successu careat, iam id patravit. Quem autem habiturum sit bellum exitum, nemini obscurum est. Neque enim qui belli causas praebent ac semina iaciunt, victoria potiri solent; sed qui belli auctores improbos ulciscuntur. At neque aequo Marte congrredi hostis nobiscum poterit: siquidem copiarum partem maximam in extremo Orbe Romani habent, et Ducum praestantissimorum, qui ipsis erant omnino duo, alterum, nimirum Sittam, recentissime interfecimus: Belisarium vero visurus nunquam est Iustinianus; quem ille floccipendens, restitit in Occidente, regno Italiae occupato. Quare in hostes vadenti tibi nemo unus omnium occurret: nobis autem et benevolis, ut par est, et locorum peritissimis viae ducibus uti poteris. Ea Chosroes oratione audita cum voluptate, deinde convocatis qui inter Persas eminebant, tum quae scripserat Vittigis, tum quae Armenii dixerant plane exposuit, et quid opus factu esset instituit quaerere. Multis in utramque partem prolatis sententiis, denique placuit inferre primo vere Romanis arma. Erat autumnus, agebatque annum imperii Iustinianus XIII. Romani certe nihil tale suspicabantur, et quamquam Imperatorem suum audiverant urgeri querelis Chosrois de prosperis eius in Occidente successibus expostulantis, et quae supra commemo-

εὐήμερησεν ἐν ταῖς τοῦ ἡλίου δυσμαῖς καὶ τὰ ἐγκλήματα ἐπιφέρειν ταῦτα, ὧν ἄρτι ἐμνήσθη.

δ'. Τότε καὶ ὁ κομήτης ἀστὴρ ἐφάνη, τὰ μὲν πρῶτα P 95
 ὅσον εὐμήκης ἀνὴρ μάλιστα, ὕστερον δὲ καὶ πολλῶ μείζων. καὶ
 5 αὐτοῦ τὸ μὲν πέρασ πρὸς δύνοντα ἥλιον, ἣ δὲ ἀρχὴ πρὸς ἀνίσχον-
 τα ἦν, αὐτῷ δὲ τῷ ἡλίῳ ὀπισθεν εἶπετο. ὁ μὲν γὰρ ἐν αἰθ-
 κέρῳ ἦν, αὐτὸς δὲ ἐν τοξότη. καὶ αὐτὸν οἱ μὲν τινες ἐκάλουν
 ξιφίαν, ὅτι δὴ ἐπιμήκης τε ἦν καὶ λίαν ὀξείαν τὴν ἀρχὴν εἶχεν,
 οἱ δὲ πωγωνίαν, ἡμέρας τε πλείους ἢ τεσσαράκοντα ἐφάνη. οἱ
 10 μὲν οὖν ταῦτα σοφοὶ ἀλλήλοις ὡς ἥκιστα ὁμολογοῦντες ἄλλος ἄλ-
 λα προὔλεγον πρὸς τούτου δὴ τοῦ ἀστέρος σημαίνεσθαι· ἐγὼ
 δὲ ὅσα γενέσθαι ξυνητέχθη γράφων δίδωμι ἐκάστῳ τοῖς ἀποβε-
 βηκόσι τεκμηριοῦσθαι ἢ βούλοιο. μέγα μὲν εὐθὺς στράτευμα B
 Οὐννικὸν, διαβάντες ποταμὸν Ἰστρον, ξυμπύση Εὐρώπῃ ἐπέ-
 15 σκησαν, γεγὼνός μὲν πολλάκις ἤδη, τσαῦτα δὲ τὸ πλῆθος
 κακὰ ἢ τοιοῦτα τὸ μέγεθος οὐκ ἐνεγκὸν πώποτε τοῖς ταύτῃ ἀν-
 θρώποις. ἐκ κόλπου γὰρ τοῦ Ἰονίου οἱ βάρβαροι οὗτοι ἅπαντα
 ἐφεξῆς ἐληθσαντο μέχρι ἐς τὰ Βυζαντίου προύστεια. καὶ φρούρια
 μὲν δύο καὶ τριάνκοντα ἐν Ἰλλυριοῖς εἶλον, πόλιν δὲ τὴν Κασσάν-
 20 ὄρειαν κατεστρέψαντο βία (ἦν οἱ παλαιοὶ Ποτιδαίαν ἐκάλουν,
 ὅσα γε ἡμῶς εἰδέναι) οὐ τειχομυχήσαντες πρότερον. καὶ τὰ τε
 χρήματι ἔχοντες αἰχμαλώτων τε μυριάδας δύο καὶ δέκα ἀπαγό- C

14. Ἰστρον] Ἰστρον HL. 16. ἦ] ἦτοι L. 17. Ἰονίου] Ἰονίου L.
 ibid. ἅπαντα L. ἅπαντας P. ἅπαντας Pm. 22. ἀπαγόμενοι] ἀπα-
 γόμενοι HL.

ravi obilicentis; tamen Persas perpetuam, quam appellant, pacem minime rupturos putabant.

4. Eodem tempore Cometes apparuit; initio aequalis longitudine procero homini, deinde multo maior evasit. Eius cauda Occasum, caput Ortum spectabat. Sagittario subiecto positum in Capricorno solem subsequebatur. Cum alii xiphian, quod esset oblongum et mucrone praecuto inciperet; alii pogoniam appellabant. Dies amplius xl. effulsit. Ac variis inter se scias sententiis viri docti, alius aliud eo sidere portendi praedicabant. Ego vero satis habens scribere quaecunque postea acciderunt, cuique coniecturam inde ad libitum faciendam relinquo. Igitur continuo Hunnorum ingens exercitus tralecto Istro Europae universas incubuit. Id quidem antea saepe factum: at nec tot unquam nec tantae in has oras invectae fuerant calamitates. Etenim ab Ionio sinu ad ipsa Byzantii suburbia continenti cursu omnia populati Barbari, castella in Illyrico xxxii. ceperrunt: urbem Casandriam, dictam olim, quantum intelligere possumus, Potidaeam, vi occuparunt, antea soliti murorum oppugnationibus abstinere, et cum opulenta praeda captivorumque centum ac viginti millibus domum omnes obsistente nemine remigrarunt. Post-

μειοι ἐπ' οἴκου ἅπαντες ἀνεχώρησαν, οὐδενὸς σφίσιον ἐναντιώμα-
 τος ἀπαντήσαντος. χρόνῳ δὲ τῷ ὑστέριῳ πολλάκις ἐνταῦθα γε-
 νόμενοι ἀνίκηστα ἐς Ῥωμαίους δεινὰ ἔδρασαν. οἳ δὲ καὶ ἐν
 Χερρονήσῳ τειχομαχῆσαντες, βιασάμενοι τε τοὺς ἐκ τοῦ τείχους
 ἀμυνομένους καὶ διὰ τοῦ τῆς θαλάσσης ῥοθίου τὸν περιβύλον⁵
 ὑπερβάντες, ὅς πρὸς κόλπῳ τῷ μέλανι καλουμένῳ ἐστίν, οὕτω
 τε ἐντὸς τῶν μακρῶν τειχῶν γεγενημένοι καὶ τοῖς ἐν Χερρονήσῳ
 Ῥωμαίοις ἀπροσδόκητοι ἐπιπεσόντες, ἔκτεινάν τε πολλοὺς καὶ
 D ἠνδραπόδισαν σχεδὸν ἅπαντας. ὀλίγοι δὲ τινες καὶ διαβάντες
 τὸν μεταξὺ Σηστοῦ τε καὶ Ἀβύδου πορθμὸν, ληισάμενοι τε τὰ¹⁰
 ἐπὶ τῆς Ἀσίας χωρία καὶ αὐθις ἐς Χερρόνησον ἀναστρέψαντες,
 ζὸν τῷ ἄλλῳ στρατῷ καὶ πάσῃ τῇ λείῃ ἐπ' οἶκον ἀπεκομίσθησαν.
 V 287 ἐν ἑτέρῳ τε εἰσβολῇ τοῖς τε Ἰλλυριοῦς καὶ Θεσσαλοῦς ληισάμενοι
 τειχομυχεῖν μὲν ἐνεχείρησαν ἐν Θερμοπύλαις, τῶν δὲ ἐν τοῖς τεί-
 χεσι φρουρῶν καρτερώτατα ἀμυνομένων διερευνώμενοι τὰς πε-¹⁵
 ριόδους παρὰ δόξαν τὴν ἄτραπὸν εὗρον ἢ γέρει εἰς τὸ ὄρος ὃ
 P 96 ταύτῃ ἀνέχει. οὕτω τε σχεδὸν ἅπαντας Ἕλληνας, πλὴν Πελο-
 ποννησίων, διεργασάμενοι ἀπεχώρησαν. Πέρσαι δὲ οὐ πολλῶ
 ὕστερον τὰς σπονδὰς λύσαντες ἔργα Ῥωμαίους τοὺς ἐφ' οὖς εἰργά-
 σαντο ἄπερ ἐγὼ αἰτίκα μύλα δηλώσω. Βελισάριος τῶν Γότθων²⁰
 τε καὶ Ἰταλιωτῶν βασιλείᾳ Οὐίτιγιγιν καθελὼν ζῶντα ἐς Βυζάν-
 τιον ἤνεγκεν. ὅπως δὲ ὁ Περσῶν στρατὸς ἐς γῆν τὴν Ῥωμαίων
 ἐσέβαλεν, ἐρῶν ἔρχομαι.

16. παρὰ δόξαν] παρὰ om. L. 17. Πελοποννησίων] πελοπο-
 νησίων L.

modum etiam crebris eruptionibus Romanos attriverunt. In Chersoneso murum adorti, qui ad Sinum Melanem extractus est, eum qua mari al-
 luitur superaverunt, deiectionibus propugnatoribus: itaque Muros longos
 transgressi, facto in Romanos Chersonesi incolas nec opinato impetu,
 multos vita, reliquos fere omnes libertate privarunt. Nonnulli freti,
 quod inter Sestum et Abydum est, transito, populati sunt Asiam, reve-
 ctique in Chersonesum, cum reliquo exercitu cunctaque praeda patriam
 repetierunt. Altera irruptione Illyrico Thessaliaque vastatis, cum ad
 Thermopylas manum oppugnantibus moenibus advovissent, a custodibus
 fortissime repulsi, dum viarum anfractus explorant, praeter opinionem
 invenerunt tramitem, quo in montem illic eminentem evaditur. Hinc Grae-
 cis pene universis, praeter Peloponnesios, deletis remearunt. Persae au-
 tem rupta non multo post pace, in Romanos Orientales ea patrarunt,
 quae mox narrabo. Belisarius Vittigin Gotthorum atque Italiae Regem
 evertit opibus, vivumque asportavit Byzantium. Iam vero ad dicendum
 accedo, uti Persarum exercitus in Rom. Imperium irruperit.

Ἦνίκα Χοσρόου πολεμῆσειοντος Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἤσθετο, παραινεῖσιν τε ποιῆσθαι τινα καὶ τῆς ἐγχειρήσεως αὐτὸν ἀπαγαγεῖν ἤθελεν. ἐτύγγανε δὲ τις ἐς Βυζάντιον ἦκων ἐκ Δάρας πόλεως, Ἀναστάσιος ὄνομα, δύξαν ἐπὶ ξυλίσσει ἔχων, ὃς καὶ τὴν 5 ἐν Δάρας ἔναγχος γενομένην τρυφνίδα κατελεύκει. τοῦτον οὖν B τὸν Ἀναστάσιον παρὰ Χοσρόην Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἐπεμψε γράμματα γράψας· ἐδήλου δὲ ἡ γραφὴ τάδε „Ξυνητῶν μὲν ἀνθρώπων ἐστὶ καὶ οἷς τὰ ἐς τὸ θεῖον ἰκανῶς ἤσκηται πολέμου φρομένης αἰτίας, ἄλλως τε καὶ πρὸς ἄνδρας τὰ μάλιστα θλουσ, 10 σθένει παντὶ ὑποτέμνεσθαι· ἀξυνέτων δὲ καὶ τὰ τοῦ θεοῦ σφίσιν αὐτοῖς ῥῆστα ποθουμένων πολέμια μύχης τε καὶ ταραχῆς ἀφορμὰς οὐδιμῆ οὔσας ἐπιτεχνῶσθαι. εἰρήνην μὲν οὖν καταλύσασιν εἰς πόλεμον ἵνα οὐδὲν πρῶγμά ἐστιν, ἐπεὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων τὰ πονηρότατα καὶ τοῖς τῶν ἀνθρώπων ἀτιμοτάτοις 15 εὐκόλα τίθεσθαι ἢ τῶν πραγμάτων νερόμικε φύσις. πόλεμον δὲ κατὰ γνώμην διαθεμένῳ αὐθις ἐπὶ τὴν εἰρήνην χωρεῖν ἀνθρώπων C οἶμαι οὐ ῥᾶδιον εἶναι. καίτοι σὺ μὲν ἡμῖν γράμματα οὐκ ἐπιτηδες γεγραμμένα ἐπικαλεῖς, ταῦτά τε γνώμῃ αὐτονόμῳ ταυῶν ἐρμηνεύειν ἐσπούδακας, οὐχ ἥπερ ἡμεῖς διανοηθέντες γεγράφαμεν, 20 ἀλλ' ἢ σοὶ τὰ βεβουλευμένα ἐπιτελεῖν οὐκ ἄνευ τινὸς παραπετύσματος ἐφιεμένῳ ξυνοίσειν δοκεῖ. ἡμῖν δὲ ἀρεστὴν Ἀλαμούνδαρον δεικνύναι τὸν σὸν γῆν ἔναγχος καταδραμόντα τὴν ἡμε-

5. κατελεύκει] καταλείπει L.
20. ἐπιτελεῖν] ἐπιμελεῖν LPm.

16. διαθέμενος L, ω a m. sec.

Ubi cognovit Iustinianus Chosroem bellum cupere, statuit commo-
nere illum et a suscepto abducere. Tunc Dara Byzantium venerat Ana-
stasius commendatae prudentiae vir, qui Darae nuper exortam tyranni-
dem sustulerat. Hunc Iustinianus Aug. ad Chosroem cum literis misit
in hanc sententiam scriptis. *Hominiū est cordatorum et impensae colen-
tium eipremum Numen, belli, praesertim adversus viros amicissimos,
pullulantia semina viribus omnibus reseccare. Rursus insipientium est ao
temere quaerentium bellare cum Deo, inanes causas confingere pugnandi
turbandique omnia. Nullo certe negotio possunt foedifragi se in bellum
conicere; quandoquidem ita natura comparatum est, ut vel abiectissimis
hominibus via facilis ad studia perversissima pateat: verum qui ex animi
sententia bellum semel ingressus fuerit, ei reditum ad pacem non ita fa-
cilem esse puto. Tu quidem nobis literas obiciis; quas candidè et sim-
pliciter scriptas, arbitrato tuo in eam interpretari sententiam studuisti,
non quae scribentibus nobis fuit in mente, sed quam existimas tibi pro-
futuram quaerenti sub aliquo obtentu perficere deliberata. At nos a tuo
illo Alamundaro, qui nuper in fines nostros incurrit, commissa pacis
tempore atrocium possumus proferre facinora, capta oppida, direptas opes,*

τέραν ἔργα ἐν σπονδαῖς διαπεπρωῆσθαι ἀνήκεστα, χωρίων ἀλώ-
σεις, χρημάτων ἀρπαγὰς, ἀνθρώπων φόρους τε καὶ ἀνδραπο-
δισμοὺς τοσοῦτων τὸ πλῆθος, ὑπὲρ ὧν σε οὐκ αἰτιῶσθαι ἡμῶς,
ἀλλ' ὑπολογεῖσθαι δεήσει. τὰ γὰρ τῶν ἡδικηκότων ἐγκλήματα
D αἰ-πράξεις, οὐχ αἰ διάνοιαι, δηλοῦσι τοῖς πέλας. ἀλλὰ καὶ τού-
των τοιούτων ὄντων ἡμεῖς μὲν ἔχασθαι καὶ ὡς τῆς εἰρήνης ἐγνώ-
καμεν, σὲ δὲ πολεμησεῖοντα ἐπὶ Ῥωμαίους ἀκούομεν ἀναπλάτ-
τειν αἰτίας οὐδαμῶθεν ἡμῖν προσηκούσας. εἰκότως· οἱ μὲν γὰρ
τὰ παρόντα περιστέλλειν ἐν σπουδῇ ἔχοντες καὶ σφόδρα ἐγκιμέ-
H 52 νας ἀποσειόνται τὰς ἐπὶ τοὺς φίλους αἰτίας, οὓς δὲ ὁ τῆς φιλίας 10
οὐκ ἀρέσκει θεσμός, καὶ τὰς οὐκ οὔσας ἐφίενται πορῖζεσθαι σκή-
ψεις. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐδὲ τοῖς τυχοῦσιν ἀνθρώποις, μὴ τί γε
δὴ βασιλεῦσι, πρέπειν ἂν δόξειε. σὺ δὲ τούτων ἀφήμενος σκό-
πει μὲν τὸ μέτρον τῶν ἐκατέρωθεν κατὰ τὸν πόλεμον ὑπολουμέ-
νων καὶ τίς ἂν εἴη τῶν ξυμπεσουμένων τὴν αἰτίαν φέρεσθαι δι-
P 97 καιος, λογιζοῦ δὲ τοὺς ὄρκους, οὓς διομοσούμενός τε καὶ τὰ χρή-
ματα κομισάμενος, εἶτα ἀτιμῶσας οὐ δέον τέχνας τισιν ἢ σο-
φίσμασι παραγαγεῖν οὐκ ἂν δύναιο· τὸ γὰρ θεῖον κρεῖσσον ἢ ἕξα-
πατῶσθαι πέφυκε πρὸς πάντων ἀνθρώπων.“ ταῦτα ἐπεὶ ὁ Χοσ-
ρόης ἀπενεχθέντα εἶδεν, ἐν μὲν τῷ αὐτίκα οὔτε τι ὑπεκρίνατο 20
οὔτε τὸν Ἀναστασίον ἀπεπέμψατο, ἀλλ' αὐτοῦ μένειν ἠνάγκαζεν.
B εἴ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ μὲν χειμῶν ἦδη ὑπέληγε, τρίτον δὲ καὶ
V 288 δέκατον ἔτος ἐτελεύτα Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ τὴν αὐτοκράτορα ἄρ-

13. δόξεις] δόξειεν L. 20. εἶδεν L. εἶδεν P.

tot homines sublato ferro, tot in servitutem abductos: quae sunt eius-
modi, ut excusare te potius debeas quam nos accusare: siquidem ini-
quorum iniurias vicinis produnt non cogitata, sed facta. Quae quamvis
ita se habeant, nihilominus tamen decrevimus in pace stare; te vero
belli cum Romanis gerendi libidine instinctum causas comminisci audi-
mus, quae sine iniuria nobis ascribi nequeunt. Nimirum quibus cordi
est rerum praesens tranquillitas, illi de amicis querendi et ab iis dissi-
dendi causas, etiam gravissimas, amoluntur: secus quibus pacifica dis-
plicet amicitiae cogmentatio, in futilibus toti sunt praetextibus compa-
randis. Verum haec ne plebeios quidem homines videntur decere, ne-
dum Reges. Praeterea animo collige perituros magno utrinque numero
dum bellum desceviet, et in quem culpa futurae calamitatis conferenda
iure sit vide. Tecum etiam iusiurandum perpende, quod a te datum, ac
deinde, etiam post acceptam pecuniam, inique speratum non potes technis
argutisq; eludere. Sapientior profecto Deus est, quam ut sibi a mor-
talibus imponi sinat. Cum has literas sibi oblatas legisset, nihil subinde
rescripsit, nec remisit Anastasium; sed invitum detinuit.

5. Iam exacto cum hyeme anno imperii Iustiniani Aug. XIII. Choro-
roes Cabadis filius magno instructus exercitu in Rom. fines primo vere

χὴν ἔχοντι, Χοσρόης ὁ Καβάδου ἐς γῆν τὴν Ῥωμαίων ἄμα ἤρι
 ἀεχομένῳ στρατῷ μεγάλῳ ἐπέβαλε, τὴν τε ἀπέραντον καλουμέ-
 νην εἰρήνην λαμπρῶς ἔλυεν. ἦει δὲ οὐ κατὰ τὴν μέσην τῶν πο-
 ταμῶν χώραν, ἀλλὰ τὸν Εὐφράτην ἐν δεξιᾷ ἔχων. ἔστι δε τοῦ
 5 ποταμοῦ ἐπὶ θύτερα Ῥωμαίων φρούριον ἔσχατον, ὃ Κιρκήσιον
 ἐπικαλεῖται, ἔχυρον ἐς τὰ μάλιστα ὄν, ἐπεὶ Ἀβύρρας μὲν ποτα-
 μὸς μέγας ἐνταῦθα τὰς ἐκβολὰς ἔχων τῷ Εὐφράτῃ ἀναμίγνυται,
 τὸ δὲ φρούριον τοῦτο πρὸς αὐτῇ πον τῇ γωνίᾳ κεῖται, ἣν δὴ τοῖν C
 ποταμοῖν ἡ μίξις ποιεῖται. καὶ τεῖχος δὲ ἄλλο μακρὸν τοῦ φρου-
 10 ρίου ἐκτὸς χώρας τὴν μεταξὺ ποταμοῦ ἑκατέρου ἀπολαμβάνον τρι-
 γωνον ἐνταῦθα ἀμφὶ τὸ Κιρκήσιον ἐπιτελεῖ σχῆμα. διὸ δὴ ὁ
 Χοσρόης οὔτε φρούριον ἐθέλων οὔτω δὴ ἔχυροῦ ἀποπειρᾶσθαι
 οὔτε διαβαίνειν ποταμὸν Εὐφράτην διανοούμενος, ἀλλ' ἐπὶ Σύ-
 15 στρατὸν ἤλαυνε, τριῶν τε σχεδὸν τι ὁδὸν ἡμερῶν ἐυζώνῳ ἀνδρὶ
 πικρὰ τοῦ Εὐφράτου τὴν ὄχθην ἀνύσας πόλει Ζηνοβίᾳ ἐπιτυγχά-
 νει· ἦν ἡ Ζηνοβία ποτὲ δειμαμένη τὴν ἐπωνυμίαν τῇ πόλει, ὡς D
 τὸ εἰκὸς, ἔδωκεν. ἦν δὲ ἡ Ζηνοβία Ὀδονάθου γυνή, τῶν ἐκεί-
 νῃ Σαρακηνῶν ἄρχοντας, οἱ Ῥωμαίοις ἔσπονδοι ἐκ παλαιοῦ
 20 ἦσαν. οὗτος ὁ Ὀδονάθης ἀνεσώσατο Ῥωμαίοις τὴν ἔψαν ἀρχὴν
 ὑπὸ Μήδοις γεγενημένην. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις
 γεγένηται. Χοσρόης δὲ τότε ἄγχιστά πον τῆς Ζηνοβίας ἦκων,
 ἐπειδὴ τὸ χωρίον οὔτε ἀξιόλογον ἔμαθεν εἶναι καὶ τὴν χώραν κυ-

2. ἀπέραντον] ἀπέραντον Suidas s. v. ἀπέραντον. 10. ἀπολαμβάνον-
 νον] „ἀπολαμβάνοντος Reg.“ MALT. 14. τε L. δὲ P. 21. Μή-
 δοις] μήδους L.

irrupit, pacem perpetuam aperte solvens. Non iter fecit per Mesopo-
 tamiam; sed habens a dextra Euphratem, in cuius ripa ulteriori situm
 est Circesium, ultimum Romanorum castellum, sane munitissimum. Sunt
 enim hic fauces, per quas Euphrati illabitur Aborrhias, magnus fluvius:
 ad angulum autem, quem confluens efficit, positum est castellum; idque
 longo protegitur muro, qui interceptum utroque flumine spatium ita clau-
 dit, ut circa Circesium formam triangularem absolvat. Castellum adeo
 munitum cum nollet tentare Chosroes, neque haberet in animo transire
 Euphratem, sed Syriam ac Ciliciam petere, nulla interposita mora co-
 pias porro egit. Viae tantum ferme emensus secundum ripam Euphratis,
 quantum triduo vir expeditus conficiat, Zenobiam urbem attigit, sic a
 Zenobia, quae ipsam condidit, merito appellatam. Fuit autem Zenobia
 uxor Odonathis Regis Saracenorum in eo tractu degentium, qui veteri
 foedere coniuncti Romanis erat: et hic ille fuit Odonathes, qui Imperium
 Orientale Romanis asseruit, devictum a Medis. At haec olim gesta:
 iam vero Chosroes Zenobiam accedens, postquam intellexit nullius esse

τενόησεν ἀοικητόν τε καὶ πάντων ἀγαθῶν ἔρημιον οὔσαν, δεισας μὴ πως ὁ χρόνος ἐνταῦθα τριβείσι πράξεσι μεγάλαις ἐπ' οὐδενὶ ἔργῳ ἐμποδῖος εἴη, ἀπειράσατο μὲν τὸ χωρίον ὁμολογία ἐλεῖν.

P 98 ὡς δὲ οὐδὲν προὔχωρει, πρόσω κατὰ τάχος τὸν στρατὸν ἤλαυνεν.

Ἄδόν τε αὖθις τοσαύτην ἀνύσας ἀφίκετο ἐς πόλιν Σούρων, 5

πρὸς τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ οὔσαν, ἧς δὴ ἀγχοτάτω γενόμενος ἔστη. ἐνταῦθα δὲ τῷ ἱππῷ ξυνέβη, ἐφ' οὗ ὁ Χοσρόης ἐκάθητο, χρεμετίσαι τε καὶ τῷ ποδὶ τὸ ἔδαφος κρούειν. ὃ δὲ οἱ μύγοι ξυμβολόντες ἀλώσεσθαι τὸ χωρίον ἀπέφαινον. ὃ δὲ στρατοπεδευοσάμενος ἐπὶ τὸν περιβόλον ὡς τειχομαγήσῃων τὸ στράτευμα 10 ἐπῆγεν. ἐτύγγανε δὲ τις ὄνομα Ἀρσάκης, Ἀρμένιος δὴ γένος, τῶν ἐνταῦθα στρατιωτῶν ἄρχων, ὃς τοὺς στρατιώτας ἐς τὰς ἐπάλξεις ἀναβιβάσας, ἐνθὲνδε τε μαχόμενος ἰσχυρότατα καὶ πολ-

· · · τῶν πολεμίων κτείνας, τοξέυματι βληθεὶς ἐτελεύτησε. καὶ

B Πέρσαι μὲν τότε (ἦν γὰρ τῆς ἡμέρας ὀψέ) ὡς αὖθις τῇ ὑστεραία 15

τειχομαγήσοντες ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἤεσαν, Ῥωμαῖοι δὲ ἀπογνόντες, ἕτε τετελευτηκόςτος σφίσι τοῦ ἄρχοντος, ἰκέται διενοῦντο Χοσρόου γενέσθαι. τῇ οὖν ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ τὸν τῆς πόλεως ἐπίσκοπον δεησόμενόν τε καὶ τὸ χωρίον ἐξαιτησόμενον ἐπεμψαν, ὃς τῶν ὑπηρετῶν τινὰς ἐπαγόμενος, ὄρνις τε φέροντας 20 καὶ οἶνον καὶ καθαρὸν ἄρτους, παρὰ Χοσρόην ἀφίκετο, ἐς δὲ τὸ

5. Σούρων] σύραν AH. *Surenorum civitatem* RV. Unde Hoescheilius *Σουρηναῶν*. 7. ὁ Χοσρόης HL. ὁ om. P. 8. δ om. L. 11. δὴ] δὲ H: *illud* Hm. 16. *τειχομαγήσοντες*] *τειχομαγήσαντες* L. 17. σφίσι L. σφίσιν P.

momenti oppidum, ac regionem inhabitabilem bonisque omnibus vacuam animadvertit; veritus ne consumpti ibi temporis iactura post lusam stulte operam impedimentum afferret inceptis magnis, potiri oppido deditione tentavit. Ut vidit se frustra esse, exercitum iussit festine progredi.

Cum tantumdem itineris confecisset, Sura pervenit: quae urbs ad Euphratem est sita. Ac proxime forte constiterat, cum equus, cui insidebat, hinnitus edito, solum pede plausit: quod Magi coniectura interpretati, urbem captum iri pronuntiarunt: tum Rex castris positus, exercitum ad muros oppugnandos promovit. Mox praesidii praefectus Arsaces, natione Armenius, militibus ad murorum pinnas iussis conscendere, inde fortissime depugnans, non sine hostium strage, sagitta ictus interit. Iam diei vesper aderat, ideoque in castra receperunt se Persae, integraturi postridie oppugnationem. Interea Romani, quorum spes cum Duce occiderat, ad Chosroem adire supplices cogitabant. Sequenti die suum Episcopum allegarunt civitatis deprecatorem: qui ministris aves, vinum ac simillagineos panes ferentibus comitatus, ubi venit ad Chosroem, humi sese abiciens lacrymansque supplicavit, parceret misellis

ἔδαφος καθῆκεν αὐτὸν καὶ δεδακρυμένος ἰκέτευε φείδασθαι ἀν-
 θρώπων οἰκτρῶν καὶ πόλεως Ῥωμαίοις μὲν ἀτιμοτάτης, Πέρσαις
 δὲ ἐν οὐδενὶ λόγῳ οὔτε τὰ πρότερα γεγενημένης οὔτε ὕστερόν ποτε
 ἰσομένης· λύτρα τέ οἱ τοὺς Σουρηνοὺς δώσειν σφῶν τε αὐτῶν C
 5 καὶ πόλεως ἥσπερ οἰκοῦσιν ἐπαξίως ἐπέσχετο. Χοσρόης δὲ Σου- H 53
 ρηνοῖς μὲν χαλεπῶς εἶχεν, ὅτι δὴ αὐτῷ πρώτοι περιπεπωκότες V 289
 Ῥωμαίων ὑπάντων οὔτε τῆ πόλει ἐδέξαντο ἐθελούσιοι, ἀλλὰ καὶ
 ἀνταίρειν οἱ ὅπλα τολμήσαντες πολὺν τινα δοκίμων Περσῶν ὄμι-
 λον ἔκτειναν. τὴν μέντοι ὀργὴν οὐκ ἐξήγεγκεν, ἀλλ' ὑπὸ τῷ
 10 προσώπῳ ἀκριβῶς ἔκρυπεν, ὅπως τὴν κόλασιν ἐς Σουρηνοὺς
 ποιησάμενος φοβερόν τε Ῥωμαίοις αὐτὸν καὶ ἄμιχόν τινα κατα-
 στήσεται. οὕτω γάρ οἱ προσχωρήσειν οὐδενὶ πόνῳ ὑπετόπαζε
 τοὺς ἐν ποσὶν αἰεὶ γενησομένους. διὸ δὴ ξὺν φιλοφροσύνῃ πολλῇ
 τὸν ἐπίσκοπον ἐξανέστησε, καὶ τὰ δῶρα δεξάμενος παρείχετό
 15 τινα δόκησιν ὡς ἀμφὶ τοῖς Σουρηνῶν λύτροις αὐτίκα κοινολογησό- D
 μενος Περσῶν τοῖς λογίμοις εἰς τὴν δέησιν διαθήσεται. οὕτω τα
 ξὺν τοῖς ἐπομένοις τὸν ἐπίσκοπον ἀπεπέμψατο, οὐδεμίαν τῆς
 ἐπιβουλῆς αἰσθῆσιν ἔχοντα, καὶ οἱ τῶν ἐν Πέρσαις δοκίμων τινὰς
 παραπομποὺς ἰσομένους δῆθεν τῷ λόγῳ ξυνέπεμψεν. οὗς δὴ
 20 λάθρα ἐκέλευε μὲν ἵνα αἰ ξὺν αὐτῷ ἄχρι ἐς τὸ τεῖχος, παρηγο-
 ροῦντας καὶ τισὶν ἀγαθαῖς ἐπιμύροντας ἑλπίσιν, ὥστε αὐτὸν καὶ

1. αὐτόν] αὐτόν L. 4. λύτρα] λύτρα L. 7. οὗτος] Fort. οὐδέ.
 11. αὐτόν H. αὐτόν P. *ibid.* καταστήσεται] καταστήσεται L.
 15. τοῖς — λύτροις] τὰ — λύτρα Lm. *ibid.* κοινολογησόμενος HL.
 κοινολογησόμενος P. 16. τε L. δὲ P.

homunculis et urbi Romanis despiciatissimae, neque a Persis ullo antea numero habitae, neque umquam habendae postea: spondit etiam Surenos redemptionis pretium pro modo suo suaeque urbis conditione persoluturos. At Chosroes Surenis graviter offensus erat, quod, cum primi Romanorum essent, in quos incidisset, adeo non accepissent ultro in urbem, ut arma ausi contra tollere, quamplurimos Persarum nobilium peremissent. Iram tamen non prae se tulit; sed diligenter textit oris blanda specie, ut capta in loco de Surenis poena, formidabilem se Romanis atque invictum exhiberet, id se consecuturum ratus, ut obvii quique deductionem primo aditu facerent. Quare Episcopum erexit perhumaniter, et acceptis muneribus hanc illi opinionem iniecit, ratam fore petitionem statim ut sermonem cum Persis primariis de redemptionis pretio contulisset. Itaque Episcopum structae fraudis ignarum cum asseclis remisit, adiunctis etiam, in speciem scilicet, deductoribus e Persica nobilitate nonnullis, quibus clam imperaverat ut eum recreantes.alloquio ac bona spe efferentes ad moenia usque comitarentur: quo fieret, ut qui essent in urbe cum ipsum tum eius omnes associatores laetos vacuosque metu

τοὺς ξὺν αὐτῷ ἅπαντας χαίροντάς τε καὶ οὐδὲν δεδιότις τοῖς ἔν-
 δον ὀφθῆναι. ἐπειδὴν δὲ οἱ φύλακες ἀνακλίναντες τὴν πυλῖδα
 τῆς πόλεως αὐτοὺς μέλλωσι δέχεσθαι, λίθον τινὰ ἢ ξύλον τοῦ τε
 οὐδοῦ καὶ τῆς θύρας μεταξὺ εἴψαντας οὐ ξυγχωρεῖν ἐπιτίθεσθαι,
 P 99 ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοῖς ἐπιθεῖναι βουλομένοις χρόνον δὴ τινα ἔμ-
 ποδῶν ἴστασθαι· οὐκ ἐς μακρὰν γὰρ αὐτοῖς τὸν στρατὸν ἔψε-
 σθαι. ταῦτα τοῖς ἀνδράσιν ὁ Χοσρόης ἐντειλάμενος ἐν παρα-
 σκευῇ τὸν στρατὸν ἐποιεῖτο, δρόμῳ τε χωρεῖν ἐπὶ τὴν πόλιν,
 ὅταν αὐτὸς σημήνη, ἐκέλευεν. ἐπεὶ δὲ ἄγχιστα τοῦ περιβόλου
 ἐγένοντο, οἱ μὲν Πέρσαι τὸν ἐπίσκοπον ἀσπασάμενοι ἐκτὸς ἔμπε-
 νον, οἱ δὲ Σουρηνοὶ περιχαρῆ τὸν ἄνδρα ὀρῶντες γενόμενον ξὺν
 τιμῇ τε πολλῇ προπεμπόμενον πρὸς τῶν πολεμίων, ἀφροντιστή-
 σαντες δυσκόλων ἀπάντων τὴν τε πυλῖδα ὄλην ἀνέργον καὶ τὸν
 ἱερέα ξὺν τοῖς ἐπομένοις κροτοῦντές τε καὶ πολλὰ εὐφημοῦντες
 ἐδέξαντο. ἐπεὶ τε ἅπαντες εἴσω ἐγένοντο, τὴν μὲν πυλῖδα ὡς 15
 ἐπιθήσοντες οἱ φύλακες ᾤθουν, οἱ δὲ Πέρσαι λίθον, ὃς αὐτοῖς
 παρεσκεύαστο, ἐν μέσῳ ἐρρίπτουν. οἱ τε φύλακες ἔτι μᾶλλον
 B ᾤθουντές τε καὶ βιαζόμενοι ἐξικνεῖσθαι τῇ πυλίδι ἐς τὸν οὐδὸν
 οὐδαμῇ ἴσχυον. οὐ μὴν οὐδὲ ἀνοιγνύναι αὐτὴν αὐθις ἐτόλμων,
 ἐπεὶ πρὸς τῶν πολεμίων αὐτὴν ἔχεσθαι ἤσθοντο. τινὲς δὲ οὐ λί-
 20 θον, ἀλλὰ ξύλον Πέρσας ἐς τὴν πυλῖδα φασὶν ἐμβεβληθῆναι.
 οὐπω δὲ Σουρηνηῶν σχεδὸν τι τῆς ἐπιβουλῆς ἤσθημένων, παρῆν
 τε τῷ παντὶ ὁ Χοσρόης στρατῷ καὶ τὴν πυλῖδα οἱ βάρβαροι βια-

τςg

1. χαίροντας] χαίροντας L.   ἰδίδ. τε om. L.   14. κροτοῦντες
 L. κροτοῦντες P.   22. ἡσθημένων] αἰσθημένων L.   23. τε Hl. δὲ P.

viderent: ubi vero custodes reserata porta pararent illos excipere, ipsi lapide lignove aliquo inter limen ac fores immisso occludi non sinerent, et obdere volentibus aliquandiu obniterentur: mox enim affore dixit exercitum. Cum eos Chosroes instruxisset hisce mandatis, accinxit agmina, iussitque ad urbem concurrere dato signo. Ut proxime muros ventum est, Persae quidem salutato Episcopo steterere foris; Sureni vero cumulatam gaudium virum et ab hostibus perhonorifice deductum conspicientes, difficultatum omnium securi, totas pandunt fores, Praesalemque cum comitatu amplexibus et acclamationibus faustis excipiunt. Cunctis demum ingressis, custodes impellunt valvas, ut claudant: protinus Persae paratum lapidem interficiunt. Valvas illi obnixius impellere maioremque adhibere vim: at eas neque applicare limini poterant, neque audebant recudere, sentientes portam ab hostibus obsideri, cui quidam non lapidem a Persis, sed lignum inditum fuisse perhibent. Malignum astum Sureni nondum fere deprehenderant, quando adfuit cum universo exercitu Chosroes, ac portam Barbari impressione aperuerunt, mox et vi occuparunt.

σάμενοι ἀνεπέτασαν, δι' ὀλίγου τε κατὰ κράτος ἤλω. εὐθὺς μὲν οὖν Θυμῷ ὁ Χοσρόης ἐχόμενος τὰς τε οἰκίας ἐληίστατο καὶ τῶν ἀνθρώπων πολλοὺς μὲν κτείνας, τοὺς δὲ λοιποὺς ἅπαντας ἐν ἀνδραπόδων ποιησάμενος λόγῳ πυρπολήσας τε ξέμπασαν τὴν πόλιν 5 ἐς ἔδαφος καθείλεν. οὕτω τε τὸν Ἀναστάσιον ἀπεπέμψατο, Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ ἀπαγγέλλειν κελύσας ὅποι ποτὲ γῆς Χοσρόην τὸν Καβάδου ἀπολιπὼν εἶη.

Μετὰ δὲ, εἴτε φιλανθρωπία εἴτε φιλοχρηματία ἐχόμενος, C ἢ γυναικί χαριζόμενος, ἦν δὴ ἐνθὲνδε δορυάλωτον ἐξιλὼν, Εὐ- 10 φημίαν ὄνομα, γυναικί γαμετὴν ἐποιήσατο, ἔρωτα ἐξείσιον αὐ- τῆς ἐρασθεῖς (ἦν γὰρ τὴν ὕψιν εὐκρεπῆς μάλιστα) δρᾶν τι ἀγαθὸν ὁ Χοσρόης τοῖς Σουρηνοῦς ἔγνω. καὶ πέμψας ἐς Σεργιού- πολιν, τὴν Ῥωμαίων κατήκοον, ἢ Σεργίου ἐπιφανοῦς ἀγίου ἐπώ- νυμός ἐστι, πόλεως τῆς ἁλούσης ἕξ καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν στα- 15 δίοις διέχουσα, κειμένη δὲ αὐτῆς πρὸς ἄνεμον νότον ἐν τῷ βαρ- βαρικῷ καλουμένῳ πεδίῳ, Κάνδιον τὸν ταύτῃ ἐπίσκοπον κεν- τηναρίων δυοῖν δισχιλίους τε καὶ μυρίους ὄντας ὠνεῖσθαι τοὺς αἰχμαλώτους ἐκέλευεν. ὁ δὲ (χρήματα γὰρ οἱ οὐκ ἔφασκεν εἶναι) τὴν πρᾶξιν ἄντικρυς ἀνεδύετο. διὸ δὴ αὐτὸν ὁ Χοσρόης ἐν βί- D 20 βλιδίῳ τὴν ὁμολογίαν ἀφέντα τοῦ δώσειν χρόνῳ τῷ ὑστέρῳ τὰ χρήματα οὕτω δι' ὀλίγων χρημάτων πρίασθαι ἀνδράποδα το- H 54 σαῦτα τὸ πλῆθος Κάντιδος κατὰ ταῦτα ἐποίει, καὶ τὸ μὲν χρυ-

7. Καβάδου] Καβάδην Suidas s. v. ὅποι. 12. Σεργιούπολιν] Σεργίου πόλιν P. 15. κειμένη APm. κειμένης P. 17. δυοῖν] δυοῖν L. 19. διὸ δὴ] ἤθελεν addit Pm. συνεζώρησεν aut simile verbum ante οὕτω inserebat Hoeschelius.

Continuo furibundus Chosroes, direptis domibus, civium multis morte, caeteris servitute mulctatis, urbem flamma funditus delevit, aequavitque solo. Tum denique Anastasium remisit, Iustiniano Aug. renuntiare iussum, ubi terrarum Chosroem Cabadis filium reliquisset.

Post tamen sive humanitate, sive avaritia ductus, aut forte in feminae gratiam (Euphemiae nomen erat) quam e captivis sibi legerat ac iunxerat matrimonio, eius incredibili amore flagrans ob eximiam ipsius formam, statuit beneficium aliquod in Surenos conferre. Ergo mittit Sergiopolin, quae urbs ditionis Romanae a Sergio illustri Divo nomen accepit, et ab urbe capta stadiis cxxvi. abest, in Barbarico, quae vocant, campo ad austrum sita: mittit, inquam, qui a Candido urbis Antistite auri pondo cc. petant in pretium redemptionis xii. m. captivorum. Recusavit aperte Candidus, pecuniae caesus inopiam. Choeroli placuit, ut simul ac sponsonem solvendae postea pecuniae misisset tabulis consignatam, captivorum multitudinem tantam tantulo pretio reciperet. Conditionem accepit Candidus, gravissimoque interposito iureiurando, se in-

σίον ὠμιλόγησεν ἐνιαυτοῦ δώσειν, ὄρκους δεινοτάτους ὁμωμο-
κῶς, ζημίαν δὲ οἱ διώρισεν αὐτῷ ταύτην, ἣν μὴ διδοίη χρόνῳ
τῷ ξυγκειμένῳ τὰ χορήματα, διπλάσια μὲν αὐτὰ δώσειν, αὐτὸν
P 100 δὲ μηκέτι εἶναι ἱερέα, ἅτε τὰ ὁμωμοσμένα ἡλογηκότα. ταῦτα
V 290 Κάνδιδος ἐν γραμματείῳ γράψας τοῖς Σουρηνοῦς ἅπαντας ἔλα-
βεν. ὧν ὀλίγοι μὲν τινες διεβίωσαν, οἱ δὲ πλεῖστοι ἀντέχειν
τῇ ξυμπεισούσῃ ταλαιπωρίᾳ οὐχ οἰοί τε ὄντες ὀλίγῳ ὕστερον
διεφθάρησαν. διαπεπραγμένος ταῦτα Χοσρόης πρόσω ἐπῆγε τὸ
στράτευμα.

- B 5'. Ἐτύγχανε δὲ ὀλίγῳ ἔμπροσθεν βασιλεὺς ἀρχὴν τῆς ἔω 10
τὴν στρατηγίδα διελὼν δίχα, καὶ τὰ μὲν ἄχρι ἐς ποταμὸν Εὐ-
φράτην ἐς τὸ Βελισαριον ἀπολιπὼν ὄνομα, ὃς ξύμπασαν τὴν ἀρ-
χὴν τὰ πρότερα εἶχε, τὰ δὲ ἐνθ' ἐνδε μέχρι τῶν Περσικῶν ὁρίων
τῷ Βούζῃ ἐπιτρέψας, ὃν δὴ ἀπάσης ἐπιμέλεισθαι τῆς ἐφ' ἄρ-
χῆς, ἕως Βελισάριος ἐξ Ἰταλίας ἐπυνήκοι, ἐκέλευε. διὸ δὴ ὁ 15
Βούζης ἅπαντα τὸν στρατὸν ἐπόμενον ἔχων τὰ μὲν πρῶτα ἐπὶ
τῆς Ἰεραιπόλεως ἔμενε· ἐπει δὲ τὰ ξυμπεισόντα Σουρηνοῖς ἔμαθε,
ξυγκαλέσας τοὺς τῶν Ἰεραιπολιτῶν πρῶτους ἐλέξε τοιαύδε „Οἷς μὲν
ἐξ ἀντιπάλου τῆς δυνάμεως πρὸς τοὺς ἐπιόντας ὁ ἀγὼν ἔστιν, εἰς
C χεῖρας τοῖς πολεμίοις ἐκ τοῦ εὐθέως καθίστασθαι οὐδὲν ἀπεικὸς, 20
οἷς δὲ τῶν ἐναντίων πολλῷ τῷ διαλλάσσοντι καταδεεστέροις ξυμ-
βαίνει εἶναι, μηχαναῖς τισι τοὺς πολεμίους περιελθεῖν μᾶλλον

5. γραμματεῖῳ] γραμματεῖῳ L. *ibid.* ἔλαβεν] ἔλεγεν L. ἔλαβεν Lm.
17. Ἰεραιπόλεως] Scribebatur Ἰερᾶς πόλεως hic et p. 101 d. 102 d.
20. εὐθέως Pm. εὐθέως P.

tra annum repensurum aurum promisit. Hanc vero sibi ipse multam praestituit; si conducto tempore pecuniam non exolveret, daturum se duplam, et tanquam iuramenti contemptorem, cessurum Episcopatu. Scripto tradita cautione, Surenos omnes Candidus recepit: quorum admodum pauci vitam produxerunt: plerique aerumnis fracti quas toleraverant, paulo post fato functi sunt. His Chosroes transactis, copias ulterius duxit.

6. Non ita pridem bifariam Imperator dividerat militare Magisterium Orientis, et ea parte, quae ad fluvium usque Euphratem pertinet, absenti Belisario, qui integrum gerebat antea Magisterium, relicta, ut eius nomine regeretur; altera, quae inde ad regni Persici fines patet, Buzi commissa; huic eidem universi Orientalis imperii curam ad Belisarii ex Italia reditum demandarat. Quamobrem Buzes secum omnes copias habens, initio quidem Hierapoli morabatur; ubi vero quae contigerant Surenis accepit, Hierapoleos optimatibus convocatis, orationem hanc habuit. *Eos quidem aperte cum hoste congregi nihil vetat, qui aequo Marte pugnare possunt: at quibus copiae sunt multo minores quam ad-versariis, illos dolo uti praestat, quam adire manifestum discrimen, in-*

ξυνοίσει ἢ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἀντιτασσομένοις ἐς κίνδυνόν τινα προὔπτον ἵναί. ἡλικος μὲν οὖν ἐστίν ὁ Χοσρόβον στρατὸς ἀκούεσθε δῆπου. ἦν δὲ αὐτὸς μὲν πολιορκία ἡμᾶς ἐξελείν βούληται, ἡμεῖς δὲ ἀπὸ τοῦ τείχους τὸν πόλειον διενέγκωμεν, ἡμᾶς μὲν τὰ 5 ἐπιτήδεια λείψαι εἰκὸς, Πέρσας δὲ ἅπαντα ἐκ τῆς ἡμετέρας, οὐδενὸς ἀντιστατοῦντος, κομίζεσθαι. ταύτη τε τῆς πολιορκίας μηχανομένης οὐδὲ διαρκέσειν τὸν περίβολον ταῖς τῶν πολεμίων ἐπιβουλαῖς οἶμαι, ὃν δὴ ἐπιμαχώτατον πολλαχόσι τετύχηκεν εἶναι, καὶ τι Ῥωμαίοις τῶν ἀνηκέστων ξυμβῆσεσθαι. ἦν δὲ γε D 10 μοῖρα μὲν τινι τοῦ στρατοῦ τὸ τῆς πόλεως φυλάξωμεν τείχος, οἱ δὲ λοιποὶ τὰς ἀμφὶ τὴν πόλιν ὑπώρειας καταλάβωσιν, ἐνθὲνδε καταθέοντες πῆ μὲν τὸ τῶν ἐναντίων στρατόπεδον, πῆ δὲ τοὺς τῶν ἐπιτηδείων ἕνεκα στελλομένους ἀναγκάσσοσι Χοσρόην ἀδτίκα δὴ μάλα λύσαντα τὴν προσεδραίαν τὴν ἀναχώρησιν δι' ὄλιγου 15 ποιήσασθαι, οὔτε τὰς προσβολὰς ἀδειέστερον ἐπάγειν τῷ περιβόλῳ παντελῶς ἔχοντα οὔτε τι τῶν ἀναγκαίων στρατῷ τοσοῦτω κομίζεσθαι. τοσαῦτα ὁ Βούζης εἰπὼν λέγειν μὲν τὰ ξύμφορα ἔδοξεν, ἔπραξε δὲ τῶν δεόντων οὐδέν. ἀπολέξας γὰρ εἴ τι ἐν τῷ Ῥωμαίων στρατῷ δόκιμον ἦν, ἀπιὼν ᾤχετο. καὶ ὅποι ποτὲ P 101 20 γῆς ἐτύγγακεν οὔτε τις τῶν ἐν Ἱερραπόλει Ῥωμαίων οὔτε ὁ τῶν πολεμίων στρατὸς μαθεῖν ἴσχυσε. ταῦτα μὲν οὖν ἐφέρετο τῆδε.

2. ἀκούετε AFm. ἀκούεται P. 6. ἀντιστατοῦντος] Legebatur ἀντιστρατοῦντος. Conf. p. 103 b. 8. ἐπιβουλαῖς] ἐπιβολαῖς Pm. De Aedif. p. 89 d. τὰς ἐνθὲνδε τῶν πολεμίων ἐπιβουλάς ἀπεκρούσατο. et p. 45 d. τὴν Ἱερραπόλιν, ἥπερ ἀπασῶν πρώτῃ τῶν τῆδε πόλεων τυγχάνει εἶσα, λαβῶν ἀποκειμένην τοῖς ἐπιβουλεύειν ἐθέλουσι. p. 47 a. περίβολος — πλείοσιν ἐπιβουλαῖς ὀπωκαίμενος. 12. πῆ — πῆ] πῆ — πῆ P. 20. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.

structam aciem palam opponendo. Certe auditis quantum sit Persiarum exercitus: qui si nos obsidione expugnare voluerit, nec velimus ipsi, nisi e moenibus bellum gerere, apparet cibaria nobis defere, dum Persas copiosissimos commeatu ex agris nostris repugnante nemine convectabunt. Ac si duret obsidio, impressionibus hostium non sufficiet, ut opinor, multis in locis infirmissimus murus, et Romani gravem aliquam calamitatem accipient. Sin urbis moenia pars copiarum custodiat, ac caeteri civeos circumpositos occupent; crebris inde tum in castra hostilia, tum in turmas ad perandam commeatum emissas incursionibus, Choroem profecto cogent soluta actutum obsidione sese recipere: quando nec muros oppugnare sine metu periculi, nec tanto exercitui necessaria poterit comparare. Ex re quidem haec Buzes, ut visum est, dixit; sed ex re nihil fecit. Delecto enim sibi exercitus Romani flore, abiit: nec deinde cuiquam Romanorum, qui substiterant Hierapoli, neque hostibus constare potuit, ubi tandem terrarum esset. Eo loco res ibi erant.

Procopius I.

12

Βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς πυθόμενος τὴν Περσῶν ἔφοδον Γερμανὸν μὲν εὐθὺς τὸν ἀνεψιὸν τὸν αὐτοῦ ἔξιν Θορίβῳ πολλῶν τριακοσίων ἐπομένους ἔχοντα ἔπεμψε, στρατὸν δὲ οἱ οὐκ ἐς μακρὰν ὑπέσχετο πολὺν ἔψασθαι. ἔς τε Ἀντιόχειαν ὁ Γερμανὸς ἀφικόμενος περιῆλθε τὸν περιβόλον ἕπαν κύκλῳ, καὶ αὐτοῦ ἔχου-
 ρὰ μὲν ὄντα τὰ πολλὰ ἠῦρισκε (τά τε γὰρ ἐν τῷ ὀμαλεῖ ποταμῷ Ὀρόντης παραρρεῖ ζύμπαντα τοῖς ἐπιούσιν ἄπορα ἐργαζόμενος καὶ τὰ ἐν τῷ ἀνάντει χωρίοις κρημνώδεσιν ἀνεχόμενα ἐσβατὰ τοῖς
 B πολεμίοις ὡς ἤκιστα ἦν), ἐν δὲ τῇ ἄκρῳ γενόμενος, ἦν δὴ Ὀρο-
 κασιάδα καλεῖν οἱ ταύτῃ ἄνθρωποι νενομίκασιν, ἐπιμαχώτατον 10
 κατενόησεν ὄν τὸ κατ' αὐτὴν τεῖχος. πέτρα γὰρ τυγχάνει τις ἐνταῦθά πη οὔσα, εὐρους μὲν ἐπὶ πλείστον ἰκανῶς ἔχουσα, ὕψος δὲ ὀλίγῳ τοῦ περιβόλου ἐλασσομένη. ἐκέλευεν οὖν ἢ τὴν πέ-
 τραν ἀποτεμνομένους βαθύν τινα βόθρον ἀμφὶ τὸ τεῖχος ἐργάζε-
 H 55 σθαι, μὴ τις ἐνθὲνδε ἀναβησόμενος ἐπὶ τὸν περιβόλον ἴοι, ἢ 15
 πύργον μέγαν τιὰ δειμαμένους ἐνταῦθα τὴν ἀπ' αὐτοῦ οἰκοδο-
 μίαν ἐνάψαι τῷ τῆς πόλεως τείχει. ἀλλὰ τοῖς τῶν οἰκοδομιῶν ἀρχιτέκτοσι ποιητέα τούτων ἐδόκει οὐδέτερα εἶναι. οὔτε γὰρ ἐν
 V 291 χρόνῳ βραγεῖ ἐπιτελεῖ ἔσσεσθαι οὕτως ἐγκειμένης τῆς τῶν πολε-
 C μίων ἐφόδου, ἀρχόμενοι τε τοῦ ἔργου τούτου καὶ οὐκ ἐς πέρας 20
 αὐτοῦ ἐξικνούμενοι οὐκ ἄλλο οὐδὲν ἢ τοῖς πολεμίοις ἐνδείζονται ὅπη ποτὲ τοῦ τεύχους σφίσι πολεμητέα εἶη. Γερμανὸς δὲ ταύτης

2. αὐτοῦ] αὐτοῦ P. 5. ἕπαν] ἅπαντα Pm. 6. ἐν om. L.
 ibid. ὀμαλεῖ] ἴσ. ὀμαλῶ Hm. Frustra. 12. πη οὔσα] ποιούσα L.
 21. ἄλλο] ἄλλ' L.

Simul ac nuntium de adventu Persarum audiit Iustinianus Aug. Germanum fratris sui filium raptim atque turbate mittit trecentis militibus stipatum, subsecuturas pollicens multas legiones. Ille ubi Antiochiam pervenit, muros omnes obiit inspexitque, ac munitos maximam partem invenit. Nam quidquid in plano est, fluvius Orontes alluit, transitum ubique negans invadentibus: quod autem in acclivi surgit, cum sit praecipitiis impositum, ab hoste superari ascensu nequit. At in vertice, quem indigenae Orocasiadem vocant, murum animadvertit esse maxime expugnabilem, ob viciniam rupis, cuius latitudo iusta est maiori ex parte, altitudo muro paulo inferior. Itaque imperavit, vel exciso scopulo fossam altam muro praeducerent, ne quis inde ascenderet; vel magnam ibi turrim extruerent, continuoque aedificio connecterent urbis moenibus. Sed visum est architectis neutri manum operi admovendam: neque enim spatio brevi temporis absolutum iri, adventante iam hoste ac tam prope posito: quod si opus inchoarent nec perficerent, hostibus se indicaturos quam in partem muri inferenda sit oppugnatio. Ex eo delectus consilio Germanus, principio aliquid spei ponebat in exercitu,

δὴ τῆς ἐννοίας σφαλεις τὰ μὲν πρῶτα στρατὸν ἐκ Βυζαντίου κα-
 ραδοκῶν ἑλπίδα τιὰ ἐπ' αὐτῷ εἶχεν. ἐπεὶ δὲ χρόνον τριβέντος
 συχνοῦ οὔτε τις στρατὸς ἐκ βασιλείως ἀφίκετο οὔτε ὅτι ἀφίξεται
 ἐπιδοξὸς ἦν, ἐς δέος ἦλθε μὴ ὁ Χοσρόης πυθόμενος βασιλείως
 5 ἀνεπιθὼν ἐνταῦθα εἶναι, προουργιαιότερον ἄλλου ὄτουοῦν ποιήση-
 ται Ἀντιόχειάν τε καὶ αὐτὸν ἐξελεῖν, καὶ ἀπ' αὐτοῦ τῶν ἄλλων
 ἀπάντων ἀφέμενος παντὶ τῷ στρατῷ ἐπ' αὐτὴν ἴοι. ταῦτα καὶ
 Ἀντιοχεῦσιν ἐν νῷ ἔχουσι βουλὴν τε ὑπὲρ τούτων πεποιοημένους **D**
 ἀναγκαιότατον ἔδοξε χρήματα προεμένους Χοσρόῃ οὕτω κίνδυνον
 10 τὸν παρόντα διαφυγεῖν.

Μέγαν τοίνυν, τὸν Βεροίας ἐπίσκοπον, ἄνδρα ξυνητὸν
 (ἐπιχωριάζων γὰρ αὐτοῖς ἐτύγγανε τότε) Χοσρόου δεησόμενον
 πέμπουσιν, ὃς δὴ ἐνθένδε σταλείς καταλαμβάνει τὸν Μήδων
 στρατὸν Ἱεραπόλει οὐ μακρὰν ἄποθεν. Χοσρόῃ τε ἐς ὄψιν
 15 ἦκων πολλὰ ἐλιπάρει ἀνθρώπους οἰκτεῖραι, οἳ οὔτε τι ἐς αὐτὸν
 ἤμαρτον οὔτε τῇ Περσῶν στρατιᾷ οἳοί τε ἀντιτείνειν εἰσί. πρέ-
 πειν γὰρ ἀνδρὶ βασιλεῖ πάντων ἥκιστα τοῖς ὑποχωροῦσι καὶ οὐδα-
 μῇ ἐθέλουσιν ἀντιτάσσεσθαι ἐπιμβαίνειν τε καὶ βιάζεσθαι, ἐπεὶ
 οὐδὲ τῶν νῦν δρωμένων βασιλικόν τι οὐδὲ γενναῖον αὐτῷ ἐργα- **P** 102
 20 σθείη, ὅτι δὴ οὐ παρασχόμενος τῷ Ῥωμαίων βασιλεῖ βουλῆς
 τινα χρόνον, ὥστε ἡ τὴν εἰρήνην κρατύνασθαι, ὅπη ἂν ἐκατέρω
 δοκοίη, ἡ τὰ ἐς τὸν πόλεμον ἐκ συνθήκης, ὡς τὸ εἶκος, ἔξαρ-

12. χοσρόου L. Χοσρόην P. 14. Ἱεραπόλει] Scribebatur Ἱε-
 ρᾶς πόλεως. 21. ὅπη L. ὅποι P.

quem cupide Byzantio expectabat. At multo inutiliter consumpto tem-
 pore, cum nullae ab Augusto copiae venirent, nec venturas esset opi-
 nio; vereri coepit ne Chosroes, si Augusti ex fratre nepotem Antiochiae
 morari sciret, rebus id omnibus praevertendum censeret, ut caperet
 ipsum cum urbe, atque exin relictis caeteris, exercitum universum eo
 traduceret. Idem sentientes Antiocheni, deliberatione habita, nihil prius
 faciendum iudicarunt, quam ut missa Chosroi pecunia praesens discrimen
 amolirentur.

Igitur Mogan Episcopum Beroeensem, singulari prudentia virum,
 tum agentem Antiochiae, deprecatorem destinant ad Chosroem. Profec-
 tus ille ex urbe, prope Hierapolin exercitum Medorum offendit: ubi ad
 Chosrois conspectum admissus, eum enixe obsecravit, miseresceret homi-
 num, qui in ipsum nihil unquam peccassent, nec resistere possent Per-
 sarum armis: neminem decere minus quam Regem, cedentibus nec re-
 pugnantibus insilire ac vim inferre: ex iis quae tunc ageret, nec
 regium quidquam esse nec generosum, propterea quod Rom. Imperatori
 nihil dedisset spatii ad capiendum consilium aut pacis firmandae ex
 utriusque sententia, aut belli ex composito, ut consentaneum fuerat, ad-

τρέσθαι, ἀλλ' οὕτως ἀνεπισκέπτως ἐπὶ Ῥωμαίους ἐν ὄπλοις ἔλ-
 θοι, οὐπω τοῦ σφετέρου βασιλέως ἐπισταμένου τὰ παρόντα σφί-
 σι. ταῦτα ὁ Χοσρόης ἀκούσας λόγῳ ξυνετῶ τὸν τρόπον ἐνθμι-
 ζεσθαι ὑπὸ ἀμαθίας οὐδαμῶς ἴσχυσεν, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον τὴν
 διάνοιαν ἢ πρότερον ἤρθη. Σύρους τε οὖν ἠπειλῆσε καταστρέ- 5
 B ψασθαι καὶ Κλικας πάντας, καὶ οἱ τὸν Μέγαν ἔπεισθαι κελεύσας
 ἐς τὴν Ἱεράπολιν ἐπήγε τὸ στράτευμα. οὗ δὲ ἀφικόμενός τε καὶ
 ἐνστρατοπεδευσόμενος, ἐπειδὴ τὸν τε περίβολον ἐχυρὸν ὄντα εἶδε
 καὶ στρατιωτῶν ἕμαθε φυλακτήριον διαρκῶς ἔχειν, χρήματα
 τοὺς Ἱεραπολίτας ἤτει, Παῦλον ἐρμηνεύα παρ' αὐτοὺς πέμψας. 10
 ὁ δὲ Παῦλος οὗτος ἐτέθραπτό τε ἐν γῇ τῇ Ῥωμαίων καὶ ἐς γραμ-
 ματιστοῦ παρ' Ἀντιοχεῦσιν ἐφοίτησεν, ἐλέγετο δὲ καὶ Ῥωμαῖος
 γένος τὸ ἐξ ἀρχῆς εἶναι. οἱ δὲ μάλιστα μὲν καὶ ὡς ἀμφὶ τῷ
 C περιβόλῳ δειμαίνοντες, χώραν περιβεβλημένῳ πολλὴν μέχρι ἐς
 τὸ ὄρος, ὃ ταύτῃ ἀνέχει, ἔπειτα δὲ καὶ τὴν γῆν ἀδήωτον ἔχειν 15
 ἐθέλοντες, ὠμολόγησαν ἀργύρου σταθμὰ δισχίλια δώσειν.
 τότε δὲ ὁ Μέγας, ὑπὲρ τῶν ἐψῶν ὑπάντων Χοσρόην ἱκετεύων
 οὐδέκει ἀνέι, ἕως αὐτῷ ὁ Χοσρόης ὠμολόγησε δέκα τε χρυ-
 σοῦ κεντηνάρια λήψεσθαι καὶ πάσης ἀπαλλαγῆσθαι τῆς Ῥω-
 μαιῶν ἀρχῆς. 20

20

5. τὴν διάνοιαν L. τὴν ἄνοιαν P. εἰς τὴν ἄνοιαν Pm. *ibid.* κα-
 ταστρέψασθαι] καταστρέψεσθαι Pm. 7. ἐς τὴν] εἰς τὴν L.
ibid. Ἱεράπολιν] Scribebatur Ἱερὰν πόλιν. Conf. ad p. 100 b. Ἱε-
 ράπολιν apud Photium infra p. 172 c. 11. ἐς Suidas s. v. γραμ-
 ματιστής. εἰς P. 13. γένος om. L. 16. ἀργύρου] ἀργυρίου
 Suidas s. v. ἀδήωτον et L a m. sec. Sic p. 103 a. sed ἀργύρου
 p. 113 b. 115 a. 121 d. 18. ὠμολόγησεν A.

*ornandi; sed improvisè Romanos armatus invaderet, nihil dum sciente
 ipsorum principe quem in locum res eorum deductae essent. His Chos-
 roes auditis non potuit prae insolentia animum moderatum sapienti ora-
 tione mentiri; sed impotentiori captus amentia, Syriam se totam Cili-
 ciamque subacturum minatus est: tum voluit ut sequeretur Megas du-
 centem se copias Hierapolin. Quo cum pervenisset, ac metatus castra,
 muros vidisset validos, urbemque idoneo munitam esse praesidio acce-
 pissent; Hierapolitanis per interpretem Paulum pecuniam imperavit. Edu-
 catus hic Paulus fuerat inter Romanos, et Antiochiae ludum literarium
 frequentaverat, Romanus, ut ferebatur, origine. At cives, quoniam
 muro, qui magnum spatium ad montem usque proximum amplectitur, ti-
 mebant maxime, et ab agris suis vastitatem avertere cupiebant, argenti
 libras bis mille pacti sunt. Tunc Megas Chosroi pro Oriente universo
 supplicare non destitit, donec evicit, ut auri pondo acceptis mille Ro-
 mano se imperio penitus excessurum sponderet.*

ζ. Οὕτω μὲν οὖν ἐκέλη τῇ ἡμέρᾳ ὃ τε Μέγας ἐνθίνδε D
ἀπαλλαγείς τὴν ἐπὶ τοῦς Ἀντιοχείας ἤλαυνε καὶ ὁ Χοσρόης τὰ λί-
τρα λαβῶν ἐς Βέροϊαν ἦει. Βέροια δὲ Ἀντιοχείας μὲν καὶ Ἱερα-
πόλεως μεταξὺ κεῖται, δυοῖν δὲ ἡμερῶν ὁδῶ ἐκζώνω ἀνδρὶ ἑκατέ-
5 ρας διέχει. ὁ μὲν οὖν Μέγας ξὺν ὀλίγοις τισὶ πορευόμενος δξέ-
τερον ἦει, ὁ δὲ Περσῶν στρατὸς μοῖραν αἰὶ τὴν ἡμίσειαν τῆς
ὁδοῦ ἦνεν. τετάρτῃ δὲ ἡμέρᾳ ὁ μὲν ἐς Ἀντιόχειαν, οἱ δὲ ἐς
τὸ Βεροίας προάστειον ἤλθον. καὶ χρῆματα Χοσρόης τοὺς Βε-
ροϊαίους τὸν Παῦλον στείλας εὐθὺς ἐπραττεν, οὐχ ὅσα πρὸς τῶν V 292
10 Ἱεραπολιτῶν ἔλαβε μόνον, ἀλλὰ καὶ τούτων διπλάσια, ἐπεὶ τὸ
τείχος αὐτῆς ἐπιμαχώτατον ὄν πολλαγῆ εἶδε. Βεροϊαῖοι δὲ (Θαρ- P 103
ρεῖν γὰρ ἐπὶ τῷ περιβόλῳ οὐδαμῆ εἶχον) ξὺν προθυμίᾳ μὲν ἤπε- H 56
δέξαντο ἅπαντα δώσειν, δισχίλια δὲ δόντες ἀργύρου σταθμὰ,
τὰ λειπόμενα διδόναι οὐκ ἔφασαν οἷοι τε εἶναι. ἐγκειμένου τε
15 σφίσι διὰ ταῦτα Χοσρόου, νυκτὸς ἐπιλαβοῦσης ἐς τὸ φρούριον
ἅπαντες, ὃ ἐν τῇ ἀκροπόλει ἐστὶ, κατέφυγον ξὺν τοῖς στρατιώ-
ταις, οἱ δὲ ἐνταῦθα ἐπὶ φυλακῇ ἐτετάχθη. τῇ δὲ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ
ἐστέλλοντο μὲν πρὸς Χοσρόου ἐς τὴν πόλιν τινὲς ἐφ' ᾧ τὰ χρή-
ματα λήψονται, οἱ δὲ ἄγγιστὰ πη τοῦ περιβόλου γενόμενοι κε-
20 κλεισμένας τὰς πύλους ἀπύσους εὔρον. ἀνθρώπων δὲ οὐδενὶ ἐντυ-
χεῖν ἔχοντες, τῷ βασιλεῖ τὰ παρήντα σφίσι ἀνήγγελλον. καὶ ὅς B
τῷ τείχει κλίμακας ἐπιθέντας ἀποπειροῦσθαι τῆς ἀνόδου ἐκέλευεν,

8. Ἱεραπόλεως] Scribatur Ἱερᾶς πόλεως. 4. δυοῖν] δυεῖν P.
8. Βεροϊαίους] βεροϊαίας A. 11. αὐτῆς] αὐτοῖς Pm. 13. ἀρ-
γύρου] Legebatur ἀργυρίον. 20. ἀνθρώπων A. ἀνθρώπων P.
21. ἀνήγγελλον L. ἀνήγγειον P.

7. Eo ipso die profectus Megas, celeriter Antiochiam iter inten-
dit: Chosroes pecunia, qua se Hierapolis redemit, accepta, Beroeam per-
rexit. Urbs haec inter Antiochiam et Hierapolin sita, eo ab utraque in-
tervallo pariter distat, quod biduo percurrat expeditus viator. Porro
Megas paucis comitatus maiora itinera faciebat: dimidio semper minora
Persarum exercitus. Itaque die quarto ille Antiochiam, hi Beroeae sub-
urbium attigerunt. Ac pecuniam statim Chosroes a Beroeensis per
Paulum exegit, non modo quantam Hierapolitani dederant, sed al-
tero etiam tanto maiorem; posteaquam moenia multis in locis facili-
ter expugnari posse animadvertit. In quibus Beroeenses cum fida-
ciae nihil haberent, quidvis prompte prolixique polliciti sunt. Verum
datis librarum argenti duobus millibus, negarunt se esse solvendo quod
erat reliquum. Cum autem nihilo secius instaret Chosroes, sequenti no-
cte in castellum culmini urbis impositam recepere se omnes cum militari
praesidio. Postero die a Chosroe missi ad urbem qui pecuniam accipe-
rent, et ad murum progressi, portas omnes offendunt clausas, ac nemi-
nem nacti, Regi quo in statu sit res exponunt. Mox ille scalis muro

οἱ δὲ κατὰ ταῦτα ἐποιοῦν. οὐδενός τε σφίσι ἀντιστατοῦντος, ἐντὸς τοῦ περιβόλου γενόμενοι τὰς μὲν πύλας κατ' ἔξουσίαν ἀνέφρον, ἐδέχοντο δὲ τῇ πόλει τὸν τε στρατὸν ἅπαντα καὶ Χοσρόην αὐτόν. Θυμῷ τε πολλῷ ὁ βασιλεὺς ἤδη ἐχόμενος τὴν πόλιν ὀλίγου δέοντος ἐπέφησεν ἅπασαν. ἐς δὲ τὴν ἀκρόπολιν ἀναβάς ἐπὶ τὸ φρούριον τειχομαχεῖν ἔγνω. ἐνταῦθα οἱ μὲν Ῥωμαίων στρατιῶται καρτερώς ἀμυνόμενοι τῶν πολεμίων τινὰς ἔκτεινον, τῷ δὲ Χοσρόῃ ἐδύχρημα μέγα τῷ τῶν πολιορκουμένων ἀξυνέτω ξυ-
 C ἔβη γενέσθαι, οἱ δὲ οὐ μόνον ἐς τὸ φρούριον τοῦτο, ἀλλὰ ξύν τε τοῖς ἵπποις καὶ ζώοις τοῖς ἄλλοις κατέφυγον, ταύτη τε τῇ σμι-
 10 κρολογία καταστρατηγηθέντες εἰς κίνδυνον ἦλθον. μιᾶς γὰρ οὔσης ἐνταῦθα πηγῆς, ἵππων τε καὶ ἡμίωνων καὶ ζώων ἑτέρων οὐδέον αὐτὴν ἐκπεπωκότεν, ἀποξηρανθῆναι τὸ ὕδωρ ξυνέβη. Βε-
 ροικαῖοις μὲν τὰ πρᾶγματα ὧδέ πη εἶχον.

Ὁ δὲ Μέγας εἰς Ἀντιόχειαν ἀφικόμενος, ἀναγγέλλας τε ὅσα 15
 οἱ πρὸς Χοσρόην ξυνέειπε, ἔργω ταῦτα ἐπιτελεῖν οὐδαμῆ ἐπειθεν. ἐτύχηγε γὰρ Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς Ἰωάννην τε τὸν Ῥουφίνου καὶ Ἰουλιανὸν τὸν τῶν ἀπορρήτων γραμματεῖα πρέσβεις παρὰ Χο-
 ρόην στείλας. ἀσηκρήτις καλοῦσι τοῦτο τὸ ἀξίωμα Ῥωμαῖοι.
 D σήκρητα γὰρ καλεῖν τὰ ἀπόρρητα νενομίκασι. οἱ δὲ ἐς Ἀντιό-
 20 χειαν ἀφικόμενοι ἔμενον, Ἰουλιανὸς τε, τῶν πρέσβειων ἄτερος,

1. ἀντιστατοῦντος L. ἀντιστρατοῦντος P. Conf. p. 100 c.
 4. θυμῷ — πολλῷ A corr.: θυμοῦ — πολλοῦ pr. 8. ἀξυνέτω]
 οὐ ξυνέτω (sic) L. 11. μιᾶς — ἀποξηρανθῆναι] Excerptis Sui-
 das s. v. δέον. 15. ἀναγγέλλας] ἀγγέλλας L. 19. ἀσηκρή-
 τισ L et Suidas s. v. γραμματεῦς. ἀσηκρήτης P.

applicitis, tentare ascensum iubet. Morem ii gerunt, nec se adversum ferente quoquam, muros occupant: tum libere portas reserant, et exercitum cum ipso Chosroe in urbem admittunt: quam ille pene totam incendit, ira correptus. Ubi vero ad urbis verticem evasit, et castellum coepit oppugnare, Persas quidem aliquot Romani milites, acerrimi propugnatores, interemerunt; nihilominus secundos ei successus attulit obsessorum imprudentia, qui in castellum cum equis aliisque pecudibus sese commiserant. Quo amore rerum nihili sordido victi, in discrimen summum venerunt. Nam qui unus ibi erat fonticulus, ab equis, mulis, aliisque ebibitus animantibus, cum minime oporteret, exaruit. Eo redactae erant res Beroeensium.

Interea Megas, cum pervenisset Antiochiam, et quas cum Chosroe fecerat pactiones proposuisset, ut in rem conferrentur suadere non poterat. Etenim legatos Chosroi Iustinianus Aug. miscrat Ioannem Rufii filium et Iulianum arcanorum scribam (Romani ea dignitate insignem dicunt esse *A secretis*: quo nomine arcana vocant) iique cum Antiochiam venissent, ibi constiterant. Ac Iulianus quidem diserte prohibuit, ne quis

διαρρήθην ἅπασιν ἀπέπε χρήματα μὴ δίδοναι τοῖς πολεμίοις, μηδὲ τὰς βασιλέως ἀνεῖσθαι πόλεις, ἀλλὰ καὶ τῷ Γερμανῷ διέβαλλε τὸν ἀρχιερέα Ἐφραιμίον, ἕτα τῷ Χοσρόῃ ἐνδοῦναι τὴν πόλιν ἐν σπουδῇ ἔχοντα. διὸ δὴ ὁ Μέγας ἄφρακτος ἀνεχώρησεν. 5 Ἐφραιμίος, ὁ τῆς Ἀντιοχείας ἐπίσκοπος, δέσας τὴν Περσῶν ἔφθορον ἐς Κιλικίας ἤλθεν. οὗ δὴ καὶ Γερμανὸς ἀφίκετο οὐ πολλῷ ἕστερον, ἄλλοις μὲν τινὰς ἐπαγόμενος, τοὺς δὲ πλείστους ἐνταῦθα ἕσας.

Ὁ Μέγας δὲ κατὰ τάχος ἐς Βέροϊαν ἤκων περιώδυνός τε 10 τοῖς ξυμπεσοῦσι γενόμενος ἤτιῦτο Χοσρόην εἰργάσθαι Βεροϊαίους ἀνόσια ἔργα, ὅτι δὲ αὐτὸν μὲν ἐς Ἀντιόχειαν ὡς ἐπὶ ταῖς σπονδαῖς στείλει, τῶν δὲ πολιτῶν οὐδὲν τὸ παράπαν ἡδικηκότων P 104 τὰ τε χρήματα ἐληίσατο καὶ ἠνύγκασε σφᾶς αὐτοὺς ἐν τούτῳ δὴ τῷ φρουρίῳ καθεῖρξαι, οὕτω τε τὴν πόλιν ἐμπρήσας ἐς τὸ ἕδαφος οὐ δέον καθέλλε. πρὸς ταῦτα ὁ Χοσρόης ἀπεκρίνατο ὧδε „Τούτων μέντοι, ὧ ἑταίρε, αὐτὸς αἴτιος, ἐνταῦθα ἀναγκάσας ἡμᾶς διατρεῖσαι· οὐ γὰρ ἐν τῷ τεταγμένῳ κειρῷ, ἀλλὰ κατὰ πολλὸν τούτου γε ἕστερήσας ταῦν ἀφῖξαι. τῶν δὲ σῶν πολιτῶν τὴν ἀτοπίαν τί ἄν τις ἐπὶ πλείστον, ὧ βέλτιστε, μακρολογῆ; 20 οἷ γε τακτὸν ἡμῖν ὠμολογηκότις ἀργύριον δώσειν ὑπὲρ τῆς σφῶν αὐτῶν σωτηρίας, οὕτω καὶ νῦν ἐπιτελεῖν οἴονται δεῖν τὰ ξυγκείμενα, ἀλλ’ ἀναίδην οὕτω χωρίον ἰσχυρὸν θαρσύναντες περιορῶσιν B ἡμᾶς ὡς μάλιστα ἠναγκασμένους ἐς φρουρίου πολιορκίαν, ὡς

5. Ἐφραιμίος] Adde τε vel δέ. 22. οὔτε] οὔτως L.

daret hosti pecuniam, ab eoque emeret Augusti urbes. Iam vero Ephraemium Pontificem eo nomine apud Germanum insinulavit, quod Chosroi tradere civitatem studeret. His de causis re Megas infecta rediit: Ephraemius Antiochiae Episcopus Persarum adventu territus in Ciliciam concessit: quo etiam paulo post Germanus cum exiguo comitatu pervenit, relicto in urbe maximo suorum numero.

Reversus prope Berocam Megas, ex iis, quae acciderant, gravissimum dolorem cepit, et cum Chosroe iniuriam exoptulavit Berocensibus illatam per summum scelus, quod cum Antiochiam ipsum misisset pacis causa, ut videbatur, interea ab insontibus civibus extorsisset pecuniam, iisque adactis in castellum se ipsos compingere, urbem contra ius fasque incensam aequasset solo. Ad haec ita Chosroes. *Atqui tu, amice, causam huius calamitatis sustines, quod longiori nos hic mora tenueris. Neque enim dicto die, sed magno intervallo iam solum advenis. Cur vero quisquam, praeclearo vir, pluribus tibi explicet tuorum civium insolentiam? qui certam argenti summam nobis pro salute sua polliciti, necdum implenda putent pacta conventa; sed loco munito freti despectent nos impuden-*

ἀδυνάτω ἐς ταῦτο τοῦτο ἐκφερομένη ἐλεισθαι ἱκανῶς πέφυκεν. ἕασον τοίνυν ἡμᾶς ἅπαντα, ὡ βυσιλεῦ, κληρωσαμένους τὰ χεῖριστα τοῦτο γοῦν φέρεσθαι παραμίδιον, τὸ μὴ δοκεῖν τῶν ξυμπεπτωκότων ἡμῖν αὐτοῖς αἰτίοις γινέσθαι. καὶ χρήματα μὲν σοὶ 5 ὅλα, ὅσα λαβῶν ἔχεις, διαρκεῖν οἶον, μὴ τῷ σῷ ταῦτα σταθμώμενος ἀξιῶματι, ἀλλὰ τὴν Βεροιαίων σκοπῶν δύναμιν. περαιοτέρω δὲ ἡμᾶς βιάζου μηδὲν, μὴ ποτε δόξης οἷς ἐγκειχέριχας ἀδύνατος εἶναι· τὸ γὰρ ὑπερβύλλον αἰὶ τῷ ἀμηγάνῳ τετίμηται· τὸ δὲ μὴ τοῖς ἀδυνάτοις ἐγχειρεῖν κράτιστον. ταῦτα μὲν οὖν μοι 10 ἀπολελογήσθω ἐν τῷ παρατύκῳ ὑπὲρ ἀνδρῶν τῶνδε. ἦν δὲ γε τοῖς ταλαιπώροις ξυγγενέσθαι δυνατὸς εἶην, ἔχοιμι ἄν τι καὶ ἄλλο τῶν νῦν με ληθότων εἰπεῖν.“ τοσαῦτα τὸν Μέγαν εἰπόντα ὁ P 105 Χοσρόης ἐς τὴν ἀκρόπολιν ἀφῆκεν ἵναί. ὅς δὴ ἐνταῦθα τε γενόμενος καὶ τὰ ξυμπεσόντα ἀμφὶ τῇ πηγῇ μαθῶν ἅπαντα, δεδακρυμένος τε παρὰ Χοσρόην αὐθις ἀφίκετο. καὶ πρηγῆς κείμενος οὐδὲν μὲν Βεροιαίοις ἰσχυρίζετο ἀπολειεῖσθαι τῶν πάντων χρημάτων, μόνον δὲ οἱ τῶν ἀνθρώπων ἰκέτερε χαριεῖσθαι τὰ σώματα. ταῖς τε τοῦ ἀνδρὸς ὀλοφύρσεσιν ὁ Χοσρόης ἠγμένος τὴν 15 δέησιν ἐπιτελῆ ἐποιεῖτο, καὶ διομοσούμενος ἕπασι τοῖς ἐν ἀκροπόλει τὰ πιστὰ ἔδωκε. Βεροιαῖοι δὲ παρὰ τοσοῦτον κινδύνον ἐλθόντες ἀπέλιπον τε τὴν ἀκρόπολιν ἀπαθείς κακοῦ καὶ ἀπίοντες ὄψοντο ὡς ἕκαστός πη ἐβοῦλετο. τῶν δὲ στρατιωτῶν ὄλιγοι μὲν

4. αὐτοῖς αἰτίοις] αὐτοῖς αἰτίους Hm. 16. ἀπολειεῖσθαι] ὑπολειεῖσθαι Suidas s. v. ἰσχυρίζετο. 18. ὀλοφύρσεσιν] ὀλοφύρσειν L.

id repugnans, quia imperata praestare nequit, facile misericordiam movet. Igitur nobis, o Rex, unum hoc sortis deterrimae solatium relinque; ut ne eorum, quae nobis contigere, auctores ipsi extitisse videamur. Tibi satis esse puta quodcumque argenti accepisti, non id tua dignitate ponderans, sed Beroeensium facultate: et abniste urgere nos; ne tuas forte vires coepto impares tuo esse ostendas. Solet enim conatus inassequior mulctari frustratione: optimum autem nihil aggredi quod non possis perficere. Haec in praesenti habui quae pro civibus dicerem: quod si mihi copia cum infelicibus illis agendi fiat; ex iis, quae me nunc latent, novum aliquid afferam. His Megas dictis a Chosroe dimissus se ad arcem contulit: ubi quid fonti accidisset audivit, ad Chosroem redit effundens lacrimas: pronus accidit: reliquum Beroeensibus nihil pecuniae factum omni asseveratione affirmat, oratque suppliciter, ut sibi condonentur, quae sola restant, eorum capita. Eius lamentis permotus Chosroes, precibus annuit, ac fidem omnibus, qui in arce erant, iureiurando firmatam dedit. In tantum discrimen deducti Beroeenses, ex arce iaculum egressi sunt, et alius alio, quo libuit, demigrarunt. Kos pauci

B αὐτοῖς τινες εἶποντο, οἱ δὲ πλείστοι ἐθελούσιοι παρὰ Χοσρόην αὐτόμολοι ἦλθον, ἐπικαλοῦντες ὅτι δὴ τὰς συντάξεις χρόνου μικροῦ σφίσι τὸ δημόσιον ᾤσφε, καὶ ζῆν αὐτῷ ὕστερον ἐς τὰ Περσῶν ἤθη ἐχώρησαν.

C ἦ. Ὁ Χοσρόης δὲ (καὶ γὰρ οἱ Μέγας χρήματα ἔφασκεν 5 οὐδαμῆ πεπεικέναι Ἀντιοχέας φέρειν) παντὶ τῷ στρατῷ ἐπ' αὐτοῖς ἦει. Ἀντιοχέων δὲ τινὲς μὲν ἐνθένδε ζῆν τοῖς χρήμασιν ἔξαναστύντες ἔφρευγον ὡς ἔκαστός πη ἐδύνατο. ταῦτο δὲ τοῦτο διανοοῦντο καὶ οἱ λοιποὶ ζῦμπαυτες, εἰ μὴ μεταξὺ ἦγοντες οἱ τῶν ἐν Αἰβάνω στρατιωτῶν ἄρχοντες, Θεόκτιστός τε καὶ Μολάτζης, 10 ζῆν ἑξακισχιλοῖς ἀνδράσιν ἐλπίσι τε αὐτοὺς ἐπιρρώσαντες διεκώλυσαν. οὗ δὴ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ τὸ Περσῶν στράτευμα ἦλθεν. ἐνταῦθά τε διεσκηνημένοι ἐστρατοπεδεύσαντο ἅπαντες,

D πρὸς τε Ὀρόντη τῷ ποταμῷ καὶ αὐτοῦ οὐ πολλῷ ἄποθεν. Χοσ-
V 294 ρόης τε Παῦλον παρὰ τὸν περίβολον στελλας τοῦς Ἀντιοχέας χρή- 15
 ματα ἦγει, δέκα χρυσοῦ κεντηναρίων ἀπαλλαγῆσεσθαι ἐνθένδε, ἐνδηλός τε ἦν καὶ τούτων ἐλάσσω ἐπὶ τῇ ἀναχωρήσει ληψόμενος. καὶ τότε μὲν ἦγοντες παρὰ τὸν Χοσρόην οἱ πρέσβεις, εἰπόντες τε ἀμφὶ τῇ διαλύσει τῆς εἰρήνης πολλὰ καὶ πρὸς ἐκείνου ἀκούσαντες ἀνεχώρησαν. τῇ δὲ ἐπιόσῃ ἡμέρᾳ τῶν Ἀντιοχέων ὁ δῆμος (εἰσὶ 20
 γὰρ οὐ κατεσπουδασμένοι, ἀλλὰ γελοίοις τε καὶ ἀταξίᾳ ἱκανῶς ἔχονται) πολλὰ ἐς τὸν Χοσρόην ὑβρίζον τε ἀπὸ τῶν ἐπιλήξεων καὶ ζῆν γέλῳτι ἀκόσμη ἐτώθαζον· καὶ Παῦλον τοῦ περιβόλου

2. ἐπικαλοῦντες] μεμφόμενοι Suidas s. v. σύνταξις. 10. Μολάτζης] Malazes RV. 22. ἐς τὸν — ἐτώθαζον] Suidas s. v. ἐτώθαζον.

secuti sunt milites: plerique de aerario conquerentes quod sibi iamdiu deberentur stipendia, ultro ad Chosroem et cum eo postmodum in Persidem concesserunt.

8. Inde Chosroes Antiochiam cum exercitu universo petere instituit: quoniam retulerat Megas induci cives non potuisse ut pecuniam darent. Nonnulli iam urbe excesserant, et suas secum asportantes opes, sese alio, utut licebat, receperant. Ac fugam omnes meditabantur, et vero etiam arripuissent, nisi hoc interim spatio Theoclistus et Molatzes, qui praesidiis Libani praeerant, cum militum senis millibus advenissent, speque optima firmando labantes animos, cohibuissent. Adfuerunt subinde Persae, fixisque tentoriis ad flavium Orontem et in vicinia metati sunt. Chosroes misso ad muros Paulo, eius ore pecuniam imperavit Antiochenis, soluturum se obsidionem recipiens, si modo penderent auri mille pondo: quanquam haud obscurum erat illum minori contentum pretio abiturum. Tum adiere ipsum legati, et cum eo de pace rupta diu collocuti, redierunt. Postera die Antiochena plebs, ut est genus hominum leve et scurrilibus iocis ac petulantiae mire deditum, e murorum pinnis

ἄγγος ἤκοντα παραινοῦντά τε χρημάτων ὀλίγων σφῶς τε αὐτοὺς P 106
καὶ τὴν πόλιν ὠνεῖσθαι ὀλίγου ἐδέξαντο τοξεύσαντες κτεῖναι, εἰ μὴ
προϊδὼν ἐφυλάξατο. διὸ δὴ ζῶν τῷ Θυμῷ ὁ Χοσρόης τειχομα-
χεῖν ἔγνω.

5 Τῇ οὖν ὑστεραία ἐπαγαγὼν ἅπαντας Πέρσας ἐπὶ τὸ τεῖχος H 58
ἄλλους μὲν ἄλλη προσβάλλειν τοῦ ποταμοῦ ἐκλείνειν, αὐτοὺς δὲ
τοὺς πλείστους τε καὶ ἀρίστους ἔχων κατὰ τὴν ἄκραν προσέβαλλε.
ταύτη γὰρ, ὡς μοι ἔμπροσθεν ἐρρήθη, ἐπιμαχώτατος ὁ περι-
βολος ἦν. ἐνταῦθα Ῥωμαῖοι (στενοτάτη γὰρ ἡ οἰκοδομία ἐτύγ-
10 χανεν οὕσα, ἐφ' ἧς ἰστάμενοι πολεμεῖν ἔμελλον) ἐπενόησαν τάδε.
δοκοὺς μακρὰς ἐς ἀλλήλους ξυνδέοντες μεταξὺ τῶν πύργων ἐκρέ-
μων, οὕτω τε πολλῶ ἐυρυτέρας δὴ ταύτας τὰς χώρας ἐποίουν, B
ὕψως ἔτι πλείους ἐνθένδε ἀμύνεσθαι τοὺς τειχομαχοῦντας οἷοί τε
ᾧσιν. οἱ μὲν οὖν Πέρσαι ἰσχυρότατα ἐγκείμενοι πανταχόθεν τὰ
15 τοξεύματα συχὰ ἔπεμπον, ἄλλως τε καὶ κατὰ τὴν τῆς ἄκρας
ὑπερβολήν. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἡμύνοντο δυνάμει πάσῃ, οὐ στρα-
τιῶται μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ δήμου εὐτολμότατοι νεανίαί πολλοί.
ἐδόκουν δὲ οἱ τειχομαχοῦντες ἐνταῦθα ἐς τὴν μάχην ἐκ τοῦ ἀντι-
πάλου τοῖς πολεμίοις καθίστασθαι. ἡ γὰρ πέτρα, εὐρείά τις καὶ
20 ὑψηλὴ οὕσα καὶ ὡσπερ ἀντιτεταγμένη τῷ περιβόλῳ, καθάπερ ἐφ'
ὄμαλῳ εἶναι τὴν ξυμβολήν ἐποίη. καὶ εἰ μὲν τις ἐθάρσησε τοῦ
Ῥωμαίων στρατοῦ ξὺν τριακοσίοις ἕξω τε γενέσθαι τοῦ περιβόλου

2. ἐδέξαντο τοξεύσαντες L. ἐδέξαντο ξεύσαντες H: unde Hoerschelius coniciebat *λεύσαντες*, quod recepit P. 8. ἐρρήθη] ἐρή-
θη P. 11. ἐκρέμων] ἐκρέμων L.

crebra in Chosroem dicitur convitiisque insolenti cum risu iecit, ac Paulum sub moenibus hortantem ut auro modico se atque urbem redimeret, tantum non obruisset lapidibus, nisi is provide sibi cavisset. Quamobrem ira ardens Chosroes muros oppugnare constituit.

Ergo postridie Persis omnibus ad muros accitis, eorum partem ad fluvium huc atque illuc inferre iussit oppugnationem: ipse cum maiori numero, et quidem fortissimorum, adortus est murum, qui erat in urbis vertice, atque, ut monui supra, facile poterat expugnari. Hic Romani, quoniam aedificii, ex quo dimicaturi erant, angustiis maxime premebantur, isto usi invento fuerant. Oblongas trabes colligatas apte suspende- rant in turrium interstitio, eaque arte spatia illa laxaverant, ut numero- sior inde manus oppugnatores arcere posset. Iam Persae acerrime in- stantes, densas undique sagittas mittebant, praesertim vero in montis culmine: Romani viribus omnibus propugnabant, non modo milites, sed multi etiam e populo adolescentes animosissimi. Ibi autem qui moenia oppugnabant, certare ex aequo cum hostibus videbantur. Nam rupes, quam obtinebant, cum lata editaque esset ac veluti muro opposita, id praestabat, ut quasi in plano configerent. At si quis e Rom. exercitu

C και τὴν πέτραν ἐκείνην προτερήσας καταλαβεῖν, ἐνθὲνδε τοὺς ἐπίοντας ἀμύνασθαι, οὐκ ἂν ποτε, οἶμαι, πρὸς τῶν πολεμίων ἐς κίνδυνόν τινα ἢ πόλις ἦλθεν. οὐ γὰρ εἶχον ὄθεν ὀρμώμενοι τειχομαχοῖεν οἱ βάρβαροι, κατὰ κορυφὴν ἔκ τε τῆς πέτρας καὶ ἀπὸ τοῦ τείχους βυλλόμενοι· νῦν δὲ (καὶ γὰρ ἔδει Ἀντιοχείας 5 τούτῳ τῷ Μήδων στρατιῷ ἀπολέσθαι) οὐδενὶ τοῦτο ἐς ἔννοιαν ἦλθε. τῶν μὲν οὖν Περσῶν, αἵτε Χοσρόου παρόντος σφίσι καὶ κρουγῇ ἐγκελευομένου μεγάλῃ, ἱπὲρ δύναμιν βιαζομένων, καὶ οὐδένα τοῖς ἐναντίοις ἐνδιδόντων καιρὸν, ὥστε διασκοπεῖσθαι ἢ φυλάσσεσθαι τὰς τοξενμάτων βολὰς, τῶν δὲ Ῥωμαίων ἔτι μῦλ- 10 λον πλήθει τε πολλῶ καὶ θορόβῳ ἀμυνομένων, οὐκ ἐνεγκοῦσαι τὸ

D ἄχθος αἱ σχοῖνοι, αἷς αἱ δοκοὶ ξυνδεδέατο, διερράγησαν ἔκ τοῦ αἰγνιδίου καὶ ξὺν ταῖς δοκοῖς ἅπαντες ὅσοι αὐταῖς ἐφειστήκεσαν ἐς τὸ ἔδαφος ἐξέπεσον πατάγῳ πολλῶ. οὗ δὴ αἰσθόμενοι καὶ ἄλλοι Ῥωμαίων, οἳ ἔκ πύργων τῶν ἐχομένων ἐμάχοντο, καὶ ξυμβάλλειν 15 μὲν τὸ γεγονός οὐδαμῇ ἔχοντες, διεφθάρθαι δὲ ταύτῃ τὸ τεῖχος οἰόμενοι ἐς φυγὴν ὤρμητο. τοῦ μὲν οὖν δῆμον νεανῖαι πολλοὶ, ὅσοι τὰ πρότερα πρὸς γε ἀλλήλους στασιάζειν ἐν τοῖς ἵπποδρομοῖσι εἰάθεσαν, ἐπειδὴ ἀπὸ τοῦ περιβόλου κατέβησαν, οὐ-

P 107 δαμῇ ἔφευγον, ἀλλ' αὐτοῦ ἔμενον· οἳ δὲ στρατιῶται ξὺν τε Θεο- 20 κτίστῳ καὶ Μολάτῃ εὐθὺς ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀναθορόντες, οἳ δὴ ἐνταυθῆ πη πυρεσκευασμένοι ἐτύγγανον, ἐπὶ τὰς πύλας ἀπήλανον, Βούζην αὐτοῖς ἐπιθρολύοντες ξὺν στρατιῷ ἦκειν, ἐθέλειν τε

23. ἐπιθρολύοντες A. ἐπιθρολλοῦντες P.

cum trecentis viris ante egredi, et illa occupata rupe, inde ausus esset repellere accedentes, fuisset urbs, meo quidem iudicio, ab hostili periculo plane tuta. Neque enim locum Barbari, unde in moenia darent impetum, habuissent, desuper hinc e saxo, illinc e muro telis petiti. Verum hoc nemini in mentem venit: scilicet certum exitium Antiochiam manebat, ab illo Persarum exercitu inferendum: qui dum Regis praesentia, hortatibus, clamoribus incensi supra vires vim faciunt, nec vitandi tela aut etiam praevidendi ullum dant spatium hostibus; hi contra dum conferti, magis quidem ac magis, sed tumultuose resistunt, non sufficientes ponderi funes, quibus connexae trabes erant, repente rumpuntur. Quicumque trabibus superstabant, earum ruinam secuti, ad solum cum ingenti fragore corruunt. Quo ab iis audito, qui e turribus proximis depugnabant, cum quid rei esset diiudicare non possent, murum ea parte convulsam rati, se in fugam dederunt. Postquam e muro descensum est, adolescentes e populo plurimi, qui antea in factiones Circenses divisi contendere solebant, non fugerunt, sed constantes haeserunt in vestigiis: milites vero cum Theocisto ac Molatze, equis illico, qui praesto aderant, consensis, cursum ad portas intenderunt, spargentes in vulgus adesse Buzem cum copiis; velle se quamprimum illas in urbem accipere,

κατὰ τάχος δέξασθαι μὲν αὐτοὺς τῇ πόλει, ξὺν αὐτοῖς δὲ τοὺς πολεμίους ἀμύνασθαι. ἐνταῦθα τῶν Ἀντιοχείων πολλοὶ μὲν ἄνδρες, γυναῖκες δὲ πῦσαι ξὺν τοῖς παιδίοις, ἐπὶ τὰς πύλας δρόμῳ πολλῶ ἤεσαν· εἴτι πρὸς τῶν ἵππων ὠθούμενοι ἄτε ἐν στενοχωρίᾳ πολλῇ ἔπιπτον. οἱ δὲ στρατιῶται τῶν ἐν ποσὶν οὐδενὸς τὸ παρῶπαν φειδόμενοι ἔτι μᾶλλον ἢ πρότερον ὑπερθεῖν τῶν κειμένων ἅπαντες ἤλαυνον, γέγονέ τε φόνος ἐνταῦθα πολὺς ἄλλως τε καὶ κατὰ τὰς πύλας αὐτῆς.

Οἱ δὲ Πέρσαι, οὐδενὸς σφίσι ἀντιστατοῦντος, κλίμακας ^B _V 295
 10 ἐπιθέντες ἐπὶ τὸ τεῖχος οὐδενὶ πόνῳ ἀνέβαινον. ἐν τε ταῖς ἐπάλληξι
 ξοῖς κατὰ τάχος γενόμενοι χρόνον τινα καταβαίνειν οὐδαμῆ ἤθελον,
 ἀλλὰ διασκοπούμενοις τε καὶ ἀπορουμένοις ἐώκισαν· ἐμοὶ μὲν
 δοκεῖ, προλοχίζεσθαι τὰς δυσχωρίας ἐνέδραις τισὶ τῶν πολεμίων
 ὑποτοπάζοντες. τὰ γὰρ ἐντὸς τοῦ περιβόλου ἀπὸ τῆς ἄκρας
 15 εὐθὺς κατιόντι λοιπὸν ἀοίκητος χώρα ἐπὶ πλείστον ἐστὶ. πέτραι
 δὲ ἑψηλαὶ ἀνέχουσιν ἐνταῦθα καὶ τόποι κρημνώδεις. ἔνιοι δὲ φασὶ
 Χοσροῦς γνώμη γεγονέναι ἐνταῦθα τὴν μέλλησιν Πέρσαις. ἐπειδὴ γὰρ
 τὴν τε δυσχωρίαν κατενόησε καὶ τοὺς στρατιώτας φεύγοντας εἶδεν,
 ἔδεισε μὴ τινὶ ἀνάγκῃ ἐκ τῆς ὑπαγωγῆς ἀνα- ^C
 20 στρέψαντες πράγματα σφίσι παρῶσωνται, ἐμπόδιοι τε γένωνται, ^H 59
 ἢ οὕτω τύχοι, πόλιν ἐλεῖν ἀρχαίαν τε καὶ λόγου ἄξιαν καὶ πρώ-
 τὴν Ῥωμαίοις οὖσαν τῶν κατὰ τὴν ἕω πασῶν πόλεων, πλούτῳ τε
 καὶ μεγέθει καὶ πολυανθρωπίᾳ καὶ κάλλει καὶ τῇ ἄλλῃ εὐδαιμο-

6. ὑπερθεῖν] ὑπερθεῖ L. 17. ἐνταῦθα om. L.

hostemque iunctis viribus propulsare. Exciti his Antiochemi, ad portas viri non pauci et foeminae pleraeque omnes cum pueris concurrunt: viarum angustiis arctati ab equis trudentur, sternuntur, teruntur, militibus obvio parcentibus nemini, et citatius superiacentium corpora equos agentibus. Hic multa, maxime ad portas, edita strages.

Persae muro scalis nemine prohibente admotis nullo ascenderunt negotio, cumque ad pinnas celeriter evasisent, inde aliquandiu recusarunt descendere, explorantibus ac dubitantibus similes, atque, ut equidem interpretor, ab hoste positas in locis confragosis insidias suspicantes. Nam intra muros continuo declivis est a montis cacamine locus, et late vacat, saxis arduis ac praecipitibus horridus. Sunt qui Persas ibi moram de sententia Chosrois fecisse memorent. Postquam enim aspreta illa et militum fugam perspexit, veritus est ne si viam convertere cogerentur, negotium Persis ac forte impedimentum afferrent, quominus urbem antiquam atque spectandam, et civitatum omnium, quae in Oriente Romanis parent, opibus, magnitudine, civium frequentia, pulchritudine, caeterisque rebus, quibus florere possunt, facile principem obtineret. Prae hoc

νία. οὐ δὲ, περὶ ἐλάσσονος ἄλλα ποιούμενος ἅπαντα, ἤθελε τοῖς Ῥωμαίων στρατιώταις καιρὸν ἐνδιδόναι, ὥστε κατ' ἐξουσίαν τῇ φυγῇ χρῆσθαι. διὸ δὴ καὶ ταῖς χερσὶ τοῖς φείγουσι Πέρσαι σημαίνοντες ἐνεκλειόντο φεύγειν ὡς τάχιστα. οἱ μὲν οὖν στρατιῶται Ῥωμαίων ζῆν τοῖς ἄλλοις ἄρχουσιν ἀπιόντες ὄχοντο ἅπαν-
 D τες διὰ πόλης, ἣ ἐπὶ Δάφνην ἄγει τῶν Ἀντιοχέων προούστειον. ταύτης γὰρ μόνης, τῶν ἄλλων κατειλημμένων, ἀπέλαχοντο Πέρσαι· τοῦ δὲ δήμου ὄλλοι τινὲς ζῆν τοῖς στρατιώταις διέφυγον. ἐπεὶ δὲ Πέρσαι ἅπαντας τοὺς Ῥωμαίων στρατιώτας εἶδον πρόσωχοιρήσαντας, καταβάντες ἀπὸ τῆς ἄκρας ἐν μέσῃ πόλει ἐγένοντο. 10 ἐνταῦθα δὲ αὐτοῖς τῶν Ἀντιοχέων νεανίαι πολλοὶ ἐς χεῖρας ἐλθόντες τὰ πρῶτα καθυπέριτεροι ἔδοξαν τῇ ζυμβολῇ εἶναι. ἦσαν δὲ αὐτῶν τινὲς μὲν ὀπλίται, οἱ δὲ πλεῖστοι γυμνοὶ καὶ λίθων βολαῖς χρώμενοι μόναίς. ὠσάμενοι δὲ τοὺς πολεμίους ἐπαιάνιζόν τε καὶ Ἰουστινιανὸν βασιλεῖα καλλίνικον, ἅτε νεικηκότες, ἀνέκραγον. 15

Ἐν τούτῳ δὲ Χοσρόης ἐν πύργῳ τῷ κατὰ τὴν ἄκρην καθή-
 P 108 μενος τοὺς πρέσβεις ἐθέλων τι εἰπεῖν μετεπέμψατο. καὶ αὐτῶν τῶν τις ἀρχόντων, ὁ Ζαβεργάνης, οἴομενος ζυμβάσεως πέρι βούλεσθαι τοῖς πρέσβεσιν ἐς λόγους εἶναι, ἐς ὅσιν τε τῷ βασιλεῖ κατὰ τάχος ἦλθε καὶ ἐλέξεν ὧδε „Ὀὐχὶ ταυτά μοι δοκεῖς, ὧ 20 δέσποτα, Ῥωμαίοις ἀμφὶ τῇ τούτων σωτηρίᾳ γινώσκειν. οἱ μὲν γὰρ καὶ πρὸ τοῦ κινδύνου ὑβρίζουσιν ἐς τὴν βασιλείαν τὴν σὴν καὶ ἡσσημένοι τολμῶσι τε τὰ ἀμήχανα καὶ δρωσι τοὺς Πέρσας

4. ἐνεκλειόντο] „ἀνεκλειόντο Reg.“ MALT. 22. τοῦ κινδύ-
 νου] „τῶν κινδύνων Reg.“ MALT.

in postremis habens alia quaevis Chosroes, Romano militi fugam permittere voluit, ad quam maturandam Persae iactatione manuum incitabant. Itaque cum Ducibus Romani milites exiere omnes per eam portam, quae Daphnen (id suburbium est Antiochiae) ducit: hac enim unam Persae liberam, caeteris occupatis, reliquerant. E populo aufugere nonnulli cum militibus: quos Persae ubi longius provectos viderunt, descendentes e montis fastigio, intulerunt se in mediam urbem. Hic adolescentum Antiochenorum examen cum hoste manum ita conseruit, ut vincere initio videretur. Armati quidam, plerique inermes erant, ac lapidibus solum utebantur: iam tamen Persas repulerant, et pacana canentes Iustinianum Aug. tanquam victores callenicum proclamabant.

Interea Chosroes in turri sedens summo monti imposita, et in animo habens quippiam legatis dicere, eos acciri iubet. Tum unus e ducibus Zaberganes, ratus velle Regem cum Legatis pacta componere, ipsum protinus adit, itaque affatur. *Mihi non videris, Domine, idem cum Romanis sentire et statuere de ipsorum salute. Nam et ante Martis discrimen contumeliosi in Maiestatem tuam fuerunt, et victi iam nihil non supra vires audent, atque in Persas implacabiliter furunt, quasi vercan-*

ἀνήκεστα ἔργα, ὡσπερ δεδιότες μή τις αὐτοῖς παρὰ σοὶ φιλαν-
 θρωπίας λελείψεται λόγος· σὺ δὲ τοὺς τε σώζεσθαι οὐκ ἄξιόν-
 τας ἐλεῖν βούλει καὶ φεῖδισθαι τῶν οὐδαμῆ ἐθελόντων ἰσπουδά-
 5 κας. οἱ δὲ προλογίσαντες ἐν ἰσουλῶν πόλει τοὺς νενικηκότας ἐνέ-
 σθραισι τισὶ διαφθείρουσι, καίπερ ὑπὸντων αὐτοῖς πύλαι περὶ τῶν
 στρατιωτῶν.“ ταῦτα δὲ Χοσρόης ἀκούσας, τῶν ἀρίστων
 πολλοὺς ἐπ’ αὐτοὺς ἐπεμψεν, οἳ οὐκ ἐς μακρὰν ἐπανήκοντες οὐ-
 δὲν ἔσθαι φλαῦρον ἀπήγγελλον. ἤδη γὰρ Ἀντιόχους Πέρσαι
 βιασάμενοι πλήθει ἐτρέψαντο, καὶ γέγονε γένος ἐνταῦθα πολὺς.
 10 οἱ γὰρ Πέρσαι οὐδεμιᾶς ἡλικίας φειδόμενοι τοὺς ἐν ποσὶν ὑπαντας
 ἤβηδόν ἔπεινον. τότε φασὶ γυναῖκας τῶν ἐπιφανῶν ἐν Ἀντιό-
 χουσι δύο γενέσθαι μὲν ἔξω τοῦ περιβόλου, αἰσθημένας δὲ ὡς C
 ὑπὸ τοῖς πολεμίοις γενήσονται (πανταχόσε γὰρ ἤδη περιόντας
 καθωρῶντο) δρόμῳ μὲν παρὰ τὸν ποταμὸν Ὀρόντην ἐλθεῖν,
 15 φοβουμένας δὲ μή τι σφᾶς ἐς τὸ σῶμα ὑβρίσῃσι Πέρσαι, ταῖς τε
 καλύπτριαις ἐγκαλυψάμενας τὰ πρόσωπα καὶ ἐς τὸ τοῦ ποταμοῦ
 ῥεῖμα ἐμπεσοῦσας ἀφανισθῆναι. οὕτω πᾶσα κακοῦ τοῦς Ἀντιό-
 χους ἰδέουσα ἔγενετο.

9'. Ἐνταῦθα δὲ Χοσρόης τοῖς πρέσβεσιν ἔλεξε τοιαύδε V 296
 D
 20., Οὐκ ἔξω τοῦ ἀληθοῦς τὸν παλαιὸν λόγον οἴομαι εἶναι, ὅτι δὴ
 οὐκ ἀκραιφνῆ τὰ ἀγαθὰ ὁ θεὸς, ἀλλὰ κεραννέων αὐτὰ τοῖς κα-
 κοῖς εἶτα τοῖς ἀνθρώποις παρέχεται. καὶ δι’ αὐτὸ οὐδὲ τὸ γελᾶν
 ἀκλαυστον ἔχομεν, παραπέπηγε δὲ τις αἰεὶ τοῖς μὲν εὐτυχίμους

11. ἐν] ἐν om. AH. 22. οὐδὲ] οὐτε P.

tur ne quem sibi apud te locum reliquum faciunt implorandae benignitatis tuae. Tu vero servari remittentium misereri vis, ac veniam refugientibus parcere studeo. At illi praesidiarum omnibus fuga dudum elapsa, in urbe capta occuparunt insidias, unde victoribus perniciem afferunt. Talibus auditis Chosroes contra illos manum validam lectissimorum destinat: qui brevi regrassi salva omnia nuntiarunt. Iam enim superiores numero Persae Antiochenos fuderant. Strages fuit maxima: nulli enim parcentes aetati Persae, obvios quosque, quocumque in gradu aevi fuerint, trucidarunt. Quo tempore geminas illustrium Antiochiae civium uxores ferunt urbe egressas cum in manus hostium, quos iam ubique circumcursantes videbant, venturas se intelligerent, et ab his metuerent turpem in corpora sua vim, ad fluvium Orontem cucurrisse, vultus obnupuisse flammeolis, et in profluentem praecipites perisse. Ita Antiochia genus omne calamitatis accepit.

9. Tum accitis legatis Chosroes si verba fecit. *Verum est, mea quidem sententia, vetus illud verbum, quo fertur, bona Deum non pura, sed malis mista largiri mortalibus. Hinc fit ut lacrimosum habeamus risum, et adhaerecat semper faustis eventibus infauftum aliquid, ac vo-*

οἱ δὲ κατὰ ταῦτα ἐποίουν. οὐδενός τε σφίσιν ἀντιστατοῦντος, ἐντὸς τοῦ περιβόλου γενόμενοι τὰς μὲν πύλας κατ' Ἐξουσίαν ἀνέωγον, ἐδέχοντο δὲ τῇ πόλει τὸν τε στρατὸν ἅπαντα καὶ Χοσρόην αὐτόν. Θυμῷ τε πολλῷ ὁ βασιλεὺς ἤδη ἐχόμενος τὴν πόλιν ὀλίγου δέοντος ἐπέπρησεν ἅπασαν. ἐς δὲ τὴν ἀκρόπολιν ἀναβάς ἐπὶ τὸ φρούριον τειχομαχεῖν ἔγνω. ἐνταῦθα οἱ μὲν Ῥωμαίων στρατιῶται καρτερῶς ἀμυνόμενοι τῶν πολεμίων τινὰς ἔκτεινον, τῷ δὲ Χοσρόῃ εὐτύχημα μέγα τῷ τῶν πολιορκουμένων ἀξυνέτω ξυμβέβη γενέσθαι, οἱ δὲ οὐ μόνον ἐς τὸ φρούριον τοῦτο, ἀλλὰ ξύν τε τοῖς ἵπποις καὶ ζώοις τοῖς ἄλλοις κατέφυγον, ταύτη τε τῇ σμικρολογίᾳ καταστρουτηγηθέντες εἰς κίνδυνον ἤλθον. μίᾳς γὰρ οὔσης ἐνταῦθα πηγῆς, ἵππων τε καὶ ἡμιόνων καὶ ζώων ἑτέρων οὐδέον αὐτὴν ἐκπεπωκότων, ἀποξηρανθῆναι τὸ ὕδωρ ξυνέβη. Βεροιαῖοις μὲν τὰ πρῶγματα ὧδέ πη εἶχον.

Ὁ δὲ Μέγας εἰς Ἀντιόχειαν ἀφικόμενος, ἀναγγελλας τε ὅσα 15 οἱ πρὸς Χοσρόην ξυνέκειτο, ἔργω ταῦτα ἐπιτελεῖν οὐδαμῇ ἐπειθεν. ἐτύγγαγε γὰρ Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς Ἰωάννην τε τὸν Ῥουφίνου καὶ Ἰουλιανὸν τὸν τῶν ἀπορορήτων γραμματεῖα πρέσβεις παρὰ Χοσρόην στείλας. ἀσηκρήτις καλοῦσι τοῦτο τὸ ἀξίωμα Ῥωμαῖοι. 20 Δ σήκρητα γὰρ καλεῖν τὰ ἀπόρρητα νενομίκασι. οἱ δὲ ἐς Ἀντιόχειαν ἀφικόμενοι ἔμενον. Ἰουλιανός τε, τῶν πρέσβειων ἄτερος,

1. ἀντιστατοῦντος L. ἀντιστρατοῦντος P. Conf. p. 100 c.
 4. θυμῷ — πολλῷ A corr.: θυμοῦ — πολλοῦ pr. 8. ἀξυνέτω] οὐ ξυνέτω (sic) L. 11. μίᾳς — ἀποξηρανθῆναι] Excerptis Suidas s. v. δέον. 15. ἀναγγελλας] ἀγγελλας L. 19. ἀσηκρήτις L et Suidas s. v. γραμματεὺς. ἀσηκρήτης P.

applicitis, tentare ascensum iubet. Morem ii gerunt, nec se adversum ferente quoquam, muros occupant: tum libere portas reserant, et exercitum cum ipso Chosroe in urbem admittunt: quam ille pene totam incendit, ira correptus. Ubi vero ad urbis verticem evasit, et castellum coepit oppugnare, Persas quidem aliquot Romani milites, acerrimi propugnatores, interemerunt; nihilominus secundos ei successus attulit obsessorum imprudentia, qui in castellum cum equis aliisque pecudibus sese commiserant. Quo amore rerum nihili sordido victi, in discrimen summum venerunt. Nam qui unus ibi erat fonticulus, ab equis, mulis, aliisque ebibitus animantibus, cum minime oporteret, exaruit. Eo redactae erant res Beroeensium.

Interea Megas, cum pervenisset Antiochiam, et quas cum Chosroe fecerat pactiones proposuisset, ut in rem conferrentur suadere non poterat. Etenim legatos Chosroi Iustinianus Aug. miserat Ioannem Rufini filium et Iulianum arcanorum scribam (Romani ea dignitate insignem dicunt esse *A secretis*: quo nomine arcana vocant) iique cum Antiochiam venissent, ibi constiterant. Ac Iulianus quidem diserte prohibuit, ne quis

διαρρήδην ἄπασιν ἀπέιπε χρήματα μὴ δίδόναι τοῖς πολεμίοις, μὴδὲ τὰς βασιλέως ἠνεῖσθαι πόλεις, ἀλλὰ καὶ τῷ Γερμανῷ διέβαλλε τὸν ἀρχιερέα Ἐφραΐμιον, ὡς τῷ Χοσρόῃ ἐνδοῦναι τὴν πόλιν ἐν σπουδῇ ἔχοντα. διὸ δὴ ὁ Μέγας ἄφρακτος ἀνεχώρησεν. 5 Ἐφραΐμιος, ὁ τῆς Ἀντιοχείας ἐπίσκοπος, δέσας τὴν Περσῶν ἔφρονον ἐς Κιλικίας ἤλθεν. οὗ δὴ καὶ Γερμανὸς ἀφίκετο οὐ πολλῷ ὕστερον, ὄλιγους μὲν τινὰς ἐπαγόμενος, τοὺς δὲ πλείστους ἐν ταῦθα ἴσας.

Ὁ Μέγας δὲ κατὰ τύχος ἐς Βέρροϊαν ἦκων περιώδυνός τε 10 τοῖς ξυμπεισοῦσι γενόμενος ἠτιάτο Χοσρόῃν εἰργάσθαι Βεροϊαίους ἀνόσια ἔργα, ὅτι δὲ αὐτὸν μὲν ἐς Ἀντιόχειαν ὡς ἐπὶ ταῖς σπονδαῖς στείλει, τῶν δὲ πολιτῶν οὐδὲν τὸ παράπαν ἡδίκηκότων P 104 τὰ τε χρήματα ἐλήσαστο καὶ ἠνύγκασε σφῶς αὐτοὺς ἐν τούτῳ δὴ τῷ φρουρίῳ καθεῖραξαι, οὕτω τε τὴν πόλιν ἐμπρήσας ἐς τὸ ἔδαφος οὐ δέον καθεῖλε. πρὸς ταῦτα ὁ Χοσρόης ἀπεκρίνατο ὧδε „Τούτων μέντοι, ὦ ἑταῖρε, αὐτὸς αἴτιος, ἐν ταῦθα ἀναγκάσας ἡμῶς διατρήσθαι· οὐ γὰρ ἐν τῷ τεταγμένῳ καιρῷ, ἀλλὰ κατὰ πολλὸ τούτου γε ὑστερήσας τανῦν ἀφῆξι. τῶν δὲ σῶν πολιτῶν τὴν ἀτοπίαν τί ἂν τις ἐπὶ πλείστον, ὦ βέλτιστε, μακρολογῆ; 20 οὐ γὰρ τακτὸν ἡμῖν ὠμολογηκότις ἀργύριον δώσειν ὑπὲρ τῆς σφῶν αὐτῶν σωτηρίας, οὐπω καὶ νῦν ἐπιτελεῖν οἴονται δεῖν τὰ ξυγκείμενα, ἀλλ’ ἀναλθὴν οὕτω χωρὶον ἰσχυρὸν θαρσύναντες περιορῶσιν B ἡμῶς ὡς μάλιστα ἠναγκασμένους ἐς φρουρίου πολιορκίαν, ὡς

5. Ἐφραΐμιος] Adde τε vel δέ. 22. οὕτως] οὕτως L.

daret hosti pecuniam, ab eoque emeret Augusti urbes. Immo vero Ephraemium Pontificem eo nomine apud Germanum inisulavit, quod Chosroi tradere civitatem studeret. His de causis re Megas infecta rediit: Ephraemius Antiochiae Episcopus Persarum adventu territus in Ciliciam concessit: quo etiam paulo post Germanus cum exiguo comitatu pervenit, relicto in urbe maximo suorum numero.

Reversus prope Berosam Megas, ex iis, quae acciderant, gravissimum dolorem cepit, et cum Chosroe iniuriam expostulavit Beroeensibus illatam per summum scelus, quod cum Antiochiam ipsum misisset pacis causa, ut videbatur, interea ab insontibus civibus extorsisset pecuniam, iisque adactis in castellum se ipsos compingere, urbem contra ius fasque incensam aequasset solo. Ad haec ita Chosroes. Atqui tu, amice, causam huius calamitatis sustines, quod longiori nos hic mora tenueris. Neque enim dicto die, sed magno intervallo iam solum advenis. Cur vero quisquam, praeclearo vir, pluribus tibi explicet tuorum civium insolentiam? qui certam argenti summam nobis pro salute sua polliciti, necdum implenda putent pacta conventa; sed loco munio freti despectent nos impuden-

ὄρῳ δῆπου, καθίστασθαι. οὗς γε δὴ ἔγωγε ζῶν θεοῖς ἐλπίδα
 ἔχω ὀλίγω ὕστερον τίσασθαι, καὶ Περσῶν τῶν μοι οὐ δέον πρὸ
 τοῦδε τοῦ τείχους ἀπολωλότων τὴν κόλασιν ἐς τοὺς αἰτούλους ἐπιτε-
 λᾶσιν.“ ὁ μὲν Χοσρόης τοσαῦτα εἶπεν, ὁ Μέγας δὲ ἀμειβε-
 ται ὧδε „Εἰ μὲν, ὅτι βασιλεὺς, ἀνθρώποις οἰκτροῖς τε καὶ ἀτι-
 V 293 μοτάτοις ταῦτα ἐπικαλεῖς, σκοπήσειεν ἂν τις, ἀνάγκη μηδὲν
 H 57 ἀντιλέγοντα τοῖς εἰρημένοις ὁμολογεῖν· τῇ γὰρ ἔξουσίᾳ τῇ ἄλλῃ
 καὶ τὸ τῷ λόγῳ κρατεῖν ἐπισθαι πέφυκεν· ἦν δὲ τῷ ἔξῃ τὰλλα
 C ἀποσεισασμένῳ τὸν ἀληθῆ λόγον ἐλᾶσθαι, οὐδὲν ἂν ἡμῖν, ὦ βασι-
 λεῦ, δικαίως ἐπικαλεῖν ἔχοις· ὅπως δὲ, ἅπαντα ἀκούσῃ πρῶτος. 10
 ἐγὼ μὲν γὰρ, ἐπειδὴ ἄπερ Ἀντιοχεῦσιν ἐπήγγειλες, δηλώσωον ἐστά-
 λην, ἑβδομαῖός σοι ἐς ὕψιν ἦκων (οὐ τί ἂν γενέσθαι δύναίτο
 Θᾶσσον;) ταῦτά σοι ἐξεργασμένα εἰς πατρίδα τὴν ἐμὴν εἶρον.
 οἱ δὲ δὴ πάντων ἤδη τῶν τιμιωτάτων ἐκστάντες, εἶτα ἐς τὸν περὶ
 ψυχῆς ἀγῶνα καθίστανται μόνον, κρείσσους, οἶμαι, γεγενημέ- 15
 νοι ἢ σοί τι τὸ λοιπὸν τῶν χρημάτων εἰσφέρειν. τὸ γὰρ ἐκτιννύ-
 ναι τι τῶν οὐ παρόντων, ἀνθρώπῳ ἂν οὐδεμία μηχανὴ γένοιτο.
 πάλαι δὲ τοῖς ἀνθρώποις εὖ τε καὶ καλῶς διωρίζεται τὰ τῶν πραγ-
 μάτων ὀνόματα· ἐν οἷς καὶ τόδε ἐστίν, ἀγνωμοσύνης κειχωρισθαι
 D ἀσθένειαν. ἡ μὲν γὰρ τρόπον ἀκολασία ἐς τὸ ἀντιτείνειν χω- 20
 ρούσα μισεῖσθαι, ὡς τὸ εἰκὸς, εἶωθεν, ἡ δὲ τῷ τῆς ὑπουργίας

2. δέον] δέον, τῶν H et a m. sec. L. δέοντων Hm et L.
 6. ἐπικαλεῖς] ἐπικαλεῖ A. 10. ἔχοις] ἔχεις H: illud Hm.
 11. ἐπήγγειλες] ἐπήγγειλες A. 12. ἑβδομαῖός] τριταῖός Lm.
 ibid. ἐς L. εἰς P. 17. οὐδεμία μηχανή] οὐδεμιᾶ μηχανῆ Hm.

ter, arcem, ut vides, obsidere coactos. Quos ego, Diis faventibus, brevi me ulturum, ac poenas iniquae caedis Persarum, qui sub his moenibus occubuerunt, ex auctoribus sumpturum confido. Haec locuto Chosroi Me-gas in hunc modum respondit. Si quis, dum misera ac vilissima capita his criminibus oneras, Regem te esse attendat; cum certe nihil obloqui, et dictis concedere necesse est. Sic enim est comparatum, ut regiam illam potestatem imperium etiam orationis sequatur. At si cui liceat, omnis caeteris, veritatem in dicendo unam et rationem amplecti, nihil erit, o Rex, quod iure nobis obiicias: tantum benigne audi, quomodo se res tota habuerit. Antiochiam profectus ut mandata tua denuntiarem, iamque die septimo ad te redix (quo quid celerius fieri potuit?) haec in patriam a te meam perpetrata inveni. Cunctis amissis opibus cives pro vita iam una dimicant: postquam illos, opinor, maiori necessitatis vi ipse vallasti, quam ut pervincas, ut residuum quid pecuniae tibi pendant. Nam quod quis non habet, id ut solvat adigi vi nulla potest. Recte omnino sapienterque rerum nomina distinxit antiquitas. Quo in genere istum est: contumaciam ab egestate et impotentia diversam esse. Atque ut contumacia dum proterve resistit, in se odium merito concitat; sic egestas ob

ἀδυνάτω ἐς ταῦτο τοῦτο ἐκφερομένη ἐλειῖσθαι ἰκανῶς πέφυκεν. ἕασον τοίνυν ἡμᾶς ἅπαντα, ὡ βυσιλεῦ, κληρωσαμένους τὰ χεῖριστα τοῦτο γοῦν φέρεσθαι παραμίθιον, τὸ μὴ δοκεῖν τῶν ξυμπεπωκότων ἡμῖν αὐτοῖς αἰτίοις γινέσθαι. καὶ χρήματι μὲν σοὶ 5 ὅλα, ὅσα λαβῶν ἔχεις, διαρκεῖν οἶον, μὴ τῷ σῶ ταῦτα σταθμώμενος ἀξιώματι, ἀλλὰ τὴν Βεροιαίων σκοπῶν δύναμιν. περραιτέρω δὲ ἡμᾶς βιάζου μηδὲν, μὴ ποτε δόξης οἷς ἐγκεχειρήκας ἀδύνατος εἶναι· τὸ γὰρ ὑπερβῦλλον αἰὶ τῷ ἀμηγάνῳ τετίμηται· τὸ δὲ μὴ τοῖς ἀδυνάτοις ἐγχειρεῖν κράτιστον. ταῦτα μὲν οὖν μοι 10 ἀπολλολογήσθω ἐν τῷ παραυτίκα ὑπὲρ ἀνδρῶν τῶνδε. ἦν δὲ γε τοῖς τάλαιπώροις ξυγγενέσθαι δυνατὸς εἶην, ἔχοιμι ἄν τι καὶ ἄλλο τῶν νῦν με λεληθῶτων εἰπεῖν.“ τοσαῦτα τὸν Μέγαν εἰπόντα ὁ P 105 Χοσρόης ἐς τὴν ἀκρόπολιν ἀφῆκεν ἵνα. ὅς δὴ ἐνταῦθα τε γενόμενος καὶ τὰ ξυμπεσόντα ἀμφὶ τῇ πηγῇ μαθῶν ἅπαντα, δεδα- 15 κρυμένος τε παρὰ Χοσρόην αὐθις ἀφίκετο. καὶ πρηνῆς κείμενος οὐδὲν μὲν Βεροιαίοις ἰσχυρίζετο ἀπολλεῖσθαι τῶν πάντων χρημάτων, μόνον δὲ οἱ τῶν ἀνθρώπων ἰκέτευε χαριεῖσθαι τὰ σώματα. ταῖς τε τοῦ ἀνδρὸς ὀλοφύρεσιν ὁ Χοσρόης ἠγγμένος τὴν δέησιν ἐπιτελῆ ἐποιεῖτο, καὶ διομοσούμενος ἕπασι τοῖς ἐν ἀκροπό- 20 λει τὰ πιστὰ ἔδωκε. Βεροιαῖοι δὲ παρὰ τοσοῦτον κινδύνον ἐλθόντες ἀπέλιπόν τε τὴν ἀκρόπολιν ἀπειθεῖς κακοῦ καὶ ἀπίοντες ὤχοντο ὡς ἕκαστός περ βούλετο. τῶν δὲ στρατιωτῶν ὄλγοι μὲν

4. αὐτοῖς αἰτίοις] αὐτοῖς αἰτίους Hm. 16. ἀπολλεῖσθαι] ὑπολλεῖσθαι Suidas s. v. ἰσχυρίζετο. 18. ὀλοφύρεσιν] ὀλοφύρεσιν L.

id repugnans, quia imperata praestare nequit, facile misericordiam movet. Igitur nobis, o Rex, unum hoc sortis deterrimae solatium relinque; ut ne eorum, quae nobis contigere, auctores ipsi extitisse videamur. Tibi satis esse puta quodcumque argenti accepisti, non id tua dignitate ponderans, sed Beroeensium facultate: et abstate urgere nos; ne tuas forte vires coepto impares tuo esse ostendas. Solet enim conatus inaequior mulctari frustratione: optimum autem nihil aggredi quod non possis perficere. Haec in praesenti habui quae pro civibus dicerem: quod si mihi copia cum infelicibus illis agendi fiat; ex iis, quae me nunc latent, novum aliquid offeram. His Megas dictis a Chosroem dimissus se ad arcem contulit: ubi quid fonti accidisset audivit, ad Chosroem redit effundens lacrimas: pronus accidit: reliquum Beroeensibus nihil pecuniae factum omni asseveratione affirmat, oratque suppliciter, ut sibi condonentur, quae sola restant, eorum capita. Eius lamentis permotus Chosroes, precibus annuit, ac fidem omnibus, qui in arce erant, iureiurando firmatam dedit. In tantum discrimen deducti Beroeenses, ex arce incolumes egressi sunt, et alius alio, quo libuit, demigrarunt. Eus pauci

B αὐτοῖς τινες εἶποντο, οἱ δὲ πλεῖστοι ἐθελούσιοι παρὰ Χοσρόην αὐτόμολοι ἦλθον, ἐπικαλοῦντες ὅτι δὴ τὰς συντάξεις χρόνου μικροῦ σφίσι τὸ δημόσιον ὄφλε, καὶ ζῆν αὐτῷ ὕστερον ἐς τὰ Περσῶν ἦθη ἐχώρησαν.

C η'. Ὁ Χοσρόης δὲ (καὶ γὰρ οἱ Μέγας χρήματα ἔφασκεν 5 οὐδαμῇ πεπεικέναι Ἀντιοχείας φέρειν) παντὶ τῷ στρατῷ ἐπ' αὐτοὺς ἦει. Ἀντιοχέων δὲ τινὲς μὲν ἐνθένδε ζῆν τοῖς χρήμασιν ἐξαναστάντες ἔφρευγον ὡς ἔκπιστός πη ἐδένατο. ταῦτό δὲ τοῦτο διανοοῦντο καὶ οἱ λοιποὶ ζῦμπαντες, εἰ μὴ μεταξὺ ἦκοντες οἱ τῶν ἐν Λιβάνῳ στρατιωτῶν ἄρχοντες, Θεόκτιστός τε καὶ Μολάτζης, 10 ζῆν ἐξακισχιλοῖς ἀνδράσιν ἐλπῖσι τε αὐτοὺς ἐπιρρώσαντες διεκώλυσαν. οὗ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ τὸ Περσῶν στρατεύμα ἦλθεν. ἐνταῦθά τε διεσκηνημένοι ἰστρατοπεδεύσαντο ἅπαντες,

D πρὸς τε Ὀρόνη τῷ ποταμῷ καὶ αὐτοῦ οὐ πολλῷ ἄποθεν. Χοσ-
V 294 ρόης τε Παῦλον παρὰ τὸν περίβολον στελλας τοὺς Ἀντιοχείας χρή- 15
 ματα ἦτει, δέκα χρυσοῦ κεντηναρίων ἀπαλλαγῆσεσθαι ἐνθένδε, ἐνδηλός τε ἦν καὶ τοῦτων ἐλάσσω ἐπὶ τῇ ἀναχωρήσει ληψόμενος. καὶ τότε μὲν ἦκοντες παρὰ τὸν Χοσρόην οἱ πρέσβεις, εἰπόντες τε ἀμφὶ τῇ διαλύσει τῆς εἰρήνης πολλὰ καὶ πρὸς ἐκείνου ἀκούσαντες ἀνεχώρησαν. τῇ δὲ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ τῶν Ἀντιοχέων ὁ δῆμος (εἰσι 20 γὰρ οὐ κατεσπουδασμένοι, ἀλλὰ γελοῖοις τε καὶ ἀταξίᾳ ἱκανῶς ἔχονται) πολλὰ ἐς τὸν Χοσρόην ὕβριζόν τε ἀπὸ τῶν ἐπίλληξων καὶ ζῆν γέλῳτι ἀκόσμῳ ἐτώθαζον· καὶ Παῦλον τοῦ περιβόλου

2. ἐπικαλοῦντες] μεμφόμενοι Suidas s. v. σύνταξις. 10. Μολάτζης] Malases RV. 22. ἐς τὸν — ἐτώθαζον] Suidas s. v. ἐτώθαζον.

secuti sunt milites: plerique de aerario conquerentes quod sibi iamdiu deberentur stipendia, ultro ad Chosroem et cum eo postmodum in Persidem concesserunt.

8. Inde Chosroes Antiochiam cum exercitu universo petere instituit: quoniam retulerat Megas induci cives non potuisse ut pecuniam darent. Nonnulli iam urbe excesserant, et suas secum asportantes opes, sese alio, utut licebat, receperant. Ac fugam omnes meditabantur, et vero etiam arripuissent, nisi hoc interim spatio Theoctistus et Molatzes, qui praesidiis Libani praecerant, cum militum senis millibus advenissent, speque optima firmando labantes animos, cohibuissent. Adfuerunt subinde Persae, fixisque tentoriis ad fluvium Orontem et in vicinia metati sunt. Chosroes misso ad muros Paulo, eius ore pecuniam imperavit Antiochenis, soluturum se obsidionem recipiens, si modo penderent auri mille pondo: quanquam haud obscurum erat illum minori contentum pretio abiturum. Tum adiere ipsum legati, et cum eo de pace rupta diu collocuti, redierunt. Postera die Antiochena plebs, ut est genus hominum leve et scurrilibus iocis ac petulantiae mire deditum, e murorum pinnis

ἄγγος ἤκοντα παραινοῦντά τε χρημάτων ὀλίγων σφᾶς τε αὐτοὺς P 106
καὶ τὴν πόλιν ὠνεῖσθαι ὀλίγον ἐδέξαντο τοξεύσαντες κτεῖναι, εἰ μὴ
προϊδὼν ἐφυλάξατο. διὸ δὴ ζῆλον τῷ Θυμῷ ὁ Χοσρόης τειχομα-
χεῖν ἔγνω.

5 Τῇ οὖν ὑστεραίᾳ ἐπαγαγὼν ἅπαντας Πέρσας ἐπὶ τὸ τεῖχος H 58
ἄλλους μὲν ἄλλη προσβάλλειν τοῦ ποταμοῦ ἐκλείνεν, αὐτοὺς δὲ
τοὺς πλείστους τε καὶ ἀρίστους ἔχων κατὰ τὴν ἄκραν προσέβαλλε.
ταύτη γὰρ, ὡς μοι ἔμπροσθεν ἐρρήθη, ἐπιμαχώτατος ὁ περι-
βολος ἦν. ἐνταῦθα Ῥωμαῖοι (στενωτάτῃ γὰρ ἡ οἰκοδομία ἐτύγ-
10 χανεν οὕσα, ἐφ' ἧς ἰστάμενοι πολεμεῖν ἔμελλον) ἐπενόησαν τάδε.
δοκοὺς μακρὰς ἐς ἀλλήλους ξυνδέοντες μεταξὺ τῶν πύργων ἐκρέ-
μων, οὕτω τε πολλῶ ἐυρυτέρας δὴ ταύτας τὰς χώρας ἐποίουν, B
ὅπως ἔτι πλείους ἐνθένδε ἀμύνεσθαι τοὺς τειχομαχοῦντας οἴοι τε
ᾧσιν. οἱ μὲν οὖν Πέρσαι ἰσχυρότατα ἐγκείμενοι πανταχόθεν τὰ
15 τοξεύματα συχρὰ ἔπεμπον, ἄλλως τε καὶ κατὰ τὴν τῆς ἄκρας
ὑπερβολήν. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἡμύνοντο δυνάμει πάσῃ, οὐ στρα-
τιῶται μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ δήμου εὐτολμότατοι νεανῖαι πολλοί.
ἐδόκουν δὲ οἱ τειχομαχοῦντες ἐνταῦθα ἐς τὴν μάχην ἐκ τοῦ ἀντι-
20 πάλου τοῖς πολεμίοις καθίστασθαι. ἡ γὰρ πέτρα, εὐρείᾳ τις καὶ
ὕψηλῃ οὕσα καὶ ὡσπερ ἀντιτεταγμένη τῷ περιβόλῳ, καθάπερ ἐφ'
ὄμαλῳ εἶναι τὴν ξυμβολήν ἐποίει. καὶ εἰ μὲν τις ἐθάρασηε τοῦ
Ῥωμαίων στρατοῦ ξὺν τριακοσίοις ἕξω τε γενέσθαι τοῦ περιβόλου

2. ἐδέξαντο τοξεύσαντες L. ἐδέξαντο ξεύσαντες H: unde Hoeschellus coniciebat *λεξάντες*, quod recepit P. 8. ἐρρήθη] ἐρή-
θη P. 11. ἐκρέμων] ἐκρέμων L.

crebra in Chosroem dicteria convitiisque insolenti cum risu iecit, ac Paulum sub moenibus hortantem ut auro modico se atque urbem redimeret, tantum non obruisset lapidibus, nisi is provide sibi cavisset. Quamobrem ira ardens Chosroes muros oppugnare constituit.

Ergo postridie Persis omnibus ad muros accitis, eorum partem ad fluvium huc atque illuc inferre iussit oppugnationem: ipse cum maiori numero, et quidem fortissimorum, adortus est murum, qui erat in urbis vertice, atque, ut monui supra, facile poterat expugnari. Hic Romani, quoniam aedificii, ex quo dimicaturi erant, angustiis maxime premebantur, isto usi invento fuerant. Oblongas trabes colligatas apte suspende-
rant in turrium interstitio, eaque arte spatia illa laxaverant, ut numero-
sior inde manus oppugnatores ercere posset. Iam Persae acerrime in-
stantes, densas undique sagittas mittebant, praesertim vero in montis
culmine: Romani viribus omnibus propugnabant, non modo milites, sed
multi etiam e populo adolescentes animosissimi. Ibi autem qui moenia
oppugnabant, certare ex aequo cum hostibus videbantur. Nam rupes,
quam obtinebant, cum lata editaque esset ac veluti muro opposita, id
praestabat, ut quasi in plano configerent. At si quis e Rom. exercitu

C και τὴν πέτραν ἐκείνην προτερήσας καταλαβεῖν, ἐνθ' ἐνδε τοὺς ἐπιόντας ἀμύνασθαι, οὐκ ἄν ποτε, οἴμαι, πρὸς τῶν πολεμίων ἐς κίνδυνόν τινα ἢ πόλις ἦλθεν. οὐ γὰρ εἶχον ὄθεν ὀρμώμενοι τειχομαχοῖεν οἱ βάρβαροι, κατὰ κορυφὴν ἕκ τε τῆς πέτρας καὶ ἀπὸ τοῦ τείχους βυλλόμενοι· νῦν δὲ (καὶ γὰρ ἔδει Ἀντιοχείας 5 τούτῳ τῷ Μήδων στρατιῷ ἀπολέσθαι) οὐδενὶ τοῦτο ἐς ἔννοιαν ἦλθε. τῶν μὲν οὖν Περσῶν, ἅτε Χοσρόου παρόντος σφίσι καὶ κρουγῆ ἑγκεινομένου μεγάλῃ, ἱπὲρ δύναμιν βιαζομένων, καὶ οὐδένα τοῖς ἐναντίοις ἐνδιδόντων καιρὸν, ὥστε διασκοπεῖσθαι ἢ φυλάσσεσθαι τὰς τοξενιάτων βολὰς, τῶν δὲ Ῥωμαίων ἔτι μῦλ- 10 λον πλήθει τε πολλῶ καὶ θορύβῳ ἀμυνομένων, οὐκ ἐνεγκοῦσαι τὸ ἄχθος αἱ σχοῖνοι, αἷς αἱ δοκοὶ ξυνδεδέατο, διεργάγησαν ἕκ τοῦ αἰφνιδίου καὶ ξὺν ταῖς δοκοῖς ἅπαντες ὅσοι αὐταῖς ἐφεστήκεσαν ἐς τὸ ἕδαφος ἐξέπεσον πατάγῳ πολλῷ. οὗ δὴ αἰσθόμενοι καὶ ἄλλοι Ῥωμαίων, οἳ ἕκ πύργων τῶν ἐχομένων ἐμάχοντο, καὶ ζυμβάλλειν 15 μὲν τὸ γεγονός οὐδαμῆ ἔχοντες, διεφθάρθαι δὲ ταύτῃ τὸ τεῖχος οἴομενοι ἐς φρυγὴν ὤρμητο. τοῦ μὲν οὖν δῆμον νεανία πολλοὶ, ὅσοι τὰ πρότερον πρὸς γε ἀλλήλους στασιάζειν ἐν τοῖς ἵπποδρομίαις εἰώθεσαν, ἐπειδὴ ἀπὸ τοῦ περιβόλου κατέβησαν, οὐ- P 107 δαμῆ ἔφευγον, ἀλλ' αὐτοῦ ἔμενον· οἳ δὲ στρατιῶται ξὺν τε Θεο- κίσιπῳ καὶ Μολάτῃ εὐθὺς ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀναθορόντες, οἳ δὴ ἐνταῦθ' αἰ παρεσκευασμένοι ἐτύγγανον, ἐπὶ τὰς πύλας ἀπήλανον, Βούζην αὐτοῖς ἐπιθρουῶντες ξὺν στρατῷ ἤκειν, ἐθέλειν τε

23. ἐπιθρουῶντες A. ἐπιθρουλλοῦντες P.

cum trecentis viris ante egredi, et illa occupata rupe, inde ausus esset repellere accedentes, fuisset urbs, meo quidem iudicio, ab hostili periculo plane tuta. Neque enim locum Barbari, unde in moenia darent impetum, habuissent, desuper hinc e saxo, illinc e muro telis petiti. Verum hoc nemini in mentem venit: scilicet certum exitum Antiochiam manebat, ab illo Persarum exercitu inferendum: qui dum Regis praesentia, hortatibus, clamoribus incensi supra vires vim faciunt, nec vitandi tela aut etiam praevideendi ullum dant spatium hostibus; hi contra dum conferti, magis quidem ac magis, sed tumultuose resistunt, non sufficientes ponderi funes, quibus connexae trabes erant, repente rumpuntur. Quicumque trabibus superstabant, earum ruinam secuti, ad solum cum ingenti fragore corruunt. Quo ab iis audito, qui e turribus proximis depugnabant, cum quid rei esset diiudicare non possent, murum ea parte convulsum rati, se in fugam dederunt. Postquam e muro descensum est, adolescentes e populo plurimi, qui antea in factiones Circenses divisi contendere solebant, non fugerunt, sed constantes haeserunt in vestigiis: milites vero cum Theocisto ac Molatze, equis illico, qui praesto aderant, consensis, cursum ad portas intenderunt, spargentes in vulgus adesse Buzem cum copiis; velle se quamprimum illas in urbem accipere,

κατὰ τάχος δέξασθαι μὲν αὐτοὺς τῇ πόλει, ἕν αὐτοῖς δὲ τοὺς πολεμίους ἀμύνασθαι. ἐνταῦθα τῶν Ἀντιοχέων πολλοὶ μὲν ἄνδρες, γυναῖκες δὲ πᾶσαι ἕν τοῖς παιδίοις, ἐπὶ τὰς πύλας δρόμῳ πολλῶ ἤσαν· εἴτω πρὸς τῶν ἵππων ὠθούμενοι ἕτε ἐν στενοχω-
5 ρία πολλῇ ἔπιπτον. οἱ δὲ στρατιῶται τῶν ἐν ποσὶν οὐδενὸς τὸ πικρῶπαν φειδόμενοι ἔτι μᾶλλον ἢ πρότερον ὑπερθεῖν τῶν κειμένων ἄπαντες ἤλαυνον, γέγονέ τε φόνος ἐνταῦθα πολὺς ἄλλως τε καὶ κατὰ τὰς πύλας αὐτάς.

Οἱ δὲ Πέρσαι, οὐδενὸς σφίσι ἀντιστατοῦντος, κλίμακας ^B
V 295
10 ἐπιθέντες ἐπὶ τὸ τεῖχος οὐδενὶ πόνῳ ἀνέβαινον. ἔν τε ταῖς ἐπάλξεσι κατὰ τάχος γενόμενοι χρόνον τινὰ καταβαίνειν οὐδαμῆ ἤθελον, ἀλλὰ διασκοπούμενοι τε καὶ ἀπορομένοις ἐψέκασαν· ἕμοι μὲν δοκεῖ, προλοχίξασθαι τὰς δυσχωρίας ἐνέδραις τισὶ τῶν πολεμίων ὑποτοπάζοντες. τὰ γὰρ ἐντὸς τοῦ περιβόλου ἀπὸ τῆς ἄκρας
15 εὐθὺς κατιόντι λοιπὸν ἀοίκητος χώρα ἐπὶ πλείστον ἔστι. πέτραι δὲ ἕψηλαι ἀνέχουσιν ἐνταῦθα καὶ τόποι κρημνώδεις. ἔνιοι δὲ φασὶ Χοσροῦον γνώμη γεγενῆσθαι ἐνταῦθα τὴν μέλλησιν Πέρσαις. ἐπειδὴ γὰρ τὴν τε δυσχωρίαν κατενόησε καὶ τοὺς στρατιώτας φεύγοντας εἶδεν, ἔδεισε μὴ τινὶ ἀνάγκῃ ἐκ τῆς ὑπαγωγῆς ἀνα-
C
20 στρέψαντες πράγματα σφίσι παράσχωνται, ἐμπόδιοι τε γένωνται, H 59
ἂν οὕτω τύχοι, πόλιν ἐλεῖν ἀρχαίαν τε καὶ λόγου ἄξιαν καὶ πρώτην Ῥωμαίοις οὖσαν τῶν κατὰ τὴν ἕω πασῶν πόλεων, πλούτῳ τε καὶ μεγέθει καὶ πολυανθρωπία καὶ κάλλει καὶ τῇ ἄλλῃ εὐδαιμο-

6. ὑπερθεῖν] ὑπερθε L. 17. ἐνταῦθα om. L.

hostemque iunctis viribus propulsare. Exciti his Antiocheni, ad portas viri non pauci et foeminae pleraeque omnes cum pueris concurrunt: viarum angustiis arctati ab equis trudentur, sternuntur, teruntur, militibus obvio parcentibus nemini, et citatius superiacentium corpora equos agentibus. Hic multa, maxime ad portas, edita strages.

Persae muro scalis nemine prohibente admotis nullo ascenderunt negotio, cumque ad pinnas celeriter evasisent, inde aliquandiu recusarunt descendere, explorantibus ac dubitantibus similes, atque, ut equidem interpretor, ab hoste positas in locis confragosis insidias suspicantes. Nam intra muros continuo declivis est a montis cacumine locus, et late vacat, saxis arduis ac praecipitiis horridus. Sunt qui Persas ibi moram de sententia Chosrois fecisse memorent. Postquam enim aspreta illa et militum fugam perspexit, veritus est ne si viam convertere cogerentur, negotium Persis ac forte impedimentum afferrent, quominus urbem antiquam atque spectandam, et civitatum omnium, quae in Oriente Romanis parent, opibus, magnitudine, civium frequentia, pulchritudine, caeterisque rebus, quibus florere possunt, facile principem obtineret. Prae hoc

νία. οὗ δὲ, περὶ ἐλάσσονος τᾶλλα ποιούμενος ἅπαντα, ἤθελε τοῖς Ῥωμαίων στρατιώταις καιρὸν ἐνδιδόναι, ὥστε κατ' ἐξουσίαν τῇ φυγῇ χρῆσθαι. διὸ δὴ καὶ ταῖς χερσὶ τοῖς φείγουσι Πέρσαι σημαίνοντες ἐνεκείλευντο φεύγειν ὡς τάχιστα. οἱ μὲν οὖν στρατιῶται Ῥωμαίων ζῆν τοῖς ἄλλοις ἄρχουσιν ἀπιόντες ὤχοντο ἅπαν-
 D τες διὰ πύλης, ἣ ἐπὶ Δάφνην ἄγει τὸ τῶν Ἀντιοχέων προὔστειον. ταύτης γὰρ μόνης, τῶν ἄλλων κατειλημμένων, ἀπέσχοντο Πέρσαι· τοῦ δὲ δῆμον ὄλγιοι τινὲς ζῆν τοῖς στρατιώταις διέφυγον. ἐπεὶ δὲ Πέρσαι ἅπαντας τοὺς Ῥωμαίων στρατιώτας εἶδον πρόσωχιωρήσαντας, καταβάντες ἀπὸ τῆς ἄκρας ἐν μέσῃ πύλει ἐγένοντο. 10 ἐνταῦθα δὲ αὐτοῖς τῶν Ἀντιοχέων νεανία πολλοὶ ἐς χεῖρας ἐλθόντες τὰ πρῶτα καθυπέριτεροι ἔδοξαν τῇ ξυμβολῇ εἶναι. ἦσαν δὲ αὐτῶν τινὲς μὲν ὀπλίται, οἱ δὲ πλείστοι γυμνοὶ καὶ λίθων βολαῖς χρώμενοι μόνοις. ὡσάμενοι δὲ τοὺς πολεμίους ἔπαιάνιζόν τε καὶ Ἰουστινιανὸν βασιλέα καλλίνικον, ὅτε νεικηκότες, ἀνέκραγον. 15

Ἐν τούτῳ δὲ Χοσρόης ἐν πύργῳ τῷ κατὰ τὴν ἄκρην καθή-
 P 108 μενος τοὺς πρόσβεις ἐθέλων τι εἰπεῖν μετεπέμψατο. καὶ αὐτῶν τῶν τις ἀρχόντων, ὁ Ζαβεργάνης, οἰόμενος ξυμβάσεως περὶ βούλεσθαι τοῖς πρόσβεισιν ἐς λόγους ἵνα, ἐς ὅσιν τε τῷ βασιλεῖ κατὰ τάχος ἦλθε καὶ ἐλεξεν ὧδε „Ὅχι ταυτὰ μοι δοκεῖς, ὧ 20 δέσποτα, Ῥωμαίοις ἀμφοτέρω τῶν τούτων σωτηρία γινώσκειν. οἱ μὲν γὰρ καὶ πρὸ τοῦ κινδύνου ὑβρίζουσιν ἐς τὴν βασιλείαν τὴν σὴν καὶ ἡσσημένοι τολμῶσι τε τὰ ἀμήχανα καὶ δρώσι τοὺς Πέρσας

4. ἐνεκείλευντο] „ἀνεκείλευντο Reg.“ MALT. 22. τοῦ κινδύ-
 νου] „τῶν κινδύνων Reg.“ MALT.

in postremis habens alia quacvis Chosroes, Romano militi fugam permittere voluit, ad quam maturandam Persae iactatione manuum incitabant. Itaque cum Ducibus Romani milites exiere omnes per eam portam, quae Daphnen (id suburbium est Antiochiae) ducit: hac enim unam Persae liberam, caeteris occupatis, reliquerant. Et populo aufugere nonnulli cum militibus: quos Persae ubi longius provectos viderunt, descendentes e montis fastigio, intulerunt se in mediam urbem. Hic adolescentum Antiochenorum examen cum hoste manum ita conseruit, ut vincere initio videretur. Armati quidam, plerique inermes erant, ac lapidibus solum utebantur: iam tamen Persas repulerant, et paeana canentes Iustinianum Aug. tanquam victores callinicum proclamabant.

Interea Chosroes in turri sedens summo monti imposita, et in animo habens quippiam legatis dicere, eos acciri iubet. Tum unus e ducibus Zaberganes, ratus velle Regem cum Legatis pacta componere, ipsum protinus adit, itaque affatur. *Mihi non videris, Domine, idem cum Romanis sentire et statuere de ipsorum salute. Nam et ante Martis discrimen contumeliosi in Maiestatem tuam fuerunt, et victi iam nihil non supra vires audenti, atque in Persas implacabiliter furunt, quasi verecan-*

ἀνήκεστα ἔργα, ὡσπερ δεδιότες μὴ τις αὐτοῖς παρὰ σοὶ φιλαν-
 θρωπίας ληλείψεται λόγος· σὺ δὲ τοὺς τε σώζεσθαι οὐκ ἀξιοῦν-
 τας ἐλεῖν βούλει καὶ φεῖδεσθαι τῶν οὐδαμῆ ἐθελόντων ἰσπούδα-
 5 κας. οἱ δὲ προλοχίσαντες ἐν ἀλούσῃ πόλει τοὺς νενικηκότας ἐνέ-
 των στρατιωτῶν. “ ταῦτα ὁ Χοσρόης ἀκούσας, τῶν ἀρίστων
 πολλοὺς ἐπ’ αὐτοὺς ἐπεμψεν, οἳ οὐκ ἐς μακρὰν ἐπανάκοντες οὐ-
 δὲν ἔνυμφηται φλαῦρον ἀπήγγελον. ἤδη γὰρ Ἀντιοχέας Πέρσαι
 βιασάμενοι πλήθει ἐτρέψαντο, καὶ γέγονε γόνος ἐνταῦθα πολέας.
 10 οἱ γὰρ Πέρσαι οὐδεμιᾶς ἡλικίας φειδόμενοι τοὺς ἐν ποσὶν ἕπαντας
 ἤβηδὸν ἔκτεινον. τότε φασὶ γυναικας τῶν ἐπιφανῶν ἐν Ἀντιο-
 χεῦσι δύο γενέσθαι μὲν ἕξω τοῦ περιβόλου, αἰσθηόμενας δὲ ὡς
 15 ὑπὸ τοῖς πολέμοις γενήσονται (πανταχόσε γὰρ ἤδη περιμόντας
 καθεωρῶντο) δρόμῳ μὲν παρὰ τὸν ποταμὸν Ὀρόντην ἐλθεῖν,
 15 φοβουμένας δὲ μὴ τι σφᾶς ἐς τὸ σῶμα ὑβρίσωσι Πέρσαι, ταῖς τε
 καλῆπτραις ἔγκαλυψαμένας τὰ πρόσωπα καὶ ἐς τὸ τοῦ ποταμοῦ
 ῥεῦμα ἐμπεσοῦσάς ἀφανισθῆναι. οὕτω πῦσα κακοῦ τοὺς Ἀντιο-
 χέας ἰδέει ἔσχεν.

9. Ἐνταῦθα ὁ Χοσρόης τοῖς πρέσβεισιν ἔλεξε τοιαύδε V 296
 20, Οὐκ ἔξω τοῦ ἀληθοῦς τὸν παλαιὸν λόγον οἴομαι εἶναι, ὅτι δὴ D
 οὐκ ἀκραιφνῆ τὰ ἀγαθὰ ὁ θεὸς, ἀλλὰ κεραυνῶν αὐτὰ τοῖς κα-
 κοῖς εἶτα τοῖς ἀνθρώποις παρέχεται. καὶ δι’ αὐτὸ οὐδὲ τὸ γελῶν
 ἄκλαυστον ἔχομεν, παραπέπηγε δὲ τις αἰὲ τοῖς μὲν εὐτυχίμωσι

11. ἐν] ἐν om. AH. 22. οὐδὲ] οὐτε P.

tur ne quem sibi apud te locum reliquum faciant implorandae benignitatis tuae. Tu vero servari renuentium misereri vis, ac veniam refugientibus parcere studes. At illi praesidiariis omnibus fuga dudum elapsis, in urbe capta occuparunt insidias, unde victoribus perniciem offerunt. Talibus auditis Chosroes contra illos manum validam lectissimorum destinat: qui brevi reversi salva omnia nuntiarunt. Iam enim superiores numero Persae Antiochenos fuderant. Strages fuit maxima: nulli enim parcentes aetati Persae, obvios quosque, quocumque in gradu aevi fuerint, trucidarunt. Quo tempore geminas illustrium Antiochiae civium uxores ferunt urbe egressas cum in manus hostium, quos iam ubique circumcursantes videbant, venturas se intelligerent, et ab iis metuerent turpem in corpora sua vim, ad fluvium Orontem cucurrisse, vultus obnupsisse flammis, et in profluentem praecipites periisse. Ita Antiochia genus omne calamitatis accepit.

9. Tum accitis legatis Chosroes si verba fecit. *Verum est, mea quidem sententia, vetus illud verbum, quo fertur, bona Deum non pura, sed malis mista largiri mortalibus. Hinc fit ut lacrimosum habeamus visum, et adhaerescat semper faustis eventibus infaustum aliquid, ac vo-*

- συμφορὰ, ταῖς δὲ ἡδοναῖς λύπη, οὐκ ἔωσαί τινα γνησίως ποτὲ τῆς δεδομένης ἐλημερίας ἀπόνασθαι. πόλιν γὰρ τήνδε, ἀξιολογωτάτην ἐς τὰ μάλιστα λεγομένην τε καὶ οὖσαν ἐν γῆ τῇ Ῥωμαίων, ἀπονώτατα μὲν ἔλειν ἴσχυσα, τοῦ Θεοῦ αὐτοσχεδιάσαντος ἡμῖν, ὡς ὁρᾶτε, δῆπου τὴν νίκην. φόνον μέντοι ἀνθρώπων 5 ὁρῶντί μοι τοσοῦτων τὸ πλῆθος, αἵματί τε πολλῶ βεβαπτισμένον τὸ τρόπαιον, οὐδεμία τῆς ἀπὸ τῆς πράξεως ἡδονῆς γέγονεν αἰ-
- P 109 σθησις. καὶ τῶνδε οἱ ταλαίπωροι Ἀντιοχεῖς σ'ἵτιοι, οἳ γε τειχομαχοῦντας μὲν οὐχ οἷοί τε γεγόνασι Πέρσας ἀπώσασθαι, πρὸς δὲ νεικηκότητας ἤδη καὶ αὐτοβοεῖ τὴν πόλιν ἐλόντας θράσει θανα- 10 τῶντες ἀλογίστω ζυγομαχεῖν ἔγνωσαν. πάντες μὲν οὖν οἱ Περσῶν δόκιμοι πολλὰ ἐνοχλοῦντες σαγηνεῦσαι τέ με τὴν πόλιν ἤξιον καὶ ξύμπαντας διαφθεῖραι τοὺς ἠλωκότας, ἐγὼ δὲ τοὺς φεύγον-
- H 60 τας ἐκέλευον εἰς τὴν ὑπαγωγὴν μᾶλλον ὁρμᾶν, ὅπως ὅτι τάχιστα σώζοιντο. τὸ γὰρ ἐπεμβαίνειν τοῖς ἠλωκόσιν οὐχ ὅσιον.“ το- 15 σαῦτα μὲν ὁ Χοσρόης τερατευόμενός τε καὶ διαθρηπτόμενος τοῖς πρέσβεσιν εἶπεν, οὐκ ἔλαθε μέντοι αὐτοὺς ὄτων ἕνεκα τὸν καιρὸν φεύγουσι τοῖς Ῥωμαίοις ἐνδολῆ.
- B Ἦν γὰρ δεινότατος ἀνθρώπων ἀπάντων τὰ μὲν οὐκ ὄντα εἰπεῖν, τὰ δὲ ἀληθῆ ἐπικρύψασθαι, καὶ ὣν αὐτὸς ἐξημάρτανε 20 τὰς αἰτίας τοῖς ἡδικημένοις ἐπενεγκεῖν· ἔτι δὲ ὁμολογῆσαι μὲν ἔτοιμος ἅπαντα καὶ ὀρκῶ τὴν ὁμολογίαν πιστώσασθαι, λιαν δὲ τῶν ἔναγχος αὐτῷ ξυγκειμένων τε καὶ ὁμωμοσμένων ἐτοιμότερος

7. τῆς L. τῆς P.

luptatibus aegritudo, quas neminem sincera laetitia vitaeque felicitate perfrui sinat. Ego sane urbem et fama et re ipsa in Romano Imperio nobilissimam cepi facillime, a Deo nempe concessa nobis victoria, ut cernitis, extemporalis. Verumenimvero tot hominum caedem et in multo demersum sanguine trophaeum spectanti mihi, nullum voluptatis sensum gesta res attulit. Huius autem calamitatis causa in miseros Antiochenos refundenda est: qui Persis oppugnatoribus propellendis impares, cum iidem iam victoribus ac primo impetu potitis urbe, decreverunt contendere, ultro in mortem ruentes male sana audacia. Qua irritati nobiles Persae permoleste instabant, ut civitatem indagine cingerem, captosque addidicorem internecioni. Ego vero fugientes, ut quamprimum incolames evaderent, ad celerandum gradum incitabam; cum nefas esse ducere captis crudeliter insultare. Ea Chosroes prodigioso mendacio dolorem fingens, fracta voce legatis dixit; quos non latebat cur fugiendi spatium Romanis dedisset.

Ille et vana loqui, et celare verum, suaeque crimina in eos, quos inique opprimerat, transferre mortalium omnium callebat. Nihil non prompte prolixèque pollicebatur, et iuramento faciebat promissi fidem: at rursus idem pacta conventa, iurataque nudiustertius, multo promptius

ἐς λήθην ἀφίχθαι, καὶ χρημάτων μὲν ἔνεκεν ἐπὶ πᾶν ἄγος κα-
 θεῖναι τὴν ψυχὴν ἄκκος, τῷ δὲ προσώπῳ σχηματίζεσθαι τὴν
 εὐλάβειαν ἀτεχνῶς ἔμπειρος, ἀφοσιῶσθαι τε τῷ λόγῳ τὴν πρῶ-
 ξιν. ὃς καὶ Σουρηνοῦς, πρότερον οὐδὲν τὸ παρόπαν ἠδίκηκότας,
 5 δόλω τε περιελθὼν καὶ τρόπῳ ἀπολέσας τῷ εἰρημένῳ, ἐπειδὴ γυ-
 ναῖκα κοσμίαν τε καὶ οὐκ ἀφανῆ ἄλισκομένης τῆς πόλεως εἶδεν ἐκ C
 χειρὸς μὲν τῆς ἀριστερᾶς πρὸς τοῦ τῶν βαρβάρων ἔλκομένην ξὺν
 πολλῇ βία, παιδίον δὲ, ὅπερ αὐτῇ ἄρτι τοῦ τιτθοῦ ἀπυλλαγὴν,
 ἀφεῖναι μὲν οὐ βουλομένην, ἔλκουσαν δὲ θάτερον χεῖρὶ ἐμπεπτω-
 10 κὸς ἐς τὸ ἔδαφος, ἐπεὶ οἱ ξυτρέχειν οὐχ οἶόν τε ἦν τοῦτον δὴ
 τὸν βλαιοὺν δρόμον, τὸν οἰκίον κἀνταῦθα ἐνδέδεικται τρόπον.
 φασὶ γὰρ αὐτὸν στενάζαντα δῆθεν τῷ λόγῳ, δόκησίν τε ὡς εἶη
 διδακρυμένος παρεχόμενον τοῖς τότε παροῦσιν ἄλλοις τε καὶ
 Ἰανυστασίῳ τῷ πρεσβευτῇ εὔξασθαι τὸν θεὸν τίσασθαι τὸν τῶν
 15 γεγονότων κακῶν αἴτιον. Ἰουστινιανὸν δὲ τὸν Ῥωμαίων αὐτο-
 κράτορα παραδηλοῦν ἤθελεν, ἐξεπιστάμενος ὅτι δὴ αὐτὸς αἰτιώ-
 τατος ἀπάντων εἶη. τοσαύτη χρώμενος φίσσιος ἀτοπιᾷ Χοσρόης D
 βασιλεύς τε Περσῶν γέγονε (Ζάμου τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ δαιμο-
 νίου πηρῶσαντος, ὅπερ τῷ χρόνῳ τὰ πρωτεῖα ἐς τὴν βασιλείαν
 20 ἐφέρετο μετὰ γε τὸν Κυόσην, ὅπερ οὐδενὶ λόγῳ ἐμίσει Καβύδης)
 καὶ πόνῳ οὐδενὶ τῶν οἱ ἐπαναστάντων ἐκράτησε, κατὰ τε Ῥω-
 μαίους ὅσα ἐβούλευσεν εὐπετῶς ἔδρασε. βουλομένη γάρ τινα
 μέγαν ἕλ ποιεῖν ἢ τύχῃ πράσσει τοῖς καθήκουσι χρόνοις τὰ δό-

2. ἄκκος A. ἀόκκος P.

obliterabat. Pecuniae causa animum facile proliciebat in quodvis piaculi
 genus; cum tamen vultum larva religionis indueret, ac facinus lingua
 scientissime detestaretur. Surenis, a quibus nulla affectus iniuria fue-
 rat, perfide circumscriptis, et male, ut supra narratum est, perditis, ubi
 modestam neque obscuro loco natam matronam vidit, urbe capta, vio-
 lenter sinistra trahi a quodam barbaro, dum ipsa puellum ab ubere re-
 centem nolens dimittere, humi lapsum extentumque altera manu traheret,
 quoniam aequis passibus tam rapidum sequi cursum minime poterat; in-
 genium hic suum ostendit. Etenim verba gemitibus, utique fictis, inter-
 scindens, et cum aliis multis, qui aderant, tum Anastasio legato spe-
 ciem praebens illacrimantis, Deum ultorem fertur precatus auctori ma-
 lorum eiusmodi. Iustinianum Rom. Imperatorem designabat; quamvis
 probe sciret omnium causam in se maxime residere. Adeo perversa in-
 dolo praeditus Chosroes Persarum regnum obtinuit; cum Zamem fors
 mala orbasset oculo, alioquin aetatis praerogativa ad regiam dignitatem
 venturum post Caosem, quem Cabades immeritissimo oderat. Nullo et-
 iam labore rebelles perdomuit, nec mali quidquam meditatus est in Ro-
 manos, quod non intulerit ipsis facile. Nimirum quoties vult Fortuna
 quempiam ad summa evehere, statuto idoneoque tempore perficit cogita-

ξανα, οὐδενὸς τῆ ῥύμη τῆς βουλήσεως ἀντιστατοῦντος, οὔτε τὸ τοῦ ἀνδρὸς διασκοπούμενη ἀξίωμα οὔτε ὅπως μὴ γένηται τι τῶν
 P 110 οὐ δέοντων λογιζομένη, οὐδὲ ὅτι βλασφημήσουσιν ἐς αὐτὴν διὰ ταῦτα πολλοὶ τὸ γεγονός αὐτῇ παρὰ τὴν ἀξίαν τοῦ τῆς χάριτος τετυχηκότος χλευάζοντες οὐδὲ ἄλλο τῶν πάντων οὐδὲν ἐν νῶ 5 ποιουμένη, ἦν τὸ δόξαν αὐτῇ περιαινοῖτο μόνον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὅπη τῷ θεῷ φίλον ἐχέτω.

V 297 Χοσρόης δὲ τὸ μὲν στρατεύμα τῶν Ἀντιοχέων τοὺς περιόν-
 τας ζωγρεῖν καὶ ἀνδραποδίζειν ἐκέλευε καὶ τὰ χρήματα πάντα ληΐ-
 ζεσθαι, αὐτὸς δὲ ξὶν τοῖς πρέσβεσιν ἐς τὸ ἱερὸν ἀπὸ τῆς ἄκρας 10 κατέβαιναν, ὅπερ ἐκκλησίαν καλοῦσιν. ἐνταῦθα κειμήλια χρυ-
 B σοῦ τε καὶ ἀργύρου τσσαῦτα τὸ πλήθος ὃ Χοσρόης εὔρεν ὥστε τῆς λείας οὐδὲν ὅτι μὴ τὰ κειμήλια ταῦτα λαβὼν πλούτου τι μέ-
 γεθος περιβεβλημένος ἀπιὼν ὄχητο. καὶ μάρμαρά τε πολλὰ καὶ θανμαστὰ ἐνθὲνδε ἀφελὼν ἔξω τοῦ περιβόλου ἐκέλευε κατατίθε- 15 σθαι, ὅπως καὶ ταῦτα ἐς τὰ Περσῶν ἦθθ κομισῶνται. ταῦτα διαπεργωμένος ξύμπασαν τὴν πόλιν ἐμπρῆσαι Πέρσαις ἐπέ-
 στελλε. καὶ αὐτοῦ οἱ πρέσβεις ἐδέοντο τῆς ἐκκλησίας ἀπέχεσθαι μόνης, ἧς τὰ λύτρα κεκομισμένος διαρκῶς εἶη. ὃ δὲ τοῦτο τοῖς πρέσβεσι συγκεχωρηκῶς τᾶλλα καίειν ἐκέλευε πάντα, ὀλίγους τέ 20 τινας αὐτόθι ἀπολιπὼν τοὺς τὴν πόλιν ἐμπρῆσοντας αὐτὸς ξὺν τοῖς ἄλλοις ἄπασιν ἐς τὸ στρατόπεδον ἀπεχώρησεν, οὗ καὶ πρό-
 τερον διεσκηνημένοι ἐτύγχανον.

16. κομισῶνται L. κομισονται P.
 MALT. κομισάμενος P.

19. „κεκομισμένος Reg.“

ta: nullum obicem patientis voluntatis illius vi: non attendit hominis meritum: non laborat ne quid fiat absurdius: non curat maledicta, quibus ipsam plerique figent, ridentes collatam erga indignum gratiam: denique nullius rei rationem habet, dummodo propositum assequatur. Verum haec deo permittamus.

Porro edixit exercitui Choroës, ut Antiochenos, quicunque supere- rant, servarent vivos, et in servitutem redigerent: eorum etiam fortunas omnes ad praedam proposuit. Tum ex arce in templum quod vocant ecclesiam, cum legatis descendit: ubi aureae argenteaeque supellectilis via tantam nactus est, ut quavis praeter illam nihil aliud sibi legerit e manubiis; magno tamen opere ditatus exierit. Plurima quoque marmora exquisitissima inde deripi, extraque urbem reponi iussit, in Persidem avehenda. His peractis, totius civitatis incendium Persis imperat. Quamquam rogantibus legatis, ut uni admodum ecclesiae parceret, pro cuius redemptione sat magnum pretium iam accepisset, annuit: caetera flammis addixit; ac relictis in urbe incendiariis, cum caeteris Persis omnibus in castra, ubi prius tetenderant, se recepit.

ἰ. Τούτου τοῦ πάθους χρόνῳ τιμὴ πρότερον τέρας ὁ θεὸς C
 ἐνδειξάμενος τοῖς ταύτῃ ὄψκημένοις ἐσήμηνε τὰ ἐσόμενα. τῶν γὰρ
 στρατιωτῶν, οἵπερ ἐνταῦθα ἐκ παλαιῶ Ἰδρυντο, τὰ σημεῖα
 πρότερον ἐστῶτα πρὸς δύνοντά που τὸν ἥλιον, ἀπὸ ταυτομάτου
 5 στραφέντα πρὸς ἀνίσχοντα ἤλιον ἔστησαν, ἐς τάξιν τε αὐθις ἐπα-
 ῆσκον τὴν προτέραμ οὐθενδὸς ἀψαμένου. ταῦτα οἱ στρατιῶται
 ἄλλοις τε πολλοῖς ἄγχιστά που παροῦσι καὶ τῷ χορηγῷ τῆς τοῦ
 στρατοπέδου δαπάνης ἔδειξαν, ἔτι τῶν σημείων κραδαινομένων.
 ἦν δὲ οὗτος ἀνήρ, Τατιανὸς ὄνομα, ξυνητοὸς μάλιστα, ἐκ Μό- H 61
 10 φου ἐστίας ἑρμαιόμενος. ἀλλ' οὐδ' ὡς ἔγνωσαν οἱ τὸ τέρας τοῦτο
 ἰδόντες ὡς δὴ ἐκ βασιλείας τοῦ ἑσπερίου ἐπὶ τὸν ἔβον τὸ τοῦ χω-
 ρίου ἀφίξεται κράτος, ὅπως δηλαδὴ διαφύγειν μηδεμιᾷ μηχανῇ
 δύνονται οὐσπερ ἔδει ταῦτα, ἄπερ ξυνηνέχθη, παθεῖν. ἰγὼ δὲ
 ἰλγυῖά πάθος τοσοῦτο γράφων τε καὶ παραπέμπων ἐς μνήμην τῷ
 15 μείλλοντι χρόνῳ, καὶ οὐκ ἔχω εἰδέναι τί ποτε ἄρα βουλομένῳ τῷ P 111
 θεῷ εἴη πράγματα μὲν ἀνδρὸς ἢ χωρίου του ἐς ὕψος ἐπαίρειν,
 αὐθις δὲ ῥίπτειν τε αὐτὰ καὶ ἀφανίζειν ἐξ οἰδεμιάς ἡμῶν φαινομέ-
 νης αἰτίας. αὐτῷ γὰρ οὐ θέμις εἰπεῖν μὴ οὐχὶ ἅπαντα κατὰ
 λόγον αἰεὶ γίγνεσθαι, ὅς δὴ καὶ Ἀντιόχειαν τότε ὑπέστη ἐς τὸ ἔδα-
 20 φος πρὸς ἀνδρὸς ἀνοσιωιάτου καταφερομένην ἰδεῖν, ἧς τό τε
 κάλλος καὶ τὸ ἐς ἅπαντα μεγαλοπρεπὲς οὐδὲ νῦν ἀποκρίπτεσθαι
 παντάπασιν ἔσχεν. ἡ μὲν οὖν ἐκκλησία καθαιρεθείσης τῆς πό-
 λεως ἐλείφθη μόνη, πόνη τε καὶ προνοία Περσῶν, οἷς τὸ ἔργον
 ἐπέκειτο τοῦτο. ἐλείφθησαν δὲ καὶ ἀμφὶ τὸ λεγόμενον κερатаῖον B.

10. Istius calamitatis signum aliquanto ante dederat Deus, et loci
 incolae praemonuerat hoc ostento. Fixa ad occasum spectabant signa
 militaria praesidii veteris, cum repente ad ortum se ipsa verterunt ste-
 teruntque: ac rursus tangente nemine ad pristinum situm redierunt.
 Quod milites tum multis aliis astantibus, tum Tatiano Mopsuesteno,
 Quaestori castrensi et singulari prudentia viro, ostenderunt, tremiscenti-
 bus adhuc signis. At nec sic quidem vel ipsi huius portenti testes pos-
 sessionem urbis ab Occidentis Imperatore ad Orientis Regem transita-
 ram intellexerunt; ut illi videlicet, quos ea mala, quae postea contige-
 runt, manebant, effugere minime possent. Ego vero in tanta describenda
 calamitate et posteritatis memoriae transmittenda, quadam veluti vertigine
 cernere incipior, nec videre queo quid sibi velit Deus, cum vel hominis vel urbis
 cuiuspiam res nunc ad caelum extollit; nunc solo affligit et abolet nullam
 ob causam compertam nobis. Compertam alio. Absit enim procul impium
 verbum, non omnia semper ab eo cum causa fieri. Tunc certe Antio-
 chiam, cuius decus et absoluta magnificentia etiamnum latere omnino ne-
 queunt, a scelestissimo viro dirutam videre sustinuit. Caeterum ex ur-
 bis excidio, Persarum, quibus demandatum id fuerat, labore ac providen-
 tia, sola Ecclesia superfuit. Quod vero circa Cerataeum domus pluri-

οἰκίαι πολλαί, οὐκ ἐκ προνοίας ἀνθρώπων τινός, ἀλλ' ἐπεὶ ἔκειν-
τό που πρὸς ἰσχύοις τῆς πόλεως, ἐτέρας αὐταῖς οὐδεμιᾶς τινος
οἰκοδομίας ξυναπτομένης, τὸ πῦρ ἐπ' αὐτὰς ἐξικνεῖσθαι οὐδαμῆ
ἴσχυσεν. ἐνέπρησάν τε καὶ τὰ ἐκτὸς τοῦ περιβόλου οἱ βύρβα-
ροι, πλὴν τοῦ ἱεροῦ, ὅπερ Ἰουλιανῶ ἀνεῖται ἀγίῳ, καὶ τῶν οἰ-5
κιῶν, αἱ δὴ ἀμφὶ τὸ ἱερὸν τοῦτο τυγχάνουσι οὖσαι. τοὺς γὰρ
πρέσβεις ἐνταῦθα καταλῦσαι ζυτέπεισε. τοῦ μέντοι περιβόλου
παντάπασιν ἀπέσχοντο Πέρσαι.

- C Ὀλίγωρ δὲ ὕστερον ἦκοντες αὖθις παρὰ τὸν Χοσρόην οἱ
πρέσβεις ἔλεξαν ὧδε „Εἰ μὴ πρὸς παρόντα σέ, ὦ βασιλεῦ, οἱ 10
λόγοι ἐγίνοντο, οὐκ ἂν ποτε ῥόμεθα Χοσρόην τὸν Καβύδου ἐς
γῆν τὴν Ῥωμαίων ἐν ὅπλοις ἦκειν, ἀτιμάσαντα μὲν τοὺς διηρω-
μοσμένους σοι ἔναγχος ὄρκους, ὃ τῶν ἐν ἀνθρώποις ἀπάντων
ἕστατόν τε καὶ ἐχρῶτατον εἶναι δοκεῖ τῆς ἐς ἀλλήλους πίστεως
V 298 ἐλπίς ἀπολείπεται μόνῃ τοῖς διὰ τὴν ἐν πολέμῳ κακοπραγίῳ οὐκ
ἐν τῷ ἀσφαλεῖ βιοτεύουσιν. οὐ γὰρ ἄλλο οὐδὲν τὸ τοιοῦτον εἶ-
D ποι τις ἂν εἶναι ἢ τῶν ἀνθρώπων τὴν δαίταν ἐς τὴν τῶν θηρίων
μεταβεβλήσθαι. ἐν γὰρ τῷ μηδαμῆ σπένδεσθαι τὸ πολεμεῖν
ἀπέραντα λελείπεται πάντας, πόλεμος δὲ ὁ πέραις οὐκ ἔχων ἔξοι- 20
κλῖεν τῆς φύσεως τοὺς αὐτῷ χρωμένους ἐς αἰὶ πέφυκεν. τί δὲ
καὶ βουλούμενος πρὸς τὸν σὺν ἀδελφὸν ὀλίγω πρότερον γέγραφας
ὡς αὐτὸς εἶη τοῦ κελύσθαι τὰς σπονδὰς αἵτιος; ἢ δῆλον ὅτι ὁμο-

8. ἐπ' om. HL. 17. βιοτεύουσιν I. βιωτεύουσιν P.

mae servatae sunt, non hominum cura id factum est; sed commodo ea-
rum situ in extrema urbis regione; ubi sic ab aedificiis caeteris avulsae
erant, ut ad illas flamma pervadere non potuerit. Incenderunt etiam
Barbari quidquid extra muros positum erat, praeterquam templum D.
Iuliano sacrum ac circumstructas aedes, propterea quod legati ibi ho-
spitabantur: muris autem Persae nihil nocuerunt.

Haud multo post legati Chosroem iterum convenere, itaque affati
sunt. Nisi te ipsum alloqueremur coram, o Rex, nunquam putaremus
Chosroem Cobadis filium armis infensum fines Romanorum ingressum esse,
calcata religione nuperi iuramenti, quod summum inter homines sanctissi-
mumque habetur fidei mutuae ac veritatis pignus; ruptaque pace, in qua
una spes nihil esse aliud merito quisquam dixerit, quam cultum et victum hu-
manum cum serino mutare. Sublato enim foedere, mortalibus immortale
bellum supererit. Bellum autem, quod finem non capit, eos, a quibus ge-
ritur, semper eicit naturae finibus. Quid tibi vult tua illa ad fratrem
tuum recens epistola, qua ipsi causam scissae pacis ascribis? Te sane

λογῶν κακόν τι παμμίγεθες τὴν τῶν σπονδῶν εἶναι λύσειν. εἰ μὲν οὖν ἐκείνος οὐδὲν ἤμαρτεν, οὐ δικαίως τανῦν ἐφ' ἡμῶς ἦκεις, εἰ δέ τι τοιοῦτον τῷ ἀδελφῷ τῷ σὺ ἐργάσθαι ξυμβαίνει, ἀλλὰ καὶ σοὶ μέχρι τούτου γε καὶ μὴ περαιτέρω διαπεπράχθω τὸ ἔγκλημα, ὅπως αὐτὸς κρείσσων εἶναι δοκῆς. ὁ γὰρ ἐν τοῖς κακοῖς ἐλασσοίμενος, σῆτος ἂν ἐν τοῖς ἀμείνοσι νικιῇ δικαίως. καίτοι ἡμεῖς ἔξεπιστάμεθα Ἰουστινιανὸν βασιλέα μηδεπώποτε τῆς εἰρήνης ἀπ' ἐναντίας ἐληλυθῆναι, καὶ σοῦ δεόμεθα μὴ τοιαῦτα ἐργάσασθαι Ῥωμαίους κακὰ, ἔξ ὧν Πέρσαις μὲν ὄνησις οὐδεμίαν ἔσται, σὺ δὲ τοῦτο κερδανεῖς μόνον, ἀνήκεστα ἔργα τοὺς ἄρτι σοὶ σπυισαμένους οὐ δέον ἐργάσθαι.“

Οἱ μὲν οὖν πρέσβεις τοσαῦτα εἶπον. Χοσρόης δὲ ταῦτα P 112 ἀκούσας ἰσχυρίζετο μὲν τὰς σπονδὰς πρὸς Ἰουστινιανοῦ τοῦ βασιλέως λελύσθαι· καὶ τὰς αἰτίας κατέλεγεν ἄσπερ ἐκείνος παρέσχετο, τὰς μὲν τινὰς καὶ λόγου ἀξίας, τὰς δὲ φανύλας τε καὶ οὐδενὶ λόγῳ ξυμπεπλασμένας· μάλιστα δὲ αὐτοῦ τὰς ἐπιστολάς τοῦ πολέμου αἰτιωτάτας ἤξιον δεικνύναι πρὸς τε Ἀλαμούνδαρον καὶ Οὐννοὺς αὐτῷ γεγραμμένας, καθάπερ μοι ἐν τοῖς ἐμπροσθεν λόγοις ἐρρήθη. ἄνδρα μέντοι Ῥωμαῖον ἐς τὴν Περσῶν γῆν ἐσβε- 20 βληκέναι ἢ πολέμια ἔργα ἐνδείξασθαι οὔτε λέγειν εἶχεν οὔτε δεικνύναι. οἱ μέντοι πρέσβεις πῆ μὲν τὰς αἰτίας οὐκ ἐς Ἰουστι- B νιανὸν ἀνέφερον, ἀλλ' ἐς τῶν ὑπουργηκότων τινὰς, πῆ δὲ ὡς οὐχ οὕτω γεγονότων ἐπιλαμβάνοντο τῶν εἰρημένων. τέλος δὲ χρή-

5. δοκῆς] δουεῖς P.

8. ἀπειναντίας (nam sic P)] ἀπειναντίας

L corr. 13. Ἰουστινιανοῦ βασιλέως A. Ἰουστινιανὸν βασιλέα P.

19. ἐρρήθη] ἐρήθη P. 21. πῆ — πῆ] πῆ — πῆ P.

fateri demonstrat immane quoddam esse malum pacem dissolvere. Ceterorum si ille nihil peccavit, iam iniuria nos invadit. Sin aliquid in te tuus commisit frater: huc usque, nec longius procedant querelae tuae, ut eo superior videaris. Nam iure palmam in bonis referet, qui concedit in malis. Quamquam nobis exploratum est Iustinianum Aug. numquam contra pacem venisse. Tu vero, quod te oramus, noli Romanos iis damnis afficere, unde nullus in Persas fructus, et lucrum in te hoc unum redundet, ut recentis foedere tibi iunctis gravissima detrimenta, contra quam fas est, afferas.

Haec legati: quibus auditis Chosroes pacem ab Imp. Iustiniano violatam asseveravit, et praebitas belli causas recensuit: quarum nonnullae momenti alicuius erant, aliae futiles inanissimeque conflictae. In primis placuit praecipuum belli fontem, nimirum literas, proferre, quas, ut supra monui, ad Alamundarum Hunnosque scripserat Iustinianus: at neminem Romanorum, qui in Persidem iucurrisset vel edidisset hostilia, nec nominare potuit, nec producere. Quas causas legati partim a Iustiniano in quosdam rei administratos publicae conferebant, partim falsi argue-

ματα μὲν οἱ πολλὰ ὁ Χοσρόης ἤξιόν διδόναι Ῥωμαίους, παρήγει δὲ μὴ τὰ χρήματα ἐν τῷ παραντίκα μόνον παρεχομένους τὴν εἰρήνην ἐθέλειν ἐς τὸν πάντα αἰῶνα κρατύνασθαι. τὴν γὰρ ἐπὶ
 H 62 χρήμασι γινομένην ἀνθρώποις φιλίαν ἀναλισκομένοις ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον ξυndaπανᾶσθαι τοῖς χρήμασι. δεῖν τοίνυν Ῥωμαίους 5
 C τακτόν τι φέρειν ἐπέτειον Πέρσαις. „Οὕτω γὰρ αὐτοῖς“ ἔφη „τὴν εἰρήνην Πέρσαι βέβαιοι ἔξουσι, τὴν τε Κασπίας αὐτοὶ φυλάσσοντες πύλας καὶ οὐκέτι αὐτοῖς ἀχθόμενοι διὰ πόλιν Δάρας, ἐπὲρ ὧν ἔμμισθοι καὶ αὐτοὶ ἐς αἰὲν ἔσονται.“ „Οὐκοῦν“ οἱ πρέσβεις ἔφασαν „ὑποτελεῖς Πέρσαι βούλονται Ῥωμαίους ἐς φόρον ἀπαγωγὴν 10
 ἔχειν.“ „Οὐ, ἀλλὰ στρατιώτας οἰκέλους“ εἶπεν „ἔξουσι τὸ λοιπὸν Πέρσας Ῥωμαῖοι, μισθὸν τῆς ὑπουργίας αὐτοῖς χορηγοῦντες φητόν· ἐπεὶ καὶ Οὐννων τισὶ καὶ Σαρακηνοῖς ἐπέτειον χορηγεῖτε χρυσόν, οὐ φόρου αὐτοῖς ὑποτελεῖς ὄντες, ἀλλ’ ὅπως ἀδύνατον γῆν τὴν ὑμετέραν φυλάξωσιν ἐς τὸν πάντα αἰῶνα.“ τοιαῦτα Χοσ- 15
 D ρόης τε καὶ οἱ πρέσβεις πολλὰ πρὸς ἀλλήλους διαλεχθέντες ξυμβήσαν ὕστερον ἐφ’ ᾧ Χοσρόην ἐν μὲν τῷ παραντίκα κεντηνάρια πεντήκοντα πρὸς Ῥωμαίων λαβόντα, πέντε δὲ ἄλλων φερομένων ἐπέτειον ἐς τὸν πάντα αἰῶνα δασμόν, μηδὲν αὐτοὺς ἐργάσασθαι περαιτέρω κακόν, ἀλλ’ αὐτὸν μὲν ὀμήρους ἐπὶ ταύτῃ τῇ ὁμολο- 20
 γία παρὰ τῶν πρέσβειων κεκομισμένον τὴν ἀποπορείαν παντὶ τῷ στρατῷ ἐς τὰ πάτρια ἤδη ποιήσασθαι, ἐνταῦθα δὲ πρέσβεις παρὰ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ στελλομένους τὰς ἀμφὶ τῇ εἰρήνῃ ξυνθήκας ἐν-βεβαίω τὸ λοιπὸν θέσθαι.

11. σὸ Α. οὐκ Ρ.

bant. Demum Chosroes grandem a Romanis pecuniam petit, illosque admonuit ne apud se statuerent semel penso in praesens auro aeternam pacem sancire: iunctas enim pecunia amicitias plerumque, dum illa sumptu hauritur, cum ea pariter minui atque absumi: itaque oportere Romanos certum quotannis auri modum pensitare. *Hoc namque pacto, aiebat, Persae cum Romanis pacem habebunt stabilem: Portas Caspiae custodient, et succensere desinent ob conditam urbem Daram, quando pro his perpetuum meroedem accipient. Legati contra: Ergo Persae Romanos vectigales habere volunt. Tum Chosroes, Minime vero, inquit: sed proprii Romanorum milites erunt Persae in posterum, statim navatae operae mercedem ferentes, quandoquidem vel Hunnis quibusdam et Saracenis annuam summam erogatis, non quod eorum aitis stipendiarii, verum ut fines vestros ab hostili populatione innoxios usque custodiant. His ultro citroque inter Chosroem et legatos disputatis, tandem convenit, ut Chosroes in praesentia quinque millia auri pondo, ac singulis annis quingenta a Romanis acciperet, neque ipsis noceret amplius; sed postquam legati dedissent promissi obsides, cum universo exercitu remigraret in patriam, ibique pacis conventa sancirent legati, quos Iustinianus Aug. destinasset.*

ια'. Τότε ὁ Χοσρόης ἐς Σελεύκειαν, πόλιν ἐπιθαλασσίαν, P 113 Ἀντιοχείας τριάκοντα καὶ ἑκατὸν σταδίους διέχουσαν διήλθεν, V 299 ἐνταῦθ' αὖτε Ῥωμαίων οὐδένα οὔτε εὐρῶν οὔτε λυμηνάμενος ἀπελούσατο μὲν ἐν τε τῆς θαλάσσης τῷ ὕδατι μόνος, θύσας τε τῷ
 5 ἥλιῳ καὶ ὀίστισιν ἄλλοις ἐβούλετο, πολλὰ τε ἐπιθειάσας, ὀπίσω ἀπήλυνεν. ἐς τε τὸ στρατόπεδον ἀφικόμενος ἐπιθυμίαν οἱ ἔρασκέ τινα εἶναι τὴν Ἀπαμίων πόλιν ἐν γειτόνων οὔσαν οὐκ ἕλλου του ἕνεκα ἢ ἱστορίας θεάσασθαι. ζυνεχώρουν τε οὐχ ἐκοῦσιοι B καὶ τοῦτο οἱ πρέσβεις, ἐφ' ᾧ μέντοι αὐτὸν θεασάμενόν τε τὴν
 10 πόλιν καὶ ἀργύρου χίλιας κομισάμενον ἐνθρόνου λίτρας οὐδὲν τε ἄλλο λυμηνάμενον ἀπελαύνειν ὀπίσω. ἐνδηλος δὲ ἦν ὁ Χοσρόης τοῖς τε πρέσβεσι καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ὅτι δὴ ἐς τὴν Ἀπάμειαν τοῦδε ἕνεκα στέλλοιτο μόνον, ὅπως δὴ τινος σκήψεως οὐκ ἀξιο-
 λόγου λαβόμενος αὐτὴν τε καὶ τὴν ἐκείνη χώραν ληισθῆται. τότε
 15 μὲν οὖν ἐς Λάφυην ἀνέβη, τὸ Ἀντιοχείας προὔστικον. ἐνθα δὴ τὸ τε ἄλλος ἐν θαύματι μεγάλῳ ἐποίησατο καὶ τὰς τῶν ὑδά- C των πηγῶν ἄμφω γὰρ ἀξιοθέατα ἐπεικῶς ἔστι. καὶ θύσας ταῖς νύμφαις ἀπιῶν ᾤχετο, ἄλλο μὲν οὐδὲν λυμηνάμενος, τοῦ δὲ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ τὸ ἱερόν καύσας ζὺν ἑτέροις τισὶν οἰκίαις
 20 ἔξ αἰτίας τοιαῦσδε. Πέρσης ἀνὴρ ἵππῳ ὀχούμενος, ἐν τε τῷ Περσῶν στρατῷ δόκιμος καὶ Χοσρόη βασιλεὺς γνῶριμος, ἐς χώ-
 ραν κρημνώδη, ἀμφὶ τὸν λεγόμενον τρητὸν, ἦλθε ζὺν ἑτέροις τισὶν, οὗ δὴ τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ νεῶς ἔστιν, Εὐάριδος ἔρ-

2. διήλθεν] ἀφίκετο Suidas a. v. διέχουσαν. 7. ἐν γειτόνων Pm. ἐκ γειτόνων P. 10. „ἀργύρου Reg.“ MALT. ἀργυρίου P.

11. Tunc divertit Chosroes Seleuciam: quae urbs maritima est, ac stadiis cxxx. Antiochia distat. Nullum ibi Romanum nactus, proinde neminem laesit: solus in mari lavit, et Solem ac deos alios, quoscumque voluit, sacrificiis veneratus, eosdemque precatus plurima, ad castra rediit. Hic velle se dixit Apameam urbem vicinam eo solum animo petere, ut illam viseret. Quod gravate eaque lego concesserunt legati, ut inspecta urbe, et acceptis mille argenti libris, rediret innoxius. Id vero legatis caeterisque perspectum erat, eo solum consilio proficisci Chosroem Apameam, ut praetextu levissimo, quicumque se offerret, arrepto, urbem diriperet, ac circumiectam regionem vastaret. Tum igitur Daphnen, quod est Antiochiae suburbium, ascendit: ubi res duas spectatu dignissimas, lucem scilicet ac fontes demiratus est, et postquam sacrificavit Nymphis, discessit, sarta et tecta relinquens omnia, praeter aedem Michaelis archangeli ac domos aliquot, quas hanc ob causam incendit. Persa quidam eques, vir in exercitu clarissimus, adeoque ipsi Chosroi familiaris, cum aliis nonnullis praeruptum in locum venit, vicinum Treto, ut vocant; ubi templum est Michaelis archangeli, opus Eua-

- D γον. οὗτος ἀνὴρ τῶν τινα Ἀντιοχέων νεανίαν πεζὸν τε καὶ μό-
νον κρυπτόμενον ἐνταῦθα ἰδὼν ἐδίωκε τῶν ἐτέρων χωρὶς. ἦν δὲ
κροεωπώλης ὁ νεανίας, Ἀίμαχος ὄνομα. ὃς ἐπειδὴ καταλαμβά-
νεσθαι ἐμίλλεν, ἐπιστραφεὶς ἐκ τοῦ αἰφνιδίου λίθῳ τὸν διώκοντα
βάλλει, ἐπιτυγχάνει τε τοῦ μετώπου ἐς τὴν παρὰ τὸ οὖς μήνιγγα. 5
καὶ ὁ μὲν ἐς τὸ ἔδαφος εὐθὺς ἔπεσεν, ὁ δὲ αὐτοῦ τὸν ἀκινάκην
σπασάμενος κτείνει τὸν ἄνδρα. σκυλεύσας τε αὐτοῦ κατ' ἔξου-
σίαν τὰ τε ὄπλα καὶ τὸν χρυσὸν ἅπαντα καὶ εἴ τι ἄλλο ἐτύχχανεν
ἀμπεχόμενος, ἐπὶ τε τὸν ἵππον ἀναθορῶν, πρόσω ἤλαυνεν. εἶτε
δὲ τύχη εἶτε χωρίων ἐμπειρίᾳ χρησάμενος, λαθεῖν τε τοὺς πολε- 10
P 114 μίλους καὶ διαφυγεῖν παντελῶς ἴσχυσε. ταῦτα ὁ Χοσρόης μαθὼν
καὶ τοῖς ζυμπεουσὺσι περιαλγήσας τῶν οἱ ἐπομένων τινὰς καῦσαι
τὸν τοῦ ἀρχαγγέλου νεῶν, οὗ πρόσθεν ἐμνήσθην, ἐκέλευεν. οἱ
δὲ τοῦτον ἐκείνον εἶναι ἠγούμενοι, ζὺν ταῖς ἀμφ' αὐτὸν οἰκοδο-
μίαις ἐνέκρησαν, ἐπιτελεῖς τε πεποιῆσθαι τὰς Χοσρόου ἐντολὰς 15
ῶντο. ταῦτα μὲν δὴ οὕτως ἔσχε.
- Χοσρόης δὲ παντὶ τῷ στρατῷ τὴν ἐπὶ Ἀπάμειαν ἦει. ἔστι
δὲ ζύλον πηχναῖον ἐν Ἀπαμείᾳ τοῦ σταυροῦ μέρος, ἐν ᾧ τὸν
Χριστὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ποτὲ τὴν κόλασιν οὕτι ἀκούσιον ὑπο-
στῆναι ὁμολόγηται, κατὰ δὴ τὸν παλαιὸν χρόνον ἐνταῦθα πρὸς 20
B Σύρου ἀνδρὸς κομισθὲν λάθρα. καὶ αὐτὸ οἱ πάλοι ἄνθρωποι

2. „ἰδὼν Reg.“ MALT. εὐρῶν P. *adspiciens* RV. 8. κροεωπώ-
λης] Vulgo κροεωπώλης. 20. „ὁμολόγηται Reg.“ MALT. ὁμολο-
γῆται P.

ridis. Hic ille cum adolescentem Antiochenum offendisset peditem et latitantem solum, se abstraxit a sociis, ut terga dantem insequeretur. Lanius erat adolescens, eique nomen Aimacho: qui ut se iamiam teneri sensit, repente conversus, instantem percutit lapide, et fronti plagam adigit ad membranam usque cerebri iuxta aurem: mox humi stratum suo ipsum acinace conficit, nemineque interpellante armis, auro, vestibus spoliat: tum in equum insilit, quo proventus, sive fortuna, sive locorum peritia id consecutus est, ut lateret hostes atque incolomis elaberetur. Quae ubi Chosroes didicit, casum hunc aegerrime ferens, quibusdam e stipatoribus suis iniunxit, ut archangeli templum, cuius ante memini, igni corrumpere. Illi templum hoc, de quo Chosroi sermo, Daphnicum esse arbitrantes, illud cum structis in ambita aedibus incenderunt, seque mandatis Chosrois perfunctos putarunt. Haec ita se habuere.

At Chosroes cum omnibus copiis Apameam contendit. Ea in urbe lignum cubitale visitur, segmentum illius crucis, in qua CHRISTUM Hierosolymis supplicium volentem ac lubentem subilisse publica confessione constat. Id Syrus quidam olim huc furtim detulit, ac cives prisca, cum fir-

φυλακτῆριον μέγα σφίσι τε αὐτοῖς καὶ τῇ πόλει πιστεύοντες ἴσασθαι θῆκην αὐτοῦ ξυλίνην τινὰ πεπονημένοι κατέθεντο, ἦν δὲ H 63 χρυσῶν τε πολλῶν καὶ λίθοις ἐντίμοις ἐκόσμησαν, καὶ τρισὶ μὲν ἱερεῦσι παρέδοσαν, ἐφ' ᾧ ζὺν πάσῃ ἀσφαλείᾳ φυλάξουσιν, ἐξάγοντες δὲ ἀνὰ πᾶν ἔτος πανδημει ἐν ἡμέρᾳ προσκνυοῦσι μιᾷ. τότε οὖν ὁ τῶν Ἀπαμίων λεώς, ἐπειδὴ τὸν Μῆδων στρατὸν ἐπὶ σφῶς ἐπέθοντο λέναι, ἐν δέῃ μεγάλῳ ἐγένοντο. Χοσρόην δὲ ἀκούοντες ὡς ἤκιστα ἀληθίζεσθαι καὶ παρὰ Θωμᾶν τὸν τῆς V 300 πόλεως ἀρχιερέα γενόμενοι ἐδέοντο τὸ τοῦ σταυροῦ ξύλον ἐπιδειξάσαι σφίσιν, ὅπως αὐτὸ ὕστατα προσκνήσονται τελευτήσωσιν. ὁ δὲ κατὰ ταῦτα ἐποίησε. τότε δὲ θάμα ξυνηνέχθη λόγου τε καὶ πίστεως κρείττον ἐνταῦθα γενέσθαι. τὸ μὲν γὰρ ξύλον ὁ ἱερεὺς C φέρων ἐδεικνυεν, ὑπερθεῖν δὲ αὐτοῦ σέλας πυρὸς ἐπεφέρετο καὶ τὸ κατ' αὐτὸν τῆς ὀροφῆς μέρος φωτὶ πολλῶν ὑπὲρ τὸ εἰωθὸς κα- 15 τελάμπετο. βαδίζοντός τε τοῦ ἱερέως πανταχῇ τοῦ νεῶ συμ- προῆι τὸ σέλας, φυλάσσον ἀεὶ τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ τῆς ὀροφῆς χώ- ραν. ὁ μὲν οὖν τῶν Ἀπαμίων δῆμος ὑπὸ τῆς τοῦ θαύματος ἡδονῆς ἐθαμβεῖτό τε καὶ ἐγεγῆθει καὶ ἔκλαιεν, ἥδη τε ἅπαντες ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τὸ θαρσεῖν εἶχον. ὁ δὲ Θωμᾶς, ἐπειδὴ πε- 20 ριῆλθε τὸν νεῶν ἅπαντα, καταθέμενος ἐν τῇ θῆκῃ τὸ τοῦ σταυροῦ ξύλον ἐκάλυψε, καὶ τὸ σέλας ἐκ τοῦ αἰφνιδίου ἐπέπαιτο. D μαθὼν δὲ τὸν τῶν πολεμίων στρατὸν ἄγχιτά που τῆς πόλεως ἦκειν, σπουδῇ πολλῇ παρὰ τὸν Χοσρόην ἀφίκετο. καὶ ὃς ἀνε- πυνθάνετο τοῦ ἱερέως εἰ βουλομένοις τοῖς Ἀπαμῖουσιν εἶη ἀπὸ τοῦ 25 περιβόλου ἀντιτάξασθαι τῷ Μῆδων στρατῷ. ἀπεκρίνατο Θωμᾶς

mum sibi atque urbi praesidium fore persuasissimum haberent, in theca lignea auro multo gemmisque exornata repositum, ternis sacerdotibus quam tutissime asservandum tradidit. Certo quotannis die, eductum theca universus populus adorat. Iam vero Apamenses, ubi ad se venire Medorum exercitum audierunt, eo perterriti nuntio et fama perfidiae Chosrois, Thomam civitatis antistitem convenerunt, obsecraruntque ut crucis lignum exhiberet; quo ultimum adorato, aequiori animo morerentur. Illo postulatum implente, spectaculum ortum est, quod et orationem et fidem excedit. Lignum praeferenti monstrantique Praesuli imminabat igneum iubar, et camerae pars, cui suberat, inusitatae lucis splendore magno emicabat. Simul autem cum Pontifice templum obeunte fulgor procedebat, in testudine locum obtinens, qui illi respondebat ad perpendicularum. Voluptate, quam hoc miraculum pariebat, defixus hiansque populus Apamensis prae gaudio fiebat, iamque omnes certam capiebant salutis spem. Templo obito, thecae lignum reddidit Thomas atque obtexit, mox et iubar evanuit. Cum ei nuntiatum esset hostilem exercitum urbi appropinquare, magna celeritate prodidit obviam Chosroi: cui interroganti, decretumne esset Apamensibus Medorum exercitui e

οὐδὲν τοῖς ἀνδρῖοις τοιοῦτο ἐς ἔννοιαν ἦεν. „Οἰκοῦν“ ἔφη ὁ Χοσρόης „δέξασθέ με τῇ πόλει ζῆν ὀλίγους τισὶ πάσαις ἀνυπεκταμέναις ταῖς πόλαις.“ ὁ ἱερεὺς εἶπεν „Ἐκ' αὐτὸ γὰρ δὴ παρακαλέσω τοῦτο ἀφῆμαι.“ ὁ μὲν οὖν στρατὸς ἄκας ἰστρατοπεδεύσαντο διοικητημένοι πρὸ τοῦ περιβάλου. 5

Ἄλλοτε ὁ δὲ Χοσρόης ἄνδρας τῶν ἐν Πέρσαις ἀρίστων διακοσίους P 115 ἀπολεξάμενος ἐς τὴν πόλιν εἰσήλασεν. ἐκεῖ δὲ γέγονεν εἴσω πυλῶν, ἐπελάθετο ἐκίον γε εἶναι τῶν αὐτῶ τε καὶ τοῖς κρείσσει ξυγκειμένων, καὶ τὸν ἐπίσκοπον ἐκέλευε δοῦναι οὐ χιλία μόνον ἄργυρον σταδμὰ οὐδὲ τούτων δεκαπλάσια, ἀλλὰ τὰ κειμήλια ὅσα 10 δὴ ἐνταῦθα ἔτυχε κείμενα, χρυσῶ τε καὶ ἄργυρῶ ξύμπαντα, μεγάλη ἀπερφοῦς ὄντα. οἶμαι δ' ἂν αὐτὸν καὶ τὴν πόλιν ὅλην ἀνδραποδίσασθαι τε καὶ ληίσασθαι οὐκ ἂν ἀποκῆσαι, εἰ μὴ τι θεῖον αὐτὸν ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς δικαίωσεν. οὕτως αὐτὸν ἦ τε φιλοχρηματία ἐξέκλησε καὶ ἴστρεφεν αὐτοῦ τὴν διάνοιαν ἢ τῆς 15 δόξης ἐπιθυμία. κλέος γάρ οἱ μέγα τοῖς τῶν πόλεων ἀνδραποδισμοῦς ὤτε εἶναι, οὐδὲν τὸ παράπαν ποιούμενος εἰ σπονδὰς τε καὶ ξυνθήκας ἠλογηκῶς τὰ τοιαῦτα ἐς τοὺς Ῥωμαίους ἐργάζεται. B ταύτην τε Χοσρόου δηλώσει τὴν γνώμην ἢ τε ἀμφὶ πόλιν Δύρας ἐν ταύτῃ δὴ ἐνεχείρησε τῇ ἀποφορῇ, ἐν πάσῃ ἀλογίᾳ ποιησά-20 μενος τὰ ξυγκείμενα, καὶ ἢ Καλλινηκίσιους ὀλίγω ἕστερον ἐν

5. „πρὸ Reg.“ MALT. πρὸς P. 10. ἀργύρου L. ἀργυρίου P. 12. ὅλην om. L. 15. ἴστρεφεν] ἴστρεφεν L. 20. ἐν] ἦν ἐν P ex coniectura Maltreti. *ibid.* ἐνεχείρησεν HmP. ἐνεχείρησεν HL. *ibid.* ἀποφορῆν Hoeschelii in annot. et P. ἀπορίᾳ L. ἀρίᾳ H.

muro repugnare? nihil tale civibus in mentem venisse respondit. *Rego me*, inquit Chosroes, *cum exigua meorum manu in urbem portis omnibus passis accipite*. Tum Antistes, *Et ad hoc ipsum*, ait, *venio te invitatum*. Igitur fixis ad moenia tentoriis castrametatus est universus exercitus.

Sibi Chosroes ducentos viros Persarum bellicosissimos cum delegisset, in urbem introiit. Statim ut ingressus est, voluntaria oblatione pactionem contrivit, quam cum legatis fecerat, et ab Episcopo non modo libras argenti mille ac plus decuplo, sed quidquid etiam auri argenteique facti in sacro thesauro, sane amplo, asservabatur, exegit: nec subitasset, ut equidem sentio, civitatem integram captivitate afficere et expilare, nisi illum aperte divina manus tenuisset: adeo pecuniae gloriaeque cupiditas perculerat eius mentem, et a sua sede ac statu dimoverat. Est enim urbibus servitute iniuncta magnam parari sibi celebritatem nominis existimabat, nihil pensi habens pacem conventaque violare, dum talia in Romanos patraret. Hoc ingenium Chosrois manifestum etiam prodent tum ea quae ad urbem Daram (siquidem hanc in reditu nulla pactorum habita ratione tentavit) tum quae paulo post in Callinicens

σπονδαῖς ἔδρασεν, ἄπερ μοι ἐν τοῖς ὀπισθε λελλέξεται λόγοις. ἀλλ' ὁ θεός, ὡσπερ εἴρηται, Ἀπάμειαν διεσώσατο. ἐπεὶ δὲ τὰ κειμήλια ὁ Χοσρόης ξύμπαντα εἶλε καὶ αὐτὸν μεθύνοντα ἤδη τῆ τῶν χρημάτων ἀφθονίᾳ ὁ Θωμᾶς εἶδε, τὸ τοῦ σταυροῦ ξύλον 5 ἔξεν τῆ θήκη ἐξενεγκῶν ἀνέφυγέ τε τὴν θήκην καὶ τὸ ξύλον ἐνδεκνύμενος „Ὡ κράτιστε βασιλεῦ“ ἔφη „ταῦτά μοι ἀπολλέλειπται μόνᾳ ἐκ πάντων χρημάτων. θήκην μὲν οὖν τήνδε (χρυσῶ τῆ γὰρ κεκαλλώπισται καὶ λίθοις ἐντίμοις) φθόρος οὐδεὶς λυβόντῃ σε ἔξεν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἔχειν, τουτὶ δὲ τὸ ξύλον σωτήριόν τε 10 ἡμῖν καὶ τίμιόν ἐστι, τουτο, ἱκετεύω σε καὶ δέομαι, δός μοι.“ C ὁ μὲν ἱερεὺς τοσαῦτα εἶπε. ξυνεχώρει δὲ ὁ Χοσρόης καὶ τὴν δέησιν ἐπιτελεῖ ἔποιε.

Μετὰ δὲ φιλοτιμίᾳ πολλῇ χρώμενος τὸν τε δῆμον ἐς τὸ ἱπποδρόμιον ἀναβαίνειν ἐκέλευε καὶ τοὺς ἠνιόχους ἀγωνίζεσθαι τὰ 15 εἰωθότα σφίσι. οὗ δὴ καὶ αὐτὸς ἀναβάς θεατῆς γενέσθαι τῶν ποιουμένων ἐν σπουδῇ ἐποιεῖτο. ἐπεὶ δὲ ἠκηκόει πολλῶ πρότερον Ἰουστινιανὸν βασιλέα χρώματος τοῦ Βενέτου, ὃ δὴ κύνειόν ἐστιν, ἐκτόπως ἰρᾶν, ἀπ' ἐναντίας αὐτῶ κἀνταῦθα ἵναμι βουλόμενος ἤθελε τῷ πρασίῳ τὴν νίκην ἀρμόσαι. οἱ μὲν οὖν ἠνιόχοι ἀπὸ 20 βαλβίδων ἀρξάμενοι ἔργου εἶχοντο, τύχη δὲ τις τῷ τὰ Βένετα ἐνδιδυσκομένῳ ἐγένετο παρελῶσαντι ἐπιπροσθεν ἵναμι. εἶπετο δὲ αὐτῷ κατὰ τὰς αὐτὰς ἀματροχιάς ὁ τὸ πρῶσινον ἀμπεχόμενος II 64 χρώμα. ὅπερ ἐξεπίτηδες ὁ Χοσρόης γεγενῆναι οἰόμενος ἠγανά- D

11. ὁ Χοσρόης] ὁ om. HL. 17. κύνειον LPm. κύναιον P.
22. ἀματροχιάς] Vulgo ἄμα τροχιάς.

tempore induciarum admisit. Sed de his postea. Certo Deus, ut dictum est, Apameam servavit. Postea vero quam Chosroes thesaurum sacrum expilavit, ipsumque ingenti auri vi ebrium Thomas animadvertit, crucis lignum cum theca proferens, eam aperuit, et lignum ostendens, *Hae mihi tantum*, inquit, *Rex optime, modo opes supervenerunt. Quod ad thecam illam attinet, quando auro gemmisque ornata est, cum caeteris accipe; non invidco: istud vero lignum salutare nobis ac pretiosum est: id, quod te oro supplex, da mihi.* Sic locuto antistiti Chosroes annuit, ac ratam fecit petitionem.

Post amore popularis aurae incensus, populum in Circum ascendere et aurigas consueta certamina edere iubet. Eodem ipse ascendit, spectandi cupidus quae ibi fierent. Et quoniam Iustinianum Aug. coloris Veneto, qui caeruleus est, incredibili studio favere didicerat, quo illi hic quoque adversaretur, victoriam prasino deferre constituit. Igitur coeptum a carceribus cursum agebant aurigae, cum forte praetervectus Venetus praeciit. Sequebatur prasinus impressam ab illo orbitam insistens. Quod ex composito fieri putans Chosroes, stomachatur, et minitandus

κτει τε καὶ ζὺν ἀπειλῇ ἀνεβόα τὸν Καίσαρα προτερεῖσαι τῶν ἄλ-
 V 301 λων οὐ δέον, ἐκέλευε τε τοὺς προτέρους ἰόντας ἵππους ἐπέχεσθαι,
 ὅπως τὸ λοιπὸν κατόπισθεν γινόμενοι ἀγωνίζωνται· ὅπερ ἐπειδὴ
 οὕτως ἐπέπρακτο ὡσπερ ἐκείνος ἐκέλευε, νικῶν οὕτως ὁ τε Χοσ-
 ρόης καὶ μέρος τὸ πράσινον ἔδοξεν. ἐνταῦθα τῶν τις Ἀπαμέων 5
 P 116 Χοσρόη ἐς ὄψιν ἡκῶν ἠτιῶτο Πέρσῃ ἄνδρα ἐς τὴν οἰκίαν τὴν
 αὐτοῦ ἀναβάντα τὴν παιδα οὖσαν παρθένον βιάζεσθαι. ὁ δὲ
 ταῦτα ἀκούσας καὶ τῷ θυμῷ ζέων ἄγεσθαι τὸν ἄνδρα ἐκέλευε.
 καὶ ἐπεὶ παρῆν ἥδη, ἀνασκολοπισθῆναι αὐτὸν ἐν τῷ στρατοπέδῳ
 ἐπίστελλε. γνοὺς δὲ ὁ δῆμος παντὶ σθένει ἀνέκραγον ἑξαισίον 10
 οἶον πρὸς τῆς τοῦ βουσιλέως ὀργῆς τὸν ἄνθρωπον ἑξαιτούμενοι.
 Χοσρόης δὲ ὠμολόγησε μὲν αὐτοῖς τὸν ἄνδρα ἀφήσειν, λάθρα δὲ
 ἀνεσκολόπισεν οὐ πολλῷ ὕστερον. ταῦτα μὲν οὖν τῆδε διαπε-
 πραγμένους παντὶ τῷ στρατῷ ὅπισω ἀπήλαυνεν.

B 1β. Ἐπεὶ δὲ ἐς Χαλκίδα πόλιν ἀφίκετο, Βεροίας πόλειως 15
 τέτρασι καὶ ὀδοθήκοντι σταδίοις διέχουσαν, αὖθις ἐς λήθην τι-
 νὰ τῶν ξυγκειμένων ἦλθε, στρατοπεδευσαμένους τε τοῦ περιβόλου
 οὐ μακρὰν ἄποθεν ἔπεμψε Παῦλον, ἀπειλήσοντα Χαλκιδεῦσι
 πολιορκία τὴν πόλιν αἰρήσειν, εἰ μὴ τὴν τε σωτηρίαν ὄνιον κτή-
 σονται τὰ λείπρα διδόντες καὶ τοὺς στρατιώτας, ὅσους ἐνταῦθα 20
 C ζυμβαίνει εἶναι, ζὺν τῷ ἡγεμόνι ἐκδοίεν σφίσι. Χαλκιδεῖς δὲ ἐς
 δέος μέγα πρὸς ἑκατέρου βουσιλέως ἐμπεπτωκότες στρατιώτας μὲν

5. „ἔδοξεν Reg.“ MALT. ἔδοξαν P. 6. ἄνδρα] ἀδρέα (sic) L.
 φθορέα Lm. 18. ἀπειλήσοντα Pm. ἀπειλήσαντα B. 19. εἰ
 μή — διδόντες] Suidas s. v. ὀνίους.

clamat primas concedi Caesari non oportere: tum praecurrentibus imperat equos sustineant, ut deinde a tergo relictis certent. Mos illi gestus: atque ita victoria Chosroi et factioni prasinæ cessisse visa est. Ibi Chosrois vultum subiit civis Apamensis, ac de Persa quodam expostulavit, quod suam ingressus domum filiae suae virgini vim attulisset. Quo audito, ira ardens, ad se hominem rapi, adductumque suspendi in castris iubet. Re populus cognita, quam maximum potest clamorem tollit, et ab irato Rege sotentem deprecatur. Promisit is quidem se illi facturum gratiam; eundem tamen haud multo post clam in crucem egit. His peractis in ea urbe, cum toto exercitu retro viam convertit.

12. Postquam urbem Chalcidem, Beroea stadiis LXXIV. dissitam, attigit, denuo pactorum immemor castris non procul a muro positis, Paulum misit, ac per eum Chalcidensibus minatus est, obsesurum se urbem et expugnaturum, nisi aurum pro salute sua rependerent, et quidquid haberent militum, cum Duce traderent. Chalcidenses sibi hinc a Rege,

ἀνώμοσαν ὡς ἤκιστα ἐπιδημεῖν σφίσι, καίπερ ἄλλους τε καὶ Ἀδόναχον τὸν τῶν στρατιωτῶν ἄρχοντα κρύψαντες ἐν οἰκίσκοις τισίν, ὅπως μὴ τοῖς πολεμοῖς ἐνδηλοὶ ᾧσι· χρυσοῦ δὲ κεντηνᾶρια δύο συλλέξαντες μόλις, ἐπεὶ πόλιν οὐ λαν εὐδαίμονα ἔκουν, ἔτι τε Χοσρόη ζωάγρια δόντες τήν τε πόλιν καὶ σφᾶς αὐτοὺς διεσώσαντο. ἐνθὲνδε οὐκέτι ὁ Χοσρόης ἐβούλετο τὴν ἀποπορείαν ἤπερ ἐληλύθει ποιήσασθαι, ἀλλ' Ἐυφράτην τε ποταμὸν διαβῆναι καὶ χρέματα ὅτι πλείστα ἐκ Μεσοποταμίας ληΐσθαι. γέφυραν δ' οὖν ζεύξας ἀμφὶ Ὀσβάνης τὸ χωρίον, ὅπερ τοῦ ἐν Βαρβαλισσῶ 10 φρουρίου τεσσαράκοντα σταδίους ἀπέχει, αὐτὸς τε διέβη καὶ παντὶ τῷ στρατῷ ὡς τάχιστα διαβαίνειν ἐπέστειλεν, ὑπειπὼν μὲν τὴν γέφυραν τρίτῃ ἡμέρᾳ λύσεισθαι, τάξας δὲ καὶ τὸν τῆς ἡμέρας καιρὸν. καὶ ἐπεὶ παρῆν ἡ κυρία, τινὰς μὲν τοῦ στρατοῦ ἀπολειψάσθαι μὴ πῶ διαβάντας ξυνέβαινεν, ὁ δὲ οὐδ' ὅτι οὖν 15 ὑπολογισάμενος ἐπεμψε τοὺς τὴν γέφυραν διαλύσοντας. οἱ τε ἀπολειπόμενοι, ὡς ἕκαστός πη ἐδύνατο, εἰς τὰ πάτρια ἤθῃ ἀνέβαινον· τότε δὴ φιλοτιμία τις Χοσρόην ἐσήλθε πόλιν Ἐδεσσαν ἐξελεῖν. ἐνήγε γὰρ αὐτὸν ἐς τοῦτο Χριστιανῶν λόγος καὶ ἔδακνεν αὐτοῦ τὴν δianoian, ὅτι δὴ ἀνάλωτον αὐτὴν ἰσχυρῶντο εἶναι 20 ἔξ αἰτίας τοιαύσδε.

5. ζωάγρια] ζώγρια Suidas s. h. v. 6. ἐνθὲνδε] Vulgo ἐνθὲνδεν. *ibid.* ἐβούλετο] ἐβουλεύετο Suidas s. v. ἀποπορεία. 7. ποιήσασθαι L cum Suida. Vulgo ποιήσεσθαι. 9. Ὀσβάνης] ὀβάνης L. 10. τεσσαράκοντα L. μ' P. 12. δὲ καὶ] καὶ om. L. 14. διαβάντας] διαβάτας L. 16. ἀπολειπόμενοι L. ἀπολειπόμενοι P. *ibid.* πη] ποι L. 17. Ἐδεσσαν Pm et Suidas s. v. ἐνήγεν. Ἐδεσαν P.

inde ab Imperatore timentes plurimum, iurato affirmant milites apud se nullos esse: quamquam erant, quos cum Adonacho Duce ne ab hoste deprehenderentur, in cellulas quasdam abdiderant. Demum auri pondus cc. vix, ut in urbe tenui, collectis, datoque Chosroi redemptionis pretio, se ac suam civitatem servarunt. Hinc noluit eadem Chosroes reverti via, qua venerat: sed placuit Euphratem traicere, ut pecuniam quantam maximam posset e Mesopotamia corraderet. Itaque ponte fluvium iunxit ad Obbanen, qui locus stadiis xl a Barbalissi castello distat. Transmissus Chosroes, copiis omnibus ut transitum maturarent edixit, denuntians se die tertio, cuius et horam praefinit, pontem disturbaturum. Ubi adfuit dictus dies, milites, qui nondum transiissent, nonnulli forte supererant: ille nihilosecius misit, qui pontem revellerent. Hi residui, qua quisque potuit, patriam repetierunt. Tunc expugnandae Edessae cogitationem iniecit amor gloriae Chosroi. Ad hoc enim illum incitabat, urebatque ipsius animum vulgaris Christianorum sermo, inexpugnabilem esse eam urbem iactantium hac de causa.

- Αύγαρος ἦν τις ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις Ἐδέσσης τοπάρχης (οὕτω γὰρ τοὺς κατὰ ἔθνος βασιλεῖς τηρικαῦτα ἐκάλουν). ὁ δὲ Αὐγαρος οὗτος ξυνετώτατος ἐγεγόνει τῶν κατ' αὐτὸν ἀνθρώπων ἀπάντων, καὶ ἀπ' αὐτοῦ βασιλεῖ Αὐγουσίῳ ἐς τὰ μάλιστα φίλος. ἔνσπονδος γὰρ Ῥωμαίοις εἶναι βουλόμενος ἐς Ῥώμην τε 5 ἀφίκετο, καὶ τῷ Αὐγουσίῳ ἐς λόγους ἤκων οὕτω δὴ αὐτὸν τῆς ξυπέσεως τῷ περιόντι ἐξέπληξεν ὥστε οὐκέτι αὐτοῦ μεθεῖσθαι*
- B** *Αὐγουστος τῆς ξυνοουσίας ἐβούλετο, ἀλλ' ἦν τε αὐτοῦ τῆς ομιλίας εὐθύς διάπυρος ἐραστής καὶ, ἐπειδὴν ἐντύχοι, ἀπαλλάσσεισθαι αὐτοῦ οὐδαμῆ ἤθελε. χρόνος οὖν αὐτῷ ἐν ταύτῃ δὴ συ- 10 χνὸς τῆ ἀποδημίᾳ ἐτρέβη. καὶ ποτε ἐς ἡθῆ πάτρια ἐθέλων ἵεναι πείθειν τε τὸν Αὐγουστον μεθεῖναι αὐτὸν ὡς ἥμισυ ἔχων, ἐπενόει τάδε. ἰσταλή μὲν ὡς κυνηγετήσιον ἐς τὰ ἐπὶ Ῥώμης χωρία*
- V** 302 *μελέτην γὰρ περὶ ταῦτα κατεσπουδασμένην τινὰ ἐτόγγανεν ἔχων. περιωῶν δὲ χώραν πολλὴν συχρὰ τῶν ἐκείνη θηρίων ζῶντα ἐθήρα, 15 καὶ χοῦν ἐκ τῆς γῆς ξυναμνησόμενος ἔφερεν ἐκ χώρας ἐκάστης· οὕτω τε ἐπανῆκεν εἰς Ῥώμην, τὸν τε χοῦν καὶ τὰ θηρία ἔχων.*
- C** *ὁ μὲν οὖν Αὐγουστος ἐς τὸν ἰππόδρομον ἀναβάς ἐκάθητο ἤπερ εἰώθει, Αὐγαρος δὲ οἱ ἐς ὄψιν ἤκων τῆν τε γῆν καὶ τὰ θηρία ἐπέδειξε, καταλέγων ἐκ ποίας ποτὲ χώρας ἦ τε γῆ ἐκάστη καὶ 20 τῶν θηρίων τίνα ποτὲ εἶη. ἔπειτα τῆν μὲν γῆν ἄλλην ἄλλη τοῦ*
- H** 65 *ἰπποδρομοῦ ἐκλεγε ἴεσθαι, πάντα δὲ ἐς ταῦτὸ τὰ θηρία ξυνα-*

1. *Αὐγαρος*] Eusebius H. E. 1, 13. Новоспекл. *ibid.* Ἐδέσσης] Ἐδέσσης P hic et infra constanter. Recte duplici sigma apud Eusebium. 10. ἐν om. L. 15. περιωῶν] περιῶν L.

Fuit olim Edessae toparcha (sic illis temporibus singularum gentium regulos appellabant) Augarus quidam, vir inter homines aetatis suae prudentissimus, ideoque in primis clarus Augusto Imperatori. Etenim Romam profectus est, incendi foederis gratia cum Romanis: ubi illum ad colloquium Augustus admisit, eximiam viri sapientiam adeo miratus est, ut statim cum eo familiaris agere vehementer cupierit, neque ipsum sit passus a quotidiano secum usu abduci. Certe abeundi veniam petenti abnuit: quo factum est, ut is a patria tunc abfuerit diutissime. Quam aliquando cum ardentius cogitaret, nec dimissionem ab Augusto impetrare posset, hanc artem excogitavit. In suburbanum agrum egressus ad venationem, in qua se peculiari studio exercuerat, magnum tractum obiit, ac vivas ibi cepit complures feras, unaque e singulis locis, in quibus agebant, effodit humum; quam cum feris deferens, Romam rediit. Ingressus autem Circum Augustus in suo consedit solio: tum in conspectum veniens Augarus, terram illi ac feras ostendit, et cuius quaeque terra agri, cuius quaeque fera naturae esset explicuit. Terram deinde aliam alibi disponi in Circo, et feras unum in locum

γαρόντας εἶτα ἀφείναι. οἱ μὲν οὖν ὑπερέται κατὰ ταῦτα ἐποιοῦν. τὰ δὲ θηρία χωρὶς ἀλλήλων γενόμενα ἐς ἐκείνην ἐχώρει τὴν γῆν, ἢ δὴ ἐκ τῆς χώρας ὄθεν εἰληπτο ἐτύγγανεν οὔσα. καὶ ὁ μὲν αὐτὸς ἐπὶ πλείστον τὰ ποιούμενα ἐς τὸ ἀκριβές ἔβλεπε, καὶ ἐθαύ-
 5 μαζέ γε ὅτι δὴ τοῖς ζώοις ἢ φύσις ἀδίδακτος οἷσα ποθεινὴν ποι-
 εῖται τὴν πάτριον γῆν. Αὐγαρος δὲ αὐτοῦ τῶν γονάτων ἐκ τοῦ
 αἰφνιδίου λαβόμενος „Ἐμὲ δὲ“ εἶπε „τίνα ποτὲ γνώμην ἔχειν, D
 ὦ δέσποτα, οἶε, ἢ γυνή τέ ἐστι καὶ παιδία καὶ βασιλεία βρα-
 χεῖα μὲν, ἀλλ’ ἐν γῆ τῇ πατρῴῃ;“ καὶ ὅς τῳ ἀληθεῖ τοῦ λόγου
 10 ἤσσηθεῖς τε καὶ βιασθεῖς ἀπίεσαι τε ξυνεχώρει οὔτι ἐκούσιος καὶ
 προσηυτεῖσθαι ἐκλείεν ὅτου ἂν δέηται. ἐπεὶ δὲ τούτου Αὐγαρος
 ἔτευχεν, Αὐγοῦστου ἐδεῖτο ἵπποδρόμιόν οἱ δεῖμασθαι ἐν πόλει
 Ἐδέσση. ὁ δὲ ξυνεχώρει καὶ τοῦτο. οὕτω μὲν ἐκ Ῥώμης ἀπαλ-
 λαγείς Αὐγαρος ἐς Ἐδεσσαν ἦλθε. καὶ αὐτοῦ οἱ πολῖται ἀνεπνυ-
 15 θάνοντο εἴ τι φέρων ἀγαθὸν σφίσι ἐκ βασιλείως Αὐγοῦστου ἦκοι.
 ὁ δὲ ἀποκρινόμενος Ἐδεσσηνοῖς ἐνεγκεῖν ἔφη λύπην τε ἀξήμιον
 καὶ χαρὰν ἀκερδῆ· τὴν τοῦ ἵπποδρομίου παρασηλῶν τύχην.

Χρόνω δὲ ὕστερον πόρρω που ἡλικίας Αὐγαρος ἦκων νόσῳ P 118
 ποδάγρας χαλεπῆς τινος ὑπερφυῶς ἦλω. ταῖς γούν δόνυαις ἀχθού-
 20 μενος καὶ τῇ ἐνθένδε ἀκνησίᾳ ἐπὶ τοῖς ἰατροῖς τὸ πρῶγμα ἦγεν.
 ἐκ πάσης τε γῆς ξυνέλεγε τοὺς περὶ ταῦτα σοφοὺς ἅπαντας. ὧν
 δὴ ὕστερον (οὐ γάρ οἱ ἄκεισιν τίνα τοῦ κακοῦ ἐξευρεῖν ἴσχυον)
 ἀπέστη τε καὶ ἐς ἀμηχανίαν ἐμπεσὼν τύχας τὰς παρούσας ὠδύ-

5. γε om. L. 19. ποδάγρας] ποδάγρης L.

coactas dimitti iubet. Parent famuli: mox aliae alio ferae discedere, et singulae adire terram, quae ex eodem, quo ipsae, agro delata fuerat. Rem diu ac diligenter contemplatus Augustus, demirabatur quod natura nullis praeceptis imbuta, amore soli natalis imbueret animantes. Illico Augarus genua ipsius prensans, *Me vero, inquit, domine, qua mente esse existimas? cui et uxor est, et liberi, et regnum, paruum id quidem, sed in patrio solo.* Ille dicti veritate pervictus atque adactus, abundi potestatem, quamvis inuitus, fecit, ac petere iussit quidquid opus haberet. Optati compos Augarus Augustum rogavit, ut sibi Edessae Circum extrueret. Quo etiam impetrato, Roma Edessam venit. Hic cives ex eo quaerere, quid boni ab Augusto Imp. sibi afferret? Quibus ille respondit afferre se *dolorem animi sine damno, et gaudium sine lucro*: innuens quae Circi natura esset atque conditio.

Deinde proVectum longe aetate Augarum molestissima podagra corripuit: cuius dolores acutos et nusquam movendi se loco necessitatem aegerrime ferens, morbum consilio et curae medicorum permisit, convocatis ad id undique consultissimis quibusque illius artis. Sed iis postmodo, cum nihil remedii invenire possent, renuntiavit: tum nesciens quo

ρετο. ἐπὶ δὲ τὸν χρόνον ἐκείνον Ἰησοῦς ὁ τοῦ Θεοῦ παῖς ἐν σώματι ὢν τοῖς ἐν Παλαιστίνῃ ἀνθρώποις ἰδίμλει. τῷ τε μηδὲν τὸ παράπαν ἁμαρτεῖν πώποτε, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀμήχανα ἐξεργάζεσθαι διαφανῶς ἐνδεικνύμενος ὅτι δὴ τοῦ Θεοῦ παῖς ὡς ἀληθῶς εἶη·

- B** (νεκρούς τε γὰρ καλῶν ἕξανίστη ὡσπερ ἐξ ὕπνου καὶ πηροῖς τοὺς 5 ὀφθαλμοὺς οὕτω τεχθεῖσιν ἀνέωγε, σώματός τε ὄλου λεύκας ἐκάθρηκε καὶ ποδῶν πήρωσιν ἔλυσε, καὶ ὅσα ἄλλα ἰατροῖς πάθῃ ἀνίατα ὠνομασμένα ἰστί) ταῦτα ἀπαγγελλόντων Ἀύγαρος τῶν ἐκ Παλαιστίνης ἐς τὴν Ἑδεσσαν ἐπιχωριαζόντων ἀκούσας ἐθάρσησέ τε καὶ γράμματα πρὸς τὸν Ἰησοῦν γράψας ἔδειτο αὐτοῦ 10 ἀπαλλάσσεσθαι μὲν τῆς Ἰουδαίας καὶ τῶν ἐνταῦθα ἀγνωμόνων ἀνθρώπων, αὐτῷ δὲ τὸ λοιπὸν ξυμβιοτεῦεν. ἐπεὶ ταῦτα ὁ Χριστὸς ἀπενεχθέντι εἶδεν, ἀντέγραψε πρὸς τὸν Ἀύγαρον, ὡς μὲν οὐκ ἀφίξεται ἄντικρυς ἀπονεύων, τὴν δὲ ὑγίειαν τῷ γράμματι ὑποσχόμενος. φασὶ δὲ καὶ τοῦτο αὐτὸν ἐπειπεῖν, ὡς οὐδὲ ἡ πό- 15
- C** λισ ποτὲ βαρβύροις ἀλώσιμος ἔσται. τοῦτο τῆς ἐπιστολῆς τὸ ἀκροτελεύτιον οἱ μὲν ἐκείνου τοῦ χρόνου τὴν ἱστορίαν ξυγγράψαντες οὐδαμῇ ἔγνωσαν· οὐ γὰρ οὖν οὐδέ πῃ αὐτοῦ ἐπεμνήσθησαν· Ἑδεσσηνοὶ δὲ αὐτὸ ἐξὴν τῇ ἐπιστολῇ εὐρεῖσθαι φασίν, ὥστε ἀμέλει καὶ ἀνάγραπτον οὕτω τὴν ἐπιστολὴν ἀντ' ἄλλου του φυ- 20 λακτηρίου ἐν ταῖς τῆς πόλεως πεποηνηται πύλαις. γέγονε μὲν οὖν ὑπὸ Μήδοις χρόνῳ τινὶ ὕστερον, οὐχ ἄλοῦσα μέντοι, ἀλλὰ τρό-

14. ἀπονεύων] ἀπολεύων AL. ἀπολέγων Lm. 17. ἀκροτελεύτιον] ἀκρότατον A. γράφεται ἀκροτελεύτιον Am. „ἀκρότατον Reg.“ MALT. Ἀκροτελεύτιον haud dubie Thucydides exemplo dixit II, 17. 20. του] τοῦ P.

se verteret, vicem suam lamentabatur. Ea tempestate Iesus Dei filius humano induto corpore cum Palaestinae incolis versabatur, verum se Dei filium cum vita nullius peccati labe contaminata, tum factis, quae mortales vires superabant, manifeste probans. Nam vita functos tanquam e somno voce excitabat: oculos aperiebat caecigenis: a vitiliginibus albis perpurgabatur corpora: clauditem et caetera, quae medici esse dicunt insanabilia, depellebat. Haec ubi Augarus ab iis, qui e Palaestina Edessam commeabant, accepit; confirmavit animum, et per literas Iesum obaecravit, ut a Iudaea atque ingrata natione discederet, ac secum in posterum convivere dignaretur. Postquam literas Christus sibi redditas legit, in eam sententiam rescripsit Augaro, ut plane quidem recusaverit se ad illum conferre, sanitatem vero promiserit. Hoc etiam subiuaxiase fama est, urbem semper inexpugnabilem fore Barbaris. Quod postremum epistolae caput eos, qui historiam scripserunt illius temporis, latuit: nusquam enim mentionem eius fecerunt. Id vero literis, quae repertae sunt, contineri Edesseni perhibent: sic sane ut epistolam eo modo exscriptam in portis urbis pro quovis alio munimento posuerint. In Medo-

πω τοιῷδε. ἐπειδὴ τὸ γράμμα τοῦ Χριστοῦ Ἀγγαρος ἔλαβε, κα-
 κῶν μὲν ὀλίγω ὕστερον ἀπαθῆς γέγονε, συχρὸν δὲ τῇ ὑγιείᾳ ἐπι-
 βιὸς χρόνον ἐτελεύτησεν· ὅστις δὲ διεδέξατο τὴν βασιλείαν τῶν
 αὐτοῦ παιδῶν, ἀνοσιώτατος γεγονὼς ἀπάντων ἀνθρώπων, ἄλλα **D**
 5 τε πολλὰ ἐς τοὺς ἀρχομένους ἐξήμαρτε καὶ τὴν ἐκ Ῥωμαίων δε-
 διὼς τίσιν προσεχώρησεν ἐκουσίως Πέρσαις. χρόνῳ δὲ πολλῷ
 Ἐδεσσηνοὶ ὕστερον ἀνελόντες τῶν βαρβάρων τοὺς σφίσι ἐνδη-
 μούντας φρουροὺς ἐνέδοσαν Ῥωμαίοις τὴν πόλιν. * * * * * **V 803**
 αὐτῷ προσποιεῖσθαι ἐπιμελὲς ἐστί, τεκμαιρόμενος οἷς ἐν τοῖς κατ'
 10 ἐμὲ χρόνοις γέγονεν, ἄπερ ἐν τοῖς καθήκουσι λόγοις δηλώσω. καὶ
 μοί ποτε ἔννοια γέγονεν ὡς εἰ μὴ ταῦτα, ἄπερ ἐρρήθη, ὁ Χρι-
 στοὺς ἔγραψεν, ἀλλ' ὅτι ἐς τοῦτο δόξης ἀνθρώποι ἤλθον, φυλά-
 ξαι διὰ τοῦτο ἀνάλωτον ἐθέλει τὴν πόλιν, ὡς μήποτε αὐτοῖς **P 119**
 πλάνης τινα σκῆψιν διδοίη. ταῦτα μὲν οὖν ὅπη τῷ θεῷ φίλον,
 15 ταῦτη ἐγέτω τε καὶ λεγέσθω.

Χοσρόη δὲ τότε προὔργον διὰ ταῦτα ἔδοξεν εἶναι Ἐδεσσαν
 ἐξελεῖν. καὶ ἐπεὶ ἐς Βάτην ἀφίκετο, πόλισμα μὲν βραγὺ καὶ
 λόγου οὐδενὸς ἄξιον, ἡμέρας δὲ ὀδῶ Ἐδέσσης διέχον, ἐνταῦθα **H 66**
 μὲν τὴν νύκτα ἐκείνην ἠύλισατο, ὄρθρου δὲ βαθείος παντὶ τῷ
 20 στρατῷ ἐπὶ τὴν Ἐδεσσαν ἤλαυνε. καὶ αὐτοῖς ξυμβέβη πλάνη
 περιπεσοῦσι τῇ ὑστεραίᾳ ἐς τὸν αὐτὸν ἀυλλέσθαι χώρον, ὅπερ
 αὐτοῖς λέγουσι καὶ δις ξυμβῆναι. μόλις δὲ ἄγχιστα Ἐδέσσης γε- **B**

2. ἐπιβιὸς] ἐπιβιὸν (sic) A. 11. ἐρρήθη] ἐρρέθη P.
 12. ἔγραψεν] ἔγραψεν L. 16. προὔργον Pm. προὔργον P.

rum quidem potestatem urbs aliquanto post venit: non quod eam cepe-
 rint, sed ita ut dicam. Acceptis a Christo literis Angarus brevi con-
 valuit, ac diu commoda usus valetudine, mortem obiit. Et filius qui
 successit in regnum, is mortalium omnium sceleratissimus, cum flagitio-
 rum multorum, quae in subditos admiserat, poenam a Romanis metueret,
 se Persis dedit. Longo deinde intervallo Edesseni Barbaris, qui apud
 ipsos praesidium agitabant, sublatis, urbem Romanis tradidere * * * dat
 operam ut sibi adiungat: id quod ex iis concilio, quae mea aetate gesta
 sunt, et a me infra narrabuntur. Ac meum ista animus cogitatio ali-
 quando subiit, a Christo non fuisse scripta quae retuli: quoniam tamen
 sibi homines persuaserunt urbem in ipsius tutela esse, non pati illum ut
 ea capiatur, ne quam speciem fraudis et causam erroris praebet. Ve-
 rum haec ita se habeant ac dicantur, ut Deo placet.

Ob eam certe famam operae pretium esse Chosroes duxit Edessam
 expugnare. Qui ubi Batnen pervenit (id parvum et obscurum oppidu-
 lum est, ac diei unius iter Edessa distat) noctem ibidem egit. Primo
 autem diluculo cum universo exercitu Edessam iter intendit: sed errore
 viarum circumacti posteram noctem eodem in loco duxerunt. Quod bis
 contigisse, ac tandem Chosroi, cum Edessam vix accessisset, lapsa in

νομένῳ Χοσρόῃ ρείματός φασιν ἐς τὸ πρόσωπον ἐπιπεσόντος ἐπῆρθαι τὴν γνάθον. διὸ δὴ τῆς μὲν πόλεως ἀποπειρῶσθαι οὐδαμῆ ἤθελε, Παῦλον δὲ πέμψας χρήματα. Ἐδεσσηνοὺς ἤτει. οἱ δὲ ἀμφὶ τῇ πόλει μὲν δεδιέναι ἤκιστα ἔφρασκον, ὅπως δὲ μὴ τοῖς χωρίοις λυμῆνται, ὁμολόγησαν δύο χρυσοῦ κεντηνάρια δώσειν. 5 καὶ ὅς τὰ τε χρήματα ἔλαβε καὶ διεσώσατο τὰ ξυγκείμενα.

C γ'. Τότε καὶ γράμματα Χοσρόῃ βασιλεῖς Ἰουστινιανὸς ἔγραψεν, ἐπιτελέσειν ὁμολογῶν τὰ τε αὐτῶ καὶ τοῖς πρέσβεισιν ἀμφὶ τῇ εἰρήνῃ ξυγκείμενα. ἄπερ ἐπεὶ ὁ Χοσρόης ἀπενεχθέντα εἶδε, τοὺς τε ὁμήρους ἀφῆκε καὶ συνσκευάζετο ἐς τὴν ἄφροδον, 10 τοῖς τε Ἀντιοχείων αἰχμαλώτους ἀποδίδοσθαι ἅπαντας ἤθελεν. ὅπερ Ἐδεσσηνοὶ ἐπειδὴ ἔμαθον, προθυμίαν ἐπεδειξάντο ἀκοῆς κρείσσω. οὐ γὰρ ἦν οὐδεὶς ὅς οὐ τὰ λύτρα ἐν τῷ ἱερῶ φέρων

D ὑπὲρ τούτων δὴ τῶν αἰχμαλώτων κατὰ λόγον τῆς οὐσίας κατέθετο. εἰσὶ δὲ οἷς καὶ μᾶλλον ἢ κατὰ λόγον ταῦτα ἐπράσσετο. 15 τε γὰρ ἐταῖραι τὸν κόσμον ἀφελούσαι, ὅσος αὐταῖς ἐν τῷ σώματι ἦν, ἐνταῦθα ἐρρίπτουν, καὶ εἰ τῷ γεωργῶ ἐπίπλων ἢ ἀργυρίου σπανίζοντι ὄνος ἢ προβάτιον ἦν, τοῦτο δὴ ἐς τὸ ἱερὸν σπουδῆ πολλῇ ἤγεν. ἀθροίζεται μὲν οὖν χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου καὶ ἄλλων χρημάτων πάμπολυ πλῆθος, δέδοται δὲ ὑπὲρ λύτρων οὐδέν. 20

P 120 Βουζῆς γὰρ ἐνταῦθα παρὼν ἔτυχε, ὅς διακλωῦσαι τὴν πρᾶξιν ἐπέστη, κέρδος οἱ ἔσσεσθαι μέγα τι ἐνθένδε καταδοκῶν. διὸ δὴ ὁ Χοσρόης τοὺς αἰχμαλώτους ἅπαντας ἐπαγόμενος πρόσω ἐχώρει.

22. ὑπέστη] ὑπήγε L.

vultum humore malam intumuisse memorant. Quamobrem omisso oppugnandae urbis consilio, Edessenis pecuniam per Paulum imperare satias habuit. Illi quidem nihil se urbi timere iactabant: sed ne agros vastaret, auri pondo cc. pacti sunt. Quae cum accepisset, conventis stetit.

13. Hoc ipso tempore Iustinianus Aug. Chosroi per literas promisit se conditionibus satisfacturum, quibus ille et legati pacem pepigerant. Oblatam sibi epistolam Chosroes simul ac legit, dimisit obsides, seque ad discessum accinxit. Cum autem captivos omnes Antiochenos venales proposuisset, re Edesseni cognita, benevolentiam illis exhibuerunt inauditam. Etenim nemo erat, quin pretium, quo hi captivi redimerentur, in templum pro re sua conferret: immo vero multi plus quam pro suae fortunae modo erogabant. Siquidem meretriculae quidquid gestabant mundi muliebris exuentes, ibi proliciebant; ac si cui agricolae carta vel supellex vel pecunia erat, is dum asinum aut oviculum haberet, in templum mira alacritate ducebat. Itaque auri et argenti aliarumque rerum vis ingens collecta est; nihil tamen pro captivis redimendis impensum. Nam Buzes, qui illic aderat, lucro inhians, quod inde magnum ad se rediturum putabat, pium consilium intervertere non est veritus. Quare Chosroes captivos secum omnes abducens, porro ire

Καρρηνοὶ δὲ ἀπήντων χρήματα πολλὰ προτεινόμενοι· ὁ δὲ οὐ προσήκειν ἔφασκεν, ὅτι δὴ οἱ πλείστοι οὐ Χριστιανοί, ἀλλὰ δόξης τῆς παλαιᾶς τυγχάνουσι ὄντες.

Καὶ μὴν καὶ Κωνσταντινίων χρήματα διδόντων ἐδέξατο, 5 καίπερ φύσκων οἱ ἐκ πατέρων προσήκειν τὴν πόλιν. ἐπειδὴ γὰρ Καβάδης Ἀμιδαὺν εἶλεν, Ἐδεσσάν τε καὶ Κωνσταντίαν ἐξελεῖν ἤθελεν. ἀλλ' Ἐδέσσης μὲν ἐγχοῦ γενόμενος τῶν μάγων ἀνεπνύ- B θύνετο εἴ οἱ ἀλώσιμος ἡ πόλις ἔσται, δεξίας τῇ δεξιᾷ χεὶρὶ τὸ χωρίον αὐτοῖς. οἱ δὲ αὐτῶ τὴν πόλιν ἀλώσεσθαι οὐδέμιᾳ μη- 10 χανῆ ἔλεγον, τεκμαιρόμενοι, ὅτι δὴ τὴν δεξιὰν αὐτῆ χεῖρι προ- τείνας οὐχ ἀλώσεως ταύτῃ οὐδὲ ἄλλου ὕπου οὐκ ἔχοντος ἔμβολον, ἀλλὰ σωτηρίας διδοίη. καὶ ὅς ταῦτα ἀκούσας, ἐπειθετό τε καὶ ἐπῆγεν ἐπὶ Κωνσταντίαν τὸ στράτευμα. ἐνταῦθα δὲ ἀφικόμε- νος ἐνστρατοπεδεύεσθαι παντὶ τῷ στρατῶ ὡς πολιορκήσων ἐπέ- 15 στελλεν. ἦν δὲ Κωνσταντίνης ἱερὸς τότε Βαράδοτος, ἀνὴρ δέ- V 304 καιὸς τε καὶ τῷ θεῷ ἐς τὰ μάλιστα φίλος, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἐνε- C γούσαν ἐς ὃ τι βούλοιο αἰεὶ τὴν εὐχὴν ἔχων· οὐδ' αὖτε τὸ πρόσω- πον ἰδὼν ἄν τις εὐθὺς εἴκασεν ὅτι δὴ τῷ θεῷ ἐνδεδεχότατα κεχα- ρισμένος ὁ ἀνὴρ εἴη. οὗτος ὁ Βαράδοτος τηρικαῦτα παρὰ τὸν 20 Καβάδην ἐλθὼν οἶνόν τε ἤνεγκε καὶ ἰσχάδας καὶ μέλι καὶ καθα- ροὺς ἄρτους, καὶ αὐτοῦ ἐδεῖτο μὴ ἀποπειρᾶσθαι πόλιως, ἢ οὔτε λόγου ἀξία ἔσται καὶ πρὸς Ῥωμαίων ἀπημεληταὶ ἴλαν, οὔτε στρα-

22. οὗτε] οὐδὲ P.

perrexit. Obviam processerunt Carrheni: quibus multam pecuniam offerentibus, tali officio supersedendum dixit; propterea quod illi maximam partem non Christiani erant, sed priscam retinebant persuasionem.

A Constantiniensibus oblatum aurum accepit; tametsi eorum oppidum iure paterno suum esse diceret. Cum enim Amidam cepisset Cabades, Edessam quoque et Constantinam veluit expugnare. At ubi propius Edessam venit, intenta dextra urbem commonstrans, quaesivit ex Magis eane potiri posset? Hi nullo modo captum iri illam asseverarunt, ea nisi coniectura, quod porrecta ad locum dextera non expugnationis aliunde cuiuspiam sinistrae rei, at salutis signum dedisset. His auditis fidem habuit Cabades, et Constantinam versus copias duxit. Quo cum pervenisset, castra omnes ad faciendam obsidionem metari iussit. Erat tum temporis Constantinae Praesul Baradotus, singulari vir sanctimonia, ac Deo dilectissimus: quamobrem eius preces ad omnia, quaecunque vellet, impetranda efficaces admodum erant. Cuius vel ipse vultus statim intentibus persuadebat virum esse, qui plurimum gratia apud Deum valeret. Is tum Cabadem adiit: vinum, caricas, mel ac panes similaginos attulit, et obtestatus est, ut abstineret urbe, quae nullius esset momenti, et valde a Romanis neglecta, nec militare praesidium, nec munimen-

τιωτῶν φρουρὰν ἔχουσα οὔτε ἄλλο τι φυλακτῆριον, ἀλλὰ τοὺς οἰκήτορας μόνους ἀνθρώπους οἰκτρούς. ὁ μὲν ταῦτα εἶπε· Κα-
Dβάδης δὲ ἀπὸ τῆν τε πόλιν χαριεῖσθαι ὠμολόγησε καὶ τοῖς σι-
 τίοις ἔδωρησατο αὐτὸν ἕπαισι, ὅσα οἱ τῷ στρατοπέδῳ ἐς τὴν
 πολιορκίαν ἡτοίμαστο, μεγάλοις ὑπερφανῶς οὖσιν· οὕτω τε ἀπῆλ-
 5 λάσσετο ἐκ γῆς τῆς Ῥωμαίων. διὸ δὴ ὁ Χοσρόης ἐκ πατέρων οἱ
 προστίκειν ἤξιον τὴν πόλιν.

Ἐς Λάρας τε ἀφικόμενος ἐς πολιορκίαν καθίστατο. ἔνδο-
 10 θεν δὲ Ῥωμαῖοι καὶ Μαρτίνος ὁ στρατηγός, καὶ γὰρ ἐνταῦθα ὦν
 ἔτυχε, τὰ ἐς ἀντίστασιν ἐξηρτύνοντο. δύο δὲ ἡ πόλις τείχεσι πε-
 ριβέβληται, ὧν τὸ μὲν ἐντὸς μέγα τε καὶ ἀξιοθέατον ἀτεχνῶς
 ἐστιν (ἐς ὕψος γὰρ διήκει πύργος μὲν ἕκαστος ποδῶν ἑκατὸν, τὸ
 δὲ ἄλλο τεῖχος ἐξήκοντα), τὸ δὲ ἐκτὸς πολλῶ μὲν ἔλασσον συμ-
 βαίνει εἶναι, ἄλλως δὲ ἐγχερόν τε καὶ λόγου πολλοῦ ἄξιόν ἐστι.
P 121 τὸ δὲ μεταξὺ χωρίον εὖρος οὐχ ἦσσαν ἢ πεντήκοντα ἔχει ποδῶν· 15
 ἐνταῦθα εἰώθασι Λαρηνοὶ τοὺς τε βόας καὶ τᾶλλα ζῶα πολεμίων
 σφίσι ἐγκιμένων ἐμβάλλεσθαι. τὰ μὲν οὖν πρῶτα ὁ Χοσρόης
H 67 προσβολὴν ποιησάμενος ἐς τὰ πρὸς ἐσπέραν τοῦ περιβόλου, πλή-
 θει τε βελῶν βιασόμενος τὰς πύλας τείχους τοῦ βραχέος ἐνέπρη-
 20 σεν. ἐντὸς μέντοι γενέσθαι οὐδαίς τῶν βαρβύρων ἐτόλμησεν.
 ἔπειτα δὲ κατώρυχα ποιεῖσθαι λάθρα ἐς τὰ πρὸς ἕω τῆς πόλεως
 ἔγνω. ταύτῃ γὰρ μόνον δρῦσσεσθαι ἢ γῆ οἷα τέ ἐστιν, ἐπεὶ τὰ
 ἄλλα τοῦ περιβόλου ἐπὶ πέτρας τρεῖς δειμαμένοις πεποίηται. οἱ

1. οὔτε] οὐδὲ P. 21. ἔπειτα] ἐπεὶ L.

tum quodpiam, sed viles tantum ac miseros incolas haberet. Sic locuto, recepit Cabades condonaturum se urbem; et cibaria, quaecunque in castris ad obsidionem comparata fuerant, copiosissima sane, eidem largitus, e finibus Rom. excessit. Eam ob causam Chosroes urbem iure paterno ad se pertinere contendebat.

Ubi Daram pervenit, eam cinxit obsidione, dum intus Romani cum Martino Duce (hic enim forte aderat) necessaria defensionis expediunt. Circumdatus est urbs muro duplici. Ac murus quidem interior longe eminent, visendus merito: cuiusque enim turris altitudo ad c. pedes; reliqui muri ad lx. evadit. Alter vero, quo ille praetexitur, multo quidem humilior est; at firmissima structura constat, et momenti plurimum habet. Interiectum spatium non minus l. pedibus patet in latitudinem: eoque solent Darenii boves aliasque pecudes sub hostium adventum compellere. Ac primum Chosroes facta in moenia, qua Occasum spectant, impressione, et delectis magna sagittarum vi custodibus, portam minoris muri incidit: intro tamen ferre pedem Barbarorum nemo est ausus. Deinde statuit ad Orientale urbis latus cuniculum agere: hac enim una in parte patitur lignonem terra: alibi moenia super solida rupe stant. Ergo Per-

γοῦν Πέρσαι ἀπὸ τῆς τάφρου ἀρξάμενοι ὤρυσσον. ἤς δὴ βαθείας
 κομιδῇ οὔσης οὔτε καθειρωῶντο πρὸς τῶν πολεμίων οὔτε αὐτοῖς **B**
 τινα αἰσθησιν τοῦ ποιουμένου παρείχοντο. ἤδη μὲν οὖν ἕπεδου-
 σαν τὰ θεμέλια τοῦ ἐκτὸς τείχους, ἔμιλλον δὲ καὶ κατὰ τὴν με-
 5 ταξὺ χώραν ἑκατέρου περιβόλου γινόμενοι ὀλίγω ὕστερον καὶ
 τὸ μέγα τεῖχος ἀμείψαντες τὴν πύλιν κατὰ κράτος ἐλαῖν, ἀλλ'
 (οὐ γὰρ αὐτὴν ἔδει Πέρσαις ἀλῶναι) εἰς ἐκ τοῦ Χοσροῦ στρα-
 τοπέδου ἀμφὶ ἡμέραν μέσην ἄγχιστά πη τοῦ περιβόλου μόνος
 ἀφίκετο, εἴτε ἄνθρωπος ὢν εἴτε τι ἄλλο ἀνθρώπου κρείσσον,
 10 δόξαν τε τοῖς ὄρωσι παρείχετο, ὅτι δὴ τὰ βέλη ξυλλέγοι, ἔπερ
 ἐκ τοῦ τείχους Ῥωμαῖοι ὀλίγω πρότερον ἐπὶ τοὺς ἐνοχλοῦντας
 βαρβάρους ἀφῆκαν. ταῦτά τε ποιῶν καὶ τὴν ἀσπίδα προβεβλη- **C**
 μένος ἐρεσχελεῖν τε τοὺς ἐν ταῖς ἐπάλλεξι καὶ ξὺν γλιωτι τωθάζειν
 ἐδόκει. εἴτα θράσους αὐτοῖς τὸν πάντα λόγον ἐρηγορεῖναι πάν-
 15 τας ἐκέλευε καὶ ὡς ἐνὶ μάλιστα τῆς σωτηρίας ἐπιμελεῖσθαι. καὶ
 ὁ μὲν ταῦτα σημήνας ἀπιὼν ἔρχετο, Ῥωμαῖοι δὲ τὰ ἐν μέσῳ τεί-
 χους ἑκατέρου θοορίῳ πολλῶ καὶ ταραχῇ ἐκέλευον σκάπτειν. καὶ
 Πέρσαι μέντοι οὐκ εἰδότες τὰ πρᾶσσόμενα οὐδέν τι ἤσσαν ἔργου
 εἶχοντο. τῶν μὲν οὖν βαρβάρων ἠρθῆν τινα ἐνερθεῖν ποιουμέ-
 20 των ὁδὸν ἐπὶ τὸ τῆς πόλεως τεῖχος, τῶν δὲ Ῥωμαίων Θεοδώρου
 γνώμη, ἐπὶ σοφίᾳ τῇ καλουμένῃ μηχανικῇ λογίου ἀνδρός, ἐγκαρ-
 οίαν τε τὴν διώρυχα ἐργαζομένων καὶ βύθους ἱκανῶς ἔχουσαν,
 ξυμβῆ Πέρσας κατὰ μέσον τοῖν περιβόλοιν γεγενημένους ἐκ τοῦ **D**

2. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P. 5. ὀλίγω] ὀλίγω δὲ P. ὀλί-
 γω τε L. 12. ἀφῆκαν L. ἀφῆκα H. ἀφῆκασι P. 20. Ῥο-
 μαίων τε P. Delevi τε.

sae ducto operis a fossa initio, humum egerebant, eaque altissime exca-
 vata, latebant hostem, et occulta molitione fallebant. Iamque ad exte-
 rioris muri fundamenta snbierant, ac prope erat ut spatium penetrarent
 intermurale, mox et ultra murum magnum illapsi, urbem vi caperent. At
 quoniam id fixum erat, ut illa a Persis non caperetur, quidam e castris
 Chosrois circa meridiem ad moenia solus accessit, sive is homo, sive quid
 homine maius fuerit: ac spectantibus visus est tela colligere, quae paulo
 ante e muro Romani miserant in Barbaros, qui negotium facessabant.
 Interea scuto protectus eos, qui stabant ad pinnae, ridere et cavillis vi-
 debatur incessere. Sed postea Persarum consilium plane enuntiavit, at-
 que omnes hortatus est ut invigilarent, et quoad eius fieri posset salutē
 providerent: quibus significatis, abiit. Tum fossorem intermurali solo
 adhibiti sunt a Romanis cum tumultu multo ac perturbatione instantibus:
 Persae inscii nihilo segnus propositum urgebant. Ita dum illinc Persae
 rectam prorsum ad moenia sub terra viam, hinc Romani transversam et
 iustae altitudinis fossam, Theodori machinarii peritissimi ductu moliantur,
 contigit, ut progressi ad murorum interstitium Persae, in Romano-

αλφινιδίου ἐμπειεῖν ἐς τὴν Ῥωμαίων κατώρυχα. καὶ αὐτῶν τοὺς μὲν πρώτους Ῥωμαῖοι ἔκτειναν, οἱ δὲ ὀπισθεν φυγόντες κατὰ τάχος ἐς τὸ στρατόπεδον διεσώθησαν. διώκειν γὰρ αὐτοὺς ἐν σκότῳ Ῥωμαῖοι οὐδαμῇ ἔγνωσαν. ταύτης οὖν τῆς πείρας ὁ Χοσρόης ἀποτυχῶν ἔλειν τε τὴν πόλιν μηχανῇ τὸ λοιπὸν οὐδεμιᾷ ἐλπίσας τοῖς πολιορκουμένοις ἐς λόγους ἦλθε, χιλιά τε κεκομισμένος ἀργύρου σταδμὰ ἐς τὰ Περσῶν ἤθη ἐχώρει. ταῦτα ἐπεὶ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἔμαθεν, οὐκέτι τὰ ζυγκείμενα ἐπιτελῆ ποιήσεν ἠθέλειν, ἐπικαλῶν Χοσρόην ὅτι δὴ πόλιν Λύρας ἐν σπονδαῖς ἔξελεῖν ἐνεχείρησε. ταῦτα μὲν ἐν τῇ πρώτῃ Χοσρόου ἐσβολῇ Ῥωμαίοις ξυνέβη, καὶ τὸ θέρους μὲν ἐτελεύτα.

P 122
V 305

ιδ'. Ὁ δὲ Χοσρόης πόλιν ἐν Ἀσσυριοῖς δευμάμενος ἐν χώρᾳ Κτησιφῶντος πόλεως διέχοντι ἡμέρας ὀδῶ, Ἀντιοχείαν τε τὴν Χοσρόου αὐτὴν ἐπωνόμασε καὶ Ἀντιοχέων τοὺς αἰχμαλώτους ἐνταῦθα ξυνώμισεν ἅπαντας, οἷς δὴ βαλανεῖόν τε καὶ ἵπποδρόμιον 15 κατεσκευάσζε καὶ ταῖς ἄλλαις τρυφαῖς ἀνίσθαι ἐποίει. τοὺς τε γὰρ ἠνιόχους καὶ τοὺς τῶν μουσικῶν ἔργων τεχνίτας ἔκ τε Ἀντιοχείας καὶ τῶν ἄλλων Ῥωμαϊκῶν πόλεων ξὺν αὐτῷ ἤγεν. ἔτι μὲν τοι καὶ δημοσίᾳ τοὺς Ἀντιοχέας τούτους ἐπιμελειστέρως ἢ κατὰ Β αἰχμαλώτους ἐστίττειν ἐς πάντα τὸν χρόνον, καὶ βασιλικούς καλεῖσθαι ἤξιον, ὥστε τῶν ἀρχόντων οὐδενὶ ὑποχειρίους εἶναι ἢ βασιλεῖ μόνῳ. εἰ δὲ τις καὶ τῶν ἄλλων Ῥωμαίων δραπετῆς γεγὼνὼς ἐς Ἀντιοχείαν τὴν Χοσρόου διατηγεῖν ἴσχυσε, καὶ τις αὐτὸν

12. χώρα HL. χώρα P.
αὐτῶν HL. ἰσ. αὐτὸν Hm.

18. αὐτῷ] αὐτῷ L.

23. αὐτὸν]

rum foveam improviso deciderint. Caesi statim a Romanis primi: qui sequebantur, quam celerrime ad castra evaserunt incolumes; cum eos Romani in tenebris persequi noluissent. Post conatum hunc irritum, spem omnem Chosroes capiendae urbis abiecit: hinc habito cum obsessis colloquio, et acceptis mille argenti libris, in Persidem remigravit. Factus de his certior Iustinianus Aug. pacta conventa noluit in rem conferre, incusans eo nomine Chosroem, quod post compositam pacem expugnare Darum tentasset. Ea demum Romanis acciderunt in prima Chosrois irruptione: tum aestas exiit.

14. Chosroes autem in quodam Assyriae loco, qui ab urbe Ctesiphonte diei iter unius abest, urbem condidit, ac de nomine suo dictam Chosroantiochiam universa Antiochensium captivorum multitudine frequentavit. Quibus et balneum et Circum extruxit, caeterasque delicias benignissime providit. Nam aurigas et musicos cum Antiochia, tum ex aliis Romanae dittonis civitatibus secum duxerat. Quin etiam de publico Antiochenos istos prolixius, quam captivorum conditio posceret, semper aluit, ac Regios voluit appellari, ita ut potestate Satraparam exempti, uni Regi parerent. Ex aliis vero servis Romanis siquis Chosroantio-

Ξυγγενῆ τῶν ταύτῃ ὑκνημένων ἐκάλεσεν, οὐδέτι ἐξῆν τῷ κεκτημένῳ τὸν αἰγμύλωτον τοῦτον ἀπάγειν, οὐδ' ἄν τις τῶν λιαν ἐν Πέρσαις δοκιμῶν ὁ τὸν ἄνθρωπον ἑξανδρουποδίσαις τυγχάνοι.

Ἀντιοχεῦσι μέντοι τὸ ξυμβὰν ἐπὶ Ἀναστασίου βασιλείοντος 5
 5 τέρας ἐς τοῦτο ἀποβὰν ἐτελεύτησε. τότε γὰρ ἀνέμου σκληροῦ
 Λύφῃ τῷ προαστείῳ ἐκ τοῦ αἰφνιδίου ἐπιπεσόντος τῶν κυπαρίσ- C
 σων αἰ' ταύτῃ ὑψηλαὶ ἀτεχνῶς ἦσαν ἐκ ῥιζῶν τῶν ἐσχάτων ἀνα-
 τραπεῖσαι ἐς τὴν γῆν ἔπεσον, ὥσπερ ὁ νόμος ἐκτέμνεσθαι οὐδαμῆ
 εἶα. ὀλίγῳ μὲν οὖν ὕστερον, ἤνικα Ἰουστίνος Ῥωμαίων ἤρχε,
 10 σεισμὸς τις ἐπιγεγόμενος ἐξαίσιος λιαν τὴν τε πόλιν κατέσεισε πῦ-
 σαν καὶ τῶν οἰκοδομημάτων τὰ τε πλείστα καὶ κάλλιστα ἐς τὸ
 ἔδαφος εὐθὺς ἤνεγκε, καὶ λέγονται τότε τριάκοντα μυριάδες Ἀν- H 68
 τιοχέων ἀπολωλέναι. ἐν ταύτῃ δὲ τῇ ἀλώσει ξέμπυσα ἡ πόλις,
 ὥσπερ μοι ἐρρήθη, διέφθαρται. τὸ μὲν οὖν Ἀντιοχέων πάθος D
 15 τῆδε ἐχώρησε.

Βελισάριος δὲ βασιλεὶ ἐς Βυζάντιον ἐξ Ἰταλίας μετὰπεμπτος
 ἦλθε, καὶ αὐτὸν διαχειμάσαντα ἐν Βυζαντίῳ στρατηγὸν ἐπὶ τε
 Χοσρόην καὶ Πέρσας ἅμα ἦρι ἀρχομένῳ βασιλεὺς ἐπεμψεν ἄρχον-
 τὰς τε τοὺς ἐξ Ἰταλίας ζῆν αὐτῷ ἤκοντας, ὧν δὲ ἓνα Βαλερι-
 20 οὺν ἠγεῖσθαι τῶν ἐν Ἀρμενίοις καταλόγων ἐκέλευε. Μαρτίνος
 γὰρ ἔτυχεν εὐθὺς εἰς τὴν ἐψῶν σταλεῖς, καὶ διὰ τοῦτο Χοσρόης P 123
 αὐτὸν, ὡς προεδήλωται, ἐς Δάρας εὔρε. τῶν δὲ Γότθων

2. ἄν] ἦν L. 8. ἐς] εἰς L. 10. κατέσεισε L. κατέσεισεν P.
 14. ἐρρήθη] ἐρρήθη P.

chiam confugeret, atque cum civis aliquis consanguineum suum vocaret, inde iam hero servum illum abducere nefas erat; quamvis cupiam e Persarum primoribus mancipatus esset.

Hic porro exitus longo consecutus est intervallo portentum illud, quod Anastasii principatu Antiochenis acciderat. Tunc enim vehemens in suburbium Daphnen coortus repente ventus ab radicibus eruit stravitque procerissimas cupressos, quas ne quis excideret prohibitum edicto fuerat. Paulo post, cum Iustinus Romanis imperaret, maximo terrae motu conquassata urbe, plurima praeclearissimaque aedificia momento corruerunt, et fama obtinet interiisse tunc temporis Antiochenorum tercentum millia. Iam vero capta civitas funditus, ut a me dictum est, periit. Ita demum se habuit Antiochena clades.

Ex Italia revocatus ab Imperatore Belisarius Byzantium venit. Ibi traducta hieme, ineunte vere Augustus illum adversus Chosroem Persaque misit, summo cum imperio belli, una cum Ducibus, qui ipsum secuti fuerant ab Italia redeuntem. Ex iis Ducibus unum Valerianum militari- bus Armeniae numeris praefecit; quoniam Martinus ipso statim initio belli se in Orientem contulerat; unde factum, quod supra monui, ut Chosroes ipsum Darae offenderit. E Gotthis unus Vittigis Byzantii sub-

Οὐτίτιγος μὲν ἐν Βυζαντίῳ ἔμεινεν, οἱ δὲ λοιποὶ ζῦμπαυτες ἐπὶ Χοσρόην σὺν Βελισαρίῳ ἐστράτευσαν. τότε τῶν Οὐτιτίγιδος πρέσβειν ἄτερος μὲν, ὅπερ τοῦ ἐπισκόπου ὀνόματος ἐπιβράτευεν, ἐν τοῖς Περσῶν ἤθεσι θνήσκει, ὁ δὲ δὴ ἕτερος αὐτοῦ ἔμεινεν. δοτις δὲ αὐτοῖς ἐρμηγεὺς εἶπετο, ἀνεχώρησεν ἐς Ῥωμαίων τὴν 5 γῆν. καὶ αὐτὸν Ἰωάννης, ὃς τῶν ἐν Μεσοποταμίᾳ στρατιωτῶν ἤρχεν, ἀμφὶ τὰ Κωνσταντίνης ὄρια ζυλλαβῶν ἐς τε τὴν πόλιν Βεῖσαγαγῶν ἐν δεσμοτηρίῳ καθείρξεν, ὅπερ οἱ ἐνταῦθα ἅπαντα ἀναπνυθανομένῳ τὰ πεπραγμένα ἐξήνεγκε. ταῦτα μὲν οὖν τῆδε ἐχώρησε. Βελισάριος δὲ ζῶν τοῖς ἐπομένοις κατὰ τάχος ἦει, προ- 10 τερῆσαι ἐν σπουδῇ ἔχων, πρὶν τινα ὁ Χοσρόης ἐσβολὴν αὐθις ποιήσεται ἐς Ῥωμαίων τὴν γῆν.

V 306
C

εἰ. Ἐν τούτῳ δὲ ὁ Χοσρόης ἐπὶ Κολχίδα τὸν στρατὸν ἤγε, Λαζῶν αὐτὸν ἐπαγομένων ἐξ αἰτίας τοιαύδε. Λαζοὶ τὰ μὲν πρῶτα γῆν τὴν Κολχίδα ᾤκουν, Ῥωμαίων κατήκοοι ὄντες, οὐ 15 μέντοι ἐς φόρον ἀπαγωγῆν, οὐδέ τι ἄλλο ἐπαγγέλλουσιν αὐτοῖς ἐπακούοντες, πλὴν γε δὴ ὅτι, ἐπειδὴν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς τελευτήσῃ, ζῦμβολα τῆς ἀρχῆς τῷ διαδεξομένῳ τὴν βασιλείαν ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς ἐπεμπε. τὰ δὲ τῆς χώρας ὄρια ζῶν τοῖς ἀρχομένοις ἐς τὸ ἀκριβὲς διεφύλασσειν, ὅπως δὴ μὴ Οὐννοὶ πολέμιοι ἐξ 20 ὄρους τοῦ Καυκάσου, ὁμόρου σφίσιν ὄντος, διὰ Λαζικῆς πορευόμενοι ἐσβάλλωσιν ἐς γῆν τὴν Ῥωμαίων. ἐφύλασσον δὲ οὔτε D αὐτοὶ χρήματα ἢ στρατιῶν πρὸς Ῥωμαίων δεχόμενοι οὔτε Ῥω-

2. Οὐτιτίγιδος] Ιουτιτίγιδος HL: illud Hm.
οὐδὲ — οὐδὲ P.

23. οὔτε — οὔτε]

stitit: caeteri expeditionem in Chosroem cum Belisario susceperunt. Sub idem tempus oratorum, quos Vittigis legaverat, is qui sibi nomen arrogabat Episcopi, in Perside mortuus est; alter ibidem mansit. Eorum vero interpretem ad Romanos revertentem Ioannes Mesopotamiae Dux ad Constantinae limites cepit, ductumque in urbem tradidit in custodiam. Ubi ille eidem interroganti rerum in legatione gestarum seriem enuntiavit: atque haec ita cesserunt. Belisarius autem cum suis ibat magnis itineribus, antevertere Chosroi maturans, priusquam denuo in fines Rom. irrumperet.

15. Interea Chosroes exercitum in Colchidem duxit, Lazorum impulsu ac suasionē, istam ob causam. Principio Lazī Colchidem incolebant, Romanis quidem subditi; immunes tamen, neque aliud exhibentes obsequium, nisi quod Rege mortuo Romanus Imperator principatus insignia designato successorī mittebat: qui subditorum armis fines suos, ne e contermino Caucaso Hunni hostes per Lazicam in provincias Romanas erumperent, diligenter custodiebat; idque sine stipendiis, sine auxiliis Romanorum: quorum nec ipsi erant in bellicis expeditionibus socii. Ma-

- μαλοῖς πη ἔυστρατεύοντες, ἐπ' ἐμπορίᾳ δὲ τῇ κατὰ Θάλασσαν πρὸς Ῥωμαίους ἀεὶ τοὺς ἐν πόντιῳ ὤκημένους ἐργαζόμενοι. αὐτοὶ μὲν γὰρ οὔτε ἄλλας οὔτε οἶτον οὔτε ἄλλο τι ἀγαθὸν ἔχουσι, δέροντες δὲ καὶ βύρσας καὶ ἀνδράποδα παρεχόμενοι τὰ σφίσι ἐπιτήδεια ἐκομίζοντο. ἐπειδὴ δὲ τὰ ἀμφὶ Γουργένει τῷ Ἰβήρων βασιλεῖ γενέσθαι ἔξυπέσεν, ὥσπερ μοι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις ἐρρήθη, στρατιᾶται Ῥωμαίων ἐπιχωριάζειν Λαζοῖς ἤρξαντο, οἷς δὴ οἱ βάρβαροι οὗτοι ἤχθοντο, καὶ πάντων μάλιστα Πέτρι τῷ στρατηγῷ, ἐπηρεάζειν τοῖς ἐντυγχάνουσιν εὐπειῶς ἔχοντι. ὁ δὲ
- 10 Πέτρος οὗτος ὠρμητο μὲν ἐξ Ἀρζανητῆς, ἣ ἐκτὸς Νυμφίου ποταμοῦ ἐστὶ, Περσῶν κατήκοος ἐκ παλαιοῦ οὔσα, πρὸς Ἰουστίνου δὲ βασιλέως ἐτι παῖς ὢν ἠνδραπόδοιστο, ἠνίκα Ἰουστίνος μετὰ P 124 τὴν Ἀμίδης ἄλλασιν ξὺν τῷ Κέλκερος στρατῷ ἐσβύλλεν ἐς τὴν Περσῶν γῆν. φιλανθρωπία δὲ πολλῇ χρωμένον τοῦ κεκτμήνου
- 15 ἐς αὐτὸν ἐς γραμματιστοῦ ἐφοίτησε. καὶ τὰ μὲν πρῶτα Ἰουστίνου γραμματεὺς γέγονεν, ἐπεὶ δὲ Ἀναστασίου τετελευτηκότος Ἰουστίνος τὴν βασιλείαν παρέλαβε Ῥωμαίων, ὁ Πέτρος στρατηγὸς γεγωνὸς ἐς τε φιλοχρηματίαν εἶπερ τις ἄλλος ἐξώκειλε καὶ ἀβέλτεριά πολλῇ ἐς ἅπαντας ἐχρήτο.
- 20 "Υστερον δὲ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἄλλους τε ἐς Λαζικὴν ἄρχοντας ἐπεμψε καὶ Ἰωάννην, ὃν Τζιβρον ἐκάλουν, ἄνδρα ἐξ ἀφανῶν μὲν καὶ ἀδόξων ἐς ἀρχὴν γεγονότα, ἐς στρατηγίαν δὲ

11. πρὸς add. L. 13. τὴν] τῆς P. *ibid.* ἐσβύλλεν HL. ἐσβύλλεν P. 19. ἀβέλτεριά] Vulgo ἀβέλτηρία hic et infra p. 312 d. 318 d.

ri commercium cum Romanis, qui Pontum incolunt, exercebant. Nam quia nec sal, nec frumentum, neque alia ad victum commoda illis suppetunt; coria, pelle, mancipia rebus sibi necessariis permutabant. Postea vero quam Gurgeni Iberiae Regi ea, quae in superiore libro retuli, contigerunt, versari in Lazica coepere Romani milites, qui quidem his Barbaris oneri erant, sed maxime Dux Petrus, homo in obvium quemque facile iniuriosus. Erat is oriundus ex Arzanene, quae trans fluvium Nymphium sita est, ac Persis ab antiquo paret. Ipsum adhuc puerum, post captam Amidam, Iustinus, qui deinde fuit Imperator, abstraxit in servitutem, quando in Persarum fines cum Celeris copiis incursionem fecit. Tum hero usus benignissimo, ludum literarum frequentavit. Fuit Iustini scriba: eius hoc primum munus. Mortuo postea Anastasio cum Romanum Iustinus Imperium suscepisset, Dux creatus Petrus, non minus quam quivis alius in avaritiam praeceps, omnes importunissima vecordia vexavit.

Deinde Justinianus Aug. cum alios Duces misit in Lazicam, tum Ioannem cognomento Tzibum, hominem obscuro atque ignobili loco natum, et Ducis munus hac una commendatione adeptum, quod supra mor-

B ἀναβεβηκότα καὶ ἄλλο οὐδὲν ἢ ὅτι πονηρότατός τε ἦν ἀνθρώπων ὑπάντων καὶ πόρους χρημάτων ἀδίκων ἰκανώτατος ἐξευρεῖν. ὅς δὴ ἅπαντα ἰσθγῆτέ τε καὶ συνετέραξε τὰ Ῥωμαίων τε καὶ Λαζῶν πράγματα. οὗτος καὶ βασιλείῃ Ἰουστινιανὸν πόλιν ἀνέπεισεν ἐπιθαλάσσιον, Πέτρην ὄνομα, ἐν Λαζοῖς δειμασθαι· ἐνταυθαῦ5 τε ὡσπερ ἐν ἀκροπόλει καθήμενος ἦγέ τε καὶ ἔφερε τὰ Λαζῶν πράγματα. τοὺς τε γὰρ ἄλλας καὶ ὅσα ἄλλα φορτία Λαζοῖς ἀναγκαιῶ ἐδόκει εἶναι, οὐκέτι φέρειν ἐς γῆν τὴν Κολχίδα τοῖς ἐμπόροις ἐξῆν, ἢ ἄλλο ἐνθένδε ὠνεῖσθαι, ἀλλ' ἐν Πέτρῃ ξυστησάμενος τὸ

C δὴ καλούμενον μονοπώλιον αὐτὸς κάπηλός τε καὶ ξυμπάσης τῆς 10

H 69 περὶ ταῦτα ἐργασίας ἐπιστάτης ἐγίγνετο, ἅπαντα ὠνούμενός τε καὶ ἀποδιδόμενος Κόλχοις, οὐχ ἤπερ εἰθιστο, ἀλλ' ἤπερ ἐξῆν. ἅμα δὲ καὶ ἄλλως οἱ βάρβαροι ἠχθοντο ἐπιχωριάζοντι αὐτοῖς, οὐκ εἰσθός πρότερον τῷ Ῥωμαίων στρατῷ. αὐτὸς δὲ οὐκέτι φέρειν οἶοι τε ὄντες Πέρσαις τε καὶ Χοσρόῃ προσχωρεῖν ἐγνωσαν, πρὸς-15 βεις τε ἀντίκα τοῖς ταῦτα διαπραξομένους κρούφα Ῥωμαίων παρ' αὐτοὺς ἐπεμψαν. οἷς δὴ εἶρητο τὰ πιστὰ πρὸς Χοσρόου λαβοῦσιν, ὅτι γε οὐποτε Λαζοὺς ἄκοντας ἐκδώσει Ῥωμαίοις, οὕτω δὴ αὐτῶν ζῆν τῷ Περσῶν στρατῷ ἐς τὴν χώραν ἀπαγαγέσθαι.

V 307 Ἀρικόμενοι τοίνυν εἰς Πέρσας οἱ πρὸς βεις καὶ Χοσρόῃ λά-20

D θρα ἐς ὑψιν ἐλθόντες ἐλέξαν τοιούδε, „Εἴ τινας καὶ ἄλλους ἐκ τοῦ παντὸς χρόνου τῶν μὲν οἰκείων ἀποστάντας ὄντινα δὴ τρέ-

4. ἀνέπεισεν] ἐνέπεισεν H: illud Hm.

9. Πέτρῃ] πέτραις H:

πέτρῃ Hm. 11. ἐγίγνετο L. ἐγίγνετο P.

tales omnes insignite improbus nullam non calleret iniustae pecuniae viam. Hic Romanorum Lazorumque res labefactavit prorsus ac miscuit. Idem Iustinianum Aug. perpulit, ut in Lazica maritimam urbem, cui nomen Inditum Petrae, conderet: unde tanquam ex arce imminens, Lazorum fortunas agebat ferebatque. Institoribus enim nec sal, nec caeteras merces, quae Lazis necessariae videbantur, in Colchidem advehere, neque alias inde emere per illum licebat. Sed Petrae instituto, ut vocant, monopolio, ipse propola ac totius negotiationis curator erat, mercans omnia, ac postmodum non solito, sed quanto poterat pretio divendens Colchis. Id vero gravissime ferebant Barbari, quod Romanus miles novo more apud ipsos commoraretur. Quae cum illi diutius tolerare non possent, in Chosrois et Persarum fidem conferre se decreverunt. Sine mora, Romanis insciis, legatos, qui rem transigant, mittunt, his mandatis instructos, ut cum a Chosroe fidem acceperint, nunquam ipsum Romanis Lazos traditurum invitos. patriam repetat, succincti Persarum exercitu.

Igitur ubi illi pervenerant in Persidem, clam ad Chosroem introducti, his fere verbis disseruerunt. Si quos unquam suorum quodammodo desertores et alienis plane hominibus deditione indecora addictos, beni-

πον, ἀνδράσι δὲ τὸ παράπαν ἀγνώσι προσεχωρηκότας οὐ δέον αἰθεῖς εἶ ποιοῦσα ἢ τύχη ὡς μάλιστα ἀσμένους ἐπὶ τοὺς πρὶν ἐπαρήγαγεν ἐπιτηδείους, τοιοῦτους δὴ τινας καὶ Λαζῶδες, ὧ μάλιστα βασιλεῦ, νόμιζε εἶναι. Κόλχοι γὰρ Πέρσαις σίμμαχοι τὸ 5 ἀνέκαθεν ὄντες πολλά τε εἰργάσαντο αὐτοὺς ἀγαθὰ καὶ αὐτοὶ ἔπαθον· ὧν δὴ ἐν γράμμασι μνημεῖα πολλά ἡμεῖς τε ἔχομεν κἀν τοῖς βασιλείοις τοῖς σοῖς εἰς τὸ παρὸν διασώζεται. χρόνῳ δὲ ὕστερον τοῖς ἡμετέροις προγόνοις τετύχηκεν εἴτε παρ' ὑμῶν ἀμεληθεῖσιν εἴτε ἄλλου του ἔνεκα (οὐ γὰρ ἔχομέν τι σαφές περὶ 10 τούτων εἰδέναι) Ῥωμαίοις ἐνσπόνδοις γενέσθαι. καὶ νῦν ἡμεῖς P 125 τε καὶ ὁ Λαζικῆς βασιλεὺς δίδομεν Πέρσαις ἡμᾶς τε αὐτοῖς καὶ γῆν τὴν ἡμετέραν ὃ τι βούλοισθε χρῆσθαι. δεόμεθα δὲ ὑμῶν οὕτως σκοπεῖσθαι περὶ ἡμῶν· εἰ μὲν οὐδὲν πρὸς Ῥωμαίων πεπονθότες δεινὸν, ἀλλ' ἀγνωμοσύνη ἔχομενοι κεχωρηκά- 15 μεν εἰς ὑμᾶς, τήνδε ἡμῶν εὐθὺς ἀποσεισασθε τὴν ἰκετείαν, οὐδὲ ὑμῖν ποτε πιστοὺς ἔσεισθαι Κόλχος οἰόμενοι (φιλίας γὰρ διαλελυμένης ὁ τρόπος τῆς μετ' ἐκείνην πρὸς ἑτέρους καθιστυμένης ἔλεγχος γίγνεται)· εἰ δὲ λόγῳ μὲν φίλοι Ῥωμαίων, ἔργῳ δὲ ἀνδράποδα γεγονότες πιστὰ, ἔργα πεπόνθαμεν πρὸς τῶν ἐφ' 20 ἡμῖν τετυρνανηκότων ἀνόσια, δέξασθε μὲν ἡμᾶς τοὺς πρόσθε ξυμμάχους, κτήσασθε δὲ δούλους οἷς ἑλλοις ἐχρῆσθε, μισή- B σατε δὲ τυραννίδα πικρὰν, οὕτως ἡμῖν ἐκ γειτόνων ἐγηγερομένην, τῆς δικαιοσύνης ἄξια πράσσοντες, ἣν ἐπιπεριστέλλειν αἰεὶ Πέρ-

1. οὐ δέον] ὁδόν H: illud Hm.

gna sors libentissimos ad pristinos amicos reduxit; tales, Rex maxime, esse Lazos existima. Certe Colchi superioribus saeculis, cum essent Persarum socii, ut in eos beneficia contulere plurima, sic ab iisdem vicinissim acceperunt: quorum et nos multa consignata literis monumenta habemus; multa item etiamnum in tua regia asservantur. Dein tamen maiores nostri, seu a vobis despecti, seu causa inducti alia quapiam (neque enim nobis adeo explorata res esse potest) cum Romanis foedus percusserant. Nos autem iam cum Rege Lasicae Persarum potestati atque arbitrio nos regionemque nostram permittimus, et vos rogamus ut hanc in causa nostra excutienda rationem sequamini. Si nulla a Romanis violati iniuria, sed per malitiam ad vos transfugimus, supplices hinc quamprimum repellite, ea suspicione incensi, vobis quoque Colchos aliquando infidos fore. Ex illo enim, quo soluta est amicitia, modo, qualis futura sit, quae cum aliis iungitur, apparet. Sin autem verbo tenus Romanorum amici, re ipsa mancipia, et fida tamen, ab iis indignissime sumus habiti, quibus ut tyranni servimus; nos, socios quondam vestros, accipite, et quibus amicis antea utebamini, nunc servos habetote. Tyrannidem sic a vicinis in nos exortam odio prosequimini, ut postulat aequitas, quam Persae ex more et instituto

σαις πάτριον. οὐ γὰρ ὁ μηδὲν αὐτὸς ἀδικῶν δίκαιος, εἰ μὴ καὶ τοὺς ἕφ' ἑτέρων ἀδικουμένους ἔχων ἐν ἔξουσίᾳ ῥέεσθαι πέφυκεν. ἔνια δὲ εἰπεῖν ὧν τετολημέκασιν οἱ κατάρατοι Ῥωμαῖοι καθ' ἡμῶν ἄξιον. τῷ μὲν γὰρ ἡμετέρῳ βασιλεῖ τὸ σχῆμα μόνον τῆς βασιλείας ἀπολιπόντες αὐτοὶ τὴν ἔξουσίαν ἐπὶ τῶν ἔργων ἀφήρηται, 5 καὶ κάθηται βασιλεὺς ἐν ὑπηρέτου μοίρᾳ, τὸν ἐπιτάττοντα στρατηγὸν δεδιώς· στρατιᾶς δὲ ἡμῖν ἐπέστησαν πλῆθος, οὐχ ὅπως τὴν χώραν ἀπὸ τῶν ἐνοχλούντων φρουρήσασιν (οὐ γὰρ οὖν οὐδέ

C τις τῶν ὁμοίων ἡμᾶς πλὴν γε δὴ Ῥωμαίων ἠνώχλησεν), ἀλλ' ὅπως ἡμᾶς ἐν δεσμοτηρίῳ καθιέρξαντες κύριοι τῶν ἡμετέρων γε- 10 νήσονται. λογισόμενοι δὲ συντομωτέραν ποιήσασθαι τὴν τῶν ἡμῖν ὑπαρχόντων ἀφαιρῆσιν, ὄρα, ὦ βασιλεῦ, ἐς ὅποιαν τινὰ ἐννοίαν ἦλθον τῶν ἐπιτηδείων. ἡ μὲν περιττὰ παρ' ἐκείνοις εἶναι τετύχηκεν, ἀναγκάζουσιν οὐχ ἐκόντως ἀνεῖσθαι Λαζῶς, ὅσα δὲ αὐτοῖς χρησιμώτατα φέρειν Λαζικῆ πέφυκεν, οἷδε ἀξιοῖσι 15 δῆθεν τῷ λόγῳ παρ' ἡμῶν προῖασθαι, τιμῆς ἑκατέρωθι γνώμη τῶν κρατούντων ὀριζομένης. οὕτω τε ζῶν τοῖς ἀναγκαίοις ἔπαν ἀραιοῦνται καὶ τὸ χρυσίον ἡμᾶς, ὀνόματι μὲν τῷ τῆς ἐμπορίας εὐπρεπεῖ χρώμενοι, ἔργῳ δὲ ἡμᾶς ὡς ἐνὶ μάλιστα βιαζόμενοι.

D ἐφέστηκὲ τε ἡμῖν ἄρχων κήπηλος τὴν ἡμετέραν ἀπορίαν ἐργασίαν 20 τινὰ τῇ τῆς ἀρχῆς ἔξουσίᾳ πεποιημένος. ἡ μὲν οὖν τῆς ἀποστάσεως αἰτία τοιαύτη τις οὕσα τὸ δίκαιον ἐφ' ἑαυτῆς ἔχει· ὅσα δὲ

10. ὅπως] Vulgo ὅσπερ.

patrio tueri solent. Nec vero si quis nihil iniuste faciat, continuo is iustus fuerit, nisi idem ab aliis affectos iniuria solent vindicare, cum potest. Iam res petit ut pauca de multis, quae in nos committere ausi sunt Romani detestabiles, delibemus. Regi quidem nostro relicta principatus umbra, omnem agendi potestatem eripuerunt; ut famuli vicem subeat Rex, Ducem timens sibi imperantem. Nobis vero impositi sunt stationarii magno numero milites; non quo hostilem vim a nostra regione prohibeant; quandoquidem, si Romanos ipsos excipias, nemo nos finitimorum infestat: verum ut nobis tanquam in custodia clausis, facultates ipsi nostras possideant. Quas ut compendiosiori via auferrent, vide, Rex, quid de annonae cogitarint. Quae apud se habent supervacanea, obtrudunt Lazis, atque emere invitos cogunt; quidquid autem fert Lazica ad ipsorum usus accommodatissimum, id sibi venundari, in speciem scilicet, a nobis volunt; utrarumque mercium indicatione eorum, qui nobis praesunt, constituta arbitrio. Itaque annonae pariter atque auro nos exhauriunt, sub honesto quidem commercii nomine, sed re vera per vim quantum maximam possunt. Dux, qui nobis imperat, propola est, ac sui muneris potestatem ad id convertit, ut inopiae nostrae quandam veluti mercaturam faciat. Atque haec nostrae defectionis causa cum vera sit, a se stantem habet aequitatem. Iam quot

ἡμῖν αὐτοῖς ξύμφουρα ἔσται, δεχομένοις τὴν Λαζῶν δέισιν, αὐ-
 τικά ἑροῦμεν. τῇ Περσῶν ἀρχῇ βασιλείαν ἀρχαιοτάτην προσθή-
 σετε, μηχανόμενόν τε ἀπ' αὐτῆς ἔχετε τὸ τῆς ἡγεμονίας ἀξίωμα,
 μετεῖναι δὲ τῆς Ῥωμαίων θαλάσσης ἡμῖν διὰ τῆς ἡμετέρας ξυμ-
 βήσεται χώρας, ἐν ἣ πλοιά σοι, ὦ βασιλεῦ, ναυπηγουμένῳ βυ-
 τὸν οὐδενὶ πόνῳ τὸ ἐν Βυζαντίῳ παλάτιον ἔσται. μεταξὺ γὰρ
 ἐναντίωμα οὐδὲ ἔν ἐστι. προσθήη δ' ἂν τις ὡς καὶ ληΐζεσθαι
 τοὺς ἑσπεροὺς βυρβάρους τὴν Ῥωμαίων γῆν ἀνὰ πῦν ἔτος ἐφ' Π 70
 ἡμῖν κείσεται. ὄρεσι γὰρ τοῖς Καυκασίοις ἐπιτείχιμα μέχρι τοῦδε P 126
 10 γεγονέναι τὴν Λαζῶν χώραν πάντως πον καὶ ἡμεῖς ξυνεπίστασθε.
 ἡγουμένον τοίνυν τοῦ δικαίου, προσόντος δὲ τοῦ ξυμφέροντος,
 τὸ μὴ οὐχὶ τοὺς λόγους προσέσθαι οἰδεμιάς ἢ ἐβουλλας οἴ-
 μεθα εἶναι.“ τῶσαῦτα μὲν οἱ πρόσβεις εἶπον.

Χοσρόης δὲ τοῖς λόγοις ἠσθεῖς ἀμύνειν τε Λαζοῖς ὠμολό-
 15 γησε καὶ τῶν πρόσβειων ἐπενθάνετο εἰ οἱ στρατῷ μεγάλῳ ἐς γῆν
 τὴν Κολχίδα λέναι δυνατόν εἴη. πολλῶν γὰρ ἀπαγγελόντων ἔφα- V 308
 σκεν ἀκηκόεσθαι τὰ πρότερα δύσοδον ἐπιεικῶς καὶ ἀνδρὶ ἐξζώνῳ
 τὴν χώραν εἶναι, κρημνώδη τε ἐπερηγῶς εὐσαν καὶ δένδροις συχ-
 νοῖς τε καὶ ἀμφιλαφίαις ἐπὶ μακρότατον ξυνεχομένην. οἱ δὲ οἱ B
 20 ἰσχυροῦντο παντὶ τῷ Περσῶν στρατῷ τὴν ἐκείνην ὁδὸν εἰπεῖν
 ἔσεσθαι, τίμνουσι μὲν τὰ δένδρα, ἐς δὲ τῶν κρημνῶν ἰὺς δυσ-
 χωρίας αὐτὰ ἐμβυλλομένοις. καὶ αὐτοὶ ὠμολογοῦν τῆς τε ὁδοῦ

7. οὐδὲ ἔν ἐστι ALHm. οὐδὲν ἔνεστι P. 12. προσέσθαι Pm.
 προσέσθαι P. 19. ἀμφιλαφίαις] ἀμφιλαβίαις H. 20. τῷ A.
 τῶν P.

commoda ad vos perventura sint, si Lazorum preces admiseritis, paucis indicabimus. Primum Imperio Persico regnum adiicietis antiquissimum, et maiorem inde dititionis amplitudinem obtinebitis. Tum per nostram regionem in partem et communionem venietis Romani maris: ubi si naves aedificabis, o Rex, facilis tibi ad Byzantium usque palatium cursus erit: nullus enim interiectus est obex. Iluc accedit, quod liberum vobis erit confines Barbaros ad Romanum Imperium populandum quotannis lazare, siquidem scitis ipsi Lazicam Caucasii montibus obiectam nunimenti instar fuisse hactenus. Quare haud sani esse consilii credimus, postulata repudiare, ubi aequitas ducem, utilitas comitem sese offert. Hactenus legati.

Quorum oratione oblectatus Chosroes pollicetur latum se Lazis opem: tum ex legatis quaerit, possitne cum magnis copiis in Colchidem penetrare? audiisse se multos qui dicerent, difficiles admodum vel expedito viro habere aditus illam regionem, quippe abruptissimam, ac per longissimos tractus densis opacisque silvis vestitam. li vero facilem omnibus Persarum copiis fore viam affirmarunt, si essent, qui exciderent arbores, atque in praecipitia et contragesa loca immitterent: se duces

ἔγειρόντες καὶ τοῦ ἔργου τούτου Πέρσαις ἔσειθαι πρόπονοι. ταύτη ὁ Χοσρόης ἐπιτημένος τῇ ὑποθήκῃ στρατιάν τε πολλὴν ἤγειρε καὶ τὰ ἐς τὴν ἔφοδον ἐξήρτύετο, οὔτε τὸ βούλευμα ἐς Πέρσας ἐξεγεγκῶν, πλὴν γε δὴ οἷς τὰ ἀπόρρητα κοινολογεῖσθαι μόνοις εἰώθει, καὶ τοῖς πρέσβεισιν ἐπαγγέλλας ὅπως τὰ πρασσόμενα μηδενὶ ὀφράσωσιν ἐς Ἰβηρίαν τῷ λόγῳ ἐστέλλετο, ὡς τὰ τῆδε καταστησόμενος πράγματα· ἔθνος γὰρ Οὐννικὸν ἐνταυθῷ πη ἐπισκῆψαι τῇ Περσῶν ἀρχῇ ἐπεφήμιζεν.

- C 15. Ἐν τούτῳ δὲ γενομένου Βελισάριος ἐν Μισσοποταμίᾳ πανταχόθεν τὸν στρατὸν ἤγειρε, καὶ τινὰς ἐς τὰ Περσῶν ἤδη 10 ἐπὶ κατασκοπῇ ἐπεμπεν. αὐτὸς δὲ τοῖς πολεμοῖς ἐνταυθῷ ὑπαντιάσαι βουλομένους, ἦν τινα ἐσβολὴν ἐς Ῥωμαίων τὴν γῆν αἰθῆς ποιήσωνται, διεῖπέ τε αὐτοῦ καὶ διεκόσμηε τοὺς στρατιώτας, γυμνοὺς τε καὶ ἀνόπλους ἐπὶ πλεῖστον ὄντας, καὶ κατορρωδηκότας τὸ Περσῶν ὄνομα. οἱ μὲν οὖν κατάσκοποι ἐπανήκοντες οὐδε- 15
- D μίαν τῶν πολεμίων ἰσχυρίζοντο ἐν τῷ παρόντι ἐσβολὴν ἔσειθαι· πόλεμος γὰρ Οὐννικοῦ ἀσχολίαν Χοσρόῃ ἐτέρωθι εἶναι. Βελισάριος δὲ ταῦτα ἀκούσας παντὶ τῷ στρατῷ ἐσβάλλειν τῶν πολεμίων τῇ γῇ ἤθελε· καὶ οἱ Ἀρέθας τε ζὺν πολλῶν στρατῶν Σαρακηνῶν ἦλθε καὶ βασιλεὺς γράμματα γράψας ἐσβάλλειν κατὰ 20 τάχος ἐς τὴν πολεμίαν γῆν ἐπέστελλε. ζυγκάλεσας οὖν ἅπαντας τοὺς ἄρχοντας ἐν Δύρας ἐλέξε τοιαύδε „Ἄπαντας ὑμῶς, ᾧ ζυν-

1. πρόπονοι] πρόπολοι Pm. 3. οὔτε] οὐδὲ P.

futuros itineris, et Persis navaturos praeviam illam operam promiserunt. Hac sententia erectus Chosroes magnum exercitum colligit, ornatque expeditionem, tecto Persis consilio, praeterquam illa, quos in conscientiam arcanorum assciverat: ac legatis iniungens ne cui propositum aperiant, fingit se Iberiam componendarum ibi rerum gratia petere; cum rumorem sparsisset in vulgus, Hunnos illis in oris regnum Persicum invasisse.

16. Hoc interim spatio Belisarius, cum in Mesopotamiam pervenisset, undique coegit copias, et quosdam in Persidem exploratum misit. Habebat autem in animo, si hostes iterum in fines Rom. irrumperent, illis occurrere: idcirco milites nudos et inermes maximam partem, ac terrore nominis Persarum districtos, adornare ibi atque instruere properabat. Reversi exploratores nullam in praesens facturos Persas irruptionem pro certo dicunt: Hunnico enim bello impeditum Chosroem alibi teneri. Quo Belisarius audito, statuit in hostium fines exercitum universum inducere, magno auctum numero Saracenorum, qui Aretham sequebantur. Accesserunt Augusti literae, mandantis ut quam maturrime in hostile solum sese inferret. Igitur Darae cunctis Ducibus convocatis in hunc modum verba fecit. *Cum vos omnes, Collegae, multorum bellorum*

ἄρχοντες, πολέμων πολλῶν ἐμπείρους οἶδα, ξυνήγαγόν τε ἐν τῷ P 127
 παρόντι, οὐχ ὅπως ὑπομνήσας ἢ παραίνεσίν τινα ποιησόμενος
 τὴν ὑμετέραν γνώμην ἐπὶ τοὺς πολέμιους ὀρηγίσω (οὐ γὰρ λόγου
 δεῖσθαι ὑμᾶς τοῦ ἐς εὐτολμίαν ἐνάγοντες οἶμαι), ἀλλ' ὅπως ξυ-
 5 βουλὴν τινα ἐν γε ἡμῖν αὐτοῖς ποιησόμενοι ἐλώμεθα μᾶλλον ἄπερ
 ἂν δοκῇ βέλτιστά τε καὶ ἄριστα τοῖς βασιλέως πράγμασιν εἶναι.
 πόλεμος γὰρ εὐβουλίᾳ πάντων μάλιστα κατορθοῦσθαι φιλεῖ.
 δεῖ δὲ τοὺς ἐς βουλὴν καθισταμένους αἰδοῦς τε καὶ φόβον παντά-
 πασιν ἐλευθέρων ποιῆσθαι τὴν γνώμην. ὃ τε γὰρ φόβος, αἰ
 10 τοὺς αὐτῷ περιπετωκότας ἐκπλήσων, οὐκ εἴη τὴν διάνοιαν ἐλέ-
 σθαι τὰ κρείσσω, ἢ τε αἰδῶς ἐπισκιάζουσα τοῖς δόξασιν εἶναι B
 ἀμείνοσιν ἐπὶ τὴν ἐναντίαν ἐκφέρει τὴν γνώσιν. εἴ τι τοίνυν ἢ
 βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ ἢ ἐμοὶ βεβουλεῦσθαι ὑπὲρ τῶν παρόντων δο-
 κεῖ, μηδὲν ὑμᾶς τοῦτο εἰσίτω. ὃ μὲν γὰρ μακρὰν πού ἀπολε-
 15 λιμμένους τῶν πρᾶσομένων οὐκ ἔχει τοῖς καιροῖς ἄρμόσαι τὰς
 πράξεις. ὥστε φόβος οὐδεὶς ἀπ' ἐναντίας αὐτῷ ἰόντας τὰ ξυνοί-
 σοντα ἐργάζεσθαι τοῖς αὐτοῦ πράγμασιν. ἐμὲ δὲ ἄνθρωπὸν τε
 ὄντα καὶ χρόνῳ μακρῷ ἐκ τῶν ἐσπερίων ἐνταῦθα ἐλθόντα μὴ οὐχὶ
 διαλαθεῖν τι τῶν δεόντων ἀδύνατον. ὥστε οὐδὲν τὴν ἐμὴν γνώ-
 20 μην αἰδεσθέντας ὑμᾶς προσήκει διαρρηθῆναι εἰπεῖν ὅσα ἄρ ξυνοί-
 σεν ἡμῖν τε αὐτοῖς καὶ βασιλεῖ μέλλῃ. τὸ μὲν οὖν ἐξ ἀρχῆς ἐν-
 θάδε ἤκομεν, ὃ ξυτάρχοντες, ὡς διακωλύσοντες τὸν πολέμιον C

6. δοκῇ] δοκαί P. 15. καιροῖς APm. καιροῖς P. 17. πράγ-
 μασιν L. πράγμασι P. 21. μέλλῃ] μέλλει P.

*usu exercitatus noverim, iam coctum coegi, non ut animos ego vestros ali-
 qua commotione praemissam, aut in hostem accendam adhortatione: ne-
 que enim oratione, qua ad audendum incitemini, egere vos ulla arbitror;
 verum ut consilio inter nos habito, quod maxime ex re Principis videbitur
 esse, id amplectamur. Enimvero nihil aequè ac bellum ex sapientis delibe-
 ratione felicem ducere successum solet. Consulturi autem pudore et metu
 animum prorsus expedire debent. Nam metus quidem dum eos, quos oc-
 cupavit, percellit, menti facultatem meliora discernendi optandique eri-
 pit: pudor vero quae potiora visa sunt, tegens, sensa effert in contrariam
 partem. Quare si quid tum Augusto magno tum mihi de re praesenti con-
 stitutum putatis, id minime attendatis velim. Cum enim ille hinc, ubi res
 geruntur, longe positus, occasionibus subinde novis nascentibus accommo-
 dare incepta nequeat; ne vereamini ipsius sententias adversando illa fa-
 cere, quae eius rationibus conducunt. Ego vero cum et homo sim, et longo
 intervallo huc redeam ex Occidente, fieri non potest, ut eorum, quae ex-
 pediant, aliquid non ignorem. Itaque abscisso omni sententiae meae re-
 spectu, quaecumque in rem tum nostram, tum Principis futura sunt, aperte
 dicere consentaneum est. Primum quidem profectiois nostrae consilium
 id fuit, Collegae, ut hostem a finibus nostris tantummodo prohiberemus.*

ἐσβολὴν τινα ἐς τὴν ἡμετέραν ποιήσασθαι, νῦν δὲ τῶν πραγμάτων ἡμῶν ἄμεινον ἢ κατ' ἐλπίδας κερωρηκότων πάρεστι περὶ τῆς ἐκείνου βουλεύεσθαι. ἐφ' ᾧ δὴ ζυτειλεγμένους ἡμῶς δίκαιον, οἶμαι, οὐδὲν ὑποστειλαμένους εἰπεῖν ἄνω ἄνωσά τε δοκῆ καὶ

H 71 ζυμφορώτατα ἐκάστω εἶναι.“

5

V 309 Βελισάριος μὲν τοσαῦτα εἶπε. Πέτρος δὲ καὶ Βουζῆς ἐξηγεῖσθαι τῷ στρατιῷ οὐδὲν μελλήσοντα ἐπὶ τὴν πολεμίαν ἐκέλευον. ὧν δὴ τῇ γνώμῃ εἶποντο εὐθὺς ὁ ἐξέλλογος ἄσπας. Ρεκίθακος μὲντοι καὶ Θεόκτιστος, οἱ τῶν ἐν Λιβάνῳ στρατιωτῶν ἄρχοντες, ταῦτα μὲν τοῖς ἄλλοις ἄμφι τῇ ἐσβολῇ βούλεσθαι καὶ αὐτοὶ ἔφασαν, δεδιέναι δὲ μὴ σφῶν ἐκλειοπύτων τὰ τε ἐπὶ Φοινίκης καὶ Συρίας χωρία κατ' ἐξουσίαν μὲν Ἀλαμούνδαρος ταῦτα λήζηται, βασιλεὺς δὲ σφῶς δι' ὀργῆς ἔχοι, ἅτε οὐ φυλάξαντας ἀδῆωτον τὴν χώραν ἦς ἤρχον, καὶ δι' αὐτὸ συνεισβάλλειν τῷ ἄλλῳ στρατιῷ οὐδαμῇ ἤθελον. Βελισάριος δὲ τῷ ἄνδρῳ τούτῳ ὡς ἥκιστα ἀληθῆ 15 οἶεσθαι ἔλεγε. τοῦ γὰρ καιροῦ τροπὰς θεοῦ εἶναι. ταύτης δὲ τῆς ὥρας δύο μάλιστα μῆνας ἀνάθημα τῷ σφετέρῳ θεῷ Σαρακηνοῦς ἐς αἶ φέροντας ἐν ταύτῃ ἐπιδρομῇ τινι οὐποτε χρῆσθαι ἐς γῆν ἄλλοτριαν. διὸ δὴ ἐξήκοντα ἡμερῶν ἠμολογήσας ζῶν τοῖς

P 128 ἐπομένους ἄμφω ἀφήσειν ἐκέλευε καὶ αὐτοὺς ζῶν τῷ ἄλλῳ στρατιῷ 20 ἔπεισθαι. Βελισάριος μὲν οὖν τὰ ἐς τὴν ἐσβολὴν σπουδῇ πολλῇ ἐξηρτύετο.

3. δὴ] δὲ AH. 4. δοκῆ A. δοκεῖ P. 12. λήζηται A. λήζειται P. 14. ἤρχον] ἤρχεν H. 19. ἐξήκοντα] 5 P.

At quoniam res nostrae meliori, quam sperabamus, iam positae loco sunt; de hostili solo cogitare et consilium habere licet. Quae cum ita sint, libere quaeque atque intrepide in hoc coetu proloqui debere censeo, quidquid optimum factu ac saluberrimum iudicabit.

Locuto haec Belisario auctores fuere Petrus ac Buzes, ut omni abjecta cunctatione exercitum in terram hostilem duceret. Quorum sententiam secutus est statim universus consensus. Quanquam Rhecithancus ac Theoctistus praesidiorum Libani Duces sibi quidem placere idem quod caeteris faciendae irruptionis consilium dicebant; vereri tamen se ne, interea dum absentes, Syriam et Phoeniciam Alamundarus ad libitum popularetur, iramque Augusti in se tanquam suae desertores provinciae, concitarent. Quamobrem cum reliquis copiis fines hostium ingredi recusabant. Illos Belisarius opinione sua falli ostendit: aestivum enim tum esse solstitium; quo tempore solenne Saracenis esset per duos admodum menses Deo suo offerre dona, neque ulla in alienum solum incurusione grassari. Eos itaque cum suis post dies l.x. se dimissurum pollicitus, pervicit ut sequerentur caeteros. Porro Belisarius ad irruptionem necessaria magno studio praeparabat.

15 ἰζ'. Χοσρόης δὲ καὶ ὁ Μήδων στρατός, ἐπειδὴ τὴν Ἰβη- Β
 ρίαν ἀμείψαντες ἐν τοῖς τῆς Λαζικῆς ὄρεισι, τῶν πρέσβειων σφί-
 σιν ἠγομένων, ἐγένοντο, τὰ δένδρα οὐδενὸς ἀντιστατοῦντος
 ἐκτίμνοντες, ἄπερ ἐνταῦθα συχνά τε καὶ δεινῶς ἀμφιλαφῆ τε καὶ
 20 ὑψηλὰ ἐν χωρίοις κρημνώδεσιν ὄντα παντάσασιν ἄβατον τῇ
 στρατιᾷ τὴν χώραν ἐποίηε, ταῦτά τε ἐς τὰς δυσχωρίας ἐρρίπτουν
 καὶ ὄλως εὐπετῆ τὴν ὁδὸν ἀπειργάζοντο. ἀφικομένοις τε αὐτοῖς
 ἐς μέσην Κολχίδα (οὗ δὴ τὰ τε ἀμφὶ Μήδην καὶ Ἰάσονα οἱ
 ποιεῖται γενεῆσθαι μυθολογοῦσιν) ἑλθὼν Γουβάζης, ὁ Λαζῶν
 10 βασιλεὺς, προσεκύνησεν αὐτὸν δεσπότην Χοσρόην τὸν Καβαίου,
 αὐτὸν τὲ οἱ ξὺν τοῖς βασιλείοις καὶ Λαζικὴν ἐνδιδὸς ἄπασαν.

Ἔστι δὲ Πέτρα πόλις ἐπιθαλασσία ἐν Κόλχοις, πρὸς τῷ
 Εὐξείνῳ καλουμένῳ πόντῳ, ἣν δὴ φαῦλόν τι χωρίον τὰ πρότερα
 οὖσαν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς τῷ τε περιβόλῳ καὶ τῇ ἄλλῃ κατα- C
 15 σκευῇ ἐχυράν τε καὶ ἄλλως ἐπιφανῆ κατεστήσατο. ἐνταῦθα τὸ
 Ῥωμαίων στρατεύμα εἶναι ξὺν τῷ Ἰωάννῃ μαθὼν ὁ Χοσρόης
 στρατιῶν τε καὶ στρατηγὸν Ἀνιαβέδην ὡς αὐτοβοεὶ ἐξελοῦντας
 ἐπ' αὐτοὺς ἔκεμψε. γνοὺς δὲ Ἰωάννης τὴν ἔφοδον οὔτε τοῦ πε-
 ριβόλου τινὰ ἔξω γενέσθαι οὔτε ἀπὸ τῶν ἐπάλλεων φανῆναι τοῖς
 20 πολεμίοις ἐκέλευσεν, ἀλλὰ πᾶν ἐξοπλισας τὸ στρατεύμα πλησίον
 πον τῶν πύλων ἔστησεν, ἐπιστελλας σιγῇ ἔχεισθαι, μήτε ἤχον
 μήτε φωνὴν ἀφιέντας τινά. οἱ γοῦν Πέρσαι ἄγχιστά ποσ τοῦ
 περιβόλου γινόμενοι, ἐπεὶ οὐδὲν σφίσι πολέμιον καθεωρῶτο οὐδ'
 ἤκούετο, ἔρημον ἀνδρῶν εἶναι τὴν πόλιν, Ῥωμαίων αὐτὴν ἐκλε-

8. Μήδειαν] Μηδείαν P.
 οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.

11. αὐτόν] αὐτόν L.
 21. μήτε — μήτε] μηδὲ — μηδὲ P.

18. οὔτε —
 οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.

17. Ubi Chosroes et Medorum exercitus, Iberia transita legatis ducibus fines Lazicae attigerunt, nemine moram inferente excidentibus arbores, quarum densitate maxima et proceritate opacabantur locorum illorum praecipitia, et agminibus aditus praecludebatur, in derupta et avia eas proruebant, facilemque sternebant viam. Iamque in mediam Colchidem, poetici de Medea et Iasone commentis celebrem, pervenerant, cum adfuit Gubazes Lazorum Rex, et Chosroem Cabadis filium uti domitium adoravit, se et regiam totamque Lazicam ei dedens.

Est Petra urbs maritima Colchidis ad littus Ponti Euxini, quam Justinianus Aug. cum esset locus ignobilis, muro omnique apparatu munit ac splendidissime ornavit. Postquam hic Romanum praesidium cum Ioanne esse audivit Chosroes, cohortem et Ducem Aniabedem eo misit, ut primo aditu urbem caperent. Ioannes eorum adventu cognito, edixit, ne quis pedem efferret moenibus, nec se hosti e pinnis proderet: milites omnes disposuit ad portas armatos, et silentio continere se ita iussit, ut nec sonum ederent, nec vocem ullam. Ergo muris admotâ Persae,

Δ λοιπότων, ἐνόμιζον. διὸ δὴ ἔτι μᾶλλον ἀμφὶ τὸν περίβολον ἤλ-
 θον, ὡς κλίμακας εὐθὺς, ἄτε οὐδενὸς ἀμυνομένου, ἐπιθήσου-
 ντες. πολέμιόν τε οὐδὲν οὔτε ὄρωντες οὔτε ἀκούοντες, πέμψαν-
 τες παρὰ Χοσρόην τὰ παρόντα σφίσιον ἐδήλουν, καὶ ὃς τὸ μὲν
 πλεῖστον τοῦ στρατοῦ πέμψας πανταχόθεν ἀποπειρᾶσθαι τοῦ 5
 περιβόλου ἐκέλευε, κριῶν τε τῇ μηχανῇ ἀμφὶ τὰς πύλας χρῆσθαι
 τῶν τιμῶν ἀρχόντων ἐπέστελλεν, ἐν δὲ τῷ λόφῳ καθήμενος, ὃς
 δὴ τῇ πόλει ὡς ἀγχοτάτω ἐπίκειται, θεατῆς τῶν πρασσομένων
 ἐγένετο. αὐτίκα δὲ Ῥωμαῖοι τὰς τε πύλας ἀνέκλινον ἐκ τοῦ αἰ-
 φνιδίου καὶ ἀπροσδόκητοι ἐπιπεσόντες πλεῖστους τῶν πολεμίων 10
 P 129 δὲ λοιποὶ μόλις ξὺν τῷ στρατηγῷ διαφυγόντες ἐσώθησαν. θυμαῖ
 τε ὁ Χοσρόης ἐχόμενος Ἀνιαβέδην ἀνεσκόλοπισεν, ἄτε κατα-
 στρατηγηθέντα πρὸς τοῦ Ἰωάννου, καπήλου τε καὶ ἀπολέμου τὸ
 παράπαν ἀνδρός. τινὲς δὲ οὐκ Ἀνιαβέδην, ἀλλὰ τὸν ἄρχοντα, 15
 ὃς δὴ ἐφειστήκει τοῖς τὸν κριὸν ἐνεργοῦσιν, ἀνυποκλιπασθῆναι
 φασιν. αὐτὸς δὲ ἄρας παντὶ τῷ στρατῷ, ἀγχιστά τε τοῦ Πέ-
 τρας περιβόλου ἀφίκετο καὶ στρατοπεδευσάμενος ἐς πολιορκίαν
 καθίστατο. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ κύκλῳ περιῶν τὸν περίβολον, ἐπεὶ
 οὐκ ἴσταν ἀξιόμαχον αὐτὸν ὑπώπτευσεν εἶναι, τειχομαχεῖν ἔγνω. 20
 V 810 τὸ τε στρατεύμα ὅλον ἐνταῦθα ἐπιγαγὼν ἔργου εἶχετο, καὶ το-
 H 72 ξεύειν ἅπαντας ἐπὶ τὰς ἐπάλξεις ἐκέλευε. Ῥωμαῖοι δὲ ἀμυνομέ-

12. „διαφυγόντες Reg.“ MALT. διαφεύγοντες P. 13. Ἀνιαβέδην] βενιαμίδην AHL. Ἀβενιαμίδην P. Correcti ex p. 225, 17. 15. Vulgo Ἀβενιαμίδην.

cum hostile nihil cernerent, nihil audirent, Romanorum fuga vacuam re-
 lictam urbem putarunt. Quare propius circumfusi moenibus, eaque de-
 fensoribus carere rati, scalas expediunt. Nullum adhuc neque oculis
 neque auribus accipientes hostis indicium, de praesenti rerum statu cer-
 tiorem faciunt per nuntios Chosroem. Hic missa copiarum parte maxi-
 ma, ut muros undique invaderent mandavit: cuidam etiam duci praece-
 pit portam ariete verberaret. Ipse in tumultu, qui oppido proxime im-
 minet, spectator sedebat; cum ecce aperta repente porta improvisi
 erumpunt Romani, factoque impetu, non paucos, et eos maxime, qui
 ad arietem collocati fuerant, caedunt: caeteri vix cum duce fuga se
 proripuerunt. Ira inflammatus Chosroes, Abeniamidem, quod a Ioanne
 propola ac plane imbelli homine astu bellico victus esset, suffixit cruci.
 Quidam non Abeniamidem, sed illum, qui arietantibus praeerat, ea
 poena affectum tradunt. Tum se Chosroes cum omni exercitu movit, et
 proxime muros Petrae castra metatus, illam circumsegit. Postero die
 circumiens ipse moenia exploravit, eaque haud adeo valida esse conil-
 cians, oppugnare constituit. Tum accito universo exercitu rem aggre-
 ditur, et cunctos in muri pinnas mittere sagittas iubet. Interea Romani

νοι ταῖς τε μηχαναῖς καὶ πῦσιν ἐχρῶντο τοξόμασι. τὰ μὲν οὖν
 πρῶτα Πέρσαι, καίπερ συχνὰ κομιδῇ βάλλοντες, ἄλλα τε Ῥω-
 μαίους ἐλύπουν καὶ πολλὰ πρὸς ἐκείνων, ἅτε ἀφ' ὑψηλοῦ βαλ- B
 λόμενοι, κακὰ ἔπασχον. ἔπειτα δὲ (καὶ γὰρ ἔδει Πέτραν Χοσ-
 5 ρὴν ἀλῶναι) βληθεὶς Ἰωάννης τύχη τινὶ ἐς τὸν τραχύλον θνήσκει,
 καὶ ἀπ' αὐτοῦ οἱ ἄλλοι Ῥωμαῖοι ἐς ὀλιγορίαν ἀπάντων κατέστη-
 σαν. τότε μὲν οὖν οἱ βάρβαροι ἐς τὸ στρατόπεδον ἀνεχώρησαν·
 ἦδη γὰρ καὶ ξυνεσκόταζε· τῇ δὲ ἰσπεραία διώρυχα ἐπὶ τὸν περιβο-
 λον ἐπενόουν τρόπον τοιοῦδε.

10 Πέτρα ἢ πόλις πῆ μὲν ἐκ θαλάσσης ἀπρόσοδός ἐστι, πῆ
 δὲ ἐκ πετρῶν ἀποτόμων, ἀδ' ταύτῃ πανταχόθεν ἀνεχούσιν· ἀφ'
 οὗ δὴ καὶ τὴν προσηγορίαν ἔλαχε ταύτην. μίαν δὲ εἴσοδον ἐν
 τῷ ὄμαλιῷ ἔχει, καὶ ταύτην οὐ λίαν εὐρείαν· κρημνοὶ γὰρ αὐτῆς
 ἐφ' ἐκάτερα ἑξαισιοὶ ἀποκρέμονται, ἐνταῦθα προορώμενοι τὰ
 15 πρότερα οἱ τὴν πόλιν δειμύμενοι, μὴ σφίσι τὸ κελίη τοῦ περι- C
 βόλου μέρος ἐπιμύχον εἶη, τεῖχη μακρὰ παρὰ τὸν κρημνὸν ἐκά-
 τερον τῆς εἰσόδου ἐπὶ πλεῖστον πεποιήνται. τούτων τε τῶν τει-
 χῶν ἐκατέρωθεν πύργους ἐτεκτίναντο δύο, οὗχ ἤπερ εἰώθει, ἀλλὰ
 τρόπον τοιοῦδε. κενὸν γὰρ τὸ ἐν μέσῳ τῆς οἰκοδομίας χωρίον οὐ-
 20 δαμη εἶασαν, ἀλλ' ὄλους ἐκ γῆς ἔχρη ἐς ὕψος μέγα τοὺς πύρ-
 γους λίθοις παμμεγέθεσιν ἀλλήλων ἐχομένοις εἰργάσαντο, ὅπως
 δὴ κριῶ ἢ μηχανῇ ἄλλη ὡς ἥμιστα κατασειοίοντο. τὰ μὲν οὖν

10. πῆ — πῆ] πῆ — πῆ P constanter. 17. πεποιήνται] πε-
 ποιήται L. 19. τοιοῦδε] ἐτέρῳ τοιοῦδε L.

propugnatores machinis ac missilibus cuiusquemodi utebantur. Atque ini-
 tio quidem Persae, quamvis creberrima tela facerent, parum tamen Ro-
 manos laedebant; cum ab iis ipsi, quippe desuper appetiti, gravissime
 laederentur. At deinde (nimirum Petra in potestatem Chosrois necessa-
 rio ventura erat) casa quodam accepta Ioannes in collo plaga interiit;
 unde caeteris Romanis obrepit incuria rerum omnium. Iam nox ingru-
 bat: quocirca Barbari in castra se receperunt. Postridie cuniculum ad
 murum hoc modo moliti sunt.

Urbs Petra hinc a mari, inde a praeruptis scopulis, qui undique
 eminent (unde et nomen ipsi obtigit) inaccessible, unum admodum habet
 in plano aditum, eumque haud ita latum: utrinque enim ingentes ac
 praecipites cautes impendent. Qui urbem condiderunt, ut ne ea parte
 expugnari possent moenia providentes, ab altera earum rupium, quae
 aditu imminet, muros longos ad alteram duxerant: quibus in extremis
 binas turres non usitato more aedificaverant; sed hac ratione. Medium
 aedificii spatium non inane reliquerant: verum a solo in magnam altitu-
 dinem turres grandium saxorum compage solidas extulerant, ut nec arde-
 re, nec ulla alia machina quassarentur. Eiusmodi structura erat muro-

δεύσασθαι ἰκανῶς ἔχον. ἔνταῦθά τε στρατόπεδον ἐκέλευε ποιῆ-
 σθαι ὅσον ἀπὸ σταδίων δύο καὶ τεσσαράκοντα Νισίβιδος πόλεως.
 οἱ δὲ ἄλλοι ἑξήπαντες ἐν θαίματι μεγάλῳ ἐποιοῦντο, ὅτι δὴ οὐκ
 ἄγχιτά πη ἐθέλοι τοῦ περιβόλου στρατοπεδεύσασθαι, τινὲς δὲ
 5 ὡς ἤκιστα οἱ ἐπισθαι ἤθελον. διὸ δὴ Βελισάριος τῶν ἀργόντων
 τοῖς ἄμφ' αὐτὸν οὖσιν ἔλεξεν ὧδε „Ἐμοὶ μὲν οὐκ ἦν βουλομέ- C
 νῳ ἐς ἅπαντας ὕσα γινώσκω ἔξενεγκεῖν. λόγος γὰρ ἐν στρατο-
 πέδῳ περιφερόμενος οὐκ οἶδε τηρεῖν τὰ ἀπόρητα, ἐπεὶ κατὰ
 βραχὺ προῖων μέγρι καὶ ἐς τοὺς πολεμίους ἐκφέρεται. δρῶν δὲ
 10 τοὺς τε πολλοὺς ὑμῶν ἀταξίᾳ πολλῇ εἰκοντας καὶ αὐτὸν ἔκυστον
 αὐτοκράτορα τοῦ πολέμου ἐθέλοντα εἶναι, λῆξω τανῦν ἐν ὑμῖν
 ὅσα χρῆν σιωπᾶν, ἐκείνο μέντοι πρότερον ὑπειπὼν, ὡς πολλῶν V 311
 ἐν στρατιᾷ γνώμη αὐτονόμῳ χρωμένων γενέσθαι τι τῶν δεινῶν
 ἀδύνατον. οἶμαι τοίνυν Χοσρόην ἐφ' ἐτέρους ἴοντα βαρβάρους
 15 ὡς ἤκιστα φυλακῆς τινος αὐτῶν χωρὶς τὴν οἰκίαν ἀπολιπεῖν
 γῆν, ἄλλως τε καὶ τήνδε τὴν πόλιν, ἣ πρώτη τε τυγχάνει οὕσα D
 καὶ πάσης τῆς ἐκείνου γῆς προβεβλημένη. ἐν ἧ στρατιώτας εἶ
 οἶδα ὅτι τοσοῦτους τε τὸ πλῆθος καὶ τοιοῦτους τὴν ἀρετὴν κατε-
 στήσατο ὥστε ἰκανοὺς εἶναι ταῖς παρ' ἡμῶν ἐφόδοις ἐμποδῶν
 20 στήσεσθαι. καὶ τὸ παράδειγμα ἐγγύθεν ὑμῖν. Ναβέδην γὰρ
 στρατηγὸν τούτοις ἐπέστησεν, ὃς δὴ μετὰ γε τὸν Χοσρόην αὐ-

4. ἄγχιστα] ἔγγιστα (sic) L. 20. ὑμῖν A. ἡμῖν P. *ibid.* Να-
 βέδην γὰρ usque ad ἐπίδα αὐτῆς p. 132. b. om. AHL. Legit RV.
 Supplevit P ex codice Vaticano, cuius lectiones ego hic et infra ex
 apographo Holstenii affero. 21. ὃς δὴ V. ὃς γε δὴ P. οὗς
 γε δὴ ἔγογε p. 134, 1.

pus commodam sedem omnibus, si castra ponere vellent, praebebat. Hic
 ille metari iussit, altero et quadragesimo ab urbe Nisibi stadio, cunctis
 demirantibus quod castra prope muros locare nollet, nonnullis etiam se-
 qui recusantibus. Quapropter Duces tum astantes his verbis affatus est.
Equidem nolebam quidquid in mente habeo cunctis aperire. Sermo enim,
qui per castra diditur, tenere clausa arcana nescit; ac brevi foras ma-
nans, ad ipsos usque hostes effertur. At quoniam inter vos petulantius
multos agere, et summum belli imperium affectare quemque video; quae
silentio tecta esse oporteret, in hoc coetu vestro nunc dicam: ubi vos
praemonstro, nihil, quod e re sit, geri posse, cum in exercitu plures
sunt, qui proprio ducantur sensu. Igitur in ea sum opinione, Choroem,
alio contra Barbaros profectum, non commisisse ut istas regni sui oras
idoneo praesidio destitutas relinqueret, maxime vero hanc urbem, quae
et prima est, et propugnaculi instar universae eius ditioni praestructa.
Eam certe scio tot ab ipso tamque generosis militibus munitam, ut in-
curSIONES nostras inhibere valeant. Et adest, qui ad faciendam fidem
exemplo sit, Nabedes, is dux a Chosroe praepositus: qui secundum Re-

τὸν δόξῃ τε καὶ τῷ ἄλλῳ ἀξιώματι πρῶτος ἐν Πέρσαις εἶναι δοκεῖ. ὃν ἔγωγε οἶμαι καὶ ἀποπειράσασθαι τῆς ἡμετέρας δυνάμεως καὶ τὴν πάροδον ἡμῖν οὐθενὶ ἄλλῳ τρόπῳ ἢ μάχῃ τινὶ πρὸς ἡμῶν ἡσσηθέντα ἐνδώσειν. εἰ μὲν οὖν ἄγχιστά που τῆς πόλεως ἢ ξυμβολῇ εἶη, οὐκ ἐκ τοῦ ἀντιπάλου ἡμῖν τε καὶ Πέρσαις ὁ 5
 P 131 ἀγὼν ἔσται. αὐτοὶ γὰρ ἐκ τοῦ ἐχυροῦ ἐπιξιόντες εὐημερήσαντές τε, ἂν οὕτω τύχῃ, ἐπὶ πλείστον θαρρήσουσιν ἐπιθήσεσθαι καὶ ἡσσηθέντες εὐπετῶς διαφείξονται τὴν ἡμετέραν ἐπίθεσιν. δι' ὀλίγου γὰρ ἡμῖν ἢ δλώξῃς ἔσται καὶ τῇ πόλει οὐδὲν ἐνθένδε γενήσεται βλάβος, ἣν τοῖς τειχομαχοῦσιν ἀνάλωτον ὄσσαν στρατιω- 10
 τῶν αὐτῆς ἀμυνομένων ὁρᾶτε δῆπου. ἦν δέ γε τῶν πολεμίων ἐνταῦθα ἡμῖν ἐς χεῖρας ἰόντων κρατήσομεν, τὴν πόλιν ἐξελεῖν πολλήν τινα, ὧ ξυνύρχοντες, ἐλπίδα ἔχω. φεύγουσι γὰρ τοῖς ἐναντίοις ἢ ἀναμιχθέντες εἰσω πυλῶν, ὡς τὸ εἶδος, ξυνηυπε- 15
 σοῦμεθα, ἢ προτερήσαντες αὐτοὺς μὲν ἐφ' ἑτέρας τινὸς ἀναγ-
 κάσομεν τετράφθαι καὶ διαφνεῖν χώρας, ἡμῖν δὲ αὐτοῖς Νίσι-
 B βιν τῶν ἀμυνομένων χωρὶς εὐάλωτον καταστήσομεν.“

Ταῦτα Βελισαρίου εἰπόντος οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἐπέθροντό τε καὶ ξὺν αὐτῷ στρατοπεδευσόμενοι ἔμειναν. Πέτρος δὲ Ἰωάννην ἔταιρισόμενος, ὃς τῶν ἐν Μεσοποταμίᾳ καταλόγων ἀρχῶν 20
 μοῖραν οὐ φαύλην τιὰ τοῦ στρατοῦ εἶχεν οὐκ ἄποθεν τοῦ περιβόλου, ἀλλ' ὅσον ἀπὸ σταδίων δέκα ἐλθὼν ἡσυχῇ ἔμεινεν. Βελι-

2. ἀποπειράσασθαι] ἀποπειράσασθαι V. 7. τύχῃ V. τύχοι P.
 11. ὁρᾶτε] ὁρᾶται V. 13. τοῖς ἐναντίοις Maltreats. τοὺς ἐναν-
 τίους PV.

gem primus gloria ac splendore dignitatis audit, et quem ego copias aggressurum nostras, nec nisi postquam a nobis victus acie fuerit, transeundi copiam daturum arbitror. Iam si proxime urbem edetur pugna, haud aequo cum Persis discrimine nec pari Marte dimicabimus. Nam illi e munitionibus erumpentes, si forte rem bene gesserint, longius inveni in nos audebunt; si male, impressioni nostras facile se subducunt: brevis enim spatium nobis insequentibus dabitur, neque hinc damni quidquam urbs capiet, quam utique videtis expugnari non posse, quamdiu militari praesidio defendetur. At si hostes nobiscum hic manum conserentes vincemus, optimam habeo, collegae, spem urbis potiendae. Nam vel fugientibus illis permisti in portam, ut proximum vero est, una irrumpemus; vel eos praegressi compellemus alio fugam intendere; itaque pulsus propugnatoribus, erit nobis obnoxia et facile expugnabilis Nisibis.

In hanc locuto sententiam Belisario, caeteri quidem omnes gessere morem, et cum eo castra metati substituerunt: Petrus vero, adiuncto sibi Iohanne numerorum Mesopotamia duce, qui bonam partem exercitus habebat, perrexit porro, et decimo a muris stadio gradum fixit. Tum

σάριος δὲ τοὺς τε ξὺν αὐτῷ ὡς εἰς παράταξιν ἔστησε καὶ τοὺς ἀμφὶ τὸν Πέτρον ἐπέστελλεν ὡς ἐπὶ ξυμβολῇ πυρατάσσεισθαι μέχρι αὐτὸς σημήνη, εὐ τε εἰδέναι ὡς οἱ βάρβαροι περὶ μεσημβρίαν ἐπιδήσονται σφίσι, ἐκεῖνο δηλονότι ἐν νῷ ἔχοντες, ὅτι 5 δὴ αὐτοὶ μὲν τροφῆς εἰς δεξιῇ ὄψιαν μεταλαγχάνειν εἰώθασι, Ῥωμαῖοι δὲ ἀμφὶ μεσημβρίαν. Βελισάριος μὲν ταῦτα παρήγγει· C οἱ δὲ ξὺν τῷ Πέτρῳ ἐν οὐδενὶ τὰς ἐντολὰς ποιησάμενοι, ἐμφὶ τε ἡμέραν μέσην τῷ ἡλίῳ ἀχθόμενοι (ἔστι γὰρ τὸ χωρίον ἐπιεικῶς αὐχμῶδες) τὰ τε ὄπλα κατέθειντο καὶ τῶν πολέμιων ἀφροντιστή- 10 σαντες σικύους ἐνταυθά πη φρουμένους κόσμῳ οὐδενὶ περιούντες κατήσθιον. ὅπερ κατιδὼν ὁ Ναβίδης δρόμῳ πολλῶ ἐπήγην ἐπ' αὐτοὺς τὸ Περσῶν στρατεύμα. Ῥωμαῖοι δὲ (οὐ γὰρ ἔλαθον αὐτοὺς ἐκ τοῦ περιβόλου ἔξιόντες οἱ βάρβαροι, ἐπεὶ καθεωρῶντο λαμπρῶς ἄτε ἐν πεδίῳ ὑπτιῶ ἰόντες) παρὰ τε Βελισάριον ἐπεμ- 15 πον, ἀμύνειν σφίσι παρακαλοῦντες, καὶ αὐτοὶ τὰ μὲν ὄπλα ἀνελόμενοι, ἀκοσμία δὲ καὶ θορόβῳ ἐχόμενοι ὑπηντίαζον. οἱ δὲ ἀμφὶ Βελισάριον, οὐπω παρὰ σφῶς τοῦ ἀγγέλου ἀφικομένου D γνόντες διὰ τοῦ κοινοροῦ τὴν Περσῶν ἔφοδον, ἐβοήθουν δρόμῳ. ἐπελθόντες τε Πέρσαι Ῥωμαίους οὐχ ὑποσιάντας τὴν ἔφοδον 20 πόνῳ οὐδενὶ ἐς φυγὴν ἔτρεψαν, ἐπισπόμενοι δὲ πεντήκοντά τε δειφθεῖραν καὶ τὸ τοῦ Πέτρου σημεῖον ὑρνούσαντες ἔαχον. ἄπαν-

1. αὐτῷ] αὐτῷ P. 10. σικύους — κατήσθιον] Schol. ad Aristoph. Acharn. 519. et Suidas s. v. σίκιον, emisso uterque Procopii nomine. Quae res Porsono fraudi fuit ad Aristoph. Vesp. 1020. p. 140. et mihi ipsi in Aristoph. fragm. 557. p. 220. *ibid.* κόσμῳ οὐδενὶ] οὐδενὶ κόσμῳ schol. et Suidas. Utrumque dixit Procopius, sed rarius κόσμῳ οὐδενὶ: vide indicem. 15. σφίσι] σφίσι V. 20. ἐπισπόμενοι] ἐπισπόμενοι PV, hic et infra. *ibid.* τε add. V.

suos Belisarius ordinavit ad praelium, et Petro mandavit ut acie composita staret, signum expectans, ac memor se circa meridiem a Barbaris petitum iri, id nimirum tenentibus animo, se sub vespere, Romanos circiter meridiem cibum capere consuevisse. Talia quidem Belisarius praecipiebat. Verum qui cum Petro erant, nullo habentes loco mandata, nec solem perferentes meridianam (et sane est tractus ille aestuosissimus) arma posuerunt. Quin etiam errabant securi hostium, ac dispalati ficus ibi natas edebant; cum Nabedes re animadversa Persicum agmen effuso in eos cursu emisit. Mox Romani, quos utique Barbarorum ex urbe eruptio minime latuit, quoniam in campestri planitie decurrentes oculis observabantur, ad Belisarium mittere et promptam rogare opem; dum resumtis armis in composito tumultuoseque occurrunt. Nondum acceperat nuntium Belisarius: iam tamen subsidio curabat, e pulvere sublato conciens impetum a Persis fieri: quo fracti et nullo negotio in fugam versi Romani sunt. Instantes Persae quinquagenos interemerunt, et potiti vexille Petri, omnibus, quos tunc fortitudinis

- τάς τε ἄν ἐν ταύτῃ δὴ τῇ διώξει ἔκτειναν ἐς οὐδεμίαν ἀλλήν
 ὀρώντας, εἰ μὴ Βελισάριός τε καὶ ὁ ζὺν αὐτῷ στρατὸς καταλα-
 βῶν δικαίωσεν. πρώτους γὰρ ἀπάντων ζὺν δόρασι μακροῖς τε
 καὶ συρνοῖς Γότθους ἐπιόντας Πέρσαι οὐχ ὑπομειναντες ἐς φυ-
 γὴν ὤρημητο. ἐπισπόμενοι τε Ῥωμαῖοι ζὺν Γότθοις πεντήκοντα 5
 P 132 καὶ ἑκατὸν ἔκτειναν, δι' ὀλίγου γὰρ τῆς διώξεως γενομένης οἱ
 λοιποὶ κατὰ τάχος ἐντὸς τοῦ περιβόλου ἐγένοντο. τότε μὲν οὖν
 Ῥωμαῖοι ζύμπαντες ἐς τὸ Βελισαρίου στρατόπεδον ἀπεχώρησαν,
 οἱ δὲ Πέρσαι τῇ ἐπιγινομένη ἡμέρᾳ ἐν πύργῳ τινὶ ἔστησαν ἀντὶ
 τροπαίου τὸ Πέτρου σημεῖον, ἀλλᾶντάς τε αὐτοῦ ἀποκρεμά- 10
 σαντες, τοῖς πολεμοῖς ζὺν γέλῳτι ἐπετώδιζον, ἐπεξίενοι μένοι
 οὐκέτι ἐτόλμων, ἀλλὰ τὴν πόλιν ἐν τῷ ἀσφαλεῖ διεφύλασσον.
- V 312 εἰδ'. Βελισάριός τε Νίσιβιν ὀρών ἐχυρὰν ὑπερφυσῶν
 H 73 οὖσαν, ἐλπὶδα αὐτῆς οὐδεμίαν ἔχων ἀλώσεως πέρι, πρόσω ἰέναι
 B ἠπέλεγτο, ὅπως τι ἐξ ἐπιδρομῆς τοῖς πολεμοῖς λυμῆνται. ἄρας 15
 τοῖνον παντὶ τῷ στρατῷ ἐπίπροσθεν ἦει. ἀνύσαντές τε ἡμέρας
 ὀδὸν φρουρήν ἐνέτυχον, ὃ Σισαυράνων καλοῦσι Πέρσαι. ἐν-
 ταῦθα πληθὸς τε οἰκητόρων ἦν καὶ ἵππεις ὀκτακόσιοι Περσῶν
 ἄριστοι φυλακὴν εἶχον, οἷς ἀνῆρ δόκιμος, Βλησχάνης ὄνομα,
 ἐφειστήκει, Ῥωμαῖοι δὲ ἄγχιστά πη τοῦ φρουρίου στρατοπε- 20

2. τε addidi ex V. 10. ἀλλᾶντας] ἀλλάντας P ex Suida s. v. ἀλλαντοπάλης. ἄλαντα V. 11. ζὺν] σὺν Suidas. *ibid.* ἐπετά-
 φασον Suidas. Legebatur ὑπετώδιζον. 17. ὃ Σισαυράνων Pm.
 ὃ Σισαβράνων P. ὃς σαβράνων L. Recte RV. 19. Βλησχάνης]
 βλησχάμης L. βληζάμης H. Belesmaches RV.

plane oblitos insequabantur, vitam ademissent, nisi Belisarii copiarum-
 que eius interventus fuisset impedimento. Simul enim primi omnium
 Gotthi cum praelongis densisque hastis adfuerunt, Persae eorum impres-
 sionem haud sustinentes, se in fugam dederunt. At Romani cum Got-
 this a tergo illos prementes, centum et quinquaginta straverunt ferro: re-
 liquos accepit urbs statim reduces, quia nostros persequendo non longe
 proveci fuerant. Tum demum Romani omnes in castra Belisarii con-
 cesserunt. Postero die Persae, cum pro trophaeo in turri quadam sta-
 tuissent vexillum Petri, suspensis ex eo lucanicis, in hostem iaciebant
 ridicula: nec tamen amplius audebant pedem efferre, sed urbem tuto
 custodiebant.

19. Videns Belisarius munitissimam esse Nisibin, desperata ex-
 pugnatione, maturavit progredi, ut subita incursione aliquid detrimenti
 hostibus importaret. Itaque movens cum universo exercitu, ulterius con-
 tendit. Unius diei emensis iter, occurrit castellum, quod Persae Si-
 sauranum vocant. Hic praeter incolarum multitudinem, pccc. equites
 Persarum fortissimi praesidium agitabant, quibus Blechanes, vir admo-
 dum spectatus, praecerat. Romani castris ad castellum positiss, cum illud

δενσόμενοι ἐς πολιορκίαν καθίσταντο, προσβολὴν τε τῷ περι-
 βόλῳ ποιησάμενοι ἀπεκροίσθησαν, πολλοὺς τῇ μάχῃ ἀποβαλόν- C
 τες. τό τε γὰρ τεῖχος ἐς ἄγαν ἐχυρὸν ἐτύγγυεν ὄν. καὶ οἱ βίρ-
 βαροὶ καρτερώτατα ἐνθένδε τοὺς ἐπιόντας ἡμύνοντο. διὸ δὴ
 5 τοὺς ἄρχοντας ἅπαντας ξυγκαλέσας Βελισάριος ἐλέξε τοιάδε, Ἐμ-
 πειρία πολέμων πολλῶν, ἄνδρες ἄρχοντες, δέδωκεν ἡμῖν ἐν τοῖς
 τῶν πραγμάτων ἀπύροις προορῶν τε τὰ συμβησόμενα καὶ δυνα-
 τοῖς εἶναι πρὸ τῶν δεινῶν ἐλίσθαι τὰ κρείσσω. ἐπίστασθε τοί-
 10 ὄντων πηλίκον ἐστὶ κακὸν στρατεύμα ἐς γῆν πολεμίαν, πολλῶν μὲν
 ἀπολελειμμένων, πορεύεσθαι. ὅπερ καὶ ἡμῖν ἐν γε τῷ παρόντι D
 τετύχηκεν. ἐπίπροσθεν γὰρ ἰούσιν ἡμῖν ἐνθένδε τε καὶ ἐκ Νι-
 σίβιδος πόλεως ἐπόμενοι λάθρα τῶν πολεμίων τινὲς ἐν χωρίοις,
 ὡς τὸ εἶδος, κακουργήσουσιν ἐπιτηδείως αὐτοῖς πρὸς ἐνέδραν ἢ
 15 καὶ ἄλλην τινὰ ἐπιβουλὴν ἔχουσιν. ἦν δέ πη καὶ ἄλλος ἀπαντήσῃ
 στρατὸς, εἷς τε μάχην καθιστῶνται, πρὸς ἐκατέρους μὲν ἡμῖν
 ἀνάγκη τετάξεσθαι, πάθοιμεν δ' ἂν οὕτω πρὸς αὐτῶν τὰ ἀνή-
 κιστα· ἐὼ γὰρ λέγειν ὡς καὶ πταίσαντες ἐν τῇ ξυμβολῇ, ἂν οὐ-
 20 λοιπὸν ἔξομεν. μὴ τοίνυν ἀλογίστω σπουδῇ χρώμενοι ἐφ' ἡμῶς P 133
 αὐτοὺς ἐσκεκληκότες φαινόμεθα, μηδὲ τῷ φιλονείκῳ τὰ Ῥω-
 μαίων πράγματα βλάψωμεν. τόλμα μὲν γὰρ ἀμαθῆς ἐς ὄλεθρον
 φέρει, μέλλησις δὲ σώφρων ἐς τὸ σῶζειν αἰεὶ τοὺς αὐτῇ χρωμέ-

17. τετάξεσθαι] τετάξασθαι AH. 21. ἐσκεκληκότες A. ἐσκεκλι-
 κότες P. ne — nos ipsos spoliasset videamur RV. 22. ἐς A. εἰς P.

obsidione cinxissent, facta in muros impressione repulsi sunt, multis pugnando amissis. Nam et murus erat validissimus, et inde Barbarus aggredientes arcebat fortissime. Quocirca ducibus omnibus convocatis, Belisarius ita disseruit. Longo bellorum usu id consecuti sumus, duces, ut in rebus impeditis praevideamus eventura, et prae noxiis eligere meliora noverimus. Scitis igitur quam grave et periculosum sit in solum hostile immittere exercitum, relictis a tergo munitionibus multis, quas praesidia firma obtineant: in illud iam discrimen devenimus. Dum enim tendemus ultra, tum hinc, tum ex urbe Nisibi submissae hostium turmae nos clam sequentur, et male (ut simile vero est) accipient iis in locis, qui sunt insidiis aliis nocendi artibus opportuni. Quod si alius occurrat exercitus, ac pugnam capessat; instructa contra utrosque acie standum erit, atque ita pessime ab illis habebimur: ut omittam, quod nobis, si forte vincemur praelio, reditus nullo unquam modo patebit. Demus igitur operam, ne videamur in nos ipsi ruisse inconsulta strenuitate, nec caeca aemulatione Romanam rem pessumdemus. Inconsiderata enim audacia ad exitum ducit: at prudens dilatio salutem cunctatoribus afferre solet. Nos itaque castris hic locatis capere enitamur castellum

νοὺς ἰκανῆ πέφυκεν. ἡμεῖς μὲν οὖν ἐνταῦθα ἐγκαθεζόμενοι ἐξελεῖν πειρώμεθα τὸ φρούριον τύδε, Ἀρέθας δὲ ζῆν τοῖς ἐπομένοις ἐς τὰ ἐπὶ Ἀσσυρίας στελλέσθω. Σαρακηνοὶ μὲν γὰρ τοῖς μαχημαχείν μὲν εἰσὶν ἀδύνατοι φῖσει, ἐς δὲ τὸ ληΐσθαι πάντων μάλιστα δεξιόι. συνεισβαλοῦσι δὲ αὐτοῖς καὶ στρατιῶται τῶν μαχιῶν τινές, ὅπως αὐτοὶ τε, μηδενὸς μὲν ἐναντιώματος σφίσι φανέντος, τὰ ἀνήκεστα τοὺς προσπεσόντας ἐργάσωνται, ἦν δὲ τι ἀπαντήσῃ πολέμιον, εὐπετῶς ἀναχωροῦντες εἰς ἡμᾶς σώζονται.

B καὶ ἡμεῖς ἐξελόντες, ἦν θεὸς θέλῃ, τὸ φρούριον, οὕτω δὴ παντὶ τῷ στρατῷ Τίγρητα ποταμὸν διαβαίνωμεν, οὗ δεδιότες μὲν τοὺς 10 ὄπισθεν κακουργήσοντας, εὐ δὲ εἰδότες ὅπως τοῖς Ἀσσυριοῖς τὰ πρῶγματα ἔχει.

Ταῦτα εἰπὼν Βελισάριος εὐ τε λέγειν ἄσασιν ἔδοξε καὶ τὸ βούλημα εὐθὺς πέτελει. Ἀρέθαν τε ζῆν τοῖς ἐπομένοις ἐπὶ Ἀσσυρίας ἐκέλευεν ἵνα καὶ αὐτοῖς στρατιώτας διακοσμοὺς τε καὶ χιλίους ξυνέπεμψεν, ὧν δὴ οἱ πλείστοι τῶν ὑπασπιστῶν τῶν αὐτοῦ ἦσαν, δορυφόρους αὐτοῖς ἐπιστήσας δύο, Τραϊανόν τε καὶ Ἰωάννην τὸν Φαγᾶν καλούμενον, ἄμφω ἀγαθούς τὰ πολέμια. καὶ αὐτοῖς μὲν Ἀρέθας πειθομένους ἅπαντα πρῶσσειν ἐπέτελλεν,

C Ἀρέθαν δὲ ἅπαντα ἐκέλευε τὰ ἐν ποσὶ ληισάμενον, οὕτω τε ἐς 20 τὸ στρατόπεδον ἐπανήκοντα ἀπαγγέλλειν σφίσις ὁποῖά ποτε δυνάμεις περὶ τοῖς Ἀσσυριοῖς τὰ πρῶγματα εἶη. οἱ μὲν οὖν ἀμφὶ τὸν Ἀρέθαν Τίγρητα ποταμὸν διαβάντες ἐν Ἀσσυριοῖς ἐγένοντο. οὗ

V 313

1. ἰκανῆ] ἰκανῶς A a m. sec. ἰκανῆ ὡς H. ἰκανῆ πως Hm. 3. ἐς τὰ ἐπὶ Ἀσσυρίας στελλέσθω] ad oppida Assyriae ut paulo post Syriae proficiascatur RV. 12. ἔχει L. ἔχη P. 18. φαγᾶν L. Φαγᾶν P. φαγᾶν et φαγᾶν Hm. Conf. p. 148 d. 19. ἐπέτελλεν] ἐπέστειλεν H: illud Hm. 22. περὶ] περὶ P. παρὰ Hm.

istud; interea Arethas cum suis in Assyriam inolet. Hoc nempe cum ingenio Saraceni, ut muros oppugnare nesciant; ad diripiendum populandumque nemo illis habilior. Una irrupet fortiorum militum manus, ut si nihil se offerat quod adversetur, obvios quosque atterat: sin occurrat hostile quidpiam, quamprimum ad nos revertent sospites. Tum nos expugnato, si deo cordi erit, castello, cum omnibus copiis Tigrim traiciemus, neminem, qui a tergo noceat, metuentes, ac certiores facti quo res Assyriae loco sint.

His dictis atque exceptis consensu omnium, protinus Belisarius in rem conferens deliberata, Aretham cum eius turmis in Assyriam destinat, militibus additis nec suis maximam partem protectoribus scutatis: quibus Praetorianos binos praeposuit, Traianum et Iohannem cognomine Heluonem, ambo bellicosissimos. Summum autem imperium dedit Arethae, et iniunxit ut obviam quaeque depopulatus rediret ad castra, renuntiaturus quid tandem virium haberent Assyrii. Arethas in Assyriam

δὴ χώραν τε ἀγαθὴν εὐρόντες καὶ μακροῦ χρόνου ἀδρήστων, ταύτην τε ἀφύλακτον οὖσαν, ἕξ ἐπιδρομῆς πολλὰ ληισάμενοι τῶν ἐκεῖνη χωρίων χρήματα μεγάλα περιεβάλλοντο. τότε δὲ Βελισάριος τῶν τινὰς Περσῶν ξυλλαβῶν, ἐνδεῖν τοῖς ἐν τῷ φρουρίῳ 5 τὰ ἐπιτηδεῖα παντελῶς ἔμαθεν. οὐ γὰρ, ὡσπερ ἐν Δάρας τε καὶ Νισίβιδι πόλει, ἐν δημοσίῳ τὰς ἐπιτεῖους τροφὰς ἀποτίθεσθαι νενομίκασιν, ἀλλὰ πολέμιων στρατοῦ ἀπροσδοκῆτου σφίσειν D ἐπιπεσόντος ἰσχομισάμενοι τι τῶν ἀναγκαίων οὐκ ἔφθησαν. ἄφρων δὲ πολλῶν ἐς τὸ φρούριον καταφυγόντων, τῶν ἐπιτηδείων τῇ 10 ἀπορίᾳ, ὡς τὸ εἶδος, ἐπιέζοντο. αἱ δὲ Βελισάριος γνοὺς Γεώργιον ἔπεμψεν ἄνδρα ξυνητάτατον τε καὶ τῶν ἀπορρήτων αὐτῷ κοινωνοῦντα, ἀποπειρασόμενον τῶν ἐν ταύτῃ ἀνθρώπων, εἴ πως ὁμολογίᾳ τινὶ δύναιτο τὸ χωρίον εἰλεῖν. Γεώργιός τε παραίνεσθαι H 74 τε ποιησάμενος καὶ πολλὰ ἐς αὐτοὺς ἐπαγωγὰ εἰπὼν ἔπεισε τὰ π-15 στὰ λαβόντας ἀμφὶ τῇ σωτηρίᾳ σπᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὸ φρούριον ἐνδοῦναι Ῥωμαίοις. οὕτω Βελισάριος τὸ Σισαυράνων ἔλων τοὺς μὲν οἰκῆτορας ἀπαντας, Χριστιανούς τε καὶ Ῥωμαίους τὸ ἀνέκαθεν ὄντας, ἀψύχους ἀφῆκε, τοὺς δὲ Πέρσας σὺν τῷ Βλησχά-νη ἐς τὸ Βυζάντιον ἔπεμψε, καὶ τὸν τοῦ φρουρίου περίβολον ἐς P 134 20 ἔδαφος καθεῖλε. βασιλεὺς τε οὐ πολλῷ ὕστερον τούτους τε τοὺς Πέρσας καὶ τὸν Βλησχάνην ἐς Ἰταλίαν Γότθοις πολέμησον-τας ἔπεμψε. τὰ μὲν σὺν ἀμφὶ τῷ Σισαυράνων φρουρίῳ ταύτην ἐχώρησεν.

5. Δάρας] Vulgo Δάρας. 21. Βλησχάνην] βλησχάνην L.

traiecto Tigri ingressus, et regionem nactus uberrimam, iamdiu intactam hosti, ac praesidio nudam, multis repentino excursu direptis locis, divitias sibi ingentes paravit. Per id tempus comprehensi aliquot Persae Belisario indicarunt eos, qui in castello erant, cibariis omnino defici. Neque enim ibi, ut Darae Nisibique, mos erat ut annonae in publico horreo reponeretur. Nullos etiam commeatus intulerant ante adventum hostis, utpote improvisum: recepta autem multitudine, quae in castellum derепente confugerat, penuria, quam inde consequi necesse erat, laborabant. Quibus cognitis, Belisarius Georgium intelligentissimum virum, quicum arcana communicabat, ad obsessos misit, ut eorum tentaret animos, ac si qua posset pactio Romanos castelli compotes faceret. Hortatus illos Georgius, blanda et invitabili oratione induxit, ut accepta fide viam abfuturam, se et castellum Romanis dederent. Ita Belisarius capto Sisaurano incolae omnes, qui et Christiani et a Romanis oriundi erant, illaesos abire sivit; Persas cum Bleschane misit Byzantium; castelli muros aequavit solo. Nec multo post Imperator in expeditionem Italicam adversus Gothos proficisci hos Persas et Bleschanem iussit. Hunc demum habuit exitum castelli Sisaurani obsidie.

Ἀρέθας δὲ, δεισὺς μὴ τὴν λείαν πρὸς Ῥωμαίων ἀφαιρε-
 θεῖη, οὐκέτι ἀναστρέφειν ἐς τὸ στρατόπεδον ἤθελε. πέμψας οὖν
 τῶν οἱ ἐπομένων τινὰς ἐπὶ κατασκοπῇ δῆθεν τῷ λόγῳ ἐκέλευε λά-
 θρα ὡς τάχιστα ἐπανήκοντας συμβῆναι σφίσι, οἳ δὴ πολεμίων
 πολὺς τις στρατὸς ἀμφὶ τοῦ ποταμοῦ τὴν διάβασιν εἶη. διὸ δὴ 5
 Τραιανῷ τε καὶ Ἰωάννῃ παρήγει ἐτέρα ἰοῦσιν ὁδῷ ἐπανήκειν ἐς
 Β Ῥωμαίων τὴν γῆν. παρὰ μὲν οὖν Βελισάριον οὐκέτι ἦλθον, ἔχον-
 τες δὲ ποταμὸν Εὐφράτην ἐν δεξιᾷ οὕτω δὴ ἐς Θεοδοσιούπολιν
 τὴν πρὸς τῷ Ἀβόρρα ποταμῷ ἵκοντο. Βελισάριος δὲ καὶ ὁ Ῥω-
 μαίων στρατὸς οὐδὲν περὶ τοῦ στρατεύματος τοῦτου πυθόμενοι 10
 ἤσαλλον, ἕς τε δόλος καὶ ἔποψίαν οὔτε φορητὴν τινα οὔτε με-
 τρίαν ἐμπέτοντες. χρόνου δὲ σφίσι ἐν ταύτῃ δὴ τῇ προσεδρεῖα
 τριβέντος συχνοῦ ξυνέβη πολλοῖς τῶν στρατιωτῶν πυρετῷ δυσκό-
 λῳ ἐνταῦθα ἀλῶναι· ἀρχμηρὰ γὰρ Μεσοποταμία ἢ Περσῶν κα-
 τήκοος ὑπερφυῶς ἐστίν. οὐπερ ἀήθεις ὄντες Ῥωμαῖοι καὶ διαφε- 15
 ρόντως οἱ ἐκ Θράκης ὀρμώμενοι, ἐν χωρίῳ ἐκτόπως ἀρχμῶδι
 C καὶ καλύβαις τισὶ πνιγγραῖς ὦρα θέρους δίαιταν ἔχοντες, ἐνόση-
 σαν οὕτως ὥστε ἡμιθνήτες τὸ τριτημῦριον τοῦ στρατοῦ ἔκειντο.
 ἄπας μὲν οὖν ὁ στρατὸς ἐνθένδε τε ἀπαλλάσσεσθαι καὶ οἳ τύχι-
 στα ἐς τὴν οἰκείαν γῆν ἐπανήκειν ἐν σπουδῇ εἶχον, μάλιστα δὲ 20
 ἀπάντων οἱ τῶν ἐν Λιβάνῳ καταλόγων ἄρχοντες, Ῥεκίθαγκός τε
 καὶ Θεόκτιστος, ὀρῶντες οἳ δὴ καὶ ὁ χρόνος τὸ Σαρακηνῶν ἀνά-
 θημα παρῳήκεν ἤδη. Βελισαρίῳ γοῦν συχναὶ προσιόντες ἐδέ-

12. προσεδρεῖα HL. προσεδρεῖα P.
 κος A. ῥεγκίθαγος H.

21. Ῥεκίθαγκος] ἀρκίθαγ-

Arethas autem veritus ne parva praeda a Romanis spoliaretur, ad castra reverti noluit. Quamobrem nonnullos e suis exploratum, fide scilicet, mittens, clam praecepit ut ocios redirent, ac voce una renuntiarent magnum adesse exercitum hostium ad traiectionem fluminis. Allato hoc ab exploratoribus mendacio, Traianum et Ioannem hortatus est, ut alia via se in Romanas oras referrent. Itaque ad Belisarium non redierunt; sed habentes a dextra Euphratem, petierunt Theodosiopolin, quae est ad fluvium Aborrhham sita. Interea Belisarius ac Rom. exercitus cum de his copiis nihil audirent, angebantur metu, ut suspicione gravissima atque intolerabili movebantur. Dum autem diutius ibi resident, difficilis febris milites bene multos corripuit. Quippe illa, quae Persis paret, Mesopotamiae pars fervore solis uritur: cuius insolentes Romani, maxime Thracae, cum flagrantissimo in campo aestuosisque tuguriis adulta aetate degerent, sic sunt morbo affecti, ut tertia militum pars iaceret semimortua. Quare maturum omnes discessum optabant, suspirantes ad sedes proprias, in primis numerorum Libani duces Rhecithangus et Theoctistus, qui iam praeteriisse tempus videbant, quo mos est Saracenis donaria deo afferre suo. Ergo Belisarium aditantes idque occinen-

οντο σφῶς αὐτίκα ἀφείναι, μαρτυρόμενοι ὡς Ἀλαμουνδάρῳ τά τε ἐπὶ Λιβάνου καὶ Συρίας χωρία ἐνδόντες κάθηνται αἰτοῦ οὐδενὶ λόγῳ.

Διὸ δὴ Βελισάριος ἅπαντας ξυγκαλέσας τοῖς ἄρχοντας βουλὴν προῦθηκεν. οὗ δὴ ἀνυστὰς πρῶτος Ἰωάννης ὁ Νικήτου D εὐδὸς ἔλεξε τοιάδε, Ἄμιστε Βελισάριε, στρατηγὸν μὲν οὔτε τὴν τύχην οὔτε τὴν ἀρετὴν ἐκ τοῦ παντὸς χρόνου γεγενῆσθαι τοιοῦτον οἶμαι οἷος αὐτὸς εἶ. δόξα τε αὕτη οὐ Ῥωμαίων κεκράτηκε μόνον, ἀλλὰ καὶ βαρβάρων ἁπάντων. ταύτῃ μέντοι βεβαιότατα 10 διαφυλάξεις τὴν εὐκλειαν, ἣν γε ζῶντας ἡμᾶς ἐς Ῥωμαίων τὴν γῆν διασώσασθαι δυνατὸς εἶη· ὡς νῦν γε ἡμῖν τὰ τῆς ἐλπίδος οὐκ ἐν καλῷ κεῖται. οὕτως γὰρ μοι περὶ τοῦδε τοῦ στρατοῦ σκόπει. Σαρακηνοὶ μὲν καὶ οἱ τῶν στρατιωτῶν μαχιμώτατοι Τίγρητα ποταμὸν διαβάντες, ἡμέραν, οὐκ οἶδα ὅπως, τὴν ἄνω 15 εἰς τοῦτο τάχος ἀφίκοντο ὥστε οὐδὲ ἄγγελον πέμψαι τινα παρ' ἡμῶς ἴσχυσαν· Ῥεκίθαγκός τε καὶ Θεόκτιστος ἀποπορεύσονται, V 814 ὡς ὀρῶς, δῆπουθεν αὐτίκα δὴ μάλα τὸν Ἀλαμουνδάρου στρατὸν P 135 ἐν Φοινίξῃ μέσσις εἶναι οἰόμενοι, ἄγοντά τε καὶ φέροντα ζῦμπαντα τὰ ἐκεῖνη χωρία. τῶν δὲ λειπομένων οἱ νοσοῦντες εἰσὶ τοσοῦτοι τὸ πλῆθος ὥστε τοὺς θεραπεύσοντάς τε καὶ κομιεῦντας 20 εἰς Ῥωμαίων τὴν γῆν ἐλάσσους αὐτῶν παρὰ πολὺ τὸν ἀριθμὸν εἶναι. τούτων δὲ τοιούτων ὄντων, ἣν τι ζυμβαίῃ πολέμιον ἢ

2. ἐνδόντες] „δόντες Reg.“ MALT.

6. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ —

οὐδὲ P. 15. τάχος] τάχα Pm.

16. Ῥεκίθαγκος] φεγκίθαγκος HL.

22. ὄντων om. L.

tes palam, se illic resides nulla teneri causa, postquam Libanum Syriamque Alamundari libidini expositas reliquissent, missionem efflagitabant.

Idcirco Belisarius, coacto Ducum concilio, rem vocavit in medium. Ubi primus cum surrexisset Ioannes Nicetae filius, orationem habuit eiusmodi. Equidem arbitror nullum fuisse ducem post homines natos, qui te, fortissime Belisari, cum fortuna, tum virtute aequiparaverit. Quae illustris cum laude opinio non Imperium modo Romanum opplevit, sed ad omnes etiam pervasit Barbaros. Hanc vero gloriam firmissime retinebis, si nunc maxime cum aegra spes nostra iacet, sospites nos Romano solo reddideris. Sic enim res huius exercitus animo tuo pertractes velim. Saraceni quidem et militum bellicosissimi, transito Tigri, superioribus diebus modo nescio quo deducti forte eo sunt, ut ne nuntium quidem ad nos mittere potuerint. Discedent propediem, ut vides, Rhecihangus et Theocistus, quod copias Alamundari in ipso Phoeniciae gremio rapere omnia ac ferre putant. In residuis vero tantus est languentium numerus, ut, qui illos curent atque in Romanam terram reportent, multo sint pauciores. Tali in statu rerum, si hostes nobis vel hic morantibus vel remigrantibus offerrent sese, illatam calamitatem nemo unus nuntiare

αὐτοῦ μένουσιν ἢ ὀπίσω ἰούσιν ἡμῖν ἀπαντῆσαι, οὐδ' ἂν τις ἀπαγγεῖλαι τοῖς ἐν Δάρας Ῥωμαίοις δύναιτο τὸ ζυμπεσὸν πάθος. **B** τὸ γὰρ ἐπιπροσθέει πῆ ἵνα οὐδὲ λόγῳ οἶμαι δυνατόν εἶναι· ζωὸν ἔτι λείπεται τις ἔλπις, τὰ ἐς τὴν ἐπάνοδοσιν βουλευέσθαι τε καὶ πράσσειν ζυνοῦσι. τοῖς γὰρ ἐς κίνδυνον ἄλλως τε καὶ τοιοῦτον καθεστῆκοσι μὴ τὴν σωτηρίαν διασκοπεῖσθαι, ἀλλὰ τὴν ἐς τοὺς πολεμίους ἐπιβουλήν, πολλὴ ἄνοια.“ τῶσδε Ἰωάννης τε εἶπε καὶ οἱ λοιποὶ ἅπαντες ἐπήνεσαν, ἔς τε θόρυβον καθιστάμε- **H 75** νοι τὴν ἀναχώρησιν κατὰ τάχος ποιεῖσθαι ἤξιον. διὸ δὴ Βελισάριος πρότερον τοὺς νοσοῦντας ἐν τοῖς ὑποζυγίοις ἐνθήμερος 10 ὑπῆγεν ὀπίσω τὸ στράτευμα. ἐπειδὴ τε τάχιστα ἐν γῆ τῇ Ῥωμαίων ἐγένοντο, ἅπαντα μὲν τὰ τῷ Ἀρέθῳ εἰργασμένα ἔγνω, δίκην μέντοι λαβεῖν οὐδεμίαν παρ' αὐτοῦ ἴσχυσεν, ἧκε οἱ ἐς ὄψιν οὐκέτι ἦλθεν. ἡ μὲν οὖν Ῥωμαίων ἐσβολὴ ἐς τοῦτο ἐτελεῖται.

Χοσρόη δὲ Πέτραν ἐλόντι Βελισάριος ἐσβαλὼν ἐς γῆν τὴν 15 Περσίδα ἠγγέλλετο καὶ ἡ ἀμφὶ πόλιν Νίσιβιν ζυμβολή, φρουρίου τε τοῦ Σισαυράνων ἢ ἄλωσις, καὶ ὅσα Τίγριν ποταμὸν διαβαῖν τὸ ζῆν Ἀρέθῳ στράτευμα ἔπρασεν. αὐτίκα τε φυλακὴν ἐν τῇ Πέτρῳ καταστησάμενος ζῆν τῷ ἄλλῳ στρατῷ καὶ Ῥωμαίων τοῖς ἀλοῦσιν ἐς τὰ Περσῶν ἤθη ἀπήλαυτε. ταῦτα μὲν ἐν τῇ 20 δευτέρῃ Χοσρόου ἐσβολῇ ζυνητέχθη γενέσθαι. Βελισάριος δὲ βασιλεῖ ἐς Βυζάντιον μετὰπεμπτος ἐλθὼν διεχειμαζεν.

4. ἐτι λείπεται] ἐπιλείπεται L. 17. Τίγριν] τίγριν L. 21. ἐσβολῇ] ἐσβουλῇ L.

Romanis posset, qui Dariae sunt. Nam ut ultra progrediamur, ne flagi quidem posse existimo, in nostra id situm esse facultate. Dum igitur spei nonnihil restat, conducet providere iam et expedire quae sunt ad reditum necessaria. In discrimine enim, tali praesertim ac tanto, non de sua salute, sed de hoste perdendo cogitare, summae est profecto dementiae. Haec et Ioannes dixit, et caeteri comprobarunt, postularuntque tumultuando, ut reditus celeraretur. Ea de causa Belisarius aegris in iumenta impositis, retro exercitum subduxit. Vix autem in finibus Romanae ditionis pedem posuerant, cum ea quidem, quae commiserat Arethas, plane cognovit; in eum tamen, quippe absentem, non potuit animadvertere. Hic demum irruptionis Romanorum exitus fuit.

At Chosroes potitus urbe Petra, simul ut ex nuntiis didicit Belisarium irrupisse in Persidem, editam ad Nisibin pugnam, captam castellum Sisauranum, et quaecunque exercitus Arethae traiecit Tigri patra-verat, constituto Petrae praesidio, cum reliquis copiis ac Romanis captivis in Persidem contendit. Atque ita quidem Chosroi processit ipsius altera expeditio. Belisarius vero Byzantium accitu Imperatoris reversus, ibi hiemem egit.

κ'. Ἄμα δὲ ἦρι ἀρχομένῳ Χοσρόης ὁ Καβάδου τὸ τρίτον D
στρατῶ μεγάλῳ ἐς γῆν τὴν Ῥωμαίων ἐσέβαλλε, ποταμὸν Εὐφρά-
την ἐν δεξιᾷ ἔχων. Κάνδιδος δὲ, ὁ Σεργιουπόλεως ἱερεὺς,
ἐπειδὴ τὸν Μῆδων στρατὸν ἀγχιτά που ἦκειν ἐπέθετο, δέσας
5 ἐπεὶ τέ οἱ αὐτῷ καὶ τῇ πόλει, ἐπεὶ χρόνῳ τῷ ζυγκειμένῳ Χοσρόῃ
τὰ ὠμολογημένα ὡς ἤκιστα ἐπετέλεσεν, ἐν τῷ τῶν πολέμιων P 136
στρατοπέδῳ γενόμενος παρητηετο Χοσρόῃ μὴ οἱ διὰ ταῦτα χαλε-
πῶς ἔχειν. χρήματα μὲν γὰρ οὐδεπώποτε αὐτῷ γεγονέναι, καὶ
διὰ τοῦτο ἀρχὴν οὐδὲ βεβουλησθαι Σουρηνοδὸς εἶσθαι, βασι-
10 λεία δὲ Ἰουστινιανὸν ὑπὲρ τούτων πολλὰ ἰκετεύσας ἀνόνητος αὐ-
τοῦ γεγενῆσθαι. Χοσρόης δὲ αὐτὸν ἐν φυλακῇ ἔσχε, καὶ τὸ
σῶμα πικρότατα αἰκιζόμενος διπλάσια τὰ χρήματα ἤπερ συνέ-
κειτο πράττειν ἤξιλον. ὁ δὲ αὐτὸν ἐς Σεργιούπολιν τινὰς ἰκέτευε
πέμψαι τὰ κειμήλια ζύμπαντα τοῦ ἐνταῦθα ἱεροῦ ληφυσμένους.
15 καὶ ἐπεὶ κατὰ ταῦτα ὁ Χοσρόης ἐποίησεν, τῶν οἱ ἐπομένων τινὰς ὁ
Κάνδιδος ξὺν αὐτοῖς ἐπέμψεν. οἱ μὲν οὖν Σεργιουπολίται τοὺς B
παρὰ Χοσρόου σταλέντους τῇ πόλει δεξάμενοι τῶν κειμηλίων πολ-
λὰ ἔδοσαν, ἄλλο οὐδὲν σφίσι ἀπολελείφθαι ἰσχυρίζομενοι. Χοσ-
ρόης δὲ ταῦτά οἱ ἀποχρῆν οὐδαμῶς ἔφη, ἀλλ' ἕτερα τούτων
20 πλείω λαβεῖν ἐδίκαιον. πέμπει τοίνυν τινὰς τῷ μὲν λόγῳ διερευ-
νησομένους ἐς τὸ ἀκριβὲς τὰ τῆς πόλεως χρήματα, ἔργῳ δὲ τὴν
πόλιν καθέζοντας. καὶ ἐπεὶ οὐκ ἔδει Σεργιούπολιν Πέρσαις

13. *σεργιούπολιν et σεργιουπολίται* A hic et infra. *Σεργίου πόλιν et Σεργίου πολίται* P.

20. Vere primo Chosroes Cabadis filius tertium in fines Rom. irruit cum ingenti exercitu, secundum Euphratem a dextra labentem iter habens. Ubi Medorum copias adesse proxime audivit Candidus Sergiopolitanus Antistates, sibi civitatique metuens quod Chosroi promissa ad diem non praestitisset, hostium castra ingressus, eum obsecravit ne sibi ob hanc causam iratus esset: nunquam se habuisse pecuniam: propterea recusasse ipso initio Surenos redimere: nec precibus, quamvis enixe repetitis, tantillum profecisse apud Iustinianum Aug. Nihilominus Chosroes ipsum habuit in custodia, et in eius corpus cruciatu acerbissimo saeviens, maiorem duplo, quam pacto convenerat, summam exigere voluit. At ille petit supplicem, ut Sergiopolin mitterentur, qui quidquid esset suppellectilis pretiosae in templo urbis acciperent. Id cum fieri iussisset Chosroes, una quosdam e suo comitatu Candidus misit. Acceptis in urbem, quos Rex destinaverat, multa e sacro thesauro Sergiopolitani dedere, aliud sibi nihil reliquum factum asseverantes. Verum Chosroes multo plura deberi sibi contendens, negavit se illis contentum esse. Quare misit suorum manum, specie quidem ut civitatis opes perscrutarentur, re autem eo consilio ut ipsam occuparent. Quoniam vero in potestatem Persarum ventura Sergiopolis minime erat, Saracenus quidam

V 315 ἀλῶναι, τῶν τις Σαρακηνῶν Χριστιανὸς μὲν, ταττόμενος δὲ ὑπὸ
 Ἀλαμουνδάρῳ, Ἀμβρος ὄνομα, νύκτωρ παρὰ τὸ τῆς πόλεως
 τεῖχος ἦκων καὶ τὸν πάντα λόγον ἀγγελίας ἐκέλευε Πέρσας τῆ
 C πόλει μηδαμῆ δέξασθαι. οὕτω τε οἱ παρὰ Χοσρόου σταλέντες
 ἄπρακτοι ἐς αὐτὸν ἐπανήλθον, καὶ ὅς τῷ Θυμῷ ζέων τὴν πόλιν⁵
 ἐξελεῖν διανοεῖτο. στρώτευμα οὖν ἐς ἑξακισχιλίους στείλας ἐκέ-
 λυεν ἕς τε πολιορκίαν καθίστασθαι καὶ προσβολὰς τῷ περιβόλῳ
 ποιήσασθαι. καὶ οἱ μὲν ἐνταῦθα γενόμενοι ἔργου εἶχοντο, Σερ-
 γιουπολίται δὲ καρτερῶς μὲν τὰ πρῶτα ἡμύοντο, ἔπειτα ἀπει-
 πόντες τε καὶ κατωρρωδικότες τὸν κίνδυνον βουλευόντο τοῖς πο- 10
 λεμίοις τὴν πόλιν ἐνδοῦναι. στρατιώταις γὰρ οὐ πλέον ἢ διακο-
 σίους ἔχοντες ἔτυχον. ἀλλὰ Ἀμβρος, αὐθις παρὰ τὸν περιβο-
 D λον ἐς νύκτα ἦκων, δυεῖν ἡμέραιν τὴν πολιορκίαν διαλύσειν Πέρ-
 σας ἔφρασκε, τοῦ ὕδατος αὐτοῖς παντάπασιν ἐπιλιπόντος. διὸ δὴ
 αὐτοὶ μὲν ἐς λίγους τοῖς πολεμίοις οὐδαμῆ ἦλθον, οἱ δὲ βάρβα- 15
 ροὶ δέμει ἐχόμενοι ἐξανέστησάν τε καὶ παρὰ Χοσρόην ἀφίκοντο.
 Κάνδιδον μέντοι Χοσρόης οὐκέτι ἀφῆκε. χρῆν γὰρ, οἶμαι,
 αὐτὸν τὰ ὁμωμοσμένα ἡλογηκότα ἱερέα οὐκέτι εἶναι. ταῦτα μὲν
 οὖν τῆδε ἐχώρησεν.

Ἐπεὶ δὲ ἐς τὴν Κομαγηνῶν χώραν ὁ Χοσρόης ἀφίκετο, ἦν 20
 καλοῦσιν Εὐφρατησίαν, ἐς λειαν μὲν ἢ χωρίου του ἄλωσιν τρέ-
 πεσθαι οὐδαμῆ ἦθελεν, ἐπεὶ τὰ ἐν ποσὶ μέγρι ἐς Σύρονος τὰ μὲν

18. δυοῖν] δυεῖν P. 14. ἔφρασκε A. ἔφρασκεν P. 20. Κομα-
 γηνῶν] Κομαγηνῶν P.

Christianus et Alamundari imperio subditus, cui nomen Ambro, noctu
 ad urbis muros accessit, fraudeque indicata, hortatus est cives, ut Per-
 sas nequaquam reciperent. Itaque inanes ad Chosroem redierunt illi,
 quos ipse miserat. Hac repulsa graviter offensus, expugnandae urbis
 consilium cepit: eo mox exercitum senis millibus constantem proficisci,
 obsidium facere, et in muros dare impressionem iussit. Quo illi cum
 pervenissent, manum operi admoverunt. Ac fortiter quidem initio resi-
 stebant Sergiopolitani; post tamen collapsi animis et Martis aleam re-
 formidantes, deditioem meditabantur: neque enim plus ducentos milites
 habebant. Sed Ambrus iterum de nocte progressus ad moenia, compul-
 sos aquae penuria Persas obsidionem intra biduum soluturos significavit.
 Quapropter oppidani in colloquium cum hostibus non venerunt. Barbari
 autem castra moverunt, exusti siti, seque retulerunt ad Chosroem: qui
 Candidum deinceps nunquam dimisit. Haec nempe, credo, poena illum
 manebat, ut ob spretum iusiurandum Praesulatu maderet in perpetuum.
 Haec ita se habuere.

Ingressus Chosroes in Comagenen, quam alio vocant nomine Eu-
 phrathesiam, quoniam in prima expeditione obvia quaeque usque in Sy-

ἔξελών, τὰ δὲ ἀργυρολογήσας πρότερον ἔτυχεν, ὥσπερ μοι ἐν P 137 τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις δεδήλωται. γνώμην δὲ εἶχεν εὐθὺ Παλαιστίνης ἄγειν τὸ στράτευμα, ὅπως τά τε ἄλλα καὶ τὰ ἐν Ἱεροσολύμοις κειμήλια πάντα ληίσηται. χώραν γὰρ ταύτην ἀγαθήν H 76 ὅτε διαφερόντως καὶ πολυχρύσων οἰκητόρων εἶναι ἀκοῇ εἶχεν. Ῥωμαῖοι δὲ ἄρχοντες τε καὶ στρατιῶται τοῖς μὲν πολεμοῖσι ὑπαντιῶζιν ἢ τῇ παρόδῳ ἐμποδῶν ἴστασθαι τρόπῳ οὐδενὶ διανοοῦντο, τὰ δὲ ὀχυρώματα καταλαβόντες ὡς ἕκαστος ἡδύνατο ἀποχερῆν ὦντο ταῦτά τε διαφυλάσσειν καὶ αὐτοὶ σώζεσθαι.

- 10 Γνοὺς δὲ τὴν Περσῶν ἔφοδον Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς Βελισάριον αὐθις ἐπ' αὐτοὺς ἐπεμψεν. ὁ δὲ ἵπποις τοῖς δημοσίοις B
 ὀχούμενος, οὓς δὴ βερέδους καλεῖν νενομίκασιν, ἄτε οὐ στρα-
 τευμα ζὸν αὐτῷ ἔχων, τάχει πολλῷ ἐς Εὐφρατησίαν ἀφίκετο,
 Ἰούστος δὲ, ὁ βασιλεὺς ἀνεψιὸς, ἐν Ἱεραπόλει ξὺν τε τῷ Βουζῆ
 15 καὶ ἐτέροις τισὶ κατασφυγῶν ἔτυχεν. οἳ δὲ Βελισάριον οὐ μακρὰν
 ἀποθὲν ἤκειν ἀκούσαντες γράμματα πρὸς αὐτὸν ἔγραφον. ἐδή-
 λου δὲ ἢ γραφῇ τάδε „Καὶ νῦν ὁ Χοσρόης, ὥσπερ οἴσθ' αὖ ποῦ
 καὶ αὐτὸς, ἐπὶ Ῥωμαίους ἐστράτευσεν, στρατὸν μὲν πολλῷ πλείονα
 ἢ πρότερον ἄγων, ὅπη ποτὲ δὲ εἶναι διανοούμενος οὐπω ἔνδηλος
 20 ὦν, πλήν γε δὴ ὅτι αὐτὸν ἄγχιστά πη ἀκούομεν εἶναι, χωρὶς μὲν
 οὐδενὶ λυμηνάμενον, ὁδῶν δὲ αἰεὶ ἐπίπροσθιν ἰόντα. ἀλλ' ἤκει
 παρ' ἡμῶς ὅτι τάχιστα, εἴπερ οἷός τε εἴ λαθεῖν τὸ τῶν πολεμίων C

12. βερέδους] μερέδους HL. veredes RV. 13. αὐτῶ] αὐτῷ P.

riam partim solo aequarat, partim exhauserat exacta pecunia, ut supra narravi; nec ad praedam faciendam, nec ad locum expugnandum ullum convertere sese voluit. Erat ipsi consilium recta in Palaestinam exercitum ducere, ut cum caetera omnia, tum sacram Hierosolymorum gazam diriperet. Illam enim regionem perbonam, eiusque incolas bene nummatis esse audiverat. Romani vero duces iuxta ac milites nullo modo cogitabant hosti occurrere illumve aditu prohibere; sed pro se quisque munita loca occupaverant, satis habentes, ea seque ipsos incolumes custodire.

Certior factus de adventu Persarum Justinianus Aug. iterum adversus illos Belisarium destinat. Is equis publicis, qui veredi appellari solent, vectus, propterea quod secum exercitum non habebat, magnis itineribus in Euphratesiam pervenit. Iam Iustus Augusti ex fratre nepos Hierapolin confugerat cum Buze aliisque nonnullis: qui postquam Belisarium non longe abesse audierunt, ad ipsum scripsere literas, quarum haec sententia fuit. Nunc etiam Chosroes cum copiis multo quam ante maioribus, ut ipse scis, Romanos invadit, obscurum adhuc relinquens quo tandem spectet. Hoc tantum fama fert, esse illum in proximo: et innoxium, indesinenter viam progredi. Agere, ad nos veni quamprimum:

Procopius I.

στρατόπεδον, ὅπως δὴ σῶς τε αὐτὸς βασιλεῖ ἔση καὶ Ἱεράπολιν
 ἡμῖν φυλάξῃς ζῆν ἡμῖν.“ τοσαῦτα μὲν ἡ γραφὴ ἐδήλω. Βε-
 λισάριος δὲ οὐκ ἐπαιέσας τὰ γεγραμμένα ἐς Εὐρωπὸν τὸ χωρίον
 ἀφίκετο, ὃ πρὸς Εὐφράτη ποταμῷ ἔστιν. ἔνθεν τε περιπέμψων
 πανταχόσε τὸν στρατὸν ἡγείρει καὶ αὐτοῦ τὸ στρατόπεδον κατε- 5
 στήσατο, ἄρχοντας τε τοὺς ἐν Ἱεραπόλει ἡμίβετο τοῖσδε „Εἰ μὲν
 ἐφ' ἐτέρους ἀνθρώπους τινὰς, ἀλλ' οὐ Ῥωμαίων κατηκόους ὁ
 Χοσρόης χωρεῖ, εἴ τε καὶ ὡς ἀσφαλέστατα ὑμῖν βεβούλευται
 ταῦτα· οἷς γὰρ ἔστιν ἡσυχὴ μένουσιν ἀπηλλάχθαι κακῶν, πολλή
 ἄνοια ἐς κίνδυνον οὐκ ἀνυγκαιῖόν τινα λέναι· εἰ δὲ νῦν ἐνθένδε 10
 D ἀπαλλαγῆς ὁ βάρβαρος οὗτος ἐτέρα τινὶ ἐπισκήψει βασιλέως Ἰου-
 στινιανοῦ χώρα, καὶ ταύτη διαφερόντως μὲν ἀγαθῇ, φρουρὰν
 δὲ οὐδαμῇ στρατιωτῶν ἐχοίση, εἴ ἴστε ὅτι τὸ ζῆν τῇ ἀρετῇ ἀπο-
 λωλέναι τοῦ σεσῶσθαι ἀμαχητὶ τῷ παντὶ ἄμεινον. οὐ γὰρ ἔν
 σωτηρία τοῦτό γε, ἀλλὰ προδοσία δικαίως καλοῖτο. ἀλλὰ ἤκετε 15
 V 316 ὅσα ἔν ὁ Θεὸς διδῶν ἐλπίδα ἔχω τοὺς πολεμίους ἐργάσασθαι.“
 ταῦτα ἐπεὶ ἀπενεχθέντα οἱ ἄρχοντες εἶδον, ἐθάροσάν τε καὶ
 Ἰουστον μὲν ζῆν ὀλλοίσι τισὶν αὐτοῦ ἔλιπον ἐφ' ᾧ τὴν Ἱεράπολιν
 φυλάξουσιν, οἱ δὲ λοιποὶ τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἐς Εὐρωπὸν ἦλθον. 20

1. Ἱεράπολιν] Vulgo Ἱερὰν πόλιν. 2. ζῆν ἡμῖν] ζῆν ἡμᾶς A.
 4. εὐφράτη ποταμῷ HmL. Εὐφράτην ποταμὸν P. 6. Ἱεραπό-
 λει] Vulgo Ἱερᾶ πόλει. 7. τινὰς add. L. 9. „ἔστιν Reg.“
 ΜΑΙΤ. παρέστιν P. 13. ἐχοίση] ἐπιτίθεται addebat I. Scaliger:
 frustra. 15. καλοῖτο A. καλῆτο H. ἐκαλῆτο P. 17. ἔχω
 ἔχων H. 19. Ἱεράπολιν] Vulgo Ἱερὰν πόλιν.

quandoquidem hostes ita potes effugere, ut et te Imperatori, et nobis Hierapolin nobiscum serves. Haec monebant literae: quibus Belisarius parum probatis, contulit se Europum; quod oppidum Euphrati adiacet: unde quoquo versum nuntios mittens, exercitum coegit, et castra ibidem metatus est. Tum ducibus, qui se Hierapoli continebant, his verbis rescripsit. Si quampiam gentem aliam Chosroes, non autem populos Romanis subditos petit, optimum sane vos ac saluberrimum consilium iniistis. Nam qui mala vitare cessando possunt, nae illi stultissime fecerint, si discrimen adeant supervacuum. At si hinc Barbarus iam demigret, sequet in aliquam aliam immittat provinciam ditionis Augusti, eamque felicissimam, et militari praesidio plane nudam, id probe teneatis, satius omnino esse vitam profundere viriliter quam segniter et citra pugnam retinere. Neque enim id salus, sed proditio iure appellaretur. Quin vos potius Europum adcolate: ubi integro collecto exercitu, nos in hostem patraturos confido quidquid Deus answerit. His lectis duces animos erigunt, et iusto cum paucis ad Hierapolis custodiam relicto, caeteri cum reliquis copiis Europum veniunt.

κα'. Χοσρόης δὲ μαθὼν Βελισάριον παντὶ τῷ στρατῷ P 138
 ἐστρατοπεδεῦσθαι ἐν Εὐρωπῷ, πρόσω μὲν ἐλαύνειν οὐκέτι ἔγνω,
 τῶν δὲ βασιλικῶν γραμματέων ἕνα, Βαρδάνην ὄνομα, δόξαν ἐπὶ
 ξυνέσει πολλὴν ἔχοντα, παρὰ Βελισάριον ἔπεμψε, τὸν στρατη-
 γὸν μὲν ὁποῖός ποτε εἴη κατασκευώμενον, τῷ δὲ λόγῳ μειψόμε-
 νον, ὅτι δὴ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς τοὺς πρέσβεις ἐς Πέρσας ἤκι-
 στα πέμψειε, ἐφ' ᾧ τὰ ἀμφὶ τῇ εἰρήνῃ κατὰ τὰ συγκείμενα προ- B
 τανείσωσιν. ὅπερ μαθὼν Βελισάριος ἐποίησε τοιαῦτα. αὐτὸς μὲν
 ἕξακισχιλίους ἀπολεξάμενος ἄνδρας εὐμήκειε τε καὶ τὰ σώματα
 10 καλοὺς μάλιστα μακρὰν ποῦ ἕποθεν τοῦ στρατοπέδου ὡς κυνηγε-
 τήσων ἐστάλη, Διογένην δὲ τὸν δορυφόρον καὶ Ἀδόλιον τὸν
 Ἀκακίου, ἄνδρα Ἀρμένιον γένος, βασιλεὶ μὲν αἰὶ ἐν παλατίῳ τὰ
 ἐς τὴν ἡσυχίαν ὑπηρετοῦντα (σιλεντιαροὺς Ῥωμαῖοι καλοῦσιν οἷς
 ἡ τιμὴ αὐτῆ ἐπίκειται), τότε δὲ Ἀρμενίων τινῶν ἄρχοντα, τὸν
 15 ποταμὸν διαβάνας ξὺν ἵππεῦσι χίλοις περιέβαινε τὴν ἐκείνῃ ἧῶνα C
 ἐκέλευε, δόκησιν αἰὶ παρεχομένους τοῖς πολεμίοις ὡς, ἦν ἐθέλωσι
 τὸν Εὐφράτην διαβάνας ἐπὶ τὰ σφέτερα αὐτῶν ὁδῷ ἵεσθαι, οὐ
 μήποτε ἐπιστρέψουσι. καὶ οἱ μὲν κατὰ ταῦτα ἐποίησαν.

Βελισάριος δὲ, ἐπεὶ τὸν πρεσβευτὴν ἄγχιτά ποῦ ἐπέπυστο
 20 εἶναι, καλύβην ἐκ παχειῶν τινῶν σινδόνων πηξάμενος, ἦν δὴ

8. Βαρδάνην] Vulgo Ἀβανδάνην. *Banadarem* RV. Conf. p. 139 a.
ibid. ὄνομα A. τὸννομα P. 5. κατασκευώμενον — ποταμοῦ
 πρὸς τῶν (p. 139 d.) om. AH: ex codice Vaticano supplevit P,
 et vertit RV. 12. αἰὶ] αἰσι V. 13. ἐς V. εἰς P. 15. δια-
 βάνας] διαβάνα V. *ibid.* ἧῶνα] ἧῶνα PV. 16. αἰ] αἰσι V.

21. Ubi rescit Chosroes Belisarium toto cum exercitu castra ad Europum locasse, longius progredi noluit; sed Abandanem, commendatissimae prudentiae virum, qui unus erat e scribis regis, ad Belisarium misit, explorandi causa qualis tandem is esset dux: quamvis hanc speciem haberet legatio, ut ille expostularet, quod Iustinianus Aug. legatos, qui ex convento pacem constituerent, in Persidem non destinasset. Qua de re monitus Belisarius ita se comparavit. Delectis sibi virorum millibus sex, qui corporis proceritate et forma praestabant, longe a castris veluti ad venationem processit: et Diogenem praetorianum, Adoliumque Acacii filium natione Armenium, quem in palatio semper Imperator habuerat quietis et silentii ministrum (Silentarios Romani vocant quibus impositum hoc munus est) tunc autem Armeniorum turma duces illum sequebatur; fluvium traicere cum equitibus mille, itaque ulteriorem ripam obire iussit, ut opinionem praeberent hosti, si in patriam remigrare vellet, Euphrate transite, se nunquam pedem relatuross. Dicto illi audientes fuere.

Cum adventare legatum, ac iam prope esse Belisarius intellexit, composito e crassioribus quibusdam linteis tentorio (vulgo papilionem

παπυλεῶνα καλεῖν νενομίκασιν, ἐκάθητο ἐκεῖ, ὥσπερ ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ, παραδηλῶν ὅτι δὴ οὐδεμιᾶ παρασκευῇ ἐνταῦθα ἦκοι.

D τὸς δὲ στρατιώτας διέταξεν ὥδε. τῆς μὲν καλύβης ἐφ' ἐκάτερα Θρακίς τε καὶ Ἰλλυριοὶ ἦσαν, Γότθοι δὲ μετ' αὐτοὺς, καὶ τούτων ἐχόμενοι Ἑφρούλοι, μεθ' οὓς Βανδίλοι τε καὶ Μαυροσίσοι 5 ἦσαν, τοῦ τε πεδίου ἐπὶ τὸ πλεῖστον διῆκον. οὐ γὰρ ἐστῶτες ἐπὶ χώρας αἰεὶ τῆς αὐτῆς ἔμενον, ἀλλὰ διεστηκότες τε ἀπ' ἀλλήλων καὶ περιπάτους ποιούμενοι παρέργως τε καὶ ὡς ἥμιστα κατεσπουδασμένως ἐς τὸν Χοσρόου πρεσβυτήν ἔβλεπον. εἶχε δὲ αὐ-

P 139 τῶν οὐδεὶς οὔτε γλαμύδα οὔτε ἄλλην ἐπωμίδα τινα, ἀλλὰ γειῶνας 10 μὲν λινοῦς καὶ ἀναξυρίδας ἀμπεχόμενοι, εἶτα διεζωσμένοι ἐβιάδιζον. εἶχε δὲ τὴν τοῦ ἵππου μάλιστα ἕκαστος, ὄπλον δὲ τῷ μὲν ξίφος ἦν, τῷ δὲ πέλεκυς; τῷ δὲ τόξα γυμνά. δόκησίν τε παρήχοντο ἅπαντες ὅτι δὴ ἀφροντιστήσαντες τῶν ἄλλων ἀπάντων κυνηγητήσιν ἐπείγοντο. ὁ μὲν οὖν Βαρδάνης Βελισαρίῳ ἐς ὕψιν 15 ἦκων δεῖνὰ ποιῆσθαι τὸν βασιλέα Χοσρόην ἔφη, ὅτι δὴ καθὰ ξυνέκειτο πρότερον οὐ πέμψει παρ' αὐτὸν τοὺς πρέσβεις ὁ Καῖσαρ (οὗτος γὰρ τὸν Ῥωμαίων βασιλέα καλοῦσι Πέρσαι) καὶ ἀπ' αὐτοῦ ὁ Χοσρόης ἠνάγκαστο εἰς γῆν τὴν Ῥωμαίων ἐν ὄπλοις ἦκειν.

B Βελισάριος δὲ οὔτε κατορθώσας, ἄτε πη ἄγχιστα ἐστρατοπε- 20 δευμένων βαρβάρων τοσοῦτων πλῆθος, οὔτε τῷ λόγῳ ἐς ταρα-

1. παπυλεῶνα V et sic scriptum affert Ducangius in Glossario p. 1102. παπιλιῶνα P. papilionem RV. 4. Ἰλλυριοὶ] Ἰλλύριοι PV. 5. Ἑφρούλοι Maltretus cum RV. Ἐφρούλοι PV. 6. τὸ addidi ex V. 7. αἰεὶ] αἰεὶ V. ibid. τε ἀπ' V. τε om. P. 10. γλαμύδα] Legebatur χλανίδα. 15. βαρδάνης V. Βαρδάνης RV. Ἀβανδάνης P. Conf. p. 138 a. 17. αὐτὸν] αὐτοῦ V. 21. τοσοῦτων] τοσοῦτον V.

appellant) ibi, tanquam ita ferret desertus locus, consedit, se illuc absque apparatu ullo venisse indicans: milites vero ad hunc modum disposuit. Tentorium dextra ac laeva cingebant Thraces atque Illyrii. Succedebant Gotthi, coniunctique his Eruli: quos Vandali ac Mauri excipiebant. Longe ac late campus obtinebatur. Neque enim iisdem semper vestigiis haerentes stabant; sed sparsi, ambulando varia conficiebant spatia; et in legatum Chosrois, quasi aliud agendo, negligenter contemptimque ora vertebant. Nec laena quisquam nec humerali quopiam amiculo, at lineis duntaxat tunicis braccisque induti omnes et praecincti incedebant. Equestri flagello quisque instructus, armatus hic ense, ille securi, nudo alius arcu, venationis consilium studiumque prae se cuncti ferebant, caeterarum plane rerum securi. Porro Abandanus, ubi in Belisarii conspectum venit, Regem Chosroem dixit indigne ferro et conqueri, quod Caesar (ita Persae Rom. Imperatorem vocant) ad se, ut prius convenerat, legatos non misisset: coactum ea re Chosroem fines Rom. ingredi armata manu. Hic Belisarius nec vicinia castrorum, in quibus tot erant Barbari, territus, nec illius oratione commotus, sed residentii

χῆν τινα καταστάς, ἀλλὰ γελῶντί τε καὶ ἀνεμίνω τῷ προσώπῳ ἀμείβεται „ Οὐ ταύτη“ λέγων „ ἢ τῷ Χοσρόῃ τανῦν ἐργάσθαι γενόμεισται τοῖς ἀνθρώποις τὰ πρῶγματα. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι, ἦν V 317
 τι ἀντιλέγοιτο σφίσι τε καὶ τῶν πέλας τισί, πρᾶσβέουσι μὲν ἐς
 5 αὐτοὺς πρότερον, ἐπειδὴν δὲ τῶν μετρίων οὐ τύχῳσιν, οὕτω δὴ
 πολέμῳ ἐς αὐτοὺς ἴσιν. ὁ δὲ γενόμενος ἐν μέσοις Ῥωμαίοις,
 εἶτα τοὺς ὑπὲρ τῆς εἰρήνης προτείνεται λόγους.“ ὁ μὲν τοσαῦτα
 εἰπὼν τὸν πρᾶσβευτὴν ἀπεπέμψατο.

Ὁ δὲ παρὰ Χοσρόῃν γενόμενος παρήκει οἱ ὅτι τύχιστα C
 10 ἀπαλλάσσεισθαι. στρατηγῷ γὰρ ἔφη ἐντυχεῖν ἀνδρειοτάτῳ τε καὶ
 ξυνητωτάτῳ ἀνθρώπων ἀπάντων καὶ στρατιώταις οἴους ἄλλους
 αὐτὸς οὐ πώποτε εἶδεν, ὧν δὴ τὴν εὐκοσμίαν θαυμάσειε μάλιστα
 πάντων, εἶναι τε οἶκ ἔξ ἀντιπύλου τοῦ κινδύνου αὐτῷ τε καὶ Βε-
 15 λισαρίῳ τὴν ἀγωνίαν, διαφέρειν δὲ, ὅτι νικήσας μὲν αὐτὸς τὸν
 Καίσαρος νικήσει δοῦλον, ἤσσηθεις δὲ, ἂν οὕτω τύχοι, μέγα τι
 αἰσχος τῇ τε βασιλείᾳ πορίσεται καὶ τῷ Περσῶν γένει, καὶ Ῥω-
 20 μαῖοι μὲν νενικημένοι ῥαδίως ἂν ἐν τε ὀχυρώμασι καὶ γῆ τῇ αὐτῶν
 διασώζοιντο. αὐτῶν δὲ, ἦν γέ τι ἐναντίωμα ξυμβαίη, οὐδ' ἂν
 ἄγγελος διαφύγοι ἐς τὴν Περσῶν χώραν. ταύτη ὁ Χοσρόης ἀνα- D
 20 πεισθεις τῇ ὑπόθῃκη ἀναστρέφειν μὲν ἐς τὰ Περσῶν ἤθη ἐβού-
 λετο, ἀμηχανία δὲ πολλῇ εἶχeto. τὴν τε γὰρ διάβασιν τοῦ πο-
 ταμοῦ πρὸς τῶν πολεμίων φυλάσσεισθαι ᾤετο καὶ ὀδῶ τῇ αὐτῇ,
 ἐρήμῳ ἀνθρώπων παντάπασιν οὔσῃ, ὀπίσω ἀπελαύνειν οὐχ οἶός

11. ξυνητωτάτῳ V. συνητωτάτῳ P.

exprorectoque ore respondens; Non ea, inquit, ratione, quam sequitur modo Choroës, geri res ab hominibus solent. Nam alii quidem, si quam habent cum finitimis litem, missa ad eos legatione, cum aequas condiciones non obtinuerint, tum demum arma ipsis inferunt. Ille autem, postquam in medios Romanos perripit, colloquium pacificatorium offert. Nec plura fatus, legatum remisit.

Ille ad Choroëm reversus, maturare reditum suscit, affirmans se egisse cum Duce, qui mortalibus omnibus fortitudine et prudentia antecelleret, ac milites nactus, quales ipse nunquam vidisset, quorum speciem et compositionem praestantem summe esset miratus: caeterum non esse ipsi cum Belisario dimicationem propositam pari sorte et conditione: hoc nempe intercedere discrimen, quod ipse quidem si foret victor, servum Caesaris vinceret; sin forte profligaretur, maiestati regiae et Persarum nationi probrum ingens afferret: ac Romani quidem fusi, in munimentis et regno suo salutem facile invenirent; sibi vero si quid adversi contingeret, ne nuntius quidem evadere in Persidem posset. Ea Choroës admonitione pervictus, optabat sane reditum; haerebat tamen inops consilii, cum ab hoste transitum fluminis obsideri putaret, neque eadem via reverti idcirco posset, quod illa humano cultu prorsus vacabat, res-

τε ἦν, ἐπεὶ ἅπαντα σφᾶς τὰ ἐπιτίθεται ἤδη ἐπιλελοιπεί, ἄπερ τὰ πρότερα ζῆν αὐτοῖς ἔχοντες ἐς γῆν τὴν Ῥωμαίων ἐσέβαλλον. τέλος δὲ πολλὰ λογισαμένῳ ξυμφορώτατόν οἱ ἔδοξεν εἶναι μάχην διακινδυνεύσαντι ἐς γῆν τε τὴν ἀντιπέρας ἦκειν καὶ διὰ χώρας πῦσιν ἐδθηρούσης τοῖς ἀγαθοῖς τὴν πορείαν ποιήσασθαι. Βελισάριος δὲ τῷ μὲν ἥλιστάτο ὡς οὐδ' ἂν δέκα μυριάδες ἀνδρῶν τὴν διάβα-
 P 140 σιν Χοσρόην ἀναγκαιτίζεν ποτὲ ἰκαναὶ εἶεν· ὃ τε γὰρ ποταμὸς πολλαγῆ τῶν ταύτῃ χωρίων νασι διαβατὸς ὢν ἐπὶ πλείστον τοιγῶναι καὶ κρείσσον ἦν ἄλλως τὸ Περσῶν στρατεύμα ἢ πρὸς πολεμίων ὄλων τινῶν τῆς διαβάσεως ὑποκεκλείσθαι· τοῖς δὲ ἀμφὶ Διογέ-
 10 γην τε καὶ Ἀδόλιον σὲν τοῖς χιλοῖς ἐπέστελλε τὰ πρῶτα προῖεναι τὴν ἐκείνη ἀκτῆν, ὅπως δὴ ἐς τυραχὴν ἀφασίαι τινὶ τὸν βάρβαρον καταστήσονται. ὅπερ δεδιζόμενος, ὥσπερ μοι ἐρρήθη, ἔδεισε μὴ τι αὐτῷ ἐμπόδιμα εἶη ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Ῥωμαίων γῆς. λόγου δὲ οἱ πολλοῦ ἄξιον ἐφαίνετο εἶναι ἐξελάσει ἐνθῆδε τὸν 15
 B Χοσρόου στρατὸν, οὐδεμιᾷ κινδυνεύσαντι μάχην πρὸς μυριάδας βαρβάρων πολλὰς ζῆν στρατιώταις λιαν τε ὄλοις οὔσι καὶ ἀτε-
 H 77 χνῶς κατεπτηχόσι τὸν Μήδων στρατὸν. διὸ δ' ἐκέλευε Διογένην τε καὶ Ἀδόλιον ἡσυχῇ μένειν.

Ὁ γοῦν Χοσρόης γέφυραν σὺν πολλῷ τάχει πηξόμενος πο-
 20 ταμὸν Εὐφράτην ἐκ τοῦ αἰφνιδίως διέβη παντὶ τῷ στρατῷ. Πέρ-

1. ἐπιλελοιπεί L. ἐπαλελοιπεί P. 2. ἐσέβαλλον] ἐσέβαλον L.
 13. καταστήσονται] καταστήσονται L. *ibid.* ὅπερ H. ὄνπερ
 HmP. *ibid.* δεδιζόμενος] δειδιζόμενος L. corr. *ibid.* ἐρρήθη]
 ἐρρήθη P. 14. τι om. L. 15. δὲ οἱ] τέ οἱ L.

que cibaria iam omnino Persas defecerat, qua ante instructi Romanorum terras intrarant. Re multum et diu cogitata, visum tandem est optimum factu, tentare ferro et vi viam sibi facere in oram oppositam, perque regionem commodis omnibus affluentem habere iter. Nec Belisarium praeteribat, ne centena quidem hominum millia ad Chosroem transmissione prohibendum sufficere. Nam ibi fluvius per longissimum tractum pluribus in locis traici navigiis potest. Sed haec praecipua causa, quod exercitus Chosrois validior erat, quam ut hostiles copulae illi transitum intercluderent. Quare Diogeni et Adolio per literas mandavit, quamprimum cum illis suis mille adversa ripa decederent, ut incerti consilii obscuritate turbarent Barbarum: quem cum, ut dicebam, terruisset, ne quid eum in Romano solo teneret verebatur. Enimvero operae pretium esse iudicabat exercitum Chosrois depulisse, vitata certaminis alea, cum multis Barbarorum myriadibus inveniendi a militibus oppido paucis et Medorum vires pertimescentibus: propterea Diogeni atque Adolio nihil ut moverent praecepit.

Itaque Chosroes ponte mira celeritate compacto, Euphratem subito cum universo exercitu transgressus est. Et vero Persae fluvios omnes

σαις γὰρ πόνῳ οὐδενί διαβατοί εἰσι ποταμοὶ ἅπαντες, ἐπεὶ αὐτοῖς
 ὀδίῳ ἰούσιν ἀγκιστροειδῆ σιδήρια ἐν παρασκευῇ ἔστιν, οἷς δὴ ξύλα
 μικρὰ ἐς ἄλληλα ἐναρμόζοντες γέφυραν αὐτοσχεδιάζουσιν ἐκ τοῦ
 παρατυκία ὄπη ἂν σφίσι βουλομένοις εἴη. ἐπεὶ δὲ τάχιστα γέγο-
 5 νεν ἐν τῇ ἀντιπέρας ἠπείρῳ, πέμψας παρὰ Βελισάριον αὐτὸς μὲν C
 Ῥωμαίοις κεχαρισθαι τοῦ Μήδων στρατοῦ τὴν ἀναχώρησιν ἔφα-
 σκε, προσδέχεσθαι δὲ τοὺς παρ' αὐτῶν πρέσβεις, ὅς τις σφίσι
 παρέσειθαι οὐκ ἐς μικρὰν ἄξιον εἶναι. Βελισάριος δὲ παντὶ καὶ
 αὐτὸς τῷ Ῥωμαίων στρατῷ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν διαβὰς παρὰ
 10 Χοσρόην εὐθὺς ἐπεμψεν. οἱ, ἐπεὶ παρ' αὐτὸν ἵκοντο, πολλὰ
 τῆς ἀνυχωρήσεως ἐπαινέσαντες πρέσβεις ἐς αὐτὸν ἦξιν παρὰ βα-
 σιλῆως αὐτίκα δὴ μάλᾳ ὑπέσχοντο, οἱ δὲ τὰ ἄμφι τῇ εἰρήνῃ ξυγ-
 κείμενα πρότερον ἔργῳ ἐπιτελῆ πρὸς αὐτὸν θήσονται. ἤξιουν δὲ
 15 διὰ Ῥωμαίων, ἕτε φιλῶν αὐτῷ, τῇ πορείᾳ χρῆσθαι. ὁ δὲ καὶ
 15 ταῦτα ὑπέδεχτο ἐπιτελέσειν, εἴ τινα οἱ δοῖεν τῶν δοκίμων ἐν D
 ὀμήρων λόγῳ ἐπὶ ταύτῃ τῇ ὁμολογίᾳ, ἐφ' ᾧ τὰ συγκεκείμενα πρά-
 ξουσιν. οἱ μὲν οὖν πρέσβεις παρὰ Βελισάριον ἐπανήκοντες τοὺς
 Χοσρόου λόγους ἀπήγγελλον, ὁ δὲ ἐς τὴν Ἐδεσσαν ἀφικόμενος V 318
 Ἰωάννην τὸν Βασιλείου παῖδα, γένει τε καὶ πλοῦτιν πάντων τῶν
 20 Ἐδεσησῶν διαφανέστατον, ὄμηρον τῷ Χοσρόῃ οὕτι ἐκούσιον εὐ-
 θὺς ἐπεμψεν. Ῥωμαῖοι δὲ Βελισάριον ἐν εὐφημίαις εἶχον, μάλ-
 λον τε σφίσι δ' ἀνῆρ ἐν τούτῳ εὐδοκιμῆσαι τῷ ἔργῳ ἰδῶκει ἢ ὅτε

3. μικρὰ ἐναρμόζοντες LHm. μακρὰ ἀρμόζοντες HP. 10. ἵκον-
 το L ἵκοντο P. 17. τοῖς] τοῦ L. 18. 20. Ἐδεσσαν] Ἐδεσαν
 P et Ἐδεσησῶν. 20. οὕτι L. οὕτε P.

nullo negotio transmittunt. Cum enim iter faciunt, in bellico instru-
 mento uncas ferreas paratas habent; quibus tigna aptantes, ubivis pon-
 tem ex tempore construunt. Statim ut ad ulteriorem continentem evasit
 Choroës, Belisario misit, se, Romanis gratificandi causa, Medorum copias
 retraxisse: expectare ab ipsis legatos, lique ut brevi afforent con-
 sentaneum esse. Similiter Belisarius Euphratem copias omnes Romanas
 traduxit, et ad Choroëm oratores ex templo misit: qui cum ad eum
 pervenissent, ipsi ob reditum ample laudato promiserunt, Imperatoris
 legatos primo quoque tempore affore, ut priora pacis conventa rata facerent
 atque implerent. Rogarunt insuper, iter haberet amice per Romanorum,
 quippe amicorum, terras. Quod etiam ille se facturum recepit,
 si quem e primoribus obsidem darent, quo sanciretur promissæ fides,
 et ipsos pactioni satis facturos constaret. Reversi oratores ad Belisarium,
 Choroëis verba retulere. Is vero postquam Edessam pervenit,
 Ioannem Basilii filium, splendore generis opibusque clarissimum Edessenorum,
 quamvis invitum, misit obsidem Choroëi. Iam Belisarii nomen per ora
 Romanorum volitabat: quibus ille eo facto gloriam adeptus maie-

Γέλιμερα δορυάλωτον ἢ τὸν Οὐτίτιγιν ἐς Βυζάντιον ἤνεγκεν. ἦν γὰρ ὡς ἀληθῶς λόγου καὶ ἐπαίνου πολλοῦ ἄξιον, πεφοβημένων μὲν κὰν τοῖς ὀχυρώμασι κρυπτομένων Ῥωμαίων ἀπάντων, Χοσ-
 P 141 ρόου δὲ στρατιῶ μεγάλῳ ἐν μέσῃ γεγονότος Ῥωμαίων ἀρχῇ, ἄνδρα στρατηγὸν ζῆν ὄλγοις τισὶ δρόμῳ ὄξει ἐκ Βυζαντίου μεταξὺ 5 ἦκοντα ἀπ' ἐναντίας τοῦ Περσῶν βασιλέως στρατοπεδεύσασθαι, Χοσρόην δὲ ἐκ τοῦ ἁπροσοκῆτου, ἢ τὴν τύχην ἢ τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνδρὸς δεισάντα ἢ καὶ τισὶν ἐξαπατηθέντα σοφίσμασιν, ἐπίπροσθε μηκέτι χωρῆσαι, ἀλλὰ τῷ μὲν ἔργῳ φυγεῖν, λόγῳ δὲ τῆς εἰρήνης ἐφίεσθαι. 10

Ἐν τούτῳ δὲ Χοσρόης ἀλογίσας τὰ ὠμολογημένα Καλλίνικον πόλιν οὐδενὸς τὸ παράπαν ἀμνομένου εἶλε. ταύτης γὰρ τὸν περιβόλον ὀρῶντες Ῥωμαῖοι σαθρόν τε καὶ εὐάλωτον παντάπασιν ὄντα, μοῖραν αὐτοῦ ἀεὶ καθαιροῦντές τινα, νῆα τινὶ ἀνεγεοῦντο
 B οἰκοδομῆα. τότε γοῦν μέρος τι αὐτοῦ καθελόντες, οὐπω δὲ τὸ 15 λειπόμενον τοῦτο δειμάμενοι, ἐπειδὴ τοὺς πολεμίους ἄγχισά πη ἐπέθοντο εἶναι τῶν χρημάτων ὑπεξαγαγόντες τὰ τιμιώτατα, οἱ μὲν εὐδαίμονες αὐτῆς τῶν οἰκητόρων ἐς ἕτερα ἄττα ὀχυρώματα ἀπεχώρησαν, οἱ δὲ λοιποὶ στρατιωτῶν χωρὶς αὐτοῦ ἔμειναν. καὶ γεωργῶν δὲ πάμπολύ τι χρῆμα ἐνταῦθα ξυνειλέχθαι ξυνέβη. οὗς 20 δὴ ὁ Χοσρόης ἀνδραποδίσας ἅπαντα ἐς ἕδαφος καθεῖλεν. ὄλλγῳ δὲ ὕστερον τὸν δμηρον Ἰωάννην δεξόμενος ἀπεχώρησεν εἰς τὰ πατρία ἦθη.

1. Οὐτίτιγιν] Ιούτιτιγιν A. Ιούτιγιν H. 21. ἅπαντα] ἅπαν HL.
 22. δὲ] τε L.

rem videbatur, quam cum captivum Gelimerem aut Vittigin Byzantium deportavit. Et certe digna res existimatione erat ac laude amplissima, cum Romani in munimenta abditi omnes trepidarent, et Chosroes ingenti succinctus exercitu in Romanum Imperium penetrasset, tunc Magistrum militum Byzantio cum paucis raptim profectum, castra opposuisset Persarum Regi, ac repente Chosroem, seu fortunam viri, seu virtutem veritum, sive etiam callidis quibusdam inventis circumscriptum, haud processisse ultra; sed verbo mentientem studium pacis, re ipsa fugam cepisse.

Interea Chosroes, exuta promissi fide, Callinicum urbem, omnino indefensam, cepit. Etenim Romani cum eius muros ruinosos esse et expugnari posse facile viderent, non cessabant partem illorum demoliri aliquam, ac nova subinde structura instaurare. Tunc igitur parte diruta, necdum reparata labe, ubi hostem appropinquare auditum est, cives opulenti, quae habebant pretiosissima, secum exportantes, in alia quaedam munita loca migrarunt: reliqui a militibus inopes ibi remanserunt. Eodem plurima agricolarum turba confluxerat, quibus Chosroes servituti addictis, omnia solo aequavit: nec multo post Ioanne obside recepto, remeavit in patriam.

Ἀρμένιοι τε, οἱ τῷ Χοσρόῳ προσκεχωρηκότες, τὰ πιστὰ πρὸς Ῥωμαίων λαβόντες ξὺν τῷ Βασσάκῃ εἰς Βυζάντιον ἤλθον. C ταῦτα μὲν ἐν τῇ τρίτῃ Χοσρόου ἐσβολῇ Ῥωμαίοις γενέσθαι ξυμβῆ, καὶ Βελισάριος βασιλεὺς εἰς Βυζάντιον ἤλθε μετὰπεμπτος, 5 ἐφ' ᾧ εἰς Ἰταλίαν εὐθὺς σταλήσεται, πονηρῶν ἤδη παντάπασι τῶν ἐκείνῃ πραγμάτων Ῥωμαίοις ὄντων.

κβ'. Ὑπὸ δὲ τούτους τοὺς χρόνους λοιμὸς γέγονεν, ἐξ οὗ D δὴ ἅπαντα ὀλίγου ἐδέησε τὰ ἀνθρώπεια ἐξίτηλα εἶναι. ἅπασι μὲν οὖν τοῖς ἐξ οὐρανοῦ ἐπισκῆπτουσι ἴσως ἂν καὶ λέγοιτό τις ἐπ' 10 ἀνδρῶν τολμητῶν αἰτίου λόγος, οἷα πολλὰ φιλοῦσιν οἱ ταῦτα δεινοὶ αἰτίας τερατεύεσθαι οὐδαμῇ ἀνθρώπῳ καταληπτὰς οὐσας, φυσιολογίας τε ἀναπλάσσειν ὑπερορούς, ἐξεπιστάμενοι μὲν ὡς λέγουσιν οὐδὲν ὑγιές, ἀποχρῆν δὲ ἡγούμενοι σφίσι, ἦν γε τῶν ἐν- 15 τυγχανόντων τιγὰς τῷ λόγῳ ἐξαπατήσαντες πείσωσι. τούτῳ μὲν τοι τῷ κακῷ πρῶφασιν τινα ἢ λόγῳ εἰπεῖν ἢ διανοίᾳ λογισασθαι 19 μηχανή τις οὐδεμία ἐστὶ, πλὴν γε δὴ ὅσα εἰς τὸν θεὸν ἀναφέρε- P 142 σθαι. οὐ γὰρ ἐπὶ μέρους τῆς γῆς οὐδὲ ἀνθρώπων τισὶ γέγονεν H 78 οὐδέ τινα ὥραν τοῦ ἔτους ἔσχεν, ὅθεν ἂν καὶ σοφίσματα αἰτίας εὐρέσθαι δυνατὰ εἶη, ἀλλὰ περιεβάλλετο μὲν τὴν γῆν ζύμψασαν, 20 βίου δὲ ἀνθρώπων ἅπαντας ἐβλαψε, καίπερ ἀλλήλων εἰς τὸ ἐναν- τίον παρὰ πολὺ διαλλάσσοντας, οὔτε φέσειώς τινος οὔτε ἡλικίας φεισάμενον. εἴτε γὰρ χωρίων ἐνοικήσεις εἴτε νόμῳ διαίτης, ἢ

5. πονηρῶν] πονήρων P.   *ibid.* παντάπασι L.   παντάπασιν P.
21. οὔτε — οὔτε] οὐδέ — οὐδέ P.

Tunc Armenii, qui ad Chosroem desciverant, fide publica a Romanis accepta, cum Bassace venerunt Byzantium. Atque haec quidem Romanis contigerunt in tertia Chosrois irruptione. Belisarium vero Augustus Byzantium revocavit, profecturum continuo in Italiam, ubi Romana res iam prorsus collabebatur.

22. Sub idem tempus orta est pestilentia, quae cultum et genus humanum tantum non abolevit omnino. Ac forte praesidenti ingenio viri ad ea, quae de caelo fluunt occulte, illius originem revocabunt. Et vero saepe amant, qui harum rerum peritiam profitentur, causas humanae menti plane incomprehensibiles memorare insigni vaniloquentia, et quaedam de natura sermones peregrinos confingere haud ignari quidem dicere se nihil sani, contenti vero, si nonnullis e vulgo fucum fecerint oratione sua. Profecto causa ejusce morbi nulla praeter Deum nec dici potest nec cogitari. Neque enim una in parte terrarum, non in unum quoddam hominum genus, non certo anni tempore grassatus est: unde posset speciosior peti et captiosior probabilitas causae; sed Orbem universum pervagatus, cuiuscunque generis homines, quamvis inter se diversissimos, foede attigit, nulli sexui, nulli parcens aetati. Nam sive

φύσεως τρόπω, ἢ ἐπιτηδεύμασιν, ἢ ἄλλω ὅτῳ ἀνθρώπων ἀν-
 θρωποι διαφέρουσιν, ἐν ταύτῃ δὴ τῇ νόσῳ τὸ διαλλάσσον οὐδὲν
 ὦνησιν. ἐπέσκηψε δὲ τοῖς μὲν ὥρα θέρους, τοῖς δὲ χειμῶνι,
 V 819 τοῖς δὲ κατὰ τοὺς ἄλλους καιρούς. λεγέτω μὲν οὖν ὡς πη ἔκα-
 B στος περὶ αὐτῶν γινώσκει καὶ σοφιστῆς καὶ μετεωρολόγος, ἐγὼ δὲ 5
 ὄθεν τε ἤρξατο ἡ νόσος ἦδε καὶ τρόπω δὴ ὅτῳ τοὺς ἀνθρώπους
 διέφθειρεν ἐρῶν ἔρχομαι.

Ἦρξατο μὲν ἐξ Αἰγυπτίων οὗ ᾤκηται ἐν Πηλουσίῳ. γε-
 νομένη δὲ δίχα πῆ μὲν ἐπὶ τε Ἀλεξανδρείας καὶ τῆς ἄλλης Αἰ-
 γύπτου ἐχώρησε, πῆ δὲ ἐπὶ Παλαιστίνους τοὺς Αἰγυπτίους ὁμο- 10
 ρους ἦλθεν, ἐντεῦθεν τε κατέλαβε τὴν γῆν σύμπασαν, ὁδῶ τε
 αἰετοῦσιν καὶ χρόνοις βαδίζουσα τοῖς καθήκουσιν. ἐπὶ ἔρητοις
 γὰρ ἐδόκει χωρεῖν καὶ χρόνον τακτὸν ἐν χώρᾳ ἐκάστη διατριβὴν
 ἔχειν, ἐς οὐδένας μὲν ἀνθρώπων παρέργως τῷ φθόρῳ χρωμένη,
 σκεδαννυμένη δὲ ἐφ' ἐκάτερα μέχρι ἐς τὰς τῆς οἰκουμένης ἑκα- 15
 C τιάς, ὡσπερ δεδοικυῖα μή τις αὐτὴν τῆς γῆς διαλύθῃ μυχός.
 οὔτε γὰρ νῆσόν τινα ἢ σπήλαιον ἢ ἀκρώρειαν ἐλίπετο ἀνθρώ-
 πους οἰκήτορας ἔχουσαν· ἦν δὲ πού τινα καὶ παρήκατο χώραν,
 ἢ μὴ ψαύσασα τῶν ταύτῃ ἀνθρώπων ἢ ἀμωσγέπως αὐτῶν ἀνα-
 μένη, ἀλλὰ χρόνῳ τῷ ὑστέρῳ αὐθις ἐνταῦθα ἐπανιοῦσα τῶν μὲν 20
 περιοίκων, οἷς δὴ πικρότατα ἐπέσκηψε πρότερον, οὐδαμῶς ἤψα-
 το, τῆς δὲ χώρας ἐκείνης οὐ πρότερον ἀπέστη ἕως τὸ μέτρον ὀφ-
 θῶς καὶ δικαίως τῶν τετελευτηκότων ἀπέδωκεν, ὡσπερ καὶ τοῖς

2. τῇ add. L. 9. τῆς add. L. 15. τὰς om. L. 18. παρή-
 κατο] παρήκασε AH: illud HmLm. παρήκατε L. Fort. παρήκε.

habitatione, seu lege victus, seu indole, seu studiis, sive alia demum re
 quapiam inter se differrent; regnante hac lue, nihil id discrimen iuva-
 bat. Atque hos aestate, illos hieme, alios aliis invasit temporibus. De
 his porro sophista disserat, hac pronuntiet meteorologus, pro suo quis-
 que sensu: ego vero unde haec pestilentia coeperit, et quo modo morta-
 les extinxerit, declarare aggredior.

Ab Aegyptiis orta est, Pelusii incolis: unde bifariam didita, hac
 Alexandriam et reliquam Aegyptum pervasit; illac in Palaestinam Aegy-
 pto conterminam diffusa, inde totum Orbem occupavit, semper progred-
 iens cursu certis temporis spatiis definito. Est enim certa lege proce-
 dere, statumque dierum intervallum unaquaque in regione exigere vide-
 batur, in seminem virus obiter exerens, et hinc inde ad extremas Orbis
 oras dimanans, quasi vereretur, ne quem terrarum angulum ac recessum
 praeteriret imprudens. Nam neque insula ulla, nec spelunca, nec mon-
 tis vertice, ubi sedem homines haberent, abstinuit. Si quem locum
 transiit, vel minime, vel leviter tactis incolis, eo postmodum regressa,
 vicinis, in quos antea desaevierat, intactis, inde non prius discessit,
 quam iustum numerum explevit funerum, pro portione ac modo cladis,

ἀμφ' αὐτὴν ὤκημένοις χρόνῳ τῷ προτέρῳ διεφθάρθαι τετύχηεν. ἀρξαμένη δὲ αἰὲ ἐκ τῆς παραλίας ἢ νόσος ἦδε οὕτω δὴ ἐς τὴν μεσόγειον ἀνέβαινε χώραν. δευτέρῳ δὲ ἔτει ἐς Βυζάντιον μεσοῦν- D
 5 τος τοῦ ἤρος ἀφικετο, ἔνθα καὶ ἐμέ οἱ ἐπιδημῆιν τηνικαῦτα ξυ-
 5 ἔβη. ἐγένετο δὲ ὧδε. φάσματα δαιμόνων πολλοῖς ἐς πᾶσαν ἀνθρώπου ἰδέαν ὤφθη, ὅσοι τε αὐτοῖς παραπίπτουεν, παλεσθαι ὤντο πρὸς τοῦ ἐντυχόντος ἀνδρός, ὅπη παρατύχοι τοῦ σώματος, ἅμα τε τὸ φάσμα ἐώρων καὶ τῇ νόσῳ αὐτίκα ἠλίσκοντο. κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν οἱ παραπεπτωκότες ἀποτρέπεσθαι αὐτὰ ἐπειρώωντο,
 10 τῶν τε ὀνομάτων ἀποστοματίζοντες τὰ θεϊότατα καὶ τὰ ἄλλα ἐξοσιούμενοι, ὡς ἔκαστός πη ἐδύνατο, ἦνον μέντοι τὸ παράπαν οὐδέν, ἐπεὶ κὰν τοῖς ἱεροῖς οἱ πλείστοι καταφεύγοντες διεφθεί- P 143
 ροντο. ὕστερον δὲ οὐδὲ τοῖς φίλοις καλοῦσιν ἐπακούειν ἤξιουν, ἀλλὰ καθείρξαντες αὐτοὺς ἐν τοῖς δωματίοις, ὅτι δὴ οὐκ ἐπαύουεν
 15 προσεποιούντο, καίπερ ἀρασσομένων αὐτοῖς τῶν θυρῶν, δειμαίνοντες δηλονότι μὴ δαιμόνων τις ὁ καλῶν εἴη. τισὶ δὲ οὐχ οὕτως ὁ λοιμὸς ἐπέσκηψεν, ἀλλ' ὄψιν ὀνείρου ἰδόντες ταῦτ' οὗτο πρὸς τοῦ ἐπιστάντος πύσχειν ἐδόκουν, ἢ λόγου ἀκούειν προλέγοντος σφίσιν ὅτι δὴ ἐς τῶν τεθνηξομένων τὸν ἀριθμὸν ἀνάγραπτοι εἶεν.
 20 τοῖς μέντοι πλείστοις οὕτε ὕπαρ οὕτε ἕναρ αἰσθημένοις τοῦ ἰσαμένου εἶτα τῇ νόσῳ ξυνέβη ἁλῶναι. ἠλίσκοντο δὲ τρόπῳ τοιῷδε. ἐπύρεσσον ἄφνω, οἱ μὲν ἐξ ὕπνου ἐγηγεσμένοι, οἱ δὲ περιπάτους

4. ἤρος] ἦρος P. 14. αὐτοῦς] αὐτοῦς L. 17. ἐπέσκηψεν] ἐπεγένετο (γφ. ἐπέσκηψε) A. „ἐπεγένετο Reg.“ MALT. 20. οὐ-
 τε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.

quam accolis tempore superiori intulerat. Semper autem incipiens ab ora maritima, in mediterraneas plagas serpebat. Altero demum anno, adulto vere, Byzantium pervenit: ubi forte eodem ego, quo illa, tempore versatus sum. Ita vero nascebatur. Multis apparebant spectra daemnonum induta quavis hominum forma. Quicumque in illa inciderent, aliqua in parte corporis, modo hac, modo illa, a viro obvio perculti se existimabant: simul autem spectrum viderant, morbo corripiebantur. Atque initio quidem quibus occurrerent eiusmodi simulacra, illi divinissimorum imploratione nominum, et sedula, quoad quisque poterat, expiatione, ea conabantur avertere; sed frustra, cum plurimi vel in templis, in quae perfugiebant, animam agerent. Deinde alii in cubacula se concludentes, ne amicos quidem auscultare compellantes volebant, et quamvis fores comminuerentur pulsando, nihil se exaudire simulabant, timentes scilicet ne ab aliquo daemone vocarentur. Quidam non ita pestem concipiebant: verum obiecto secundum quietem viso, eadem illa ab astante inflictā pati, vel audire vocem sibi videbantur, quae ipsos in moriturorum numerum ascriptos praenuntiabat. Plerosque, nullo nec in vigilia nec in somnis accepto viso, futuri indice, morbus incessebat hoc fere modo. Febriebant repente, hi quidem statim ab excusso somno, illi inambulando, alii

B ποιούμενοι, οἱ δὲ ἄλλο ὃ τι δὴ πράσσοντες. καὶ τὸ μὲν σῶμα οὔτε τι διήλλασσε τῆς προτέρας χροιαῦς οὔτε θερμὸν ἦν, ἄτε πυρετοῦ ἐπιπεσόντος, οὐ μὴν οὐδὲ φλόγῳσις ἐπεγίνετο, ἀλλ' οὕτως ἀβληχρὸς τις ἔξ ἀρχῆς τε καὶ ἄχρις ἐσπέρας ὁ πυρετὸς ἦν ὥστε μήτε τοῖς νοσοῦσιν αὐτοῖς μήτε λυτρῶ ἀπτομένῳ δόκῃσιν κινδύ- 5 νου παρέχεσθαι. οὐ γὰρ οὖν οὐδέ τις τελευτῶν τῶν περιπετωκότων ἀπ' αὐτοῦ ἔδοξεν. ἡμέρα δὲ τοῖς μὲν τῇ αὐτῇ, τοῖς δὲ τῇ ἐπιγενομένῃ, ἑτέροις δὲ οὐ πολλαῖς ὕστερον βουβῶν ἐπῆρτο, οὐκ ἐνταῦθα μόνον, ἐνθα καὶ τὸ τοῦ σώματος μόριον, ὃ δὴ τοῦ ἤτρον ἐνερθέν ἐστι, ἀλλὰ καὶ τῆς μασχάλης ἐντός, ἐνίοις δὲ καὶ 10 **C** παρὰ τὰ ὦτα καὶ ὄπου ποτὲ τῶν μερῶν ἔτυχε.

Τὰ μὲν οὖν ἄχρι τοῦδε πᾶσιν ὁμοίως σχεδόν τι τοῖς τῇ νόσῳ ἀλισκομένοις ξυνέβαινε· τὰ δὲ ἐνθένδε οὐκ ἔχω εἰπεῖν πότε- **H** 79 ρον ἐν τῷ διαλλάσσοντι τῶν σωμάτων καὶ ἡ διαφορὰ τῶν συμπίπτοντων ἐγίνετο, ἡ ὅπη ποτὲ βουλομένῳ εἴη τῷ τὴν νόσον ἐπα- 15 γαγόντι. ἐπεγίνετο γὰρ τοῖς μὲν κῶμα βαθὺ, τοῖς δὲ παραφροσύνη ὀξεῖα, ἐκάτεροί τε τὰ πρὸς τὴν νόσον ἐπιτηδεῖως ἔχοντα **V** 320 ἔπασχον· οἷς μὲν γὰρ τὸ κῶμα ἐπέκειτο, πάντων ἐπιληλησμένοι τῶν εἰωθῶτων σφίσις ἐς αἰὲ καθεύδειν ἐδόκουν. καὶ εἰ μὲν τις αὐτῶν ἐπιμελοῖτο, μεταξὺ ἤσθιον, τινὲς δὲ καὶ ἀπημελημένοι 20 **D** ἀπορία τροφῆς εὐθὺς ἔθνησκον. οἱ μὲντοι τῷ τῆς παραφροσύ-

5. μήτε — μήτε] μηδὲ — μηδὲ P. 10. Post ἐνερθέν ἐστι legebantur uncis inclusa βουβῶν κέλεται. 11. μερῶν Hoeschelius. Legebatur μερῶν. 13. ξυνέβαινε A. ξυνέβη P. „ξυνέβαινε Reg.“ ΜΑΛΤ. 20. ἐπιμελοῖτο A. ἐπιμαλοῖτο P.

aliud agendo quidpiam. Colore nihil mutato pristino corpus non ut febril correptum calebat: nulla existebat inflammatio: sed a mane usque ad vesperum febris adeo lenis erat, ut nec aegrotis ipsis, adeoque nec medico pulsum exploranti, periculi opinionem praeberet. Nec sane quisquam eorum, qui in morbum delapsi fuerant, illo periturus videbatur. Die autem his eodem ipso, illis postero, aliis haud multis post, nascebatur ac tumescebat bubo, non ea solum in parte corporis quae imo ventri subest et inguen dicitur, sed in axillae etiam sinu: post aures quoque nonnullis: quacunque demum in parte femoram.

Morbum contrahentibus haec pari fere modo accidebant, quae hactenus commemoravi. In sequentibus illud expedire non possum, diversane ex habitudine corporum, an ex arbitrio solo auctoris morbi oriretur eorum diversitas, quae morbo accedebant. Gravi veterano alii, alii peracri amentia capti, utrique his congrua patiebantur. Siquidem veterano pressi, dormire semper videbantur, rerum oblitū omnium, quibus assueverant. Si quis aderat, qui eorum valetudini daret operam, cibum interdum capiebant cura destituti, brevi tempore inedia necabantur. Lymphaticū

νης ἀλόγους κακῶ ἀγρυπνίᾳ τε καὶ φαντασίᾳ πολλῇ εἶχοντο, καὶ
 τινὰς ὑποπτεύοντες ἐπιέναι σφίσι ὡς δὴ ἀπολοῦντας ἐς ταραχὴν
 τε καθίσταντο καὶ ἀναβοῶντες ἔξαισιον οἶον ἐς φρυγὴν ὤρμητο.
 οἳ τε αὐτοὺς θεραπεύοντες καμάτῳ ἀπαύστῳ ἐχόμενοι τὰ ἀνήκε-
 10 στα ἐς αἰεὶ ἔπασχον. διὸ δὲ ἅπαντες αὐτοὺς οὐχ ἤσσαν ἢ τοὺς
 πονομένους ἐκτίλλοντο, οὐχ ὅτι τῶν λοιμῶν ἐπιέλλοντο ἐκ τοῦ προσί-
 ναι (οὔτε γὰρ ἰατρῶν οὔτε ἰδιώτῃ μεταλαχεῖν τοῦ κακοῦ τοῖδε
 τῶν νοσούντων ἢ τῶν τετελευτηκότων ἀπομένῳ ξυνέβη), ἐπεὶ
 πολλοὶ μὲν αἰεὶ καὶ τοὺς οὐδὲν σφίσι προσήκοντας ἢ θύπτοντες ἢ
 10 θεραπεύοντες ταύτῃ δὴ τῇ ὑπουργίᾳ παρὰ δόξαν ἐντειχόν, πολ- P 144
 λοὶ δὲ τῆς νόσου ἀπροφασίστως αὐτοῖς ἐπιπεσοῦσης εὐθὺς
 ἔθνησκον), ἀλλ' ὅτι ταλαιπωρία πολλῇ εἶχοντο. ἔκ τε γὰρ τῶν
 στρωμάτων ἐκπίπτοντας καὶ καλινδομένους ἐς τὸ ἔδαφος ἀντικα-
 θίστων αὐθις καὶ ῥιπτεῖν σφᾶς αὐτοὺς ἐκ τῶν οἰκημάτων ἐφιμε-
 15 νους ὠθοῦντές τε καὶ ἀνθελκοντες ἐβιάζοντο. εἰς ὕδωρ τε οἷς
 παρατύχοι ἐμπσεῖν ἤθελον οὐ δὴ οὐχ ὄσον τοῦ ποτοῦ ἐπιθυμία
 (ἐς γὰρ θάλασσαν οἱ πολλοὶ ὤρμητο), ἀλλ' αἴτιον ἦν μάλιστα
 ἢ τῶν φρενῶν νόσος. πολλὸς δὲ αὐτοῖς καὶ περὶ τὰς βρώσεις ἐγέ-
 νετο νόσος. οὐ γὰρ εὐπετῶς προσίεντο ταύτας. πολλοὶ τε ἀπο-
 20 ρία τοῦ θεραπεύοντος διεφθάρησαν, ἢ λιμῶν πιεζόμενοι, ἢ ἀφ' B
 ὑψηλοῦ καθιέντες τὸ σῶμα. ὕσσις δὲ οὔτε κῶμα οὔτε παραφρο-
 σύνη ἐπέπεσε, τούτοις δὲ ὅ τε βουβῶν ἐσφακέλιζε καὶ αὐτοὶ ταῖς
 ὀδύνας οὐκέτι ἀντέχοντες ἔθνησκον. τεκμηριώσκει δ' ἂν τις καὶ

15. εἰς ὕδωρ Lm. Aberat εἰς. 16. οὐ δὴ] οὐδὲ HL: illud Hm.
 17. γὰρ] γοῦν HL: illud HmLm.

vero insomnes totique in visis, et paratos ad necem adesse suspicantes, perturbabantur, seque horrenda cum vociferatione in fugam dabant. Qui illis inserviebant, lugi labore districti, perpetiebantur durissima; ita ut omnes non minus ipsorum, quam aegrotantium misereret: non quod ipsis lues afflaretur accessu; (nam nec medicus, nec illius artis imperitus quisquam morbum contraxit tactu languentium; quandoquidem multi, qui etiam alienos vel curabant vel sepeliebant, praeter opinionem salvi perstabant in ministerio: multi rursus nulla data ausa morbo correpti protinus interibant) sed quod plurimum fatigarentur. Nam aegros exidentes stratis, seque humi volutantes reponebant, atque e tectis praecipites dare se volentes repellabant, tenebantque retractos vi. Nacti aquam, ardebant in eam immittere, non potus desiderio, (siquidem multi mare petebant) sed animi morbo impulsu. Nec minor circa cibum luctatio: quem haud facile admittebant. Non pauci, quibus nemo ministrabat, aut fame, aut ultroneo casu ex edito perierunt. Quoscumque nec veteranus nec insania occupaverat, extabescebat his bubo, et maiores viribus cruciatus vitam adimebant. Idem caeteris accidisse coniecerit forte quis-

τοῖς ἄλλοις ἄπασι κατὰ ταῦτὰ ξυμβῆναι, ἀλλ' ἐπεὶ ἐν αὐτοῖς ὡς ἥμισυ ἦσαν, ξυνεῖναι τῆς ὀδύνης οὐδαμῆ εἶχον, τοῦ πάθους αὐτοῖς τοῦ ἀμφὶ τὰς φρένας παραιρουμένου τὴν αἰσθησιν.

Ἀπορούμενοι γοῶν τῶν τινες ἰατρῶν τῇ τῶν ξυμπιπτόντων ἀγνοίᾳ, τό τε τῆς νόσου κεφάλαιον ἐν τοῖς βουβῶσιν ἀποκεκρί-
C σθαι οἴομενοι, διερευνησθαι τῶν τετελευτηκότων τὰ σώματα ἔγνωσαν. καὶ διελόντες τῶν βουβῶνων τινὺς ἄνθρακος δεινόν τι χρῆμα ἐκπεφυκὸς εὔρον. ἔθνησκον δὲ οἱ μὲν αὐτίκα, οἱ δὲ ἡμέ-
 ραις πολλαῖς ὕστερον, τισὶ τε φλυκταίναις μελαίναις, ὅσον φα-
 κοῦ μέγεθος, ἐξήνθει τὸ σῶμα, οἱ οὐδὲ μίαν ἐπεβίωον ἡμέραν, **10**
 ἀλλ' εὐθυρῶν ἄπαντες ἔθνησκον. πολλοὺς δὲ καὶ τις αὐτόματος
 αἵματος ἐπιγενόμενος ἔμετος εὐθὺς διεχρήσατο. ἐκείνο μέντοι
 ἀποφῆνασθαι ἔχω, ὡς τῶν ἰατρῶν οἱ δοκιμώτατοι πολλοὺς μὲν
 τεθνήξεσθαι προηγόρευον, οἱ δὲ κακῶν ἀπαθεῖς ὀλίγω ὕστερον
 παραδόξως ἐγίνοντο, πολλοὺς δὲ ὅτι σωθήσονται ἰσχυρίζοντο, οἱ **15**
D διαφθαρήσεσθαι ἔμελλον αὐτίκα δὴ μᾶλα. οὕτως αἰτία τις ἦν
 οὐδεμία ἐν ταύτῃ τῇ νόσῳ ἐς ἀνθρώπου λογισμὸν φέρουσα· πᾶσι
 γὰρ τις ἀλόγιστος ἀπόβασις ἐπὶ πλεῖστον ἐφέρετο, καὶ τὰ λουτρά
 τοὺς μὲν ὤνησε, τοὺς δὲ οὐδὲν τι ἤσσαν κατέβλαψεν. ἀμελοῦ-
 μενοὶ τε πολλοὶ ἔθνησκον, πολλοὶ δὲ παρὰ λόγον ἐσώζοντο. καὶ **20**
 πάλιν αὖ τὰ τῆς θεραπείας ἐφ' ἐκότερα τοῖς χρωμένοις ἐχώρει,

1. αὐτοῖς L. corr. Vulgo αὐτοῖς. 11. εὐθυρῶν Pm. εὐθυρῶν P.
 εὐθυρῶν est p. 35 a. 64 b. 144 c. 166 c. 222 b. 561 a. 585 c.
 594 d. 623 d. 633 d. 665 a. 16. τις ἦν Pm. τισὶν P.

piam: at quoniam non erant compotes, doloris sensum, quem alienatio mentis auferebat, percipere minime poterant.

Medici quidam, cum in his caecutirent accessionibus morbi, eiusque caput in bubonibus residere secretum rati, defunctorum cadavera scrutari decrevissent; dissectis tuberibus aliquot, enatos ibi carbunculos terribissimosprehenderunt. Quorum maligna vis hos statim, illos multis post diebus conficiebat. Nec deerant, quibus toto corpore atrae postulae magnitudine lentis erumperent. Hi ne unum quidem supererant diem; sed eadem hora animam omnes efflabant. Multos illico extinguebat sponte prorumpentis sanguinis vomitus. Id porro vere affirmare possum, celeberrimos medicos mortem pluribus praedixisse, qui paulo post contra omnium opinionem convalescerunt: vice versa salutem multis, quos manebat, qui statim est consecutus, interitus. Quare nulla in hoc morbo causa, quae ad humanam rationem ducat, occurrere quibusdam potest. Cunctis enim exitus aliquis longe alienus a ratione accidebat. Atque his cum balneum prodesset, illis nihilo secius oberat. Et derelictis atque ope carentibus multi abibant e vita: multi praeter expectationem in vita manebant. Rursus curatio, quibus adhibebatur, iis aliter atque aliter ce-
 debat. In summa, salutarem nemo artem ullam invenerat, qua vel praec-

καὶ τὸ ξύμπαν εἰπεῖν οὐδεμία μηχανῇ ἀνθρώπων ἐς τὴν σωτηρίαν
 ἐξεύρητο, οὐτε προφυλαξαμένω μὴ πεπονθῆναι οὐτε τοῦ κακοῦ
 ἐπιπεσόντος περιγενέσθαι, ἀλλὰ καὶ τὸ παθεῖν ἀπροφάσιστον ἦν
 καὶ τὸ περιεῖναι αὐτόματον. καὶ γυναιξὶ δὲ ὄσαι ἐκούνου προ- P 145
 5 πτος ἐγένετο τῇ νόσῳ ἄλισκομέναις ὁ θάνατος. αἱ μὲν γὰρ ἀ-
 βλώσκουσαι ἐθνησκον, αἱ δὲ τίκτουσαι ξὺν αὐτοῖς εὐθὺς τοῖς τι-
 κτομένοις ἐφθείροντο. τρεῖς μὲντοι λεχοῖς λέγουσι τῶν παιδίων
 σφίσι ἀπολομένων περιγενέσθαι, καὶ μιᾷς ἦδη ἐν τῷ τοκετῷ ἀπο-
 θανούσης τετέχθαι τε καὶ περιεῖναι τῷ παιδίῳ ξυμβῆναι. ὄσαι
 10 μὲν οὖν μείζων τε ὁ βουβῶν ἤρετο καὶ ἐς πῦον ἀφίκτο, τούτοις
 δὴ περιεῖναι τῆς νόσου ἀπαλλασσομένοις ξυνέβαινεν, ἐπεὶ δῆλον
 ὅτι αὐτοῖς ἡ ἀκμὴ ἐς τοῦτο ἐλεωφῆκει τοῦ ἄνθρακος, γνώρισμά V 321
 τε τῆς ὕγιαιας τοῦτο ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον ἐγένετο· οἷς δὲ ὁ βου- B
 βῶν ἐπὶ τῆς προτέρας ἰδέας διέμεινε, τούτοις περιεσιτήκει τὰ H 30
 15 κακὰ ὧν ἄρτι ἐμνήσθη. τισὶ δὲ αὐτῶν καὶ τὸν μηρὸν ἀποξη-
 ρανθῆναι ξυνέβη, ἐφ' οὗ ὁ βουβῶν ἐπαρθεῖς ὡς ἤκιστα ἔμπυος
 γέγονεν. ἄλλοις τε οὐκ ἐπ' ἀκεραίῳ τῇ γλώσση περιγενέσθαι τε-
 τύχηκεν, ἀλλ' ἢ τραυλιζουσιν, ἢ μόλις τε καὶ ὕσημα φθεγγομέ-
 νοις βιῶναι.

20 *κγ'*. Ἡ μὲν οὖν νόσος ἐν Βυζαντίῳ ἐς τέσσαρας διήλθε C
 μῆνας, ἤκμασε δὲ ἐν τρισὶ μάάλιστα. καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐθνη-
 σκον τῶν εἰωθότων ὀλίγω πλείους, εἶτα ἔτι μᾶλλον τὸ κακὸν ἤ-
 ρετο, μετὰ δὲ ἐς πεντακισχιλοὺς ἡμέρας ἐκάστη ἐξικνεῖτο τὸ τῶν

2. οὐτε — οὐτε] οὐδὲ — οὐδὲ P. 3. ἦν om. L. 10. πῦον] πύον P. 13. ὕγιαιας] ὕγιας P. *ibid.* ἐγένετο A. ἐγένετο P.

caute diligenter periculo morbum, vel hoc semel contracto mortem effu-
 geret. Nam quod quis in morbum incideret, id sine causa; quod evade-
 ret, casu fieri videbatur. Quotquot in utero gestabant foeminae, si peste
 tenebantur, illis ante oculos certa mors imminabat. Nam aliae abortum
 patientes, parientes aliae, confestim cum ipsis puerperis fato fungebantur.
 Tres tamen puerperas, mortuis foetibus, superasse; contra uni in
 nixu extinctae editum partum superstitem fuisse ferunt. Quibus magis
 crescebat bubo atque in pus maturescebat, illi ex morbo assurgebant:
 propterea quod carbunculi vis iam emollita eo conciderat: quod quidem
 valetudinis recuperandae esse indicium satis constans usus docuerat. At
 quibus tuber eadem constabat facie, eos mala iam commemorata circum-
 veniebant. Horum nonnullis femur exarescebat: quo fiebat, ut bubo
 quamvis tumidus, nihil puris conciperet. Fuere qui ex morbo evaserint,
 contracto linguae vitio; ita ut ea deinceps, quamdiu vixere, vel balba,
 vel prae stupore inexplicata usi sint.

23. Menses quatuor exegit pestis Byzantii: per tres admodum vi-
 guit. Initio quidem paulo plures solito moriebantur: deinde vero crude-
 scente calamitate, morientium diebus singulis numerus ad quina millia

νεκρῶν μέτρον, καὶ αὖθις πάλιν ἐς μυρίους τε καὶ τούτων ἔτι πλείους ἤλθε. τὰ μὲν οὖν πρῶτα τῆς ταφῆς αὐτὸς ἕκαστος ἐπεμελεῖτο τῶν κατὰ τὴν οἰκίαν νεκρῶν, οὓς δὴ καὶ ἐς ἀλλοτρίας θήκας ἐρρίπτουν ἢ λανθάνοντες ἢ βιαζόμενοι· ἔπειτα δὲ πάντα ἐν ἄπασι ξυνεταράχθη. δοῦλοι τε γὰρ ἔμειναν δεσποτῶν ἔρημοι, 5 ἄνδρες τε τὰ πρότερα λαν εὐδαίμονες τῆς τῶν οἰκετῶν ὑπουργίας ἢ νοσοῦντων ἢ τετελευτηκότων ἐστέρηντο, πολλαὶ τε οἰκίαι παντάπασιν ἔρημοι ἀνθρώπων ἐγένοντο. διὸ δὴ τισι ξυνέβη τῶν

D γνωρίμων τῇ ἀπορίᾳ ἡμέρας πολλὰς ἀτάφοις εἶναι. ἐς τε βασιλεία ἢ τοῦ πράγματος πρόνοια, ὡς τὸ εἶδος, ἤλθε. στρα-10 τιώτας οὖν ἐκ παλατιοῦ καὶ χρήματα νεύμας Θεόδωρον ἐκέλευε τοῦ ἔργου τούτου ἐπιμελεῖσθαι, ὃς δὴ ἀποκρίσσει ταῖς βασιλικαῖς ἐφειστήκει, αἰὲν τῷ βασιλεῖ τὰς τῶν ἱκετῶν δεήσεις ἐγγέλων, σημαίνων τε αὖθις ὅσα ἂν αὐτῷ βουλομένῳ εἶη. φαιφε-15 ρενδάριον τῇ Λατίνων φωνῇ τὴν τιμὴν ταύτην καλοῦσι Ῥωμαῖοι. οἷς μὲν οὖν οὐπω παντάπασιν ἐς ἐρημίαν ἐμπεπτωκότα τὰ κατὰ τὴν οἰκίαν ἐτύγγαθεν, αὐτοὶ ἕκαστοι τὰς τῶν προσηκόντων ἐποι-

P 146 οῦντο ταφάς. Θεόδωρος δὲ τὰ τε βασιλέως διδόνος χρήματα καὶ τὰ οἰκεία προσαναλίσκων τοὺς ἀπημελημένους τῶν νεκρῶν ἔθαπτεν. ἐπεὶ δὲ τὰς θήκας ἀπάσας, αἱ πρότερον ἦσαν, ἐμπίμ-20 πλασθαι τῶν νεκρῶν ἔτυγεν, οἱ δὲ ὀρύσσοντες ἅπαντα ἐφεξῆς τὰ ἄμφι τὴν πόλιν χωρία, ἐνταῦθά τε τοὺς θνήσκοντας κατατι-

1. αὖθις] αὖ L. 10. ἤλθη — Ἰσαάκιος (p. 148 d.) om. HL; habent AV. In paucos versus contraxit RV. 12. δὴ V. δὲ P. 13. αἰεὶ] αἰεὶ V. 14. φαιφερενδάριον V. φεφερενδάριον P. 16. οὐπω P. εἶπον AV. 20. ἐμπίμπλασθαι V. ἐμπίπλασθαι P.

exerevit; post etiam ad decem millia, immo et supra. Principio certe suos quisque domesticos vita functos sepeliebat: quos utique aliena in conditoria aut furtim aut per vim iaciebant: at omnia postmodum confusa perturbataeque sunt. Nam et servi orbati dominis remansere, et cives antea fortunatissimi ab officii famulorum deserti sunt, cum ii partim aegrotarent, partim naturae satis fecissent. Desolatae penitus erant domus permultae: unde fiebat, ut nonnulli prae domesticorum et necessariorum penuria dies plurimos insepulti iacerent. Huic rei providens, ut par erat, Augustus, datis e palatio militibus et pecunia, provinciam Theodoro demandavit. Is Principi a responsis erat, ad ipsum postulata supplicum deferens, eiusdemque placita renuntians: quem magistratum Romani Latina voce Referendarium appellat. Quorum igitur domus nondum viduata erat omnino, illorum quisque propinquis suis tumulos faciebat. Theodoros autem pecuniam Imperatoris et aliam insuper de suo elargiens, cadavera inopum humana curabat. Postquam omnia, quaecumque prius facta extabant, sepulchra et conditoria mortuis oppleta sunt; tum iis, qui omnes continenter agros urbi circumiectos fodiebant

θήμενοι, ὡς ἕκαστός πη ἐδύνατο, ἀπηλλάσσοντο, ἔπειτα δὲ οἱ τὰς κατώρυχας ταύτας ποιούμενοι πρὸς τῶν ἀποθνησκόντων τὸ μέτρον οὐκέτι ἀντέχοντες ἐς τοὺς πύργους τοῦ περιβόλου ἀνέβαινον, ὃς ἐν Συκαῖς ἐστὶ· τὰς τε ὀροφὰς περιελόντες ἐνταῦθα ἐρ-
 5 βόησαν τὰ σώματα οὐδενὶ κόσμῳ, καὶ ξυνήσαντες, ὡς πη ἐκάστω παρέτυχεν, ἐμπλησάμενοί τε τῶν νεκρῶν ὡς εἶπερ ἕπαντας, εἶτα ταῖς ὀροφαῖς αὐθις ἐκάλυπτον. καὶ ἀπ' αὐτοῦ πνεῦμα δυσ-
 10 ὤδες ἐς τὴν πόλιν ἰὸν ἔτι μᾶλλον ἐλόπει τοὺς ταύτη ἀνθρώπους, ἄλλως τε ἦν καὶ ἄνεμός τις ἐκείθεν ἐπιφορος ἐπιπνεύσει.

10 Πάντα τε ὑπερώφθη τότε τὰ περὶ τὰς ταφὰς νόμιμα. οὔτε γὰρ παραπεμπόμενοι ἢ νερόμισται οἱ νεκροὶ ἐκομίζοντο οὔτε καταπαλλόμενοι ἤπερ εἰώθει, ἀλλ' ἱκανὸν ἦν, εἰ φέρων τις ἐπὶ τῶν ὤμων τῶν τετελευτηκότων τινὰ ἐς τε τῆς πόλεως τὰ ἐπιθαλάσσια ἐλθὼν ἔρριπεν, οὗ δὴ ταῖς ἀκάτοις ἐμβαλλόμενοι σωρη-
 15 δὸν ἔμελλον ὅπη παρατύχοι κομίζεσθαι. τότε καὶ τοῦ δήμου ὅσοι στασιῶται πρότερον ἦσαν, ἔχθους τοῦ ἐς ἀλλήλους ἀφήμενοι τῆς τε ὀσίας τῶν τετελευτηκότων κοινῇ ἐπεμείλοντο καὶ φέ-
 20 ροντες αὐτοὶ τοὺς οὐ προσήκοντας σφίσι νεκροὺς ἔθαπτον. ἀλλὰ καὶ ὅσοι πρᾶγμασι τὰ πρότερα παριστάμενοι αἰσχροῖς τε καὶ πο-
 25 νηροῖς ἔχαιρον, οἶδε τὴν ἐς τὴν δλαίταν ἀποσεισάμενοι παρανομίαν τὴν εὐσέβειαν ἀκριβῶς ἤσκουν, οὐ τὴν σωφροσύνην μεταμαθόντες οὐδὲ τῆς ἀρετῆς ἐρασταὶ τινες ἐκ τοῦ αἰγυπιδίου γεγενη- V 322

5. ξυνήσαντες] ξυνήσαντες V. ξυνήσαντες A. ξυνήσαντες P.
 15. παρατύχοι] Vulgo παρατύχη. 20. οἶδε] οἱ δὲ V. οἱ δὲ A.
 ibid. τὴν ἐς] τινες A.

defunctosque ibi componebant, quo quisque potuit, dilapsis, alii fossas oppressi numero morientium, turres murorum Sycaeorum ascendunt. Eversis illarum tectis, temere proiciebant intro cadavera. His demum, ut quodque sors offerebat, compactis, cum turres fore omnes impleissent, eas tectis denuo operuerunt. Graevolens inde spiritus, ad urbem diffusus, maxime si quis huc forens illinc ventus perflaret, in dies molestior civibus accidebat.

Nullus tunc locus erat exequiarum iustis ac ritibus. Neque enim comitatu, ut mos est, nec sueto cautu cohonestati mortui efferebantur: sed putabatur id satis esse, si quis corpus ad maritimam urbis regionem baiularet, ibique proliceret: ubi deinde in actuarias naves imposita acervatim cadavera, quocumque fortuna ferret, vehenda erant. Eo quoque tempore quotquot e populo in factiones antea divisi fuerant, odio, quo inter se dissidebant, deposito, accurabant funera in commune, et alienos mortuos sepultura ipsimet afficiebant. Quin etiam obscœnis voluptatibus dediti, et qui sceleribus se oblectabant, effraeni valere iussa vitæ licentia, sedulo officia religionis colebant, non quod turpia dedocti continentiam didicissent, ac virtutis amatores evasissent repente: siquidem

μένοι· ἐπεὶ τοῖς ἀνθρώποις ὕσιν ἐμπέπηγε φύσει ἢ χρόνον μακροῦ διδυσκαλίᾳ ῥᾶστα δὴ οὕτω μεταβάλλεσθαι ἀδύνατά ἐστιν, ὅτι μὴ θεῖον τινὸς ἀγαθοῦ ἐπιπνεύσαντος· ἀλλὰ τότε ὡς εἰπεῖν ἅπαντες καταπεπληγμένοι μὲν τοῖς συμπίπτουσι, τεθνήξουσιν δὲ αὐτίκα δὴ μάλα οὐόμενοι, ἀνάγκη, ὡς τὸ εἰκός, πάσῃ τὴν ἐπιείκειαν 5 ἐπὶ καιροῦ μετεμείνανθαι. ταῦτά τοι, ἐπειδὴ τύχιστα τῆς νόσου ἀπαλλαγέντες ἐσώθησαν ἐν τε τῷ ἀσφαλεῖ γεγενῆσθαι ἤδη ἐπετόπισαν, ἅτε τοῦ κακοῦ ἐπ' ἄλλους ἀνθρώπων τινὰς κηρωρηκός, ἀμφίστροφον αὖθις τῆς γνώμης τὴν μεταβολὴν ἐπὶ τὸ χειρῶν πεποιτημένοι μᾶλλον ἢ πρότερον τὴν τῶν ἐπιτηδευμάτων 10 ἀτοπίαν ἐνδείκνυνται, σφῶς αὐτοὺς μάλιστα τῇ τε πονηρίᾳ καὶ τῇ ἄλλῃ παρανομίᾳ νενικηκότες· ἐπεὶ καὶ ἀπισχυρισόμενος ἄν τις ἐν τὰ ψευδῆ εἶποι ὡς ἡ νόσος ἦδε εἴτε τύχῃ τινὶ εἴτε προνοίᾳ ἐς τὸ ἀκριβὲς ἀπολεξάμενη τοὺς πονηροτάτους ἀφῆκεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τῷ ὑστέρῳ ἀποδέδεικται χρόνῳ. 15

P 147 Τότε δὲ ἀγορεύοντά τινα οὐκ εὐπετὲς ἐδόκει εἶναι ἐν γε Βυζαντίῳ ἰδεῖν, ἀλλ' οἴκοι καθήμενοι ἅπαντες, ὅσοις ζυνέβαινε τὸ σῶμα ἐρρῶσθαι, ἢ τοὺς νοσοῦντας ἐθεράπευον, ἢ τοὺς τετελευτηκότας ἐθρήνου. ἦν δὲ τις καὶ προϊόντι τινὶ ἐντυχεῖν ἴσχυσεν, ὅδε τῶν τινα νεκρῶν ἔφερεν. ἐργασίᾳ τε ζύμπασιν ἢ 20 γει καὶ τὰς τέχνας οἱ τεχνῖται μεθῆκαν ἀπάσας, ἔργα τε ἄλλα ὅσα δὴ ἕκαστοι ἐν χερσὶν εἶχον. ἐν πόλει γοῦν ἀγαθοῖς ἅπασιν

8. τότε] τό γε PV. 5. πάσῃ] πάσι A. *ibid.* τὴν add. AV: om. P. 7. ἐν τε] ἐν δὲ A. 11. ἐνδείκνυνται V. ἐδείκνυντο P. 13. εἶτα—εἴτε] ἦτε—ἦτε V. 16. εὐπετὲς] εὐπετῶς A. 20. ὅδε] ὁ δὲ V. *ibid.* νεκρῶν] νεκρῶν A. 22. γοῦν AV. οὖν P.

quae hominibus vel natura, vel diuturno usu ac disciplina inolevere, ea ut tam facile mutantur fieri nequit, nisi divinum quiddam afflarit mentem: sed quia fere plerique casibus, quos videbant, attoniti, proxime sibi impendere mortem credebant, summa scilicet necessitate adacti modestiam ex tempore diacebant. Hac de causa ut primum e morbo fuerant recreati, induxerantque in animum defunctos iam se esse periculo, tanquam si alio longe migrasset lues, mente retro in deterius versa, multo magis quam antea dissoluti, se ipsi improbitate atque omni flagitiorum genere superabant: ut vere quis possit dicere, pestem illam, seu casa aliquo, seu providentia, quasi delectu diligenter habito, sceleratissimos quosque reliquisse. Sed haec postea clarius patuerunt.

Tunc autem Byzantii non erat facile videre versantem in foro quempiam: sed quicumque corpore erant valido, domi se continentes, vel inserviebant aegrotis, vel mortuos lugebant. Si quis in publico quemquam offendebat, is cadaver portabat aliquod. Cessarat omnis negotiatio: omnes artifices suas artes desierant, et quaelibet quivis intermiserat opera, quae habebat in manibus. Hinc nata extrema fames, in civitate,

ἀτεχνῶς εὐθροῦση λιμός τις ἀκριβῆς ἐπεκώμαζεν. ἄρτον ἄμ-
 λει ἢ ἄλλ' ὅτιοῦν διαρκῶς ἔχειν χαλεπὸν τε ἐδόκει καὶ λόγου πολ-
 λῷ ἄξιον εἶναι· ὥστε καὶ τῶν νοσοῦντων τισὶν ὕωρον ξυμβῆναι
 δοκεῖν ἀπορία τῶν ἀναγκαίων τὴν τοῦ βίου καταστροφὴν. καὶ
 5 τὸ ξύμπαν εἰπεῖν, γλαμύδα οὐκ ἦν ἐνδιδυσκόμενόν τινα ἐν Βυ-
 ζαντίῳ τὸ παράπαν ἰδεῖν, ἄλλως τε ἠνίκα βασιλεὶ νοσῆσαι ξυνέ-
 βη (καὶ αὐτῷ γὰρ ξυνέπεσε βουβῶνα ἐπῆρθαι), ἀλλ' ἐν πόλει
 βασιλείαν ἐχούση ξυμπάσης τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς ἰμάτια ἐν ἰδιο-
 τῶν λόγῳ ἔπαντες ἀμπεχόμενοι ἦσαν ἔμενον. τὰ μὲν ἀμφὶ τῷ C
 10 λοιμῷ ἐν τε τῇ ἄλλῃ Ῥωμαίων γῆ καὶ ἐν Βυζαντίῳ ταύτῃ πη
 ἔσχεν. ἐπέσκηψε δὲ καὶ ἐς τὴν Περσῶν γῆν καὶ ἐς βαρβάρους
 τοὺς ἄλλους ἔπαντας.

κδ'. Ἐτίγχανε δὲ ὁ Χοσρόης ἐξ Ἀσσυρίων ἐς χωρίον D
 Ἀδαρβιγάνων ἤκων πρὸς βορρᾶν ἄνεμον, ἐνθεν διανοεῖτο ἐς τὴν
 15 Ῥωμαίων ἀρχὴν διὰ Περσαρμενίων ἐσβάλλειν. τὸ μέγα πυρεῖον
 ἐνταῦθά ἐστιν, ὃ σέβονται Πέρσαι θεῶν μάλιστα. οὗ δὴ τὸ
 πῦρ ἄσβεστον φυλάσσοντες μάγοι τὰ τε ἄλλα ἐς τὸ ἀκριβές ἐξο-
 σιοῦνται καὶ μαντεῖα ἐς τῶν πραγμάτων τὰ μέγιστα χρῶνται.
 τοῦτ' ἐστι τὸ πῦρ, ὅπερ Ἔστιον ἐκάλουν τε καὶ ἐσβοντο ἐν
 20 τοῖς ἄνω χρόνοις Ῥωμαῖοι. ἐνταῦθα σταλείς τις ἐκ Βυζαντίου
 παρὰ Χοσρόην ἀπήγγελλε Κωνσταντιανὸν τε καὶ Σέργιον πρόξβις

2. ἄλλ' A. ἄλλο P. 3. ἄσρον] ἀσρων AV. 14. Ἀδαρβιγάνων] Scribebatur Ἀδαρβιγάνων. Ardabigaram RV. Conl. p. 148 c.
 19. τοῦτ' ἐστι] τοῦτό ἐστι V.

quae bonis omnibus circumfluere solebat, sine lege ac more deservit. Panem certe aliudve quidpiam habere, quantum satis esset, difficile et magnum ducebatur: unde et derelictis quibusdam aegris immatura mors per inopiam cibi contigit. Ac ne multa, neminem videre erat Byzantii chlamydatum, maxime quando aeger decubuit Imperator (nam et ipsi quoque hudo intumuit) sed in urbe Regio universi Rom. Imperii fastigio decorata omnes privatorum hominum ritu vestiti, se domo tenebant. Ita demum quae ad pestilentiam attinent cum Byzantii tum in reliquis Rom. Imperio se habuerunt. Persas etiam omnesque Barbaros illa incessit.

24. Ex Assyria Chosroes, Septentrionem versus, Ardabigana sese contulerat: unde in Romanum Imperium per Persarmeniam irrumperere cogitabat. Magnum ibi pyreum est, Persis maximo prae diis omnibus in honore: ubi ignem inextinctum foventes Magi cum alia sacra procurant studiose, tum in graviore momenti rebus oraculum consulunt. Hic ille ignis est quem Romani Vestam vocabant, ac superiori memoria venerabantur. Illuc missus quidam Byzantio ad Chosroem, legatos de pace Constantianum ac Sergium primo quoque die affore reanuntiavit. Ambo advocati erant, et viri cum primis intelligentes: Illyrius natione Constantianus; Edessa, quae est in Mesopotamia, oriundus Sergius: qui-

ἐς αὐτὸν ἐπὶ τῇ ξυμβάσει αὐτίκα δὴ μάλα ἀφίξασθαι. ἤστην
 δὲ τῶ ἄνδρῳ τούτῳ ῥήτορέ τε ὕμῳ καὶ ξυνετῶ ἐς τὰ μάλιστα,
 Κωνσταντιανὸς μὲν Ἰλλυριὸς γένος, Σέργιος δὲ ἐξ Ἐδέσσης πό-
 λειως, ἣ ἐν Μεσοποταμίᾳ τυγχάνει οὖσα. οὗς δὴ ὁ Χοσρόης
 P 148 προσδεχόμενος ἡσυχῇ ἔμενον. ἐν δὲ τῇ πορείᾳ ταύτῃ Κωνσταν- 5
 V 323 τIANOῦ νοσήσαντος καὶ χρόνου τριβέντος συγχοῦ τὸν λοιμὸν ἐπι-
 σκῆσαι Πέρσαις ξυνέπεισε. διὸ δὴ Ναβέδης τηνικαῦτα ἐν Περ-
 σαρμενίοις τὴν στρατηγίδα ἔχων ἀρχὴν Ἐνδούβιον, τὸν Χρι-
 στιανῶν ἱερέα, βασιλέως ἐπαγγελιαυτοῦ παρὰ Βαλεριανὸν τὸν ἐν
 Ἀρμενίοις στρατηγὸν ἐπεμψεν, αἰτιασόμενόν τε τὴν τῶν πρέσ- 10
 βειῶν βραδυντῆτα καὶ Ῥωμαίους ἐς τὴν εἰρήνην ὀρμήσοντα προ-
 θυμῆα τῇ πάσῃ. καὶ οὗς ξὺν τῷ ἀδελφῷ εἰς Ἀρμενίους ἦκων, τῷ
 τε Βαλεριανῷ ἐντυχῶν, αὐτὸς τε Ῥωμαίοις αἶτε Χριστιανὸς ἰσχυ-
 ρίζετο εὐνοικῶς ἔχειν καὶ οἱ βασιλέα Χοσρόην πείθεσθαι αἰεὶ ἐς
 βουλὴν πᾶσαν· ὥστε ἦν Ῥωμαίων οἱ πρέσβεις ἐς τὰ Περσῶν 15
 B ξὺν αὐτῷ ἔλθωσιν, οὐκ ἂν τι αὐτοῖς ἐμπόδισμα εἴη τοῦ τὴν εἰ-
 ρήνην ἔπι βούλονται διαθήσεσθαι. ὁ μὲν οὖν ἱερεὺς τοσαῦτα
 εἶπεν· ὁ δὲ ἱερέως ἀδελφὸς Βαλεριανῷ ἐντυχῶν λάθρα Χοσ-
 ρόην ἐν μεγάλοις κακοῖς εἶναι ἔφασκε· τὸν τε γὰρ οἱ παῖδα τυ-
 ραννίδι ἐπιθέμενον καὶ ἐπαναστῆναι καὶ αὐτὸν ὁμοῦ ξὺν παντὶ 20
 τῷ Περσῶν στρατῷ τῇ νόσῳ ἀλῶναι· διὸ δὴ καὶ Ῥωμαίοις τανῶν
 ἐς τὴν ξύμβασιν ἐθέλειν ἰέναι. ταῦτα ἐπεὶ Βαλεριανὸς ἤκουσε,

3. Ἰλλυριὸς] Vulgo Ἰλλύριος. *ibid.* Ἐδέσσης] Ἐδέσσης P. αἰδέ-
 σης V. 5. τῇ A. δὴ P. om. V. 6. συγχοῦ V. πυκνοῦ P.
 8. Ἐνδούβιον] τὸν Εὐδούβιον P. τὸν ἐνδούβιον AV. *Eudulium* RV.
ibid. τὸν Χρ. A. Aberat τὸν. 9. Βαλεριανὸν] βελισάριον V.
 11. βραδυντῆτα V. βραδύτητα P. *ibid.* ὀρμήσοντα] ὀρμήσαν-
 τας V. 17. ὄπη] ὄπου AV. 19. τυραννίδι] τυραννίδα A.

bus praestolans Chosroes, nihil movit. Verum in via impedito valetudine
 Constantiano, multoque elapso tempore, Persas pestis invasit. Quocirca
 Nabedes, tunc Magister militum in Persarmenia, Eudubium Christiano-
 rum antistitem de mandato Regis ad Valerianum Magistrum militum per
 Armeniam misit expostulatum de legatorum mora, et ad pacem omni
 studio impellere Romanos iussit. Is ubi in Armeniam cum fratre suo
 pervenit, ad colloquium Valeriani admissus, Romanis se, quippe Chri-
 stianum, studere asseveravit; quidquid daret consilii Chosroi, nunquam
 reilici; quare si secum in Persidem legati Rom. venirent, nihil ipsis ob-
 stitutum quo minus pacem quibus vellent conditionibus facerent. Haec
 Antistes: eius autem frater convento clam Valeriano in magnas adductum
 esse angustias Chosroem indicavit: filium eius affectantem tyrannidem re-
 bellasse: ipsum cum universo Persarum exercitu teneri peste: his de
 causis iam pacem cum Romanis expetere. Quibus Valerianus auditis,

τὸν μὲν ἐπίσκοπον εὐθὺς ἀπεπέμψατο, τοὺς πρέσβεις οὐκ ἐς μακρὰν ὑποσχόμενος παρὰ Χοσρόην ἀφίξεισθαι, αὐτὸς δὲ τοὺς λόγους ἐς βασιλεῖα Ἰουστινιανὸν, οὕσπερ ἤκηκόν, ἀνήνεγκεν. οἷς δὴ ὁ βασιλεὺς αὐτίκα ἡγμένους αὐτῶν τε καὶ Μαρτίνῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἄρχουσιν ὅτι τάχιστα ἐσβάλλειν ἐς τὴν πολεμίαν ἐπέστειλεν. οὐ γὰρ οἶδεν ὡς αὐτοῖς τῶν πολεμίων οὐδεὶς ἐμποδῶν στήσεται. ἐκέλευε δὲ ἐνυλλεγέντας ἐς ταυτὸ ἕπαντας οὕτω τὴν ἐσβολὴν ἐπὶ Περσαρμενίους ποιήσασθαι. ταῦτα ἐπεὶ ἀνερχθέντα οἱ ἄρχοντες τὰ γράμματα εἶδον, ἕπαντες ὁμοῦ τοῖς ἐπομένους ζυνέειρον ἐς τὰ ἐπ' Ἀρμενίας χωρία.

Ἦδη δὲ ὁ Χοσρόης ἄλλῳ πρότερον τὸ Ἀδαρβιγάνων δέει τῶν ἐκ τῆς νόσου ἀπολιπῶν ἐς τὴν Ἀσσυρίαν παντὶ τῷ στρατῶ ἀπιῶν ᾤχετο, ἐνθα δὴ οὐπω ἐνεδεδημήκει τὸ τοῦ λοιμοῦ πάθος. Βαλεριανὸς μὲν Θεοδοσιουπόλεως ἔγγιστα ἐστρατοπεδεύσατο ζὺν τοῖς ἄμφ' αὐτὸν καταλόγοις, καὶ οἱ Ναρσῆς ζυνετάττετο Ἀρμενίους τε καὶ Ἐρούλων τινὰς ζὺν αὐτῶν ἔχων. Μαρτίνος δὲ τῆς ἔω στρατηγὸς ζὺν τε Ἰλδιγέρι καὶ Θεοκτίστῳ ἐς Κιθαρίζων τὸ φρούριον ἀφικόμενος ἐνταυθά τε πηξάμενος τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ ἔμενε· διέχει δὲ Θεοδοσιουπόλεως ὁδῶν τεσσάρων ἡμερῶν τὸ φρούριον τοῦτο· ἵνα καὶ Πέτρος οὐκ εἰς μακρὰν ζὺν τε Ἀδολλῳ καὶ ἄλλοις τισὶν ἄρχουσιν ἦλθεν. ἠγεῖτο δὲ τῶν ταύτη καταλό-

1. οὐκ ἐς] οὐκ εἰς V. 3. ἀνήνεγκεν] ἀνήγγειλεν A. 6. αὐτοῖς AV. αὐτοῦ P. 9. ἐπομένοις] ἰσομένοις V. 11. τὸ Ἀδαρβιγάνων addidi ex A, qui vitiose τῶ. Adarbiganos RV: om. PV. 12. τῶ] τὸ A. 16. αὐτῶ] αὐτῶ P. 17. Ἰλδιγέρι A. Ἰλδιγέρι V. Ἰλδιγέρι P. ibid. κιθαρίζων V. Κιθαρίζων P. Conf. de Aedif. p. 56 c. et Vales. ad Excerpta Legat. p. 554. ed. Nieb. 19. τεσσάρων V. τετάρων P.

Episcopum e vestigio remisit, legatos brevi Chosroem adituros pollicitus: mox sibi indicata Iustiniano Aug. significavit. His protinus inductus Imperator, tum ipsi, tum Martino caeterisque ducibus ut nulla interposita mora irrumperent in fines hostium imperavit. Haud sane sciebat, an ullus ibi esset hostis, qui se obliiceret. Idem tamen praescipit, uti in unum coacti omnes, iunctis viribus in Persarum castra se inveharent. Lectis literis duces, suis quisque cum copiis in Armeniam confluerunt.

Non ita pridem Chosroes pestilentiae metu in Assyriam, ubi illa nondum grassabatur, cum exercitu universo concesserat. Ac Valeriano quidem cum suis cohortibus ad Theodosiopolin castra metato, Narses, Armenios secum et agmen Erulorum habens, sese adiunxit. Martinus vero militum per Orientem Magister, ubi Citharizum castellum attigit cum Ildigere ac Theoctisto, castris ibi positis constitit. Abest Theodosiopoli castellum illud quatuoridui: quo etiam Petrus non multo post cum Adolio et aliis quibusdam ducibus venit. Numeros militares, qui in ea

γων Ἰσαάκιος ὁ Ναρσοῦ ἀδελφός. Φιλημουθ δὲ καὶ Βῆρος ξὺν Ἐρούλοις τοῖς σφίσιν ἐπομένους ἐς τὰ ἐπὶ Χορζιανηῆς χωρία ἤλθον, τοῦ Μαρτίνου στρατοπέδου οὐ πολλῶ ἄποθεν. Ἰουστός τε ὁ βασιλέως ἀνεπιός καὶ Περάνιος καὶ Ἰωάννης ὁ Νικήτου παῖς ξὺν τε Δομνεντιώλῳ καὶ Ἰωάννῃ τῷ Φαγᾶ τὴν ἐπίκλησιν Ἰστρα-5
P 149 τοπεδεύσαντο πρὸς τῷ Φισῶν καλουμένῳ φρουρίῳ, ὅπερ ἄγχιστά πη τῶν Μαρτυροπόλεως ὄριων ἐστίν. οὕτω μὲν οὖν Ἰστρατοπεδεύσαντο οἱ Ῥωμαίων ἄρχοντες σὺν τοῖς ἐπομένοις, ζυγήει δὲ ὁ στρατὸς ἅπας εἰς τρισμυρίους. οὗτοι ἅπαντες οὐτε ἐς ταῦτο ξυνηλέγησαν οὐ μὴν οὐτε ἀλλήλοις ἐς λόγους ἤλθον. πέμπον-10
τες δὲ παρ' ἀλλήλους οἱ στρατηγοὶ τῶν σφίσιν ἐπομένων τινὰς ὑπὲρ τῆς ἐσβολῆς ἐπυθάνοντο. ἄφνω δὲ Πέτρος, οὐδενὶ κοινολογησάμενος, ξὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἀνεπισκέπτως ἐς τὴν πολεμίαν ἐσέβαλλεν. ὅπερ ἡμέρᾳ τῇ ἐπιγενομένη γνόντες Φιλημουθ τε καὶ Βῆρος, οἱ τῶν Ἐρούλων ἡγούμενοι, εὐθύς εἶποντο. ἐπεὶ 15
B λῆ κατὰ τάχος ἐχρῶντο. ἅπαντες δὲ ἀλλήλοις ὀλίγω ἕστερον ἀνemiγνυντο ἐν τῇ πολεμίᾳ, πλην Ἰουστοῦ τε καὶ τῶν ξὺν αὐτῷ, οἳ δὴ μακρὰν τε ἄποθεν, ὡσπερ ἐρηθήθη, στρατοπεδευσάμενοι τοῦ ἄλλου στρατοῦ, καὶ χρόνῳ ἕστερον τὴν ἐκείνων ἐσβολὴν 20
γνόντες, καὶ αὐτοὶ μὲν ἐσέβαλλον ὡς τάχιστα ἐς τὴν κατ' αὐτοὺς πολεμίαν, ἀνemiγνυσθαι δὲ τοῖς ζυνάρχουσιν οὐδαμῆ ἔσχον. οἱ

1. Φιλημουθ] *Philomenes* RV. 2. Χορζιανηῆς] *χορζιανηῆς*
H: *illud Hm. Chorsianorum loca* RV. Vide Coteler. ad *Monum. Ec-*
cles. vol. II. p. 570. 571. 6. Φισῶν] *Φισῶν* P. *Φισῶν* de
Aedif. p. 56 a. 7. Μαρτυροπόλεως] *μαρτυροπόλιως* HL.
14. γνόντες] *γνόντες* καὶ HL. *ibid.* Φιλημουθ] *Philomenes* RV.
19. ἐρηθήθη] *ἐρήθη* P.

regione agebant, ducebat Isaacius Narsetis frater. In Chorsianenen se contulere non longe a Martini castris Philemuth et Verus cum Erulis, quibus praeerant. Iustus Augusti ex fratre nepos, et Peranium, et Nicetae filius Ioannes, cum Domnentiolo ac Ioanne cognomine Heluone ad castellum Phison limiti Martyropoleos proximum castra locarunt. Ita demum Romani duces cum suis metati sunt. Omnes porro copiae numerum xxx. m. conficiebant. At non coierant unum in corpus, neque in colloquium contrahebantur: tantum per quosdam e suis consilia inter se duces de facienda irruptione miscabant. Repente autem Petrus, nemini communicato consilio, in hostile solum suas turmas inexplorato induxit. Quo postridie cognito, secuti continuo sunt Philemuth et Verus Erulorum duces. Martinus quoque ac Valerianus, simul haec audiere, intrarunt hostium fines; ubi sese omnes miscuere, praeterquam Iustus, et qui cum ipso erant, longe, ut diximus, a reliquo exercitu castra metati. Post de illorum irruptione certiores facti, in hostilem et ipsi agrum, qui

μέντοι ἄλλοι ξύμπαντες ἐπορεύοντο εὐθὺς Δούβιος, οὔτε ληϊζόμενοι οὔτε τι ἄλλο ἄχαρι πρῶσσοντες ἐς τὴν Περσῶν χώραν.

κέ. Ἔστι δὲ τὸ Δούβιος χώρα τις τὰ τε ἄλλα ἀγαθὴ καὶ C
ἀέρων τε καὶ ὑδάτων εὐεξίαν τινὰ διαρκῶς ἔχουσα, Θεοδοσιου- V 324
5 πόλεως δὲ ὀδῶ ἡμερῶν ὀκτῶ διέχει. καὶ πεδία μὲν ἐνταῦθα ἰπ-
πήλυτά ἐστι, κῶμαι δὲ πολλαὶ πολυανθρωπότεται ὤκηται ἀγ-
χοτάτω ἀλλήλαις καὶ πολλοὶ ἔμποροι κατ' ἐργασίαν ἐν ταύταις
οικοῦσιν. ἔκ τε γὰρ Ἰνδῶν καὶ τῶν πλησιοχώρων Ἰβήρων πάν-
των τε ὡς εἰπεῖν τῶν ἐν Πέρσαις Ἰθνηῶν καὶ Ῥωμαίων τινῶν τὰ
10 φορτία ἐσκομιζόμενοι ἐνταῦθα ἀλλήλοις ξυμβάλλουσι. τὸν τε
τῶν Χριστιανῶν ἱερέα καθολικὸν καλοῦσι τῇ Ἑλλήνων φωνῇ, ὅτι D
δὴ ἐφέστηκεν εἰς ὧν ἕπασιν τοῖς ταύτη χωρίοις. Δούβιος δὲ ἀπο-
θεν ὅσον εἴκοσι καὶ ἑκατὸν σταδίων ἐκ διεξίῃ ἴοντι ἐκ Ῥωμαίων
τῆς γῆς ὄρος ἐστὶ δύσβατόν τε καὶ ἄλλως κρημνώδες, καὶ κώμη
15 τις ἐν δυσχωρίᾳ στενοτάτῃ κεῖται, Ἀγγλῶν ὄνομα. οὗ δὲ ὁ
Ναβέδης, ἐπειδὴ τάχιστα τῶν πολεμίων τὴν ἔφοδον ἔγνω, παντὶ
τῷ στρατῷ ἀποχωρήσας χωρίου τε ἰσχυρῆς θαρσύνσας καθείρξεν
αὐτόν. καὶ ἡ μὲν κώμη ἐς τοῦ ἔρους τὰ ἴσχυρα κεῖται, φρου- P 150
ριον δὲ ἔχρον τῇ κώμῃ ταύτῃ ὁμώνυμον ἐν τῷ κρημνώδει ἐστίν.
20 ὁ γοῦν Ναβέδης λίθοις μὲν καὶ ἀμάξαις τὰς ἐπὶ τὴν κώμην ἀπο-
φράξας εἰσόδους δυσπρόσδοτον ἔτι μᾶλλον ἐργάσατο ταύτην. ἐπί-
προσθε δὲ τάφρον τινὰ ὀρύξας ἐνταῦθα τὸ στράτευμα ἔστησε,

4. τε καὶ HL. τε om. P. *ibid.* Θεοδοσιουπόλεως A. Divisim P.
5. διέχει] διέ L. διέχουσα Lm. 10. τε add. AL. 15. στενο-
τάτῃ] Vulgo στενωτάτῃ. 18. αὐτόν] αὐτόν HL. 21. ἐπί-
προσθε HL. ἐπίπροσθε P.

erat e regione, quam celerrime se intulerunt: nusquam tamen potuere coniungere se collegis: qui omnes recta Dubios petierunt, nullam in via fixientes praedam, nec damni quidquam inferentes Persarum agris.

25. Est Dubios regio quaedam non modo fertilis, sed caeli etiam et aquarum salubritate commodissima. Theodosiopolis distat octidui. Hic late patent equitabiles campi, et vici multi sunt frequentissimi incolis, ac proxime inter se siti: in quibus multi habitant insitiores, commercii causa. Huc namque ex India proximaque Iberia, ac fere ex omnibus Persidis populis, e Romanis etiam sunt qui merces impertent, atque invicem contrahant. Christianorum Antistitem Graeco vocabulo Catholicum idcirco appellant, quod unus universae praesit regioni. Centesimo et vicesimo stadio procul a Dubio venientibus dextra ex Imperio Romano occurrit mons ascensu difficilis, et valde praeruptus. In cuius angustiis, quae sane sunt iniquissimae, est vicus Anglon: quo Nabedes, ut primum adventare hostes cognovit, retro cedens cum omnibus coeptis se commisit, valido situ loci confisus. Ac mentis quidem radices, vicus; praecipis autem iugum munita arx insidet vico cognominis. Igitur Nabedes omnes

προλοχίσας οικίσκους τινὰς παλαιοὺς ἐνέδροις πεζῶν. ἔς τετρακισχιλλοὺς δὲ ἄνδρας ἅπαν ξυνήει τὸ Περσῶν στρατεύμα.

- Ταῦτα μὲν οὖν ἐπράσσετο τῆδε. Ῥωμαῖοι δὲ ἀφικόμενοι
- H 81 ἔς χώρον ἡμέρας ὀδῶ Ἀγγλῶν διέχοντα, τῶν τινα πολεμίων ἐπὶ κατασκοπῇ ἰόντα λαβόντες ἀνεπυθάνοντο ὅπη ποτὲ τανῶν ὁ Na- 5
- B βέδης εἶη καὶ ὅς ἀνακεχωρηκέαι τὸν ἄνδρα ἔξ Ἀγγλῶν παντὶ τῷ Μήδων στρατῷ ἴφασκεν. ὃ δὴ Ναρσῆς ἀκούσας δεινὰ ἐποιεῖτο, καὶ τοῖς ξυνάρχουσι τὴν μέλλησιν ἐνειδίζων ἐλοιδορεῖτο. ταῦτὸ δὲ τοῦτο καὶ ἄλλοι ἐποίουν, ἔς ἀλλήλους ὑβρίζοντες, καὶ τὸ λοιπὸν μάχης τε καὶ κινδύνου ἀφροντιστήσαντες ληΐζεσθαι τὰ 10 ἐκεῖνη χωρία ἐν σπουδῇ ἐποιοῦντο. ἄραντες τοίνυν ἀστρατήγητοί τε καὶ ἄτακτοι κόσμῳ οὐδενὶ ἐπίπροσθεν ἦεσαν, οὔτε τι ἔχοντες σύμβολον σφίσι αὐτοῖς, ἥπερ ἐν τοῖς τοιοῦτοις ἀγῶσιν εἴθισται, οὔτε πη διακεκριμένοι ἐν τάξει. τοῖς γὰρ σκευοφόροις οἱ στρατιῶται ἀναμειγνύμενοι ἐπορεύοντο ὡς ἐπὶ ἀμπαγὴν ἐτοιμο- 15 τάτην ἰόντες χρημάτων μεγάλων. ἐπεὶ δὲ Ἀγγλῶν ἀγχοῦ ἐγένοντο, πέμπουσι κατασκόπους, οἳ δὴ αὐτοῖς ἐπανιόντες ἀπήγγελλον τὴν τῶν πολεμίων παράταξιν. οἳ δὲ στρατηγοὶ τῷ ἀπροσδοκῆτῳ καταπλαγέντες ἀναστρέφειν μὲν ξὺν στρατῷ τοσούτῳ τὸ πλῆθος αἰσχροὺν τε καὶ ἀνανδρὸν ὄλωσ ᾤοντο εἶναι. τάξαντες δὲ 20 ὡς ἐκ τῶν παρόντων ἔς τὰ τρία τέλη τὸ στρατεύμα εὐθὺ τῶν πολεμίων ἐχώρουν. Πέτρος μὲν οὖν κέρως τὸ δεξιὸν εἶχε, Βαλεριανὸς

6. ποτὲ LHm. τε HP. 13. σφίσι] ἐν σφίσι L. 22. Βαλεριανός] βελισάριος L.

vici aditus saxis plaustrisque obstruens, multo difficiliorem accessu reddidit: ac praeducta etiam fossa, exercitum quatuor millibus omnino constantem ibi locavit, cum veteres quasdam aediculas insidiis peditum occupasset.

Ibi his ita comparatis, Romani, cum in locum Anglone unius diei itinere dissitum pervenissent, comprehensum hostium exploratorem, ubi tum esset Nabedes, percontati sunt. Ille Nabedem Anglone discessisse cum omnibus Medorum copiis respondit. Quo Narses audito, indignans, cunctationem collegis exprobravit. Ad eundem caeteri modum se convitiis mutuis incessentes, ac pugnae iam periculique securi, regionis illius pagos diripere festinabant. Ergo duce nullo praeunte, nullo ordine servato digressi, incomposite procedebant, nec tesseram, ut in discrimibus efuscemodi fieri solet, habentes inter se, nec rite usquam distincti. Calonibus enim permisti milites vadebant, tanquam ad praedam divitem labore nullo rapiendam vocati. Ubi ventum eat ad Anglonem, submitunt exploratores. Hi reversi, instructa hostes acie stare referunt. Quo tam inopinato nuntio percussi duces, turbiter ignaveque se facturos putarunt, si cum tanto exercitu retro cederent. Mox e re nata compositis in tria agmina copiis, Petro dexterum cornu, Valeriano sinistram,

δὲ τὸ εὐώνυμον, ξὺν δὲ τὸ μέσον οἱ ἀμφὶ Μαρτῖνον ἐτάσσοντο. γενόμενοι δὲ ἄγχιστά πη τῶν ἐναντίων ἡσυχάζον, τὴν τάξιν σὺν ἀκοσμίᾳ φυλάσσοντες. αἴτιον δὲ ἦν ἥ τε δυσχωρία κρημνώδης ὑπερφυῶς οὕσα καὶ τὸ ἐξ ὑπογούου διαταχθέντας ἐς 5 τὴν μάχην καθίστασθαι. ἔτι μέντοι καὶ οἱ βάρβαροι σφῶς αὐτοὺς ἐς ὀλίγον ξυναγαγόντες ἡσυχῇ ἔμμενον, περισκοπούμενοι τῶν D ἐναντίων τὴν δύναμιν, προειρημένον αὐτοῖς πρὸς Ναβέδου χειρῶν μὲν ὡς ἦκιστα ἄρχειν, ἦν δὲ πη ἐπισκῆψωσιν οἱ πολέμιοι, κατὰ τὸ δυνατόν σφίσι ἀμύνασθαι.

10 Πρῶτος δὲ Ναρσῆς ξὺν τε τοῖς Ἑροούλοις καὶ Ῥωμαίων τοῖς ἐπομένοις ἐς χεῖρας τοῖς πολεμοῖς ἤλθεν, ὠθισμοῦ τε γενομένου ἐτρέψατο τοὺς κατ' αὐτὸν Πέρσας. φεύγοντές τε οἱ βάρβαροι ἐς τὸ φρούριον ἀνέβαινον δρόμῳ. ἔνθα δὲ ἀλλήλους ἔργα ἀνή- V 325 κεστα ἐν τῇ στενωγῶρι εἰργάζοντο. καὶ τότε Ναρσῆς τε αὐτοὺς 15 τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἐγκλεισάμενος πολλῶ ἔτι μῦλλον τοῖς πολεμοῖς ἐπέκειτο καὶ Ῥωμαίων οἱ λοιποὶ ἔργου εἶχοντο. ἔξελθόντες δὲ ἐκ τοῦ αἰφνιδίου ἐκ τῶν κατὰ τοὺς στενωποὺς οἰκίσκων οἱ προλο- P 151 χίζοντες, ὡσπερ ἐρρήθη, τῶν Ἑροούλων τινὰς κτείνουσιν, ἀπροσδόκητοι ἐπιπεσόντες, καὶ Ναρσῆν κατὰ κόρης αὐτὸν παλοῦσι. 20 καὶ αὐτὸν Ἰσαάκης ὁ ἀδελφὸς καιρίαν τυπέντα ἐπέξηγαγε τῶν μαχομένων. ὅς δὲ ὀλίγῳ ὕστερον ἐτελεύτησεν, ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐν τῷ πόνῳ τούτῳ γενόμενος. ταραχῆς δὲ, ὡς τὸ εἶκος, ἐν-θὲνδε πολλῆς ἐς τὸν Ῥωμαίων στρατὸν ἐμπεσοῦσης, ἦπαν ὁ

1. ξὺν] ἐς? 19. κόρης] Vulgo κόρης. Conf. ad p. 251 b. 304 d.
20. Ἰσαάκης] Ἰσαάκης L.

mediam aciem obtinente Martino, ad hostem recta contenderunt. Progressi cominus, presso gradu stetero, ordinibus male cohaerentibus ob summam iniquitatem derupti loci, et subitariam ad praelium instructionem. Ipsi etiam Barbari in arctum coacti nihil movebant, hostilem exercitum circumspectantes idque habentes mandatum a Nabede, ne pugnam inciperent, si hostis adoriretur, pro virili repellerent.

Primus omnium Narses cum Brulis et sequentibus ipsum Romanis hostes invasit. Cum se invicem trussissent, sibi adversos Persas disiecit. Fugientes Barbari, dum cursu ad castellum evaderent, sibi mutuo in arcibus callibus offenculo erant atque exitio. Tum suos instigare Narses, acrius hosti instare, caeteri quoque Romani rem aggredi. At ecce e tuguriis ad viarum angusta positae erumpunt, qui illa insidiis, ut dixi, praeceperant. Hi ex improviso ruentes, caesis aliquot Brulis, Narsem ipsum in pupilla vulnerant: quem Isaaces frater letali plaga saucium pugnae subduxit. Paulo post idem interit, re in hoc certamine fortiter gesta. Hinc magna, ut fit, in Romanum exercitum iniecta per-

Ναβίδης ἐπαφῆκα τοῖς ἐναντίοις τὸ Περσῶν στράτευμα. οἱ δὲ βύλλοντες ἐν τοῖς στενωποῖς ἐς πολιμίων πάμπολυ πληθος πολλούς τε ἄλλους εὐπετῶς ἔκτεινον καὶ διαφερόντως Ἐρούλους, οἱ ἔν τῷ Ναροῦ τὰ πρῶτα τοῖς ἐναντίοις ἐπιπεσόντες ἀφύλακτοι ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον ἐμάχοντο. οὔτε γὰρ κράτος οὔτε θώρακα⁵ οὔτε ἄλλο τι φυλακτήριον Ἐρούλοι ἔχουσι, ὅτι μὴ ἀσπίδα καὶ

B τριβώνιον ἄδρον, ὃ δὴ διεξωσμένοι ἐς τὸν ἀγῶνα καθίστανται. δοῦλοι μέντοι Ἐρούλοι καὶ ἀσπίδος χωρὶς ἐς μάχην χωροῦσιν, ἐπειδὴν δὲ ἄνδρες ἐν πολέμῳ ἀγαθοὶ γίνονται, οὕτω δὴ ἀσπίδας αὐτοῖς ἐφιᾶσιν οἱ δεσπόται προβάλλεσθαι ἐν ταῖς ξυμβολαῖς. τὰ 10 μὲν τῶν Ἐρούλων ταύτη πη ἔχει.

Ῥωμαῖοι δὲ οὐκ ἐνεγκόντες τοὺς πολέμιους ἀνὰ κράτος ἅπαντες ἔφενγον, οὔτε ἀλκῆς μεμνημένοι οὔτε τινὰ αἰδῶ ἢ ἄλλο τι ἐν νῶ ἀγαθὸν ἔχοντες. Πέρσαι δὲ αὐτοὺς ὑποπτεύοντες οὐκ ἐς φυγὴν ἀναίσχυντον οὕτω τετράφθαι, ἀλλ' ἐνέδραις τισὶν ἐς 15 αὐτοὺς χρῆσθαι, ἄχρι ἐς τὰς δυσχωρίας διώξαντες. εἴτα ἀνέστρεφον, οὐ τολμῶντες ἐν τῷ ὁμαλεῖ ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς διαμάχεσθαι. Ῥωμαῖοι μέντοι, καὶ διαφερόντως οἱ στρατηγοὶ πάντες,

C διώξιν ἐπὶ σφᾶς αἰεὶ ποιῆσθαι τοὺς πολέμιους οἰόμενοι ἔφενγον ἔτι μᾶλλον, οὐδένα ἀνιέντες καιρὸν, θέουσι μὲν τοῖς ἵπποις ἔγκι- 20 λευόμενοι μάστιγι καὶ κραυγῇ, τοὺς δὲ θώρακας καὶ τὰ ἄλλα ὅπλα ῥιπτοῦντες σπουδῇ τε καὶ θορόβῳ ἐς ἔδαφος. οὐ γὰρ ἀν-

1. Ναβίδης] ναβίδης H: illud Hm.   *ibid.* τοῖς] [ἐν] τοῖς H.
 7. καθίστανται] καθίσταντο AHL.   12. ἀνὰ κράτος — ἐφεν-
 γον] Suidas s. v. ἀνὰ κράτος.   22. ῥιπτοῦντες L. ῥίπτουτες P.

turbatione, omnes Persarum copias Nabedes immisit. Illi maximam et in angustiis confertissimam multitudinem telis appetentes, cum plures alios leto facile sternebant, tum maxime Erulos, qui cum Narsete primi hostem aggressi, absque ullo fere corporis munimento pugnabant, pro veteri gentis more. Nam nec galea, nec lorica, nec re alia quapiam se Eruli protegunt, praeterquam scuto, et trassiore lacerna, qua cincti dimicant. Quin ipso etiam nudi clypeo servi Eruli ad pugnam procedunt: postea vero quam viros fortes in bello se praestitere, tum illia usum scuti in praeliis domini permittunt. Sic est, quod ad Erulos attinet.

Romani autem hostili impetu fracti, effuse omnes fugerunt, virtutis ac pudoris oblitī, abiectaque omni praecleara cogitatione. Persae non fugam inverecundam, sed insidias interpretantes, cum illos ad extremas saebras insecuti essent, viam converterunt, non ausi contra multos pauci in plano configere. Nihilosecius Romani, in primis duces omnes, rati se usque ab hoste premi, sine interspiratione gradum addebant, flagello et clamore increpando currentes equos, loricas caeteraque arma prope ac tumultuose proliciendo. Neque enim, si ipsos Persae assequerentur, pares illis fore se confidebant: at spem salutis habebant tantum in pedi-

τιτύξασθαι καταλαμβάνουσιν αὐτοὺς ἐθύρουν Πέρσαις, ἀλλ' ἐν μόνοις τοῖς τῶν ἵππων ποσὶ τὰς τῆς σωτηρίας ἐλπίδας ἔχον καὶ, τὸ ξύμπαν εἰπεῖν, τοιαύτη γέγονεν ἡ φυγὴ ὥστε τῶν ἵππων σχεδόν τι αὐτοῖς οὐδεὶς διεβίω, ἀλλ' ἦνικα τοῦ δρόμου ἐπαύσαντο, πεσόντες εὐθὺς διεφθάρησαν. καὶ πάθος τοῦτο μέγα Ῥωμαίοις οἶον οὐκ ἔτι πρότερον γέγονε. πολλοὶ τε γὰρ αὐτῶν ἔθανον καὶ πλείους ἔτι ὑπὸ τοῖς πολεμίοις ἐγένοντο. ὅπλα τε αὐτῶν αἱ πολέμιοι καὶ ὑποζύγια ἔλαβον τοσαῦτα τὸ πλῆθος ὥστε πλουσιώτερα δοκεῖν ἐκ τούτου γέεσθαι τοῦ ἔργου τὰ Περσῶν πρῶγματα. Ἀδύλιος δὲ διὰ φρουρῶν ἐν ταύτῃ τῇ ὑπαγωγῇ παριῶν ἐν Περσαρμενίοις κειμένου λίθῳ τε τὴν κεφαλὴν πρὸς τοὺς τῶν ταύτῃ ὑπὸ κημένων πληγείς αὐτοῦ διεφθάρη, οἷ τε ἀμφὶ τὸν Ἰουστῶν καὶ Περσῶν ἐσβαλόντες ἐς τὰ ἐπὶ Ταραντων χωρία καὶ ὅληα ἅτα ληισάμενοι εὐθὺς ἐπανῆλθον.

15 κς. Τῷ δὲ ἐπιγινόμενῳ ἔτι Χοσρόης ὁ Καβάδου τὸ τέταρτον ἐς γῆν τὴν Ῥωμαίων ἐσέβαλλεν, ἐπὶ τὴν Μεσοποταμίαν τὸ στρατεύμα ἄγων. αὕτη δὲ ἡ ἐσβολὴ τῷ Χοσρόῳ τούτῳ οὐ πρὸς Ἰουστινιανὸν τὸν βασιλέα Ῥωμαίων πεποιήται, οὐ μὴν οὐδὲ ἐπ' ἄλλων ἀνθρώπων οὐδένα, ὅτι μὴ ἐπὶ τὸν Θεὸν, ὡς περ Χριστιανοὶ σέβονται μόνον. ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ πρώτῃ ἐφόδῳ Ἐδέσσης ἀποτυχῶν ἀνεχώρησε, πολλὴ τις ἐγγίνοι αὐτῷ τε καὶ μάγοις, αἵτε πρὸς τοῦ τῶν Χριστιανῶν Θεοῦ ἡσσημένοις, κατήφεια. ἦν δὲ παρηγορῶν ὁ Χοσρόης ἐν τοῖς βασιλείοις Ἐδεσσηνοδὸς μὲν ἀνδραποδιεῖν ἠπειλήσεν ἅπαντας ἐς τὰ Περσῶν ἦδη,

9. γενέσθαι τοῦ ἔργου A. τοῦ ἔργου γενέσθαι P. 13. ἐς τὰ] εἰς τὰ A. 21. Ἐδέσσης] Ἐδέσης P. Et sic infra.

bus equorum repositam. Uno verbo, ea fugae contentio fuit, ut nullus ferme equus diutius vixerit, sed exanimis, statim atque destitit cursu, conciderint. Acceperunt Romani tum cladem magnam, nec parem huic unquam antea. Nam et multi caesi, et multo plures ab hoste capti sunt, cum tanta armorum ac iumentorum vi, ut hinc Persae impendio ditiores evaserint. Adolius cum propter castellum Persarmeniae fugiens transiret, lapide a quodam incola ictus in capite, ibi interiit. Iustus et Peranius Taranensem agrum ingressi, ac loca paucula populati, statim redierunt.

26. Anno insequente Chosroes Cabadis filius exercitum in Mesopotamiam ducens, quartum irrupit in Romanum imperium. Qua quidem irruptione non Justinianum Aug. nec mortalium quemquam, sed Deum, quem unum Christiani colunt, oppugnare voluit. Nam cum in prima expeditione, Edessa frustra tentata, irritus recessisset; ipsi ac Magis, ut a Deo Christianorum victis, magnus tum impositus pudor fuerat. Quem solans in Regia sua Chosroes, Edessanos omnes abducturum se captivos in Persidem, urbemque in ovium pascua redacturum minitabatur. Igitur

Β τὴν δὲ πόλιν μηλόβοτον καταστήσασθαι. παντὶ γοῦν τῷ στρα-
 τῷ ἄγχοῦ Ἐδέσσης γερόμενος Οὐννων τῶν οἱ ἐπομένων τινὰς ἐπὶ
 τὸν τῆς πόλεως περιβολὸν ἐπεμψεν, ὃς δὴ τοῦ ἵπποδρομίου κα-
 θ' ὑπέρθεν ἔστιν, ἄλλο μὲν οὐδὲν κακουργήσοντας, πρόβατα δὲ
 ἀρπασομένους, ἅπερ οἱ ποιμένες πολλὰ ἐνταυθ' αὖ πη παρὰ τὸ τεί- 5
 χισμα στήσαντες ἔτυχον, χωρίου τε ἰσχυρῶς θαρσοῦντες, ὅτι δὴ
 ἄναντες ἦν ὑπερφυῶς, καὶ οὐποτε τολμήσειν τοὺς πολεμίους οὐό-
 μενοι οὕτω πη ἄγχιστα τοῦ τείχους ἵναί. οἱ μὲν οὖν βάρβαροι
 τῶν προβάτων ἤπτοντο ἤδη, οἱ δὲ ποιμένες καρτερώτατα ἀμυνό-
 C μνοι διεκώλυον. Περσῶν τε τοῖς Οὐννοις ἐπιβεβοηθηκότων 10
 πολλῶν, ἀγέλην μὲν ἐνθένδε ἀφελῆσθαι τινὰ οἱ βάρβαροι ἴσχυ-
 σαν, Ῥωμαίων δὲ στρατιωτῶν τε καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ δήμου ἐπέξελ-
 θόντων τοῖς πολεμίους ἢ μὲν μάχη ἐκ χειρὸς γέγονεν, ἢ δὲ ἀγέ-
 λη αὐτόματος ἐς τοὺς ποιμένας ἐπανῆκεν αὐθις. τῶν τε τις Οὐν-
 νων πρὸ τῶν ἄλλων μαχόμενος μάλιστα πάντων ἠνώχλει Ῥω- 15
 μαίους. καὶ τις αὐτὸν ἀγροῖκος ἐς γόνυ τὸ δεξιὸν σφενδόνη ἐπι-
 τυχὼν βύλλει. ὃ δὲ πρηγὴς ἀπὸ τοῦ ἵππου ἐς τὸ ἔδαφος εὐθὺς
 ἔπεσεν, ὃ δὴ Ῥωμαίους ἔτι μᾶλλον ἐπέρρωσεν. ἢ τε μάχη πρῶτὴ
 ἀρξασμένη ἐτελεύτα ἐς μέσσην ἡμέραν, ἐν ἣ ἐκάτεροι τὸ πλεόν
 D ἔχειν οὐόμενοι διεκώλυον. καὶ Ῥωμαῖοι μὲν ἐντὸς τοῦ περιβό- 20
 λου ἐγένοντο, οἱ δὲ βάρβαροι ἀπὸ σταδίων τῆς πόλεως ἐπὶ τὰ
 διεσκηνημένοι ἔστρωτοπεδεύσαντο ἅπαντες.

Τότε ὁ Χοσρόης, εἶτε τινὰ ὄψιν ὀνείρου εἶδεν ἢ τις αὐτῷ
 ἔννοια γέγονεν, ὡς ὁὖς ἐγχειρήσας ἦν μὴ δυνατὸς εἶη Ἐδέσσαιν

12. ἐπεξελθόντων] ἐπιβεβοηθέντων L. 15. Ῥωμαίους L. Ῥωμαίους P.

ubi cum omnibus copiis Edessam accessit, Hunnorum, quos secum duxerat, manum, ad eam murorum partem, quae Circo imminet, eo misit consilio, ut caetera innoxii, oves tantum raperent, quarum magnos greges sub moenia opiliones subduxerant, firmo loci posita freti; quod maxime acclivis esset, nec hostem ad muros tam prope accedere ausurum unquam putarent. Iamque oves tangebant Barbari: pastores fortissime defendendo raptoribus obsistebant; cum Hunnis missa subsidio valida Persarum turma, tandem Barbari unum inde gregem abstraxerunt. Erumpunt in hostem Romani milites et quidam e populo: dumque manu pugnatur, sponte grex ad pastores redit. Unus omnium maxime Romanos exagitabat Hunnus quidam ante alios dimicans. Huius genu dexterum rusticus certo fundae ictu ita percussit, ut statim is ex equo deciderit, volutus in caput: qui casus magis animos Romanorum crexit. Porro meridies finem attulit mane coepto certamini: cuius victoriam natrique sibi arrogantes, discesserunt. Romanis intra muros receptis, Barbari septimo ab urbe stadio fixis tentoriis, castra metati sunt.

Tum Chosroes, sive insomnium ipsi oblatum, sive haec injecta cogitatio fuerit, si iterum tentata Edessa voto excideret, se ingens dede-

ἔξελεῖν, πολλήν οἱ ἀσχύνην τινὰ περιβαλέσθαι ξυμβήσεται. διὸ P 153
 δὴ πολλῶν χρημάτων ἀποδόσθαι τὴν πόλιν Ἐδεσηνοῖς καὶ τὴν
 ἀναχώρησιν ἔγνω. τῇ γοῦν ἐπιγνομένη ἡμέρᾳ Παῦλος ἐρμηνεύς
 παρὰ τὸ τεῖχος ἦκων ἔφασκε Ῥωμαίους χρῆναι παρὰ Χοσρόην
 5 σταλῆναι τῶν δοκίμων τινάς. οἱ δὲ κατὰ τάχος τέσσαυρας ἀπο-
 λεξάμενοι τῶν ἐν σφίσι αὐτοῖς ἐπιφανῶν ἐπεμψαν. οἷς δὴ ἐς
 τὸ Μήδων ἀφικομένοις στρατοπέδον ἐντυχῶν γνώμῃ βασιλέως ὁ
 Ζαβεργάνης, ἀπειλαῖς τε πολλαῖς δεδιξάμενος ἀπεπνυθάνετο αὐ-
 τῶν ὁπότερα σφίσι αἰρετώτερα τυχγάνει ὄντα, πότερον τὰ ἐς
 10 τὴν εἰρήνην, ἢ τὰ ἐς τὸν πόλεμον ἄγοντα. τῶν δὲ τὴν εἰρήνην
 ἐλέσθαι ἂν πρὸ τῶν κινδύνων ὁμολογούντων, „Ὀδοῦν“ ἔφη ὁ B
 Ζαβεργάνης „ἄνεῖσθαι ὑμῶς ταύτην ἀνάγκη χρημάτων πολ-
 λῶν.“ οἷ τε πρέσβεις ἔφασαν τοσαῦτα ὄψαι ὅσα παρέσχετο
 πρότερον, ἦντα τὴν Ἀντιόχεια ἐξελὼν ἐπ’ αὐτοὺς ἦλθε. καὶ
 15 ὁ Ζαβεργάνης αὐτοὺς ξὺν γέλωτι ἀπεπέμψατο, ἐφ’ ᾧ ἐνδελεχέ-
 στατα βοηλευσάμενοι ἀμφὶ τῇ σωτηρίᾳ οὕτω δὴ αἰθίς παρ’ αὐ-
 τοὺς ἔλθωσιν. ὀλίγω τε ὕστερον μεταπεμψάμενος αὐτοὺς ὁ
 Χοσρόης, ἐπειδὴ παρ’ αὐτὸν ἴκοντο, κατέλεξε μὲν ὅσα τε πρό-
 20 τερον καὶ ὄντινα τρόπον ἐξηνδραπόδισε Ῥωμαίων χωρία, ἤπει- V 327
 20 λασε δὲ τὰ δεινότερα Ἐδεσηνοῖς πρὸς Περσῶν εἶσθαι, εἰ μὴ
 πάντα σφίσι τὰ χρήματα δοίεν ὅσα τοῦ περιβύλου ἐντὸς ἔχουσιν. H 83
 οὕτω γὰρ ἐνθὲνδε μόνως ἀπαλλαγῆσθαι τὸν στρατὸν ἔφασκε. C

2. καὶ τὴν] τὴν om. H. 8. δεδιξάμενος] δεδιξάμενος vulgo.
 δεδιξάμενος AL: δεδιξάμενος I, correctus. 15. ἐνδελεχέστατα]
 ἐντελεχέστατα Pm. 18. ἴκοντο L. ἦκοντο P. 20. Ἐδεση-
 νοῖς] Ἐδεσηνοῖς P. 22. οὕτω] οὕτως L.

cus relaturum, Edessensis salutem civitatis reditumque suum grandi pecunia vendere statuit. Itaque die postero progressus ad moenia Paulus Interpres Romanis significavit, oportere mitti ad Chosroem aliquot ex optimatibus. Mox illi delectos quatuor ex iis, qui inter ipsos magis eminebant, destinaverunt: quibus ad Medorum castra iussu Regis obviam factus Zaberganes, et oblato comminationibus multis terrore, eos interrogavit, utrum mauerent pacem an bellum? His una professis voce, pacem utique praecipere se discriminibus belli, Ergo, inquit Zaberganes, *invidenta auri summa ematis illam necesse est*. Cui legati tantam se daturos aiunt, quantam prius representarant, cum post excisam Antiochiam Rex Edessam venit. Hic ridens Zaberganes eos remisit, monitos, ut redirent, maturo habito de salute expedienda consilio. Paulo post acciit eisdem Chosroes, et ad se intromissis, quot, quaque ratione Romanas civitates in servitatem antea redegisset, sigillatim recensuit: deinde durius acturos Persas cum Edessensis minatus est; nisi darent quidquid esset pecuniae intra murorum ambitum: hac una lege exercitum inde abcessurum affirmans. His legati auditis, pacem quidem receperunt se

ταῦτα οἱ πρέσβεις ἀκούσαντες ὁμολόγουν μὲν παρὰ Χοσροῦ τῆν εἰρήνην ὠνῆσθαι, ἣν γε σφίσι μὴ ἀδύνατα παγγέλιε· τοῦ δὲ κινδύνου τὸ πέρας οὐδενὶ τῶν πάντων ἔφρασαν πρὸ τῆς ἀγωνίας ἔνδηλον εἶναι. πόλεμον γὰρ τοῖς αὐτὸν διαφέρουσι ἐπὶ τοῖς ὁμολογουμένοις οὐ μὴ ποτε εἶναι. τότε μὲν οὖν ἔξιν ὄρησεν ὁ 5 Χοσρόης τοὺς πρέσβεις ἐκέλευεν ὅτι τάχιστα ἀπαλλαγῆσθαι.

Ἡμεῖρα δὲ ἀπὸ τῆς προσεδρείας ὀγδόῃ λόφον ἐπαναστήσαι χειροποίητον τῷ τῆς πόλεως περιβύλω βουλούμενος, ἐπει τὰ δένδρα ἐκτεμῶν αὐτοῖς φύλλοις πολλὰ ἐκ χωρίων ἐγγύς πη ὕψτων πρὸ
 D τοῦ τείχους ἐν τετραγώνῳ ξυνέθικεν, οὗ δὲ βέλος ἐκ τῆς πόλεως 10 ἔξικνεῖσθαι ἀδύνατα ἦν, χοῦν τε πολὺν τινα ἀτεχνῶς ὑπερθε τῶν δένδρων ξυναμησόμενος μέγα τι λίθων χοῖμα ἐπέβαλλεν, οὐκ ἐχόντων ἐς οἰκοδομίας ἐπιτηδείως, ἀλλ' εἰκ' ἐκτριθέντων, ἐκείνου μόνου ἐπιμελούμενος, ὅπως δὴ ὁ λόφος ὅτι τάχιστα ἐς ὕψος μέγα ἐπαίροιτο. καὶ ξύλα μακρὰ τοῦ τε χοῦ καὶ τῶν λίθων με- 15 ταξὺ ἐς αἰεὶ ἐμβαλλόμενος ἔνδεσμον ἐποιεῖτο τοῦ ἔργου, ὅπως μὴ ὑψηλὸν γενόμενον ἀσθενὲς εἶη. Πέτρος δὲ ὁ Ῥωμαίων στρατηγὸς (ἐνταῦθα γὰρ ἔξιν Μαρτίνῳ καὶ Περανίῳ ἐτύγγανεν ὦν) τοὺς ταῦτα ἐργαζομένους ἀναστέλλειν ἐθέλων τῶν οἱ ἐπομένων Οὐν-
 P 154 ἐπελθόντες ἀνεῖλον, καὶ πάντων μάλιστα τῶν τις δορυφόρων, Ἄργηκ ὄνομα. μόνος γὰρ ἐπτὰ καὶ εἴκοσιν ἔκτεινε. τῶν μείντοι βαρβάρων φυλακὴν ἀκριβῆ τὸ λοιπὸν ποιουμένων οὐκέτι ἐπεξίεναι

10. τετραγώνῳ A. τῇ τετραγώνῳ P. 22. Ἄργηκ] Arges RV. *ibid.* εἴκοσιν L. εἴκοσι P.

mercatorum a Chosroe, si modo maiora viribus non imperaret: exitum autem aleae Martis exploratum esse nemini ante dimicationem: bellum enim ab iis, qui illud inferunt, non posse poni in rerum numero, quos certo tenent. Tum Chosroes excandescens legatis ut se ocius amoverent, edixit.

Die ab incepta obsidione octavo, in animo habens contra urbis murum aggerem manu excitare, e circumiectis locis excisa arborum cum ipsis frondibus ingenti vi, illas pro moenibus extra teli ab urbe iactum quadrata forma composuit, ac multa supergesta humo, immanem adiecit lapidum struem, non fabre apteque ad aedificandum, sed temere rudique opera sectorum: hoc unum scilicet curans, ut moles quamprimum in magnam altitudinem attolleretur. Ac ne eductum altius opus infirmum esset, immissis terram inter et saxa trabibus illud connexuit. Petrus autem Dux Romanorum (ibi enim cum Martino erat atque Peranio) ut molitores operis inhiheret, Hunnorum, quos ducebat, agmen in eos emisit: qui repentino impetu multos sustulere; Praetorianus inprimis quidam, cui nomen Arges: hic enim xxvii. unus occidit. At sedulam deinceps custodiam agitantibus Barbaris, nemini amplius in ipsos erumpere licuit.

τινές ἐπ' αὐτοὺς ἔρχον. ἐπεὶ δὲ προϊόντες ἐντὸς βέλους οἱ τεχνί-
ται τοῦ ἔργου τοίτου ἐγένοντο, καρτερώτατα ἤδη ἀμυνόμενοι
ἀπὸ τοῦ περιβόλου Ῥωμαῖοι τὰς τε σφενδόνας ἐπ' αὐτοὺς καὶ τὰ
τόξα ἐνήργουν. διὸ δὴ οἱ βάρβαροι ἐπενόουν τάδε. προκαλίμ-
5 ματα ἐκ τραγείων τριχῶν, ἃ δὴ καλοῦσι Κιλίκια, πάχους τε καὶ
μήκους διαρκῶς ἔχοντα, ἀρτήσαντες ἐκ ξύλων μακρῶν ἐπίπρο-
σθεν αἰεὶ τῶν τῆν ἀγίσταν ἐργαζομένων ἐτίθεντο (οὕτω γὰρ τὸ
ποιούμενον τῇ Λατίνων φωνῇ ἐκάλον Ῥωμαῖοι). ἐνταῦθα γὰρ **B**
οὔτε πυρφόροι οἰστοὶ οὔτε τὰ ἄλλα βέλη ἐξικνεῖσθαι ἔχον, ἀλλ'
10 αὐτοῦ ἐπὶ τῶν προκαλυμμάτων ἀποκρουόμενα ξύμπαρτα ἔμεινε.
καὶ τότε Ῥωμαῖοι ἐς δόλος μέγα ἐμπεπτωκότες τοὺς πρόσβεις παρὰ
Χοσρόην σὺν Θορόβῳ πολλῶ ἐπεμποὺ καὶ Στέφανον σὺν αὐτοῖς,
ἐν γε τοῖς κατ' αὐτὸν ἰατροῖς λόγιον. ὃς δὴ Καβάδην τὸν Πε-
ρόζου νοσοῦντά ποτε ἰασύμενος κύριος χρημάτων μεγάλων πρὸς
15 αὐτοῦ γέγονεν. ὃς δὴ, ἐπεὶ παρὰ Χοσρόην ἦεν τοῖς ἄλλοις ἐγέ-
νετο, ἐλεξεν ὧδε „Βασιλέως τὴν φιλανθρωπίαν ἀγαθοῦ γνώ-
ρισμα πάντες ἐκ παλαιοῦ νενομίκασιν. οὐκοῦν, ὃ κράτιστε βασι- **C**
λεῦ, φόνους σοὶ καὶ μάχας ἐργαζομένῳ καὶ πύλειαν ἀνδραποδιισμόν
τῶν μὲν ἄλλων ἴσως ὀνομάτων παρέσται τυχεῖν, τὸ δὲ ἀγαθῶ
20 εἶναι δοκεῖν οὐ μήποτε ἔσται. καίτοι πασῶν γε ἥκιστα χρῆν τῇ
Ἐδεσσηῶν πύλει παρὰ σοῦ τι ξυμβῆναι φλαῦρον. ἐνταῦθεν γὰρ

5. τραγείων] αἰγείων Suidas s. v. ἔγιστα. 6. ἀρτήσαντες] ἀναρ-
τήσαντες Suidas. 7. ἀγίσταν] Ab aliis ἔγιστα, ab aliis ἄγιστα
dici annotavit Suidas s. v. ἄγιστα et ἔγιστα. Alia attollit Ducangius
Glossar. p. 10. 9. τὰ ἄλλα] τὰ om. Suidas s. v. ἔγιστα. 10. ἔμει-
νε] ἔμενον Suidas, qui ἀποκρουόμενα ξύμπαρτα om. 19. πα-
ρέσται] παρεστάται HL: illud in marg. 21. Ἐδεσσηῶν] Ἐδε-
σηῶν P hic et infra.

Promoto opere, ubi intra teli iactum fuere artifices, eos e moenibus fun-
dis atque arcubus petebant Romani, iam certe vim fortissime propulsan-
tes: quare Barbari ad hanc artem se converterunt. Texta e pillis hirci-
nis tegumenta, quae Cilicia vocant, crassitudinis iustae et altitudinis,
suspendunt e perticis, et illis praetenderunt, qui aggestam (sic Ro-
mani Latina voce opus hoc appellabant) moliebantur. Quo peracto, nec
sagittae igniferae, nec tela alia ad eos pervenire poterant, sed repulsa
tegminibus omnia ibi irrita consistebant. Hinc Romani in gravem ad-
ducti metum, legatos trepide mittunt ad Chosroem, et una cum illis
Stephanum inter aetatis suae medicos celebrem, quem olim Cabudes Pe-
roxis filius pecunia ingenti donaverat, ipsius ope levatus morbo. Hic
cum aliis introductus ad Chosroem, sic verba fecit. Certissimum et
omnium confessione saeculorum receptum boni Regis indicium est huma-
nitas. Quare tibi, Rex potentissime, praecia ac strages edenti, et civi-
tatis imponenti servile iugum, alia forte nomina lucrari dabitur: bonus
ut audias, id vero nunquam dabitur. Atqui si cui civitati, Edessae certe

ἔγωγε ὄρημαι, ὅσπερ σε τῶν ἐσομένων οὐδὲν προειδῶς ἐξέθρεψά τε καὶ τῷ πατρὶ τῷ σῶ ξύμβουλος γεγονῶς, ἐφ' ᾧ σε τῆς ἀρχῆς διάδοχον καταστήσεται, σοὶ μὲν τῆς Περσῶν βασιλείας αἰτιώτατος γέγονα, τῇ δὲ πατρίδι τῶν παρόντων κακῶν. οἱ γὰρ ἄνθρωποι τὰ πολλὰ τῶν ἀτυχημάτων σφίσιν αὐτοῖς ἐκ τοῦ ἐπι-
 D πλείστον τῶν ξυμβησομένων προστρίβονται. ἀλλ' εἴ τίς σε τῆς τοιαύτης εὐεργεσίας εἰσέρχεται μνήμη, μηδὲν ἡμῶς ἐργάση περαιοῦ
 D τέρω κακὸν, ταύτην διδούς μοι τὴν ἀμοιβήν, ἐξ ἧς σοι, ὦ βασιλεῦ, τὸ μὴ δοκεῖν ὠμοτύτῳ εἶναι ξυμβήσεται.“ Στέφανος μὲν τοσαῦτα εἶπε. Χοσρόης δὲ οὐ πρότερον ἀπαλλαγῆσθαι 10 ὠμολόγει ἐνθῆνδε, εἰ μὴ Πέτρον τε καὶ Περάνιον αὐτῷ παραδοῖεν Ῥωμαῖοι, ὅτι δὴ οἱ, δοῦλοί γε ὄντες πατρῴοι, τετολημάκασιν ἀντιτάξασθαι. τοῦτο δὲ ἦν μὴ δρᾶν Ῥωμαίοις ἡδονὴ ἔστιν, ἀλλὰ θυοῖν αὐτοὺς ἐπάναγκες ἔλθαι τὸ ἕτερον ἢ πεντακόσια κεντηνάρια χρυσοῦ σφίσι δίδόναι, ἢ δέξασθαι τῇ πόλει 15
 V 328 τῶν οἱ ἐπιτηδείων τινὰς, οἳ τὰ χρήματα διερευνησόμενοι ἅπαντα τὸν μὲν χρυσὸν τε καὶ ἄργυρον, ὅσον δὴ ἐνταῦθα ξυμβαίνει εἶναι,
 H 84 κομίζοντες ἐς αὐτὸν ἤξουσι, τᾶλλα δὲ τοὺς κυρίους εἰσουσιν ἔχειν. ταῦτα μὲν ὁ Χοσρόης ἀπέρριπεν, Ἐδεσσαν ἐξελεῖν πόνῳ
 P 155 οὐδενὶ ἑλλίδα ἔχων. οἱ δὲ πρέσβεις (ἅπαντα γὰρ σφίσιν ἀδύ-
 20 νατα ἔδοξεν εἶναι ὅσα ἐκεῖνος ἀπήγγελλε) διαπορούμενοί τε καὶ λαν ἀσχάλλοντες ἐπὶ τὴν πόλιν ἐβᾶδιζον. ἐπεὶ τε ἐντός τοῦ περι-

1. ὅσπερ L. corr. ὡσπερ P. 6. ξυμβησομένων] ξυμβεβησομένων L.
 18. εἰσουσιν L. corr. εἰσῶσιν P. 22. ἀσχάλλοντες] ἀσχά-
 λοντες A.

inprimis parcere debuisti. Hinc enim oriundus ego sum: qui, plane ignarus futuri, te educari, et hoc dato patri tuo consilio, ut imperii successorem te institueret, tibi quidem delati Persarum regni, patriae vero causa maxime fui instantis calamitatis. Scilicet homines magnum partem adversorum casuum, quos passuri sunt, sibi ipsi parare solent. Age, si qua huius beneficii recordatio subit animum, assiste, Rex, nobis nosam inferre, hoc mihi rependens praemium, quo summae saevitiae notam a te avertes. In hanc sententiam locuto Stephano denunciavit Chosroes haud prius se abiturum, quam a Romanis Petrum et Peranium deditos accepisset, quod cum servi paterni forent, ausi essent ipsi repugnare: id si Romanos facere pigeret, necesse esse harum conditionum alteram eligere: vel quinquagies mille auri pondo penderent; vel in urbem quosdam admitterent e familiaribus suis, qui divitiis omnibus perquisitis, quidquid auri argentique esset in civitate ad se deferrent; caetera relinquerent dominis. Haec effudit Chosroes, Edessae nullo negotio expugnandae spem habens legati, cum earum conditionum, quas ille tulerat, nullam imperi a se posse censerent, consilii inopes ac moerore deiecti urbem re-

βόλον γενόμενοι τὰ παρὰ Χοσρόου ἀπήγγελλον, Θορούβου τε καὶ Φρήνων ἢ πόλις ἔμπλεως ἐγένετο.

Ἡ μὲν οὖν τοῦ λόφου κατασκευὴ ἐπὶ τε ἕνθος ἤρατο μέγα καὶ σπουδῇ πολλῇ ἐκίπροσθεν ἦει. Ῥωμαῖοι δὲ οὐκ ἔχοντες ὃ τε 5 καὶ δρᾶσουσι πάλιν τοὺς πρέσβεις παρὰ Χοσρόην ἀπέστελλον. οἵπερ ἐπειδὴ ἐν τῷ τῶν πολεμίων στρατοπέδῳ ἐγένοντο, καὶ περὶ τῶν αὐτῶν δεησόμενοι ἔρασκον ἤκειν, λόγου μὲν οὐδ' ὀπωστιοῦν B πρὸς Περσῶν ἔτυχον, ὕβρει δὲ καὶ Θορούβῳ πολλῶ ἐνθένδε ἐξελαυνόμενοι ἐς τὴν πόλιν ἐχώρουν. τὰ μὲν οὖν πρῶτα Ῥωμαῖοι 10 τὸ κατὰ τὸν λόφον τεῖχος ἐτέρῃ ἐνεχείρουν οἰκοδομίᾳ τιμὴ ὑπερβαλέσθαι· ὡς δὲ καὶ ταύτης τὸ Περσῶν ἔργον πολλῶ καθυπέτερον ἐγένετο ἤδη, τῆς μὲν οἰκοδομίας ἀπέστησαν, Μαρτίνον δὲ πείθουσι τὰ ἀμφὶ τῇ ξυμβάσει τρόπῳ δὴ ὅτῳ βούλοιο διοικῆσασθαι. καὶ ὃς ἔγγιστα τοῦ τῶν πολεμίων στρατοπέδου γενόμενος 15 τῶν τισιν ἐν Πέρσαις ἀρχόντων ἐς λόγους ἤλθεν. οἱ δὲ τὸν Μαρτίνον ἐξαπατήσαντες εἰρηναῖα μὲν σφῶν τὸν βασιλεῖα βούλεσθαι C ἔρασαν, αὐτὸν δὲ ὡς ἤκιστα οἶόν τε εἶναι τὸν Ῥωμαίων ἀποκράτορα πείθειν τῆς πρὸς Χοσρόην φιλονεικίας ἀφέμενον τὴν εἰρήνην ποτὲ πρὸς αὐτὸν θῆσεσθαι· ἐπεὶ καὶ Βελισάριον, ὅπερ τῇ τε 20 δυνάμει καὶ τῷ ἀξιώματι Μαρτίνου παρὰ πολὺ προὔχεν οὐδ' ἂν αὐτὸς ἀντίποι, πείσει μὲν ἔναγχος τὸν Περσῶν βασιλεῖα, ὅτῳ δὴ πον ἐν μέσοις Ῥωμαίοις, ἐνθένδε ἀπαλλάσσεισθαι ἐς τὰ Περσῶν ἤθη, ὑποσχόμενον πρέσβεις τε πρὸς αὐτὸν οὐκ εἰς μακρὰν

1. ἀπήγγελλον] ἀπήγγελον H.
20. προὔχεν AHm. προύχοντα P.

7. λόγου A. λόγον HP.

petierunt. Quo ingressi, ubi praescripta a Chosroe reaunderunt, perturbatione statim et lamentis urbs plena fuit.

Iam altius surgebat structura aggeris, et magna contentione promovebatur, cum Romani, quo se verterent nescientes, iterum oratores ad Chosroem destinaverunt. Qui ingressi hostium castra, ubi se venisse dixerunt, uti postulata iterarent, ne uno quidem verbo dignati, immo vero contumeliose et multo cum fremitu a Persis explosi, in urbem redierunt. Tum Romani, primum quidem illi murorum parti, quae hostili aggeri respondebat, editiorem molem adiungere aggressi sunt. At quoniam molem hanc multo iam superabat Persarum opus, abstiterunt aedificatione, et Martino ut cum hoste pro suo arbitratu pacisceretur persuaserunt. Ille proxime castra in colloquium venit cum aliquot Persarum ducibus: qui Martinum circumscribentes, pacem quidem a suo Rege expeti affirmarunt; sed negarunt posse ipsum persuadere Caesari, ut amota contendendi adversus Chosroem libidine, aliquando pacem cum eo componeret: quando ipse Belisarius, quo Martinus potentia ac dignitate se longe inferiori agnosceret, nuper quidem in medios Romanos proventum Persarum Regem ad reditum in Persidem promisso hoc perpulisset, le-

ἐκ Βυζαντίου ἀφίξεισθαι καὶ τὴν εἰρήνην ἐν τῷ βεβαίῳ κρατύνασθαι, πρῶξι δὲ τῶν ὠμολογημένων οὐδέν, ἀδύνατον γεγυότα τὴν Ἰουστινιανοῦ βασιλείῳ βιάσασθαι γνῶμην.

- D** κς. Ἐν τούτῳ δὲ Ῥωμαῖοι ἐποιοῦν τάδε. διώρυχα ἐκ τῆς πόλεως ἐνεργεῖ τῶν πολεμίων τοῦ χῶματος ἐργασάμενοι ἐκλείνον 5 τοὺς ὀρύσσοντας μὴ μεθίσθαι τοῦ ἔργου τούτου, ἕως ὑπὸ τὸν λόφον γίνονται μέσον. ταύτη γὰρ καῦσαι τὸ χῶμα τοῦτο διενεοῦντο. προαΐουσης δὲ τῆς διώρυχος κατὰ τὸν λόφον μάλιστα μέ-
- P 156** σον πάταγός τις ἐς τῶν Περσῶν τοὺς ὑπεφθεν ἐστῶτας ἦλθεν. αἰσθόμενοι τε τοῦ παιουμένου καὶ αὐτοὶ ἔνωθεν ἀρξάμενοι ἐφ' 10 ἐκάτερι τοῦ μέσου ὤρυσσον, ὅπως λάβοιεν τοὺς ἕλκην κικουρυοῦντας Ῥωμαίους. ὁ δὲ γνόντες Ῥωμαῖοι τούτου μὲν ἀπέσχοντο, χοῦν ἐπὶ τὸν κενωθέντα χῶρον ἐπιβαλόντες, ἐκ δὲ ἄκρου χῶματος κάτωθεν, ὃ πρὸς τῷ τείχῳ ἐτύγχανεν ὄν, ξύλα τε καὶ λίθους καὶ χοῦν ἐκφορήσαντες καθάπερ οἰκίσκου σχῆμα ἐργάσαντο, 15 πρέμνα τε δένδρων τῶν ῥῆστα καιομένων ξηρὰ ἐνταῦθα εἰσέβαλλον, ἐλαίῳ τε καταβεβρηγμένα τῷ ἐκ κέδρου πεπονημένῳ καὶ θείῳ τε καὶ ἀσφάλτῳ πολλῇ. καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐν παρασκευῇ
- B** εἶχον, οἱ δὲ Περσῶν ἄρχοντες πολλάκις ἐντυχόντες Μαρτίνῳ τοιαῦτα μὲν οἷά περ μοι εἴρηται διελέχθησαν, δόκησιν παρεχόμενοι ὡς τοὺς ἀμφὶ τῇ εἰρήνῃ ἐνδέξονται λόγους. ἐπεὶ δὲ ὁ λό-
- V 329** φος αὐτοῖς ἐτέλειστο ἤδη, καὶ πλησιάζων μὲν τῆς πόλεως τῷ περιβάλλῳ, ἔπει δὲ αὐτὸν πολλῶ ὑπεραίων ἐπὶ μέγα ἐπῆρτο,

2. ἀδύνατον] δυνατὸν L corr. Hm.

gatos brevi adventuros Byzantio et pacem sancituros; eorum vero, quae esset pollicitus, nihil ideo praestitisset, quod nequivisset Iustiniani Imperatoris animum expugnare.

27. Interea haec Romani moliti sunt. Cuniculo ex urbe ad aggerem hostilem agi coepto, fossoribus imperarunt, ne abisterent opere, donec ad medium tumulum subiiissent: ibi enim ignem subicere eoque molem corrumpere cogitabant. Iam ad meditullium perductus fere cuniculus fuerat, cum ad superstantium Persarum aures pervenit strepitus: quo quid pararetur admoniti, incipiunt e superiori loco hinc inde medii tumuli latera fodere, ut arcanos exitialis doli artifices intercipient. Re Romani intellecta, suscepto abeunt; quin etiam terram ingerunt in spatium inanitum. Ab extrema autem aggeris parte, quae erat moenibus proxima, lignis, lapidibus ac terra subter egestis, spatium quoddam ad cubiculi formam excavarunt. Huc aridos arborum facile ignem concipientium stipites, oleo cedrino, sulphure et bitaminae perfusos perlitosque immittunt. Ea illi pararunt. Interea loci Persarum duces in congressum Martialis crebre venientes, quae retuli, sic dicebant, ut speciem atque opinionem praebarent, se ad pacis condiciones accessuros. At postquam aggeri accessit extrema manus, et is proxima ad urbis moenia

Μαρτίνον μὲν ἀπεπέμψαντο διαρρήδην ἀπειπόντες τὴν ξύμβασιν, ἔργου δὲ ἔχεισθαι τὸ λοιπὸν ζυελλον.

Ἀπὸ δὴ Ῥωμαῖοι τῶν δένδρων τὰ πρέμνα εὐθὺς ἔκασαν, ἄπερ ἔς τοῦτο ἤτολμαστο. τοῦ δὲ πυρὸς μοῖραν μὲν τοῦ χῶματος τὸς τίνα καύσαντος, οὐπω δὲ διὰ παντὸς ἐξικνεῖσθαι ἰσχύσαντος, τὰ ξύλα δεδαπυηῆσθαι πάντα ἔτυχεν. αἰεὶ γὰρ ἐσέβαλον εἰς τὴν διώρυγα ξύλα ἕτερα, οὐδένα ἀνιέντες καιρὸν. ἤδη δὲ τοῦ πυρὸς C ἄπαν ἐνεργοῦντος τὸ χῶμα, καπνὸς τις ὑπερθεν πανταχῆ τοῦ λόφου ἐφαίνετο νύκτωρ, Ῥωμαῖοί τε οὐπω ἐθέλοντες αἰσθησιν τοῦ 10 ποιουμένου Πέρσαις διδόναι ἐπενόουν τάδε. ἀνθρώκων τε καὶ πυρὸς ἀγγεῖα μικρὰ ἐμπλησάμενοι ταῦτά τε καὶ πυρφόρους οἰστοδοὺς τοῦ χῶματος πανταχόσε συχὰ ἐπεμπον· ἃ δὲ οἱ Πέρσαι, ὅσοι φυλακὴν ἐνταῦθα εἶχον, ξὺν πάσῃ σπουδῇ περιόντες ἐσβέννουν καὶ ἀπ' αὐτοῦ φύεσθαι τὸν καπνὸν ᾤοντο. προϊόντος δὲ 15 τοῦ κακοῦ πλῆθει μὲν πολλῶ ἔβοήθουν οἱ βάρβαροι, βάλλοντες δὲ αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ περιβόλου Ῥωμαῖοι πολλοὺς ἔκτειναν. οὐ δὲ D καὶ Χοσρόης ἀμφὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἤλθε, καὶ οἱ τὸ πλεῖστον τοῦ στρατοῦ εἶπετο, ἔς τε τὸν λόφον ἀναβάς πρῶτος ἔλαβε τοῦ κακοῦ αἰσθησιν. ἔνερθε γὰρ ἀπεφῆναι τοῦ καπνοῦ τὸ αἷτιον εἶ- 20 ναι, οὐκ ἀφ' ὧν ἐσηκόντιζον οἱ πολέμιοι, βοηθεῖν τε κατὰ τάχος ἐκέλευε τὸ στρατεύμα ὅλον. καὶ Ῥωμαῖοι θυρσοῦντες ἐς αὐτοὺς ὑβρίζον. τῶν δὲ βαρβάρων οἱ μὲν τινες χοῦν, οἱ δὲ καὶ

8. ἔκασαν — ἔκασαντες (p. 160 c.) om. HL: habent AVP et legit RV. 6. γὰρ V. τε P. 10. διδόναι om. AV.

promotus, longe illa superavit; Martinum remiserunt, pacificatione plane abscissa: iamque ad oppugnationem se accingebant.

Quas mobrem ligna accenderunt statim Romani ad id parata. Ignis autem cum partem aggeris corrupisset, necdum totum valuisset pervadere, illata ligna prorsus absumpsit. At dum alia atque alia in cuniculum ligna intruduntur sine ulla intermissione, tandem omnia molis viscera populante igni, noctu fumus apparuit, superne tumulo circumfusus. Romani vero ut Persas a cognitione fraudis abducerent, artem hanc excogitarunt. Prunis plena vascula sagittasque igniferas in omnes aggeris partes missitabant: quos ignes Persae, quicumque hic agebant excubias, omni ope et opera extinguebant circumcursando, et inde oriri fumum putabant. Gliscente iam atque invalescente peste, subsidio Barbari magno numero accurrunt. Eos Romani e muro telis impetentes, conficiebant non paucos. Eo demum sub solis ortum ipse Chosroes venit, copiarum parte maxima stipatus, atque ubi conscendit tumulum, primus mali causam persensit. Fumum enim e debacchante subitus incendio, non ex hostium missilibus nasci ostendit. Mox universum exercitum auxilio subire iubet. Tum Romani erectis animis in eos torquere sannas: Barbari terram alii,

ὑδωρ ἐπιβάλλοντες ἢ ὁ καπνὸς διεφαίνεται, περιέσεσθαι τοῦ δεινοῦ ἥλιπζον, ἀνύειν μέντοι οὐδὲν οὐδαμῆ εἶχον. ἢ τε γὰρ ὁ χούς ἐπιβληθείη, ταύτη μὲν ὁ καπνός, ὡς τὸ εἶκος, ἀνεστέλλετο, P 157 ἔτέρωθι δὲ οὐκ εἰς μακρὰν ἀνεδίδοτο, αὐτὸν τοῦ πυρὸς βιάζεσθαι τὴν ἔξοδον ὅπῃ δύναιτο ἀναγκάζοντος, τό τε ὑδωρ ἢ μάλι-5 στα ἐπισκήψειε, πολλῶ ἔτι μᾶλλον τὴν τε ἄσφαλτον καὶ τὸ θεῖον ἐνεργεῖν ἴσχυεν, ἐπὶ τε τὴν ἐν ποσὶν ὕλην ἀκμάζειν ἐποίει, καὶ τὸ πῦρ ἐπὶ τὰ πρόσω αἰετὴν ἔγηγεν, ἐπεὶ τοῦ χύματος ἐντὸς οὐδαμῆ τοσοῦτον ἐξικνεῖσθαι τοῦ ὕδατος εἶχεν ὅσον τῷ ὑπερβάλλοντι καταπαῦσαι τὴν φλόγα οἷόν τε εἶναι. ὁ δὲ καπνὸς ἀμφὶ δεῖλην 10 ὄψιαν τοσοῦτος ἐγένετο ὥστε καὶ τοῖς Καρχηνοῖς καὶ ἄλλοις τισὶ πολλῶ ἐπέκεινα ὠκνημένοις ἐνδηλος εἶναι. Περσῶν δὲ καὶ Ῥωμαίων πολλῶν ὑπερθεῖν ἀναβεβηκότων τοῦ χύματος, μάχης τε B καὶ ὤθισμοῦ ἐνταῦθα ζυστάντος, ἐνίκων Ῥωμαῖοι. τότε καὶ ἡ φλόξ λαμπρῶς ἐκδοθεῖσα ὑπὲρ τὸ χῶμα ἐφαίνεται, Πέρσαι δὲ τοῦ 15 μὲν ἔργου τούτου ἀπέσχοντο.

Ἐκτῆ δὲ ἀπὸ ταύτης ἡμέρας, ὄρθρον βαθείος, μοῖρα τιμὴ τοῦ περιβόλου λάθρα ἐπέσκηψαν κλίμακας ἔχοντες, οἳ δὴ τὸ φρούριον ἐπινώμασται. τῶν δὲ φυλακῆν ἐνταῦθα ἐχόντων Ῥωμαίων πρῶτόν τινα καθευδόντων ἕπνον, ἄτε τῆς νυκτὸς πρὸς πέ- 20 ρας ἰούσης, ἥσυχῆ τὰς κλίμακας τῷ τείχει ἔρεισαντες ἀνέβαινον ἥδη. τῶν δὲ τις ἀγροίκων μόνος ἐγρηγορῶς ἐν Ῥωμαίοις ἤπασιν

2. ἀνύειν] ἀνύειν V. 4. πυρὸς] πυρὸς καὶ AV. 5. τό τε V. τὸ δὲ P. 11. ἐγένετο] ἐγένετο A. *ibid.* Καρχηνοῖς] καρχηνοῖς V.

alii aquam iniicere ubiubi fumus se proderet, sperantes se ignis vim oppressuros. At frustra erant. Nam ubicunque humus fuerat superiecta, ibi quidem fumus, ut par erat, reprimebatur: verum alibi continuo prorumpebat, ab igne coactus sibi vi viam facere, quacunq̄ue posset. Ubi aqua maxime illabebatur, illic bitumini sulphurique ad grassandum acrius in obviam materiam addebat vires, et ignem semper ulterius propellebat; cum tantum aquae penetrare nusquam intra aggerem posset, ut exuperanti copia flammam valeret compescere. Denique vesperi tam ingens sublatus est fumus, ut illum Carrheni aliiq̄ue remotiores viderint. Romani multi, itidem ut Persae, aggerem ascenderunt: ibi conflictu edito, cum se invicem trussissent, superiores ascenderunt. Tum clare eluxit flamma supervolans molem, et Persae opus id omiserunt.

Sexto post die scalis instructi illam murorum partem, quae nomen castelli retinet, summo mane adorti sunt. Cuius custodes cum arcte complexus esset somnus benignior, prout ferebat nox iam decedens, Persae scalis tacite muro applicitis ascendebant; quando unus ex omnibus Romanis tum forte vigil agricola cunctos clamore magno ac strepitu exci-

ἔτευχεν, ὅς δὴ ξὺν βοῇ τε καὶ θορόβῳ πολλῶ ἄπαντας ἤγειρε. καὶ μάχης καρτερεῶς γενομένης ἠσσῶνται Πέρσαι, ἔς τε τὸ στρατόπεδον ἀνεχώρησαν, αὐτοῦ λιπόντες τὰς κλίμακας, ἄσπερ κατ' ἔξουσίαν Ῥωμαῖοι ἀνεῖλκον. Χοσρόης δὲ ἀμφὶ ἡμέραν μέσσην C
 5 πολλήν τινα τοῦ στρατοῦ μοῖραν ἐπὶ τὴν μεγάλην καλουμένην πύλην ὡς τειχομαχῆσοντας ἔπεμψεν. οἷς δὴ Ῥωμαῖοι ὑπαντιάσαντες οὐ στρατιῶται μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀγροῖκοι καὶ τοῦ δήμου τινές, καὶ μάχῃ νικήσαντες παρὰ πολὺ τοὺς βαρβάρους ἐρέψαντο. ἔτι δὲ Περσῶν διωκομένων Παῦλος ἐρμηνηδς παρὰ Χοσ-
 10 ρόου ἦκων ἐς μέσους Ῥωμαίους ἀπήγγελλε Ῥεκινάριον ἐπὶ τῇ εἰρήνῃ ἐκ Βυζαντίου ἦκειν, οὕτω τε ἀμφότεροι διελύθησαν. ἥδη δὲ τισὶ πρότερον ἡμέραις ὁ Ῥεκινάριος ἐς τὸ τῶν βαρβάρων στρατόπεδον ἄφικτο. ἀλλὰ τοῦτο ἐς Ῥωμαίους ὡς ἤμιστα ἐξήνεγκαν D
 Πέρσαι, καταδοκῶντες δηλονότι τὴν ἐς τὸ τεῖχος ἐπιβουλὴν,
 15 ὅπως, ἦν μὲν αὐτὸ ἐξιλεῖν δύνωνται, μηδαμῇ ἐς τὰς σπονδάς V 330
 παρανομεῖν δόξωσιν, ἥσσηθέντες δὲ, ὕπερ ἐγένετο, τὰ ἐς τὴν ξύμβασιν, Ῥωμαίων προκαλουμένων πρὸς αὐτὰς, θήσονται. ἐπεὶ δὲ Ῥεκινάριος ἐγένετο εἰσω πυλῶν, Πέρσαι μὲν ἠξίουσαν τοὺς τὴν εἰρήνην διοικησομένους παρὰ Χοσρόην αὐτίκα δὴ μάλα ἰέναι,
 20 Ῥωμαῖοι δὲ σταλήσεσθαι πρέσβεις ἡμέραις τρισὶν ὕστερον ἔφασαν· ταῦν γὰρ σφίσι κακῶς τοῦ σώματος Μαρτίνον τὸν στρατηγὸν ἔχειν.

2. γενομένης] γενομένης A. 3. αὐτοῦ V. αὐτῇ P. 10. ἀπήγγελλε] ἀπήγγελλε V. 13. ἀφίκετο V. ἀφίκετο P. *ibid.* ὡς ἤμιστα ἐξήνεγκαν] ἐξήνεγκαν ὡς ἤμιστα A. 17. θήσονται V. θήσονται P.

tavit. Acriter certatum est: victi Persae in castra se receperunt, scalis relictis: quas Romani, prohibente nemine, sursum traxerunt. Circiter meridiem Chosroes ad portam, quae Magna dicitur, multas cohortes misit, ut illam oppugnarent. Quibus obviam effusi non modo Romani milites, sed rustici etiam atque e populo nonnulli victos proelio Barbaros longe repulerunt. Kece autem, dum fugientes urgerent Persae, missus a Chosroe Paulus interpres in medium Romanorum agmen se infert, nuntiatque oratorem pacis venisse Byzantio Rhecinarius: ita discessum est. Diebus iam abhinc aliquot Rhecinarius in castra Barbarorum pervenerat: sed eius adventum Romanos Persae celaverant, avide scilicet expectantes eorum exitum, quae contra muros machinabantur: ut si illos expugnarent, nihil in foedus viderentur peccasse: sin, quod et accidit, profugarentur, pacem componerent cum Romanis, qui primi ad illam invitarent. Urbem ingresso Rhecinario instabant Persae ut convenirent quamprimum Chosroem pacificateres. Responderunt Romani illos tertio post die profecturos, propterea quod in praesentia Martinus parum commode se haberet.

Εἶναι τε ὑποτοπίζων οὐχ ὑγιᾶ τὸν λόγον Χοσρόης τὰ ἐς
 P 158 τὴν παράταξιν ἐξηρτύετο. καὶ τότε μὲν πλίνθων ἀμύπολύ τι
 χρῆμα ἐπὶ τὸ χῶμα ἐπέβαλε, δυοῖν δὲ ὕστερον ἡμέραιν παντὶ τῷ
 στρατῷ ὡς τειχνομαχῆσων ἐπὶ τὸν τῆς πόλεως περιβόλον ἤλθεν.
 ἔν τε πύλῃ ἐκάστη τῶν τινὰς ἀρχόντων καὶ μέρος τι τοῦ στρατεύ- 5
 ματος καταστησάμενος, ἅπαν τε τὸ τεῖχος ταύτη περιβαλὼν,
 κλίμακάς τε αὐτῷ καὶ μηχανὰς προσῆγεν. ὀπισθε δὲ τοὺς Σαρα-
 κηνοὺς ἅπαντας ξὺν τῶν Περσῶν τισιν ἔταξεν, οὐκ ἐφ' ᾧ τῷ
 περιβόλῳ προσβάλωσιν, ἀλλ' ὅπως ἀλίσκομένης τῆς πόλεως αὐ-
 τοὶ τοὺς φεύγοντας σαγηνεύσαντες λάβωσι. τοιαύτη μὲν γνώμη 10
 τὸ στράτευμα ὃ Χοσρόης οὕτω διέταξε. τῆς δὲ μάχης πρῶτῳ ἀρ-
 B ξυμένης κατ' ἀρχὰς μὲν τὰ Περσῶν καθυπέριετρα ἦν. πολλοὶ
 γὰρ πρὸς λίαν ὀλλγούς ἐμάχοντο, ἐπεὶ τῶν Ῥωμαίων οἱ πλείστοι
 ἀνήκοοί τε τῶν ποιουμένων καὶ ἀπαράσκευοὶ παντάπασιν ἦσαν.
 προϊούσης δὲ τῆς ξυμβολῆς, θορόβων τε καὶ ταραχῆς ἐμπλεως ἡ 15
 πόλις ἐγένετο, καὶ ζύμπαντες ἤδη αὐταῖς γυναῖξί καὶ παιδαριοῖς
 ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀνέβαινον. οἱ μὲν οὖν ἐν ἡλικίᾳ ξὺν τοῖς στρατιώ-
 ταις καρτερώτατα τοὺς πολεμίους ἡμύνοντο, καὶ τῶν ἀγροίκων
 πολλοὶ ἐς τοὺς βαρβάρους ἔργα θανμαστὰ ἐπεδείκνυντο. παῖδες
 δὲ καὶ γυναῖκες ξὺν τοῖς γεγηρακόσι λίθους τε τοῖς μαχομένοις ξυν- 20
 ἔλεγον, καὶ τᾶλλα ὑπούργουν. τινὲς δὲ καὶ λέβητας ἐλαιῶν πολ-
 λούς ἐμπλησάμενοι πυρὶ τε αὐτοὺς πανταχῇ τοῦ τεύχους ἐς διαρκῆ
 C θερμήναντες χροῖον, καὶ ζέον ὑπεράγαν τὸ ἐλαιὸν περιφραντη-

1. ὑγιᾶ AV. ὑγιῆ P. 3. δυοῖν] δυεῖν A. 22. πανταχῇ]
 πανταχοῖ V. 23. περιφραντηριοῖς] περιφραντηριοῖς V. περι φαν-
 τηριοῖς A.

At Chosroes inducens in animum sibi verba dari, necessaria ad ferro discernendum expedit. Itaque excitatae molis lateres infinitos eodem die superponit: perendie urbis moenia oppugnaturus, copias omnes admovet, et quibusdam ducibus cum parte militum ad singulas portas dispositis, atque ita muro undique circumsepto, scalas machinasque applicat. A tergo Saracenos omnes collocat cum aliquot Persarum turmis, non impressionis in moenia faciendae causa, sed ut indagine comprehenderent, ex urbe capta fugientes. Eo consilio Chosroes exercitum suum ordinavit. Inita est mane pugna: cuius quidem primordia Persis laeta erant iam superioribus: multi enim contra admodum paucos certabant: cum plerique Romani nihil horum, quae fiebant, audirent, essentque omnino imparati. Dum autem diutius configitur, tota exciri tumultu civitas, omnes cum ipsis foeminis puerisque murum conscendere. Ibi iuventus urbana militibus permista hostem validissime propulsabat: rustici complures mira in Barbaros edebant facinora: pueri, foeminae, senes colligebant lapides aliaque, et dimicantibus sufficiebant. Nonnulli per totum muri ambitum plenos oleo lebetas multos fervefaciebant quandiu satis erat: mox asper-

ρίοις τισὶν ἐπιχίοντες ἐπὶ τοὺς πολεμίους, μᾶλλον τοὺς τῷ περι-
 βόλῳ προσιόντας ἐλόπων. ἤδη μὲν οὖν ἀπειπόντες οἱ Πέρσαι τὰ
 ὄπλα ἐρρίπτουν, τῷ τε βασιλεῖ ἐς ὄψιν ἐλθόντες πρὸς τὸν πόνον
 ἀντέχειν οὐκέτι ἔφρασκον οἷοί τε εἶναι. θυμῷ δὲ πολλῷ ὁ Χοσρόης
 5 ἐχόμενος καὶ ζῶν ἀπειλῇ ἐγκελευόμενος ἅπασιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους
 ἐνήγηεν. οἱ δὲ κραυγῇ τε καὶ θορόβῳ πολλῷ τοὺς τε πύργους καὶ
 τὰς ἄλλας μηχανὰς τῷ τείχει προσήγον καὶ τὰς κλίμακας ἐπετί-
 θεντο, ὡς τὴν πόλιν αὐτοβοεὶ ἐξυιρήσοντες. τῶν δὲ Ῥωμαίων
 συχνὰ τε βαλλόντων καὶ παντὶ σθένει ἀμυνομένων, τρέπονται μὲν
 10 κατὰ κράτος οἱ βάρβαροι, ἀναχωροῦντι δὲ τὸν Χοσρόην ἐτώθα-
 ζον Ῥωμαῖοι, ἐς τειχομαχίαν παρακαλοῦντες. μόνος δὲ Ἀζαρέ-
 θης ἀμφὶ πύλας τὰς Σόϊνας καλουμένης ζῶν τοῖς ἐπομένοις ἐμά-
 χητο, οὗ δὴ Τριπυργίαν καλοῦσι τὸν χῶρον. τῶν δὲ ταύτη Ῥω-
 μαίων οὐκ ὄντων σφίσις ἀξιωμαίων, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς προσβο-
 15 λὰς ἀπειπόντων, ἦδη τὸ ἐκτὸς τείχος, ὃ δὴ καλοῦσι προτειχισμα,
 πολλαχῇ διελόντες οἱ βάρβαροι ἰσχυρότατα τοῖς ἐκ τοῦ μεγάλου
 περιβόλου ἀμυνομένοις ἐνέκειντο, ἕως αὐτοῖς Περάνιος ζῶν τε
 στρατιώταις πολλοῖς καὶ τῶν Ἐδεσηνῶν τισὶν ἐπεξήλαθε μάχη
 τε νικήσας ἐξήλασε. καὶ ἡ τειχομαχία πρῶτῃ ἀρξαμένη ἐτελεύτα
 20 εἰς δεξιὴν ὄψιαν, ἀμφοτέροί τε τὴν νύκτα κεινήν ἤσυχῃ ἔμενον, P 159
 Πέρσαι μὲν περὶ τε τοῖς χαρακώμασι δεδιότες καὶ σφίσις αὐτοῖς,
 Ῥωμαῖοι δὲ λίθους τε ζυλλέγοντες ἐς τὰς ἐπάλξεις καὶ τᾶλλα ἐν

5. ἀπειλῇ] ἀπειλῆς A.
 βολὰς] ὑπερβολὰς A.
 αἰδεσηνῶν V.

9. βαλλόντων] βαλόντων PV. 14. προσ-
 18. et 280, 10. Ἐδεσηνῶν] Ἐδεσηνῶν P.

gillis ardentissime oleo manantibus adversarios sic irrorabant, ut eos, qui
 subibant ad moenia, gravius infestarent. Tum Persae concidere animis,
 arma proicere, et Regi fateri coram, sustinendo labori se iam pares mi-
 nime esse. Inflammatus ira Chosroes, minaciter omnes adhortando, in
 hostem impellit. Illi cum vociferatione tumultuque ingenti turres caeteras-
 que machinas ad muros appellant et scalas admovent, quasi primo aditu
 et clamore urbem expugnaturi. Verum Romanis denso telorum nimbo
 et omni nisu arcentibus, deieci vi Barbari sunt, atque in fugam versi.
 Inde abscedentem Chosroem Romani prosequabantur cavillis, ad instau-
 randam oppugnationem provocantes. Unus Azarethes cum suis ad por-
 tam Soianam eo in loco, quem Tripyrgiam appellant, pugnabat adhuc.
 Quibus impares cum essent Romani, qui ibi collocati fuerant, et fracti
 impressionibus coeissent, exteriori muro, sive, ut vocant, antemurali,
 per labes iam multas pervio; e maiori muro propugnantes urgebat for-
 tissime Barbarus; donec Peranius cum valida militum manu et Edessenis
 aliquot in eum erupit, ac certamine victum repulit. Ita mane coepta,
 vesperi desit oppugnatio. Illa utrique nocte se continuerunt: ac Persae
 quidem cum vallis suis, tum maxime sibi metuebant; Romani vero ad

παρασκευῇ τῇ πάσῃ ποιούμενοι, ὡς τῇ ὕστεραία μαχοῦμενοι τοῖς πολεμίοις ἐπὶ τὸ τεῖχος προσβαλοῦσιν. ἡμέρα μὲν οὖν τῇ ἐπιγνομένη τῶν βαρβάρων οὐδεὶς ἐπὶ τὸν περίβολον ἦλθε, τῇ δὲ μετ' ἐκείνην μοῖρα μὲν τοῦ στρατοῦ Χοσρόου ἐγκλινομένου ταῖς Βα-
B λαοῦ καλουμέναις πύλαις ἐπέσκηψεν, ὑπαντισσάντων δὲ Ῥωμαίων 5
 αὐτοῖς ἡσσήθησάν τε παρὰ πολὺ τῇ μάχῃ καὶ δι' ὀλίγον ἐς τὸ
 στρατόπεδον ἀνεχώρησαν. καὶ τότε Παῦλος ὁ Περσῶν ἐρηγνενδῆς
 V 331 παρὰ τὸ τεῖχος ἤκων Μαρτίνον ἐκάλει, ἐφ' ᾧ τὰ ἐς τὴν ξύμβασιν
 διοικήσεται. οὕτω τε Μαρτίνου τοῖς Περσῶν ἄρχουσιν ἐς λόγους
 ἐλθόντος ξυνέβησαν, καὶ πέντε κεντηνάριμ πρὸς τῶν Ἐδεσσηνῶν 10
 ὁ Χοσρόης λαβὼν ἐν γράμμασιν αὐτοῖς τὴν ὁμολογίαν ἀπέλιπε
 τοῦ μηδὲν Ῥωμαίοις πειραιτέρω λυμήνασθαι, τὰ τε χαρακώματα
 πάντα ἐμπρήσους ἐπ' οἴκου ἀνεχώρησε παντὶ τῷ στρατῷ.

C κη'. Ὑπὸ τὸν χρόνον τοῦτον Ῥωμαίων τετελευτήκασι στρα-
 τηγοὶ δύο, Ἰουστός τε ὁ βασιλέως ἀνεψιὸς καὶ Περάνιος Ἴβηρ, 15
 Ἰουστός μὲν νόσῳ διαφθαρεὶς, Περάνιῳ δὲ συνέβη ἐν κνηγείῳ
 τοῦ ἵππου ἐκπιπτωκῶτι διαρραγῆναι. διὸ δὴ ἀντ' αὐτῶν βασι-
 λεὺς ἐτέρους καταστησάμενος ἐπέμψε Μάρκελλον τε, τὸν ἀδελφι-
 δοῦν τὸν αὐτοῦ ἄρτι γενειάσκοντα, καὶ Κωνσταντιανόν, ὃς δὴ ὀλί-
 γῳ πρότερον ἄμα Σεργίῳ παρὰ Χοσρόην πρεσβεύων ἐστάλη. 20
 ἔπειτα δὲ Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς πρέσβεις παρὰ Χοσρόην ἐπὶ τῇ
 ξυμβάσει Κωνσταντιανόν τε καὶ Σεργίον ἐπέμψεν. οἱ δὲ αὐτὸν

18. ἀδελφιδοῦν τὸν αὐτοῦ (αὐτοῦ PV)] τὸν αὐτοῦ ἀδελφιδοῦν Α.
 22. ξυμβάσει V. συμβάσει P.

pinnae congeriebant lapides, et caetera comparabant, veluti postridie cum hostibus in muros daturis impetum denuo congressuri. Verum postero die ad moenia nemo Barbarorum accessit. Perendie pars exercitus hortante Chosroe, Barlai portam adorta, a Romanis occurrentibus praelio insigniter profligata, brevi in castra sese recepit. Tunc ad murum progressus Paulus Persarum interpretes Martinum ad paciscendum invitavit. Sic demum collocuto cum Persarum ducibus Martino, pax convenit. Chosroes auri pondo D. ab Edessenis cum accepisset, literis consignatam pactionem ipsis reliquit, qua se in posterum nihil damni Romanis illaturum recipiebat. Deinde vallis incensis omnibus, cum universo exercitu domum remigravit.

28. Hoc fere tempore duo mortui sunt Romani duces, Iustus Imperatoris a fratre nepos, et Peranius natione Iber: ille morbo consumptus, hic in venatione casu ex equo diruptus. Quibus Imperator Marcellum submisit, suum ex sorore nepotem, iam pubescentem, et Constantianum, qui paulo ante cum Sergio legationem obierat apud Chosroem. Eisdem postea Constantianum ac Sergium legatos de pace iterum ad Chosroem Iustinianus Aug. misit. Eum illi offenderunt in ea parte As-

καταλαμβάνουσιν ἐν Ἀσσυριοῖς, οὗ δὴ πόλιν αὐτὰ δύο Σελεύκειά D
 τε καὶ Κτησιφῶν ἐστὶ, Μακεδόνων αὐτὰ θειμαμένων, οἱ μετὰ
 τὸν Φιλίππου Ἀλέξανδρον Περσῶν τε ἤρξαν καὶ τῶν ταύτης ἔθνων.
 ἄμφω δὲ ταῦτα Τίγρις ποταμὸς διορίζει· οὐ γὰρ ἄλλην χώραν
 5 μεταξὺ ἔχουσιν. ἐν ταῦθα ἐντυχόντες Χοσρόη οἱ πρέσβεις ἤξιον
 μὲν τὰ ἐπὶ τῆς Ἀσσυρίας χωρία Ῥωμαίοις ἀποδοῦναι, βεβαιότατα
 δὲ πρὸς αὐτοὺς τὰ ἄμφω τῇ εἰρήνῃ κρατένασθαι. Χοσρόης δὲ
 οὐ ῥᾴδιον αὐτοὺς ἔφρασκεν εἶναι ἀλλήλοισι συμβῆναι, ἣν μὴ τινα
 ἐκχειρίαν θύμενοι πρότερον, οὕτω τε ἀδείστερον αἰεὶ ἐς ἀλλήλους P 160
 10 φοιτῶντες τὰ τε διάφορα διαλύσουσι καὶ τὰ τῆς εἰρήνης ἐν τῷ
 ἀσφαλεῖ τὸ λοιπὸν θήσονται. χρήναι δὲ ὑπὲρ τῆς ἐκχειρίας χρή-
 ματὰ τέ οἱ τῶν Ῥωμαίων αὐτοκράτορα δοῦναι καὶ τινα Τριβοῦ-
 νον ὄνομα ἱατρὸν πέμψαι, ἐφ' ᾧ οἱ ξυνδιατρήσει τακτὸν τινα
 χρόνον. ἐτύγγατε γὰρ ὁ ἱατρὸς οὗτος νόσου τε αὐτῶν ἀπυλλάξας
 15 χαλεπῆς πρότερον καὶ ἀπ' αὐτοῦ φίλος τε καὶ ποθεινὸς ἐς τὰ
 μάλιστα ὤν. ταῦτα ἐπεὶ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἤκουσε, τὸν τε
 Τριβοῦνον καὶ τὰ χρήματα εὐθὺς ἐπέμψε ξυνιόντα ἐς κεντηνάρια
 εἴκοσιν. οὕτω τε αἱ σπονδαὶ γέγονασι Ῥωμαίοις τε καὶ Πέρσαις
 ἐς ἐνιαυτοὺς πέντε, δέκατον καὶ ἕνατον ἔτος Ἰουστινιανοῦ βασι- B
 20 λέως τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν ἔχοντος.

Ὅλιγω δὲ ὕστερον Ἀρέθας τε καὶ Ἀλαμούνδαρος οἱ τῶν Σα-
 ρακηνῶν ἄρχοντες πόλεμον πρὸς ἀλλήλους κατὰ μόνους διέφερον,

6. βεβαιότατα] βεβαιότητα V. 11. ὑπὲρ τῆς] ὑπὲρ τῆς αἰεὶ V.
 13. ξυνδιατρήσει] ξυνδιατρήσῃ V. ξυνδιατρήσαι A. 19. ἕνα-
 τον] Vulgo ἕνατον.

syriae, ubi duo sunt oppida, Seleucia et Ctesiphon, condita a Macedo-
 nibus, qui post Alexandrum Philippi filium Persis gentibusque illas oras
 habentibus imperarunt. Utrumque dirimit oppidum fluvius Tigris, nullo
 agro interiacente. Ibi ad congressum inducitur Chosrois, postularunt, ut
 quae in Lazica occupaverat, Romanis restitueret, ac pacem cum ipsis
 sanctissime firmaret. Negavit Chosroes pacem facile posse coagmentari,
 nisi prius inducias pepigissent: sic nempe factum iri, ut securius inter
 se commeando, discerneret lites, et pacem facerent deinceps mansuram:
 caeterum oportere sibi pro induciis pecuniam dari a Rom. Imperatore,
 et medicum quemdam, cui nomen Tribune, mitti, ut certum apud se
 spatium temporis ageret. Enimvero Chosroem medicus hic difficili morbo
 ante levaverat: quamobrem ipsi carissimus erat et optatissimus. Quae
 cum audisset Iustinianus, et Tribune et pecuniam ad bis mille pondo
 confestim misit. Ita Romanos inter ac Persas pactae sunt quinquennales
 induciae, Iustiniano Aug. Imperii annum agente xix.

Haud multo post Arethas et Alanundarus Saracenorū principes bel-
 lum gesserunt inter se, soli, et sine Romanorum ac Persarum auxiliis.

οὔτε Ῥωμαίων οὔτε Περσῶν ἀμυνόντων σφίσι. καὶ Ἀλαμούνδα-
 ρος μὲν ἐν τῶν Ἀρέθᾳ παίδων ἵππους νέμοντα ἐξ ἐπιδρομῆς
 ἑλὼν τῇ Ἀφροδίτῃ εὐθὺς ἔθυσσε, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἐγνώσθη οὐ κα-
 ταπροΐσθαι τὰ Ῥωμαίων πράγματα Πέρσαις Ἀρέθᾳν. μετὰ δὲ
 ζυλίσσι μὲν ἐς μάχην ἐκότεροι παντὶ τῷ στρατῷ, ρικῶσι δὲ κατὰ 5
 κράτος οἱ ζὼν τῷ Ἀρέθᾳ, τρεψάμενοί τε τοὺς πολεμίους πολλοὺς
 ἔκτειναν. καὶ παρ' ὀλίγον Ἀρέθᾳς ἦλθε δύο τῶν Ἀλαμουνδάρου
 C παιδῶν ζῶντας ἔλειν, οὐ μέντοι εἶλε. τὰ μὲν οὖν Σαρακηνῶν
 ταύτῃ πῃ εἶχεν * * * * ἅπαντας, Πέρσαις δὲ ἀντ' αὐτῶν οἰκή-
 τορας καταστήσασθαι, τῷ ἄνδρῃ τούτῳ ἐς ἄμφω τὰ ἔργα ἔπραξε-
 10 τήσοντας εἶλετο· ἔρμιοι γὰρ λόγον πολλοῦ ἄξιον ἐφαίνετο εἶναι
 γῆν τὴν Κολχίδα σφετερισαμένῳ ἐν τῷ βεβαίῳ τῆς κτήσεως ἔχειν,
 ζύμφορον λογισαμένῳ τῇ Περσῶν ἀρχῇ κατὰ πολλὰ ἔισθαι τοῦ-
 τό γε. τὴν τε γὰρ Ἰβηρίαν ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἐς τὸ ἔπειτα ἔξειν,
 οὐκ ἂν ἔτι ἔχόντων Ἰβήρων ἐφ' οὐστίνας ἀνθρώπων ἀποστάντες 15
 σωθήσονται· ἐπειδὴ γὰρ οἱ τούτων δὴ λογιμώτατοι τῶν βαρβάρων
 ἁμοῦ Γουργένι τῷ βασιλεῖ ἐς ἀπόστασιν εἶδον, ὥσπερ μοι
 D ἐν τοῖς ἔμπροσθε λόγοις ἐρρήθη, οὔτε βασιλέα σφίσι καταστήσε-
 σθαι τὸ ἐνθ' ἐνδὲ ζυνεχώρον Πέρσαις οὔτε αὐτογνωμονοῦντες Περ-
 σῶν κατήκοοι Ἰβηρὲς ἦσαν, ἀλλ' ἐποψία τε καὶ ἀπιστία ἐς ἀλλή-
 V 332 λους πολλῇ εἶχοντο. ἔνδηλοι τε Ἰβηρὲς ἦσαν δυσανασχετοῦντες

1. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ PV. 2. παιδῶν] παῖδα V.
 9. Post εἶχεν AV pergunt ὁ δὲ χροσφῆς βεβουλευμένος (p. 161 c.)
 consentiente RV. 11. λόγου L. καὶ λόγου P. 16. δὴ add. L.
 17. Γουργένι] γουργήνη L. 18. καταστήσασθαι HL. καταστή-
 σασθαι P.

Atque Alamundarus quidem, cum unum ex Arethae filiis equorum pastul
 intentum subita excursione cepisset, eum statim Veneri immolavit: ex
 eoque aperte patuit, Aretham Persis rem Romanam minime proedere.
 Omnibus deinde copiis utrinque pugnatum est: vi vincens Arethas, ma-
 gnam hostium fugientium stragem edidit, nec multum abfuit, quin Ala-
 mundari filii duo in eius manus vivi inciderent: sed enim evaserunt. Hoc
 erant loco res Saracenicæ * * * * cum vellet Persarum colonias in ea re-
 gione imponere, exactis omnibus indigenis; hos viros utriusque illius
 consilii administros legit. Et vero si Colchidem, quam ditioni suae adie-
 cerat, firme possideret, lucrum insperatum ac luculentum ipsi esse vide-
 batur, id regno Persico in multas partes fore commodum reputanti.
 Nam in posterum sub manu futuram Iberiam videbat, quando non habe-
 rent amplius Iberes, ad quos salvi transfugerent. Ex quo sane praeci-
 pua Barbarorum istorum nobilitas cum suo Rege Gurgene ad Romanos
 desciverat, uti in superiore libro narravimus, ipsos Persae creandi sibi
 Regis potestate privarant. Nec Persis parebant Iberes voluntate sua:
 at suspicione diffidentiaque incensi mutua dissidebant. Neque obscurum

τε ἰσχυρότατα καὶ νεωτεριούντες οὐ πολλῶ ὕστερον, ἦν τινός ποτε καιροῦ λαβέσθαι δυνατοὶ εἶν. καὶ πρὸς Οὐννίων τῶν Λαζικῆ προσοίκων ἀδῆστον μὲν τὴν Περσῶν ἀρχὴν ἐς αἰ ἐσεσθαι, ῥῆον δὲ καὶ ἀπονώτερον αὐτοὺς τῇ Ῥωμαίων ἐρχῆ ἐπιπέμψειν, ἦν ἴκα 5 ἂν αὐτῶ βουλομένῳ εἴη. οὐ γὰρ ἄλλο οὐδὲν τοῖς ἐν Καυκάσῳ οἰκοῦσι βαρβύροις ἢ ἐπιτελισμα Λαζικὴν εἶναι. μάλιστα δὲ πάν- P 161
των κατὰ τοῦτο ξυνοίσειν πρὸς Λαζικῆς ἐπικράτησιν ἤλπιζε Πέρσαις, ὅτι δὴ ἐξ αὐτῆς ὁρμώμενοι δυνήσονται οὐδενὶ πόνῳ καταθέοντες καὶ πεζῇ καὶ ναυσὶ τὰ ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου καλουμένου πόν-
10 του χωρία, Καππαδόκας μὲν καὶ τοὺς αὐτῶν ἔχομένους Γαλάτας καὶ Βιθυνοὺς παραστήσεσθαι, ἐξ ἐπιδρομῆς δὲ Βυζαντίους αἰρήσειν, οὐδενὸς σφίσι ἀντιστατοῦντος. τούτων μὲν δὴ ἕνεκα προσποιέσθαι Χοσρόης Λαζικὴν ἤθελεν, ἐπὶ Λαζοῖς δὲ τὸ θαρσεῖν ὡς ἥμιστα εἶχεν. ἐπειδὴ γὰρ Ῥωμαῖοι ἐκ τῆς Λαζικῆς ἀντι-
15 χώρησαν, Λαζῶν τὸ πλῆθος τῇ Περσῶν ἀρχῇ ἐπιεικῶς ἤχθετο. μονότροποι γὰρ, εἶπερ ἄλλοι τινές, οἱ Πέρσαις εἰσι καὶ τὰ ἐς τὴν δίαίταν ὑπερέγαν σκληροί. καὶ αὐτοῖς οἱ τε νόμοι δυσπρόσοδοί B
εἰσι πρὸς πάντων ἀνθρώπων καὶ τὰ ἐπιτάγματα οὐδαμῆ ἀνεκτά. πρὸς μέντοι Λαζοὺς καὶ διαφερόντως τὸ διαλλάσσειν τῆς τε γνώ-
20 μης αἰεὶ καὶ τῆς διαίτης παρὰ πολὺ διαφείνεται, ἐπεὶ Λαζοὶ μὲν Χριστιανοὶ εἰσι πάντων μάλιστα, Πέρσαις δὲ ἀπ' ἐναντίας αὐτῶν τὰ εἰς τὸ θεῖον ἅπαντα ἔχει. χωρὶς δὲ τούτων ἄλλες μὲν τῆς Λαζικῆς οὐδαμῆ γίνονται, οὐ μὴν οὔτε σίτος οὔτε οἶνος οὔτε τι

16. τὴν δίαίταν L. τὴν om. P. 23. οὔτε ter] οὐδὲ ter P.

erat secum Iberes gravissime indignari, ac brevi res novaturos, si quam arripere occasionem possent. Addebat his, regnum Persicum ab infestis incursibus Hunnorum, qui Lazicam accolunt, tutum fore, eosque se, quando luberet, in Rom. Imperium facilius immisurum, cum Lazica propugnaculum sit adversus Barbaros degentes in Caucaso. Et, quod caput erat, Lazicae possessionem ad hoc Persis opportunissimam futuram sperabat, ut inde erumpentes, et in provincias, quibus Pontus Euxinus praetextitur, nullo negotio excurrentes terra ac mari, Cappadocas, hisque contiguos Galatas ac Bithynos subigerent, atque impetu subito Byzantium caperent, nemine prohibente. His de causis Chosroes Lazicam quidem sub ditionem suam cupiebat subiungere: at fidere Lazis neutiquam poterat: ut qui, ab excessu Romanorum e Lazica, Persarum dominatum molestissime ferrent. Nam si qua gens alia, Persae maxime cultu simplici asperimoque victu se sustinent. Ii sunt ipsorum mores, ut ad illos accedere, ea scita, ut illa tolerare nemo queat. Apud Lazos in primis differentia religionis ac vitae communis notabilius apparet: quoniam Lazi Christiana instituta observant omnium maxime: Persae contrarium divinitatis cultum sectantur. Huc accedit, quod sal in Lazica nusquam fit: immo nec tri-

ἄλλο ἀγαθὸν φέεται. ἐκ δὲ Ῥωμαίων τῶν παραλλίων ἅπαντα ταῖς ναυσὶν ἐπεισέρχεται σφίσι, καὶ ταῦτα οὐ χρυσοῖον τοῖς συμβάλλουσι προιέμενοις, ἀλλὰ δέρρεις τε καὶ ἀνδράποδα καὶ εἴ τι ἄλλο
C ἐνταῦθα κατὰ πολὺ περιεῖναι ξυμβαίνει. τούτου τε, ὡς τὸ εἰκόσ, ἀποκεκλισμένοι τὸ λοιπὸν ἤσχαλλον. ὦν δὴ ὁ Χοσρόης 5 αἰσθόμενος προτερεῖσαι ξὺν τῷ ἀσφαλεῖ, πρὶν τι ἐς αὐτὸν νεωτερίσειαν, ἐν σπουδῇ εἶχε. καὶ οἱ βουλευομένῳ ξυμφορώτατον ἔδοξεν εἶναι Γουβάζην τὸν Λαζῶν βασιλέα ἐκποδῶν ὅτι τύχιστα ποιησαμένῳ Λαζοῦς ἐνθένδε πανδημεὶ ἀναστήσειν, οὕτω τε Πέρσας καὶ ἄλλα ἅττα ἔθνη ξυνοικεῖν ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ. 10

Ταῦτα Χοσρόης βεβουλευμένος Ἰσδιγόνναν, ὡς ἐπὶ πρεσβείᾳ δῆθην τῷ λόγῳ, ἐς Βυζάντιον στέλλει, καὶ οἱ Περσῶν ἀριστίδην ἀπολεξάμενος πεντακοσίους ξυνέπεμψεν, ἐπιστείλας σφίσι
D γενέσθαι μὲν ἐν πόλει Λάρας, ἐν οἰκίαις δὲ καταλῦσαι πολλαῖς, ταύτας τε νύκτωρ ἀπίσους ἐμπρῆσαι, καὶ Ῥωμαίων ἀμφὶ τὸ πῦρ 15 τοῦτο ἡσχολημένων, ὡς τὸ αἰκόσ, ἁπάντων ἀνοιγνύναι μὲν τὰς πύλας ἐθῆς, τῇ δὲ πόλει τὸ ἄλλο Περσῶν στράτευμα δέξασθαι. προεῖρητο γὰρ τῷ Νισίβιδος πόλεως ἄρχοντι στρατιωτῶν πλῆθος ἄγχιστά πη ἐγκρυφιάζοντα ἐν παρασκευῇ ἔχειν. οὕτω γὰρ αὐτοῦς ᾤετο Χοσρόης οὐδενὶ πόνῳ Ῥωμαίους τε ἅπαντας διαχρήσεσθαι 20 καὶ τὴν πόλιν ἐν βεβαίῳ καταλαβόντας σχήσειν. ἀλλὰ τις εἴ εἰ-

6. νεωτερίσειαν] Vulgo νεωτερίσειν. 9. Πέρσας] πέρσαις HL.
 11. Ἰσδιγόνναν] ἰσδιγούσαν A. ἰσδιγούσαν H. Isdigunnam RV.
 Ἰεσδεγουνσάφ apud Menandrum p. 346. 354. 359. ed. Niebuhr.
 19. ἐγκρυφιάζοντα] ἐγκρυφιάζοντι L. 20. διαχρήσεσθαι] δια-
 χρησασθαι A. 21. τὴν πόλιν Λάρας P. Λάρας om. A. urbem
 cam RV. *ibid.* εἴ] εἴ τε P.

ticum, nec vinum, neque ullae fruges proveniunt: sed omnis a Romanis, qui oras maritimas obtinent, navibus importata Lazi accipiunt, non pecunia illis repensa quibuscum contrahunt, sed pellium, servorum, et si cuius praeterea rei est ipsis affatim, permutatione facta. Quo, ut consentaneum erat, exclusi commercio, ex dolore fremebant. Re Chosroes intellecta, novis contra se consiliis occurrere satagebat. Id vero secum agitantem, optimum factu visum est, sublato quamprimum e medio Gubaze Lazorum Rege, universam gentem transferre, et Persarum aliarumque nationum coloniis regionem illam occupare.

Hoc inuito consilio Chosroes, Isdigunan per causam legationis Byzantium mittit, cum Persarum quingentorum agmine e fortissimis delecto: quibus mandaverat, ut in urbem Daram admissi, diversis in aedibus hospitarentur, ignemque illis omnibus noctu iniicerent: dum autem incendium Romanos omnes, pro rei gravitate, intentos haberet, sine mora portas ipsi recluderent, ac caeteras in urbem copias Persarum acciperent. Nisibeno enim Praefecto iam edixerat, uti milites prope in occulto disponeret. Quo facto putabat Chosroes illos, Romanis nullo negotio ad internecionem caesis, Daram certo occupaturos. At conscius machinatio-

ὡς τὰ πρᾶσσόμενα, Ῥωμαῖος μὲν ἀνὴρ, ἀτόμολος δὲ ὀλίγω
 πρότερον ἐς Πέρσας ἦκων, τὸν πάντα λόγον Γεωργίῳ φράζει, P 162
 ἐνταῦθα τότε διατριβὴν ἔχοντι, οὗ δὴ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις
 ἐμνήσθη, ἅτε Περσῶν ἀναπίσαντος τοὺς ἐν τῷ Σισαυράνων
 5 πολιορκουμένους φρουρῷ σφᾶς. αὐτοῖς ἐνδοῦναι Ῥωμαῖοις.
 Γεώργιος οὖν ἐν τοῖς Ῥωμαίων τε καὶ Περσῶν ὄροις ἀπαντήσας
 τῷ πρεσβευτῇ τούτῳ ἔφασκεν οὐ κατὰ πρεσβείαν τὰ ποιούμενα
 εἶναι, καὶ οὐ ποτε Πέρσας τοσοῦτους τὸ πλῆθος ἐν πόλει Ῥω-
 μαίων ἀλλισασθαι. χεῖρ γὰρ τοὺς μὲν ἄλλους ἀπαντας ἐν χωρίῳ
 10 Ἀμμώδιος ἀπολιπεῖν, αὐτῷ δὲ ζῆν ὀλίγοις τισιν ἐς πόλιν Λάρας
 ἐσιτητὰ εἶναι. ὁ μὲν οὖν Ἰσδιγούνας ἠγανάκτει τε καὶ δυσφοροῦ- B
 μένω ἐώκει, ἅτε περιωβρισμένος οὐ δέον, καίπερ ἐπὶ πρεσβείᾳ
 παρὰ τὸν Ῥωμαίων βασιλέα στείλλόμενος. Γεώργιος δὲ οἱ οὐ
 προσέχων τὸν νοῦν ἠγριωμένῳ διεσώσατο τὴν πόλιν Ῥωμαῖοις. V 333
 15 ζῆν γὰρ ἀνδράσιον εἴκοσι μόνοις τῇ πόλει τὸν Ἰσδιγούναν ἐδέξατο.

Ταύτης οὖν τῆς πείρας ἀποτνχῶν ὁ βάρβαρος οὗτος, ὡς
 πρεσβεύων ἐς Βυζάντιον ἦλθε, τὴν τε γυναῖκα καὶ θυγατέρας
 ἐπαγόμενος δύο (τοῦτο γὰρ ἦν αὐτῷ τὸ παραπέτασμα τοῦ ξυνη-
 ληλυθότος ὀμίλου), τῷ τε βασιλεῖ ἐς ὄψιν ἦκων ἀμφὶ μὲν τῶν
 20 σπουδαίων τινὶ οὐ μέγα οὐ μικρὸν ἰσχυσεν εἰπεῖν, καίπερ οὐχ ἕσ-
 σον ἢ μῆνας δέκα κατατρίψας ἐν Ῥωμαίων τῇ γῇ. τὰ μέντοι δῶ- H 86
 ρα παρὰ Χοσρόου, ἥπερ εἴθισται, καὶ γράμματα βασιλεῖ ἔδωκε, C
 δι' ἧν ὁ Χοσρόης Ἰουστινιανὸν βασιλέα σημῆναι ἤξλου εἰ οἱ τὸ

10. Ἀμμώδιος] ἀμμοῦδιος L. Ἀμοῦδιος P. Conf. p. 62, 2. 65, 20.

11. Ἰσδιγούνας] Ἰσδιγούσανας A. Ἰσδιγούνας RV hic et infra.

15. Ἰσδιγούναν] Ἰσδιγούσαναν P. 23. σημῆναι addidi ex A.

nis huius Romanus quidam, qui non ita pridem sponte ad Persas transie-
 rat, rem plane aperit Georgio ibi tum commoranti, qui, quod supra me-
 moravi, Persas in castello Sisaurano obsessos perpulerat, uti se Roma-
 nis permitterent. Igitur obviam legato factus Georgius in Romanorum
 ac Persarum confiniis, non servari morem legationis, nec tanto unquam
 numero Persas in urbe ditionis Romanae stabulatos fuisse dixit: itaque
 oportere cum paucis Darum ingrederetur, caetero Ammodii relicto comi-
 tatu. Hic stomachari Isdigunas, indignantique similis queri, quod cum
 legationem ad Rom. Imperatorem gereret, contumeliose haberetur. Effre-
 rati hominis fremitum minime attendens Georgius, Romanis urbem serva-
 vit, accepto cum xx. solum comitibus Isdiguna.

Ex ea molitione delectus Barbarus, Byzantium, in speciem legatus,
 venit, uxorem secum ac filias geminas ducens (id nempe tanto comitatu
 obtendebat). Admissus ad conspectum Imperatoris, de re gravi nec mul-
 tis unquam nec paucis egit: quamvis menses non minus decem in Roma-
 no Imperio moratus sit. Munera tantum ex more literasque a Chosroe
 dedit Imperatori: per quas ille ex Iustiniano, an commoda valetudine

σῶμα ὑγείας πέρι ὡς ἄριστα ἔχοι. τοῦτον μέντοι τὸν Ἰσδιγού-
 ναν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς μάλιστα πρεσβίων ἀπάντων ὧν ἴσμεν
 ζῆν τε πολλῇ φιλοφροσύνῃ εἶδε καὶ διὰ τιμῆς ἱκανῶς ἤγαγεν.
 ὥστε καὶ, ἤνικα δὴ αὐτὸν ἐσιώῃ, Βραδουκίωνα, ὅσπερ αὐτῷ
 ἐρμηνεὺς εἶπετο, ζῆν αὐτῷ ἐπὶ τῆς στιβάδος κατέκλινε, πράγμα 5
 D οὐ ποτε γεγονὸς πρότερον ἐκ τοῦ παντὸς χρόνου. ἐρμηνεὺς γὰρ
 οὐδὲ τῶν τινι καταδειστέρων ἀρχόντων, μή τί γε δὴ βασιλεῖ
 δημοτράπεζον γεγονότα οὐδεὶς ποτε εἶδεν. ἀλλὰ καὶ μεγαλοπρε-
 πέστερον ἢ κατὰ πρεσβευτὴν τὸν ἄνδρα τοῦτον ἐδέξατό τε καὶ
 ἀπεπέμψατο, καίπερ ἐπ' οὐδενὶ ἔργῳ τὴν πρεσβείαν, ὥσπερ μοι 10
 εἴρηται, πεποιημένον. ἦν γὰρ τις τὰς τε δαπάνας διαριθμή-
 σαιτο καὶ τὰ δῶρα, ὅσα ἐνθένδε κεκομισμένος Ἰσδιγούνας ἀπιὼν
 ᾤχετο, πλεόν αὐτὰ κατατείνοντα ἢ ἐς χρυσοῦ κεκτηνῆραρια δέκα
 εὐρήσει. τὰ μὲν οὖν τῆς ἐς Λάρας πόλιν ἐπιβουλῆς τῷ Χοσρόῃ
 ἐς τοῦτο ἐτελεύτα. 15

P 163 κθ'. Ἐς τε Λαζικὴν πρῶτα μὲν ξύλα καμπληθῆ ἐς νηῶν
 πόλησιν ἐπιτηρέειως ἔχοντα ἐπεμψεν, οὐδενὶ φράσας ἐφ' ὅτῳ δὴ
 αὐτὰ πέμψειεν, ἀλλὰ τῷ λόγῳ μηχανῶς ἐν Πέτραις τῷ περιβόλῳ
 καταστησόμενος ταῦτα ἔσπελλεν. ἔπειτα δὲ Περσῶν μαχίμους
 τριακοσίους ἀπολεξάμενος, Φάβριζόν τε, ὅσπερ ἀρτίως ἐπεμνή- 20
 σθῆν, αὐτοῖς ἐπιστήσας, ἐνταῦθα στέλλει, ᾧ δὴ ἐπήγγελλε Γου-
 βάζην ὡς λαθραϊότατα διαχρήσασθαι· τὸ γὰρ ἐνθένδε αὐτῷ με-

1. Ἰσδιγούνας] Ἰσδιγούνας H. 8. μεγαλοκρεπίστερον A. μεγα-
 λοκρεπίστερα P. 12. Ἰσδιγούνας] Ἰσδιγούνας A. 14. Λά-
 ρας] Vulgo Λάραν.

uteretur, quaerebat. Porro Isdigunas a Iustiniano ea fuit acceptus hu-
 manitate, eo honore habitus, quo nullum dignatum unquam legatum au-
 diimus. Illum enim quando Augustus epulis adhibebat, Braducionem eius
 interpretem iubebat geniali toro discumbere: cuius rei nullum ex omni
 memoria exemplum extabat. Nam interpretem cum vel infimi ordinis ma-
 gistratu, nedum cum Augusto, ad mensam considerare nemo unquam vidit.
 Ipsum etiam Isdigunam honorificentius, quam ferebat legati conditio, ex-
 cepit remisitque: licet omni inanem re, ut dixi, legationem gereret. Si
 quis enim factas impensas ac dona discedenti Isdigunae collata vocet ad
 calculum, excedere auri mille pondo inveniet. Huc demum recidit Chos-
 rois in urbem Daram molitio.

29. In Lazicam Chosroes ante omnia vim magnam materiae navi-
 bus aedificandis idoneae convectari iussit, vero consilio, quod nemini
 aperuit, istud praetextans, eam se ad murales machinas Petrae confi-
 ciendas mittere. Deinde Persarum bello praestantium ad trecentos de-
 lectu habito, illos duce Phabrizo, cuius modo mentio incidit, eodem
 destinat; cum huic mandasset, ut occultissime Gubazem e medio tolleret:

λήσειν. τὰ μὲν οὖν ξύλα ταῦτα ἐπεὶ ἐς Λαζικὴν ἐκομισθῆ, κ- B
 ρανόβλητα ἔξαπινυίως γενόμενα τετεφρωῶσθαι ξυνέβη· Φάβρι-
 ζος δὲ σὺν τοῖς τριακοσίοις ἐς Λαζικὴν ἀφικόμενος ἔπρασεν ὅπως
 δὴ ἀμφὶ Γουβάζῃ τὰ πρὸς τοῦ Χοσροῦ ἐπηγγελμένα ὑποταλοῖη.
 5 ἐτύγγανε δὲ τῶν τριῶν ἐν Κόλχοις λογιμῶν, Φαρσάνσης ὄνομα, τῷ
 Γουβάζῃ προσεικρονκῶς, ἐς μέγα τέ οἱ ἀπ' αὐτοῦ ἐμπεπτωκῶς
 ἔχθος καὶ ὡς ἤμιστα θαρσῶν τῷ βασιλεὶ ἐς ὕψιν ἤκειν. ὅπερ
 ἐπεὶ ὁ Φάβριζος ἔγνω, τὸν Φαρσάνσην μετακαλεσάμενος, ἐκοινο-
 λογεῖτό τε καὶ τὸν ἅπαντα λόγον ἔξενεγκὼν ἀνεπυθάνετο τοῦ
 10 ἀνθρώπου ὅπη οἱ ἐπιχειρητέα ἐς τὴν πρᾶξιν εἴη. ἔδοξε τοίνυν C
 σφίσι ἐπὶ κοινῆς βουλευσαμένοις Φάβριζαν μὲν ἐν Πέτρᾳ τῇ πό-
 λει γενέσθαι, μεταπέμψασθαι δὲ Γουβάζην ἐνταῦθα, ὅπως οἱ
 ἀγγέλλοι ὅσα δὴ βασιλεὶ ἀμφὶ τῷ ξυνοίσοντι Λαζοῖς δοκοῦντα
 εἴη. ἀλλ' ὁ Φαρσάνσης κρύφα τῷ Γουβάζῃ ἐσήμηνε τὰ πρυσού-
 15 μενα. διὸ δὴ Γουβάζης παρὰ μὲν Φάβριζον οὐδαμῆ ἦλθεν, ἐκ
 δὲ τοῦ ἐμφανοῦς ἐς ἀπόστασιν εἶδεν. Φάβριζος δὲ Πέρσαις μὲν
 τοῖς ἄλλοις τοῦ ἐν Πέτρᾳ φυλακτηρίου ἐπιμελεῖσθαι πάση δυνά-
 μει ἐπέστειλε καὶ τὰ ἐς πολιορκίαν ὡς ἀσφυλίστατα ἔξαρτύεσθαι,
 αὐτὸς δὲ ξὺν τοῖς τριακοσίοις ἐπ' οἴκου ἄπρακτος ἀνεχώρησε.
 20 Γουβάζης δὲ ἀνενεγκὼν ἐς Ἰοσσοτιανὸν βουσίλῃ τὰ παρόντα σφί- D
 σι, τῶν μὲν τὰ πρότερα πεπραγμένων Λαζοῖς ἰδεῖτο συγγνώμονα
 εἶναι, ἀμῦνας δὲ σφίσι δυνάμει τῇ πάσῃ ἀπαλλαξέουσι τῆς Μή-

5. φαρσάνσης A hic et infra. Pharsanes RV. Βαρσάνσης HP.
 8. Φάβριζος] φάρυζος HL. *ibid.* Φαρσάνσην] Βαρσάνσην P,
 non H. 13. ἀγγέλλοι] Vulgo ἀγγίλοι. 14. Φαρσάνσης] Vulgo
 Βαρσάνσης.

sibi caetera curae fore. In Lazicam deportata materies repentina ictu
 fulminis deflagavit atque in cinerem redacta est. Quo postquam Pha-
 brizus cum trecentis pervenit, operam dedit, ut quae in Gubazem habe-
 bat a Chosroe mandata, conficeret. Barsanes, nobilis Colchus, Guba-
 zem cum offendisset, in eius odium incurrerat, conspectumque verebatur.
 Quo cognito Phabrizus, Barsansi accito consilium imperit, ex eoque
 aggradiendi facinoris rationem quaerit. Re in commune consultata, in eam
 sententiam itum est, uti Gubazem accerseret Phabrizus Petram, quasi
 communicare cum eo vellet, quae rex Chosroes e re Lazorum esse iudi-
 caret. Sed paratum dolum Barsanes Gubazi clam indicavit. Quare
 Phabrizum adeo non convenit Gubazes, ut aperte ad defectionem spe-
 ctare coeperit. Phabrizus, ubi caeteris Persis praecepit, ut Petram di-
 ligentius custodirent, seque ad obsidionem ferendam tutissime accinge-
 rent, re infecta cum trecentis remigravit. Gubazes quem in locum suae
 res venissent Iustiniano Aug. significavit, et ab eo veniam in praeteri-
 tum, validamque opem in praesens petivit Lasis, Medorum iugum excu-

σῶμα ὑγείας πέρι ὡς ἄριστα ἔχοι. τοῦτον μὲντοι τὸν Ἰσδιγού-
 ναν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς μάλιστα πρεσβίων ἀπάντων ὧν ἴσμεν
 ζῆν τε πολλῇ φιλοφροσύνῃ εἶδε καὶ διὰ τιμῆς ἱκανῶς ἤγαγεν.
 ὥστε καὶ, ἤνικα δὴ αὐτὸν ἐστιώῃ, Βραδουκίωνα, ὅσπερ αὐτῷ
 ἐρμηνεὺς εἶπεται, ζῆν αὐτῷ ἐπὶ τῆς στιβάδος κατέκλινε, πρᾶγμα 5
 D οὐ ποτε γεγονὸς πρότερον ἐκ τοῦ παντὸς χρόνου. ἐρμηνεὺς γὰρ
 οὐδὲ τῶν τινι καταδειστέρων ἀρχόντων, μὴ τί γε δὴ βασιλεῖ
 δημοτράπεζον γεγονότα οὐδεὶς ποτε εἶδεν. ἀλλὰ καὶ μεγαλοπρε-
 πέστερον ἢ κατὰ πρεσβευτὴν τὸν ἄνδρα τοῦτον ἐδέξατό τε καὶ
 ἀπεπέμψατο, καίπερ ἐπ' οὐδενὶ ἔργῳ τὴν πρεσβείαν, ὥσπερ μοι 10
 εἴρηται, πεποιημένον. ἦν γὰρ τις τὴν τε δαπάναν διαριθμή-
 σαιτο καὶ τὰ δῶρα, ὅσα ἐνθένδε κεκομισμένος Ἰσδιγούνας ἀπιὼν
 ᾤχετο, πλείον αὐτὰ κατατείνοντα ἢ ἐς χρυσοῦ κεκτηνηάρια δέκα
 εὐρήσει. τὰ μὲν οὖν τῆς ἐς Λάρας πόλιν ἐπιβουλῆς τῷ Χοσρόῃ
 ἐς τοῦτο ἐτελεύτα. 15

P 163 κθ'. Ἐς τε Λαζικὴν πρῶτα μὲν ξύλα παμπληθῆ ἐς νηῶν
 πόλησιν ἐπιτηδείως ἔχοντα ἐπεμψεν, οὐδενὶ φράσας ἐφ' ὅτι δὴ
 αὐτὰ πέμψειεν, ἀλλὰ τῷ λόγῳ μηχανὰς ἐν Πέτραις τῷ περιβόλῳ
 καταστησόμενος ταῦτα ἔσπελλεν. ἔπειτα δὲ Περσῶν μαχίμους
 τριακοσίους ἀπολεξάμενος, Φάβριζόν τε, ὅσπερ ἀρτίως ἐπεμνή- 20
 σθῆν, αὐτοῖς ἐπιστήσας, ἐνταῦθα στέλλει, ᾧ δὴ ἐπήγγελλε Γου-
 βάζην ὡς λαθραϊότατα διαχρήσασθαι· τὸ γὰρ ἐνθένδε αὐτῷ με-

1. Ἰσδιγούνας] Ἰσδιγοῦνας H. 8. μεγαλοπρεπέστερον A. μεγα-
 λοπρεπέστερα P. 12. Ἰσδιγούνας] Ἰσδιγοῦνας A. 14. Λά-
 ρας] Vulgo Λάραν.

uteretur, quaerebat. Porro Isdigunas a Iustiniano ea fuit acceptus hu-
 manitate, eo honore habitus, quo nullum dignatum unquam legatum au-
 didimus. Illum enim quando Augustus epulis adhibebat, Braducionem eius
 interpretem iubebat geniali toro discumbere: cuius rei nullum ex omni
 memoria exemplum extabat. Nam interpretem cum vel infimi ordinis ma-
 gistratu, nedum cum Augusto, ad mensam considerare nemo unquam vidit.
 Ipsum etiam Isdigunam honorificentius, quam ferebat legati conditio, ex-
 cepit remisitque: licet omni inanem re, ut dixi, legationem gereret. Si
 quis enim factas impensas ac dona discedenti Isdigunae collata vocet ad
 calculum, excedere auri mille pondo inveniet. Huc demum recidit Chos-
 rois in urbem Daram molitio.

29. In Lazicam Chosroes ante omnia vim magnam materiae navi-
 bus aedificandis idoneae convectari iussit, vero consilio, quod nemini
 aperuit, istud praetextens, eam se ad murales machinas Petrae confi-
 ciendas mittere. Deinde Persarum bello praestantium ad trecentos de-
 lectu habito, illos duce Phabrizo, cuius modo mentio incidit, eodem
 destinat; cum huic mandasset, ut occultissime Gubazem e medio tolleret:

λήσειν. τὰ μὲν οὖν ξύλα τῶντα ἐπεὶ ἐς Λαζικὴν ἐκομίσθη, κ- B
 ραυνόβλητα ἑξαπινυῖως γενόμενα τετεφρωῶσθαι ἔβουλησθε. Φάβρι-
 ζος δὲ σὺν τοῖς τριακοσίοις ἐς Λαζικὴν ἀφικόμενος ἔπρασεν ὅπως
 δὴ ἀμφὶ Γουβάζῃ τὰ πρὸς τοῦ Χοσροῦ ἐπηγγελμένα ὑποταλοῖη.
 5 ἐτύγγανε δὲ τῶν τριῶν ἐν Κόλχοις λογιμῶν, Φαρσάνσης ὄνομα, τῷ
 Γουβάζῃ προσεκρουκῶς, ἐς μέγα τέ οἱ ἀπ' αὐτοῦ ἐμπεπτωκῶς
 ἔχθος καὶ ὡς ἤμιστα θαρσῶν τῷ βασιλεὶ ἐς ὕψιν ἤκειν. ὅπερ
 ἐπεὶ ὁ Φάβριζος ἔγνω, τὸν Φαρσάνσην μετακαλεσάμενος, ἐκοινο-
 λογεῖτό τε καὶ τὸν ἅπαντα λόγον ἔξενεγκὼν ἀνεπνυθάνετο τοῦ
 10 ἀνθρώπου ὅπη οἱ ἐπιχειρητέα ἐς τὴν πρῶξιν εἴη. ἔδοξε τοίνυν C
 σφίσι ἐπὶ κοινῆς βουλευσαμένοις Φάβριζον μὲν ἐν Πέτρᾳ τῇ πό-
 λι γινώσθαι, μεταπέμψασθαι δὲ Γουβάζην ἐνταῦθα, ὅπως οἱ
 ἀγγέλλοι ὅσα δὴ βασιλεὶ ἀμφὶ τῷ ξυνοίσοντι Λαζοῖς δοκούντα
 εἴη. ἀλλ' ὁ Φαρσάνσης κρύφα τῷ Γουβάζῃ ἐσήμηνε τὰ πρασσού-
 15 μενα. διὸ δὴ Γουβάζης παρὰ μὲν Φάβριζον οὐδαμῆ ἤλθεν, ἐκ
 δὲ τοῦ ἐμφανοῦς ἐς ἀπόστασιν εἶδεν. Φάβριζος δὲ Πέρσαις μὲν
 τοῖς ἄλλοις τοῦ ἐν Πέτρᾳ φυλακτηρίου ἐπιμελίσθαι πάσῃ δυνά-
 μει ἐπέστειλε καὶ τὰ ἐς πολιορκίαν ὡς ὑσφυλίστατα ἐξαρτύεσθαι,
 αὐτὸς δὲ ἔξιν τοῖς τριακοσίοις ἐκ' οἴκου ἄπρακτος ἀνεχώρησε.
 20 Γουβάζης δὲ ἀνενεγκὼν ἐς Ἰοσσοτιανὸν βασιλεία τὰ παρόντα σφί- D
 σι, τῶν μὲν τὰ πρότερα πεπραγμένων Λαζοῖς ἰδεῖτο συγγνώμονα
 εἶναι, ἀμῦναι δὲ σφίσι δυνάμει τῇ πάσῃ ἀπαλλαξέμενοι τῆς Μή-

5. φαρσάνσης A hic et infra. Pharvases RV. Βαρσάνσης HP.
 8. Φάβριζος] φάρυζος HL. *ibid.* Φαρσάνσην] Βαρσάνσην P,
 non H. 13. ἀγγέλλοι] Vulgo ἀγγέλοι. 14. Φαρσάνσης] Vulgo
 Βαρσάνσης.

sibi caetera curae fore. In Lazicam deportata materies repentina ictu
 fulminis deflagavit atque in cinerem redacta est. Quo postquam Pha-
 brizus cum trecentis pervenit, operam dedit, ut quae in Gubazem habe-
 bat a Chosroe mandata, conficeret. Barsanes, nobilis Colchus, Guba-
 zem cum offendisset, in eius odium incurrerat, conspectumque verebatur.
 Quo cognito Phabrizus, Barsansi accito consilium imperdit, ex eoque
 aggreddendi facinoris rationem quaerit. Re in commune consultata, in eam
 sententiam itum est, uti Gubazem accerseret Phabrizus Petram, quasi
 communicare cum eo vellet, quae rex Chosroes e re Lazorum esse iudi-
 caret. Sed paratum dolum Barsanes Gubazi clam indicavit. Quare
 Phabrizum adeo non convenit Gubazes, ut aperte ad defectionem spe-
 ctare coeperit. Phabrizus, ubi caeteris Persis praecepit, ut Petram di-
 ligentius custodirent, seque ad obsidionem ferendam tutissime accinge-
 rent, re infecta cum trecentis remigravit. Gubazes quem in locum suae
 res venissent Iustiniano Aug. significavit, et ab eo veniam in praeteri-
 tum, validamque opem in praesens petivit Lasis, Medorum iugum excu-

V 334 δων ἀρχῆς. οὐ γὰρ κατὰ μόνας δυνήσισθαι Κόλχους ἀποκρού-
σασθαι τὴν Περσῶν δύναμιν.

Ταῦτα ἐπεὶ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἤκουσε, περιχαρῆς γε-
νόμενος ἄνδρας ἐπταχιλίους καὶ Λαγισθαίων ἄρχοντα καὶ Τζά-
νους χιλίους ἐς ἐπικουρίαν Λαζοῖς ἐπέμψεν. οἳ δὲ ἐν γῆ τῇ Κολ- 5
P 164 χιδιγενόμενοι ἅμα Λαζοῖς τε καὶ τῷ Γουβάζῃ ἐνστρατοπεδευσάμενοι
ἀμφὶ τὸν Πέτρος περίβολον ἐς πολιορκίαν καθίσταντο. Περσῶν
δὲ τῶν ἐνταῦθα ὄντων καρτερώτατα ἐκ τοῦ περιβόλου ἀμυνομέ-
νων, χρόνον τῇ προσεδρεῖα πολὺν τετριφθαι ξυνέβη, ἐπεὶ καὶ
τὰ ἐδώδιμα ἐναποθέμενοι σφίσι οἱ Πέρσαι διαρκῶς ἔτυχον. τού- 10
τοις δὲ ὁ Χοσρόης ξυνταραχθεὶς στρατιῶν πολλὴν ἐπέπων τε καὶ
πεζῶν ἐπ' αὐτοὺς ἔστειλεν, οἷς δὲ ἄρχοντα Μερμερόν ἐπέστη-
σεν. ὧνπερ ὁ Γουβάζης αἰσθόμενος τῷ τε Λαγισθαίῳ ἐπίκοινα
βουλευσάμενος ἐπολεῖ τάδε.

Βόας ὁ ποταμὸς ἔξεισιν ἄγχιστά πη τῶν Τζανικῆς ὄρων ἐν 15
Ἀρμενίοις, οἳ δὲ ἀμφὶ τὸ Φαράγγιον ὤκνηται. καὶ τὰ μὲν πρῶ-
B τα ἐν δεξιᾷ ἐπὶ πλείστον χωρεῖ, βραχύς τε ἰδὼν καὶ πόνῳ οὐδενὶ
γενόμενος ἐσβατὸς ἅπασιν ἄχρι ἐς χῶρον, οὗ δὲ ἐν δεξιᾷ μὲν
Ἰβήρων τὰ ὄριά ἐστι, καταντικρὺ δὲ τελευτᾷ ὄρος ὁ Καύκασος.
ἐνταῦθα ἔθνη ἄλλα τε πολλὰ καὶ Ἄλανοί τε καὶ Ἀβασγοὶ ὤκνηται 20
Χριστιανοῖς τε καὶ Ῥωμαίοις φίλοι ἐκ παλαιοῦ ὄντες, Ζῆχοί τε
H 87 καὶ μετ' αὐτοὺς Οὐννοί, οἳ Σάβειροι ἐπικαλοῦνται. ἐπειδὴν δὲ
ὁ ποταμὸς οὗτος ἀφίκηται ἵνα δὴ τοῦ τε Καυκάσου καὶ Ἰβηρίας
τὰ ὄριά ἐστιν, ἐνταῦθα ἐπιγινομένων οἱ καὶ ἄλλων ὑδάτων με-

15. Βόας] Vulgo Βοᾶς.

tere peroptantibus: quod pares per se soli non forent Persicis viribus repellendis.

Hoc laetus nuntio Iustinianus Aug. Romanorum VII. X. Dagisthaeo duce, cum Tzaniis mille, suppetias Lazis afferre iubet. Hi castris ad Petrae moenia cum Lazis et Gubaze coniunctis, obsidionem aggressi sunt: quae diuturna admodum fuit, Persico praesidio e muris urbem fortissime defensante, ubique annona instructo. Quarum rerum nuntio turbatus Chosroes, eo magnas equitum peditumque copias misit, duce illis praefecto Mermeroe. Quod ubi intellexit Gubazes, communicato cum Dagisthaeo consilio, ita, ut mox dicam, se gessit.

Apud Armenios Pharangii accolae, proxime Tzanicæ fines, oritur fluvius Boas: qui dextra longissime procurrit, a fonte modicus, et culvis facile superabilis ad id loci, ubi ad dextram quidem est Iberiæ limes, e regione vero extremus Caucasus. Ibi cum aliae gentes multae sedes habent, tum Alani atque Abasgi, veteres Christianorum ac Romanorum amici: Zechi praeterea, postque hos Hunni cognomento Sabiri. Eo progressus hic fluvius, ubi et Caucasus et Iberia terminantur, con-

ζων τε παρὰ πολὺ γίνεται καὶ Φῶσις ἀντὶ Βόα τὸ ἐνθὲνδε καλού-
 μενος φέρεται, νασιπορος γεγενημένος ἄχρι ἐς τὸν Εὐξείνον κα-
 λούμενον πόντον, ὃ δὴ οἱ καὶ τὰς ἐκβολὰς ξυμβαίνει εἶναι, καὶ C
 αὐτοῦ ἐφ' ἑκάτερα Λαζική ἐστιν. ἀλλ' ἐν δεξιᾷ μὲν ζύμπασα
 5 ἐπὶ πλείστον ἡ χώρα πρὸς τῶν τῆδε ἀνθρώπων οἰκεῖται μέχρι
 τῶν Ἰβηρίας ὄριων. κῶμαί τε γὰρ αἱ Λαζῶν κῦσαι τοῦ ποτα-
 μοῦ ἐντὸς ἐντυθᾶ εἰσι καὶ πολλομάτα ἐκ παλαιοῦ σφίσι ταύτη
 πεποιήνται, ἐν τοῖς Ἀρχαίῳπολις, ἔχρωτάτη οὖσα, Σεβαστόπο-
 λης τε ἐνταῦθα καὶ τὸ Πιτιοῦντος φρούριόν ἐστι Σκάνδα τε
 10 καὶ Σαραπανίς πρὸς τοῖς Ἰβηρίας ὄροις. πόλεις μέντοι ἀξιολο-
 γώταται ἐνταῦθᾶ εἰσι Ῥοδόπολις καὶ Μοχόρησις. τοῦ δὲ πο-
 ταμοῦ ἐν ἀριστερᾷ Λαζικῆς μὲν τὰ θρία ἐστὶ μέχρι ἐς ἡμέρας
 ὁδὸν εὐζώνῳ ἀνδρὶ, ἔρημον δὲ ξυμβαίνει ἀνθρώπων τὴν χώραν
 εἶναι. ταύτην προσοικοῦσι Ῥωμαῖοι τὴν χώραν, οἱ Ποντικὸι
 15 ἐπικαλοῦνται. ἐν μὲν οὖν τοῖς Λαζικῆς ὄροις, ἔνθα δὴ ἄν- D
 θρωποὶ οὐδαμῆ ὤκηντο, Πέτραν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς τὴν πό-
 λιν ἐν τοῖς κατ' ἐμὲ χρόνοις εἰδείμμετο. οὐπερ Ἰωάννης, ὁ Τζι-
 βος ἐπικαλούμενος, τὸ μονοπόλιον καταστησάμενος, ὥσπερ μοι
 ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις ἐρρήθη, αἴτιος τῆς ἀποστάσεως Λα-
 20 ζοῖς γέγονεν. ἐκ δὲ Πέτρας πόλεως ἰόντι εὐθὺς πρὸς ἄνεμον νό-
 τον οἱ Ῥωμαίων ὄροι ἐκδέχονται, χωρία τε πολὺν ἀνθρωπα ἐνταῦθᾶ
 ἐστὶ, τὸ τε Ῥίζιον καλούμενον καὶ Ἀθῆναι ἄλλα τε ἄλλα μέχρι
 Τραπεζουντίων. ἦνίκα μὲν οὖν ἐπήγαγον τὸν Χοσρόην Λαζοὶ
 Βόαν ποταμὸν διαβάντες, τὸν τε Φῶσιν ἐν δεξιᾷ ἔχοντες ἐς Πέ-

19. ἐρρήθη] ἐρρήθη P.

fluentium aquarum vi multum increscit, et mutato Boae cum Phasidis nomine, cursum prosequitur, navigiorum patiens ad Pontum usque Euxinum, in quem sese exonerat. Hic ab utraque ripa est Lazica. Ac dextra quidem regionem totam, quam longissime ad Iberiae fines porrigitur, indigenae tenent. Ibi enim cis flumen siti sunt omnes Lazorum vici et antiqua oppida: inter quae est urbs munitissima Archaeopolis. Hic etiam Sebastopolis: hic Pituntis castellum: Scanda autem et Sarapanis ad Iberiae confinia: omnium nobilissimae urbes Rhodopolis ac Mochoresis. Ab amnis laeva ad Lazicae limitem non est plus itineris quam quod uno die viator expeditus conficiat. Plagam hanc cultu vacantem Romani Pontici accolunt. In huius autem Lazicae desertae finibus aelate nostra Iustinianus Aug. urbem Petram condidit: ubi Iohannes cognomine Tzibus instituto, ut supra dixi, monopolio, Lazis causam praebuit defectionis. Ab urbe Petra ad austrum pergenti occurrunt statim Rom. Imperii fines. Hic sunt incolis frequentia loca, Rhizaeum, Athenae, et alia quaedam usque Trapezuntem. Perro Lazi, quando duxerunt Chosroem, transito Boa flumine, Petram iverunt, habentes a dextra Phasin:

Procopius I.

19

τραν ἦλθον, τῷ μὲν λόγῳ προνοήσοντες ὡς μὴ χρόνῳ τε καὶ πό-
 νῳ πολλῷ διαπορθμεύεσθαι ἀναγκάζονται ποταμὸν Φάσιν, οὗ
 P 165 βουλόμενοι δὲ τὰ σφέτερα οἰκία Πέρσαις ἐνδείκνυσθαι. καίτοι
 δύσσοδος πανταχόθι Λαζική ἐστιν ἐντός τε καὶ ἐκτός ποταμοῦ
 Φάσιδος. σκόπελοι γὰρ ἐπερφεύεις ἐφ' ἑκάτερα τῆς χόρας ὄντες 5
 στενωποὺς ἐπὶ μακρότατον ἐνταῦθα ποιεῦνται· κλεισοῦρας ἔλλη-
 νίζοντες τὰς τοιαύτας ὁδοὺς Ῥωμαῖοι καλοῦσιν. ἀλλ' ἐπεὶ τότε
 Λαζική ἀφύλακτος ἐτύγχανεν οὔσα, ῥᾶστα δὴ ἐν Πέτρα ἕν τῶις
 ἡγεμόσι Λαζοῖς ἐγένοντο Πέρσαι.

Nūn δὲ ὁ Γουβάζης μαθὼν τὴν Περσῶν ἔφοδον τῷ Λαγι- 10
 σθαίῳ ἐπέστειλε πέμψαι μὲν τινας, οἳ φυλάξουσι τὸν στενωπὸν
 ἰσχυρότατα, ὃς ἐκτός Φάσιδος ποταμοῦ ἐστι, τὴν μέντοι προσε-
 δεῖαν ὡς ἥκιστα λύνει, ἕως τὴν τε Πέτραν καὶ Πέρσας τοὺς ἐν-
 ταῦθα ἐξελεῖν δύνωνται. αὐτὸς δὲ παντὶ τῷ Κόλχων στρατῷ
 V 335 ἐς τὰ Λαζικῆς ἕσχατα ἦλθεν, ὡς τὸν ἐνταῦθα στενωπὸν διαφυ- 15
 B λάξων δυνάμει τῇ πάσῃ· ἐτύγχανε δὲ οὐ πολλῷ πρότερον Ἀλα-
 νούς τε καὶ Σαβείρους ἐς ξυμμαχίαν ἐπαγόμενος, ὅπερ ὁμολό-
 γησαν κεντηναρίων τριῶν σὺν ὄσῳ ἀδῆριτον Λαζοῖς ἐμφυλάξαι
 τὴν γῆν, ἀλλὰ καὶ Ἰβηρίαν οὕτω καταστήσεσθαι ἀνδρῶν ἔρημον
 ὡς μηδὲ Πέρσαις ἐνθ' ἵνδε τὸ λοιπὸν ἵνα δύναται ἕσεσθαι. ταῦτά 20
 τε σφίσι τὰ χρήματα βασιλεῖ Γουβάζης ὑπέσχετο δώσειν. αὐτὸς
 μὲν οὖν ἀνεγκῶν εἰς βασιλεῖ Ἰουστινιανὸν τὰ ξυγκαίμενα τοῖς

1. προνοήσοντες AHL. προνοήσαντες P. . 3. καίτοι] Vulgo καὶ τι.
 16. οὐ πολλῷ πρότερον] οὐ οἷ. HL. paulo ante RV. 20. μηδὲ]
 μη L.

quo facto fingebant se providere, ne multum temporis atque operae in
 tralectu Phasidis ponere cogerentur: verum autem consilium erat, ne se-
 des resque suas Persis monstrarent. Quanquam ubique, qua cis, qua
 trans fluvium Phasin, confragosa est Lazica. Utrinque enim ita horrent
 immanes scopuli, ut ibi angustias longis anfractibus impeditas effliciant:
 cuiusmodi vias Romani, qui Graecam affectant linguam, Clisuras vo-
 cant. At quoniam incustodita tum erat Lazica, facile Persae, Lazorum
 ductu, Petram attigerunt.

Iam vero Gubazes, ubi de Persarum adventu cognovit, Dagisthaeo
 praescipit, ut e suis mitteret, qui fauces, quae trans Phasia sunt, va-
 lidissime tuerentur, nec tamen abisteret obsidione, donec Petram eius-
 que praesidium Persicum expugnasset. Ipse cum omnibus Colchorum eo-
 piis extremam Lazicae oram petiit, ut in custodiam angustiarum pro vi-
 rili parte incumberet. Idem paulo ante Alanos et Sabiros in belli socie-
 tatem induxerat. Hi pacta mercede ter centum pondo auri sponde-
 rant, se non modo Colchidem ab hostili iniuria tutam servaturos cum
 Lazis, sed Iberiam etiam ita nudaturos incolis, ut nunquam in posterum
 inde Persae possent erumpere. Eam summam Gubazes ipsis ab Impera-

τε βαρβάρους τὰ χρήματα ταῦτα ἰκέτευε πέμπειν καὶ Λαζοῖς ἄγαν κεκακωμένοις παραψυχὴν προέσθαι τινά. ἔφρασε δὲ καὶ οἱ αὐτῶ τὸ δημόσιον τὰς συντάξεις ὀφείλειν ἐνιαυτῶν δέκα, ἕπει ἐν τοῖς σιλεντιαρίοις ἐν παλατίῳ τασσόμενος οὐδὲν κεκομισμένος ἐνθένδε C 5 εἶη, ἔξ οὗ δὴ ἐς γῆν τὴν Κολχίδα Χοσρόης ἤλαθε. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς ἐπιτελέσειν μὲν διανοεῖτο τὴν αἴτησιν, ἐπιγενομένης δὲ οἱ ἀσχολλὰς τινὸς οὐκ ἔπεμψε τῷ καθήκοντι χρόνῳ τὰ χρήματα. Γουβάζης μὲν οὖν ταῦτα ἐποίηι.

Λαγισθαῖος δὲ (ἦν γὰρ τις νεανίας πόλεμόν τε διενεγκεῖν 10 Μηδικὸν οὐδαμῆ ἀξιόχρεως) τοῖς παροῦσιν οὐκ ἐπιτηδείως ἔχρητο. δέον οὖν ἀμέλει τὸ πλείστον τοῦ στρατοῦ ἐς τὸν στενωπὸν στείλαι, τάχα δ' ἂν που καὶ αὐτὸν τῷ ἔργῳ παραγενέσθαι, ἐς ἑκατὸν ἄνδρας, ὥσπερ τι πάρεργον διαχειρίζων, ἔπεμψε μόνους· αὐτὸς δὲ Πέτραν πολιορκῶν παντὶ τῷ στρατῷ οὐδὲν ἦνευ, κα- 15 περ τῶν πολεμίων ὀλίγων ὄντων. κατ' ἀρχὰς μὲν γὰρ οὐκ ἦσ- D σους ἢ πεντακόσιοι καὶ χίλιοι ἦσαν. πρὸς Ῥωμαίων δὲ καὶ Λαζῶν ἐν χρόνῳ πολλῶν τοιχομαχούτων βαλλόμενοι καὶ ἀρετὴν ἐπιδεικνύμενοι μάλιστα πάντων ὧν ἡμεῖς ἴσμεν, θνήσκονσι τε πολλοὶ καὶ σφίσι ἐς ὀλίγους κομιδῆ ἀποκεκρίσθαι ξυνέπεισι. Πέρσαι 20 μὲν οὖν ἐς ἀπόγνωσιν τε καὶ ἀπορίαν ἐμπεπτωκότες ἦσαν ἔτι ἔμμενον, H 88 Ῥωμαῖοι δὲ ἀμφὶ τὸ τεῖχος διώρυχα ἐν χώρῳ ὀλίγῳ πεποίηται, P 166

4. σιλεντιαρίοις] σιλεντηαρίοις AH.
 16. βαλλόμενοι] τε βαλλόμενοι HL.

17. βαλλόμενοι] τε βαλλόμενοι HL.

tores promiserat. Quare Iustinianum Aug. de pacto monitum rogavit ut Barbaris pecuniam mitteret, Lazisque attritis levamenti aliquid impertiret. Sibi quoque de aerario solvenda annorum decem stipendia deberi dixit: quoniam cum esset ascriptus in silentiariorum Palatii numerum, nihil inde ad se rediisset, ex quo venisset in Colchidem Chosroes. Postulatus quidem satisfacere habebat in animo Iustinianus Aug. sed quodam intercurrente negotio pecuniam temporari non misit. Ita quidem se gessit Gubazes.

Dagisthaeus vero, ut adolescens erat, belloque impar administrando Persico, rem ex usu praesenti gerere nesciebat. Enimvero cum montium fauces maxima copiarum parte insidere, quin ipse etiam forte adesse praesens debuisset, quasi nihil nisi operis appendiculam tractaret, centum solummodo milites eo destinavit: ipse omnem exercitum Petrae obsidendae adhibens, quamvis exiguus esset hostium numerus, operam lussit. Initio quidem pauciores non erant m. sed a Romanis Lazisque oppugnatione diutina impetiti, ac virtutem edentes, quantam omnium, quos equidem novimus, nemo ostendit, multis caesis, ad paucos oppido reducti fuerant. Hinc orta desperatione, consilii inopes, nihil movebant. Romani angusto in loco cuniculum egerunt ad murum, qui, ubi suffossus

ὅ τε ταύτη περίβολος εὐθὺς ἔπεσεν. ἀλλὰ ξυνέβη τούτου δὴ τοῦ χώρου ἐντὸς οἴκημα εἶναι οὐδὲν τοῦ περιβόλου διεστηκός, ὃ δὴ ἐξικνεῖτο ἐς τὸ πεπτωκός ἐφεξῆς ὄλον. καὶ ἀπὲρ τοῦ τείχους πολιορκουμένοις γενόμενον ἐν τῷ ἀσφαλεῖ οὐδὲν τι ἤσσαν αὐτοὺς καθίστη. ὅπερ Ῥωμαίους ξυνταράξαι οὐδαμῶ ἔσχεν. εὗ γὰρ 5

B αἰρήσουσιν εὐέλπιδες πολλῶ ἔτι μᾶλλον ἐγένοντο. διὸ δὴ Λαγισθαῖος βασιλεῖ μὲν τὰ ξυννεχθέντα ἐδήλου, ἄθλα δὲ οἱ τῆς νίκης ἐν παρασκευῇ εἶναι προὔτειντο, σημήνας ὅσοις δὴ αὐτόν τε καὶ τὸν ἀδελφὸν τὸν αὐτοῦ χρῆν βασιλεῖα δωρήσασθαι· Πέτραν 10 γὰρ αἰρήσειν οὐ πολλῶ ὕστερον. Πέρσαι μὲν οὖν Ῥωμαίους τε καὶ Τζάνους καρτερώτατα τειχομαχοῦντας παρὰ δόξαν ὑφίσταντο, καίπερ ὀλίγοι ἀπολελειμμένοι ἐς ἄγαν. ἐπεὶ δὲ Ῥωμαῖοι τειχομαχοῦντες οὐδὲν ἤνουν, ἐπὶ τὸ διορύσσειν αὐτοὺς ἐτρέποντο.

C ἐς τόσον τε τοῦ ἔργου τούτου ἀφίκοντο, ὡς μηκέτι ἐπ' ἐδάφους 15 τὰ τοῦ περιβόλου θεμέλια εἶναι, ἀλλ' ἐπὶ κενοῦ ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστον ἑστάναι, πεσοῦμενα, ὡς τὸ εἰκός, αὐτίκα δὴ μᾶλα. καὶ εἰ μὲν Λαγισθαῖος εὐθὺς ἤθελε πῦρ τοῖς θεμελίοις ἐνύψαι, οἴμαι εὐθυαρὸν σφίσι τὴν πόλιν ἀλῶναι· νῦν δὲ τὰς ἐκ βασιλέως καταδοκῶν ἐλπίδας μέλλων τε αἰεὶ καὶ τριβῶν τὸν χρόνον ἡσυχῇ ἔμεινε. 20 ταῦτα μὲν οὖν ἐν τῷ Ῥωμαίων στρατοπέδῳ ἐγράσσετο τῆδε.

V 336

λ'. Μερμερόης δὲ, ἐπεὶ τοὺς Ἰβηρίας ὄρους παντὶ τῷ
D Μήδων στρατῷ ἤμειψε, πρόσω ἐχώρει, ποταμὸν Οὔσιν ἐν δε-

13. ὀλίγοι] οἱ λόγοι H. 22. ἐπεὶ] ἐπὶ H. 23. ἤμειψε] Ἰσ. ἀμείψας Hm.

fuera, statim corruit. At domus, quae intus erat sub moenibus, toti penitus ruinae subiecta, ac muri vicem obsessis praestans, eos nihilo minus tutabatur. Quod Romanos adeo non turbavit, ut spe meliori com-
pleverit, probe scientes, si id ipsum alibi molirentur, se facillime captu-
ros urbem. Quapropter Dagisthaeus quo rem deduxisset Imperatori si-
gnificavit, ac sibi ut victoriae praemium pararetur poposcit, ausus scilicet
indicare, quibus se fratremque suum ornari ab Augusto muneribus
aequum esset, Petram propediem recepturos. Caeterum Persae validas
Romanorum Tzanorumque impressiones praeter opinionem sustinebant,
quamvis perquam pauci restarent. Videntes Romani frustra a se verbe-
rari moenia, denuo se ad cuniculos convertunt. Quod opus eo promo-
verunt, ut non solo insiderent fundamento muri, sed pars eorum magna
super inani staret, iamiam, ut vero proximum videbatur, casura. Ac
si Dagisthaeus ignem statim subicere voluisset, momento urbs, mea
quidem sententia, in Romanorum potestatem venisset. Nunc autem avi-
de quid spei sibi ab Augusto offerretur expectans, diemque ex die du-
cens, ac terens tempus, cessabat. Haec in castris Romanorum.

30. At Mermeroes Iberiae fines transgressus, porro cum exercitu universo pergebat, fluvium Phasin a dextra habens. Nolebat enim per

ξιᾷ ἔχων· διὰ γὰρ τῶν ἐπὶ Λαζικῆς χωρίων ἵνα οὐδαμῆ ἤθελε,
 τοῦ μὴ τί οἱ ταύτη ἐμπόδισμα ὑπαντίσσαι. Πέτραν γὰρ πόλιν
 καὶ Πέρσας τοὺς ἐνταῦθα διασώσασθαι ἐν σπουδῇ εἶχε, καίτοι
 καὶ μοῖρά τις τοῦ περιβόλου καταπεπτώκει ἔξαπηναιῶς. ἠώρητο
 5 γὰρ, ὡσπερ μοι εἶρητο· ἄνδρες τε τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ ἐς
 πεντήκοντα ἐθελούσιοι ἐν τῇ πόλει γενόμενοι βασιλέα Ἰουστινια-
 νὸν ἀνεβόων καλλίνικον. ἤγειτο δὲ αὐτῶν νεανίας τις Ἀρμένιος
 γένος, Ἰωάννης ὄνομα, Θωμᾶ υἱὸς, ὄνπερ Γούζην ἐπέκλησιν P 167
 ἐκάλονν. οὗτος ὁ Θωμᾶς πολλὰ τῶν ἀμφὶ τὴν Λαζικὴν ὀχυ-
 10 ρωμάτων ἐδείματο, βασιλέως οἱ ἐπαγγελίαντος, καὶ τῶν ἐκείνη
 στρατιωτῶν ἤρξεν, ἔμφρων τε βασιλεῖ ἔδοξεν εἶναι. ὁ μὲν
 Ἰωάννης, Περσῶν σφίσι ἐς χεῖρας ἐλθόντων, πληγεὶς αὐτίκα
 ξὺν τοῖς ἐπομένοις εἰς τὸ στρατόπεδον ἀνεχώρησεν, ἐπεὶ οἱ οὐ-
 δεις τῶν ἐκ τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ ἕτερος ἀμύνων ἦλθε· Πέρσης
 15 δὲ ἀνήρ, Μιρράνης ὄνομα, ὅσπερ τοῦ ἐν Πέτρα φυλακτῆριου
 ἦρχεν, ἀμφὶ τῇ πόλει δείσας, Πέρσας μὲν πᾶσιν ἐπέστειλε τῆς
 φυλακῆς ἐς τὸ ἀκριβὲς μάλιστα ἔχουσθαι, αὐτὸς δὲ παρὰ Λαγι-
 σταῖον στυλεὶς θῶπᾶς τε καὶ ἀπατηλοῦς προὔτειντο λόγους, B
 οὐδενὶ πόνῳ ὁμολογῶν οὐ πολλῶ ὕστερον ἐνδώσειν τὴν πόλιν.
 20 ταύτη τε παρακρούσασθαι ἴσχυσεν, ὡς μὴ ἐς τὴν πόλιν αὐτίκα
 τῷ Ῥωμαίων στρατῷ ἐσιτητὰ εἶναι.

Οἱ δ' , ἐπειδὴ οἱ ἀμφὶ Μερμερόην ἀφίκοντο ἐς τὸν στενω-
 πὸν, ἐνταῦθα σφίσι τὸ Ῥωμαίων φυλακτῆριον ὑπηγνίσσον ἐς
 ἑκατὸν ὄντιες, καρτερῶς τε ἠμύναντο, καὶ τοὺς τῆς εἰσόδου

21. εἶναι Pm. ἵνα. P. 24. ἠμύναντο] ἠμύνοντο L.

eas partes, quas Lazi incolunt, iter facere, ne quem obicem ibi offe-
 deret, Petram ac praesidium Persicum servare maturans. Iam certe
 pars muri, qui, ut dixi, in inani pendeat, repentina ruina erat col-
 lapsa, deque Romano exercitu viri L. ultroneo impetu urbem ingressi,
 Iustinianum Aug. Victorem egregium proclamaverant, duce Armenio quo-
 dam adolescente, Thomae filio, cui nomen Ioanni, cognomen Guzi.
 Thomas is est, qui Imperatoris iussu multis Lazicam munitionibus claxit,
 et militibus ibi positibus praefuit, vir habitus ab eo prudens. Ioannes a
 Persis manum conserentibus sauciatus, cum suis illico se recepit in ca-
 stra; quoniam nemo unus omnium e Romanorum exercitu succurrebat.
 Praesidio Petrae Praefectus, Mirrhanes nomine, natione Persa, urbi ti-
 mens, cum Persas omnes in custodiam diligentissime intendere iussisset,
 Dagisthaeum adiit, et adulatoria fraudulentaque oratione illi palpm ob-
 trusit, brevi se urbem facile dediturum pollicitans. Itaque effecti, ut
 ne subinde urbem Romanus miles ingrederetur.

Ubi vero Mermeroës ad montis fauces pervenit, occurrunt centeni
 illi custodes Romani, ac repugnando fortiter, aditum tentantes prohi-

ἀποπειρωμένους ἀνέστελλον. Πέρσαι δὲ οὐδαμοῦ ὑπεχώρουν, ἀλλὰ τοὺς κτεινομένους αἰεὶ ἕτεροι ἐκδεχόμενοι πρόσω ἐχώρουν, παντὶ σθένει τὴν εἴσοδον βιαζόμενοι. Θνησκουσι μὲν Πέρσαι πλέον ἢ χίλιοι, κτείνοντες δὲ Ῥωμαῖοι ἀπέπικον, τοῦ τε ὀμίλου C σφᾶς βιαζομένον ὑπεχώρησάν τε καὶ ἐς τῶν ἐκείνη ὁρῶν τὰς 5 ὑπερβολὺς ἀναδραμόντες διεσώθησαν. καὺτα Δαγισθαῖος μαθὼν αὐτίκα τὴν προσεδρείαν διέλευσεν, οὐδὲν τῷ στρατῷ ἐπιστελλας, ἐπὶ Φῶσιν τε ποταμὸν ἤλανε· καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ξύμπαντες εἶποντο, τὰ σφέτερα αὐτῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἀπολιπόντες. Πέρσαι δὲ τὰ ποιούμενα κατιδόντες τὰς τε πύλας ἀνέφικον 10 καὶ ἐπεξελθόντες ἀμφὶ τὰς καλύβας τῶν πολεμίων ἤλθον, ὡς τὸ στρατόπεδον ἐξαιρήσοντες. Τζάνοι δὲ (οὐδὲ γὰρ Δαγισθαῖος ἐπισπόμενοι ἔτυχον) ἐβοήθουν ἐνταῦθα δρόμῳ, τρεψάμενοι τε πόνῳ οὐδενὶ τοὺς πολεμίους πολλοὺς ἔκτειναν. Πέρσαι μὲν οὖν D φεύγοντες ἐντὸς τοῦ περιβόλου ἐγένοντο, Τζάνοι δὲ ληισάμενοι 15 τὸ Ῥωμαίων στρατόπεδον εὐθὺς τοῦ Ῥιζαίου ἐχώρησαν. ἔνθεν δὲ ἐς Ἀθήνας ἐλθόντες διὰ Τραπεζουσιῶν ἐπ' οἴκου ἀπεκομίσθησαν.

Μεμεροῆς δὲ καὶ ὁ Μήδων στρατὸς ἐνταῦθα ἤλθον ἡμέρα μετὰ τὴν Δαγισθαίου ὑπαγωγὴν ἐνάτῃ· οὗ δὴ ἀπολελειμμένους 20 H 89 ἐκ τοῦ Περσῶν φυλακτηρίου τραυματίας μὲν καὶ ἀπομάχους γεννημένους πεντήκοντα καὶ τριακοσίους εὔρον, ἀκραιοφρεῖς δὲ πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν μόνους· οἱ γὰρ ἄλλοι ἅπαντες ἐτεθνήκεισαν.

16. εὐθὺς] Vulgo εὐθὺς.   *ibid.* ἔνθεν δὲ] ἐνθένδε Hoeschelius.
20. ἐνάτῃ L. ἐνάτῃ P.

bent. Pedem Persae nusquam referunt: sed cadentibus alii continuo atque alii succedentes, totisque aditum viribus perrumpentes procedunt. Peremptis plus mille Persis, fatiscunt edenda caede Romani: tum a confluyente multitudine per vim exacti, subducunt sese; et cursu verticibus montium occupatis, incolumes evadunt. Quae simul ac Dagisthaeus accepit, nihil edicens exercitui, solvit obsidionem, et ad fluvium Phasin contendit. Eum Romani omnes secuti sunt, non sumpto spatio ad convasandum. Rem Persae contemplati, portas pandunt, effusique accedunt ad hostium tabernacula, ut castra diripiant. Accurrunt eo Tzani (neque enim Dagisthaeum secuti fuerant) ac facile versis in fugam hostibus, non paucos occidunt. Fugientes Persae committunt se urbi. Tzani vero Romana castra depraedati, recta Rhizaeum, hinc petierunt Athenas: unde per Trapezuntios domum redierunt.

Tandem die nono a Dagisthaei discessu Mermeroës cum Medorum exercitu Petram attingit. Ubi e praesidiariis Persis residuos reperit graves vulneribus et causerios cecl. integros et. solum: caeteri fate cesserant: quorum cadavera socii superstitibus non proiecerant extra moenia; sed ne hostem ad obsidionem urgendam accenderent maxima suorum pro-

ὣν τὰ σώματα οἱ περιόντες τοῦ περιβόλου ἐκτὸς οὐδαμῆ ἔρρησαν,
 ἀλλὰ τῷ τῆς δαμῆς δυσώδει ἀποπνιγόμενοι παρὰ δόξαν ἀντείχον,
 ὡς μὴ τινα ἐς τὸ πολιορκεῖν προθυμίαν τοῖς πολεμίοις ἄτε τῶν
 πλείστων ἀπολωλότων σφίσι παρέχονται. ὃ τε Μερμερόης ἐπι- V 337
 5 τωθάζων δακρύων τε καὶ θρήνων ἄξιαν Ῥωμαίων τὴν πολιτείαν P 163
 ἔφασκεν εἶναι, οἷς γε δὴ ἐς τοῦτο ἀσθενείας περιεστήκει τὰ πρῶ-
 γματα, ὡς πεντήκοντά τε καὶ ἑκατὸν ἀτειχίστους Πέρσας μηδε-
 μιᾷ μηχανῇ ἐξελεῖν δεδυνῆσθαι. καὶ τοῦ μὲν περιβόλου ἀνοικο-
 δομήσασθαι ὅσα καταπεπτῶκει ἐν σπουδῇ ἐποιεῖτο· ἐπεὶ δὲ οὔτε
 10 τίτανον ἐν τῷ παραυτίκα οὔτε τι ἄλλο τῶν ἐς τὴν οἰκοδομίαν ἐπι-
 τηδείων ἐν πυρασκευῇ εἶχεν, ἐπενόει τάδε. Φυλάκουσ λινούσ,
 οἷς δὴ Πέρσαι τὰ ἐπιτήθεια σφίσι ἐσεκομίσαντο ἐς γῆν τὴν Κολ-
 χίδα, ψάμμον ἐμπλησάμενος ἐς τῶν λίθων τὴν χώραν ἐτίθετο,
 οἱ δὲ ἐνταῦθα βυλλόμενοι ἀντὶ τοῦ τοίχου ἐγένοντο. καὶ τρισχι-
 15 λIOUS μὲν τῶν μαχίμων ἀπολεξάμενος αὐτοῦ εἴασεν, οἷσπερ τὰ B
 ἐδώδιμα οὐκ ἐς χρόνον κατέθετο μήκος, ἐπιστελλας τοῦ περιβό-
 λου τῆς οἰκοδομίας ἐπιμελεῖσθαι· αὐτὸς δὲ παντὶ τῷ ἄλλῳ στρα-
 τῷ ὀπίσω ἀπήλαυεν· ἐπεὶ τέ οἱ ὀδῶ τῇ αὐτῇ ἐνθένδε ἰόντι οὐ-
 δεις τῶν ἀναγκαίων ἐγένετο πόρος, ἕπαντα ἐν Πέτρῳ λιπόντι,
 20 ἄπερ ἐπιφερόμενος ἐξ Ἰβηρίας ὁ στρατὸς ἔτυχεν, ἄλλην τιὰ
 πορείαν εἶναι διὰ τῶν ταύτη ὑρῶν διανοεῖτο, ἵνα δὲ ἀνθρώπους
 οἰκεῖν ἔμυθεν, ὅπως ληϊζόμενοι ἀποζῆν δύνωνται. ἐν ταύτῃ τῇ
 πορείᾳ τῶν τις ἐν Λαζοῖς λογιμῶν, Φούβελις ὄνομα, Πέρσας

3. ἄτε A. ἀπό P. 4. σφίσι L. σφίσι P. 23. φούβελις AHM,
 Φουβέλιος HP.

dita clade, teterrimum odorem, quo praefocabantur, incredibili constan-
 tia pertulerant. Tum Romanos ridens Mermeroës, lugendam esse dixit
 ac deplorandam eorum rempublicam, quorum tanta esset infirmitas, ut
 Persis omnino cl. eosque moenibus spoliatos, nullo expugnare pacto va-
 luisent. Ac muri ruinas omnes instaurare contendens, quoniam nec calx
 in praesenti, nec quidquam aliud aedificationi idoneum suppeditabat, hoc
 invento usus est. Saccos lineos, quibus Persae cibaria in Colchidem
 comportaverant, sabulo refertos, ubi facta labes erat, vice lapidum ita
 posuit, ut ibi congesti pro muro extiterint. Delectu habito, bellicosio-
 rum millium tria millia in urbe reliquit cum brevi angustaque annona,
 atque extruendis moenibus operam navare sedulam iussit; ipse cum cae-
 teris omnibus copiis retro discessit. Et quoniam, si eadem via reverte-
 retur, defuturi erant commeatus, quippe reliquerat Petrae quidquid rei
 cibariae exercitus attulerat ex Iberia; iter aliud per montes, quos homi-
 num domiciliis nitere audierat, tenere constituit, ut populationibus vi-
 ctum sibi parare possent. Qua in profectioe Phubelius nobilis L.

αὐλιζομένους ἐνῆδρευσε, Λαγισθαῖον ἄμα Ῥωμαίων δισχιλίοις
 C τινας ἔκτειναν, ἄππους τε ληισάμενοι δι' ὀλίγου τὴν ἀναχώρησιν
 ἐποίησαντο. οὕτω μὲν ὁ Μερμερόης τῷ Μήδων στρατῷ ἐν-
 θένδε ἦει. 5

Ὁ δὲ Γουβάζης, μαθὼν ὅσα δὴ Ῥωμαίοις ἔν τε τῇ Πέτρα
 καὶ τῷ στενωπῷ ξυνηγέθη γενέσθαι, οἷδ' ὡς ἔδεισεν, οὐδὲ
 τὴν ἐν τῷ κατ' αὐτὸν στενωπῷ φυλακὴν εἶασεν, ἐνταῦθα σφίσι
 τὴν κεφαλὴν τῆς ἐλπίδος οἰόμενος εἶναι. ἔξηπιστατο γὰρ ὡς
 ἦν καὶ Ῥωμαίους ἐκτὸς Φάσιδος ποταμοῦ βιασάμενοι Πέρσαι 10
 τὸν τε στενωπὸν διαβῆναι καὶ ἐν Πέτρα γενέσθαι δεδύνηται, οὐ-
 δὲν ἂν ἐνθένδε Λαζῶν τῇ χώρᾳ προστριψαίμενοι βλάβος, Φῶσιν
 D διαβῆναι οὐδεμιᾷ μηχανῇ ἔχοντες, ἄλλως τε καὶ νηῶν οὐ παρου-
 σῶν σφίσιν. ὁ γὰρ ποταμὸς οὗτος βύθους μὲν εἶπερ τις ἄλ-
 λος ἰκανώτατα ἔχει, εὐρους δὲ ἐπὶ πλείστον διήκει. τῆς μὲν- 15
 τοι ῥύμης αὐτῷ τοσοῦτον περιστίν ὥστε δὴ ἐς τὴν θάλασσαν
 ἐκβαλὼν ἐπὶ μακρότατον κατὰ μόνας χωρεῖ, οὐδαμῇ ταύτῃ ἐπι-
 μιγνύμενος. ὕδωρ ἀμέλει πότιμον τοῖς ἐκεῖνη ναυτιλλομένοις
 ὑδρευέσθαι πάρεστιν ἐν μέσῳ πελάγει. καὶ φυλακῆρια μέντοι
 τοῦ ποταμοῦ ἐντὸς πεποίηται πανταχόθεν Λαζοὶ, τοῦ μηδὲ 20
 νηυσὶ διαπορθμευομένοις τοῖς πολεμίοις ἀπόβασιν ἐς τὴν γῆν εἶ-
 ναι. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς Σαβείρων μὲν τῷ ἔθνει τὰ ξυγ-
 κείμενα χρήματα ἔπεμψε, Γουβάζην δὲ καὶ Λαζοὺς χρήμασιν

8. φυλακὴν AHm. φυλακτικὴν HP. 14. μὲν εἶπερ τις ἄλλος]
 μὲν post ἄλλος HL. 16. τοσοῦτον] τοσοῦτο L. 20. λαζοὶ A.
 Λαζῶν P. λαζὸν L.

Persis, quietis causa subsidentibus, tetendit insidias, Dagisthaeum cum Romanis bis mille ducens. Hi turma Persarum, qui equos pascebant, cursim ferro concisa, et abreptis equis, continuo se receperunt. Inde Mermeroës cum exercitu Medorum abscessit.

Gubazes vero audita Romanorum ad Petram et montis angustias vice, ne ob id quidem ooncidit animo, nec faucium, quas occupaverat, abiecit custodiam, in hac summam ducens esse positam spei suae. Nam id probe tenebat, quamvis contingeret ut praevalentes Persae fauces transirent, deiectis per vim Romanis, et Petram attingerent, detrimenti inde nihil accepturam Lazicam, propterea quod illi Phasin traicere non possent, maxime cum cymbis carerent. Hic enim fluvius tam altus, quam qui maxime, latissime etiam patet, adeo rapidus, ut postquam erupit in mare, discretus atque integer longissime procurrat, et hac navigantibus aquam dulcem praebeat in medio pelago. Porro in ora Lazis citima amnem passim praetextunt munitiones, eo extractae, ut vel navibus traiciens hostis exarsens prohibeatur. Tum temporis Iustinianus Aug. pactam Sabiris pecuniam, et congiaria Gubazi Lazisque misit. Nec ita

ἄλλοις δεδωρηται. ἐτύγγανε δὲ πολλῶ πρότερον καὶ ἄλλο στρα- P 169
τευμα λόγου ἄξιον ἐς Λαζικὴν πέμψας, οἳ οὐπω ἀφικόμενοι ἐν-
ταῦθα ἔτυγον. ἤρχε δὲ αὐτῶν Ῥεκίθαγγος ἐκ Θράκης, ἀνὴρ
ξυνετός τε καὶ ἀγαθός τὰ πολέμια. ταῦτα μὲν οὖν ταύτῃ πη εἶχε.

5 Γενόμενος δὲ ὁ Μερμερόης ἐν τοῖς ὄρεσιν, ὥσπερ μοι εἴ-
ρηται, Πέτραν ἐνθένδε τῶν ἐπιτηδείων ἐμπιπλάναι ἐν σπουδῇ
εἶχε. ἐπαρκέσειν γὰρ τῷ ἐνταῦθα φυλακτηρίῳ ἐς τρισχιλίους
ὄντι τὰ ἐδώδιμα οὐδαμῇ ᾤετο, ἄπερ ἐσκομισάμενοι ξὺν αὐτοῖς
ἔτυγον. ἀλλ' ἐπεὶ τὰ ἐν ποσὶ σφίσι γινόμενα μόλις ἀπέχρη ἐς τὴν
10 δαπάνην τῇ στρατιᾷ ταύτῃ, οὐχ ἤσασον ἢ τρισμυρίων οὔση, καὶ
ἀπ' αὐτοῦ οὐδὲν ὅ τι καὶ λόγου ἄξιον πέμπειν εἰς τὴν Πέτραν οἷοί B
τε ἦσαν, λογισάμενος εὗρισκε σφίσις ἡμεινον εἶναι τὸ μὲν πλεον
τοῦ στρατοῦ ἀπυλλάσσεσθαι ἐκ γῆς τῆς Κολχίδος, ὀλίγους δὲ
τινας ἐνταῦθα μείναι, οἳ δὴ ἔμελλον τῶν ἐπιτηδείων, οἷς ἂν ἐν-
15 τύχοιεν, πολλὰ μὲν ἐς τὸ ἐν Πέτρα φυλακτήριον ἐσκομίζεσθαι,
τοῖς δὲ ἄλλοις αὐτοὶ διαρκῶς χρῆσθαι. ἄνδρας οὖν ἐς πεντα-
κισχιλίους ἀπολεξάμενος αὐτοῦ εἴυσε, οἷς δὴ ἕρχοντας ἄλλους
τε τρεῖς καὶ Φάβριζον κατεστήσατο. πλείους γὰρ ἐνταῦθα λεί-
πεσθαι οὐ οἱ ἔδοξεν ἐπάναγκες εἶναι, πολεμίων οὐδαμῇ ὄντων. V 338
20 αὐτὸς δὲ τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἐς τὴν Περσαρμενίαν ἐλθὼν ἡσύχαζεν
ἐν τοῖς ἀμφὶ Δούβιος χωρίοις.

Οἱ δὲ πεντακισχιλιοὶ, ἐπεὶ ἐγγυτέρω τῶν Λαζικῆς ἐσχάτων H 90
ἦλθον, παρὰ ποταμὸν Φῦσιν ἐστρατοπεδεύσαντο ἅπαντες, ἐν- C

18. Φάβριζον Hm. Vulgo Φαύριζον.

pridem in Lazicam alterum destinarat exercitum haud contemnendum, qui nondum eo pervenerat. Illi praeerat Rhecithangus natione Thrax, vir prudentia ac bellica virtute egregius. Atque haec ita quidem habebant.

Mermeros autem postquam, ut dixi, ad montes evasit, convectis inde com meatibus Petram affatim instruere enitebatur. Neque enim ter mille praesidiariis suffectura cibaria, quae secum ipsi detulerant, existimabat. Sed quoniam quidquid occurrebat, vix satis erat alendo exercitui, qui non minus triginta constabat virorum millibus, eamque ob causam nihil, quod alicuius esset momenti, Petram mitti poterat; cogitanti secum visum est satius esse, maiorem copiarum partem e Colchide demigrare, ac restare paucos, qui quam nacti essent annonam, haud maligne cum Petrae praesidio partirentur. Itaque militum delecta quinque millia ibi reliquit, quibus, praeter tres alios duces, Phabrizum praeposuit, supervacuum ratus plures relinquere, cum hostes nusquam adessent. Ipse cum reliquo exercitu ubi venit in Persarmeniam, stativa circa Dubios habuit.

Illa demum quina Persarum millia cum ad extremam Lazicam accessissent, castris propter Phasin positis, manipulatim circumcursando, prae-

θιν τε κατ' ὀλίγους περιμόντες ἐληλθοντο τὰ ἐκείνη χωρία. ὧν δὴ ὁ Γουβάζης αἰσθόμενος τῷ Λαγισθαίῳ ἐπέστειλε βοηθεῖν ἐνταῦθα σπουδῇ· δράσειν γὰρ σφίσι τοὺς πολεμίους κακόν τι μέγα δυνατὰ ἔσεσθαι. ὁ δὲ κατὰ ταῦτα ἐποίει, παντὶ τε τῷ Ῥωμαίων στρατῷ ἐπλήροσθεν ἦει, ἐν ἀριστερᾷ ἔχων ποταμὸν Φᾶσιν, ἕως ἐς χῶρον ἀφίκετο ἵνα δὴ οἱ Λαῖοι ἐστρατοπεδεύοντο ἐν τῇ ἐτέρᾳ τοῦ ποταμοῦ ὄχθῃ. ἐτίγγανε δὲ ταύτῃ ὁ Φᾶσις διαβατὸς ὧν, ὅπερ Ῥωμαῖοι μὲν καὶ Πέρσαι ἀπειρία τῶν ἐκείνη χωρίων ὡς ἥκιστα ὑπετόπαζον, Λαῖοι μὲντοι ἐξεπιστάμενοι ἐνταῦθα διέβησαν ἑξαπιναιῶς καὶ ἀνιμίγνυντο τῷ Ῥωμαίων στρατῷ· 10 Πέρσαι δὲ ἄνδρας χιλίους τῶν ἐν σφίσι δοκίμων ἀπολεξάμενοι ἐπεμψαν, ὡς μή τις ἐπὶ τὸ στρατόπεδον κακουργήσων ᾖ. ὧν περ δύο ἐπὶ κατασκοπῇ προτερήσαντες καὶ πυρὰ δόξαν ἐς τοὺς πολεμίους ἐμπεπτωκότες τὸν πάντα λόγον ἐσήγγειλαν. διὸ δὴ Ῥωμαῖοι τε καὶ Λαῖοι τοῖς χιλοῖς ἑξαπιναιῶς ἐπέστησαν, οὐδεὶς 15 τε αὐτῶν διαφυγεῖν ἔσχεν, ἀλλ' οἱ μὲν πολλοὶ διεφθάρησαν, τινὰς δὲ αὐτῶν καὶ ζωηρήσαντες οἱ τε ἀμφὶ Γουβάζην καὶ Λαγισθαῖον τό τε μέτρον τοῦ Μήδων στρατοῦ καὶ τὸ τῆς ὁδοῦ μήκος P 170 μᾶθειν ἴσχυσαν, καὶ ὅπη ποτὲ αὐτοῖς τὰ παρόντα ἔχοι. ἄραντες οὖν παντὶ τῷ στρατῷ ἐπ' αὐτοὺς ἦσαν, διαριθμοῦμενοι 20 ὅπως πόρρω που τῶν νυκτῶν ἐπιπέσειεν σφίσι· τετρακισχίλιοι δὲ καὶ μύριοι ἦσαν. οἱ μὲν οὖν Πέρσαι πολέμιον οὐδὲν ἐν νῶ ἔχοντες μακρόν τινα ὕπνον ἐκάθευδον· τὸν τε γὰρ ποταμὸν ἀπόρρευτον ἴζοντο εἶναι καὶ τοὺς χιλίους, οὐδενὸς σφίσι ἐπιπυρτιώσαντος,

6. χώρον ΑΗμ. χώρον ΗΡ.

dam faciebant. Gubazes re intellecta Dagisthaeo mandat, ut suppetias eo veniat prope, oblata iam facultate pessime accipiendi hostia. Ille dicto audiens, Romanas omnes copias promovit qua parte Phasis ad laevam erat: donec locum attingit, cui respondebant Lazorum castra, in adversa ripa fluminis collocata. Ibi Phasis vadum habebat: quod Romani iuxta ac Persae locorum inscii minime suspicabantur. At horum periti apprime Lazi, fluvio confestim transito, se Romanis admiscunt. Persae, ne quis ad castra nocitarius subiret, lectissimos mille emiserant: quo ex numero bini, qui praevis exploratum ibant, in hostes nec opinato delapsi, rem omnem indicarunt. Tum Romanis Lasisque in illos Persas mille de repente investis, cffugere nemo potuit; sed plerisque caesis, nonnullos Gubazes et Dagisthaeus cepere vivos, a quibus de Medorum in exercitu numero, de viae longitudine, de rerum apud illos statu facti sunt certiores. Ergo movent, et cum exercitu universo in hostes tendunt, viam ita cum tempore committentes, ut eos multa adhuc nocte invaderent. Porro quatuordecim millia numero erant. Interea Persae longiori somno indulgebant, nihil hostile suspicantes. Nam et insuperabilem esse

ἐπὶ μακρότατόν πη ὁδῷ ἵεναι. Ῥωμαῖοι δὲ αὐτοῖς καὶ Λαζοὶ
 ὄρθρου βαθείος ἀπροσδόκητοι ἐπιπεσόντες τοὺς μὲν ἔτι ὕπνου αἰ-
 ρουμένους εὔρον, τοὺς δὲ ἄρτι ἐξ ὕπνου ἐγρηγεμένους καὶ γυμνοὺς
 ἐπὶ τῶν στρωμάτων κειμένους. διὸ δὴ αὐτῶν οὐδενὶ ἐς ἀλκὴν
 5 ἰδεῖν ξυνηρέχθη, ἀλλ' οἱ μὲν πλεῖστοι καταλαμβανόμενοι ἔθνη- B
 σκον, τινὰς δὲ καὶ ἐζώγησαν οἱ πολέμιοι, ἐν τοῖς καὶ τῶν ἀρ-
 χόντων ἓνα τετύχηκεν εἶναι, ὀλίγοι δὲ τινες ἐν σκότῳ διαφυγόν-
 τες ἐσώθησαν. τό τε στρατόπεδον Ῥωμαῖοι καὶ Λαζοὶ αἰροῦσι
 καὶ τὰ σημεῖα πάντα, ὄπλα τε πολλὰ καὶ χρήματα μεγάλα ἐλη-
 10 σαντο, καὶ ἔππων τε καὶ ἡμιόνων μέγα τι χρῆμα. ἐπὶ μακρότυ-
 τον δὲ τὴν διώξιν ποιησόμενοι καὶ Ἰβηρίας πόρρω ἀφίκοντο. ἔν-
 θα δὴ καὶ ἄλλοις τισὶ Περσῶν ἐντυχόντες πολλοὺς ἔκτειναν. οὐ-
 τω μὲν ἐκ Λαζικῆς Πέρσαι ἀπήλλαξαν, Ῥωμαῖοι δὲ καὶ Λαζοὶ
 τὰ τε ἄλλα ἐπιτήδεια καὶ ἄλευρα παμπληθῆ ἐνταῦθα εὐρόντες
 15 ἅπαντα ἔκαυσαν ἄπερ ἐξ Ἰβηρίας οἱ βάρβαροι ἐπηγάγοντο, ἐφ' C
 ᾧ ἐς Πέτραν ἰσχομίσοντι. Λαζῶν τε πολλοὺς ἔλλποντο ἐν τῷ
 στενωπῷ, ὡς μηκέτι Πέρσαις ἐς Πέτραν τὰ ἐπιτήδεια ἰσχομι-
 ζεσθαι δυνατὰ εἶη, ξὺν τε τῇ ἄλλῃ λεία καὶ τοῖς αἰχμαλώτοις
 ἀνέστρεφον. καὶ τέταρτον ἔτος ἐτελεύτα Ῥωμαίοις τῆς ἐς Πέρ-
 20 σας ἐχειρίας, τρίτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος Ἰουστινιανοῦ βασιλέως
 τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν ἔχοντος.

2. ἀπροσδόκητοι] ἀπροσδόκητον A, quod ex Reg. affert Mal-
 tretus. 12. ἔκτειναν L. ἔκτεινον P. 19. „ἀνέστρεφον Reg.“
 MALT. ἀνέστραφον P.

fluvii transitum, et commilitones suos mille, nemine obviam facto, lon-
 gissime processisse putabant. eos itaque summo mane Romani cum La-
 zis adorti de improvise, alios dormientes adhuc, alios modo quidem ex-
 pergefatos, sed nudos etiamnum iacentes in stratis offendunt. Qua-
 propter nemine ad vim exerendam spectante, deprehensi plurimi concid-
 derunt: quidam, atque in his unus e ducibus, venerunt vivi in manus
 hostium: pauci beneficio tenebrarum incolumes elapsi sunt. Castra Ro-
 mani Lazique obtinent: et signis omnibus, armorum ac pecuniae magna
 vi, equorum mulorumque ingenti numero potiuntur. Dein longissime in-
 secuti fugaces, in Iberiam procul penetrarunt: ubi cum in alios quosdam
 Persas incidissent, multos interemerunt. Ita demum Persae e Lazica ex-
 cessero. Romani vero et Lazi cum caetera cibaria, tum copiam farinae
 maximam nacti, igni omnia corruperunt, quas ex Iberia Barbari convecta-
 verant, ut ea Petram inferrent. Quo ne amplius a Persis commentus
 importari possent, validum Lazorum praesidium montis faucibus imposue-
 runt: ipsi cum omni praeda et captivis remigrarunt, anno induciarum,
 quas Romani cum Persis pepigerant, quarto exeunte, Imperii tertium ac
 vicesimum agente Iustiniano Augusto.

Ἰωάννης τε ὁ Καππαδόκης ἐνιαυτῷ πρότερον βασιλεῖ ἐς Βυζάντιον μετέπεμπος ἦλθε. τηνικάδε γὰρ Θεοδώρα τῇ βασι-
 D λίδι ἐπεγένετο ἡ τέλειος ἡμέρα τοῦ βίου. τῶν μέντοι πρόσθεν
 ἀξιωματίων ἀνασώσασθαι οὐδ' ὄτιοῦν ἔσχεν, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἀκου-
 σίου τιμῆς ἱερεὺς ἔμεινε· καίτοι φαντάσματα τῷ ἀνθρώπῳ ἐγε- 5
 γόνει πολλάκις ὡς εἰς βασιλείαν ἀφίξειται. φιλεῖ γὰρ τὸ δαιμό-
 νιον, ὅπερ ἐς τοὺς ἀνθρώπους ὠραίεσθαι πέφυκεν, ἀπὸ μειζό-
 V 339 ρων τε καὶ ὑψηλοτέρων ἐλπίδων κρεμῶν οἷς δὴ οὐκ ἐπὶ στερεῶς
 φύσει τὴν διάνοιαν ἐστάναι ξυμβαίνει. καὶ τούτῳ γοῦν τῷ
 Ἰωάννῃ ἄλλας τε πολλὰς τερατολόγοι φαντάσεις ἐς αἰὶ προὔλεγον 10
 καὶ ὡς χρὴ αὐτὸν τὸ τοῦ Ἀγγούστου ἀπέχεσθαι σχῆμα. ἦν δέ
 τις ἐν Βυζαντίῳ ἱερεὺς, Ἀγγούστος ὄνομα, ὃς δὴ τῶν κειμη-
 P 171 λίων τοῦ τῆς Σοφίας ἱεροῦ φυλακὴν εἶχεν. ἦν ἴκα τοίνυν Ἰωάν-
 νης ἀποθριξάμενος τῆς ἱερωσύνης ἤξιωτο βίᾳ, οὐ γὰρ ἦν αὐτῷ
 ἐσθῆς ἱερῆς πρέπουσα, τούτου δὴ τοῦ Ἀγγούστου, ἐγγύς πη 15
 ὄντος, τὸν τε φαινόλην καὶ τὸν χιτῶνα ἐνδιόσκεσθαι πρὸς τῶν
 τῷ ἔργῳ ἐφειστώτων ἠνάγκαστο, ἐς τοῦτό τε αὐτῷ ἀπεκρίθη,
 οἴμαι, ἡ πρόρρησις.

4. ἀκουσίον τιμῆς et 14. τῆς ἱερωσύνης ἤξιωτο] Conf. p. 135, 6.

5. τῷ ἀνθρώπῳ] τῷ om. L. 8. στερεῶς] στερεῶς L, s a m. sec.
 στερεοῖς Hm. 10. φαντάσεις] φαντασίας? 11. „χρὴ Reg.“
 Vulgo χρῆν. 15. ἐσθῆς om. L.

Anno superiore Ioannes Cappadox Byzantium venerat ab Imperatore accitus: tunc enim Theodora Augusta supremum diem obierat. Caeterum ille ex honoribus pristinis recuperare nullum potuit; sed quod invitus inierat, tenuit sacerdotium: tametsi oblata ipsi phantasmata Imperium saepe promiserant. Nimirum hic est daemonis mos, ut quod inter mortales splendore suo commendari maxime solet, id e maiori ac sublimiori spe suspendat illis, quibus mens est natura levis. Isti sane Ioanni cum alia multa inania praedicebant prodigiorum narratores, tum eum hoc fato natum esse, ut habitum Augusti indueret. Quidam autem sacerdos erat Byzantii, sacrae suppellectilis templi Sophiae custos, cui nomen Augusto. Igitur quando tonsus, renitens licet, et sacerdotio inauguratus est Ioannes, tum veste sacerdotem decente carens, huius Augusti prope astantis penulam ac tunicam induere coactus ab iis est, qui rei praerant. Atque ipsi in hunc demum exitum, mea quidem sententia, praedictio recidit.

E P I T O M E L I B R I I I I . P 17

D E B E L L O P E R S I C O . V 340

E BIBLIOTH. PHOTI, COD. LXIII.

INTERPRETE ANDREA SCHOTTO, E SOC. IESU.

α'. β'. *Ἐν τῷ δευτέρῳ λόγῳ διέξεισιν ὅπως τε Χοσρόην μελε-
τῶντα λύσαι τὰς σπονδὰς διὰ τῆν τῶν Ῥωμαίων κατὰ Λιβύην
ἐπικράτειαν (φθόνῳ γὰρ ἐβύλλετο) Οὐτίτιγίς ὁ τῶν Γότθων βα-
σιλεὺς διὰ τινῶν Λιγούρων κοινολογησάμενος μᾶλλον ἐπώτρυνεν·
5 εἶτα καὶ Βασσάκου*

(γ'.) *ἅμα τῶν Ἀρμενίων ἀποστάντων μὲν Ῥωμαίων καὶ
Σίτταν τὸν στρατηγὸν ἐν μάχῃ ἀνελότων, Πέρσαις δὲ προσχω-
ρησάντων, τὰς ἀπεράντους σπονδὰς καλουμένας λύσας Χοσρόης Β
πολεμῆν ἔγνω,*

2. τῶν add. Bess. 3. Οὐτίτιγίς] ὁ Τίτιγίς P hic et infra.
5. βασσάκου ἅμα Bess. Βασακου. ὅτι ἅμα P. 6. τῶν Ῥω-
μαίων P. τῶν om. Bess. 7. Σίτταν] Σίταν P. 8. σπονδὰς
καλουμένας Bess. καλουμένας σπονδὰς P.

1. 2. **L**ibro secundo rerum Persicarum ista refert. Chosroem invidia
stimulatum quod Africae ditionem Romani tenerent, pacisque propterea
foedera solvere parantem, Vittiges Gotthorum Rex per Ligures quosdam
legatos, dein et per Bassacum collocutus, magis inflammavit.

3. Quo cum item tempore Armenii a Romanis defecissent, Sitta du-
ce pugnando interempto, Persisque se permisissent; perpetua illa, ut
vocant, pacis foedera rumpere Chosroes, bellumque gerere animum
induxit.

Ἰωάννης τε ὁ Καππαδόκης ἐνιαυτῷ πρότερον βασιλεῖ ἐς Βυζάντιον μετέπεμπος ἦλθε. τηνικάδε γὰρ Θεοδώρα τῇ βασιλίδι ἐπεγένετο ἡ τέλειος ἡμέρα τοῦ βίου. τῶν μέντοι πρόσθεν ἀξιομμάτων ἀνασώσασθαι οὐδ' ὀτιοῦν ἔσχεν, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἀκουσίον τιμῆς ἱερὸς ἔμεινε· καίτοι φαντάσματα τῷ ἀνθρώπῳ ἐγε- 5 γόνει πολλάκις ὡς εἰς βασιλείαν ἀφίξεται. φιλεῖ γὰρ τὸ δαιμόνιον, ὅπερ ἐς τοὺς ἀνθρώπους ὠραΐζεσθαι πέφυκεν, ἀπὸ μειζόνων τε καὶ ὑψηλοτέρων ἐλπίδων κρεμῶν οἷς δὴ οὐκ ἐπὶ στερεῶς V 339 φύσεως τὴν διάνοιαν ἐστάναι ξυμβαίνει. καὶ τούτῳ γοῦν τῷ Ἰωάννῃ ἄλλας τε πολλὰς τερατολόγοι φαντάσεις ἐς αἰὲ προὔλεγον 10 καὶ ὡς χρῆ αὐτὸν τὸ τοῦ Ἀγούστου ἀμπεχεσθαι σχῆμα. ἦν δέ τις ἐν Βυζαντίῳ ἱερὸς, Ἀγούστος ὄνομα, ὃς δὴ τῶν κειμη- P 171 λίων τοῦ τῆς Σοφίας ἱεροῦ φυλακὴν εἶχεν. ἠνίκα τοίνυν Ἰωάννης ἀποθριζόμενος τῆς ἱερωσύνης ἤξιῶτο βίᾳ, οὐ γὰρ ἦν αὐτῷ ἐσθῆς ἱερῆ πρέπουσα, τούτου δὴ τοῦ Ἀγούστου, ἐγγύς πη 15 ὄντος, τὸν τε φαινόλην καὶ τὸν χιτῶνα ἐνδιδίσκεσθαι πρὸς τῶν τῷ ἔργῳ ἐφειστώτων ἠνάγκαστο, ἐς τοῦτό τε αὐτῷ ἀπεκρίθη, οἶμαι, ἡ πρόρρησις.

4. ἀκουσίον τιμῆς et 14. τῆς ἱερωσύνης ἤξιῶτο] Conf. p. 135, 6.

5. τῷ ἀνθρώπῳ] τῷ om. L. 8. στερεῶς] στερεῶς L, s a m. sec. στερεοῖς Hm. 10. φαντάσεις] φαντασίας? 11. „ζρη Reg.“ Vulgo ζρηῖν. 15. ἐσθῆς om. L.

Anno superiore Ioannes Cappadox Byzantium venerat ab Imperatore accitus: tunc enim Theodora Augusta supremum diem obierat. Caeterum ille ex honoribus pristinis recuperare nullum diem obierat. Caeterum ille ex honoribus pristinis recuperare nullum potuit; sed quod invitum inierat, tenuit sacerdotium: tametsi oblata ipsi phantasmata Imperium saepe promiserant. Nimirum hic est daemonis mos, ut quod inter mortales splendore suo commendari maxime solet, id e maiori ac sublimiori spe suspendat illis, quibus mens est natura levis. Isti sane Ioanni cum alia multa inania praedicebant prodigiorum narratores, tum eum hoc fato natum esse, ut habitum Augusti indueret. Quidam autem sacerdos erat Byzantii, sacrae suppellectilis templi Sophiae custos, cui nomen Augusto. Igitur quando tonsus, renitens licet, et sacerdotio inauguratus est Ioannes, tum veste sacerdotem decente carens, huius Augusti prope astantis penulam ac tunicam induere coactus ab iis est, qui rei praecerant. Atque ipsi in hunc demum exitum, mea quidem sententia, praedictio recidit.

E P I T O M E L I B R I I I I . P 17

D E B E L L O P E R S I C O . V 340

E BIBLIOTH. PHOTII, COD. LXIII.

INTERPRETE ANDREA SCHOTTO, E SOC. IESU.

α. β. Ἐν τῷ δευτέρῳ λόγῳ διεξίεισιν ὅπως τε Χοσρόην μελε-
τῶντα λύσαι τὰς σπονδὰς διὰ τῆν τῶν Ῥωμαίων κατὰ Λιβύην
ἐπικράτειαν (φθόγγῳ γὰρ ἐβάλλετο) Οὐτίτιγίς ὁ τῶν Γότθων βα-
σιλεὺς διὰ τινῶν Λιγούρων κοινολογησάμενος μᾶλλον ἐπώτρυνεν·
5 εἶτα καὶ Βασσάκου

(γ.) ἅμα τῶν Ἀρμενίων ἀποστάντων μὲν Ῥωμαίων καὶ
Σίτταν τὸν στρατηγὸν ἐν μάχῃ ἀνελόντων, Πέρσαις δὲ προσχω-
ρησάντων, τὰς ἀπεράντους σπονδὰς καλουμένας λύσας Χοσρόης Β
πολεμῆν ἔγνω,

2. τῶν add. Bess. 3. Οὐτίτιγίς] ὁ Τίτιγίς P hic et infra.
5. βασσάκου ἅμα Bess. Βασσάκου. ὅτε ἅμα P. 6. τῶν Ῥω-
μαίων P. τῶν om. Bess. 7. Σίτταν] Σίταν P. 8. σπονδὰς
καλουμένας Bess. καλουμένας σπονδὰς P.

1. 2. Libro secundo rerum Persicarum ista refert. Chosroem invidia
stimulatum quod Africae dititionem Romani tenerent, pacisque propterea
foedera solvere parantem, Vittiges Gotthorum Rex per Ligures quosdam
legatos, dein et per Bassacum collocutus, magis inflammavit.

3. Quo cum item tempore Armenii a Romanis defecissent, Sitta du-
ce pugnando interempto, Persisque se permisissent; perpetua illa, ut
vocant, pacis foedera rumpere Chosroes, bellumque gerere animum
induxit.

δ'. Ἰουστινιανὸς δὲ μαθὼν παραίνεσιν αὐτῷ δι' Ἀναστασίου προσῆγε μὴ παρασπονδεῖν. ἐν τούτῳ καὶ Οὐδίτιγίς αἰχμάλωτος παρὰ Βελισαρίου εἰς Βυζάντιον ἀνεπέμφθη.

ε'. Χοσρόης δὲ τὰ Ῥωμαίων ὄρια καταδραμῶν τὴν Σούρων πόλιν εἶλε, καὶ Σουρηνοὺς ἠνδραποδίσατο. ὕστερον μέντοι εἰς διαχιλίους καὶ μυρίους ὄντας τοὺς αἰχμάλωτους δυοῖν ὁμολογήσας τὴν δικαίαν εἰσεπράττετο ἔκτισιν.

C γὰρ κεντηναρίων ἀφήκεν ἅπαντας, Κανδίδου τοῦ ἐπισκόπου Σεργιουπόλεως ἐκτίσει τὸ χρέος ὑποσχομένου. ὁ δὲ τῆς ὑποσχίσεως ἀλογήσας τὴν δικαίαν εἰσεπράττετο ἔκτισιν.

ς'. Χοσρόης δὲ τὴν Ἰεράπολιν πολιορκεῖν ἀρξάμενος, ἐπεὶ 10 ὁ Βεροίας αὐτῷ ἐπίσκοπος ἀργύρου σταθμὰ διαχιλία ἔθετο, ἀπέστη τῆς πολιορκίας, ὁμολογήσας καὶ πάσης ἀποστήναι τῆς ἐξέως, εἰ δέκα χρυσοῦ κεντηνάρια λάβοι. Βούζης δὲ ὁ τῆς ἐξέως στρατηγὸς ἀξιόμαχον ἑαυτὸν οὐκ οἰόμενος τῷ Χοσρόῃ, ὧδε κάκεισε περιεπλανᾷτο.

ζ'. Χοσρόης δὲ ἐπὶ Βέροϊαν στρατεύσας ἤτι μὲν πολλὰ χρήματα, λαβὼν δὲ διαχιλία σταθμὰ ἀργύρου ἄλλα τούσαῦτα προσεπέζῃται, μὴ διδόντων δὲ ἰσχυρῶς ἐπολιόρκει. τοῦ δὲ σφῶν ἐπισκόπου παραγενομένου (Μέγας ἦν ὄνομα αὐτῷ) καὶ 20 Χοσρόην λιπαροῦντος, τοὺς μὲν Βεροϊαίους κακῶν ὑπαθείς ἀφῆ-

3. ἀνεπέμφθη Bess. ἀπεπέμφθη P. 4. σούρων Pm et Bess. Σύρων P. 5. Σουρηνοὺς] Σουρίνοους Pm. Σουρίνοους P. σουρηνας Bess. 6. εἰς add. Bess. 11. βεροίας Bess. Βεβόίας P. Et sic infra. 17. ἀργύρου] Vulgo ἀργυρίου. 18. διδόντων] διδούτων Bess. 19. παραγενομένου] παραγεναμένου Bess.

4. Iustinianus Imp. re cognita, Anastasium legatum misit hortatum, ne pacem solveret. Eadem tempestate et Vittiges a Belisario captus Constantinopolim est missus.

5. Chosroes nihilominus Romanorum fines invadens, Surorum oppidum cepit, Surinosque in servitum abduxit. Sed tandem XII. captivorum millia ducentis auri pondo permutans, liberos omnes dimisit, Candido Sergiopolis Episcopo pecuniam pollicito: qui cum promissis non staret, ad iustam dissolutionem adactus est.

6. Chosroes dein Hierapolim obsidere coeperat, cum ille Berrhoeae Episcopus pondo argenti duo millia promisit. Solvit itaque obsidionem Rex, pollicitus ad haec omni adeo Orientis Romanorum ditione se excessurum, si mille auri pondo caperet. Interea Buzes dux Orientis, viribus suis diffusus, cum Chosroe pugnare detrectans, circum circa oberrabat.

7. Ergo Berrhoeae admoto exercitu, Chosroes pecuniarum nimium quantum postulavit: acceptisque pondo argenti duobus millibus, alterum tantum exegit: quam quia cives summam non pendebant, valide urbem oppugnat. Verum accedente Magno oppidi Episcopo et Chosroen deprecante, Berrhoeensibus immunes liberosque abire permisit, quo quisque

κεν ἔναι ἔπη φλον ἐκάστω εἶη· οἱ δὲ στρατιῶται οἱ πλείστοι ἐκόντες εἶποντο συστρατευόμενοι Χοσρόη, ὅτι αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς τῶν συντάξεων ἀπειστέρει.

η'. Χοσρόης δὲ, ἐπεὶ χρήματα Ἀντιοχείας αἰτήσας οὐκ ἔλαβεν, ἐκολοῦρει τὴν Ἀντιόχειαν. σφοδρῶς δὲ κολισκουμένης Θεόδοιστος καὶ Μουλάτζης, ἅμα τῶν ἐπομένων αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ Λιβάνου στρατιωτῶν, ἐπέξελθόντες ἔφυγον, καὶ οὕτω Χοσρόης ἀτυλαιπῶρως Ἀντιόχειαν περυστήσατο καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ ἡνδραποδίσατο.

10 θ'. Ἰ. Πρέσβων δὲ παρ' αὐτὸν ἡκόντων Ἰωάννου τε τοῦ V 341 Ῥουφίνου καὶ Ἰουλιανοῦ τοῦ γραμματέως τῶν ἀπορρήτων, καὶ B πολλῆς δικαιολογίας ἀναμεταξὺ αὐτῶν τε καὶ Χοσρόου γεγενημένης, τέλος ἀλλήλοις συνέβησαν ἐφ' ᾧ Χοσρόην ἐν μὲν τῷ παραιτικῷ κεντηνάρια πεντήκοντα παρὰ Ῥωμαίων λαβόντα, πέντε 15 δὲ φερόμενον ἐπέτειον ἄλλον δασμὸν εἰς τὸν πάντα αἰῶνα, μηδὲν αὐτοὺς ἐργάσεσθαι περαιτέρω κακόν· πρέσβεις τε πάλιν παρὰ βασιλέως στείλλομένους τὰς ἀμφὶ τῇ εἰρήνῃ σπονδὰς ἐμβεβαιωθήσεσθαι.

ι'. Ἀλλὰ καίτοι ταῦτα θέμενος Χοσρόης, ἐπὶ τε τὴν 20 Ἀπάμεϊαν ἦει, Θωμᾶ τότε ἀρχιερατεύοντος, καὶ χρήματα μεγάλα C εἰσεπράττειτο, τέλος τὰ τε ἱερὰ καὶ τὰ ἀναθήματα πάντα λαβὼν ἀπιῶν ὄχητο. ἐν ᾧ καὶ περὶ τῶν τιμίων καὶ ζωοποιῶν ξύλων τε-

15. ἄλλον Pm et Bess. μάλλον P. 16. ἐργάσεσθαι] ἐργάσασθαι Bess. 17. τῇ εἰρήνῃ Bess. τὴν εἰρήνην P.

vellēt. Hinc plerique etiam militum ad Chosroem sua sponte transierunt, quod stipendiis eos Imperator fraudasset.

8. Ab Antiochenis similiter pecuniam Chosroes postulans nec impetrans, arcte Antiochiam cinxit. Cumque Rex urgeret obsidium, Theodotus et Mulatzes, una cum iis militibus, quos a Libano secum duxerant, clam urbe egressi, fugerunt. Ita Chosroes sine labore Antiochiam ad deditionem compulsi, civesque in servitutem redegit.

9. 10. Inde legati ad illum missi, Ioannes Rufini filius, et Iulianus secretorum scriba, multisque ultro citroque de aequis conditionibus habitis sermonibus, tandem convenit, ut Chosroae statim Romani quinque millia auri pondo numerarent, quingenta vero quotannis, tributū alterius nomine, perpetuo penderent, nihil se deinceps molestiae allaturum promittenti: utque missi iterum ab Imperatore legati pacis conventa firmerent.

11. Verum etiam his ita compositis, Chosroes Apameam profectus, ubi Thomas Episcopus praesidebat, magnam ei pecuniarum vim imperavit, ac tandem sacra vasa templisque dedicata universa secum auferens

θανματούργηται. εἴρηται καὶ ὅπως Χοσρόης ἵπποδρόμιον ἐκεῖ ἐθείασατο.

ιβ'. Ἄλλ' ἐκεῖθεν Χοσρόης ἐπὶ Χαλκίδα πόλιν ἐπορεύετο, ὑπὲρ ἧς δύο λαβῶν κεντηνάρια παρὰ τῶν οἰκούντων ἀπολιόρητον εἶασε· καὶ ἐπὶ Ἐδεσσαν δὲ πορευθεὶς, δύο λαβῶν κεντηνάρια, 5 τισὶ δὲ καὶ θεοσημείαις ἀπειληθεὶς, ἀπολιόρητον εἶασε κἀκείνην. αὕτη ἐστὶν Ἐδεσσα, ἐν ᾗ Ἀῦγαρός τε καὶ τὰ περὶ Ἀῦγαρον πύλαι πρὸς Χριστοῦ ἐπράχθη. οὗτος δὲ ὁ Ἀῦγαρος καὶ παρ' Ἀβ-
D γουστον τὸν τότε Ῥωμαίων αυτοκράτορα παραγεγονῶς φίλος τε ἐς τὰ μάλιστα ἐχρημάτισε καὶ τὴν ἐς τὰ οἰκεία ἐπάνοδον σοφίᾳ 10 κατεπράξατο. ἀλλ' ὁ γε Χοσρόης ἐξ Ἐδέσσης ἀπάρως ἐπορεύετο.

ιγ'. Τότε καὶ Ἰουστινιανὸς ἔγραψε τοῖς πρέσβεσιν, ἐπιτελέσειν τὰ συντεθέντα ὁμολογῶν. Χοσρόης δὲ ἔτι Κωνσταντιναίους χρήματα εἰσπεράττετο, καὶ ἐπὶ Δάρας ἐλθὼν ἐπολιόρηκε τὴν πόλιν, Μαρτίνου τοῦ στρατηγοῦ ἔνδον μαχομένου. ἀπορήσας δὲ 15 τῆς πολιορκίας καὶ χίλια σταδμὰ ἀργύρου λαβῶν ἐς τὰ Περσῶν ἦδη ἐχώρει.

P 174 ιδ'. ιε'. ις'. ιζ'. Καὶ τοὺς Ἀντιοχείς ἅπαντας, πόλιν ἐν Ἀσσυριοῖς δειμύμενος ὁδὸν ἡμέρας ἀπὸ Κτησιφῶντος διέχουσαν, Ἀντιόχειάν τε τὴν Χοσρόου καλέσας, ἐν αὐτῇ συνήκισε, πολλῆ 20

3. πόλιν] πόλιν Bess. 5. λαβῶν κεντηνάρια Bess. κεντηνάρια λαβῶν P. 5. δὲ add. Bess. 6. καὶ add. Bess. 8. ὁ add. Bess. 16. ἀργύρου Bess. ἀργυρίου P. 18. ἅπαντας Bess. πάντας P. 19. ἀσσυριοῖς Bess. Ἀσσυρία P.

discessit. Inter quae circa adorandae ac vivificae Crucis lignum miraculum contigit. Narratur etiam ludos equestres ibidem spectasse.

12. Inde ad Chalcedem urbem progressus est, et ducentis auri pondō ab incolis exactis, sine obsidione recessit. Venit hinc Edessam et tantumdem abstulit, ac signis quibusdam divinis deterritus, hanc quoque urbem non obsedit. Haec Edessa illa est, in qua Augarus, quaeque in illo antiquitus per Christum patrata: idemque hic Augarus, qui ad Augustum tunc Romanorum Imperatorem profectus, amico eo in primis usus, ut illi ad suos redire nonnisi solertia quadam sit datum. Sic igitur Chosroes Edessa discessit.

13. Ea etiam tempestate legatis suis Iustinianus rescripsit, paratum se pacta conventa pacis perficere. Chosroes nihilominus Constantiaeis pecunia imperavit, et Daras delatus, urbem cinxit: quam tamen Martino duce hanc propugnante, de obsidionis successu diffidens, non oppugnavit: sed acceptis mille argenti pondō in Persidem concessit.

14. 15. 16. 17. Antiochenos vero in recens a se condita urbe in in Assyria, quae diei itinere a Ctesiphonte distabat, et Antiochia Chosroae appellabatur, una omnes habitare iussit, tanta benevolentiae signifi-

φιλοφροσύνη και χάριτι ἐς αὐτοὺς χρησάμενος, και οὐδενὶ ὑποκείσθαι αὐτοὺς τῶν ἀρχόντων πλὴν ἐαυτῶ θεοπίσας, ἵπποδρομοῖς τε και ταῖς ἄλλαις ἐλυχαγῶγει τέρψειςιν. ὅτι Βελισάριος ἐξ Ἰταλίας μετακληθεὶς στρατηγὸς ἐπὶ Χοσρόην και Πέρσας ἅμα ἦρι 5 ἀρχομένῳ ἐστάλη, και ἐν Μεσοποταμίᾳ γενόμενος ἄνοπλον ὄντα σχεδόν τι τὸν στρατὸν και κατεπτηχότα τὸ Περσῶν ὄνομα ὤπλιζε B τε ἐπιμελῶς και ἐπεθύρουνε. Χοσρόης δὲ, Λαζῶν αὐτὸν ἐπαγομένων, ἕτε δὴ αὐτῶν τε και Γουβάζου τοῦ σφῶν ἡγεμόνος Πέρσαις προσεχωρηκότων διὰ τὴν Ἰωάννου φορολογίαν τε και 10 καπηλείαν, ἐπὶ Πέτρας τὴν πόλιν, ἐπιθαλασσίαν οὖσαν ἐν Κόλχοις πρὸς τῷ Εὐξείνῳ καλουμένῳ πόντῳ, ἤπειετο, και ταύτην πολιορκῶν, ἕως μὲν Ἰωάννης περιῆν, οὐδὲν ἦνυνε, ἐπεὶ δὲ βέλει τρωθεὶς τὸν τράχηλον ἐτελεύτησε, τὴν πόλιν παρεστήσατο. τοὺς μέντοι ἐνοικοῦντας ἀπαθεὶς κακῶν ἀφῆκεν· ὁμολογία γὰρ αὐτοὺς 15 προσελάβετο, και μόνα τὰ τοῦ Ἰωάννου χρήματα, ἅπερ ἀπὸ τοῦ C μονοπωλίου αὐτῷ συνείλεκτο, ἐληίστατο πολυπληθῆ ὄντα.

ἠ΄. ιθ'. Βελισάριος δὲ Νισιβίδος μὲν ἀποπειράσας οὐδὲν ἴσχυσε, τὴν Σισαύρων δὲ πόλιν πολιορκήσας και βιασάμενος ὁμολογία παρεστήσατο. Βλησχάμην τε τὸν στρατηγὸν και τοὺς 20 λογιωτάτους Περσῶν ἐν αὐτῷ λαβῶν ἐς τὸ Βυζάντιον ἔπεμψε. και Ἀρέθαν ἅμα στρατῶ ἐν Ἀσσυριοῖς πέμψας τὰ ἐκείνη χωρία ἐληΐζετο. ἐξ ἧς χρήματα πολλὰ οἱ περὶ Ἀρέθαν περιβαλλόμενοι D

16. πολυπληθῆ] πολὺ πλῆθος Bess.

19. τε Bess. δὲ P.

21. ἐν Ἀσσυριοῖς Bess. πρὸς Ἀσσυρίους P.

ibid. ἐκείνη Bess.

καίτε P.

catione ac gratia in eos usus, ut principium nemini, praeterquam sibi, parere vulerit: hippodromiis quoque aliisque voluptatibus illorum animos ibi oblectans. Belisarius ex Italia dux revocatus, adversus Chosroem et Persas ineunte vere missus, et in Mesopotamia versans, nudum fere ab armis exercitum, et ad Persarum nomen trepidantem, accurate armavit animavitque. Chosroes vero, Lazis eum invitantibus, qui cum suo duce Gubaze iam Persis sese adiunxerant, propterea quod sordidus Ioannes cauponaretur, atque tributa exigeret, adversus Petras urbem movit: quae urbs Colchidis maritima est, ad Pontum Euxinum sita. Hanc dum obsidet, quandiu quidem Ioannes superstes fuit, nihil profecit: eum vero iaculo Ioannes iugulum traiecit perit, urbem occupavit. Inquilinos tamen ab iniuria liberos dimisit: sponsione enim illos in deditonem accepit: et solius Ioannis bona plurima, quae monopolis ille quaesierat, invasisit omnia.

18. 19. Belisarius interim, Nisibi frustra tentata, Sisaurosum urbem obsidens, vique oppugnans, pactis conditionibus cepit, et Bleschamem ducem Persarumque viros gravissimos ibi captos Constantinopolim misit. Arethas quoque cum exercitu contra Assyrios missus, eam oram deprædatus est. Unde magna pecuniarum vi ab Arethae sociis parata, ad Be-

V 342 οὐκ ἤθελον ὑποστρέφειν ἐπὶ Βελισάριον. Βελισάριος δὲ, τοῦ στρατοῦ νοσοῦντος καὶ τῶν περὶ Ἀρέθαν ἀγνοουμένων, καὶ Ῥεκιθάγγου καὶ Θεοκτίστου ἀποπορεύεσθαι μελλόντων ἐς φυλακὴν τῶν περὶ Φοινίκην χωρίων, ἃ ὑπὸ Ἀλαμουνδάρου κατετρέχετο, διὰ ταῦτα ἐξ ἡθῶν τῶν Περσῶν εἰς τὰ οἰκεία ἐπαγγίει, καὶ ἐς 5 Βυζάντιον παρὰ βουσιλέως μετεπέμπετο.

1. ὑποστρέφειν Beas. ἐπιστρέφειν P. 4. κατετρέχετο Beas. κατεστρέφετο P. 6. Post μεταπέμπετο in Beas. lacuna trium columnarum.

lisariam redire detrectarunt. Belisarius ipse, tentato morbis exercitu, et rebus ab Aretha gestis nondum cognitis, Recithango insuper et Theoctisto discedere parantibus ad Phoenicum oram custodiendam, quam Alamundarus vastabat: sic e Persarum regione domum revertit, et Constantinopolim ad Iustinianum Augustum accersitus est.